Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

From the library of

HOVSEP ARSLANIAN

given in his memory

by his wife

Areknaz Arslanian

3

ԲՈԱՎԻՒ ՏՐ ՄՈՆԹԷՐԻՆ

ՎՅ ԽՕՄՔՐՕԼՈՒ

Ա Ր Ա Պ Ա

ՃԻԼՏԻ ՍԱԼԻՄ

Ա Տ Ա Լ Է Թ

Միւթէրճիմի
Մ. Պ. Աւրապաճեան

Նաշիրի
Կարապետ Պիպէրեան

معارف نظارت جليله‌سنك ٨٢٥ نومرولى رخصتيله طبع اولنمشدر

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՍԸ
ՄԹԱՆՊՕԼ
Զազևագճղչար ևօզուշու Զիւնգիլլի խաև Ն. 18-19
)(1894)(
Գ—57

13 ՆՕՄԷՐՕԼՈՒ

Ա Ր Ա Պ Ա

ՃԻԼՏԻ ՍԱԼԻՍ

Ա Տ Ա Լ Է Թ

1

Հէքեայէմիզին իբինճի ճիլտինին նիհայէթինտէ պէյան օլունտուղու իւղրէ, Թէֆէր, ասն տէրէճէ բէրիչան պիր հալտէ պուլունան ժօրժըն գօլընտան սըզը սըզը թուրթարագ «Ուզագլաշալըմ, կիտէլիմ, կիտէլիմ» տէյէրէք, եօգուշ աչաղա էնտիրմէյէ պաշլատը. պու էնսատէ աթէշ ալթ գաթտաքի օտանըն հէր թարաֆընը սարմըշ օլուպ, ալէվին թէէսիրի իլէ ճամլար գըպ գըրմըզը պիր հալտէ բարլայօր իտի.

Պէրթին հէման եէրէ սէրիլմէսինէ սէպէպ՝ եարէսինին թէհլիքէլի օլմասը տէյիլ, խէվֆ ու տէհշէթի իտի, չինքի Ասպէլին ֆօթօկրաֆ րէսմինի հավի պուլունան մէտալեօն, օ կինտէն եէթիմէնին պօյնունտա վէ գալպի իւղերինտէ պուլունույօր իտի. Տիւգին գամայը սարլատըղը էնսատէ սիվրի ուճը մէտալեօնըն իսթինէ կէլմիշ վէ պու սայէտէ թէհլիքէլի պէրթարաֆ օլուպ, գամա եալընըղ իբի սանթիմէթրօ

գատար տէրինին ալթընա կէշմիշ իտի . պու մինատիպէթլէ պէրթ էօլմէտի , պայկըն պիր հալտէ պուլունուշօր իտի . ֆագաթ հէր թարաֆը սարմաղա պաշլայան ալթէշին , պու ճինայէթի իչմալ իտէճէյի ղէման ան պէ ան եադլաշըշօր իտի .

Խուսուսի իլէ ալթ գաթ ֆուրսան կիպի օլուպ իսթ գաթըն թահտաալարը տա սիեահլաշմաղա պաշլատը . օտալար իլէ տիվանխանէ տիւման իչինտէ գալտը . թէատրիճէն չիտաէթինի արթըրան սըճագուղըն թէէսիրի իլէ կէնճ գըզ պիր արալըգ կէօղէրինի աչտը , հայրէթլէ էթրաֆընա կէօզ կէզտիրտի , ալէվ կէօղիւնէ իլիչիպ տէ գօգուշը տա հըսս իտինճէ ագը պաշընա կէլտի . հէր թարաֆտան էօլիւմին քէնտիսինէ հիւճիւմ իթտիչինի անլատը . հէման կիւճ հալ իլէ այաղա գալգըպ .

— Աման եա Բապպիմ . . . ալշագ հէրիֆլէր էվի աթէշլէմիշլէր . . . արթըգ պէնիմ իչին գուրթուլմաղա չարէ գալմատը , տէտի .

Պու սըրատա կիւյա ֆիքր ու թահավվուրընտա ալտանմատըղընը իսպաթ իթմէգ իւզրէ , այագլարը ալթընտա պուլունան թահտաալտտան պիրինին արալըղընտան պիր ալէվ բէյտա օլտու , տիւման զիյատէլէշտի , ճամլար բարլամաղա պաշլատը վէ բէնչէրէլէրին տըշ գանատալարը սիւշտիւ ,

Զօգ տէֆա թէճրիւպէ իլէ սապիթ օլան հադըգաթլարտան տըր քի , ֆէլսաֆէթի պէօյիւտիւյիւ վէ մուխաթապա զիյատէլէշտիյի էանատէ , էն ածիզ ինսանլարտա պիրէ հաբիգ իւլ առէ պիր գուվվէթի վէ մէթանէթի կէօրիւլիւր .

Իչթէ պու գապիլտէն օլմազ իւզրէ Պէրթ այագ իւզէրինտէ տուրմաղա մէճալի գալմատըղը հալտէ , հավիւ ճան իլէ պիր ճէսարէթի հասըլ իտէրէք գաբույա տօղրու գօչտու , պէրէքատի վէրտին քի ճանիլէր ֆիրար գատի իլէ գաբույը աչըգ պըրագմըշտըր իտի . Պէրթ տըշտըր ֆըրըժըպ մէրտիվէնին պաշընա գատար կիթտի , ալթ պաշտան

հէնուզ թուրթուշմուշ օլան մէրտիվէնտէն ճան հագգը իլէ սըչրատը , ալթ գաթա վատըլ օլտու , սիս վէ տիւման իչինտէ կէօղիւնէ աչըգ պիր գաբու կէօրիւնիւյօր իտի , պու գաբունըն իլէրիսի քէնտիսինճէ թարիգը սէլամէթ իտի .

Պէրթ եէնիտէն իլէրլէտի , հէյհա՛թ . . . արատա պիր բարմագլըգ պուլունուշօր իտի քի , պունը աչմագ իչին պէյհուտէ օղրաշտը , էլլէրի եանտը , պիչարէ գըզ քէնտինտէն կէշմիշ պիր հալտէ պուլունուշօր իտի , պու հալտէտէ եինէ ղայրէթտէն ֆէրաղաթ իթմէտի , քէքէլէյէրէք թիթրէյէրէք .

— Խա՛յըր , խա՛յըր , պէօյլէ տէհշէթլի պիր էօլիւմէ քէնտիմի թէսլիմ իտէմէյէճէյիմ , եա՛ Բապպիմ պու աճիզ գուլունա մէրհամէթ էթ , տէտի .

Արթըգ կէրիյէ տէօնմէնին իմքեանըտա գալմամըշ իտի . իսթ գաթ քեամիլէն թուրթուշմուշ չայըր չայըր եանըշօր իտի . պիչարէ գըզ արթըգ մէյուս օլտու , իւմիւտինի քէստի , էլլէրինի մէյուսանէ պիր պիրինէ գավուշտըրտը , օլանճա գուվվէթը գալպի իլէ գուտրէթը իլահիյէյէ սըղընտը , պու սըրատա պիրտէն պիրէ քէնտիսինէ օն ատըմ գատար ուզագ օլան տիվարըն պիր ճիհէթի կիւրիւլթիւ իլէ եըգըլատագ պիր տէլիք աչըլտը . ֆագաթ տիւման , ալէվ վէ գըղըճըմ իչինտէն կէշիպտէ սալիմէն օրատան տըշարը ֆըրըժըպ կէշէպիլմէք բէք միւշկիւլ վէ պէլքիտէ մուհալ գապիլինտէն իտի . եէթիմէ քէմալի հէյէճան վէ թէէսիւր իլէ .

— Եա՛ Բապպիմ , ինայէթ սէնտէն տիր , տէյէրէք ատէշէ աթըլտը , եանըշ պիր ատըմ աթտըղընտա մահվը մուհագգագ իտի . ֆագաթ մատտի վէ մանէվի պիր գուվվէթը ֆէվգէլատէնին սայէսինտէ բէք իհթիյաճը տավրանարագ , այաղընըն թօբրագա պատտըղընը հըսս իթտի . ֆագաթ էլպիսէ վէ սայլարընըն պիր գըսմը եանմըշ իտի . տիւմանտան պօղուլմագ տէրէճէսինէ կէլիպ բէք կիւճ նէֆէս ալապիլիյօր իտի .

Պէրթ , պէօյլէ պէօյիւք պիր ֆէլաքէթի կէօղէ քէսափրուպ պահճէյէ չըգ տըգտան ասնրա , ճան աճըսը իլէ էլլէրինի պիր գաթ տահա եագըպ իւսթիւնիւ պաշըներ սէօնտիւրտիւքտէն ասնրա , տիւգ իլէ թէֆէրին աչըգ պըրագ տըգլարը գաբուտան, պաթագըգ հալինի քէսպ իտէն եօլա ֆըրըսայըպ չըգտը , պու էնսատէ Պանեօլէ թէքէսինտէն չան սէտալարը իչիտիլմի . իսնատ մէգամընտա ապա իտէն պու սէտայը իչիտինճէ , տիւչարը տէհչէթ օլարագ .

— Շիմտի պուրայա կէլիպ պէնի պու հալտէ կէօրէճէք օլուրլարսա , քիմ օլսուղումը , ներէքտէն չըգտըղըմը սօրաճագլար , պէն իսէ ասլա պու սիւալլէրէ ճէվապ վէրմէք իսթէմէմ, հէր հալտէ պէնի քիմսէ կէօրմէմէլի տիր . տէյէրէք , ճատուէտէն սաբտը .

Պիչարէ գըզ Գաբսօլէրի թէքէսինտէքի եօլլարտան իլէրլէմէյէ պաչլատը . հէնուզ օն մէթրօ պիր մէսաֆէ գաթ իթմիշ իքէն ճանխըրաչ պիր ֆէրեատ գօբարտը , այագ պաստըղը թօբրագ կէօչի վէրմիշ . զէվալլը չօճուգ , օ ճիվարտաքի տէրին վէ տէհչէթլի ուչուրումլարտան պիրինէ եուվարլանմըշ կիթմիշ իտի . . . . . .

Գաբսօլէրի թէքէսինտէ պու ֆաճիալէր զուհուր իթտիյի էնսատէ , Պէրլին սօգաղընտաքի Գըլօտիյա վարնի , եափօտ միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընտա տա չու հալլէր վուգու պուլույօր իտի ,

Միսաֆիրլէր թատամ սալօնընտա պուլունուպ էվին խանընմը , քէրիմէսի օլան կիւզէլ Օլիվիյայը , Հանրի Տըլաթուրվ.օտիյօ իլէ տօգթօր Էթիկէն Լօրիյօնըն արասընա օթուրթմուշ իտի , Հանրի , հէնուզ Օլիվիյանըն քիմ օլսուղունը թանընմայօր իտի . իլք կէօրիւշինտէ հիւանի լէթաֆէթինէ հայրան օլտու . Օլիվիյայա կէլինճէ , օտա Հանրի հագգընտա գալպի պիր մէյլ հրսա իթտիյինտէն , քէնտի քէնտինէ .

— Էկէր զէվճիմ օլաճագ զաթ պու իսէ , վալիտէմ թէչէքքիւրլէր իթմէլիյիմ. տօղրուսը բէք լաթիֆ պիր կէնճ , ֆագաթ պագալըմ օ տա պէնի սէվէպիլէճէ՞ք մի , տէյօր իտի .

Միսթրէս տիգ Թուրէն, միսաֆիրլէրինի թագիմ ու թալթիֆսէ գուսուր իթմէտիյի կիպի , տիկէր թարաֆտան կէօզ ուճու իլէ պու իքի կէնճին հալ ու հարաքեաթըննը , պիր սանիյէ պիլէ նագարը տըգգաթտան տուր Թուրթմայօր վէ րէվիշի հալտէն մէմնուն օլույօր իտի ,

Թատմտան սօնրա Հանրի գօլունը թագտիմ իտէրէք կիւզէլ Օլիվիյայը սալօնա գատար կէօթիւրտի , Պիր արալըգ Էթիկէն պու սատըգ տօսթունա .

— Միսթրէս տիգ Թուրէնին գըզընը նա՞սըլ պուլույօրսունըզ, տէտի ,

— Հէր ճիհէթլէ լաթիֆ , սէվիմլի , կիւզէլ պիր մախլուգ . . . պու գըզը զէվճէլիյէ գապուլ իտէնի հագըգաթէն պահտըճար ատտ իտէրիմ . . .

— (Կիւլէրէք .) Սիպի ատէթա պու սատատէթէ հասրէթքէշ կիպի կէօրիւյօրում .

— Խա՛յըր , պիլիյօրսուն քի պէն մատմազէլ տը Լէյլիյէրի սէվէյօրում վէ գարիպէն տէ տիյինիմիզ վուգու պուլաճագ տը . մամաֆիհ եինէ թէքրար իտէրիմ քի մատմազէլ Օլիվիյա իլէ իզտիվաճ իթմէք պահտըճարըգ տը . . .

— Միսթրէս տիգ Թուրէնին սիպի տիւշիւնմէտիյի նէ՞ մալիւմ ,

— (Հայրէթլէ .) Պէնի՞ մի , պէնի տիւշիւնիւպ տէ նէ՞ եաբաճագ .

— Զօգ չէյ , գըզընը սանա վէրմէք .

— Կէրչէ՞ք մի սէօյլէյօրսուն . խա՛յըր ալտանըյօրսուն տօսթում ,

— Պու խուսուսատա սալա թէրէտտիւտ իտէմէմ ,

— Պու պապոռ սանա պիր սէօզ աչտը՞ մը ,

— Խա՛յըր, ֆագաթ պէն սէնին եէբինաէ օլսամ իսի պիր պէհանէ իլէ մաամմաղէլ տը Լէյլիէրտէն գաթի միւնասէպաթ իսէր իսիմ.

— Միւմքին ատ՛իլ, պէն Իզապօյը հայաթըմ գատար սէվէրիմ. արթըդ պու մէսէլէյի գաբայալըմ տա պիրագ սիզտէն պահա իսէյիմ. Սօն միւլագաթըմըզտա սէնի բէք մէյուս պիր հալաէ կէօրմիւշ իսիմ տէ պագը միւթալաաթ պէեան իմմիշ իսիմ, նասը՛ն պիր սէմէրէ հասըլ օլտո՛ւմը.

— Էվվէ՛լ, Պէրթի չիմտո էվվէլքինաէն զիյաատ սէվէյօրում, չ

— Ըընէ Մուլէնի կէօրիւպ պիր շէյ անլայասիլտի՛ն մի.

— Էվվէլթ կէօրտիւմ, Պէրթին Օսմայալ մէյտանընա կիտիշի ֆամիլեայէ այըտ պիր էսրարէ մէպնի իմիշ, միւթալաանըզ բէք տօղրու զուհուր իմտի.

— Զաթէն պէօյլէ պիր շէյ օլտուղունա էմին իսիմ. Ըընէ Մուլէն հէր ճիհէթիլէ նամուսը պիր ատէմ տիր.

Պու էանատէ մուզիգա պայլաատըղընտան էբի տօսթըն մուհալէրէսինի իսլալ իմտի. միսաֆիրլէր բէյտէրբէյ կէլմէքտէ օլտուղու կիպի հէման բագատտա պայլանաճագ իսի. միսթրէս տիգ Թուրէն Հանըմնին նէզտինէ եագլաշըպ.

— Միւսիւ լը մայըր, լութֆէն Օլիվիյա իլէ պիրլէշիպ պալօնըն մուգատտէմէսինի իրայէ պույուրուլտանըզ մէճմուն օլուրում, տէմէսի իլէ, Հանըմ պայլընը էյիպ պէյանը մէմնունիյէթ իմտիքտէն սօնրա, գօլունը կէնճ գըզա թագտիմ իմտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Սագըն էմիլիէնին քէշֆի սահիհ օլմասըն, աճէպա պու գատըն հագըգաթէն պէնի քէնտիսինէ տամա՛մ մը իմտիքտ իսթէյօր, տէյէրէք, կէնճ գըզ իլէ պերապեր տանսիսիլէճէք մահալէ կիմտի. էմիլիէնին եանընտա գալմըշ օլան Գըլօսիյա, պիր արապըգ խաֆիֆ պիր սուրէթտէ գօլունա սօգունտը վէ ֆըսըլտայարագ.

— Տօգթո՛ր, պու պիր չիֆթ կէնճլէր հագգընտա նէ՞

միւթալաատէ պուլունույօրտունըզ, տէմէսի իլէ, էմիլիէն սատէսիլանէ պիր սուրէթտէ.

— Մատա՛մ, հանիկը չիֆթտէն պահա պույուրմագ իսթէյօրտունըզ, տէտի,

— Միսիս Հանըմ Տըլաֆուր-Վօսիյո իլէ քէրիմէմտէն պահա իսիյօրում.

— Նէզաքէթ, զէրաֆէթ վէ նէճապէթին միւքէմմէլ պիր նըշանէսի.

— Պունլարը պու հալտէ կէօրէնլէրին, եէքտիկերի իլէն եարատըլմըշ օլտուգլարընա գանատթ իմտիէմսի գապը՛լ միտիր.

— Կէօզլէրի օլուպտա կէօրէնլէր պունտան պաշգա պիր բէյտէ պուլունամազլար մատամ...

— Է՛հ, իսթիհպալի քի՛մ քէշֆ իտէպիլիր, պէլքիտէ պու իբի կէնճ մուգատտէս պաղլար իլէ միւէպպէտէն պիրլէշիրլէր.

Էմիլիէն, միսթրէս տիգ Թուրէնին մէզագ վէ միզաճընա կէօրէ սէօզ սէօյլէմէք լազըմ կէլէճէյինի պիլտիյինտէն.

— Տօսթումըն պու սատատէթէ մաղհար օլմասընտան տօլայը բէք մէմնուն օլաճագ իսիմ. ֆագաթ պու լութֆի խէյալին հագըգաթա թէհավվիլ իմտիէսի պիր ազ շիպհէլի կիպի կէօրիւնիւր... զիրա Հանըմ նըշանը տըր, տէտի,

— (Կիւլէրէք.) Պունտան խապէրտարըմ... ֆագաթ...

Պու էանատէ պիր միսաֆիր կէլտիյի խապէր վէրիլտիյինտէն, միսթրէս տիգ Թուրէն միսաֆիրի գապուլ իմտիքտ իզրէ սէօզիւնիւ գաթ պիրլէ էմիլիէնին նէզտինտէն մուֆարէգաթ իմտի, կէնճ տօգթօր իսէ հայրէթլէ, քէնտի քէնտինէ.

— Նէ՛ թօհաֆ գատըն, պու կիճէ քէնտիսինի բէք զարիպ պիր հալտէ կէօրիյօրում, աճէպա պու տէրէճէ թէպտիւլինին սէպէպի նէ՞ տիր, պու սէպէպի անլատագ պէնճէ զայրի գապմըլ տիր. Ըընէ Մուլէնին սահթէ նամ իլէ պու

գօնագոտա պուլունուչը, զարիպ պիր սըրը օլտուղունը խապէր վէրիյօր, Իընէ Մուէէն պանա հիչ պիր չէյտէն միւթէհայըը օլմամագլըզըմը իմոթար իթտի. պինաէն ալէյհ նէթիճէյէ ինթիզար իթմէկիյիմ, տէտի,

Պիր չօգ ալգըշլար իլէ բագոտա նիհայէթ վէրիլտիքտէն սօնրա, Օլիվիյա, Հանըրինին գօլունա կիրտի, պու էանատէ միսթրէս տիգ Թուրէն կէնճ ավօգամէթ Էանաչըպ.

— Միւսիւ լը տիւգ Տըլամուր-վօտիյօ ճէնապլէրինին, թէնէզպիւլէն տավէթիմէ իճապէթ պուլուրմամալարը, ատզրուսը բէք զիյատէ թէէսիւֆիմի մուճիպ օլտու. տէմէսի իլէ, կէնճ ավօգամի հայրէթլէ.

— Բէտէրիմիո՞մի տավէթ իթմիչ իտինիզ, տէյու սորտու,

— Շիւպհէսիզ, պու սէվկիլի տիւգ էսկիտէն պէրի մուարէֆէլէրի չէրէֆինէ մազհար օլտուղում միւհիմէրէմ զամլարտան տըր, լութֆէն թէչրիֆ պուլուրաճագլարընըտա գավիյէն իւմիւտ իտիյօր իտիմ,

— Բէտէրիմ տավէթինիզէ իճապէթ իթմէտիյինտէն տօլայը մազուր տըր մատամ, չիւնքի պու անատէ սէյահաթտա պուլունույօրլար,

— (Հայրէթլէ.) Ոէյահաթտա՞ մը պուլունույօրլար, ըօգտա պու սապա՞հ մը մուֆարէգամէթ պուլուրտուլար,

— Խա՛յըը մատամ, Բարիզտէն չըգըպ կիտէլի պիր գաչ հաֆթա օլտու,

— Ֆագամէթ պու միւմքին տէյիլ տիր...

— Նի՛չին միւմքին օլմասըն,

— Զիւնքի...

Գըլօտիյանըն «չիւնքի» տէյու պաշլատըգը ճիւմլէյի «քէնտիսինի կէօրէլի հէնուզ պիր գաչ սահաթ օլտու» տէյու իքմալ իթմէսինէ րէմագ գալմըշ իքէն պիրտէն պիրէ սէօզի քէստի, տիւգին, պէօյլէ օղլունը պիլէ ալտամըպ կիզլէնմէսինտէ պիր սըրը օլտուղունը, վէ պու սըրտան էն

զիյատէ քէնտիսինին իսթիֆատէ իտէպիլէճէյինի թագտիր իլէ, տէրհալ մուհավէրէյի թատիլ իտու.

— Զիւնքի քէնտիլէրինէ պու սապահ կէօրտիյիւնիւ պիրիսի սէօյլէյօր իտի, տէտի,

— (Պաշընը սալլայարագ.) Ո զամ քիմ իտէ ալտանմըշ, բէտէրիմ սէյահաթ իտիյօր...

— Պունա էմի՞նմիսինիզ,

— Էվվէթ, էմինիմ,

— Բէնտիսինէ տայըը պիր հէվատիս ալմատընը՞զ մը,

— Խա՛յըը մատամ,

— Սիզտէ պիր մէքթուպ էաղմայո՞րմուսընըզ,

— Խայըը մատամ, չիւնքի էաղաճաղըմ մէքթուպլարը նէրէյէ կէօնտէրէճէյիմի պիլմէյօրում... Հաթտա քէնտի նամընա կէլէն մուհարէրաթի, ամէլիյաթի օտասընատա պուլունույօր, պու մէքթուպլար իլէ պէրապէր տավէթնամէնիզի-տէ ավտէթինտէ ալըպ օգույապիլէճէք տիր,

— Ղարիպ չէյ... տիւգ հազրէթլէրինին հազրգաթէն թօհաֆ հալէրի վար...

Պու սիւալլէրին թէքէրրիւրի Հանրիյէ մէրագ վէրտիյինտէն, հէր հալտէ պու մուամմայը հալ իթմէք սէվտասընա տիւշիւպ.

— Պունատա ղարիպ վէ անլաշըլմայաճագ պիր չէյ էօգտըր մատամ, չիւպհէսիզ պիր ազ իսթիրահէթէ իհթիյաճը օլմալը տըր ք՞ պու սէյահաթը իսթիֆյար իթտի... պանա իթալէայէ կիտիյօրում տէմիշ իսէ տէ, իհթիմալ ք՞ էանայի սէյահաթտա թէպտիլի ֆիքը իտէրէք պաշգա պիր եէրէ կիթմիշ տիր, տէտի,

2

Գըլօսիյա պիր միւտաէթ սիւքիւթ էթմէի . պու սըրատա քէնտի քէնտինէ տիւշիւնէըէք .

— Նամըննա վիրուս իտէն մէքթուպլարըն մատլինտէն խապէրսըզ օլմազ իչին ժօրժ կիճէ վագթը գօնատըննա կիրիպ չըգայօր տէմէք օլուր . Ֆագաթ պու տէրէճէ կիպլէնմէսինէ սէպէպ նէ՞ տիր , պունը մութլագա անլատմալըյըմ . օղլու իլէ գօնուշմազ , իչէ պիր դարար վէրմէք իչին պէնտէն սապահա գատար միւլէթ թալէպ էթմէի , հալ պու քի օղլու քէնտիսինի սէյահաթտա զանն իտիյօր , տէմէք քի գօնուշմալարը գապիլ տէյիլ տիր . աճէպա տիւգ պէնի՞տէ մի ալտաթմազ սէվտասընտա պուլունույօր , տէտիքտէն սօնրա , Հանըիյէ .

— Իշլէրինին սուրէթը թէսվիյէսինէ սիղէ հէվալէ էթմէէ մի , տէտի ,

— Խա՛յըր մատամ, բէսէրիմին միւտիրի ումուրը վար ,

— Պու տա Ֆըրէսէրիգ Պէրար Նամըննտա պիր զաթ տըր զանն իտէրիմ ,

— Խա՛յըր մատամ, Մարսիյալ Նամըննտա պիր զաթ տըր ,

— Սէն-Մարսէլ սօգաղընտա իգամէթ իտիյօր տէյի՛լ մի ,

— Խա՛յըր մատամ, Մարսիյալ տայիմի սուրէթտէ գօնաղըմըզտա տըր ,

— Եանլըշ տիւշիւնտիւմ . պու Ֆըրէսէրիք Պէրար պիր պաշգա զաթըն միւտիրի ումուրու տըր ,

Գըլօսիյա արթըգ հէր շէյէ վագըթ օլմազըլա իհթիյաթքեարանէ վէ ըէվիշի հալէ կէօրէ տավրանմազա գարար վէրտի , Հանըի իսէ քէնտի քէնտինէ .

— Պու տուալլէր նէտէ՞ն իչճաղ իտիյօր . քէտէրիմին սէյահաթտա պուլունմասընը , միւտիրի ումուրընըն նամընը սօրուշտուրմասընըն սէպէպի նէ՞ օլույօր . Գատըն գըսմընըն հալլէրի բէք աճայիպ տիր , պու պապատ տէ պիր ֆիքրը մահտուս օլմալը տըր , տէտի .

Գըլօսիյա վ.արնի պու տուրէթլէ անլայաճաղընը անլատըգտան սօնրա , էվվին հանըմը օլմազ միհնասիպէթի իլէ կէնճ ավօգահտան այրըլտը . Հանրի տէ տօգթօր Էթիէնն իլէ պիրլէչիպ՝ սիկարա իչմէյէ մահտուս օլան օտայա կիթտիլէր ,

Ըընէ Մուլէն, պիր ան մէշղուլիյէթտէն խալի գալմայօր վէ չօգտան պէրի քէմալի արզու իլէ պէգլէտիյի ղէմանընն եագլաշտըղընը տիւշիւնիյօր իտի , Նարը կիճէտէն սօնրա ժիմնահաթիգ օյունընա վէ պունը միւթէադդիգ թէրթիպ իտիլէն թէհաթրօյա պաշլանըլաճագ իտի . Պէրթ իլէ ժան-ժուտի կէլտիքտէն սօնրա՝ իճրա իտէճէքլէրի րօլլարը քէնտիլէրինէ թէֆհիմ իթմէկ իչին , Ըընէ Մուլէն զէմանը միւսահատ պուլույօր իտի , Պու րօլլար բէք սատէ վէ ֆագաթ թէհէլլահի ճիհէթի իլէ բէք մուհիմ իտի ,

Սահաթ օն պիրի չալտը , Թամ պու սըրատա քէնտիսինէ խապէր կէթիրմէք իչին մէմուր օլան ուշագ նէգտինէ թէգարըուզ իլէ .

— Միւսիւ Լօրէն , իճրայի հիւնէր իտէճէքլէր իչին թէնպիհ իթտիյինիզ բէրուքաար կէլտի , տէմէսի իլէ , Ըընէ Մուլէն հէման մէրգումէն ճօգարը չըգարըլմասընը էմր իթտի ,

Ժան-ժուտի, տէրհալ միւնթազամ սուրէթտէ վէ թանընմայաճագ պիր հալտէ կիյինմիշ օլարագ գուհուր իթտի , ալաթ ու էտէվլաթընը հավի բագէթի տէ ճօլ գօլը ալթընա գըսարըմըշ իտի , Արզ ատաշընը կէօրինճէ .

— Միւսիւ Լօրէն , էմրը ալինիգ միւնթազըրըմ, տէյինճէ , Ըընէ Մուլէն .

— Պույուրըն , տէտիքտէն սօնրա ուշագա խըթապէն .

— Ֆըրանսուա, սիզ եինէ պուլունտուզունըզ մէվգըյա կիտինիզ, իճրայի հիւնէր իտէճէք պիր գըզ պու սաաթտա կէլէճէք իտի, անը պէքլէյօրում . . . հէման կէլիր կէլմէզ մէզպուրէյի տօղրու պուրայա կէթիրինիզ, տէտի, Ուշագ չէքիլտի, զայրէթլի մաքինաճը ժան-ժուտի իլէ եալընըզ գալընճա .

— Սահնէտէն չըգտըգտան սօնրա շու գաբուլը աչաճագսընըզ քի, թէմամ բէրտէնին արգասընա թէսաատիճ իտիյօր, պուրատան տա ավելիյէ էնէճէք վէ հէման սօգաղա չըգաճագսընըզ, տէտի,

— Իէք կիւզէլ, սօնրա պիրի պիրիմիզի նէ՞րտէ պուլաճաղըզ,

— Եարըն մուայէն օլան մէվզըտա պուլուշուրըզ,

— Տահա սէն սավուշմայաճա՞գմըսըն,

— Խա՛յըր, պիրտէն պիրե օլմազ, նէ օլաճաղընըը, նէ կէլէճէյինի էյիճէ անլամազ իչին տահա պիր գաչ կիւն գալաճաղըմ,

— Անլամայա հաճէթ եօգ . պու Ինկիլիզ գարըսը, Նէօյլի քէօրբիւ սինտէքի գաատն տըր . . . մէսէլէ պունտան-տա իտալիէթ տէյիլ տիր . Պըրունվայէ թապիպինին սօրլ գաթիլի օլան հէրիճէ տայըր տա հէվատիսիմ վար . . .

Ժան-ժուտի, տիւգիւն արապասընը նատլ թէագըզ իթտիյինի վէ ժօրժընը, Պէրլին սօգաղընտաքի խանէյէ կիրիպ չըգտըրընը կէօրտիւյինի հէրքէայէ իթմէտի իլէ, Րընէ Մուլէն հայրէթլէ .

— Պու գօնաղա՞ մը կէլտի տէյու հայդըրտը, Պատէհու Ֆըրանսուանընն քէնտիսինէ իտապէր վէրտիյի, վէ օգուստանլարըմըզընն մանիւմի օլտուղու միտաֆիրին, միսթրէս տիգ Թուրէն թարաֆընտան գապուլ էտիլտիյինի խաթըրըլայարագ, քէնտինճէ պիր տէրէճէյէ գատար գանատթ հասըլ իթտի, Պու սըրատա ժան-ժուտի էթրաֆընա կէօզ կէզտիրիպ .

— Օ՛, պու նէ միւքէմմէլ տաիրէ, սանա էվվէլճէէտէ սէօյ-

լէմիշ օլտուղում վէճհլէ, պանգա գայմէլէրինին մահֆուզ օլտուղու չէքմէճէ էլպէթտէ պու գօնաղընն պիր քէօշէսինտէ տիր վէ գօլայլըգլա տա պուլունապիլիր, տէտի,

— Պէնտէ սանա էվվէլճէ սէօյլէտիյիմ սէօզի թէքրար իտէրիմ . պէն պուրատա պուլունտուգճա խըրսըզլըգ էթմէք իստէմէմ . . . պու սօնրա տիւշինիլէճէք մէսէլէ տիր . պէն կիտիպ մուտմազել Պէրթի պէքլէյէճէյիմ, չիմտիյէ գատար կէլմէսի լազըմ կէլէճէք իտի .

Ժան-ժուտի, եանընտան ուզագլաշմագտա օլան Րընէյէ աթֆը նազար իտէրէք վէ ումուզլարընը գալտըրարագ շու սէօզլէրի սէօյլէտի .

— Հա՛յ շաշգըն հէրիֆ հա՛յ, սէն տէ օ ագըլտա օլ . պու նէ գատար նէզաքէթ . . . սէն միւթթասըլ օլմազ տէ տուր, պէն սէնաթըմնան պաշգա պիր չէյ տիւշինմէզ պիր ատէմիմ, օյուն պիթտիքտէն սօնրա պիր չարէսինի պուլուրսամ իտապինէյի բէք գօլայ պուլուրում . Միսթրէս տիգ Թուրէն էկէր օ զանն իթտիյիմ գատըն իսէ, բարալարը ալտըգտան սօնրա եէրինէ պիր մադպուզ սէնէտի պըրագըրըմ քի, պու սէնէտ շիքայէթտէն էվվէլ քէնտիսինի բէք չօգ տիւշինտիւրէճէք տիր . պու ֆիքրիմ բէք եօլունտա տըր, էկէր եիրմի սէնէտէն պէրի հագգըմ օլան բարալարա մահտուպէն պիր ազ շէյ էլէ կէչիրէմէզսէմ, գահրըմտան քէտէրիմտէն միւթլագա խասթա օլուրում,

Ժան-ժուտի, հէմ պու սէօզլէրի քէնտի քէնտինէ սէօյլէմէքտէ վէ հէմտէ սանտըգտաքի օյուն էլպիսէլէրինի հաղըրլամագտա իտի,

Նիհայէթ սաաթ եարը կիճէյի իսթաար իթտի, Միսթրէս տիգ Թուրէնին միսաֆիրլէրի պիրէր իքիշէր պուճէյէ կիտուպ պիր շէյ եէմէք վէ իչմէքլէ մէշղուլ օլույօր իտի . Րընէ Մուլէն իսէ Պէրթին կէճիքմէսինէ պիր մանա վէրէմմէյէրէք բէք զիյատէ մէրագ վէ էնտիշէ իչինտէ իքէն, պիր արալըգ Ֆրանսուա նամընտաքի ուշագ կէլիպ, պիր արա-

պաճրնըն քէնտիսի իլէ գօնուշմագ իսթէտիյինի խապէր վէրսի ։

Ր՚ընէ Մուլէն սիւրաթլա ալթ գաթա էնիպ արապաճը-յը կէօրիւր կէօրմէզ ։

— Կէթիրմիզ օլտուղունըզ կէնճ գըզը էնտիրտինիզ մի, տէյո սօրտուղունտա , արապաճը օգուշանլարըմըզդա մա-լիւմ օլան հալլէրի , եանի Պէրթին . Ր՚ընէ Մուլէն նամը իլէ կէլէն պաշգա պիր արապայա պինէրէք էվտէն չըգըպ կիթ-տիյինի խապէր վէրինճէ , զէվալը մաքինաճը նէյէ օպրատը-ղընը պիլմէտի . պէյնի աթէշլէր իչինէ գալսը , չու հալ-լէրէ պիր տիւրլիւ մանա վէրէմէյօր իտի . քէնտիսի մէմու-ըէն թաչրատա զանն օլտուղու ճիհէթլէ , պիրիսինին նէյէ-թինէ վագըթ օլուպտա իսմինի ըէամինի պէհանէ իտէրէք , Պէրթի ալըպ պիր տուզաղա տիւշիւրէպիլմէսինէ իչթիմալ վէրէմէյօր իտի . իչին իչինէ միւթլագա պիր եանլըշլըգ օլ-տուղունա զահիպ օլույօր իտի . պիր ազ տիւշիւնտիւքտէն սօնրա արապաճըյա .

— Տինլէյինիզ , պիր սաաթ վէ պիր չարեէք զարֆընտա Նօթըր Տամ տը Շան սօղաղընա կիտուպ կէլէպիլիրսէ-նիզ սիզէ եիւզ Ֆըրանգ վէրիրիմ , հայտէ տօղրու կէլտիյի-նիզ եէրէ կիտինիզ , մատմազէլ Մօնսթիյէլի թէքրար սօ-լունըզ վէ հէման ալըպ պուրայա կէթիրինիզ , տէտի ։

Սրապաճը եըլտըրըմ կիպի պիր սիւրաթլա եօլա չըգ-տը , Ր՚ընէ տէ թէքրար իսաթ գաթա չըգտը իչէն , քէնտի քէնտինէ .

— Նէ զարիպ հալ , պէն պուռնտան հիչ պիր շէյ անլա-յամատըմ ... սագընը Պէրթի օյուռնտա պուլունմագ իչին վէր-տիյի աէօղտէն ճայմասընը , միւթլագա դօրդմուշ տըր տա գա-բուճը գաթըն իլէ պիլ իթթիֆագ պէօյլէ պիր եալան թէր-լթիպ օլուռմուշ տըր , տէտի ։

Ժըմնաստիկ հիւնէրլէրի իճրա իտէճէք օյուռճուլար կէլ-տիլէը վէ էլպիսեէլբինի տէյիշտիրիպ հազըրլանտըլար ։

Արապաճը , մուֆարէգաթընտան պիր պուշուգ սաաթ սօնրա պէյկիրլէրի իլէ քէնտիսի գան թէը իչինէ պաթմըշ օ-լարագ կէլիպ , սօն տէրէճէ սապըրսըզլըգա քէնտինի պէք-լէմէքտէ օլան Ր՚ընէյէ .

— Լ՚ֆէնտի , օ կէնճ հանըմ հալա ավտէթ իթմէմիշ ... տէտի ։

— Ա՚հ , նէ՞ տէյօրսունըզ ։

— Պին տիւրլիւ միւշկիւլաթ չէկէրէք վէ բարա վէրէ-րէք գաբուճը գաատընը ույդուտան ույանտըրըրսըմ , պիրլիքտէ մատամազէլին օտասընա չըգըպ գաբույը գըրտարճասընա թէք-մէլէմէք , հիչ պիր սէս սէտա զուհուր իթմէմտի , պիր ճէ-վապ վէրէն պուլունմատը ...

Ր՚ընէ , տիւշար օլտուղու թէէմիւլ իլէ տուտագլարը գու-բումուշ պօղուլմագ տէրէճէսինէ կէլմիշ իտի . արթըգ էվ-վէլքի զամնտա պուլունմայըպ , պիշարէ գըզընը միւթլագա պիր ֆէլաքէթէ օպրատըղընը վէ եախօտ պիր տուզաղա տիւ-շիւրիւլտիւյինէ գանի օլմագա պաչլատը : Սրապաճընըն բա-բասընը վէրիպ միւթէագըպէն սարհօշ կիպի պիր հալտէ եօ-գարը չըգտը վէ պիր թագըմ միւտհիշ թասավվուրաթտան սօնրա , քէնտի քէնտինէ .

— Նէ հալ իսէ , արթըգ տիւշինմէք բարա իթմէզ ... էսասը մէսէլէտէն խապէրսիզ օլմայան խըտմէթճի գըզլար-տան պիրինէ , օյուռնտա Պէրթին իճրա իտէճէյի բօլը հէ-վալէ իթմէլիյիմ , տէյէրէք , Օլիվիյանընն խըտմէթի մախսու-սէօինտէ պուլունան պէքի վէ զայէթ աչըգ կէօզլիւ պիր խըտմէթճի գըզա .

— Մատմազէ՛լ իրմա , պանա պիր խըտմէթ իտէճէք-սինիզ , շու սըրտաա պուրատա պուլունմասը լազըմ կէլէն պիր օյուռնճը գաատըն հալա կէլմիպ չըգմատը . անա այիտ օ-լան բօլը իճրա իտէ՞րմիսինիզ , տէտի ։

— Նիչի՞ն իթմէյէճէյիմ . ֆագաթ մատամ պունը իչին տաբըլմա՞զ մը ։

— Օ մէաուլիյէթի պէն տէրիւհտէ խէրիմ, ալէյհուսուս պէլքիտէ մահամ սիպի թանըյամայաճագ, չիւնքի էրքէք գըյաֆէթինէ կիրէճէք վէ արգանըզտա պիր արապաճը գաբօթը պուլունաճագ սըր։

Գըզըն մուվաֆագաթ իթմէսի իւզէրինէ, Րընէ, մէզպուրէյի ժան-ժուանինին պուլունտուղու գապինէյէ կէօթիւրտիւ. պու էնսատէ հայտուտ էլպիսէսինի թէպտիլ իտուպ եիւզիւնիւ պուրուշտուրտուղու կիպի, գուճաղընա եարմա պիր չօճուգ ալարագ Պըրունվայէ թապիպինին բօլընը իճրա իտէճէք օլան արգատաշընըն եիւզիւնիւտէ պուրուշտուրըպ, իմթիյար չէքիլինէ թահվիլ իթմէքլէ մէշղուլ պուլունույօր իտի, Րընէյի կէօրիւնճէ։

— Մատմազէլ Պէրթ նէ՞րէտէ, տէյտու սօրտու,

— Օ կէլէմէմիշ... Ֆագաթ իշթէ պու մատմազէլ օ վապիճէյի իճրա իտէճէք տիր։

Ժան-ժուան խրամէթճի գըզընը գըյաֆէթինի տէրհալ թէպտիլ իտուպ լաղըմ կէլէն թապիսանթը վէրտիյի կիպի, սահթէ Լօրէնտէ, Ժան-ժուանինին իտարէսի ալթընտա պուլունան տիկէր օտայա չէքիլիպ, էլպիսէսինի տէյիշտիրմէյէ վէ սիյմաթընը թէպտիլ ու թապիրի իթմէյէ պաշլատը։

Նիհայէթի վագըթ կէլիպ չակընճըլար թէպտիլի ահէնկ իլէ բէրտէնին աչըլաճագընը իլան մէգամընտա պիր բարյա չալտըլար. միսթէագըպէն բէրտէ աչըլըր աչըլմալ գումբանէճանընն միստիրի սէյիրճիլէրինն հուզուրընտա իսպաթը վիճուտա իտուպ, օյունըն թէրթիպաթընը իտապէր վէրտիքտէն սօնրա, բէրտէյէր-նէֆտիկէրինի թէագըպէ պաշլայըպ պիր գաչ մուխթասար գօմէտիլէր իճրա իտիլտի, անճագ սօն բէրտէ պիր լէվկա տահա ալտ ու իրայէ իտէճէք իտի քի, պունըն ագթէօրլէրիտէ Ժան-ժուան իլէ Րընէ Մուլէն իտի։

Չալկընճըլար, Րընէ Մուլէնին իսթաբը իւզրէ ղայէթ հիւնէնկիպ պիր մարշ չալմաղա պաշլատըլար. Ժան-ժուան 1837 սէնէսի Սեպտեմբէրինին եիրմի տէօրտիւնճիւ կիճէսի

վուգու պուլան Ֆաճիանըն ատէմլէրինի բէրտէ արգասընա իգամէ իթտի. արգատան եանմըշ մուտլար, լամպալար, քէօրիւ վէ արապա բէսիմլէրինի իրայէ իտիյօր իտի։

Ամըլ հազըգաթ Պըրունվայէ տօգթօրընըն սուրէթը գաթլինի կէօսթէրէն իշթէ պու մէնզարէ իտի, հէմտէ նէ տէհշէթլի հագըգաթ...

Պու տէհշէթլի վագատանըն էշիտասը օլանլարըն շէքլ ու սիյմալարը օ տէրէճէ թէհավվիւլ իթմիշ իտի քի, քիմ օլատուգլարընը թանըմագ զայրի գապվլ իտի. Նիհայէթի էսկի հայտուտ վէ գաթիլ, բըշաղընը չըգարըպ Պըրունվայէ տօգթօրընըն բօլընը իճրա իտէն արգատաշը իւզէրինէ չէքէրէք։

— Հազըրըմ, տէյինճէ, մանքինաճը։

— Իշ բէրտէյի գալտըրընըգ, տէտի,

Բէրտէ գալգընճա եօգարըտա թարիճի իթտիյիմիպ էշքճալ իլէ միւտհիշ մէնզարէլէր պիւսապիւթիւն մէյտանէ չըգտը. Եինէ պու էնսատէ Րընէնին թիթրէք սէտասը չալկընըն մաթէմիլի ահէնկի իլէ պիրլէշտի. Հայրէթտէ գալան սէյիրճիլէր ումումէն չու սէօզլէրի իշթիտիլէր։

« ՆԷՕՃԼի ՓԼՕՐԻՒՍԻՒ ՃԻՆԱՃԷԹԻ »

Րընէ Մուլէն իլէ Ժան-ժուանինին պէքլէտիքլէրի նէթիճէ, թատավվուր իթտիքլէրի տէրէճէտէն բէք չօդ զիյատէ զուհուր իթտի. պու էնսատէ միսթրէս տիգ Թուրէնին պէնզի էօլիս պէնզի կիպի սար սարը քէսիլմիշ իտի, վիճուտինին հէր պիր գէրրէսի այրը այրը թիթրէմէյէ վէ շաշգընն շաշգընն էթրաֆընա պագմադա պաշլատը. վագթը իլէ իշթիրաք իյլէտիյի ճինայէթինի թատվիր իտէն պու թէհմաշայը մէն իթմէք իսթէտի. Ֆագաթ տիզէրինին պագը չէօգիւլտիս, հագինն պիր ֆէրճատ գօրարտը վէ միւթէագըպէն օթուրմագտա օլտուղու գօլթուգ սանտալէտտը իւզէրինէ տիւշիպ պայըլա գալտը։

Իյղահէ հաճէթ եօգ տըր քի պու հատիսէնին զուհու-

րի իւղերինէ տերհալ քէրատէ էնսէրիլսէ. Հուդղալ քեամիլէն ադիմ պիր էնսիչէ իլէ Գըլօսիյանըն էթրաֆընա թօքլանտըլար, Պու պայկընըլըղըն էսասպզը հադըգըլէսինէ վագըֆ օլմատըգլարընատն, Հէր քէս պու ֆէնալըղա սէպէպիյէթ վէրէն հալի տուշունուլօր իտի. Հէյէ Օլիվիյա պիւսպիւթիւն շաշըրմըշ օլտուղու հալտէ վալիտէսինին պուղ քեսիլմիշ էլլէրինի էօբէյօր իտի. Հուդղալ իչինատէ եալընըղ տօգթօր էթհէմէն Լօրիյօ պիֆուֆթուր պիր հալտէ, խասթայա պիր բուհ չիշէսի գօգլատըյօր վէ տուալ իտէնլէրէ.

— Պիր շէյ տէյիլ... հիչ պիր ֆէնալըգ եօգ, սընաղընը թէէսիրինատէն իլէրի կէլմէ պիր պայկընըգ, պիր աղ խթիրահէթէ, եալընըղ գալմաղա իհթիյաճը վար, տէյօր իտի,

կէնճ թապիպ, Օլիվիյանըն թավսիյէ վէ տէլալէթի իլէ Գըլօսիյայը գուճագլայըպ, օ կիճէ իչին օյուն սալօնը հալինէ իֆրաղ իտիլէն օտայա կէօթիւրիւպ պըրագտը, Օլիվիյատէ բէրիչան պիր հալտէ վալիտէսինին եանընտան այըրըլմայօր իտի,

Տօգթօր, պու սըրատա Րընէ Մուլէնի տուշունիւպ Պէրթին օտասընտա պուլունտուղու էանատէ, մաքինաճընըն.

— Հիչ պիր շէյ հայրէթինիզի մուճիպ օլմասըն, աէօղլէրի տէրհաթըը իտէրէք, « Նէօյլի քէօրիւսիւ ճինայէթի » իշիտիկը իշիտիլմէզ, միսթրէս տիգ Թուրէնին ֆէնալաշմասընատն, պու սէօղլէրատէ տէհշէթէնկիզ պիր խաթըրէ օլտուղունա գանատի հասըլ իտիյօր իտի,

Պու արալըգ Րընէ Մուլէն, եինէ միւտիրի ումուր գըյաֆէթինատէ օլարագ սալօնա կիրտի վէ ադիմ պիր թէլաշ կէօսթէրէրէք.

— Ա՛հ, տօգթօր էֆէնատ, պու հալ նէ՞ տիր, օյուն էանասընտա մատամըն ֆէնալաշաըղընը շիմտի խապէր վէրտիլէր, աէտի,

3

Րընէ Մուլէն հէման Գըլօսիյանըն ուղանտըղը գանաբէյէ եագլաշար վէ մանիտար պիր նաղար իլէ կէնճ տօգթօրա սիւքիւթ թավսիյէ իթթիքաէն սօնրա.

— Տօգթօ՛ր էֆէնտի, պու պայկընըգ գօրգուլաճագ պիր շէյ օլմամալը, տէյի՛լ մի, տէյինճէ, տօգթօր.

— Գօրգուլաճագ պիր շէյ տէյիլ միւսիւ Լօրէն. Հանընմընըզըն միսաֆիրլէրինէ կիտինիպ տէ թէէմինաթ վէրինիպ, տէմէսի իլէ, մաքինաճը աղիմ պիր մէշունիյէթ իպրաղ իտերէք օտատան չըգտը,

Պիրաղ տա պիր գաչ տագըգա էվվէլէ իրճայի ֆիկը ու նաղար իտերէք, ճինայէթի թաավիր իտէն բէրատէ էնսիրիլտիքտէն սօնրա, տիկէը ճիհէթատէ վուգուա կէլէն հալէրէ աթֆը նաղար իտէլիմ,

Ժան-Ժուատ, միսթրէս տիգ Թուրէնին սարարտըղընը, թիթրէտիյինի, վէ նիհայէթ պայըրըպ տուշուիյինի կէօրմիշ, եիրմի սէնէ էվվէլ իյգա իտիլէն ճինայէթատէ պու գատընըն իչթիրաքը օլտուղունա գաթատն չիւպհէսի գալմամըշ իտի, Պու էանատէ Րընէ Մուլէն, գուլաղընա էյիլիպ.

— Ա՛րթըգ անլայաճաղըմըզը անլատըգ... ավկյէ էնէն մէրտիվէնի պիլիրսինիպ տէյի՛լ մի... հէման սավուչընըգ, եարըն կէօրուշուրիպ, տէմէսի իլէ, հայտուտ.

— Էվվէ՛լ, եարըն կէօրուշուրիպ... իչթէ պէն սավուչյօրըմ, տէյու մըրըլտանընը.

Րընէ, գըյաֆէթինի տէյիշտիրմէք իւզրէ աճէլէ էլպէսէ թէպտիլինէ մախսուս օլան օտայա կէչտի. խըտմէթճի գըզ իլէ Պըրունվայէ տօգթօրընըն րօլընը իճրա իտէն ատէմ տէ պու ֆիկը իլէ պըրագըպ կիթթիլէր.

Ժան-Ժուտի, գօնագրէն հանբմբը օլան գասընէն վագթը իլէ քէնտիսինի զէհիլէմէք իսթէյէն խասիսէ օլտուղունը գաթի սուբէթտէ անլայընճա, էվվէլտէն պէրի թասավվուր իթտիյի մագասատա նայիլ օլմագ իսթէտի. պինաէն այէյ սավուշուպ կիտէճէք եէրտէ, կէօղիւնի բէրտէնին պիր ուճունա եագլաշըրըպ, սալօնատա նէ վար նէ եօգ անլամագ էմէլի իլէ պագտը. պու տագըդա տավէթլիլէրին քեամիլէն պայկէն պիր հալտէ պուլունան Գըլօտիյանընէն էթրաֆընտա թօբանտըգլարը պիր զէմանէ միւսաաբէթ իտի. Պու նակէհանի վագտա գօնագրէն սայըր ճիհէթլէրինի տէ թէնհալաշտըրմըշ օլտուղունատան, Ժան-Ժուտի իչին պուղունան կիւզել պիր ֆըրսաթ օլամագ իտի. Հայտուտը մէրգում քէնտի քէնտինէ.

— Պու սըրատա հէրքէս մէչղուլ, իչի պիթիրմէլի... չայէտ պահտըմ միւսաատէ իթմէղ տէ եագայը էլէ վէրճէք օլուրսամ, հանբմբէն գուլաղընտա պիր սէօզ սէօյլէր սէօյլէմէղ իչին իչինտէն սըյրըլըր չըգարըմ... տէյէրէք թէսթրօ մէվգըընտան ուզագլաշտը, պիր իբի օտա կէչէրէք սաղ թարաֆտա պիր գարու աչտը, տէր հալ միսթրէս տիգ Թուրէն իլէ միւթէվէֆտա զէվճինին ըչսիմլէրի կէօղիւնէ չարըտը. միւթէագըպչէն տիկէր պիր գարու տահա աչըպ եաղըխանէյի կէօրիւնճէ, սէվինճինտէն թիթրէմէյէ պաչլատը.

Ուզագտան սէալէր իչիտիյօր իսէ տէ, պուլունտուղու ճիհէթտէ քիմսէ կէօրիւլմէյօր իտի. մամաճիհ էլ չաբուգլըղը իլէ պիր ան էվվէլ իչի պիթիրմէլի իտի. Ժան-Ժուտի հէման ճէպինտէն ուճը սիվրի վէ տէմիրտէն մամուլ պիր աչաթ չըգարըպ անընլա եաղըխանէյի աչտը, օ կիւն էօյլէտէն սօնրա Գըլօտիյանըն պանգա գայմէլէրինի եէրլէշտիրմիշ օլտուղու չըզտան մէյտանա չըգտը: Նաապլ քի պիւիրիզ, մալիւմիմիզ օլան վասիյէթնամէ իլէ Ֆիսէպ Դօրթիսէլլիտէն ալընան մագպուզ տա պու չըզտանընէն իչինտէ իտի. Հայտուտը մէրգում տա պու գըյմէթտար քեաղըտալարը հավի օլան չըզտանը կէօյտիւնէ եէրլէշտիրտիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Իչթէ խաղինէյի էլէ կէչիրտիք. չիմտի տէ Ինկիլիզ գարըսընը բօլիս խտարէսինէ միւրաճաաթտէն մէն իտէճէք չարէյի տիւշինմէլի. Ֆագաթ պուռնատան գօլայ նէ վար տէյէրէք, ճէպինտէն պիր գուրշուն գալէմ չըգարտը վէ պիր բարչա քեաղըտ իւզէրինէ աթիտէքի սաթըրլարը եազտը.

«1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտիւնճի կիճէսի վուգու պուլան ֆաճիատէն տօլայը, Նէօյլի քէօրրիւսինտէքի հանբմա պու պիրինճի մագպուզըմ տը...»

Ժան-Ժուտի

Պու քեաղըտը չըզտանընէն եէրինէ պըրագտըգտան սօնրա եաղըխանէյիտէ էյիճէ գարատը, միւթէագըպչէն քիմսէյէ թէսատիւֆ իթմէքտիրին սավուշըպ քէնտինի սօգագտա պուլտուղու էանատէ, սէվինճինտէն եէրէ պատամայօր վէ քէնտի քէնտինէ չու սէօղլէրի մըրըլտանը յօր իտի.

— Պու Իընէ Մուլէնին հալի տէ արթըգ օսանճ վէրիյօր... պէօյլէ գօլայճա օլուպ պիթէճէք իչլէրէ միւմանագաթի իտէն ատէմտէն տէ տօղրուսը հիչ խօշլանմամ... չիմտի կիտուպ միւքէմմէլ սուբէթտէ գարընըմը տօյուրմալը վէ անտէն սօնրա տա չըզտանտա նէ վար նէ եօգ անլամալը...

Պու էանատէ միսթրէս տիգ Թուրէն եավաշ եավաշ քէնտինի թօբլայըպ էթրաֆընա պագընմագա պաչլատը. եանընտա Օլիվիյա, տօգթօր Էթիչէն վէ Իընէ Մուլէնտէն պաչգա քիմսէ պուլունմայօր իտի. Գըլօտիյա պիր արալըգ պօղուգ պիր սէտա իլէ.

— Զալկըյը սուստուրընըզ, չու բէրտէյի էնտիսինիզ. պու մէնհուս մէնզարէյի օրթատան գալտըրընըզ, տէյու սայըդլամագա պաչլատը.

Օլիվիյա, միւթթասըլ աղլայօր իտի. Իընէ Մուլէն, միսթրէս տիգ Թուրէնին պու սուբէթլէ ըզհարը նէֆրէթ

իթմէսինի կէօրսիւքճէ սէվինճինատէն թիթրէյօր իտի , էթի-
յէն իսէ .

— Հանըմճըղըմ , քէնտինիզի թօբլայընըզ . . . արթըգ
պիր շէյինիզ գալմատը . միսաֆիրլէրինիզին հանընտա խա-
պամը վիճուտ իլէ մէրագատան գուրթարապիլիրսինիզ , տէ-
տիլի սէօզլէր , Գըլօտիյայա ղարիպ պիր սուրէթատ թէէսիր
իթտի . նէ վէխիմ , նէ խաթըրընաք պիր մէվգըտա պուլուն-
տուղունը անլատը . պէօյլէ ղարիպ պիր սուրէթատ քէնտինի
ղայդ իտիշինէ նէ գատար մանալէր վէրիլէճէյինի թագտիր
իթտի , Մամաֆիհ քէնտինի թօբլայարագ .

— Ա՛զիզիմ տօղթօր , պու նէ՞ հալ , նէ՞ օլտու , պիր-
տէն պիրէ գօրգարագ պայըլտըմ զանն իտիյօրում . . . բէ-
ճա իտէրիմ հագըգաթը պանա պիլտիրինիզ , տէտի ,

— Մատա՛մ , պու հալին սէգէպի բէք սատէ տիր , Օ-
յունըն սօն բէրաբինատէ մէվգըյը թէմաշայէ վազ իտիլէն
վագտա սիզէ ֆէնալըգ կէթիրտի . . .

— (Կիւլէրէք ·) Հագըգաթէն էօյլէ օլտու , շիմտի է-
յիճէ խաթըրլայօրում . էվվէթ օ թագլօ՝ պանա կէշմիշ պիր
վագտայը իհթար էյլէտիյի իչին , թէէսիրիտէ թագիյի օ
նիսպէթտէ օլտու , Օլիվիյա հէնուզ գուճաղըմտա իքէն , պիր
կիճէ զէվճիմիլէ պէրապէր Լօնտրանըն քէօբրիւլէրինատէն կէ-
չիպ կիտէրքէն նակէհանի պիր հիճիւմէ հէտէֆ օլտուգ ,
պիր պալօտան կէլիյօր իտիք . . . պիրտէն պիրէ իւզէրիմէ
հիճիւմ իտէն խըրըղ էլմասլարըմը զասագ իհթագ իսթէյօր
իտի , Մէկէր արապաճըմըզ տա օ ալչագ ատէմ իլէ միւթ-
թէֆիգ իմիշ . պէրէքատթ վէրսին բօյիս նէֆէրատը եէթիշ-
տի , եօգաա պիզի սօյտուգտան սօնրա էօլտուրիւպ թայմըզ
նէհրինէ աֆտաճագլար իտի ,

— Հանըմճըղըմ , ֆէնալաշմանըզըն հիքմէթի արթըգ ան-
լաշըլըը , շիմտի միսաֆիրլէրինիզին նէզամինէ կիտէպիլիրսի-
նիզ ,

— Բէք կիւզէլ տօղթօր էֆէնտի , սիզ Օլիվիյա իլէ կի-

մինիզ տէ պէհտէ իւսթիմի պաշըմը տիւզէլթէրէք չիմտի
կէլիրիմ ,

Տօղթօր , Օլիվիյայը ալըպ սալօնա ատէթի իլէ հէրքէս
միւճիսի էնտիշէ պիր շէյ օլմատըղընը խապէր վէրտի , մու-
զիգա թէքրար ահէնիկ պաշլատը . Պիր արապագ Հանրի ,
տօղթօրա էհանաշըպ .

— Պու պայկընըղա սէպէպ նէ՞ օլույօր , տէյտու տօր-
տու ,

— Լօնտրատատա կէչիրտիքլէրի պիր ֆէլաքէթի , տօն բէր-
տէտէ իրսայէ օլունան թագալօնըն իհթար իհթիսի սէպէպի-
յէթի վէրմիշ տիր ,

— Նատալըը տըղգաթը ճալիպ պիր շէյ եօգ տէմէք օ-
լուր . . .

— Ա՛լա՛, տալա՛,

Գըլօտիյա էալընըղ գալընճա այադա գալգտը . այինէ-
սինին գարշըսընա կէչիպ սիյահ սաչլարընը թանգիմ իհթի-
յէ պաշլատը . պիր թարաֆտան տա նատըլ պիր մէվգըտա
պուլունտուղունը տիւշիւնէրէք , քէնտի քէնտիտէ .

— Պու հալէյտէն նէ՛ մանա չըգար . . . պէօյլէ տէհ-
շէթլի պիր թագլօնըն մէվգըյը թէմաշայէ վազընը աճէպա
քի՞մ էմր վէրտի . . . օ վագտայի միւտհիշէյի պէօյլէ օլ-
տուղու կիպի թագվիր վէ թէրթիպ իտէն աճէպա քի՞մ օ-
լույօր . օ հալտէ պէնիմ կիպի վէ պէնիմ գատար վագըֆ
օլան իքի քիշի վար քի , պիրինի Ժան-Ժուտի վէ տիկերի
տէ Ժօրժ տըր , Ժան-Ժուտի տահա օ զէման կէպէրտի կիթ-
տի , էալընըղ տիւգ հայաթտա պուլունույօր . . . Ֆագաթ
պէնիմ գատար քէնտինի իչին տէ ճալիպը խէվֆ ու տէհշէթ
օլան պու օյուն , անըն թէշվիգի իլէ թէրթիպ օյունտու
տէնիլէմէզ . . . Օֆ , ագլըմա տօգունաճագ . Նէ գատար
տիւշինէմ պէյհուտէ , պիր շէյ անլայամլայաճաղըմ , տէ-
տի , վէ Իընէ Մուլէնի ճէլպ իլէ .

— Միւսիւ Լօրէն , սիզէ պագը շէյլէր օորաճաղըմ ,

— Նէյէ՞ տայըր մատամ,

— Պու ագշամ մէվգըյը թէմիաշայէ վազ իտիլէն օյունլարա վէ խուտուսի իլէ ասն բէրտէյէ տայիր . . .

— Սիպի պու տէրէճէ բահամըզ իտէն թապալօյա տայիր , տէյի՛լ մի մատամ. ա՛հ , պունըն սիպէ տէհշէթլի պիր վազտայը իսթամար իտէճէյինի պիլմիշ օլսամ իտի , բըրօկրամտան օ օյունը չըգարըր իտիմ.

— Օ օյունտաքի աբթէօրլէր քիմի՞ր իտի ,

— Իվվէլքի օյունլարը իճրա իտէն ագթէօրլէր ,

— Պու գումբանէանըն միւտիրի հէնուզ պուրատա՞ մը ,

— Իտայըր մատամ , Սէն ծէրմէնտէ տէ պիր օյուն վէրճէքլէրինտէն , արգատաշլարընը ալըպ ացէլէ կիթտիլէր ,

— Նէ հալ իսէ , եարըն վէ պու կիւն թէսվիյէ իտիլէճէք էբէյիճէ պօրճլար վար զանն իտէրիմ . Միսաֆիրլէր կիթտիքատէն ասնրա իսաֆրըմա պըրագընըզ տա սիպէ բարա վէրէյիմ.

— Պաշ իւսթիւնէ մատամ,

Րընէ Մուլէն պաշընը էյիպ տըշարը չըգտը . Գըլօտիյա տա հէնուզ պէնգի ասրարմըշ օլտուղու հալտէ միսաֆիրլէրին նէզտինէ վարտը . Զակը պիր միւտտէթ տահա տէվամ իթտիքատէն ասնրա տավէթլիլէր իւչեր պէշեր չէքիլմէյէ պաշլատըլար , սահաթ տէօրտէ գատար քիմսէ գալմատը , Գըլօտիյա , միւտիրի ուժուրունը ույգուտուղուդ վէ եօրկունլուգտան տէրմանըզ պիր հալտէ գարույա տայանմըշ կէօրէրէք .

— Միւսիւ Լօրէն , պէնիմլէ պէրապէր կէլինիզ , տէտի ,

Րընէ, պու էմրէ իտթիհատէն միսթրէս տիգ Թուրէնի ապանօզտան մատուշ եազըճանէէնին պուլունտուղու օտայա գատար թէագըզ իթտի . Գըլօտիյա ճէպինտէն չըգարտըզը անահտարլարտան պիրիսինի քիլիտ տէլիլինէ սօգատա , ատնահատար տէօնմէտի . պիրագ զօրլայընճա , աչմագ իսթէտիյի կէօզ քէնտիլիյինտէն աչըը վէրտի . . . միսթրէս տիգ

Թուրէն զարիպ պիր հարագէթլէ եէրինտէն ֆըրլայըզ .

— Ղարիպ չէյ . . . Ֆագաթի պէն պու կէօզի տըզգաթլա գարամըշ իտիմ , տէյու հայդըրտը . պատէհու էլինի կէօզէ սօգտուգտան սօնրա տա մէճպուպնանէ տէնիլէպլէճէք սուրէթտէ պիր ֆէրնատա գօրատըճա , Րընէ Մուլէն չատըրատագ .

— Մատա՛մ, նէ՞ վար , նէ՞ օլտունըզ , տէյու սօրմատըյըլա , Գըլօտիյա մօս մօր քէսիլիպ հայդըրատագ .

— Պուրայա պիրիսի կիրմիշ , բարատարըմը չատըճատր , տէտի ,

— Բարանըզը՞ մը չատըճատր . . . պու օլամազ . . .

— Սիպէ բարամ չատընմըշ տէյօրում , հէմ քիլիտ տէ զօրլանմըշ , Պագընը՛զ , տէրունինտէ բէք չօգ մուհիմ էվրագ իլէ եիւզ պին ֆրանգըզ պանգա գայիմէէրի պուլունան չըզտան աչըրըլմըշ ,

— (Թէնտինի զապթէ չատըշարագ .) Մատա՛մ , պու վագտա պէնիմ զիհնիմէ տօգունըյօր , սագընը պու չըզտանը պիր պաշգա եէրէ պըրագմըշ օլմայատընըզ ,

— Դամթիյէն պիլիյօրում քի պուրատա իտի , հէմ տէ չուրատա , իչթէ չու պէյազ քեագըտ բարչատընըն պուլունտուղու եէրտէ . պու քեագըտ տա էվվէլճէ պուրատա եօգ իտի ,

Գըլօտիյա հէման օ պէյազ քեագըտ բարչատընը ալտը . Ժան-Ժուտի Թարաֆընտան գուրչուն գալէմ իլէ եազըմըշ օլան վէ օգուչանլարըմըզըն մատիւմի պուլունան նէվիտա մագպուզը օգումադա պաշլատըզը սըրատա , էլլէրինին թիթրէմէյէ պաշլատըզընը , պագըշընըն վէ սիյմատընըն պաշգալաշտըզընը Րընէ Մուլէն կէօրիւյօր իտի ,

Գըլօտիյա մագպուզը օգուտուգտան սօնրա , եէրէ տիւշմէմէք իչին տիվարա տայանտը , քէնտիսինի պիւտպիթին շաշըրմըշ իտի . Նէ տէտիյինի վէ նէ եարատըզընը պիլմէտիյի հալտէ չու քէլիմէլէր աղզընատան տէօքիւլիւ վէրտի ,

— Ժան-Ժուան, Ժան-Ժուան . . . պու ատէմ հալա եաչլյօր, էօյլէ՞ մի . . . Ըընէ իսէ քէնաի քէնաինէ .

— Ալչագ հէրիֆ սէօվիւնաե պուլունմասը . . . իթաաթ իթմէտի . . . տէսիքտէն սօնրա, հանըմընա խիթապէն .

— Մաաա՛մ, մսաէմքի բարանըզ չալընմըշ վէ անըն եէրինէ պու քեազըա բարչասը պըրագըմըշ, խըրսըզը եագալամագ իչին պու պիր իսմարե տէմէք տիր . բօլիսէ մալիսմաթ վէրմէլիսինիզ, էմրինիզ օլուրսա հէմեն գօշարագ բօլիս գոմիսէրինէ կիտէյիմ, տէյինճէ , Գըլօսիյա պիր ազ միւլահազաէն սօնրա .

— Խա՛յըր , խա՛յըր , պու եօլսա պիր թէշէպպիւսաե պուլունմագ պէնճէ ճայիզ տէյիլ տիր , ալսանմըշըմ, բարամ չալընմամըշ . . . հիչ պիր շէյ , հիչ պիր շէյ չալընմամըշ . . . իչիտիյօ՞ղմուսընըզ, սագրն ազգընըզը աչըպսա պիր սէօզ սէօյլէմէյինիզ, արթըգ մէզուննընըզ, կիտէպիլիրսինիզ, ֆագաթ քիմսէյէ պիր շէյ սէօյլէմէմէնիզի թէքքար իտէրիմ, տէտի ,

— Պաշ իսթիւնէ մսաամ.

Սախթէ միւտիր էֆէնտի հանըմընըն օտասընատան չըգար իքէն , քէնտի քէնտինէ շու սէօզլէրի մըրըլտանըյօր իտի ,

— Նէօյլի քէօրիւսիւնաէքի ճինայէթէ իչթիրաքը օլան գաաըն իչթէ պու գաաըն տըր . էվվէթ , արթըգ հիչ շիւպհէ իթմէմ քի պու օ տըր . Ժան-Ժուանի նամընը կէօրիւնճէ ևըլտըրըմնատան վուրուլմուշ կիպի ֆէնաչաշտը . բօլիսէ միւրաճաաթի իտուպ տա չէրիքը ճինայէթինին գարշըսընատա պուլունմագ իսթէմէյօր , չինքի չալընան չըզատան իչինաե Ֆըրէտէրիք Պէրար իլէ պէրապէր իյգա իթտիքլէրի ճինայէթէ միւթէալիզ էվրագ վար . տօղրուսը իչիմիզ եօլսունատա տըր . արթըգ ճիամէն վէ պիհնէէն պիր աղ իսթիրահաթ իտէպիլմէք իչին սաաթա օլուր օլմագ կիտիպ Պէրինին զայագ օլմասընատաքի էապագ ու հիքմէթի անլամալըյըմ, Միսթրէս տիգ

Թուրքինաե օտասատա եալընըզ գալընճա մէճնունանէ պիր հալատե աշագը եօգարը կէզինմէքտաե վէ կէօզլէրինատէն աթէչ Ֆըրլամագատա օլտուղու հալատե չու սէօզլէրի սէօյլէնմէքտաե իտի ,

— Ժան-Ժուան էօլմէմիշ վէ եիրմի սէնէտէն սօնրա իչթէ մէյտանա չըգատը . ա՛հ , արթըգ հէր շէյի անլատըմ, ղէհիրլէմիշ օլտուղում պու ատէմ մուճիզէ գապիլինատէն օլմագ իւզրէ էօլիսմատէն խէլատա օլարագ ժօրժը արայըզ պուլմուշ, հիչ շիւպհէ իթմէմ քի պու ագշամքի օյունատա ժօրժըն թէշվիգի իլէ տիր . պիրատէրինին վասիյէթնամէսի իլէ Դօրթիսէլինին մագպուզը էլիմտէ օլտուղունը սէօյլէմիշ իտիմ, պանա ղալէպէ իթմէք սէվատաը իլէ պու քեազըտատըը աշըրմագ իսթէյէրէք , պու խըտմէթիտէ ժան-ժուանկէ հէվալէ իթմիշ. ալչագ հէրիֆ, պանա պու սագահ վէրտիկի եիւզ պինն ֆըրանգըն , ագշամըսը էլինէ կէչէճէյինի պիլիյօր իմիշ, պու ատէմին հէր հալատե սէրվէթինին սիւրմէսի պանա այըտ օլաճագ իտի . ա՛հ , պու իւմիւտ տէ մահվ օլտու . . . ֆագաթ հէնուզ սօն սէօզ սէօյլէնմէմէտի . պագալըմ տիւգ հալսէթլէրի , եարըն պանա նէ՞ ճէվապ վէրէճէքսին . . . .

. . . . . .

Ըընէ Մուրէն, սագահլէյին սաաթ սէքիզտէ գօնագատան չըգատը վէ հէման պիր արապայա ամբալըզ , նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընա կիթտի . օ սըրտատա գարուճը գատըն գուլիպէսինատէ պուլունմատըզընատան , Ըընէ տօղրու իչինճէ գաթա չըգըզ պիր գաշ տէֆա Պէրթին գարուսընը վուրատու , սէալէնտի . հէյհա՛թ . . . եէթիմէտէն հիչ պիր սէս սէտա ապս իթմէյօր իտի , Ցէրին պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա օլտուղու սըրտատա, զայըէթլի մաքինաճը բէք զիյատէ միւքէտտէր օլտուղու հալատէ քէնտի քէնտինէ .

— Ա՛հ , միւթլագա Պէրթին պաշընա պիր ֆէլաքէթ կէլտի , զավալը չօճուգ միւթլագա պիր տուզաղա տիւշտի , տէմէքտաե իքէն , գուլիպէսինէ ալտէթի իթմիշ օլան գարուճը գատըն, Ըընէյի կէօրիւնճէ .

— Միւսիւ Բընէ, մատմազէլ Մօնթիչէնին օտասըն տան կէվէյօրտունըզ տէյի՞լ մի, տէտի։

— Էվվէթ, հէնուզ ավտէթ իթմէմիշ. կէօրիւյօրտունըզ եա՛, նէ բէրիշան պիր հալտէյիմ... Պէրթին պու զայպուպէթի սիզէ զարիպ կէօրի՛նմէյօր մը։

— Ծօղրուսը պէն պիր շէյ անլայմայօրում. սիզ պիր արապաճըյա, էտանի պու կիճէ պուրայա իբի տէֆա կէլմիշ օլան արապաճըյա էմր վէրմիշ իքէն, նա՛սըլ օլտուտա թամ մուայէն սաաթտան պիր աղ էվվէլ տիկէր պիր արապաճը տահա կէլտի. օ տա սիզին թարաֆընըզտան կէլտիյինի սէօյլէտի վէ Պէրթի ալըպ կէօթիւրտի։

— (Թէլաշ վէ հէյէճան իլէ.) Նէրէյէ կէօթիւրէճէյի՛նէ սէօյլէ՛մէտի մի։

—Սէօյլէմէ՛տի, ծօղրուսը պէնտէ ֆազլա պիր շէյ սօրմադա լուզում կէօրմէտիմ, «չըգընըզ» տէտիմ, օ տա էօգարը չըգտը։

— Պու արապաճըլարըն իբիխինիտէ էյիճէ կէօրտիւնի՞զ մի,.

— Էվվէ՛թ, չիմտի սիզի գարշըմտա կէօրտիյիւմ կիպի։

— Պիրինճինին հագըգաթէն արապաճը օլտուղունտան էմի՞նմիխինիզ։

— Կէօրիւնիւչիւ էյլէ խոխ. ֆագաթ թէզքիրէսինի պադմատըմ։

— Պու աաէմին էշքեալընը պանա թարիֆ խոէպիլի՛րմիխինիզ։

— Պիրինճի արապաճը օրթա պօյլու պիր աաէմ օլուպ, աաչլարը հավուճ րէնկինտէ վէ գաշլարըտա չաթըգ խոխ. արգասընտա՝ էօնիւ մատէն տիւմէլի ուզուն պիր բէտէնկօթ պուլունտուղու կիպի, պաչընտաքի շապգաատա մծմա պաթըրըլմըշ քէթէն պէզինտէն մատուլ պիր շէյ խոխ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ մատամ, պու աաէմի պէն կէօնտէրմէմէյիմի էլպէթտէ անլայօրտունըզ. իմտի մատմազէլ Պէրթին պաշընա պիր ֆէլաքէթ կէլմիշ օլմասըն տէյի բէք գօրգըյօրում։

— Չէվապը գըզճըղազ.. ինշալլահ պիր շէյ ճիք եօգտը. ֆագաթ միւսիւ Բընէ տօղրու բօյնա մէրքէզինէ միւրաճաաթլա իհսապը քէյֆիյէթ իթմէմէյինիզ։

— Սիզտէն թարիֆաթ թալէպինտէ պուլունուչըմ իչթէ պու հիքմէթէ մէպնի տիր. ա՛հ, ազիզըմ մատամ, սիզէ պիր սէօզիւմ տահա վար...

— Սէօյլէյինիզ միւսիւ Բընէ։

— Պիլիրսինիզ քի պու տիւրլիւ հալլէր վաղտունտէ հէր քէս պէն տիւրլիւ իթիթիալէրտէ պուլունուր. պէն տիւրլիւ սէօզլէր սէօյլէնիր... պէօյլէ նամուսալը պիր գըզըն ալէյհինտէ հէր քէս պիր կէօնա թէճավուզաթէ գալգըշըր. իչթէ պու սէպէպլէ շայէտ պիրիսի սիզէ մատմազէլ Պէրթին նէրէտէ օլտուղունը սօրաճագ օլուրսա, լութֆէն պիր քէօյէ կիթմէտի տէյիվէրինիզ...

Բընէ Մուչէն պուրատա սէօզէ խոխմամ վէրիպ գաբուճը գատընա վէտա իմտի. ան պէ ան թէզայիւտ խոէն պիր հիսաէթ ու ըղմըրտապ իլէ քէնտիսինի ալըպ կէթիրմիշ օլան արապայա բաքիպ օլարագ, նօթըր Տամ ատ Շան սօգաղընան մուֆաբէգաթ իմտի։

4

Գաբուճը գատըն թարաֆընտան Բընէյէ վէրիլէն մալիսմաթտան հիչ պիր մանա չըգմայօր, հիչ պիր շէյ անլաշըլամայօր խոխ։

Ֆիլհագըգա պէօյլէ իսթիհզբէօյի պիր մալիմաթ իզլէրինէ, Բարիզ կիպի օն պէշ պինի մութէճավուզ արապա-

ճը պուլունան պէօյուք պիր չէհիրտէ , պէօյլէ պիր ատէմ նա՞եըլ թէֆրիդ իտիլիը , նա՞եըլ էլէ կէչիրիլէպիլիը . պունըն իչին նէ՞ տիւշիւնմէլի , նէ՞ գարար վէրմէլի վէ նէ՞ եօլտա թէհարրիւաթտա պուլունմալը ։

Բընէ Մուլէն , ղէվալը Պէրթին քէմալի մէհարէթլէ գուրտուլմուշ պիր տուզաղա տիւշիւրիւլտիինի միւլահազա իտիյօր , վէ տիւշիւնտիւգճէ պու միւլահազայէ գուվվէթ վէրիյօր իտի , լաքին պէօյլէ պիր տուզագ քիմսէ՞ն թարաֆընտան թէրթիպ օլունապիլիր ։

Մաքինաճը տիւշիւնէ տիւշիւնէ , հէնուզ մահբէտաէ պուլունտուղու էռնատէ պիր կիճէ իչի արդատաշ օլտուգլարը հալտէ , Բօյալ մէյտանընտաքի արարթըմանընա կիտիպ վէ իւզէրինտէ «Ատաչէթ» քէլիմէսի մուհարրըր պուլունան զարֆըն իչինտէքի վարագայը ալըպ , եէրինէ պիր թագըմ իռնատաթը զարարլքեարանէչի հավի տիկէր պիր վարագա վազ իտէն ատէմի, վէ պու քեազըտըն , Պէրթ թարաֆընտան նէ սուրէթլէ էլէ կէչիրիլտիինէ տայիր օլան մէսէլէյի տէրհաթըր իլէ , պու միւտիշ տարպէնին տէ պու ատէմ թարաֆընտան կէլտիինէ գառնաթ հաբըլ իթտի. լաքին պու ալչագ հէրիֆ քիմ իտի . պունըն իչինի թօղընը նա՞եըլ պուլմալը , բօլիս իտարէսինէ՞ մի միւրաճաաթ իթմէլի . . . ։

Բընէ իչին պուտա միւմքինէնիլ իտի . չինընի իչի բօլիսէ խապէր վէրսէ , պիր թագըմ խաթիճվազաթէ գալգընըճաղը թաապիլի իտի . օ արըտտա քէնտիսինէ այըտ օլմայան մուհիմ վէ միւտիշ պիր սըրրը գըտամէն իֆշա իթմէք իգթիզա իտէճէք իտի ։

Բընէ Մուլէն , կէնճ գընըն վիճուտի օրթաատան գալտըրըլմագ իտթէնիլտիինէ տէ իհթիմալ վէրէմէյէրէք , մուվագգաթէն պիր եէրէ կէօթիւրիւլտ գարատըլտընըգընա վէ պունըննա՝ եէթիմէնին թաատվուրաթընը գուվվէտէն ֆիիլէ չըգարմասընա մէյտան վէրմէմէք էմէլինտէն իլէրի կէտիկինէ զահիպ օլույօր իտի ։

Էլ հաբըլ պիչարէ Բընէնէին պինդի թաատվուրաան թաատվուրա կէղէրէք բէրիչան պիր հալտէ իչէն , պիր արաըզդ պիր կիճէ էվվէլ Ժան-Ժուաքինին չալմըշ օլտուղու չըզտան խաթըրընա կէլտի , Պու չըզտանտտա պանդա գայիմէլէբինտէն մտատ պիր թագըմ մուհիմմ էվրադ պուլունտուղունը , պիղդաթ միսթրէս տիգ Թուրէնտէն իչինիմիշ օլմադըզա , պու քեազըտըտար սայէսինտէ պէզդի պիր չէյ անլայտպիլէճէյինի իւմիւտ իթտի վէ հէմտեն հայտուտըն իգամէթկեատընա կիթտի իսէ տէ , Ժան-Ժուտիչի օրատտա պուլտամը ։

Մինթեազըպէն գալուճը գատընա միւրաճաաթ իթտի . անտէն տէ հայտուտըն օտատընա կէլմէտիյինի , հիչ կէօրիւնմէտիյինի անլատը . պունտան պաշգա գարուճը գատըն , մէրգումըն կիճէ վագթը կէլմէք տատէթի օլտուղունը , արգա սոգաղա աչըլտն վէ անախթարը եատընտտա պուլունան գարատտան կիրտիչինի քէնտիսինէ խապէր վէրտի ։

Բընէ Մուլէն նիհայէթ տէրէճէտտէ մէյտա օլմադա , նէ եօլտա հարաքէթ իտէճէյինի շաչըրմադա վէ կէօղէրի գարմադա պաշլատը . իչին սոնը նէ՞րէյէ վարաճագ վէ պախտտտա Ժան-Ժուտիչի նէ՞րէտտէ էլէ կէչիրէպիլէճէք իտի , Օ սէֆիլ օ ալչագ մախլուգըն , էլինէ պու գատար բարա կէչէրէք , պիր տահա կէօրինմէմէք իւզրէ ֆիրար իթմէմիշ օլտուղու նէ՞ մալիւմ , Դայրէթլի մաքինաճը տիւշիւնէ տիւշիւնէ չըլտըրտաճագ պիր հալէ կէլտի . ֆագաթ ճէպրը նէֆս իլէ քէնտինի թօղտայարագ .

— Խա՛յըր , խա՛յըր , մէյտա օլմադա կէլմէզ , պէն պիւթիւն զէմանըմը վէ հայաթըմը մուգատտաէտ պիր վաղիֆէ ուզուրընտա հատր իթտիմ , պու տագըգտտա տատալէթը իտահիչէյէ իտթինտա իտէրիմ . իչտագ իտէրտէ Բարիզտէ պուլունան մէյտանէլէրի քէտմիլէն կէղէր տօլտշըրըմ , միւթտագա Ժան Ժուտիչի պիր նէրտէ էլէ կէչիրիրիմ . . . Պէրթէ կէլինճէ , անը պուլմագ իչին տէ քէնտիսինի հայաթը գա-

տար սէվմէքտէ օլան տօղթօր Էթհէմէն Լօրիյոյա միւրաճաաթ իտէր վէ անտէն մուամէնէյէ թաղէպ իտէրիմ, տէյէրէք, հէման կէնճ թաապիսին իղտամէթկեահրնա կիթտի.

Էթհէմէն կէճ վաղըթ իղտամէթկեահրնա կէլմէյի հաղտէ հէնուզ ույույամադըղ իտի. հալա կիճէ միւշահատէ իթտիյի հալէրի տիւշունմէյիր իտի. ասն բէյտէտէ մէվգըյը թէմաշայէ վազ իտիլէն օյունըն իյրատ հալէտմէյի թէէսիւրտէ զարիպ պիր սըրր վէ շիւպհէլի պիր հալ հըսս հալէյօր վէ Իընէ Մուլէն իլէ Պէրթին, քէնտիսինտէն կիպլէտիրլէրի հարաքտաթէ իռթիգալ իլէ, պու զարիպ սըրրըն հիքմէթինի անլատադա չալըշըյօր իտի. Հէման պու սըրրատա խըտմէթճի գադըն օտասընըն գաբուսընը աչարադ.

— Միւսիւ, ամուճանըզ կէլմի, տէմէտի իլէ, կէնճ տօղթօր հայդըրարադ.

— Ամուճամ Բիյէր մի, չաբըզ սէօյլէյինիզ պույուրսունլար, տէտի.

Բիյէր Լօրիյո, եիւզիւնտէ ալայիմի եէս ու քէտէր օլատուղու հալտէ օտանընն էշիյինտէ իտադաթը վիճուտա իտինճէ, Էթհէմէն հէման նէզտինէ գօշուտ էլէրինտէն սըգարադ.

— Ամուճաճըղըմ սէֆա կէլտինիզ... Ֆադաթի նէ վար, սիզէ նէ օլատու, տէյու սօրատու.

— Բէք ֆէնա, բէք ֆէնա...

— Խատթա՞մըսընըզ.

— Ա՛հ, քէռաշքի էօյլէ պիր շէյ օլատ իտի...

— Էյ նէ վար... սիյմանըզ նիչի՞ն պու տէրճճ իմէպէտուլ Էթհէմիլ.

— Նիչի՞ն մի, նիչի՞ն մի... ա՛հ պիլսէն, պիլսէն նէյէ՞ր օլատու... պէնի պիր շաշգընն եէրինէ գօյըզ արապամը չալարլար...

Էթհէմէն հայրէթլէ Բիյեր Լօրիյոնըն եիւզիւնէ պագատ գալտը, Իսթհիյար արապաճը սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Էվէ՛թ, եէնի եարարըտըղըմ 13 նօմէրօլը արապա-

մը իլէ պէյկիրիմի... չալարլար, տէյիտ, հիտատէթինէն եուսրուգլարընը սըգըյօր իտի.

— Է՜հ սէվկիլի ամուճաճըղըմ, արթըգ քէնտինիզի թօղլայընըզտա վադատայը պանա հիրճոյէ իտինիզ.

Իհթիյար արապաճը օ կիճէ արապասընըն նէ սուրէթլէ զայղ օլատուղունը նադէ իթտի, Էէքճայէ նիհայէթ պուլունճա, տօղթօր.

— ԱՅ նօմէրօլը արապանը պուլտը՞ն մը, տէյու սօրատու.

— Էվէ՛թ, պու սադահ պէյիլք ախըրընտա պուլտում. պուլտում ամա, նէ՛ հալտէ. պէյկիրին այագլարը թուխթուրուշ, արապանըն տա հէման հէր թարաֆը չամուր իչինտէ. հէրէ պէն չու իհթիյար հալիմ իլէ պիւթիւն կիճէ այագտա կէզիպ տօլաշտում, էն սօնրա արապանա պէյկիրիմէ սահիպ օլմադ իչին օն պէշ ֆըրսադ վէրմէք լազըմ կէլիյօր...

— Կէչմիշ օլսուն ամուճաճըղըմ, պուընըն ուճրնատա էօվիմ էօղա՛,

— Էվվէ՛թ էօվիմ էօղ... Ֆադաթի չիմոիրի հալտէ պանա պէօյիւք պիր իշ աչտը, պէյկիկ ախըրը պուրայտա էադընը օլատուղու իչին սանա օղրայըզ պաշըմա կէլէն Ֆէլաքէթի նադէ իթմէք արղուսունտատա պուլունատում, իննան տայիմա տէրտինի սէօյլէտիքճէ պիր տաղ Ֆէրահլանըր.

— Բէք էյի իթմիչսինիզ ամուճաճըղըմ... Թատմը պէրիկտաէ իթտէք տատա գիյատէ մէճպուն օլուրում.

— Պու կիչն խատթատանէյէ կիթմէմէյէճէ՞ քմիսին.

— Խա՛յըր, պու կիճէ ույգուսըզ գալաճաղըմտան, տիւրքթօրա պու սադահ նէօվկէթիմտէ պիր պաշգատընը պուլունատուրմատընը բէճա իտէրէք իչին ալըրմ.

— Բէք ալա՛, պու թէբդիճինի քէմտի մէճպունիյէթլէ գապատ իտէրիմ, չիմընի պէնիմտէ պու կիչն չալըշաճադ հալիմ եօգ. կիճէյի պիր խատթա եանընտա՞ մը կէչմըտին.

— Խա՛յըր ամուճաճըղըմ, պիր գիյաֆէթտէ իտիմ...

— Սէնի քիւլխանի՛ սէնի, արթըդ պէյաֆէթլէրէ տէ կիտէյօրսուն հա՛ . . .

— Պէն պէօյլէ ճէմիյէթլէրի չօղլուդ սէվմէմ, ֆագաթ տավլէթ Պէրլին սօգաղընտա իգամէթի խոէն պիր միւշթէրիմ թարաֆընտան վուգու պուլսուդու իչին բէտտա խոէմէ-տիմ .

— Պէրլին սօգաղը . . . ա՛հ, ա՛հ Պէրլին սօգաղը էօյ-լէ՞ մի .

— Իվվէթ ամուճաճըղըմ . . . պու քէյֆիյէթի նէտէ՞ն օ տէրէճէ հայրէթինիզի մուճիպ օլույօր .

— Պանդա տիւն ագշամ արդատաշլարըմընան պիրինին նագլ իթտիյի քիւչիւք պիր հէքեայէյի իմտաար խոէյօր . հէմտոէ թամամ արապանըն աչըրըլտըղը պիր զէմանտա . . .

— Պէրլին սօգաղընտա միւթաալիք պիր հէքեայէ՞ մի .

— Իվվէթ , իչին իչինտէ թանըտըղըմ պիր հանըմ վար .

— Թանըտըղըմ պիր հանը՞մ մը .

— Հանի շու բէսմիյի մէտալիօնը ատապամտա ունութ-մուշ օլան աչիֆթիէ .

— (Թիֆթիրէք պիր սէտա իյէ .) Մատմազէլ Պէրթ Մօնթ-թիյե իչի՞ն մի . . .

— Թա՛ քէնտիսի .

— (Մուղթատըրպանէ .) Պու դըղա տայըր սանտա նի՞ տէ-օյլէտիկէր .

— Բօայալ մէյտանընտապի խանէյէ կիտիչի նէ մտատա-տէ մէպնի իսէ իչթէ անըն այնը .

— (Թէլաշ իյէ տէօղիւնի քէսէրէք .) Մատմազէլ Պէրթ հէր ճիհէթլէ մտատա վէ նամուսը պիր գըղ տըր , պունտա դաթիյէն էմինիմ , պու պանտա պիլտիրիլմիշ տիր .

— (Իսթիհզա իյէ .) Ա՛հ , ա՛հ , սանտա մտալումա՞թ մը վէրիւսի .

— Հէմ տէ չուսհէյէ հաճէթ պըրտաղտայաճադ տու-րէթտէ .

— Պու մտալումաթը վէրէն քի՞մ օլույօր , օ մինի մինի հանը՞մ մը .

— Իվվէ՛թ ամուճաճըղըմ, Պէրթին եալան տէօյլէմէ-յինէ գավի տէյիլլէր վար . . .

— Գատըրնալար պիր տէյիլ, պինէրճէ տէյիլ պուլսախի-լըլէր . պու հալտէ սէնին ֆիքըրինճէ պու դըղըն Բօայալ մէյ-տանընտաքի խանէյէ կիտիչի պիր թէլտադըյը աչըգանէ տէյիլ, էօյլէ՞ մի .

— Իվվէ՛թ ամուճաճըղըմ, մագամատ օ տէյիլ .

— Բէ՛ք կիւզէլ, տիւն ագշամ եինէ արապայա բաքի-պէն պիր էֆէնտիսինն եանընտա կիթմէօնէ նէ՞ տէյճէքտի-նիզ, պուտա՞ մը նամուսա տէյիլ ատտա խոյճէճ .

— (Հայրէթլէ .) Տիւն ագշամ մտատմազէլ Պէրթի ալըդ կէօթիւրմիւշլէ՞ր մի .

— Իվվէ՛թ , էվվէ՛թ , Պէրլին սօգաղընտա կէօթիւրմիւշ-լէր , 2½ նօմէրօլը խանէյէ .

5

Էթխէն պիր ազ կէնիշճէ նէֆէս ալըդ , վիճտանէն էմ-նիյէթի վէ խոթխրահէթի հասըլ իթմէյէ պաշլայարադ .

— Պու ատապաճընըն քիմին թաարաֆընտան կէօնտէրիլ-տիկինտէ պիրիյո՞րմուսընըդ . . .

— Բընե՛ Մուէզէն նամընտա պիր ատէմ .

Տօդթօր , կիւյա նէֆթանէ խըրթազ խտուդ , հայգըրա-բազ չու սէօզլէրի սէօյլէտի քի , տանուճաստա իչխոյօր խ-տի .

— Ալտանմայօր իմիշիմ , սօն բէբտէտէքի բօլլարը Պէրթ իյէ Բընե իճրա խտէճէքլէրինի պաթէն թախմին իթմիշ խ-տիմ . . . .

Բիւեր Լօրիյօ պու սէօզլերի տինլէմէյի էնտատէ հայրէ-
թինտէն ազդընը աչըպ գալօը. Նէկէնինին էօյլէ սաքիթ
պիր հալտէ պուլունտուդունը կէօրտիւքճէ հայրէթի պէր
գաթ տահա արթըյօր վէ պիր շէյ անլայմայօր իտի. Նի-
հայէթ կիւլիւմսէյէրէք.

— Տէմէք օլայօր վի պու տիւն ապշամընի գաչմադա-
սէնճէ էհէմմիյէթսիզ պիր շէյ սիր, աէտի.

— Էվվէթ ամուճաճընըմ, սիզի նէմին իլէ թէէմին ի-
տէրիմ քի Պէրլի հէր ճիհէթլէ պահա լայըգ պիր գըզ տըր.
Րօայալ մէյտանընտաքի խանէտէ վուգու պուլան պիյար-
թինտէն պահա խոճէք, տիւն ապշամնա Պէրլին ոօգալը-
նա կիտիշինին հիքմէթինի սիզէ պիլտիրճէք օլուրսամ, հէր
քէստէն էվվէլ սիզ գանի օլաճագ վէ հիւքմ խոճէք քսինիզ
քի, պիր թագըմ մասում վէ պիկիւնահ ինսանլարը, հա-
րաքտաթը զահիրիյէլէրինէ պագըզ իթհամէ գալգըճըյո-
րուզ.

— Շիմտի պահա պունըն սօրլ սէպէպինի սէօյլէյէ-
մէ՞զմիսին.

— Խա՛յըր տիւճաճընըմ, հէնուզ վագթը տէյիլ տիր.

— Տէմէք օլուր քի իչին իչինտէ պիր սըրը վար.

— Էվվէ՛թ ամուճաճընըմ, հէմտէ Ֆամիլիայա այիտ
պիր սըրը, Ֆագաթ սիզ միսաֆիրիս օլուռնուզ, հագըգաթ
գարիպէն մէյտանէ չըգաճագ սըրը.

— Էկէր պու պաղպաղէ հագդը իսէն հիչ պիր սէյճէք
գալմազ, Ֆագաթ...

Բիւեր Լօրիյօ սէօզիւնիւ իրմազ իտէմէմ, պիւա պու
սըրտաա խըտմէթճի գաթըն օտայա կիրերէք.

— Միւսիւ, շիմտիյէ գատար կէօրմէմիյիմ պիր գաթ
կէլիպ սիպինէյէ գոնուշմագ իսթէյօր, իսմինին Րընէ Մու-
լէն օլուռուդունը սիզէ խոսպէր վէրմէքլիյիմիտէ թէնապիհ իթ-
տէմ, սէմիսի իլէ. ամուճա իլէ նէկէն պիր ազըզ հայդըրսատ.

— Րընէ Մուլէն... սէսիլէը. պու նամըն եատ օլու-

նուշը հէր իքիսինիտէ ատուշարը հայրէթ իթմիշ իտի, էթիյէն հէման խըտմէթճիյէ.

— Պու էֆէնտիյի շիմտի պուրայա կէթիրինիզ, աէտի.

Րընէ տէրհալ իչէրի կիրտի. կէնճ տօգթօր զայրէթլի մաքինաճընըն ևիւղիւնտէ քի թէպէտտիւլաթը կէօրիւնճէ.

— Նէ՞ վար... պիր ֆէլաքէ՞թ մի զուհուր իթտի, աէյու հայգըրտըզընտա, սահնէյէ վէքիլսարճ ճէվապ օլարագ.

— Էվվէթ, հէնուզ պու ֆէլաքէթին վիճուտինէտէ իհ-թիմալ վէրիմէյօրում, ֆագաթ վէրէճէյիմ հէվատիս ֆէնտա տըր, սիզտէն նասիհաթ վէ մուավէնէթ թալէպ իթմէք իչին կէլմիյօրում, աէտի.

— Պիլմօրսինիզ քի սիզտէն հիչ պիր շէյ տիրմիզ իտէմէմ, նէ իսե աէօյլէյինիզ. (ամուճասընը կէօսթէրէրէք) պու է-ֆէնտի պէնիմ ամուճամ տըր... քէնտիսի պէնիմ հէր իչի-մի պիլիր, հէր սիւրլիւ էսրարընմա վագըֆ տըր, հուզուրընտա իսթէմիյինիզի աէօյլէյէպիլիրսինիզ.

Բիւեր Լօրիյօ, պու նէնճի կէլէն զաթըն տըգդաթլա ևիւ-դիւնէ սագըյօր վէ նէզաքէթը թամպէ մալիք, ինսանիյէթլի պիր շէյ օլսուդունը հըսսա իտիյօր իտի. Րընէ, տօգթօրըն ա-մուճասընա այրընճա աէլամ վէրտիքտէն գոնրա, սէօգիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Մէսէլէ մատամազել Պէրթէ միւթէալիգ տիր, տէմէ-սի իլէ, կէնճ տօգթօր թէլաշ իլէ.

— Խասթա՞ մը, տէյու տօրտու.

— Խա՛յըր, խասթա տէյիլ, զայպ օլաու...

— (Հէյէճան իլէ հայգըրտրագ.) Ղա՞յպ մը օլաու...

— Էվվէթ.

— Մ'իսթըբէս տիգ Թուրէնին զիյաֆէթինտէ ըօլընը իճ-բա իթտիքտէն սոնրա՞ մը զայպ օլաու.

— (Հայրէթլէ.) Բէնտիսինին օրտայա կէլէճէյինի պիլի-յո՞ր մը իտինիզ.

— Ղարիպ պիր աէպէպ պունը պանա պիլտիրմիշ տիր...

— Էվվէթ էօյլէ իսի, ֆագամի մատմազէլ Պէրթ Պէրլին սօգաղընատաքի խանէտե կէօրիւնմէտի, քէնտիսինի ալըշ կէթիրմէսինի կիւնահ ւզէն պիր արապաճըյա թէնպիհ իթմիշ իսիմ. իչթէ նալընըղ պու արապաճը կէլիպ, տիւն ագշամ տիկէը պիր արապաճընըն քէնտիսինտէն պէշ օն ատգըգա էվվէլ Պէրթի ալըպ կէօթիւրտիւհիւ, վէ սօնրա մատմազէլի պիր տահա կէօրէն օլմատըգընը խապէր վէրտի.

Ըննէ, մէսէլէնին թանֆիլամթընա կիրիշերէք գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլան ահվալի նագլ իթտի. Բիյէր Լօրիյո պու հիքայէյի տինլէտիքճէ պիհնի ալթիւսթ օլուշօր իսի, պիր արալըգ անսըզըն հայդըրտագ.

— Ա՛հ... ֆագամի... պէն իչի ըէք էյի անլատադա պաշլատըմ, քիրալատըգընըզ արապանըն նօմէրօսընը պիլիյո՞րմուսընըզ, տէսի.

— Էվվէ՛թ, 766.

— Թա քէնտիսի, պու իշը իճրա իտէն պէնիմ օ միքէմմէլ արապամ, էվվէթ 13 նօմէրօսը արապամ օլատուդուննա չիւպհէ իտէմէյճէյիմ...

— Նէ՞ տէյօրսունըզ ամուճաճըղըմ, տիպին արապա հա՛,

— Էվվէ՛թ, չիմտի տիպտէ կէօրիւպ անլայաճագտընըզ, իչ արգատաշ լօգանթատաա թատամ իտէյօր իտիք, պիր ատըալըգ արգատաշլատըմտան պիրի, Ըննէ Մուլէն թարաֆընտան մատմազէլ Պէրթ Մօնամէյէյի ալըպ Պէրլին նօգաղընա կէօթիւրէճէյինի պէյան իլէ նօգաղա չըգտը վէ հէմտան չըգմատը իլէ թէքրար կէլմէտի պիր օլուպ արապանին չալընատըղընը խապէր վէրտի. չիմտի գըտա ագըրմճա տէմիք իտթէրիմ՞ քի, մատմազէլի իչթէ պու վատէթա իլէ կէօթիւրտուլէր.

Ըննէ. – Պէլքի էօյլէ տիր... ֆագամի պուտա պիր ֆարգիյամի տէմիք տիր, ֆագամի տիզ արապանըզը պուլտուղընըզ, տէյի՞լ մի.

— Էվվէ՛թ, ֆագամի պէյկիրտէ արապատա պանա պիր մալիւմաթ վէրէմէտի.

Ըննէ. – (Իւմիւտլատանէ պիր ճիւրաթ իլէ.) Միւսիւ Լօրիյո, պէլքի պիր մալիւմաթ հասըլ իտիլէպիլիր.

— Նասը՞լ, նասը՞լ, էյլէնմէ՞ք մի իսթէյօրսունըզ,

— Խա՛յըր, ճիտտի սէօյլէյօրում, հայտե էվվէլ էմիրտէ մատմազէլ Պէրթի սիզին արապայա պինանիրսիլէր տէյէլիմ.

— Էվվէ՛թ, էօյլէ ֆարզ իտէլիմ.

— Էկէր հագըգաթ պու մէսէլէտե իսէ, պիշմարէյի նէ՞րէյէ, հա՞նգի սէմթէ կէօթիւրտուքէրինէ տայըր, արապանըզտա պաղը նըշանէլեր կէօրիւլէմէյէճէյի նէ՞ մալիւմ.

— (Հայրէթլէ պաշընը սալայարագ.) Պէնտե պու ֆիքր իլէ արապամըն հէր թարաֆընա պագտըմ. ֆագամի պիր շէյ պուլամատըմ.

— Պէօյլէ պիրիւքտէ օլարագ պիր տահա արատագ օլմա՞ղ մը.

Լէթիչէն. – (Մաբինաճընըն սէօղիւնի քէսէրէք.) Միւսիւ Ըննէ, անլայաճաղընըզ մուհիմմ պիր շէյ վար իսէ ատա շու տըր. Պէրթի գաչըրմագ իչին իամինիզի նատա իթմիչներ, թարաֆընըզտան կէլտիքճէրինի սէօյլէմիչներ. Մատմազէլ Մօնամէյէյի, միսթրէս տիգ Թուրքինին գօնաղընա ճէլգ իթմէք նիյէթինտէ պուլունտուղունըզա պիր պաչգատը վագը՞ֆ մը իտի.

— Խա՛յըր, քիմնէնին մալիւմաթը նօգ իտի.

— Սիզ պու խըյանէթի քիմտէ՞ն մէմնուն իտիյօր վէ պու մէսէլէտե քիմտէ՞ն շիւպհէլէնիյօրսունըզ.

— Շիւպհէ տէյիլ, պէնճէ գավի վէ նուֆուզքար տիւշմէնլէրին վիճուտի մուհագագ տըր. պէնի հարս իթտիրէն, մահքիմ իթմէյէ չալըշան տա անլէր տիր.

— (Հիտտէթ իլէ.) Պու տիւշմէնլէր նէ տէրէճէ նուֆուզքար օլուրլարսա օլսունլար, տիպինէ պիլ իթթիֆագ

քէնաիլէբրինի էլէ կէշիրիր վէ Պէրթի պիզե իաաէ իթմէլէբրինի մուսիրրանէ թալէպ իաէբրիզ . . . ինքեարէ մուհամիֆէթէ գալդըշըրլարսա , բօլիսե միւրաճաաթի իաէճէյիմիզի սէօյլէյէրէք թէհտիտաթմաէ պուլունուրըզ ։

— Մաէթթէէսիֆ իաապէր վէրէյիմ քի , պու միւմքին սէյիլ սիր ։

— (Հայրէթլէ .) Միւմքին սէյիլ մի , նիչին ։

— Զիւնքի իչին իչինաէ պիր սըրը վար քի պանա պիտ սէյիլ սիր . պուննան պաշգա Պէրթ իլէ պէրապէր քէնաիլէրինէ գարշը միւճաաէյէ հազըրլանըրզըմզ տիւշմէնլէրին քիմ օլսուդլարը պիզճէ մէճհուլ սըր , Պու իֆթաաէմին սիզճէ մուճիպի հայրէթ օլսուդունը անլայօրսամ . Ֆագաթ հազըրգաթ պու մէրքէզաէ սիր . թէէսսուֆ սայէտինաէ վէ սահա տօղրուսը սէվգը գաաէրլէ մաամմաղէլ Պէրթ պու տիւշմէնի կէօրմիւշ սիր , օ թանըհասիլիր . լաքին խամինի էքսիմիզաէ պիլմէյօրուզ . . .

— Միւսաայի ումումիյէ միւրաճաաթ իտինիզ ։

— (Պաշընը սալլայարագ .) Շիմտիքի հալ հիւքմի սաալէթին իճրասը գաապիլ սէյիլ սիր . սահա պիր վազըթ հալընըզ օղրաշմադա , հալընըզ թէհարրիյաթմաէ պուլունմադա մէճպուրըմ . էլիմիզէ գաաի խմարեէէր կէշիրաիյիմիզ կինն գանուննա միւրաճաաթլէ սէյէպիլէճէյիզ քի , «Մուգաաաէմա պիր մաասումին պաշընը ճէլլաասըն սաթըրը իլէ ուչուրընըզ . պու կինն Պրուսիայէ թաապիինին սաըլ գաթիլի քիմ օլսուդունը մէյսաննա չըգարապիլէճէյիզ . արթըզ վազիֆէնիզի իչիա իտէրէք պիր պիչարէնին նամընա սիրիլէն լէքէյի թէմիզլէյինիզ » . Իչթէ պու նէթիճէյէ վաապլ օլմագ իւզրէ պուլունուչօրուզ գանն խոչօր խամ . Ֆագաթ խայրնըլար , չէյթան կիպի գարանլըգտա պիզի թէաղրպաէն խալի գալմայօրլար իմիշ , Պէրթ նանըմսաա պուլունմաագճա սիզե պիր չէյ սէօյլէյէմէմ , սիզ քէնաիսինի սէվէյօրսունըզ . իմտի հէմսան պիրլէշէրէք պիչարէյի ապա-

յըզ պուլմադա , սիւշմէնլէրին էլինտէն գուրթուլմադա զայրէթ իտէլիմ . . .

— (Հայդըրսարագ .) Ա՛հ , պէն հազըրըմ , անըն իչին եաշաասրղըմ կիպի , անըն եօլունսա էօլմէյէ սէ հազըրըմ ։

Բիյէր Լօրիյօ . - (Պէօյուք պիր հէյէճան իլէ .) Իչթէ պէն սէ հազըրըմ , սէօյլէյինիզ նէ՞ եարմադ լազըմ կէլիյօր . . .

Էթիյէն . - Խաթրըմա պիր չէյ կէլսէ . տօսթլարըմնան նուֆուզքեար պիր զաթ վար , պու զաթը սիզ սէ թանըրսընըզ , Հանրի Տրյաթու-Վօսիյօ սըր ։ Ա՛յօդաթ օլսուդու ճիհէթլէ Ա՛ուիյէ տայիրէէրինին քեաֆֆէէսի քէնաիսի իչին տայիսա աչըզ սըր . պախուսուս մէճլիսի այան ազաօրնասան պիր զաթըն օղլու պուլունսուդու իչին , հէր եէրսէ սէօղիւնի եիբիւտէպիյիր . քէնաիսինէ միւրաճաաթի իտէրսէք . . .

Բիյէր Լօրիյօ . - (Ա՛էօղիւնի քէսէրէք .) Յազաթի նէ՞ եարապիլէճէքսինիզ ։

Բրընէ-Մուլէն . - Հանրի Տրյաթու-Վօսիյօսա իչին է-սասրնա վազըթի օլսմայաճադը իչին , պիր կէօնա թէչէպիւսէ պուլունմադ ։

Բիյէր Լօրիյօ . - Ա՛նլարըմ . . . անլարըմ միւսիւ Բրընէ . պու խուսուսսա կէրէք սիզին իչին վէ կէրէք միւսիւ Հանրի իչին գաապիլ օլմայան չէյի պէն եարապիլիրիմ . . .

Էթիյէն . - Ա՛մուճաճզըմ , սի՞զ մի . . .

— Էվէ՛թ , պէնիմ պու խուսուսսա հէր տիւրլի թէչէպիւսէ պուլունմադա սէլահիյէթիմ վար սրը . . . պիրա պիր աղ էվվէլ տէսիյիմ կիպի , Էթիյէնին սէվմիչ օլսուդու պու կէնաճ գըզը , պէնիմ արապամա պինտիրիպ գաչըրսըզլարընա արթըզ չիւպհէմ եօգ սրը . պու խայրնըլար հէր չիմ իսէ քէնաիլէրինին պիր մէսուլիյէթէ տիւչար իթմէմէք դօրդուսը իլէ , սահիպլի պիր արապա պուլմադա ճէսարէթ խէմէմիշէր . . . կէլիպ պէնիմ 13 նօմէրօլը արապամը ս-

ՀՐՄՊՀԼԱՐ . իմոի պու արապանըն նեբէյէ կէօթիւբիւլթիւյինի անլամագ իգթիզա իտէր . . .

Լէթիչէն . – Ա՛հ , պու միւմքին օլսա . . .

— Էվվէթ միւմքին տիր . վագտա խապեր վէրմէք իչին արապանըն լիսանը եօգ տըր . Ֆագաթ պուրը անլամագ բօլիսին վազիֆէսի տիր ։

Ըընէ . – Պու իւմիւտաէ պուլունմայընըզ , մուհիմմ պիր սէպէպ օլմատըգճա , պիր միւտտէթ ղայպ օլմուշ տա թէքրար էլէ կէշմիշ պիր արապա իչին , բօլիս ուզուն ուզատըյա թէհարրիյաթտաէ պուլունամագ ։

— Ա՛հ , սանքի պիր սէպէպ իչճատա իթմէք տէ կիւճ պիր շէյ մի տիր . ապապամըն էօնիւնտէ բի սանտըգ իչինտաէ պիր բալթօ պուլունտուղունը , վէ բալթօնըն ճէպինտաէ մուհիմմ էվրագըմ օլտուղունը իֆատաէ իլէ պու բալթօնըն չալընտըղընը իտտատա իտէրիմ ։

Ըընէ . – (Մէճիւնէյէթլէ .) Իչթէ պու ֆիկըր բէք եօլունտա տըր ։

Բիյէր Լօրիյօ . – Պէն չիմոի կիտէր միւտտայի ումումիյէյ պիր արզուհալ թապտիմ իտէրիմ . Պէնի թէմամ սէքիզ սաաթ այագ իւզէրինտէ տօլաչտըրան հայտուտալար պագալըմ պուլունո՞ւր մը պուլունմա՞զ մը ։

Ըընէ . – Հէր շէյտէն էվվէլ պիր քէրըթ արապանըզը մուայէնէ իթմէք իտթէրիմ ։

— Պու տա բէք գօլայ շէյ , արապա աշաղըտա պուլունույօր , չիմոի պէրապեր կիտէր պագարըզ ։

6

Ըընէ , Բիյէր Լօրիյօ վէ Լէթիչէն հէման աշաղը էնտիկը . Ֆիլ հագըգա 13 նօմէրօյը արապա պիր ատէմին նէղարէթի թահսընտա գալտըրըմըն օ պիր պաշընտա պուլունույօր իտի , Լէթիչէյ արապաճը՝ արապանըն դարուսընը աչըպ .

— Պագընըզ արապաճըզըմ նէ՞ բէրիչան պիր հալտէ պուլունույօր , նասատըգլարը տա չամուր իչինտէ , տէմէօի իլէ , մաքինաճը արապանըն իչինի նաղալը մուայէնէատէն կէչիրէք .

— Ֆիլ հագըգա շէրիտլէր իւղէրինտէ չամուր լէքէլերի վար . արապայա կիրէն ատէմին էվվէլճէ եայա նէրիւտիչինի , շու տէօշէնմիշ հասըրտաքի չամուր իպիտէ խապեր վէրիյօր , տէտի ։

Բիյէր Լօրիյօ . – Պըրա՛լօ , պիզ բէք միւտտադիք ատէմ իմիշանիք ։

— Կէօրտիւյիմի տէօյլէյօրում , լաքին միւսիւ Լօրիյօ , արթըգ պէնտէ զանն ու էֆքէտարընըզդա իչթիրաք իթմէյէ պաշլայաճաղըմ . էվվէ՛լ , մտատմադել Գէրթ արապանըզդա պինտիրիլէրէք գաչըրըլմըշ տըր . . . հէր հալտէ պու արապատա պիր գատըն օթուրմուշ տըր ։

Լէթիչէն . – (Թէլաշ իլէ .) Պիր նըշանէ՞ մի պուլտունըզ ։

Ըընէ . – Պագընըզ , տէյէք , դայէթ քիչիք պիր շէյ կէօսթէրտի ։

Բիյէր Լօրիյօ տըգգաթլա պագտըգտան ասնրա .

— Պու . . . պու քիչիք պիր տիւյմէ . . . հէմ իրէքլի . պու տիւյմէ գատըն բօթինինտէն տիւշմիշ , հիչ չիւպհէ եօգ քի պու ղայպ օլան գըզճըղաղըն տըր , տէտի ։

Ըընէ . – Իչթէ օ գըզճըղաղ չուբայա , սաղ ճիհէթէ օ-

Թուրմուշ . . . պագընըզ եէրաեէքի հասըրըն օ ճիհէթինաե չօգըզգ չամուր եօգ . . . օտաարընտան չըդաըզդան ասնրա եիւրիւտիւմէյերէք հէման արտապայա պինտիրիլմիշ։

Բիյեր Լօրկյօ . – Ա՛հ , բէք տօղրու ։

Լէթիյէն . – (Մուայէնէյէ տեվամ իտէրէք ։) Պու խայրընլար իբի քիշի իմիշէր , զեվալը չօճուղու մուհաֆազա ալթընտա պուլունտուրմադ իչին պիրիսի արապատա գալմըշ ։

Ըրնե , եասարգլարը գալտըրտադ ալթընտա քիւչիւք գըթաատա պէշ բարչա քեաղըտ պուլտու , պուտա Պէրթին պիր արալըգ ավուճընտա Թուրթատուդան ասնրա էլինտէն պըրագտըզը քեաղըտլարա պէնզէյօր իտի ։ Բիյեր Լօրկյօ .

— Պունլարտա արապանըն նօմէրօսը եազըլը մը , օ կիւն սապահլայըն եարըմ տուղինա գատար պուլայա գէյմուշ իտիմ , տէմի ։

Ըրնե . – Պիր թանէսի եօգ ։

Բիյեր Լօրկյօ . – Պուտա պէնճէ մուճիպի հայրէթ տիր ։

Լէթիյէն . – Պու սուրէթլէ նէ եարաճաղըմընը չաշընրատճաղըզ , պու չէյլեր պիզճէ նէ եօլտա թահարրիյաթէ պաշլամադ լազըմ կէլէճէյինի թային իմմէզ , հէր չէյտէն էվվէլ պիզճէ լազըմ օլանտա պու տըր ։

Ըրնե . – Բէք տօղրու , արապանըն իչինտէ պու մէսէլէյէ տայըր պիր չէյ անլայամտուրզ , պէլքի պունը տըշարտան քէշֆ իտէր անլարըզ ։

Ըրնե , արապանըն գաբուսընը դարայըզ թէքէրլէքլէրի մուայէնէյէ պաշլատը , թէքէրլէքլէր քեամիլէն ատրըմթըրադ վէ եարըշդան պիր չամուր իլէ միւլէմմա պուլունտույօր իտի . մաքինաճը սէօզլինէ տէվամ իտէրէք .

— Ա՛րապա Բարիշտէն տըշարը չըդմըշ , պունըն իչին ատա չիւպհէյէ մահէլլ եօգ . . . միւթէադըլէն պալընըզ կիպի պիր եօլա սապմըշ , տէմի ։

Բիյեր Լօրկյօ . – Էվվէ՛լթ , արապա Բարիշտէն տըշարը

չըդմըշ , չիւնքի Մօնմարթրը , Բէրլաշէդ , Մէնիլմօնթան թաբաթլարընըն չամուրը պէօյլէ տիր ։

Ըրնե . – Թէքրար արապանըզը նէ՞րէտե պուլտունըզ ։

— Բաբէ րըխսաբմընտա ։

— Սաաթ գաչտա՞ ։

— Եարը կիճէյի եարըմ սաաթ կէչէյօր իտի , պէյկիր տէ բէք եօրկուն իտի ։

— Ա՛րապանըզըն զայդ օլտուղունը սաաթ գաչտա՞ խապեր ալտընըզ ։

— Սաաթ օնտան պիր գաչ տապըդա էվվել ։

— Տէմէք օլտյօր քի , պու սաաթլա արապանըզըն Բաբէ րըխթըմը իւզէրինէ պուլունտուղու սաաթ պէյնինտէ , իբի պուչուգ սաաթ մուրտուր իմմիշ ։

— Էվվէ՛լթ , պիր շէյ սահա վար քի պուննա տա պիր մահնա վէրէմէտիմ ։ Դարագօլ չավուշընըն իֆտատէօնինէ նադարէն , արապայը պուլտուգլարը էանատէ պէյկիրին պաշընտա եէմ թօրպատը վար իմիշ . . .

—Պու , իչի քիմսէյէ սէզտիրմէմէք իչին տիր · արապայը Թէքրար Սէն նէհրի սահիլինէ կէթիրմիշլէր վէ կիւյա քէնտիլինտէն օրտյա կէլմիշ զանն իմթոիրմէք խիւլեատը իլէ հայվանըն պաշընտա եէմ թօրպատը թագմըշլար , խապիս հէրիֆլէր պու սուրէթլէ իզլէրինի պէլլիսիզ իմմէք խմթէմիշլէր ։

Լէթիյէն . – Էվվէ՛լթ , էօյլէ օլմադ լազըմ կէլիր ։

Բիյեր Լօրկյօ . – Ա՛հ , պիզիմ միւսիւ Ըրնե բէք գուրնազ , բէք շէյման շէյ տիր . . .

Ըրնե . – Շիմտի թէտգըգաթըմըզը խիւլասա խտէլիմ , արապայը Բաբէ րըխթըմընտա կէթիրմէք իչին Բարիզ մահալլերինի տօլաշմատըգլարըտա քէք գօլայ անլաշըլըյօր . . . էվվէ՛լթ , արապա Պէրա , վէնտան , Մօնթրօվիլ ճիհէթլէրինտէն սէվգ իտիլմիշ օլմասը տահա զիյատէ տազլէ եազըն կէօրինիյօր , չիւնքի օ սէմթին չամուրը պու ըէնկատէ վէ պէօյլէ

պալչըզ տըր . պինաէն ալէյհ պիղ թահարրիյաթէ Մօնթ-
բօվիլ Թարիգինաէն պաչլամալըյըզ :

Էթիկէն . – Էկէր արագա կէչիտէ օղրամըշ խե , պէյ-
լիք անպարը մէմուրլարը պէլքի նօմէրօյը կէօրմիւշլէր տիր :

Բընէ . – (Ա՛րագանըն էթրաֆընտա ոզլաշարագ) Թա-
վիյիմիզ պունա տա միւսաատէ իթմէյօր :

— Նէ՞ տէյօրսունըզ :

— Հայտուտալար պունու տա տիւշինմիւշլէր . պադը-
նըզ . . .

Բընէ բարմաղը իլէ նօմէրօնըն էթրաֆընտա բէյտա օ-
լան պէյազ լէքէլէրի կէօսթէրըրէք .

— Նօմէրօնըն իւզէրինէ քեագըտ եարըշարմընշար . պու
լէքէլէր՝ իւզէրինաէ գուրտում չ օլան զամդան հաարլ օ-
լան լէքէլէր տիր , աէտի :

Բիյէր Լօրիյօ . – (Հայգըրարագ) Ա՛հ . . . ա՛հ խայըն-
լա՛ր , հայտո՛ւտալար . . . ճանիկ՛ը , ա՛հ պիր քէրըչ էլէ կէ-
չիրմիշ օլսա խոմ . . .

Էթիկէն . – Շիմտի նէյի՞ գարար վէրտինիզ միւսիւ Բը-
նէ . Էվէլ էմիրտէ շունը տիւշինինիզ վի , պէյհուտէ վա-
գըթի կէչիրիլէճէք զէման աէյիլ տիր . Պէրլին դաբանըզ
գալտըզը մահբէտաէ մուղթարըզ պիր հալաէ պաղըրըզ չը-
ղըրարագ , պիզտէն խոթխոնտա իթմէյինէն տիւշինաիւքճէ
չըլտըրաճաղըմ գանն խոխյօրում :

Բիյէր Լօրիյօ . – Շիմտի դօշարագ կիտէրիմ . օ բօթին
տիւյմէսինի լուքճիէն պանա վէրինիզ :

Բընէ . – (Տիւյմէյի վէրըրէք .) Ա՛րթըզ պէնտէ Պէրլին
ոզաղընտաքի գօնագա կիտէյօրում . իլտամէթխանէն խա-
թիճա իթմէյիմի միսթրէս տիզ Թուդրէնէ խապէր վէրմէլի-
յիմ . . . շու արապըզ սէրպէսթ գալմադա գաթիէն իհթի-
յաճըմ վար տըր . Ֆագաթ գօնագընտան այրըլմադըա պու
գաարընըն հալաթևաթքընը վէ նէ հալ քէսպ իթմէյինի տէ
պիր զէման նալարը ալդագաթտան այրըմայաճաղըմ :

Էթիկէն . – Պէնտէ պօշ տուրմայըզ չալըշաճաղըմ , սիզի
նէ՞ զէման վէ նէ՞րէտէ կէօրէպիլէճէյիմ ,

— Պէն հէր ագշամ Ճանընըզա կէլիրիմ ,

— Հալա Բօայալ մէյտանընտա՞ մը իգամէթ խոխյօրսու-
նըզ ,

— Էվվէ՛լ , Ֆագաթ Թէպտիլի մէքքան խաէճէյիմ ,
նէնի իգամէթկնահըմընտա պու ագշամ սիզէ պիլտիրիրիմ ,
է՛յ աախյօ . . .

Բընէ , տօսթանէ տուրէթտէ ամուճա իլէ նէկէնինին էլ-
լերինի սըգադագ մուֆարէգաթ իթմէկի կիպի . Բիյէր Լօրի-
յօտա Էթիկէն իլէ պէրաբէր պիր ագ Թահամ էյլէտիքտէն
սօնրա , տաիյէ նէզարէթինէ միւրաճաաթ իթտի ,

* * *

Մինթրէա տիզ Թուրէն , նօրկունտուգտան վէ ալէյհտա-
տա կիճէդի օ տէհշէթլի մէնզարէնին իչրաա իլէտիյի հէ-
յէճան ու Թէէսիւրտէն պիւսպիւթիւն մէճալօրզ գալըգ պիր
գաչ սաաթ ույուեապիլմիշ խե տէ , պու ույգու էանաընը-
տա վիճուտի աթէչլէր իչինտէ գալմըշ վէ պիր Թագըմ տէհ-
շէթամիզ բույալէր իլէ սապահա գաարտ մուղթարըգ օլ-
մուշ խոխ ,

Սապահլէյին սաաթ տօգուզտա ույանտը , աճէլէ իլէ
էլպիսէնինի կիյինտի վէ Ճալընըզ պաչընա գօնագտան չըգ-
տը . Էսկի աշիճիթէնին պէօյլէ էրքէնտէն տօգտաղա չըգմագ-
տան մագտատը , տիւգ Տըլաֆուր-Վօսիյօյը կէօրմէք խոխ .
մուգտատէմա Ժան-Ժուտի իլէ շէրիք օլտուգլարը կիպի , պու
տէֆաքի սըրգաթտա տախի տիւգ ճէնապլէրինին , նէնէ մէր-
գում իլէ իչթիրաք իթմէյինէ զահիպ օլույօր խոխ ,

Գըլօսիյանըն գալպինտե կիպլէնէն չիտաէթ վէ տու-
տագլարընտա կէօրինէն թէհտիտ , հէր շէյի կէօզէ քէս-
տիրտիյինի խապէր վէրիյօր խոխ . մագտատը Ֆըրէնտիրիգ Պէ-
րարըն մուսաքէսինի աշաղը ալմագ վէ տիւգ ճէնապլէրինի խա-

թէաիյի կիպի բէնչէսինէ կէչիրմէք խոր ։

Մինթրէս ոիզ թուրէն հայա օլարագ Սէն Լաղար մէվ-զրընա կիտիպ , օրաուա սաաթ հիսապը իլէ պիր արապա քիրալաուը վէ հէման ոիւզին իզ ամէթ կէաոհը օլան Սէն Մաոէլ ասզաղընա մուխթէվէճճիւհէն հարաքէթ էմրինի վէրոի , եօլաա կիտէր իքէն քէնաի քէնաոինէ .

— Պու զիյարէթխանէն խաոպէրուար օլմաուզը իչին գաբուչա էնիպ թէնպիհաթաա պուլունմազ ոիւզին խաթրընա պիլէ կէլմէյէճէք սիր . զաթէն թէչէպպիւհմէ քիմսէ մանի օլաոմազ . . . արթըզ եաաաղըաա , թէնպիհաթ ըաա ոինէյէմէմ . . . ոէյօր խոր ։

Գրլօոիյայը գարիպէն էակի աշըզընըն եանընաա պուլաճաղըմընզաան , չիմաի նաղարըմընզը պիր աղ իլէրիյէ աթֆ խոէճէյիզ ։

Միւսիւ Տրլաթուր-Վօոիյօ թէֆէբաէն այրընլազգաան ասնրա , մաաոի վէ մանէպի հէր ոիւրլի գուվվէթոէն մահբաւմ վէ ասէթա եարը էօլիւ կիպի պիր հայաէ իգամէթկեաոընա կէլմիշ խոր ։

Օգաւյանպարընզընը ոէրիաաթը պուլյուրաճագլարը վէճհ իլէ Գարսօլերի թէրէհինաէպի թէէհիւրաթը , Պէրլին ասզաղընաաբի հէյէճանընը հայլէրաէն բէք ոէ կէրի գալմայօր խոր ։

Տիւգ ճէնաալէրի բէք պէյհաուաէ եաթաղա աթընրաուգ ուլուոմազ խաթէաի . կինճէքի միւաոիշ վազաաընըն խաթընրաթը միւաոիշէաի , միւթթաարլ պիհնինի թընրմալայօր խոր . վիճաուինաէքի գանընն , օլանճա հէրարէթթի իլէ ճէվէլանը , քէնաիսինի հիւմմա նէօվպէթթինէ թաուխաուզմուշ կիպի պիր հայաէ պուլունաուլուլյօր խոր ։

Բրչագ էլինաէ օլաուզու հայաէ հիւճիւմ խոիչի , միւթէաղըզէն եանկընընն զուհուրի իլէ պաշլայան ոէհչէթթի ֆանճիա , պիր ասզըզա կէօզինէնէն էօնինէաէն կիթմէյօր վէ իրթիքաճաա էյէաինի պու միւաոիշ ճինայէթթի ոիւչիւնոիւքճէ , պաշաան այաղա գաասր թիթրէյօր խոր ։

7

Ժօզէֆ , պիր պէմինաէն պէրի էլինաէ էակր օլաուզու թէֆէբէն նաաիհաթ լարընա թէվֆիզէն հարաքէթլէ վէ քէնաի զինյիւմինճէ , ոիւշմէնէբինաէն եաղընըզ պիր թանէ գալմըշ օլան Գրլօոիյաընըն արզուաը իւզրէ , Հանրիյէ՝ Օլիվիյա իլէ էվլէնաիրմէյէ քէնաիսինճէ գաթիէն գարար վէրմիշ խոր . ֆագաթ նամ՞ըլ խուուզաա Հանրիյէ մէքամ անլաաաագիլէճէյինի , նէ՞ աուրէթլէ ոէյիզ անլընըն մուվաֆագաթընը ճէլա խոէճէյինի ոիւ չինիւյօր խոր ։

Տիւգ էրթէաի կիւնիւ , եանի օ կիւն էօյլէյէ ասզրու Գրլօոիյայա ճէվապ վընրէճէյինի վաա իթմիշ խոր . հալ պուքի պիր ազ վազըթի գաղանմազ լազըմ կէլիյօր խոր . հէր քէս քէնաիսինի թաչյաաաա զանն խոյօր խոր . պինաէն աէյհ պիր գաչ սաաթ զարֆընաա գօնաղընաա խապաթը վիճաաա իթմէք , գօնաղընա կիրէր կիրմէզ օղլունա , վազթը իլէ քէնաիսինին արզուաը միւճիգինճէ գարարլաչարըլաան պիր իզոիսլաճըն ֆէաիսինէ տայըր սէօզ աչմազլըզըն , բէք միհնաոիպէթիզ օլաճաղընը տիւչիւնոիւ ։

Պու միւլահազաթ իլէ պիր պէհանէ պուլուգ էակի մէթրէքինի , պիր աղ տահա սաար ու իհթիյարաէ պուլունարըմագաան պաչգա չարէ օլամայաճաղընը տիւչիւնոիւ , վէ պունըն իչին սէ միւլագաթտան էվվէլ թահրիրէն պէյհանը հալ ու իթիզարէ հազըրլանաը վէ քէնաի քէնաինէ .

— Տիւն քէնաիսինէ եիւգ պին ֆրրանգ վէրոիմ , իչթէ պու հիւանի մնաամէլէմ քէնաիսինի պիր միւաաէթ տահա սաար իթմէյէ մէճպուր խոէճէք սիր , տէյէրէք , այաղա գալգաը , եաղրնաանէնինի էօնինաէ օթուրուգ ամխաէքի մէքթուպը եազաը ։

« Սէվկիլ մաամ.

« Տիւնքի կիւն սիղինլէ գօնուշմագ չէրէֆինէ նայիլ օ-լան ղաթ , պէյնինիզտէ ճէրէյան իսէն մուհիմ պիր մէ-սէլէյէ տայըր , շու մէքթուպը եազըպ հուզուրընըզա թագ-տիմ իմմէյի պէնաէնիզ իհալէ իմաի .

« Արզուընըզա մուվաֆըգ սուրէթտէ պիր ճէվապ ինթի-զար պույուրմագտա իսիշինիզ , ֆագաթ եինէ սիղճէ մա-լիւմ օլան պագը սէպէպլէրէ մէպնի , օ ճէվապը մուվաֆըգ պու կիւն վէրիլէմէյճէք տիր .

« Զօդտան վէրիլմիշ պիր իզտիհաճ գարարընընը , ճէպը իմթիհանլի իլէ պիրտէն պիրէ դաթ օլամայագաղընը , էլպէթ սիզտէ թագտիր պույուրուրընըզ , պու պագտէ զայէթ ա-գիլանէ հարաքէթ իմմէք իգթիզա իսիյօր , տիպլոմաֆճա-սընա պագը մուամէլաթ իլէ պու արզունըն մանիլուպէ մու-վաֆըգ սուրէթտէ հասըլ օլաճաղընա իւմիւտ պէրբէմայ տըր .

« Պու խուսուստա սիղճէ հայրէթէ վէ մէրագա ասլա լուզում եօգ տըր . . . արզունըզըն հուսուլէ կէլմէսի իչին չալըշմագտա օլտուղումա ասլա չիւպհէ իմմէյինիզ , գարի-պէն պիր զիյարէթէ ինթիզար իսինիզ .

« ՖԼՐԻՏՐԻԴ ՊԷՐԱՐ »

Տիւգ ճէնապլէրի , իշպու մէքթուպը զարֆա գօյտուղու էանատէ սօգագտա պիր արապա կիւրիւլմէսի իչիսիլսի . արապա թամամ խանէնին էօնիւնէ կէլինճէ տուրտու , Տիւգ սաաթա պագըպ մըրըլտանարագ .

— Հէնուզ սաաթ օնա կէլմէմիշ . . . պու միւթլագա թէֆէէր տիր , տէսիքտէն սօնրա , մէքթուպ զարֆընըն իւ-զէրինէ « Միսթրէս տիգ Թուրէն , Պէրլին սօգաղը նօմէրօ 24 » տէյու եազըր .

Պու սըրատա իմթիսալինտէքի օտանըն չընկըրագ սէսի իչիսիլսի . տիւգ թէմամ գարուլը աչմաղա տաւրանըպ տա

զէմպէրէյի գալտըրտըղը էանատէ , քէմալի հայրէթլէ պիր ֆէրեատ գօբարարագ իբի ատըմ կէրի չէքիլսի . Գըլօտիյա վարնի օտանընն էչիյինատէ պուլունույօր , սաբ սարը քէսիլ-միշ օլան չէհրէսի նէֆրէթի ու հիսատէթինին ֆէվգէլատէլի-յինի իյմա իսիյօր իտի .

Տիւգ , պու տէհչէթլիւ տիւշմէնին թէհտիտ ու զապա-պէ տէլալէթի իտէճէք պիր սուրէթտէ պագըշը , Գըլօտիյա կիպի քէնտինէ թէէսիր իմմիշ վէ Հիւգի սաապաարը քէսիլ-միշ իտի .

Գըլօտիյա գարույը գարայարագ իբի ատըմ տահա իւ-էրլէտի . վահչիյանէ պիր իսթիհզա իլէ կիւրիւմանէ յէրէք .

— Բէք կիւզէլ թագտիր իմմիշիմ , պէօյլէ մէճհուլ պիր սէմթտէ , պէօյլէ բիս պիր խանէտան իգամէթի իսէն Ֆըրէտէրիգ Պէրար Նամընտագի մասլահաթգիւզար , մէճլիսի այան ազասընտան ատալէթլիւ տիւգ Տըլաթուր-Վօսիյօ ճէ-նապլէրինտէն պաշգա պիր քիմսէ տէյիլ տիր , տէսի .

Տիւգ պիր ճէվապ վէրմէտի , սարիսօշ կիպի իբի Հանը-նա սալանըյօր իտի . չէհրէսի մօրարտը , սաչլարընըն քէօք-լէրինատէն չընգան իբի իբի վէ սօուգ թէր թանէլէրի Հանագ-լարընա տօղրու ագմագտա վէ էլլէրի Հարըտագ կիպի թիթ-րէմէքտէ իտի .

Ժօրժըն պու հալի , միսթրէս տիգ Թուրէնին ճիւրաֆէք-նը պիր դաթ տահա արթըրտը . հէման իւղէրինէ հիւճիւմ իտէրճէսինէ իլէրլէյէրէք .

— Պէնիտէ ալտահթմագ սէվտասընտա պուլունույօր-սունըզ Հա՛ . . . թէհտիտահթըմնան խէյաս օլմագ իչին պէ-նի աճիզ պիր Հալտէ պուլունարըմագ իսթէյօրսունըզ էօյլէ՞ մի , տէյու Հայգըրմասը իլէ , Ժօրժ բէք կիւճ իչիտիլէպի-լէճէք պիր սէտտա իլէ .

— Պանա պու սէօզլէրի սէօյլէմէնիզ նէտէ՞ն իյճագ ի-տիյօր . Ֆըրէտէրիգ Պէրար Նամը իլէ պէօյլէ կիպլէնատիյիմ իչի՞ն մի . . . տէսի .

— Տիւգ Տըլաթուր-վօսկյօ ճէնապլէրինէն պիր մասա-հաթկիւզար սըֆաթըյլա կիպլէնէրէք, էճառաընա մնա-առա գօնաղը վէ տարաթ ու իհթիյամը թէրը իլէ, պէօյլէ բիս պիր եէրաէ իհթիյարը իգամէթ իթմէսինաէքի հիքմէթի, պէլքի սէ թէնէզզիւլ խառա պանա պիլտիրմէյճէճէքսինիզ սիր...

— Պէօյլէ կիպլէնիյիմ սիզճէ մուճիպի էնաիշէ պիր շէյ սէյիլ զանն խաէրիմ...

— Ֆագաթ սէպէպ նէ՞, պու հալ նէտէ՞ն նէշաթ խա-տիյօր...

— Եագընաա Բարիզէ կէլէճէյինիզմէն խահպերաար խա-տիմ, նէ մէշրէպաէ, նէ ահլաղաա պուլունաուզունուզ աա զաթէն մնալուիմիմ սիր. կէլիր կէլմէզ պիր թագըմ մէճնու-նանէ թէշէպպիւսաթէ գալգըշրըսընըզ միւթալաասընաա պուլունաուզ...

— Ցէմէք քի պէնաէն գօրդաուընըզ,

— Պունը ինքճաար խահմէմ,

— Շիմնի արթըզ գօրդմայօրմո՞սընըզ,

— Արթըզ սիզաէն նիչի՞ն գօրդայրմ, թէքլիֆինիզի գապուլէ հապըր սէյի՞լմիյիմ. Տիւն իհթիյաճընըզաան պահս խաէրը իթմէզ սիզէ նիւզ պին ֆրանգ վէրմէսի՞մ մի, Փէրի-մէնիզին՝ օղլում իլէ իլտիվաճը մէսէլէսինէ կէլինճէ, պու մէսէլէյէ տայիր տիւն վաա իթմտիյիմ ճէվապը պու կիւն վէրէմմէյէճէյիմ իչին իչթէ պիր մէքթուպ եազարըմ...

— Պանա՞ մը մէքթուպ եազընըզ,

— Լվվէ՛թ, իչթէ մէքթուպ,

Ժօրժ մէքթուպը զարֆաան չըգարաը. Մէրգում, պու էանաաէ պիր ազ տիւչիւնմէյէ մէյտան պուլարագ, պիր տէրճէյէ գաատար քէնաինի թօգլաաը. Գըլօսիյա խաէ, Ժօր-ժըն պու թավրընը իտմիհզայա համի իթտի. պինաէն ալէյհ գաշլարընը չաթըզ.

— Պանա նէ՞ եազմագ իտմէտինիզ, տէյէրէք, Ժօր-

ժըն քէնաիտինէ ուզաթտըզը վէ օգուչանլարըմըզըն մալիւմի օլաուղու մէքթուպը օգուտմայա պաշլայըզ պիթիրինճէ, տիւգ ճէնապլէրի.

— Կէօրիյօրաունըզ եա՛... սէօզլէրիմ ադլէ եագընն վէ թագկին տիր, տէտիյինաէ, Գըլօսիյա ադիմ պիր հիտ-աէթ ու շիտաէթ իլէ.

— Իսթիհզա, պանա գարշը տա իսթիհզա, էօյլէ՞ մի. պու սահթէ եալթադըզլար պէչհուտէ տիր. տիւնքի կիւն պէն սէօզլէրինիզի մուսիրրաանէ բէտտա իտէր իբէն, ութան-մադըզըն ինքնարէ գալգըշընըզ, նիհայէթի օղլունուզ իլէ գօնուչաճապընըզը սէօյլէտինիզ. օղլունըզ իսէ սիզի սէչա-հաթտէ զանն իտիյօր, Ֆըրէտէրիգ Պէրնար տէնիլէն զաթըն, քէնտի բէտէրի օչտուզունը պիլմէյօր... տէչինճէ, Ժօրժ հայրէթի իլէ.

— Պունը սիզէ քի՞մ սէօյլէտի, տէտի,

— Պիզգաթ օղլունըզ,

— Փէնաիտինի նէրէ՞տէ կէօրտիւնիզ,

— Գօնաղըմտա վէրիլէն գիյաֆէթտէ օ տա մէվճուտ իտի. Ֆագաթ չիմտի անըն սըրաաը տէյիլ, սիզտէն պահս իտէյիմ. Տիւն պէնի ալտաթմագ իսթէտիյինիզ կիպի պու կիւն տէ եալան սէօյլէյօրսունըզ. սուրէթա ադլէ եագըն կէօրիւնէն պու սէօզլէր պիւթիւն տէտիտ տիր. իչթէ սիզէ պիր տահա սէօյլէյօրում, պէն՝ ալտաատապիլէճէյինիզ ինսանլարտան տէյիլիմ.

Ժօրժ, Գըլօսիյանըն հադըգաթը հալտէ պու սէօզլէրի պիր հիքմէթէ մէպնի սէօյլէտիյինէ վագըթ օլմաարըզընտան քէմալի հայրէթլէ տինլէյօր իտի. պատէհու մըրըլտանաարագ շէօյլէ ճէվապ վէրտի.

— Պու սէօզլէրինիզտէն հիչ պիր շէյ անլամայօրում, սիզի ալտաթմագտա պէնճէ նէ՞ ֆայիտէ վար. պայիտի Ֆէ-լաքէթիմ օլան էվրադըն էլիմէ թէսլիմի, պու իզտիհաճ մէ-սէլէսինին արզունըզա մուվաֆըգ սուրէթտէ պաշա չըգմա-

արնա միւթէվազըճ ատյի՞լ մի . պունա չալըշմագ քէնոի մէնճաաթընա խըտմէթ ատյի՞լ մի . ախոյլէյինիլ մատա՛մ , պունա տա պիր ճէվապ վէրինիլ պագալըմ . . .

Գըլօսկյա պու ախօղլէրի ատ խոթխնզայէ համլ խուսպ տահա գիւատէ հիտաէթլէնոի վէ հայդըրարագ .

— Սիպէ վէրէճէյիմ ճէվապ չու տըր . սիպ բէք նամուսըդ վէ ալշագ պիր մահիւգաբնըդ , աատպօխպիկ վէ ալշագլըդըն հէր տիւրլիսի սիպոտ մէվճուտ տըր . մուգատաէմա պիր ճանի խոնիլ , չիմոխտէ խըրտըդ նամընը թագընօրնըդ , ատյինճէ , ժօրժ , էակի մէթրէսինին ադընա խըճիճէթ կէթիրտկինէ զահիպ օլարագ .

— Խըրտըճ մը . . . ախյու բէբէլէսի , Գըլօսկյա իսէ ախօղիւնէ տէվամ իլէ .

— Եահօտ պիր խըրտըդ իլէ իշթիրաք էթմէինիլ քի , պու տա օ ատմէք տիր . էլիմտէ գավի պիր սիլահ օլան քհադըրլար . . . պիրտաէրինիզին վահիէթնամէսի , Գօրթիսէլինէն մագպուզ սէնէտի , վէ . . .

Գըլօսկյա ախօղիւնէն իջմալ խոէմէտի . տիւգ ճէնապէլէրի քէմալի ատհչէթլէ թիւթրէյերէք վէ քէքէլէյերէք .

— Էյ պու քհադըրլար . . . ախյու հայդըրտը ,

— Գունըտըը քհամիլէն աշըրթտընըդ ,

— Պէ՞ն . . . պէ՞ն մի ,

— Ալչա՛գ , էվվէթ սիպ . . .

— Բիմի՞ն վատէթտաը իլէ ,

— Եիրմի սէնէ էվվէլ հէտտապընըդա օլարագ նէօյլի քէօրիւօնոէ իյգայի ճինայէթի խոէն ատէմ վատէթտաը իլէ քի , պէն պու ատէմի էօլտիւ զանն խոէյօր խոիմ ,

— (Ամյըգլարճատընա .) ժան-ժուտի ,

— Էվվէթ , ժան-ժուտի ,

— Պու ատէմ սա՞գ մը ,

— (Ուսուգլարընը չէքէրէք .) Պու գօմէտեա Ֆայատէսիզ տիր . . . պէն պէօյլէ եաբմա պիր հայրէթի ըղհաբ խոէճէյի-

նիզի զաթէն պիլիյօր խոիմ . պիր ագ ճէտարէթի խոնիզ ատ պու ալշագլըդընըզը էյթիրաֆ էյլէյինիզ . Պու ագշամ ժանժուտիի գօնագըմա էքի մագատաէ մէպնի կէօնտէրտինիզ . պու հայտուտ էվվէլ էմիրատ եիրմի սէնէ ագատէմ կէօղէլիմին էօնիւնտէ վուգու պուլան պիր Ֆաճիայը , միւճէտէմ պիր սուրէթտատ թատվիր խուսպտա բոլընը իճրա էթտի . թագտիր իմմիշ օլաճադընըդ վէճհլէ , օ էտնատէ պանա արըդ օլան Ֆէնալըգտան վէ պայկընըդգտան պիլ խոթխֆատէ հագրևանէմի դըրտը . պէնճէ ալէյհինիզտէ բէք գավի պիր սիլահ օլան էվրագը ալտըգտան պաշգա , տիւնքի կիւն վէրմիշ օլտուղունդ եիւզ պին Ֆըրանգը տա , պու խըտմէթինէ միւքհաֆաթ օլարագ աշըրտը , Տօղրուսը էբէյինճէ պիր միւքհաֆաթ տըր . . .

8

Տիւգ Տըլաթուբ-Վօտիյօ պու ախօղլէրի իշխոինճէ պիւտպիթհին բուտուլայը շաշըրտը , վէ թիւթրէք պիր սէտա իլէ .

— Բիյա՞ մը կէօրիյօրում . . . ինանըլամայաճագ , ատլա օլմայաճագ պիր շէյ , ատյու մըրըլտանտը , Գըլօսկյա իսէ , ախօղիւնէ տէվամ իլէ .

— Իկէր պէնատէն շէքինմէմիշ օլտա խոնիլ , եիրմի սէնէ շէրիքը ճինայէթինիլ օլան պիր հայտուտը պուլուպ գօնագըմա կէօնտէրէրէք , հիր թարաֆը ալթ իւստ իթհտիրմէղ խոնիլ . . . Ժան-ժուտի պու շէյլերի էմրինիլէ թէվֆիղէն եաբմա՞տը մը , պունը ինքեար խոէմէզտինիլ , տէյէրէք , Ժան-ժուտինին մագպուզ մէդամընտա եաղըպ պըրագտըղը քհադըրտը , միւղէթտի .

Ժօրժ , օգույանլարըմըղճա մալիւմ օլան օ պիր խըտ ատ-

թըրը օգուտուղու էանաւէ, տահա գիւղաւէ շաշըրաը, պիւա-
պիւթին բէրիշան օլաու, կէօղէրի բարլաաը վէ տուտագլա-
րընաա քէօրիւք բէյտա օլարագ պօղուգ պիր սէօղէրի մըրըլտանաը։

— Ժան-Ժուան եաշայօր հա՛. . . Բարիզաէ էօրաըրմը-
ղա վագըճ օլաուղու համառ եաշըյօր . . . ա՛հ, իչթէ չիմոի
մահվ օլաուգ . . .

Միւթէապըզէն ճանըզդ պիր ճիամ կիսի պիր սանտալ-
եա իւղէրինէ աթըլաը, ֆագաթ պու աուրէթլէ պաշլայան
ֆէնաըզդը չօգ սիւրմէմի, չիմչէք կիսի պիր սիւրաթլա գայիլ
օլաու. պինէնինէ պիրաէն պիրէ պիր ֆիքր կէլմիշ օլմադըա
թէքրար այագա գալդըպ քէնաի քէնաոինէ.

— Ենիամիչէ գաաար իթաչիամ գայրէթլէր, եաբաըզդամ
չէյլէր բէք պէյհուաէ իմիշ. մադըամըն գըզընըն վիճուաի-
նի օրթաանի գալաըբմադըա մահվ օլաու զանն իթաչիամ
ճինայէթ, պիլաքիս եէնիաէն քէաըզ հայաթ իթաի. Պէր-
թի էօլաիւրամ, չիմոի աէ Ժան-Ժուան մէյտանաա չըգաը.
ա՛հ, արթըգ մահվ օլաուգ . . . հէմ գաթիէն մահվ օլ-
աուգ աէմէք ոիր, աէաի.

Գըլօաիչա, պիր գաչ ատագըգաաան պէրի աիւգին եիւ-
գինաէ հաաըլ օլան թէպէաաիւլաթէ քէմաի հայրէթլէ
պագարագ, արթըգ իչին իչինաէ հիլէ, աէաիաէ վէ գօ-
մէաեա օլաուղու զաննընաա գուլունմայօր իաի. պու հալ
թէարիճէն քէնաիաինէ աէ ինիթիգալ իթաէյէ պաշլաաըզդըն-
աան, տահա գիւղաաէ Ժօրժըն եանընաա եագլաշարագ.

— Կէրչէ՛ք, Ժան-Ժուանինէն հայաթաա գուլունաուու-
գունաան խաագէրաար աէյի՛լմիաինիզ, աէյինճէ, աիւգ պօ-
ղուգ պիր սէաա իլէ.

— Ա՛հ, սիպի եէմինէ իլէ թէէմինէ իաէրիմ քի խաագէր-
աար աէյիլիմ, հիչ պիր շէյտէն խաագէրիմ եօգ աըր. պու
քեագըաար քեաաչքի սիպինէ էլինիզաե դալա իաի աէ պէօյլէ
միւտհիչ պիր ճանինինէ էլինէ կէշմէյէ իաի, աէաի.

— Գու քեագըաարը պէնաէն չալըգ տա սիզէ թէէմիմ
իաէճէք աէյի՛լ մի . . .

— Խա՛յըր, խա՛յըր, ֆագաթ իաէիմ քի գու աատէմին
հայաթաա գուլունաուղունաան խաագէրաար օլայըմ, պէօյ-
լէ պիր մահիւգէ էինիյէթի իաուգ տա գունըն կիսի նագիք
վէ մահիմ պիր վագիֆէյի հէվալէ իթմէք գաալ՛ի մի տիր.
օ հալաէ էինիյէթի աուչի խաթիմալ իլէ սիզաէն ինիթիգամ
ալմադա գալգըշմաը թաալիյի տիր. չիունքի ագատմճէ քէն-
տինինի պէհիրլէյէն սիզաէն պաչգա պիր քիմնէ օլմաուըգը-
նը խաագէր վէրիր. պիգիմ իչին գու բէք պէօյուք թէէնիկէ,
բէք պէօյուք պիր մահաաթարա տըր, պէն իսէ գու մահ-
խաաթարալարըն գըսմէն էօնինէն ալաըմ զանընընաա գուլու-
նուօր իաիմ. . . Բարիզէ մահվաըրէթինիզի իմպար իթմէք
իւղրէ, Ինկիլթէրաաա եագաըգըընըզ պիր մէքթուպըն միւա-
վէաէինի խաաթըրայ՛յօրմուաըրնըզ.

— (Մ ը ր ը լ տ ա ն ա տ ա գ.) Էվէ՛թ խաաթըրայօրում, ֆա-
գաթ գու միւավէաատէ խիմ եագըմմադը իաի.

— Օրաաը էօյլէ . . . լաբին միւնաէրիճաաընաա Գօն-
գօրտիյա մէյտանընտան, Բան-Ժուրնատէն, Նէօյլի քէօր-
իւնինտէն վէ 1837 սէնէի Սեգտեմբերինին եիրմի տէօր-
տունճի կիւնինտէն պահա օլունուօր իաի.

— Էվէ՛թ, գու տօղրու տըր.

— Իչթէ գու միւավէաատէ, մադըամ Բօլըն էսկի շա-
յիրտլերինտէն գիրինին էլինէ կէշմիշ. գու տատէմ տէ ախպը
ինիթիգամ ուղուրընաա օլանճա գուվվէթի ու հիմմէթինի
սարֆ իսիյօր.

Գու էանաաէ շաշըրմադ, քէնաինի զայգ իթմէք նէօվ-
գէթի Գըլօտիյայա կէլմիշ օլմադըըա, ֆէվգէլատէ գիր տէհ-
շէթի վէ հայրէթլէ.

— Սմա՛ն եա Բաագիմ . . . տէյէգիրսէ, Ժօրժ տէօ-
գինէ տէվամ իաէրէք.

— Գու միւավէաէյի եագըգ Բրնէ Մաուէն նամը իլէ

Հաստ իսկէն օ չայիրաի գամի պիր սիլահատան մահրամ իթ-միշ իսիմ . պու ատէմին նահիհամթարըննա կէօրե հարաքեթ իսէն վէ բէտերինեն իսմինէ սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէմէյէ չալըշան եէթիմէյի , եանկի մահզամ Բօլըն քերիմէսինի ատ էօլսիւրսիւմ , տէյինճէ , Գըլօսիյա ատհա գիյատէ պիր հայրեթլե .

— Էօլսիւրսինիզ մի . . . քէնատ էվինիզլե մի , տէյու հայգըրտը :

— (Փիւսթահանէ պիր զուրուր իլէ .) Էվվէ՛թ , քէնատ էլիմլե , հէմտէ էօյլե պիր ուսթալըգլա վիճուտինի օրթատան գալտըրարմ քի , տիւնեա տուրուպճա անլաշըլմազ գապիլ տէյիլ տիր . պու սայէտէ թէհլիքէսէյն գուրթուլմուշ , կէնիշճե պիր նէֆէս ալմադա պաշլամըշ իսիմ . . . շիմատէ պիրտէն պիրէ Ժան-Ժուսի մէլունը մէյսանա չըգտը , պու խապիս սիպի պուլաուզու կիպի այէնիտէ պուլապիլիր . տիւգ Տըլաթուր-Վօսիյօնըն , Ֆըրէտըրիկ Պէրտ Նամը իլէ կիպլէնմէսինատէքի հէքմէթի արթըգ էյիճէ անլատընըզ մը :

— (Խէվֆ ու տէհշէթլե .) Ա՛հ , պու Ժան-Ժուսիկի նէրէտէ արամալը , նա՞սըլ իսուպաա իզինի Թօզունը պուլմալը :

— Բօլիսէ միւրաճաաթ իթմէք պիզճե միւմքինսիզ տիր . . . պու ատէմին հաբս ու թէվգըֆընա գալգըշմագ , քէնատիսիզի նիհայէթսիզ պիր կիրատապա տիւշիւրմէք տէմէք տիր :

— Իշին իշինատ մուրուրը զէմանի վար , տավա սագըթ օլուր . . .

— Ֆագաթ տիւնքի ճինայէթ իշին մուրուրը զէմանի հօգ , ալէհուսուս իշին իշինատ ըէզալէթի հիչ՞ մի սայըհօրունըզ , Ժան-Ժուսի իհտարէ գալգըշաճագ , տավա գարըտը աչաճագ , պու տավա թէհգըրլէ պաշլայընճա , Բընէ Մուլէնէ վէ Պերթէ գատար ապս իսէճէք տիր :

— Տիւն կիճէքի օյունը թէրթիպ իսէնատէ միւթլագա Ժան-Ժուսի տիր . . . պիրտէն պիրէ իւզէրիմէ ֆէնալըգ կէլիպ պայըլըշմատա , քէնատինճէ շիւպհէյէ հաճէթ պըրագմատը :

— Նա՞սըլ օյունատան պահա իսիյօրսունըզ :

Գըլօսիյա , պիր կիճէ էվվէլ գօնաղընատա վուգու պուլան հալէրի նագլ իթմէյէ պաշլատը , պու էանատէ ժօրժատա , հէմ օ գուրնագ հայատատըն իսիգատընը հավի օլան մագպուզ սէնէտինի մուտայէնէ իսիյօր վէ հէմտէ տինլէյօր իսի . պիր արալըգ քէնատ քէնատինէ մըրըլատընըզ .

— Եիրմի սէնէ էվվէլ քէշֆի իսիլէմէյէն հագըգաթ պիր կիւն մէյսանէ չըգաճագ . պու սէֆիլ , պու ալշագ մահլուգըն վիճուտինինատ օրթատան գալտըրմալը . . . Ֆագաթ նա՞սըլ , նա՞սըլ իսուպատա էլէ կէչիրմէլի , տէտի :

Պու էանատէ գարտընըն էօնիւնատէ պիր արապանըն թէվագուֆ իթմէյի իշիսիլսի . Ժօրժ հէման բէնչերէյէ գօշուպ պագարգատան սօնրա , կէօղլերինատէ պիր նուրը մէսերըթէ բաղըայարագ .

— Թէֆէ՛ր , Թէֆէ՛ր կէլիյօր , տէյու հայգըրտը :

— Պու Թէֆէր քի՞մ օլույօր :

— Պիր բօլիս միւֆէթթիշի , թահար հիմայէմտէ պուլունույօր վէ պաշլըճա մէնաֆիլիմէ խըտմէթի իսիյօր , զայէթ ագըլը վէ զէքի պիր ատէմ տիր :

— (Մուղթարըպանէ .) Ա՛ վանա պիր շէրիքը ճինայէթ տահա , նէ՞ պէօյիւք թէհալիսսիզլիքատ պուլունմըշըրնըզ :

— Պու էօյլեսի տէյիլ , պունատան ատա գօրգուլմազ , չիւնքի սայէմտէ սէրվէթի ահիպի օլույօր :

— Կիւնէշն պիրլինատէ սիպի թէրք իթմէսինէ , ֆօյանըզը մէյսանա չըգարմագա պու մանէն օլամա՞զ :

— Խա՛յըր , Թէֆէր հէմ ատարգ հէմտէ շէյթան պիր ատէմ տիր , խուսուսը իլէ քէնատ իսթիֆատէսինէն թէէմին իսէճէք շէյ պէնիմ սէլամէթիմ տիր :

— Պէն պուրատա էքէն պու աաէմի գապուլ իաէճէ՛ք-միսինիզ։

— Եիւպհէսիզ... պու կիւն էքիմիզ պիւտէն մուհասթարատա պուլունույօրըզ, ետա էքիմիզ պիր անաէ մահվ օլմալըյըզ, վէ ետհսօտ էքիմիզ պիւտէն սէլամէթէ չըգմալըյըզ։

Պու արալըգ թէֆթէր գապուներն էշիյինաէ արզը վիճուտ իտուպ սիւդի սէլամլատը։ Իշէրիսաէ պիր գատըն պուլունուտուդունը կէօրիւնճէ թէվազուճ էմմաի, Տիւգ հէմեն քէլամէ աղազ իլէ թէֆթէրէ։

— Պու մատամ, մուգատաէմա քէնտիսինաէն պահա էմմիզ օլտուդում միսմրէս սիգ Թուրէն սիր, սէմէկի իւղէրինէ, թէֆթէրին հայրէթի սօն տէրէճէյէ վարտագ շաշգըն շաշգըն Գըլօտիյանըն եիւղիւնէ պագըյօր իտի. սիւգ իսէ սէօղիւնէ շու վէճճյէ սէվմամ էմմի։

— Մատամըն պուրատա պուլունուշը, հայրէթինիզի մուճիպ օլտուդունը անըայօրում, չիւնգի եէքսիկէրիմիզին սիւշմէնի իտիր. Ֆագամ եէնի զուհուրա կէլէն վէ հէր իքիմիզի թէհտիտ իտէն պիր մուհամմատա պիզի պէօյէ պիրլէշէրտի։

— Պիր մուհամմատ՞ մը տէմինիզ։

— Էվվէ՛թ, տէհշէթլու պիր սիւշմէն զուհուր էմմի. շիմտի էն մուհիմմ մէսէլէ պու սիւշմէնի մագլուպ էմմիէք սիր։

— Ըբնէ Մուէնաէ՞ն մի պահա խոյօրսունըզ։

— Խա՛յըր, խա՛յըր, արմըգ օ նագտարըմըզատա օ տէրէճէ գօրգունճ պիր սիւշմէն ա՛էյիլ սիր. սիզէ էվվէլճէ պիր շէրիքը ճինայէթիմ օյտուդունը, ատհա սօղրուսը էրմի սէնէ էվվէլ հիսապըմա չալըշըր պիր ատմ պուլունուտուդունը սէօյլէմիշ խոմ, խոմթըլայօ՛րսուսընըզ։

— Էվվէ՛թ, բէ՛ք էյի խոմթըլայօրում, Ֆագամ պու ատմին էօլտիյինուտէ սէօյլէմիշ խոմնիզ։

— Ալատանմըշըմ, պու խոպիս հէրիֆ էլան պէրհայաթ իմիշ։

— (Պաշընը սալայարագ.) Հա՛յ շէյթան հա՛յ, սիւգ հապրէթլէրի, գօրգարըմ սիզի կէլտի պուլտու։

— Խա՛յըր, պէնի տէյիլ Ֆագամ մատամը պուլմուշ։

Գըլօտիյա. — Տիւն կիճէ նասըլսա խանէմէ սօգուլըպ կիրմիշ, քիւհուլ եագըխանէմի աշարագ քիւլէյէմլի պիր բարա ալտըգատան պաշգա, աշըրտաըզը չըղտանըն եէրինէ շու քճագըտա բայըշասընը պէրագմագ քիւսթախալըզընատա պուլունմուշ։

Պու էանատէ Թէֆթէր, ժան-ժուանինին մագպուզընը ալըպ օդուտուգատան սօնրա Թէպէսսիմ խոէրէք.

— Պու հէրիֆին բէք գուրնագ, բէք շէյթան պիր շէյ օլտուդու անըայրըյօր, սիզատէն գօրգմայօր, պիլաքիս սիզ քէնտիսինաէն գօրգմագատա օլտուդունըզը պիտէյն իշէն իլանը մուզաֆֆէրիյէթի խոյօր. գուրնագ հէրիֆ, իշին իլէքտիսինաէնատ իմմիտավալ պուլունույօր, սէմէկի իւղէրինէ, ժօրժ, նիյագբատանէ պիր շիվէ վէ խաֆիֆի պիր սէս իլէ.

— Թէֆթէ՛ր, հագ գըմնագրի սատագաֆընըզըն ֆէվգէլատէլիյինի շիմտիյէ գատար բէք չօգ սէվիյլեր իլէ խագաֆ իմմտինիզ, պու խուսուսատատա խպրագը սատագաֆ խոէճէյինիզի գամիյէն իմմիտ իյլէյօրում. պու ատէմի պուլմագ, էլէ կէշիրմէք, նիհայէթի տէրէճէտատ էլղէմ սիր, ոէսո,

— Պու բէք միշքիլ վէ պէյբի ատ միսմրնատիզ պիր շէյ սիր։

— Պէնի պու բէրիշան հալատ Թէ՛րք մի խոէճէքսինիզ։

— Սիզի հիչ պիր պէման Թէրք խոէմէմ. Ֆագամ շուն խագէր վէրէյիմ քի, պէօյլէ արդա արդայա մէյտանէ չըգան տիւշմէնլէրին Թէագըպալ իլէ մէչղուլ օլմագ մուհամմատատա օ նիհագէթատ արմըյօր. պու անէ գատար իւպէրիմէ ալտըպմ մէտուվիյէթի զամէն բէք ազըր սըր. պինատէն ալէյհ, շիմտի կիտուպ խոմիֆանամէմի վէրէրէք մէ-

մուրկյէթիանէն չէքիլէճէյիմ, արթըգ պէնիմ իչին պիր էճ-
նէպի մէմլէքէթէ կիտէրէք վէ թէպոիլի նամ իտէրէք, սա-
յէնիզոե բահաթ բահաթ նաչամնադոան պաշդա չարէ գալ-
մամըշ տըր։

9

Տիւգ Տըլաթուր-վօսկյօ ճէնապէրինէն եիւղինոե, ֆէվ-
զէլաոե եէս ու ըղթըրապէ տէլալէթի իտէճէք ալայիմ բէյ-
ոա օլուպ։

— Պու թաոամվուրընըզը պիրազ ոահա թէէխիր իտէ-
պիլիրսինիզ։ պու ոաէմ պէնի բէք զիյադէ գօրդուսույօր,
պու հայոուսը ոա պուլնալըրընըզ... պունըն վիճուոի մէյ-
ոանոան գալարըրըմալը... ոէմէհինի միւթէադըպ, միաթ-
րէս ոիգ Թուրէն ոէ ոէօղէ գարըշարագ։

— Պիր քէրրէ ոիւչինինիզ քի Ժան-Ժուոինին հայաթ-
ոա գալմասը պիղիմ իչին նասըլ պիր թէհլիքէ իս, ոիղին
իչին ոէ էօյլէ պիր թէհլիքէ տիր, ոէսի։

— Մաոա՛մ, լութֆէն մէրամիրընըզը էյղահ իտէ՞րմիսինիզ։

— Պիր քէրրէ պու մէշհուր խըրսըզըն, պիր կիւն ոէյիլ
իս պիր կիւն նադայը էլէ վէրէճէյի մուհագդադ տըր։ օ
հալոե մադիյէ միւթէալիզ սըրրըարը իֆշա իտէրէք ոիւգ
նապէրինոէն ոէ, պէնոէն ոէ ինձիգամ ալմադ ոէվոաոընա
ոիւչէճէք, ոէօղէրի պիրճոադի բօյիսին չիւպհէսինի մու-
ճիպ օլաճադ, թէադրըպաթէ թէադրըդաթէ կիրիշիլէրէք Պէր-
թին զայպուպէթի մէյոանա չըղաճադ, պու սուրէթլէ եէնի
պիր տալա գաբուսը աչըլարագ թէադրըդաթըն պիր ուճը ոա
կէլիպ սիպէ ոայանաճադ... իսմի պէօյլէ պիր ղէմանոաոէ իս-
թիֆանամէնիզի վէրէրէք մէմուրիյէթինիզոէն չէքիլմէնիզ,
պաշլըճա մադնունիյէթինիզի ինձաճ իլէյէճէք տիր։

Դըլօսիյա պու սէօղլէրի սէօյլէոինի էնոաոէ տըրդաթ-
լա Թէֆէրին եիւղինէ պագըյօր իսի, եէս ու ըղթըրապէ
տէլալէթի իտէճէք ալայիմ կէօրինճէ, տէրհալ չու եօլոա
սէօղինէ տէվամ իմտի։

— Մէսէլէ պունոաոն իսպարէթի ոէ տէյիլ, էկէր Ժան-
Ժուոի բօյիս թաոաֆրընոաոն էլէ կէչիրիլէճէք օլուրսա – վէ-
լեվ քէնոի սէօյլէմիշ օլսա պիլէ – էվինինէն չալոըղը չըղ-
ոաճադ պուլունալագ մէկոաոնա չըղաճադ, պու չըղոաոընըն
տէրունինէ պուլունճադ էվլադ, ոալա շիւպհէ վէ թէրէ-
ոիւճէ մահէլ պըրագմայաճադ սուրէթլէ ոիւգ ճէնապէ-
րինի մէսուլ վէ միւթէհիմ իտէճէք մաոաոէլէրի հավի
տիր, իշլէ պու սուա պաշդաճա պիր ոալա գաբուսը աչա-
ճադ տըր։ Պունոաոն պաշդա Ժան-Ժուոի իլէ Րընէ Մուլէն
պէչինէճէ կիղլի պիր միննաթպէթի պուլունմասը սուա իհ-
տիմալինի ոալխիլինէճէ տիր։

Թէֆէրէ. – (Զօր իլէ թէպէսիւմ իտէրէք.) Մէրամ
պու իսէ պէնճէ գաբուլէ շայան սէյիլ։

Դըլօսիյա. – Տիւնէաոոա օլմադ սէնէճէք չէյլէրոե օ-
լապիլիր. պագընըզ, պէնիմ ինկիլիթէրաոա եազմըշ օլոու-
զում պիր մէքթուպ միւոէվէկէի, Րընէ Մուլէն սէնիլէն
ոաէմին էլինէ կէչմիշ տիր... պու օլաճադ, իհթիմալ վէ-
րիլէճէք պիր շէյ մի տիր... չիմոի պիղ էօյլէ ֆէլաքէթ
տէյիրմէնի իչինէ տիւշոիւք քի... իշհիմիզ պիրոէն մահվ
օլուպ կիտէճէյիզ. իչլէ պու տէյիրմէնին չարխընը ոուր-
ոուրմադ պիր տէրէճէյէ գաոաոր սիղին էլինիզագ տիր,
էվվէ՛թ, սիղին եալընըզ բօյիս իոաոէսինոե պուլունմանընըզ
պիղիմ իչին պէօյիւք պիր գուվվէթ տիր. չիւնքի հէր շէյի
անլաոընըզ վէ իչճապընը վազթը իլէ խապէր վէրիրսինիզ.
իմոի չիմոիքի հալ պու ֆիկիրոէէն ֆէլաքաթէ Պէրթի մահվ
իհտիյինիզ կիպի, Ժան-Ժուոինին վիճուոինի ոէ օրթաոան
գալարըրարագ, սէլամէթիմիզի թէէմինէ մուվաֆֆագ օլուու-
զունըզ կիւնէ գաոաոր մէմուրիյէթինիզոէն այրըլմայընըզ։

Թէֆէը արթըզ իմիրատոռ պուլունմասը , Գըլօսիյանըն պու սէօզլէրինտէն մաղրուպ օլարագ .

— Էօյլէ իսէ նէյնի պիր էմրէ գատար մէմնուիյէթիմնէն այրըլմայաճաղըմ, ոէտի .

Ժօրժ . – Բէք խատպէթ իտէրսինիզ , պունսոնո տօլայը ասլա բէչինուն օլմայաճագ օլընըզ .

Գըլօսիյա . – Եիմնի ոե մէոէլէնին էսասընը մու զաբէ-բէյ կիրիշէլիմ.

Թէֆէը . – Էվէ՛լ , հէմոե պիր տագըզա վէֆիմ իմիմէմէլիսինիզ . Էվէլ Էմիրոե շոնը խապէր վէրէյիմ քի , մնատոնըն պուրայա գալգըզ կէլմէսի բէք պէօյուք պիր խաթա , բէք պէօյուք պիր գատահամ օլըր .

Գըլօսիյա . – Գատահա՞թ մը , նէոէ՞ն . . .

Թէֆէը . – Եիմնի հիքմէթիմնի ոե անլայաճագ օլընըզ , Ժան Ժուան սիպի կէօրիւպ թանըմըշ , Ֆաղամի մագիմը իլէ շէրիքլէրինիզոե՞ն օյան մուսիւ Տրլաթուր-Վօսիյօնըն , Յըրնէոէրիք Գէլսար Նամը ալիճնատա կիզլէնոակյինտէն իհմիհմալ քի հէնուզ խապէրսոր ոէյիլ սիր . . . Էկէր սիպի Նազարը օրդ դամճոան այրըմնամագ վէ թէագըզ իմմէէ Ֆիքրինոե պուլունմուշ խոե , գարիպէն պու օբըրը ոա քէշֆ խոեպիմիր . . . պու ոուրէմիլ սիւգ ճէնոապէրինի ոե պու գուրնագ հէրիֆինն , պու ոէսիոէքքար Հայտուտըն բէնէէյի գահրինե թէալիմ իմմիշ օլուրսունըզ . . .

Ժօրժ . – (Պէնզի ոաբ ոաբը քէոիլիպ մըրըլտանոպագ .) Բէք ոօղրու . . .

Թէֆէը . – Ժան-Ժուոիյէ , Իընե Մուլէնե պիր շէյ չագրըմնամագ , իպինիզի Թօղունըզը զայպ իմմէէ իշին Էվէլ Էմիրոե վէ հէնուն պու կիւն պու խանէյի Թէրը իմմէնիզ էլզէմ սիր .

Ժօրժ . – Նէ՞րէոե կիոիպ իպոամէթ խոէյիմ.

Թէֆէը . – Եու պուլունուզումուզ ոէմիէ քիւկիյէն մուխալիֆ պիր մահալէ . մէոէլա Գաթիհնէօլայա կիոէրսինիզ,

անընըզն ոէյահաթա չըգմագ լազըմ կէլոիյինի պէհանէ իոէրէք գաբուճընըն էվինէ պիր գաչ ալիճուն վէրիր , օսոնընզա վէ էշճանըզա նէզարէթի իմմէսինի Թէնապհո խոէրսինիզ . իշթէ պիրինճի Թէատիր վէ իհթիյաթ պու սըր , Քիբարատըզընըզ էվէ պագր էշճա կէօնոէրէրէք հէմուն պու կիճէ նէրէէնինիզ . Թէագըզ օլունմամագ իչին ոե Ֆէվգէլաոե սըզգաթը ասավրանընըզ . . . մնատա՛մ , կէլէլիմ սիզէ , միւասաոե պուլուրսունըզ սիզէ պիր նասիհաթ վէրէյիմ. սիզոե միւմքին օլաուզու գատար իզամէթկէահընըզը պէլլիսիզ իմմէյէ , քէնոինիզի մնահաֆազայէ ասլ իտմինիզ , պէնոե հէմուն Բարիզի ալէթ իւսթ իտէրէք շու հէրիֆի պուլմագա չալըշայըմ . . . սիւգ հազրէթլէրի Թագսիր նէնի իգամէթկէահլարընոան պէնի խապէրսոր իոէճէքլէր սիր .

Թէֆէը , պուրագա միւքէալէմէյէ նիհայէթի վիրուպ կիմմէյէ հազրըլանագը , գաբուլա Թէզ արուպ իմտիսի էսնագոե տուրագ .

— Պիր սէօզիւմ ոահա վար , նէքոիկէրինիզի կէօրմէքոէն , պիրլէշմէքոէն իճմինագ իոինիզ . . . իզմիրա իմտիսճէ պէն Թագսավվութ իտէրէք հէր իկի Թարաֆա խապէր կէօմիւրիւպ կէմիրմէք վազիֆէսինի իյֆա իտէրիմ , տէտիքոէն սօնրա օսոնոան չըգմը , մէրհաբէնոէն էնէր իկէն , քէնոի քէնոինէ .

— Իշթէ պուրագա պիզէ նէնի պիր իշ . . . պունըն հիսապըոա պաշդա . . . հազըգաթէն ագ պիր զէման զարֆընագա պէօյուք պիր սէրվէթ ոահիպի օլաճաղըմ, ոէտի .

Թէֆէը չըգըպ կիմտիքոէն սօնրա , Գըլօսիյաոա սիւգ ճէնոապէրինէ .

— Պու ոաէմ գօրգմը . . . իչին նիհայէթինէ գատար պիպոէն այրըլմայաճագ , ոէտի ,

— Սիպի ալոամթմուտըզմոան արթըզ էմին օլուսունըզ ա՛,

— Էվէ՛լ , հէմ պու պէօյուք Թէհլիքէյէ գարշը մինասիպէթիմիզ նինէ էվվէլսի րէնկի քէոագ իմմիշ սիր . . .

— Լմին օրուընդ չի , իսմիզպալ պու մինաախալէմիմիզ իվալ իտէմէյճէք տիր . . .

— Պէնտէ օ ֆիքիրտէ պուլունույօրում վէ չիմնիլիք սիզի իմէրը իտէճէյիմ .

— (Աշըգանէ պիր իմամ իլէ .) Հէմտան չիմնի՞մի . ֆագամի բարաններդը չալտըրընըզ սիզէ հարճըզտա լազըմ տըր . . .

— Պու ճիհէթիտէ ախուշնախուշնուզ իչին պաշդաճա իճէչքիմիր իտէրիմ .

Ժօրժ պիր չէք տահա իսկալատը , միսիէագըզէն պու իչի էսկի աշըգլար , պիրպիրլէրինին էլլէրինի թուրթուպ տօսթանէ պիր սուրէթտէ արգադագ վէտա իմտիլէր .

Օգուստընպարտըզդըն մալիսմի օլաճադը վէճհ իլէ , պու ուէֆաքի տօսմանէ մուամէյատի ահմիէ օլմայըզ ադամիմի ի տի .

Պու միւզաքէրէ վէ գարարտէն պիր սահաթ ածնըա ժօրժ Պամինելօզա սէմմինէ կիտուզ , Սէնթ էթիէնն օգուստընըա գարուճըսըզ , էթրաֆը տիվարլէ մուհամմ վէ էրէչլիճէ պէօչիւճէք պիր պահճէ օրմանընտա քնային քիւչիւք պիր քէօշկ քիրալատը , ուէրմալ պիր եօրկանճը ճէլալ օլունադագ քէօշկ միւքէմմէլ սուրէթտէ ուէօշէտիլտի .

Ֆըրէտըրիգ Պէրար , Սէն Մարսել օգուստընտաքի խանէնին գարուճըընտա ուէյահամտա չըդաճադընը վէ պու ուէյահամը էրէչլիճէ պիր պէման իմմիխտաա իտէճէյինի խալարը վէրէրէք , հէմտան օ կիճէտէն իմմիխալարէն եէնի իգամէթկեահընտա նագէ իմտի .

10

Րընէ Մուէն , տօգթօր Էթիէնէն Լօրիյօտան այրըլտըգտան ածնըա , Պէրլին տօգաղընտաքի գօնադա ավտէմ իմմէք իւզրէ եօլա չըգտը . բաքիալ օլտուզու արապայը Գըլինչի տօգադը քէօշէսինտէ թէվգըֆի իլէ օրատա էնտի , կիճէյի վէրլէն գարար մուճիպինճէ Ժան-Ժուաիյի , պիր պէմանտէն պէրի թային օլունան մէվգըտա պուլաճադընը իւմիւտ իյլէյօր իտի , լաքին մաքինաճը խայըն հայտուտը օրատա կէօրէմէյինճէ , քէնտի քէնտինէ .

— Պու ալչագ մախլուգըն էլինէ բարա կէչտի , բարալար պիմինճէյէ գատար սէմմիմէ օղրամադ , իմագիյի ինմիգամ սէվտասընտատա պուլունմադ , իչմէ պուտա պիր ֆէլաքէթ , տէյէրէք , զայէթ մահզուն պիր հալտէ գօնադա կիրտի , տօղրու օտասընա չըգըզդ էշնասընը հադըրլատը . հէնուզ կէլտիյի էտնատէ մատամըն էվտէ պուլունմատըգը քէնտինինէ խատպէր վէրիյմէդ իտի , օ սրատա պիր ուշագ կէլիյդ մատամըն կէլտիյինի վէ կէլիր կէլմէդ քէնտինինի խաթէտիյինի խատպէր վէրտի , Րընէ մատամըն եանընտա կիտէր իչէն , քէնտի քէնտինէ .

— Պիր պէհանէ իլէ պու կիւն պու գատընըն իսրտմէթինտէն այրըլմալը . . . պիր թարաֆտան Պէրթ իլէ Ժանժուտիյի ատամադա պաշլայատագ , տիկէր ճիհէթտէնտէ ուզագտան պու գատընըն հարաքեաթ ու մուամէլաթընը թէտգըզ իմմէլիյիմ . . . տէմէքտէ իտի .

Գըլօտիյա , քէնտինինի մահուտա եապըխանէյինն պուլունտուզու օտասա պէրլէյօր իտի , Րընէ եանընա կիտինճէ .

— Լօ՛րէն , իսրտմէթինիզտէն տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնունըմ . . . ֆագաթ սիզտէն այրըլմադա , սիզէ մէզունիյէթ

վէրմէյեաէ մէճապուըմ, մէմուլին զայրի պիր հէվատիս պէնի Բարիզի թէրք իթմէյէ մէճապուր իտիյօր . . . ֆամիլեամա միւ-թէալիզ պազը իշլէրին թէսվիյէսի իչին , եարըն սապահ քէ-րիմէմիէ պէրապէր Նիւ Եօրգա կիտէճէյիմ . . . պիր սէնէ գա-տար Ամէրիգատա գալաճաղըմ , արթըգ Ամէրիգատա վէ պուրատա սատէմէ իհթիյաճըմ եօգ տըր , արզատաշլարընը-զատա քեամիլէն իդին վէրէճէյիմ . իտոի չու պիր այըղը-նըզը ալընըզ , տէտի .

Պու սէյահաթ հէվասիսի Րընէնին նազարը տըզգա-թընը ճէլալ իթտի . Ժան-Ժուտինին , միսթըէս տիգ Թուրէ-նէ վէրտիյի խէվֆու ատհշէթ իւզէրինէ պունըն սատէթա ֆի-լոար օլտուղունա շիւպհէսի գալմայօր , վէ րէյինատ սէրպէսթ օլան պու գատընը , թասավվուրընատն մէնէ միւգթէտիր օլմատըղընը թագտիր իյլէյօր իտի . հէմտեն մահզունանէ պիր շիվէ իլէ .

— Մատա՛մ , խրամէթինիզատ պուլունմայը քէնտիմ իչին ճիտատէն շէրէֆ ատտա իտիյօր իտիմ , բէք մէմնուն իտիմ , ֆագաթ պէյան պուլուրտուղունուզ սէպէպլէրէ նազարէն , զաթը ալինիզատ պու պապատ մազուրընըզ , տէտի .

— Խրամէթիմտէ պուլունանլարընն իսթիհգազլարընը հիսապ իթտիմ , պուտա սիզին էլինիզլէ թէսվիյէ իտիլէյին , իշթէ հագգլարը օլան բարա շու տըր . հէր պիրլէրինէտէ իսթիհգազլարը նիսպէթինատ պիր ազ շէյ զամիր իթտիմ , եալընըզ օտա խրամէթիմի կյֆա իտէն էլիղապէթի եանընմ-տա ալըգօյաճաղըմ , սայըրլարը պու կիւն ագշամտան էվվէլ գօնագտան չըգըպ կիթմէյէ տիրլէր . . .

— Պաշ իւսթիւնէ մատամ , էմրինիզի կյֆա իթտիքտէն սօնրա պէնտէնիզտէ կիտէպիլի՛ըմիյիմ .

— Հա՛յ հա՛յ ,

Պիր սատաթ սօնրա ուշագլարըն հագգլարը վէրիլէրէք հէբսինէտէ բուխատաթ վէրիլտի , միւթէագքպէն Րընէ կի-տուպ պիր արապա կէմիրէրէք էշհատընը նիւ քէթտի , վէ արապաճը յա մայէթինատ պուլունան Ֆըրանսուապէ իչիթտի-րէպիլէճէք պիր սէս իլէ .

— Սատաթ բազարըզը . . . պէնի վէնատն չըմինաբֆէր մէվզըֆընա կէօմիւրէճէքսինիզ , տէտի .

Մարինատը , էվվէլա տօղրու Բօյալ մէյատանընա կիթ-մէք թատավվուրընատա պուլունուտ , ֆագաթ սօնրատան տիւշինէրէք պունը մուվաֆֆըգ հիքմէթ պուլմատը . մէղ-քիւր խանէնին , Պէրթին տիւշմէնլերի թասաֆֆընատն նէզա-րէթ ալթընատա պուլունուտուրըլմասը իհթիմալինի տիւշին-տիւ .

Րընէ պիր տահա քէնտինի կէօսթէրմէք իսթէմէյօր . Բարիզէն մուֆարէգաթ իյլէտիլինէ տայըր օլան գաննէ գուվվէթ վէրիյօր իտի . Նիհայէթ քէնտինճէ խամը հարա-քէթինի թային իթտի . Պէրթին հէնուզ կէլիպ կէլմէյինի անլատագ իւզրէ էվվէլ էմիրտէ արապայը պիր տահա նօ-թըր Տամ որ Շան սօգագընա սէվգ իլէ , կէնճ գըզըն ավ-ատէթ իթմէյինի խապէր ալտը . Թէքրար մէյատանէ ա-րապայա պինէրէք Ժան-Ժուտինին իզամէթկնահընա կիթ-տի .

Գարուճը գատըն մէրգումըն հէնուզ կէլմէյինի խա-պէր վէրտի , Րընէ հայտուտըն օտասընա չըգտը , պիր գաչ տէֆա գարուտընը վուրուպ սէլէնտի , պու հարապէթիտ սէմէրէպիզ գալընճա , քէնտի քէնտինէ տիւշինիւպ .

— Մատէմ քի Բօյալ մէյատանընա կիթմէյէճէյիմ , հէր շէյտէն էվվէլ քէնտիմէ պիր իգամէթկնատ արապայը-յըմ . . . պանա պիր օտա քնաֆի տիր , պունըտա պու սէմթ-տէ արայըպ պուլմայը վէ Ժան-Ժուտիյի նազարը թէֆթիշ-տէն տուր Թուրթմանալըյըմ , տէյէրէք , արապաճըյա .

— Պու սէմթին սօգագլարընը տօղաչընըզ . պիր օտա քիրայա վէրիլէճէյինի իշար իտէն պիր լէվհա կէօրիւրսէնիզ , արապայը թէվգըֆի իլէ պանա մանիւմաթ վէրինիզ , տէտի .

Արապաճը սօգագլարը տօղաչնաղա պաշլատը . Ֆիլհա-

գըգա Ըընէ, վէնաան սօգապընաա 9 նօմէրօլու խոնէնին պէչինճի գաթընաա պիր պէքեար օտաասը պուլաու, աեր-հալ պու օտանըն սէնէլիք քիրասընա մահաուպէն պիր ազ բարա վէրէրէք, օ սէմթաէն պիր նօրկանճը ճելալ իլէ էլ-զէմ օլան շէյլէրի ըսմարլաասը, պաաէհա արապաճընըն իճ-րէթինի թէէաիւէ խաէրէք, ժան-ժուանիյի արամնագա պաշ-լաասը։

Ըընէ Մուէէն, նէ գաասար սէֆիհ, սէֆիլ, րեզիլ վէ սէրսերի մահլուգ վար իսէ, հէմման րեք չօղունընն թօրլան-տըգլարը վէ մէշվէրեթի լիմոնիքլերի մէյհանէլէրէ պաշ վուր-մադա գարար վէրմի։

Ղայրեթլի մաքինաճըյը պիր միւասէթ պու ֆայիսե-սիզ վէ նէթիճեսիզ թէհարրիյաթտաա թէրք խաէրէք, գա-րինին քիրամէլ պէրապէր պիր ազ տա ժան-ժուանինին նէ նաբաըղընը թէագըզ խաէլիմ։

Ժան-ժուան, միսթրէս ոիգ Թուրէնին գօնագընաաքի մահուա նապըհանէաէն, նիւզ պին ֆրանգլըգ պանգ գա-յիմէսի իլէ կիպլի պիր կէօղիւնաե պիր թագըմ մուհիմ էվ-րագը հալի օլան չըզտանը նապալաաըգտան սօնրա պիր մէսէրլեթը ֆէվգէլաաե իլէ նօլա չըգմըշ, վէ էվէլ էմիրաե գարընընը ատյուրմագ իւպէ Հալ սէմթինէ կիթմէյէ գարար վէրմիշ խաէ։

Խապինը մէրգումի իլի նիւզ աարմ գաասար նօլ ալ-տըգտան սօնրա տուրուպ ոիւչիւնաե. հէր սաաթ իչին թէհ-լիքէտէն խալի օլմայան պիր սէմթէ պու գաասար բարա իլէ կիրուպ օթուրմայը մինասիպ կէօրմէաե. էվէլ էմիրաե ի-գամէթկեահընա կիտուպ սէրվէթինին մըգտաարընտան խա-պէրտաար օլմայը, պու սէրվէթի հէր տիւրլի թէապուզտան արի օլապիլէճէք պիր նէրաե մուհաֆազա իթմէյի միւա-հազա խաէ։

Մ էյհանէլէրը վէ ըօգանթալար կիճէ սապահլարա գա-տար աչըգ օլտուզունտան, մուախխարէն կիտուպ գարընընը

ատյուրմագ վէ քէյֆինի չաթմագ իչին վագըթ միւսահա-խաէ։

Ժան-ժուաե, չըզտան էլինէ կէչէլիտէն պէրի սէվին-ճինաէն նէ նաբաճաղընը պիլէմէյօր, հէր տիւրլի մէսաբինի կէօզէ քէասիրլիյօր խաէ. սէֆահաթ այէմինաե իթթիհաի կիպլի էյլէնմէք թաասավվուրընտա պուլունույօր խաէ. պու թաասավվուր իլէ տօղրու իգամէթկեահընա կիթաէ, խարապ պիր տիւլաթ մէրպաթ պիր գաբունըն էօնիւնէ կէլինճէ տուրտաու. ժան-ժուանինին օտասընա չըգմագ իչին պու խաւսաւսաի պիր գաբու խաէ, Պիզճէ զաթէն մահիւմ տիր քի պու գաբունըն անախտաարը տա օ գուրնագ խըրսըզըն նա-ընտաա պուլունույօր խաէ, Հայտուտ գաբույը աչըը, նագ մէվհիմինաե թօղ տէրնտաը վէ գըշ կէլինճէ պաթագլըգ հալինի քէսագ խաէն քիչքիք պիր ավլուտէն կէչիկ զայգ օլ-տու։

Ժան-ժուտ, պու էվէ թաչընալըտան պէրի էշնատը-նա պիր մնատէն չամտան իլէ պիր գուրթու չամալը քիպրիթ իլավէ իթմիշ խաէ. օտասընա կիրինճէ տըգգաթլա իւպէ-րինաեն գաբույը գաբատը. օտանըն օլթատընտաքի մնուտա-նընն քէնարընա օթուրտու վէ օ պէմանէ գաասար կէօյսի իւ-պէրինէ վագ իթմիչի Գըլօսիյանըն չըզտանընը չէքիպ չը-գարտը։

Զըզտանըն հալի օլտուգը մէպլագ էրէյինճէ խաէ. ֆա-գաթի հայտուտ, պունըն պիր աէրվէթի տէնիլէպիլէճէք գա-տար քիլլիյէթլի օլտուգունը խաթիրընա պիլէ կէթիրէմէ-յօր խաէ, Բարաըրը տայընճա թարիֆի զայրի գաագիլ պիր հայրէթ վէ մէսաէրեթի իլէ եէրինաեն սըզըտայը վէրտի, աե-վինճինաեն կէօղէրի բարըլ բարըլ բարլամագա պաշլատը, ալընընտան թէրլէր ագըյօր վէ էլլէրինաե մութթաագիլ թիթ-րէյօր խաէ։

Ժան-ժուտի գայիմէլէրի հիտագ իթմի, էլէ կէչիրակի էվրագը նագտիյէ հէր պիրի պիներ ֆըրանգլըգ օլմագ իւզ-

ըէ թամամ եիւզ իւշ աաէա իտի . թէէսիւր վէ հէյէճան-
աէն սէսի թիթրէյուպ քէքէլէյէրէք շու սէօղլէրի սէօյ-
լէտի .

— եիւզ իւշ պին ֆրանգ . . . եիւզ իւշ պին ֆրանգ . . .
պու բարաբար քեամիլէն պանա այիտ տիր . . . Նէօյլի քէօք-
լիւսինեէքի թանըտըղըմ գաառըն կիսուպ չիքեայէթի վէ
տաւա իմոսէ տէ վաղիֆէմուէ տէյիլ տիր . պու եիւզ իւշ
պին ֆրանգը , պէնի թէշէպպիւսիւնէն մէնէ չալըշան Ըընէ
Մուլէն կիպի շաշգըն պիր հէրիֆ իլէ թադսիմ իմամէք իս-
թէմէմ . թէքէրլէքլէբիմին ալթընա թաշ գօյմադ սէվտաաը
իլէ նէ՛ գաառար ճան սըգըշօր իտի . պու ալէյ հիսապ վէ
անճագ զամըմա մահասուս պիր բարա տըր . . . պէօյլէ պիր
սէրվէթի սահիպի օլսուդում հալտէ իսթէմէյիմ կիպի պի-
յաֆէթլէր վէրէպիլիրիմ , իսթէմէյիմ եէմէքլէրտէն եէրիմ ,
ալա վէ նէֆիս շարապլարտան իչէրիմ . . . հէլէ գաառընա-
րըն քեամիլէն պանա միւպէթէլա օլաճագլարընա չիւպհէ
եօգ տըր . . . արթըգ պալօլարտա պաշտան պաշ վէ էն
պիրինճի գալաճիչէ պէն օլաճագըմ . օ՛խ , նէ պէօյիւք սա-
աաէթ . . .

11

Ժան-Ժուտի , սաէթա մէճնուանանէ տէնէպիլէճէք պիր
հալ քէսպ իսթի , այադա գալդը , իւզերինտէ գըյմէթ-
տար քեագըտլար պուլունան մահաընըն էթրաֆընտա տօ-
լաշմադա պաշլադը , չէվգ ու մէսէրէթինտէն այադլարը
եէրէ պասմայօր զըպ զըպ սըչրայօր իտի .

Պիր միւտէթ պու սուրէթլէ օտաաընտա տօլաշըպ ,
ֆէվգէլատէ օլան մէսէրէթինտէն հուսուլէ կէլէն թէշա-

րաթընը պիր ազ թաատիլ իլլէտիբտէն սօնրա , քէնտի քէն-
տինէ խըթաապ իտէրէք .

— Զօճուղըմ , արթըգ կիւչճէք պէհան տէյիլ , տէլի
կիպի շաշըրըպ պէյհուտէ վագըթի կէչիրմէնին տէ լուզումը
եօգ . հէմ պու հալ ու հարաքէթի սէնին սիննու հալինէ
եագըշմադ . . . հէհան չիմտի պու բարաբար իչին սաղլամ
պիր մահֆադա պուլմադը վէ քէմալի տըգդաթի իլէ պուն-
լարը սադլամանըն չարէսինի ալուչինմէլի , տէյէրէք , չըզ-
տաանը էլինէ ալտը , պօշալթմըշ օլսուդու իչի կէօպհինի
թէքրար աչտը , տըգդաթյա պիր տահա պագտըգտան
սօնրա .

— Գուչլար ուչսուգտան սօնրա եուվայա պադմադ
ֆայիտէսիզ տիր . . . պիր արաալըգ պու չըզտաանը պիր պու-
տալանըն էլինէ թուֆթուչուրը վէրիրիմ . չիմտի պանա լա-
զըմ օլան շէյ պիր մահֆադա տըր , տէտի .

Ժան-Ժուտի պու գաթի գաբար իւզերինէ , օտաընըն
պիր քէօչէմինտէ հէքքեագըրդ ալաթ ու էտէվաթընը սադ-
լատըղը մէվգըյա տօղրու կիթտի , բէք չօգ էշնա վէ էտէ-
վաթի արաաընտա թէհնէքէտէն մամուլ տէօրթ քէօչէ պիր
գուֆթու չըգարտը . Պու գուֆթունըն իչինտէ պուլունան պիր
չօգ պօղուդ բուլլար իլէ հէր ըէնիտէ միւրէքքէպ չիչէլէրինի
պօշալտարադ .

— Իչթէ պու բէք ալա իչիմէ կէլէճէք , չիմտիկի պա-
նա իւշ պին ֆրանգ քեաֆի տիր , տէյիպ , պանդնօթլարըն
գուսուրընը մէգքիւր գուֆթու իչինէ եէրլէշտիրիպ գաբաատը
վէ միւթէագըպէն օտաաընտան չըգարտը .

Օտաընըն արթա ճիհէթինտէ պուլունան ավլու գալ-
տըրըմլը օլմայըպ տէօրթ թարաֆընա նիւքսէք տիվարլար
իլէ մուհաֆէ իտի . Ժան-Ժուտի , մահալի մէգքիւրտէ պու-
լունան ադաճլարտան պիրինէ թէգարնուպ իլլէյէրէք տիզ
չէօքիպ օթուրտու . ալա եանընտան էքսիք իթմէտիլի
պէօյիւճէք պիր բըչաղը ճէպինտէն չըգարմադա , ադաճըն

ալթընտա եարըմ մէթրօ տէրինկիւնեան պիր չուգուր գազըը, էլինտէքի թէնէքէ գումթույը պու չուգուրա եէթլէշէմիյոր. պատէհա թէքրար թօքրագլա ոօլտուրըպ պիր միւտաէթտէ այագլարը իլէ իւղերինի չինեէյիսպ թօքրադը պէլիսիպ պիր հալէ կէթիրոր. հայտուտ պունա գանատի հաալ իմոսքուէն ոօնրա.

— Ինանմ տէյիլ, մէկէր շէյլման կէլմէյի սիր քի, պուրատա պիր չուգուր գազըմըշ օլտուղունը քէշֆ իտէպիլմին, տէտի.

Գուրնագ խրրագ թէքրար օտաալընա չըգտը, իշ ատէտ պիներ ֆըրանգըզ գայմէլերի ալտը, տիւրիւպ պիւքերէք քէնտի չըզտանըննա ամաճադը սըրատա, պիրտէն պիրէ տուրուպ.

— Զօգ չէյ, նէ՞ գատար հայվանըզդ իտէյօրում... պու չըզտանը գալարըրպ ամմադ, տէֆ իմմէք լազըմ կէլիր իբէն հալա պուրատա ատգայօրում... ֆագամի զարըար եօգ, չիմոիլիք եինէ պուրատա տուրսուն... պիր ազ պէօյիք ամա չըգ պիր չէյ... տէյերէք, պանդնօմըլարը պու չըզտանա նէրվէշոիրիպ ճէպինէ ամմար. պատէհու օտաալընը գատայատագ աշադը էնտի, տօղրու Հալ սէմմինէ կիտուպ Բօլնիքէ նամընտաքի մէշհուր լօգանմանընն էօնիւնտէ տուրատ.

Պու լօգանմա ատպահլարա գատար աչըգ օլուպ, միւշթէրիլէրի միյանընտա ինանալարընն հէր ճընտը, հէր տիւրլիտի կէօրիւլիյօր իտի. Բարիպին օ սէմմինէտ պուլունան հէմտան պիլճիւմլէ էանաֆ թագըմը, իգամէմհկատյարընա կիմմէզտէն էվվել Բօլնիքէյէ օզրայըպ, պիր միւտաէթ օրատա թէվագգուֆ իմմէքտէ իտիլէր.

Բաշտուրաճըլար, արգա համալարը, արագա համալարը, սըմնարլար. վէլհասիլ հէր սընըֆտա մէնտուպ կէնճ, եաշլը, էլքէք վէ գատըն, իտլի լտմպալար ալթընտա արրալանմըշ օլան մտատալարընն քէնալընտա թօքանըպ օթուրմագտա իտիլէր. Հէր թարաֆտա իսմի իսմէ տէնէճէք պիր գալապալըգ. հէվտար ինանար պօղաճագ տէրճէտէ մուրատար օլան պու մահալի ոօլտուրմուշ իտի.

Ժան-Ժուտի, իշպու մահալէ կիրիպ պինանընն իլէրիտէնէքի գապինէլէրէ տօղրու իլէրլէյիպ պիրինին գարուսընը թըգըրտագտը, իչէրտէն պօղուգ պիր սէս քէնտիսինէ «կիրինիպ» էմրինի վէրինճէ, հէման էշիքտէն ատիլայը վէրտի.

Պու կիրտիկի գապինէտէ պիր ժանանընն էթրաֆընտա էէտի քիշի օթուրույօր իտի. Հալէրի վէ թավուրըրը, պատէմէլէրին Ժան-Ժուտի իլէ հէմհալ թագըմընտան օլտուգլարընը խապեր վէրիյօր իտի. Ժան-Ժուտի պունըար թարաֆընտան քէմալի մէսէրրեմի վէ հուրրա ատագէտի իլէ գապուլ օլունտու. Հայտուտ տա պու ատէմէրէ պիլ մուգապէլէ.

— Տօսթլարըմ, շու կիսզել մուսամէհնիկի քէնտիմ իչին պէօյիւք պիր չէրճի տատ իտէրիմ... պու մուսամէհլէյէ միւսթահադ օլտու զումը տա չիմոն կէօրճէճքինիպ... չիմոն պիր սէյիհիյէտնէ կէլիյօրում վէ էրէյիճէ պիր միրատա գօնտում... էվվէթ, ամմա ճամընն վէֆամը վուգու պուլարագ հէր շէյի պիտէ գալընը. արթընդ կյրատա սահիպի օլտում... պուրատարի թատմ վէ իշկի մնատրաֆընընդը պէն թէտիյէ իտէճէյիմ, համտտա ադշամ թատմը տա պէնտէն. ամճամտան գալան սէրվէթին միւտատտէսի նիհապէթինտէ, պու տայիմա պէօյլէ օլտճագ... նատրլ իշլինիպէ կէլիյօրմը... տէտի.

Ժան-Ժուտինին պու թէքրիֆի ճանըարընտա վիննէյմ տիւշէրէք թատիի տէրհալ գապուլ օլտունտու. Իրրօկըրատ պու ատրէթէլէ թէրճիհա օլտունտագ, հէմհան օ սատաթտան իթիպարէն հիւքմի իճրա խոխմէյէ պաշլանըրտը.

Ժան-Ժուտի արթընդ պաշգա պիր շէյ տիւշինմէյօր խտի... Իընչ Մուլէնին, քէնտիսինի իգամէմհկատնընտա պուլատայըշը իչթէ պու հիքմէթէ մէպնի խտի. Տագընտա

Էինե քէնաիսի իլէ պուլուշմադ իւզրէ չիմոկքի հալ հայատը մէրգումը թէլը իաէճէյիզ։

* * *

13 Նօմէրօլը արապաճըն սահիպի Բիյէր Լօրիյօ, էթիյէնաէն այրըլըպ ատղու ասայիշ ըէյիսինէ միւրաճաաթի իթաթ. էն էվվել տայիրէտէ իշի անլաթըլդը մէտաը, ըէյիսէ մուաւէնէնէթ իտէն գօմիսէրէ միւրաճաաթի իթմէնինի թաալիւիէտէ պուլունտու. գօմիսէր, իսթիյար արապաճըյը հուզուրընա գապուլ իտէր իթմէգ թանըը կիսպի օլտու վէ հէման.

— Ղայպ օլմուշ պիր արապա իշին ահուն ադշամ միւրաճաաթի իտէն սիզ իսթինիզ տէյի՞լ մի, տէյու սօրտու.

— Էվվէթ գօմիսէը էֆէնտի.

— Ֆագաթի արապանըզ պուլունտու զանն իտէրիմ.

— Էվվէթ գօմիսէը էֆէնտի, պէյլիք ալըրընտա...

— Էյ տահա նէ՞ իսթէյօրսունըզ, հալա մէսիուն տէյի՞լմիսինիզ.

— Խայըր գօմիսէը էֆէնտի, իշթէ սիզէ մուխթաարէն իշի անլատսապլըրըմ. Թաամ իթմէտ՛ը իւզրէ պիր լօգանթանըն էօնիւնտէ արապամուան էնմիշ վէ բալթօմը՝ իւզէրինէ օթուրտուդում տանտըգ իշէրիսինէ պըրագմըշ իտիմ... Բալթօմըն ճէպինտէ պիր չըզտան վար իտի. չըզտանտա խուսուսի պազը էվրագ իլէ պիր տէ պէշ ևիւզ ֆըրանգըզ պանգա գայիմէսի պուլունուօր իտի. իշթէ պու բալթօյը ալմըշտըր...

Պիղճէ զաթէն մաիւմ օլտուղու իւզրէ, Բիյէր Լօրիյօ պիղզարուր եալան աէօյլէյօր իտի։ Գօմիսէը գաշլարընը չաթըզ։

— Պօւ վէրտիյինիզ մնալիւմաթ, մէսէլէնին թարզ ու բէնզինի պիւսպիթիւն տէյիշիիրյօր... պուտա ումտումի պիր եօլ իւզէրինտէ պըրագըտըրը իշին պուռնը էվվէլճէ

լաթիֆէյէ համի իթմիշ իտիմ... Հալ պու քի մնալահաթ չիմոկ քէոպը էհէմմիյէթի իտիյօր... Ֆագաթի սիւն ադշամ միւրաճաաթի իթմէյինիզտէ, արապաճըզտա բալա պուլունտու զուռնը նիշի՞ն աէօյլէմէմինիզ...

— Ա.րապամըն պիրտէն պիրէ զայպ օլտուղը պիհնիմի բէրիշան իթմէյինտէն, բալթօմը սիւշինէմէմիմ։

— Բէյֆիյէթիմ իթէադըզ ու թէֆթիշի լազըմ, կէլիյօր...

— Մի սաաաէնիզլէ պու պապաէ պաղը միւթալաաթ ապղ իտէճէյիմ։

— Սէօյլէյինիզ պագ պլըմ։

— Պուռնը սիզէ արապաճըն եառընտա աէօյլէյէպիլիրիմ. չիռնէի պուռնը պաշգա սուրէթլէ անլատսամայաճաղըմ։

— Ա.րապաճըզ նէրէ՞տէ։

— Պուրատա, տայիրէճինին ալիսինտէ պուլունուօր։

— Բէք կիւզէլ, հայատ սիզ կիսինիզտէ պէնի պէրլէյինիզ... պիր գաչ տագըզ պայա գատար պէնտէ կէլիրիմ։

Բիյէր Լօրիյօ աէրհալ արապաճըն եառընտա կիթաթ. գօմիսէր տէ հէմման տայիշ ըէյիսինին օտասընա կէչտի. պու էանատէ ըէյիս օտասընտա պուլունուզ, թէֆէրին, իղէրի թօղլարը զայպ օլան թէրըէմճնտա իլէ Տիւպիյէֆ նամ գալաթաճանլարտա տայըը թանզիմ վէ թագսիմ իթմիշ օլտուղու ըէտմի լտրօրը օգուտօր իտի։

Գօմիսէր, պիր իչի աէօղ իլէ զիյարէթինին աէպէպինի ըէյիս էֆէնտիյէ արզ իթտի օ էանատէ ըէյիսին եառընտա պուլունան թէֆէր, զայպ օլմուշ պիր արապաճան պահտ օլունտուղունը իշիսինճէ վիճուտինէ խաֆիֆ պիր լէզզէ արըզ օլտու, զինէնի թագսիմի պիր կիճէ էվվէլճի վուգուաթէ լինթիգալ իթմիշ իտի. Խապիսը մէրգումտ, պու խուսուսատա լազըմ կէլէճէն իհթիյաճաթէ գուսուր իթմէմիշ օլտուղու հալտէ, եինէ մէրագ ու էնտիշէտէն ադաճէ օլտունյօր իտի։ Գօմիսէր իսէ աէօղէրինի չու վէճհլէ խիւլասա խտուզ։

— Ապրապաճըներն պաղը չէյլէր քէշֆ իյլէոիյի անկաշըլըյօր . . . պուներն բէօմէն թէազըզ ընըոտա արզու խոյօր . . . պէյլքի պիղտէ պաղը չէյլէր քէշֆ իտէպիլիբիզ . . . պու ատէմ արապատը իլէ պէրապէր պէգիլէյօր , լումֆիէն պէնատէնիղէ ըէֆագաթ պուլուրմուներզ , ատ ի .

Թէֆէր պու էանատէ տահա զիյատէ թիթրէմէյէ պաշլատը . պու պապատ իճրա իտիլէճէք թէազըզ ամըն նէթիճէսինատէն պիւա իտիյար գօրդուլօր , պիր գաթ տահա տիւչարը էնատիշէ օլուլօր իտի . Ասայիշ ըէյիսի ճէվապ օլարագ .

— Նիվէ՛թ , պէնատէ տիզէ ըէֆագաթ իտէճէյիմ , Թէֆէր , ատէնատէ պիզատէն այրըլմա , պու սըրատա պէյլքի ատէնատէ մուճիսի իտիֆատատէ պաղը ըէյ պէյատն իտէրսին , տէյմէտի իւզերինէ , Թէֆէր ճէպըր նէֆս իլէ զահիրէն ըէնկ վիրմէյէ չալըշըյօր , վէ պու էմրէ իթաատիլէ պէրապէր , քէնտի քէնտինէ .

— Միտիէս տիզ Թուրքէն ըէք տօղրու ատէյլէյօր իտիլ , հէր հալի կէօրմէք վէ պաղը չէյլէրի անկամագ իչին , պիր միւտաէթ տահա մէմուրիյէթիտէն այրըլմամայըյըմ . . . տէյօր իտի .

12

Պէշ ալթը տագըգա տօնրա ասայիշ ըէյիսի , գօմիսէը , զաալթ քէոաթիպի վէ Թէֆէր պիրլիքտէ օլուս գլարը հալտէ , 13 նօմէրօյը արապատրներն կանրնտա պուլունան Բիյէր Լօրիյօ իլէ պիրլէշտիլէր .

Թէֆէր , հէմտան պիր սանիյէ գարֆըրնտա իթիֆիյար ապրապաճըյը իմէրէտէն Թրընտաղա գատար կէօղտէն կէչիրտի , Թանըտըզը պիր ատէմ տէյիլ իտի . միւթէագըզպէն ապա-

պայը մուայէնէյէ պաշլայարագ , Պէրթին պու արապայա պինատիրիլիպ գաչըրըլտըղընա չիւպհէսի գալմատը քի , պուտա պաշգաճա վէ պաշլըճա խէվֆ ու մէրագընը արթըրտը իսէ տէ , սալա բէնկ վէրմէյուպ իշխատճէյի սէօղլէրին նէ մէրքէզտէ . Նէ Թարղտա օլաճաղընա ինթիզար իթտի ,

Բիյէր Լօրիյօ պու զաթլարը այրը այրը վէ իհթիրամքեապրանէ պիր սուրէթտէ սէլամլատը . Թէֆէրէ սէլամ վէրիր իքէն կէօղլէրինի պիրտէն պիրէ եիւզիւնատէն այրըտատը , Պու ատէմի պիր եէրտէ կէօրմիւշ կիպի զանն իթտի վէ քէնտի քէնտինէ .

— Իհթիմալ քի պու պիր խաֆիյէ տիր , վէ քէնտիսինէ եէնի պուրատա Թէսատուֆ իթմիշիմ տիր . . . տէտի ,

Ասայիշ ըէյիսի , Լօրիւյա էվվէլքի իֆատաաթընը Թէքրար իթտիրտի . քեաթիպ տէ պու իֆատաաթը խիւսատա իտէրէք զաալթ իտէյօր իտի . պու սէօղլէր Թէֆէրին Թատավվուրաթընա գուվվէթ վէրիյօր իտի իսէ տէ , քէնտիսինճէ էհէմմիյէթտէն արի իտի . չինքի Տիւպիյէֆ իլէ Թէրրէմճնա ուզագլաշտըգլարը կիպի , ապապանըն լիսանէ կէլիպ սէօղ սէօյլէմէսի տէ գաալթ տէյիլ իտի ,

Ասայիշ ըէյիսի , Բիյէր Լօրիյօյա .

— Զըզատանընըզտա բարա օլատուղունը խըրսըզլար ատճապա պիւիյօրլա՞ր մը իտի , տէյու սօրատու ,

— Պունա իհթիմալ վէրիլէմէզ միւսիւ . . . պունատան հիչ պիր քիմսէնին խաապէրի եօգ իտի . պու ատէպիզ , պու խըրսըզ հէրիֆլէր , պիր արալըգ սանտըղը գարըշտըրարագ բարայը Թէսատուֆէն էլէ կէչիրմիշլէր տիր ,

—Ապրապանըզըն այրըլմասը խուսուսընատա նէ՞ ֆիքիրտէ պուլունույօրսունըզ ,

— Պիր ֆիքրի մահսուս միւսթէնիտ օլատուղունա չիւպհէ եօգ տըր , պէյքի տէ պիրիսի գաչըրըլմըշ տըր ,

Պու էանատէ Թէֆէր , օտերէճէտէ մէթանէթի իլէ պէրապէր քէնտինի զայպ խաէճէք պիր հալէ կէլտի . ատայիշ

ըէյիսի իսէ պու սէօզիս թէէքրար իաէրէք .

— Պէլքի պիրիսի գաչըրըլմըշ մը ատր ատէմնիդ , նա-սըլ պէօյլէ պիր զանկաա պուլունույօրաունըդ , տէտի .

— Մ'իւսի՛ւ , ինսան պին տիւրլիւ զանկաա պուլունա-պիլիր . . . ֆագաթ պիր քէրրէ տիւշինէճէք օլուրսադ այնայապիլիրսիդ քի , էօյլէ պիր սաաթտաա վէ էօյլէ ֆէնա պիր հալտաա արսապամը , Պուլօնեը օրմանընտաա կէդինմէք իչին ալըպ գաչըրմամըշլար ատր .

— Ախաապա Րաբէ ըրհմըմը իւզէրինտէ պուլունմուշ տէյի՛լ մի .

— Էվվէթ էֆէնիմ , արսապամ պաթաղլըդ հալինի քէսպ իթմիչ օլան պիր սէմթէ կէօթիւրիւմիւշ , պիր քէր-րէ թէքէրլէքլերի իլէ պէյկիրին նալարընտաա պագընըդ , չու այագ պասաճագ եէր տէ հէնուզ չամուրը ատր . . . պուն-սան պաշգա պու չամուր խասըրսաաա , եասարգլարըն իւ-զէրինտէ կէօրիւլիւյօր . . .

Թէֆէրին պէնգի տահա գիյատէ սարարտը , սապիչ ըէ-յիսի իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Պու ըէնկտէ չամուր անճագ Մօնմարթրտաա , Պէլվիլ-տէ վէ Բէրլաշէզ սէմթինտէ պուլունուր , տէմէսի իլէ , Բի-յէր Լօրիյօ , Րընէ Մուլէնին թէատրդաթը սէմէրէսիդ գալ-մաորդընը կէօրիւնճէ , պիր ազ տահա քէսպը ճէսարէթի ի-տուպ .

— Բարիզ ճիվարընտաա տահա պէօյլէ պաթաղլըդ հա-լինի քէսպ իթմիչ եօլլար տա վար տըր . Մէսէլա Մօնթր-վիլ վէ Պանեօլէ կէչիտլերի տէ էօյլէ տիր . . . տէտի .

Թէֆէր , պու էանտաէ հայրան հայրան արսապաճընըն եիւղիւնէ պագըյօր իտի . պու սաէմին պիր պիլետիյի շէֆ մի վար տէ սէօյլէյօր իտի , Պանեօլէտէն պահա իտիշինտէքի հիքմէթ նէ՞ իտի . . .

Ասայիշ ըէյիսի կիւլիւմսէյէրէք սէօզիւնէ տէվամ իլէ .

— Աֆէրի՛ն , բէք միւտաֆիդ պիր զաթսընըդ . . .

պու տըդդաթընըդա կիւղէլ պիր թօլիս խաֆիյէսի օլապի-լիրսինիդ , տէտի .

— Հադըդաթէն տըդդաթըմ զարարլը տըր . պուն-սան պաշգա պիր շէյ տահա քէշֆ իթտիմ . . . պու խա-պիսլէր իչլէրինի դայդ իթմէք իչին հէր տիւրլի իհթիյաթ-տա դուսուր իթմէմէյէր . . .

— Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսունուդ .

— Լուքֆիյէն շու նամէթօյը մուտաֆէնէ պուլուրսունուդ . . . Նազարտան սէթթր իթմէք մագսատը իլէ իւզէրինէ զամգը քեսաղտա նարըշտըրմըշլար . . . պագընըդ հէնուզ զամգ նըշանէսի տուրուլյօր . . .

Էվվէտ պիր պագըշ իլէ պիր ատէմի էօլտուրմէք դաթիկ օլմուշ օլսա իտի , Թէֆէրին ամթէշ սաչմագտա օլան կէօղէ-րի , օ անտէ Ռիչէր Լօրիյօյը մահվ իտէճէք իտի .

Հիւքիւմէթ մէմուրլարը , մուտայէնէ խուսուսընտաա տըդ-դաթլարընը արթըրտըլար . կէօրուխլերի չէլլէր իւզէրինէ , արսապաճընըն ալտանմատըղընը թասուտ իտիյօրլար իտի . հաթթա դօմիսէր .

— Էվվէ՛թ , իչլին իչինէ պիր դասա օլտուդու անյա-շըրըյօր , Արսապայը աչըրան խըրտըզլարըն , պու տէրէճէ իհ-թիյաթքեարանէ հարուքէթտէ պուլունմալարը տա բէք չօդ թասավվուրաթէ եօլ աչըյօր . . . Էվվէ՛թ , արսապանըն նէ իչլին գուլլանըլտըղընը անլամագ լազըմ կելիյօր . . . տէմէ-սի իւզէրինէ , Ռիչէր Լօրիյօ սաֆտէրուշանէ պիր թարզ իլէ .

— Բիզասը իլէ , վէ եախսա ճէպրէն պիր դասընն աչը-րըլմըշ տըր . . . տէյինճէ , սապիչ ըէյիսի հայրէթլէ .

— Պիր դասը՞ն մը , տէյու թէքրար իթտի .

— Էվվէ՛թ էֆէնիմ , պէօյլէ օլտուդունա տէլիլիմտէ վար . պագընըդ . . .

Արսապաճը , Րընէ Մուլէնին պուլմուշ օլտուդու իրէքլի բօթին սիւյէնին ճէպինտէն չըգարըպ ասայիշ ըէյիսինէ ուզաթտը . մուամաիլէյհ տէ ալարագ .

— Պու պիր տիւյմէ . . . տէտի ,

— Էվվէթ , իբէքլի պիր պօթին տիւյմէտի . պու արապանըն օրթասընտա սէրիլմիշ օլան խասըրըն իւղէրինտէն պուլունտու ,

— Օ հալտէ արապանըդա պիր գասըն պինտիրիլտիյի անլաշըլըյօր . Ֆագաթ պու գասըն զօր իլէ մի կէօթիւրիւլտի , ետգասա ճինայէթէ իչթիրաքը մը վար իտի , իչթէ պու ճիհէթի քէշֆ օլունմայը տըր ,

— Մեսի՛ւ , պու խուսուստա ճէնապը Հագ եարտըմճընըզ օլսուն ,

— Տահա պիղէ պիր տէյճէյինիզ վա՞ր մը ,

— Խա՛յըր , շիմտիլիք պաշդա պիր սէօյլէյէճէյիմ գալմատը ,

— Իսմինիզ վէ մահալը իգամէթինիզ պիղճէ մալիւմ տիր . արթըգ կիտէպիլիրսինիզ . . . պու իշ իչին սուրէթը մախսուսէտ իհթիմամ իտիլէճէյինտէն էմին օլունըզ ,

Բիյէր Լօրիյօ , հէման մէվգըընա չըգըպ արապասընը սիւրմէյէ պաշլատը . ասայիշ ըէյիսի տէ Թէֆֆէրէ Թէվճիհի խըթապ իտէրէք .

— Թէֆֆէ՛ր , պէօյլէ գարիպ շէյլէրի հալ ու քէշֆ իթմէք խուսուսընտա սիղին մէհարէթը մախսուսէնիզ վար տըր . . . տէտի ,

— Էվվէթ էֆէնտիմ , էօյլէ տիր . . .

— Իչթէ պու իչին հիւանի սուրէթլէ Թէոգըդ ու Թէֆֆիչինի տէ սիղէ հէվալէ իտիյօրում , պունը տա կիւզէլճէ հալ իտինիզ . Պու արապանըն աչըրըլմասընտա միւթալադա պիր սըր վար տըր . պու իշ բէք զիյատէ նազարը տըգդաթըմը ճէլպ իլէտիսի իչին պիր ան էվվէլ հագըգաթըն մէյտանա չըգմասը էլզէմ տիր ,

— Պու պապատ էլտէն կէլէն զայրէթտէ գուսուր իթմէյէճէյիմտէն էմին օլունըզ ,

Թէֆֆէրին եիւզիւնէ պիրազ գան կէլմիշ վէ պու սէօզլէրի սէօյլէտիսի սըրատա տուտագլարընտա պիր Թէպէսսիւմ քէյտա օլմուշ իտի ,

Բիյէր Լօրիյօ , բօլիս մէրքէզինտէ նէ եարտըղընը անլաթմագ իչին եէկէնի էթիչէնին իգամէթկեահընա ավտէթ իթտիչի էմնատէ , էօյլէ վագթը եագլաշըյօր իտի , կէնճ տօգթօր , մահզունանէ պաշընը էօնիւնէ էյիպ ամուճասընընն սէօղլէրինի տինլէտիքտէն սօնրա , հէման գալգըպ Թէհարրիյաթա կիրիշմէք իւզրէ վէնտան սէմթինէ տօղրու եօլա տիւզէլտի . բօլիս մէմուրլարը Թարաֆընտան հասըլ օլաճագ նէթիճէյէ ինանիլմար իթմէք իչին սապը իտէմէյօր իտի .

Սագչամ իւսթի եօրկուն վէ բէրիչան պիր հալտէ իգամէթկեահընա ավտէթ իթտիչի էմնատէ , Րընէ Մուլէնի խասնէսինտէ պուլսու , հէր իքիսինին տէ եէքտիկէրէ պագըշլարընտան , հէնուզ պիր շէյ պուլամատըգլարը , պիր նէթիճէ հասըլ իտէմէտիքլերի անլաշըլըյօր իտի ,

* * *

Պիրազ տա եիրմի տէօրթ սապթ էվվէլ իրճայի ֆիքը իտէրէք Պէրթին , Դաբսօլերի Թէբէսինտէն էնէր իքէն ճանխըրազ պիր ֆէրեատ իլէ տիւշտիւյի կիրտասիէ կէօզ կէզտիրէլիմ , Օ էմնատէ ամէչին կիթտիքճէ զիյատեէշտիյինի վէ ուզագտան կէօրիւլէրէք , Պանեօլէտէ չան չալընտըղընը պիլտիրմիշ իտիք ,

Չան չալընմազա պաշլայընճա ույգուտա պուլունան ահալի քեամիլէն ույանտըգլարը կիպի , ճէսուր Թուլումպաճըլարտա ժըմնաստիգ Թալիմի իլէ տէրհալ եանկըն եէրինէ եէթիշմիշլեր իսէ տէ , օգուեանլարըմըզճա մալիւմ օլտուղու իւզրէ պու ղայրէթ բէք հիւքիւմիզ , բէք ֆայիտէսիզ օլմուշ իտի . չինընի Թուլումպաճըլար իլգ տէֆա օլարագ սու ֆըշգըրթմազա պաշլար պաշլամազ , միւսիւ Սէրվանըն խանէսի տէհչէթլի պիր կիւրիւլթիւ իլէ եըգըլարագ , պուլունա-

տուղու մէվգը ալէվլէր վէ ախումանալար իչինէ գալար ։

Եանկըն եէրինէ թօբլանան ահալի իանէ ահճիպինէէն պահա իլէ , միսիս Սէրվանըն պիր կիւն էվվել էվինի Բարիզի պիր աաէմ իճար իլլէտիլի , վէ էճզայի քիմեէվիյէ իսթիհալը իլէ մէշղուլ պուլունան պու աաէմ թարաֆընտան պիր թէճրիպպէ էանասընտա , գազաէն իանէնէին աթէչ ալմըշ օլմասը իհթիմալի աէրմիյան իտիյօր իտի ։

Համշտա Պանէօլէնին բօյիս գօմիաէրի , ուսուլէն միսիս Սէրվանը իսթիճվապ իթտիբաէն ասնրա ժուրնալընը թանգիմ իթտի քի , իսկ լասայի մնալ օլմագ իւգրէ եանկընըն , եէնի միսթէճիրին թէապիրսիպլիյինէէն իլէրի կէլտիյի վէ իմնարաթը գահրէբէյէ նազարէն , քէնտիսինինէ եանրագ էնգազ ալթընտա գալմըշ օլմասը լազըմ կէլէճէյինի պիլտիրիյօր իտի ։

Էլհասըլ միսիս Սէրվանըն սազլամ պիր գումպանեայէ սիկուրթայա գօյմուշ օլտուղու օ կիւղէլ քէօշք , սիյահ պիր քիւլիչէ , պիր իարատալ հալինէ կէօրիւնիյօր վէ չուրասընտան պուրասընտան իալէր , սիւմանալար վէ գըղըլճըմլար չըգայօր իտի ։

13

Էրթէսի կիւնիւ հէնուզ չաֆագ աթտըղը էանասէ , օճիվարտա ալչը վէ թաշ գադրագ չըգարմադըա մէշղուլ օլան իշճիլէր կէլիպ , կիճէբի եանկընտան պահա իսիյօրլար իտի . պու ամէլէլէրտէն իշ նէֆէրի սօղ թարաֆտա պիր խէնտէյէ սօղրու սապտըլար վէ պատէհու նըսֆ տայիրէ չէքինէէ պիր մէվգըյա վարըլ օլտուլար չալըշտըգլարը մէվգը պուրասը օլմադըա թէվազուֆ էթտիլէր , իշէրինէէն պիրիսի էն կէնճլէրի օլան արգատաշա խիթապէն ։

— Կըրանտ Շամպ , սէն բէք էյի պիր չօճուգսըն , հայտէ թէժկերէլերի , պէլէրի , գազմալարը ալտա չալըշտըղըմըզ խէնտէյէ կէօթիւրիւ վէր , պու կիւն էրթէն տավրանտըդ , տահա օն տագըդա վագթիմիզ վար ... իշէ պաշլամազտան էվվել պէն պիր չըպըդ իշէյիմ , տէտի ։

Կէնճ իշճի , չալըշտըղը թագըմտա իշ պաշը մուավինի օլան Սիմճընըն վէրտիյի պու էմրէ իտիթիսալէն , թաշտան օյուլուպ քէմէր հալինի քէսպ իթտիշ պիր մէվգըյա տօղրու իլէրլէտի , հէր ագշամ իշի բայտօս իթտիբալէրինտէ ալտի վէ էտէվտիթը լազըմէ օրատա պըրագըլըը , օրատա մուհաֆազա օլունույօր իտի ։

Կէնճ ամէլէ թէմամ ալտի ու էտէվտիթըն պուլունտուղու մէվգըյա եագլաշաճադը էանատէ սիւրտիթլա պիր ատըմ կէրի չէքիլտի , եիւգիւնտէ խէվֆ ու տէհշէթ ալայիմի քէյատա օլտու , չինքի հէման այագընըն ալթընտա տէնէճէք պիր նօգթատա վէ փիրէճլի պէյազ պիր գէմինի իւզէրինտէ , գըրմըզը պիր լէքէ կէօրիւյօր իտի , մէրգում , քէնտի քէնտինէ ։

— Պու կիճէ պուրատան պիրիսի կէչմիշ , տէյու հայգըրընճա , պու սէօզլէրի իչիթմիշ օլան Սիմճն մէրագ իլէ ։

— Պիզիմ թագըմլար չալընմընշ մը , տէյու սօրտու ։

— Խա՛յըր , թագըմլար տուրույօր , ֆագաթի չուրատա գան լէքէսի վար ...

Աըգատաշլարը օլան իրի ամէլէ պու սէօզիւ իչիտիր իչիթմէզ գօչարագ ։

— Գա՞ն մը ... գա՞ն մը , տէյու հայգըրտըլար ։

— Իչթէ պագընըզ ...

Իւչիւնճիւ ամէլէ ։ – Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , պու միւթլագա գան լէքէսի տիր ։ սագըն պու կիճէ պուրատա պիրիսի գաթլ իտիլմիշ օլմասըն ։

Կըրանտ Շամպ ։ – Իհթիմալ տըր ։ գան էքէյիճէ եիւքսէքտէն տամլայըպ տիւշմիւշ , պագընըզ պու պէօյիւք տամ-

լանըն էթրաֆըննտա տահա քիչիւք տամլալարտա վար . .

Տիկեր ևբի ամէլէ տըգդաթլա եէրէ պագտըլար , կըրանտ Շամպ պիր արաըգդ պաշընը ևօգարը գալտըրտը , թէքբէլէրինտէ էբէյիճէ եիւքսէք պիր չուգուր կէօրիւյօր իտի . ԱՐգում պօղուգ պիր սէալէ հայգըրարագ պիր ատըմ տահա կէրի չէքիլինճէ , Սիմճն .

— Տահա վա՛ր մը , տէյու ևօրմտատը իլէ , կէնճ ամէլէ գօլլարընը քէմէրէ տօղրու ուզատըպ թիթրէք սէտայըլա .

— Պա՛գընըզ . . . պա՛գընըզ , տէյէպիլտի , պաշլարընըն իւզէրինտէ վէ օթուզ այագ եիւքսէքլիլինտէ պիր մէվզտա , տօնմուշ պիր ճիամին , ճանսըզ պիր ճէսէտին ատգըլտըզընը կէօսթէրտի . պու ճէսէտին հէնտէյճէ տիւշմէսինէ էթրաֆընտա պուլունան պիր ադաճըն քիւթիւյիւ իլէ տալլարը մանի օլույօր իտի . Սիմճն թիթրէյիպ մընըլտանատրագ .

— Պանա գալըրտա պու պիր գատըն տըր , տէտիյի էնտէ նատէ էլինի ալընընա կէօթիւրտիւ , բուքթուպէթլի պիր տամլա տամլամըշ իտի , հէմճան էլինի չէքիպ բարմագլարընտա պագարագ .

— Գա՛ն , իչթէ պուտա ևօգարըտան տամլատը , արթըգ շիւպհէյճէ հաճէթ ևօգ . պու զէվալը գատըն կիճէքի հանկընը կէօրմէյճէ կիտեր իչէն տիւշմիւշ , պէրէքտաթ վէրսին քի ադաճըն տալը սիրեր օլմուշ , պէօյլէ օլմամըշ օլտա իտի եէրէ տիւշիւպ թաշլարըն իւզէրինտէ բարշալանաճագ իտի , տէտի .

— Նէ՞ տէրսին , աճէպա հէնուզ պէրհայա՞թ մը .

— Գանըն հէնուզ տօնմայըշընտա պագըլըրտա սաղ օլտուդունա շիւպհէ իտիլէմէզ .

— Պիչարէնին իսմտատընտա եէթիշմէլիյիզ .

— Շիւպհէսիզ , ֆագաթ նա՞սըլ էթմէլի , պու էօյլէ գօլայ շէյլէրտէն տէյիլ .

— Պիր մէրտիվէն տայայալըմ . . .

— Պիզիմ մէրտիվէնլէր գըսա տըր , իսթ իսթէ էբի մէրտիվէն տայամալը , հայտէ ան կիթ օճագտան պիր իբ կէթիր .

Օգուշանալարըմըզը թատտի էթմէմէք իչին շու գատարընը տէյէլիմ քի , պու իչ ճէսուր վէ համիյէթլի ամէլէ , հէր նէվ թէհլիքէյի կէօզէ ալտըրարագ թարիֆի զայրի գապիլ մուշկիլաթի իլէ իչէ պաշլատըլար . էն ուջագ պիր տըգդաթըզըգ կէրէք քէնտիլէրի վէ կէրէք զէվալը Պէրթի իչին մէվթի մուճիպ օլաճաղը տէրքեար իտի . խուլասայի քէլամ Սիմճն կէնճ գըզը ումուզընա ալմըշ օլտուդու հալտէ կէթիրիպ , չալըշտըգլարը մահալէ եագընն պուլունան պիր մըգտար սամանընն իւզէրինէ վազ էթտի .

Պէրթին եիւզիւ մօրա եագընն պիր պէյազըգ իրայէ իտիյօր իտի , կէօզլէրի գարալը իտի . ֆիսթանընընն գօրաէսի իւզէրինտէ պէօյուճէք պիր գան չէքէսի կէօրիւլույօր իտի . Կըրանտ Շամպ , Սիմճնա խըթապէն .

— Է՛յ նա՞սըլ , էօլմի՞ւշ մի , տէյու ևօրտու ,

— Պէրհայաթ տըր զանն իտէրիմ . . . վիճուտինտէ հէնուզ ճիւզվի սրճագլըգ վար . տէյէրէք , եէթիմէնին եանընտա տիզ չէօքտիւ վէ գուլաղընը գալպինէ տօղրու եագլաշըրըզ պիր ազ տինլէտիքտէն ևօնրա .

— Գալպի հէնուզ չարըրըյօր . . . տէմէք քի պու հալ պիր պայկընըլըգ տըր . . . ֆագաթ շիմտի նէ՞ եարմալը . զավալլըյը պու հալտէ պըրագմագ օլմազ , տէմէտի իւզէրինէ , Կըրանտ Շամպ .

— Պէն շիմտի գօչարագ Պանեօլէյէ կիտեր պիր հէքիմ կէթիրիրիմ . բոլիս գոմիսէրինէ տէ միւբաճաաթլէ պիր թէժկէրէ կէօնտէրմէլինի սէօյլէրիմ , տէտի .

— Պունտան պաշգա չարե եօգ . . . հայտէ չարըգ օլ ,

— կէնճ ամէլէ գօչարագ եօլա տիւշտի . Սիմճն տա մէնտիլինի ըսլատարագ եէթիմէնին վիճուտինէ վէ եիւզիւնէ սիւրմէյէ պաշլատը . պու իւք միւտավաթտան պիր սէմէրէ

հասել օլմասը. Պէրթին հալա կէօղէրի գարալը օլարագ պիհուշ պիր հալտէ պուլունույօր իտի, Սիմճն քէնտի քէնտինէ չու սէօղէրի մըրըլտանտը.

— Պու պիչարէնին իատէի հայաթ իթմէսի մուճիզէ գապլընտէն տիր.

Արատան եարըմ սաաթ գառար պիր զէման կէչտի. հէնուզ պայկընըզ տէվամ իթմէքտէ վէ գալպինին չարբմասը տա կիթտիքճէ ազալմագտա իտի.

Նիհայէթ բօլիս գօմիսէրի պիր թապիպ իլէ կէլտիլէր. եանլարընտա տիկէր իբի ատէմ իլէ պիր տէ թէժկէրէ պուլունույօր իտի, կէնճ ամէլէ էանայի բահտէ վուգուի հալի գօմիսէրէ անլաթմըշ իտի, Թապիպ կէլիր կէլմէզ վիճուտի տըգգաթը մախսուսէ իլէ մուայէնէ իտուպ, հիչ պիր թաբաթտա գըրըգ օլմասըղընը վէ ֆագաթ վիճուտին էբէյիճէ զէտէլէնմիշ օլտուղունը խապէր վէրտի.

Թապիպ մուայէնէյէ տէվամ իլէ իբի զարարսըզ եարա քէչֆ իթտի քի, պունլարտան պիրի պաշընտա վէ տիկէրի տէ կէօյսիւնտէ պուլունույօր իտի. պաշընտաքի եարա ատէթա չըզըլմըշ կիպի պիր շէյ իսէ տէ, կէօյսիւնտէքի եարա էբէյի տէրինճէ օլուպ, պուրատան հայըճա գան զայ իթտիի անլաշըլըյօր իտի.

Տօղթօր էֆէնտի մուայէնէսինի պիթիրտիքտէն սոնրա, կէնճ գըզըն էն եագըն պիր խասթախանէյէ նագէ օլունմասը լուզումընը իմթաո իթտի, չիւնքի պիչարէնին քիմ օլտուղու վէ իգամէթկեահը նէրէտե պուլունտուղու մէճհուլ իտի. Մամաֆիհ գօմիսէրին բէյի իլէ մէճրուհէնին ճէպլէրի արանըլտը. էվվէլա պիր անախտար գուհուր իթտի, միթէագըպէն պիր չանթա չըգտը, պու չանթանըն իչինտե օթուզ իբի ֆըրանգ եէմիշ պէշ սանթիմ վար իտի. պատէհու տէօրթ քէօչէլի պիր քեաղըտ չըգտը. Գօմիսէր քեաղըտը ալարագ.

— Սօգագ արապալարընտան պիրինին նօմէրոսը, նօմէ-

րո 13 քեաղըտ պուրուչմուշ, պիր թարաֆը տա էրթըմըշ. պու քեաղըտ բարչասը իհթիմալ քի չօգտան պէրի ճէպինտե իմիշ տիր. պու նօմէրոստան տա պիր շէյ անլաշըլմազ, ատէտի.

Պու քեաղըտ բարչասը գօմիսէրին բարմագլարը արապընտան եուվարլանըպ եէրէ տիուշտի, թէքրար էյիլիպ ալմագ զահմէթի իսթիյար օլունմասը. էլհասըլ պու քեաղըտա սոլա էհէմմիյէթի վէրիլմէտի.

Պու սըրատա Պէրթին պիրտուհ տէնիլէպիլէճէք ճէսէտի թէժկէրէճէյէ վազ իսթիմիշ օլուպ, տօղթօր քէլամէ ազազ իլէ, բօլիս գօմիսէրինէ.

— Պու պայկընըզ չօղ սիւրմէյէճէք, անտէն սոնրա խասթալըգ սպաշլայաճագ, իչթէ օ զէման արզու իտիլէն շէյլէր անլաշըլապիլէճէք տիր. պու պիչարէյի աճէլէ Սէնթ-Ամթուան խասթախանէսինէ կէօնթիւրմէլի գօմիսեր էֆէնտի, պէնտե չիմտի Պանէօլէտե թանզիմ իտէճէյինիզ րաքօրը իմզալարըմ, ատէտի.

— Բէք կիւզէլ,

Սիմճն իլէ տիկէր աատմիլէր թէժկէրէյի եիւքլէնտիլէր. գօմիսեր, Սիմճնա, բարա չըզտանը իլէ անախտարը խասթախանէնին գալէմ օտասընա թէզիմ իթմէսինի թավսիյէ իլլէմէտի իւզէրինէ, համիյէթլի ամէլէ.

— Պաշ իւսթիւնէ տէտիքտէն սոնրա, կէնճ արզատասը կըրանտա Շամպէ խըրթապէն.

— Սէն պիզիմլէ պէրաբեր կէ՞լմէյէճէքմիսին, տէյու սօրտու.

— Պէնիմ բէֆագաթըմա հաճէթ եօք... պէն պուրատա գալըպ իչէ պաշլայըմ.

— Սէն պիլիրսին.

Կէնճ ամէլէ եալընըզ գալընճա բօլիս գօմիսէրինին էլինտէն տիւշիւմիչ վէ եէրտե պըրագմըշ օլտուղու քեաղըտ բարչասընը ալըպ քէնտի քէնտինէ.

— Ալ սանա պիր գօմիսէր քի պիր շէյտէն խապէրի եօգ . պու քեաղըտ բարչասընտան պիր շէյ անլաշըլմազ տէյօր , պու գաատար տըգգաթսըզըգ օլմ՛ուր մը . . . տիւնեատէ հէր շէյին ազ չօգ էհէմմիյէթի վար տըր . . . պու զավալլը կէնճ հիչ պիր շէյ սէօյլէմէքսիզին էօյէճէք օլուրսա , պու 13 նօմէրօլը արապանըն սահիպինէ միւրաճաաթ օլունուր , պէլքի պու սայէտէ քիմ օլտուղու վէ իգամէթ-կեահը մէյտանէ չըգար . . . պէն պու նօմէրօյը սագլարըմ , վէ շայէտ պիր շէյ սօրուպ անլամազա լուղում կէօրիւլիւրսէ , իչթէ պէն պուրաատա տայիմա հաղըրըմ . . . պէնիմ իչին պու պէօյուք պիր մէտար տըր , տէյու մըրըլտանտըգտան սօնրա քեաղըտը պիւքիւպ տըգգաթլա ճէպինէ էերլէշտիրտի , վէ միւթէագըպէն գաղմասընը ալըպ իչէ պաչլատը .

14

Պիր թաապիպ իլէ պիր տէ գօմիսէր իմզասը կէօրիւլինճէ , եարը էօլիւ հալինտէ պուլունան կէնճ գըզ , Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինտէ գապուլ օլունուպ հէման պիր եաթագա եաթըրըլտը . Նէօվալէթտէ պուլունան տօգթօր կէլիպ մուայէնէ իթտի , Եէթիմէնին գըսըլմըշ տիշլէրի արասընտան պիր գաչ տամլա իլաճ ագըթտըլար . պու իլաճ միւթլագա թէէսիրինի կէօսթէրէճէք պիր շէյ օլտուղունտան , տօգթօր եաթաղըն եանընտան այրըլմատը .

Ասատան եարըմ սաաթ գատար պիր զէման կէչտի , Պէրթին վիճուտինտէ ճիւզվի պիր հարաքէթ էսէրի կէօրիւլտի , եան թարաֆընա տէօնտի , քիրիքլէրի արալըգ գալտը . չաչգըն չաչգըն պիր քէրէ էթրաֆընա կէօղ կէգ-

միրտիքտէն սօնրա կէօղլէր եինէ գարանտը . . . Թէքրար քէնտինի զայէ իթտի ,

Տօգթօր էլինի թուԹուպ ուսուլէթ վէ նէզաքէթլէ պիր գաչ սէօղ սէօյլէտի . պիչարէ Թէքրար կէօղլէրինի աչտը , տուտագլարընըն Թիթրէյիչինտէն սէօղ սէօյլէմէք իսթէմիյի անլաշըլըյօր իտի , Ֆագաթ սէսինի իչթիթսիրիմէտի , պու արալըգ տուտագլարընըն ուճլարընտա ճիւզվի գանը պիր քէօբիւք կէօրիւլիւնճէ , տօգթօր՝ նէզտինտէ պուլունան իչի նէֆէր Թալէպէյէ իսթիապէն .

— Տախիլի պիր խասԹալըգ վուգուհինտէն բէչ գօրգույօրում . զավալլը չօճուղըն հալինէ պագըլըրսա բէչ խասԹա , չիմտի նէ օլաճաղընը տա անլարըզ , տէյուպ , միւթագըպէն պիր տագըգա վէֆԹի իտիմէքսիզին եազըրըզ միւէսսիր պիր իլաճըն ԹէրԹիպ իտիլուպ վէրիլմէսինի էմր իթտի ,

Պիրազ կէնճ խասԹամըզտան այրըլարագ գարինի քիրամէ պէրապէր , հէքեայէմիզին տիկէր էշխասը իլէ պուլուշալըմ ,

Բիյէր Լօրիյօ , ասայիշ րէյհինէ պէյանը հալ իլլէտինի էանատէ ԹէֆԹէր խապտինին , նէ տէրէճէ խէվֆ ու տէհշէթէ տիւշար օլտուղունը կէօրմիւշ իտիք , խապտը մէրգում պիր գաչ տագըգա գատար իհԹիյար արապաճըյը հագըգաթը հալտէն խապէրտար զանն իթմիշ իտի իսէ տէ , չօղ կէչմէքսիզին պու զաննընտա ալտանտըղընա գանատաթ հասըլ իթտի ,

Նամուսալը արապաճը , բէչ ագըլանէ վէ բէչ թապկի պիր սուբէթտէ սէօղիւնէ տէվամ իտիյօր իսէ տէ , օ սէօղլէրի հագըգաթա վագըֆ օլարագ սէօյլէմէտիյիտէ անլաշըլըյօր իտի ,

ԹէֆԹէր պու ճիհէթի անլայընճա քէնտինի թօբլատը , նիհայէթինտէ ասայիշ րէյհի պու պապատ իճրա իտիլէճէք Թէհարրիյաթէ վէ 13 նօմէրօլը արապա սահիպի Բիյէր Լօ-

բիյօնըն, Հալանտան չալընտըզընը իտուտա իլլէտիլի անդամ ՀԸԼամայան պէշ Հիւզ ֆըլանգընըն էլէ կէշիրիմէտինէ նէզարէթ վաղիֆէտինէ, քէնտիսինէ հէվալէ իթտիլի էանատէ սէվինճինտէն նէ Հարաճաղընը շաշըրմըշ իտի. իտապիսը մէրգում խայընանէ պիր թէպէտիմ իլէ էլլէրինի օղուշտուրարագ, քէնտի քէնտինէ.

— Օ՛ֆ, արթըզ թէհարրիյաթ բէք Հօյունտա իճրա օլունաճագ... գալպազան Տիւպիյէֆ իլէ թէրրէմմէտա նատըլ արաշտըրըլմըշտըր իտէ, պուտա անըն այնը օլաճագ... ֆագաթ զահիրէն րէնկ վէրմէմէյ զայրէթ իթմէլիյիմ, պուրատը բէք մուհիմ տիր, գուրնազըզ օլուրտա իչինէ պուդատար օլուր, տէտի.

Թէֆիքը, ատայիշ րէյիսինտէն այրըլըր այրըլմազ, էքսէրիէն թահտը նէզարէթի վէ իտարէսինտէ իսթիխատամ իյլէտիլի բօլիա նէֆէրաթընը նէզտինէ ճէլպ իթտի.

Օգուլանըտարըմըզ պու ատէմլէրի թանըմազտա կիւճլիւք չէքմէյէճէքտըր. Րընէ Մուէննին թէվէրքը վէ մազլում Հօլ Րէվայէնին տուլ զէվճէյինին իզտամէթ իյլէտիլի խանէնին, նէզարէթը տայիմ այթընտա պուլունտուրըլմասը խուսուսընտա, Թէֆիքը խապիսինին էմրինէ թէպաիյէթ իտէն իբի նէֆէր Հինէ պունըտար իտի.

Թէֆիքը, Լէպլօնտա իլէ Պանգալ թէամիյէ օլունան պու նէֆէրլէրէ լազըմ կէլէն թալիմաթը վէրտիքտէն սօնրա, իլավէթէն.

— Պանա գալըրտա պու արապանըն իչինի Մօնմարթը վէ Պէլվիլ սէմթլէրինտէ պուլունապիլիր, Լէպլօնտա, սիզ Պէլվիլ ճիհէթինի թէֆթիշ վէ թէհարրի իտինիզ, Պանգա՛լ, սիզտէ Մօնմարթը թարաֆլարընտա տօլաշընըզ, տէտի.

Լէպլօնտա. — Բօննթ-Շօմօն ճիհէթիտէ թարիֆինիզ մուվաֆըգ պիր Հօլ տըր...

Թէֆիքը. — Պէլվիլ թարաֆլարընտա տօլաշտըգլարընը անլայօրում.

Պանգալ. — Բէր-Լաշէղ սէմթինին արզա ճիհէթլէրի, մէսէլա Պանթէօլէ...

Թէֆիքը. — Օ թարաֆլարա պիզզաթ պէն կիտէճէյիմ, շայէտ թարիֆ իթմէյիմ Հէրվէրտե պիր իմտիհ կէօրմէզսէնիզ, սօնրատա սիզի Պէրսի իլէ Վէնտան թարաֆլարընա սէվգ իտէճէյիմ,

Լէպլօնտա. — Բէք կիւզէլ միւսիւ Թէֆիքը... նէ՞ զէման իչէ պաշլայաճաղըզ,

Թէֆիքը. — Հէման պու կինտէն, ֆագաթ կէօրինմիյօրտու աչմալը վէ բէք չօգ չալըշմալըսընըզ, թէատրզաթ վէ թէհարրիյաթընըզտան Հասըլ օլան նէթիճէյի Հէր կիշն պանա պիլտիրմէյէճէնիզ,

Պանգալ. — Պու արապայը քի՞մ գուլլանմըշ,

Թէֆիքը. — Իչի ատէմ տալըպ կէօթիւրմիւշ, տահա աչըգ սէօյլէյէյիմ, պուննըսը կէնճ պիր գատըն աշըրմըշտըր...

Լէպլօնտա. — Պու իչի ատէմին էշքէճալի՞...

Թէֆիքը. — Պուննա տայըր պիր կէօնտա մայիւմաթ Հօզ,

Լէպլօնտա. — (Ճանը սըգըլարագ.) ֆագաթ պու նա՞սըլ իշ, պու ատէթա սաման չուվալը իչինտէ իչինէ արամազա պէնզէյօր...

Թէֆիքը. — Պու պապտէ պէնտէ սիզին իլէ հէմֆիքէտրըմ, ֆագաթ նէ՞ տէյէպիլիրիզ, պէջիւք պիր մէգամտաս էմր վէրիլիյօր... պէլքի թէատուիֆէն պիր մուվաֆագըյէթ Հասըլ օլապիլիր, էլհասըլ պու խուսուստա սիզէ կիւվէնմիշիմ տիր,

Պանգալ. — Պիզ էլիմիզտէն կէլտիյի գատար չալըշըրըզ...

Մուհավէրէյէ պուրատա նիհայէթի վէրիլտի, միւթէգպէն բօլիա մէմուրլարը հէր պիրի պիր թարաֆա կիթթիլէր,

Թէֆիքը, բօլիա մէմուրլարընըն իճրա իտէճէքլէրի թէհարրիյաթտան պիր սէմէրէ Հասըլ իտէմմէյէճէքլէրինտէն

էմին իսի · օյսա օյսա հագըդամ պիր մէվգըսա մէյտանէ չըգապլըը իսի քի , օ մէվգընըն թէֆթիշինի ատ քէնտիսի տէրիւհատ էյլէմիշ տիր ։

Թէֆէը , իգամէթկեահընա կիտուպ պաշտան այագա գաատար թէպսիլի էավապ իլէ օտուն համնալը գըյաֆէթինէ կիրտի , Խապիսին պաշըճա մագասատը իսթիխտամ էյլէտի էի իւի իսաֆիյէնին հարաքեսաթ ու մուամէլաթընը ուզագտան թէֆթիշ էյլէմէք իսի ։

Պու իշտէն վէ թէչէպպիւսաթը սայիրէատէն էվվէլ քէնտի մէնաֆիյի զաթիյէսինի վէ տիւգ Տըլաթուր-Վօսիյօնըն սէլամէթինի թէչէմին էյլէմէք , միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընտան աշըրտըղը մուդիրը էվրագը հագալամագ իչին , ժան-ժուտիյի ապատաղա գարար վէրտի ։

Թէֆէը , խըրտըղ , հանքէսէճի վէ սէրսէրի մագուլէսինտէն օյան հայլազլարըն , էլլէրինէ բարա կէչտիյի զէման նէրէյէ տէվամ էյլէյէճէքլէրինի վէ օ բարալարը նէրէատ սարթ իտէճէքլէրինի , բէք չօգ զէմանտէն պէրի թէճրիպպէ իլէ անլամըշ օլմադըլա , օ հէրլէրտէն , օ մէվգըլաատան թէհարրիյաթէ պաշլատը ։ ժան-ժուտիյի թէչաատիֆի օյարագ պուրալարտա պուլապիլէճէյինի իւմիւտ իտիյօր իտի ։

Պու իւմիւտի բէք սէ պօչա չըգմատը ։ Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինտէն չըգմըշ պիր խըրտըղա թէչաատիֆ իթտի , պու ատէմտէն ժան-ժուտինին սէքիղ կիւն օ հաբըսխանէտէ գալտըգընը , վէ պիր այ գաատար էվվէլ սէպիլի թախլիյէ իտիլտիյինի թահգըղ իթտի ։

Թէֆէը , մէրգումտան այրըլըը այրըլմադ տօղրու Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինին գալէմ օտաապնա միւրաճաաթլէ , մէմուրիյէթինէ մախսուս գարթ վիղիթլէրինտէն պիր թանէսինի իտայէ իթտի ։ տէրհալ ժան-ժուտիյէ տայըր թահգըգաթա կիրիշտի , պու սուրէթլէ սօն իգամէթկեահը նէրէսի օյատուդունը թարիֆ իթտիրտի ։

Օգույանլարըմըզճա մալիւմ օլտուղու իւզրէ , ժան-ժու-

տինին հաբըսխանէ իտարէսինճէ մայիւմ օլան սօն իգամէթկեահը վէնկրիյէ սօգադընտա քէտիյին իտի ։ Թէֆէը հէման օրայա պաշ վուրտու վէ գարուճըսընա , գըյաֆէթի իլէ մինտահիպէթ ալտճագ պօղուդ պիր սէտա իլէ , ժան-ժուտինին օ էվլատ իգամէթ իտտուպ իթթիֆագինին սօրտու ։

Գարուճը , պու էկիլ միսաֆէճիրին նամընը իչիտինճէ մանիտաար պիր նաղարլա գարշըսընտագի ատէմի սիւպիպ ։

— Ա՛հ , սիղ պու գուշու թանը յօ՞րմուսընըզ , տէյու հայգըրտը ։

Ժան-ժուտինին իտանէճէ չէօհրէթի բէք գիչնա օլտուղընը պու սէօղ աչիքսարէն իտապէր վէրիյօր իտի ։ պինատէն ալէյհ քէնտիսինէ տայիր մալիւմաթ ալմագ իչին գայէթ մահիրանէ տավրանմադ , իհթիյաթլգէտարանէ հարաքեթ իթտէք լազըմ կէլէճէյինին թագտիր իլէ ։

— Խա՛յըր , խա՛յըր , թանըսմայօրըմ . . . իճտատէնիգէ նաղարէն գիչնա պիր ատէմ օլտուղու անլաշըլըյօր . . . տէտի ,

— Ա՛հ , ճէ՞ տէյօրսունըզ , գիչնա տէմէքտէ սէ՞օղ մի . . .

— Նան քէսէճի ֆիլան օլմա՞զըն . . .

— Իչթէ չիմտի պիրագ անլար կիտի օլտուղընըզ . . . պիղ քէնտիսինի նամտալը պիր ատէմ գանն իտիյօր իտիք . ֆագաթ սիղին պու ատէպսիղ հէրիֆի արամագտան մագտատընըզ նէ՞ տիր ։

— Խապիսին պէնճէ պիր լուգմա էօգ տըր . . . ֆագաթ հէմշէհրիմ տիր վէ մէմլէքէթինտէ հագըդամէն բէք նամուսլը պիր գարտաշը վար տըր . . . պու չօճուգ , պիրատէրի իչին պանա պիր սըրտարըշ իթտի . . . իչթէ քէնտինի պուղնըն իչին արայօրում ։

— Բէք կիւզել , իսթէտիյինիզ եէրտէ արայընըզ . . . արթըգ պուրատա իգամէթ իթտէյօր . հաբըսխանէտէն չըգատըղը , նէ մախսուդ օլտուղը անլաշըլտըղը կիւն պուրատան գօվուլտու , տէֆ իտիլտի ։

— Շնորհն Նէրսէս իպամէթ իմ ախկինին պիտի յօ՛րմնալը-նըզ ։

— Պիլմէմ. հէմ պիլմէք տէ խոթէմէմ ։

— Ֆագաթ պիտաէրինին արբարըշը իչին պանա աղըճըգ մայիւմաթի վէրմիշ օլաս խոնիոզ . . .

— Սիզէ օլաս օլաս շու գառար պիր մայիւմաթի վէրէ պիտիրիմ. Հարբսխանէտէն չըգարըշը կիւնին էրթէսի սապահը, Ըլընէ Նամընատա պիրսխինին մուսավէնէթի իչէ էշտիասընը գալարըրսա, Պու Ըլընէ սէոիյիմ ջահիրէն կիւզէլ պիր սաէթ օլաուղու հալսէ, միւթլագա քէնտիսի կիսպի սաէպսիզ պիր շէյ օլմալը խոր . . .

15

Թէֆէլը, Ըլընէ Նամընը իչիթմիյի էնսաուէէլէթիով պաթարէաընա թուրթուլմուշճասընա թիթրէմի վէ հէման քէնտինի զաթի խոէմէյէրէք .

— Ըլընէ՞, Ըլընէ՞մի տէոինիզ . . . տէյու հայգըրսըր ։

— Էվէ՛թ, սիզէ պու սաէթ իչի՞նէտ մի պիր շէյ սըքարըշ օլունսուս .

— Խա՛յըր, ֆագաթ պու սաէթ պանա թանըրըգլըրսինան կիսպի կէլիյօր . . .

— Ըլընէ Մուէզզէն տէյի՛լ մի . . .

—Ա՛հ, սիզ պուընըրսա թանըյօրսունըզ էյլէ՞մի, տէմէք օլույօր քի սիզատէ անլէրսէնինիզ . . . հայատէ պոյունըզը կէօրէյիմ . . . իչինիզէ կիսինիզ . . .

Գաբուճը պաշգա պիր շէյ տէյլէմէյիսի դուչպէսինէ կիրսաթ, Թէֆէլի հայրէթ վէ հէյէճան իչինատէ պըրսադ արադ շիտատէթլէ նիւգիւնէ գարշը գաբուսընը գաբաատը . Թէֆէլը իսէ մուղթալըրսանի պիր հալատէ քէնտի քէնտինէ .

— Ըլընէ Մուէզզէն հա՛ . . . շու հալէ նամազըզն սադըն Գըլօսիյա վաղինի պու խուսուսատա հադըր օլմա՞սըն . . . սադըն թէհատիւֆէն պու իչի սաէմ պիրլէ՞շմէյինէյը . . . ա՛հ, պու իթթիֆագատան պիտճէ չօգ ֆէյնա նէթիճէյը զուհուր խոպիյիր . էկէր հադրդաթ զանն ու թահատիւսաթըմա մուվաֆիգ իսէ, շէյթան հէրիֆ ալէյհիմիզատէ օտաշէյօր, պու պէնճէ տէ մուճիպի խէյֆ ու էնտիշէ պիր հալսըր, սէոի ։

Թէֆէլը, տօղրու Սէն Մարթէն սէմթինէ կիտուպ օմիւսպիւա ապատատընա բարիպ օլսու . Պոմարշէ պու լվարընա կէլինճէ ապատատան էնիպ Բօպյալ մէչյատընա քէզային 24 նօմէրօզը խանէյէ միւսաճատաթ իթթի ։ Պիրտէն պիրէ քէնտինի Թանըչյանյան գապուճը գատընա , նանի մատամ Պիժօյա .

— Լաթֆէն միսիս Ըլընէ Մուէզզին պուրատա օլուպ օլմատըզընը սէօյլէ՞մէսինիզ , տէյինճէ , գաբուճը գատըն ճէվապէն ,

— Միսի՛ս , քէնտիսի Բարիպատէ սէյիլ պիր , տէոի ։

— Նէ՞ զէմանատան պէրի ։

— Օն պէշ կիշի օլույօր Թաշրատա պիր մէմուրիյէթ պուլմուշ տըր ։

— Ճաշըլաճագ շէյ . . .

— Նիչի՞ն . . .

— Զիւնքի տիւն քէնտիսինի օմիւսպիւատէ կէօրտիւմ սանըյօրում .

— Միսթլագա օ տէոինինիզ քէնտիսի տէյիլ իմիշ . . . ապարթըմանը հէնուզ պօշալթմատը . էկէր Բարիպէ կէլմիշ օլսա իսի , հէր հալտէ պուրայա կէլէճէք իսի ։

— Պէկի ալտանմըշըմ տըր . . .

— Էվէ՛թ , հիչ չիտհէ եօզ քի ալտանմըշընըզ . . .

— (Մըրըլտանատագ .) Թէէսիֆ իսէրիմ, պիրա տօսթ-

լարըմնան պիրիսի պանա քէնտիսինէ այնա ղայէթ մուհիմ պիր իշ հէվալէ իմ մէշ իտի . . .

— Օ իշ նէ իտէ պանա պիլտիրինիզ միւսլ . , չայէտ պու կիւնլէրտէ կէլէճէք օլուրսա Հարպիյէն քէնտիսինէ սէօյլէրիմ ,

— Բէք կիւզէլ մաասամ , կէլէճէք օլուրսա քէնտիսինի Ժան-Ժուանինին իգամէթ կէահրնաա պէքլէտիքլէրինի սէօյլէրսինիզ ,

— Ժան-Ժուան՞ մի . . . քէնտիսինին պու տօսմբնաան պահա իմթիյինի հիչ իշիմէմէմիշ իտիմ , նէ հալ իտէ կէլտիյինտէ սէօյլէրիմ ,

Թէֆիկ , գաբուճը գաատընա պէյանը թէշէքքիւր իլէտիքտէն սոնրա չէքիլտի կիմէտի . խասկոի մէրգուտ քէնտի քէնտինէ .

— Աճէպա պու գաատըն սահիտէրուն պիր շէյ մի . . . աճէպա Հապրգամէէն Իրնէ Մուլէնին Բարիզտէ պուլունմատըղընա՞ մը զահիպ օլույօր . Տօգատա պէօյլէ Հալան սէօյլէմէք իչին քէնտինէ բարա մը վէրիլտի . իշիմէ պուրատընը անլամալը . պիր պէհանէ իլէ պիր տահա կէլիր պունըտա անլարըմ , տէտի ,

Սաաթ պէշէ Հապլաչըյօր իտի , Թէֆիկ օ կիւն պաշդա պիր իշ Հարմնդա միւդիմէտիր օլամայաճաղընտան , աճէլէ թաամ իտուտ տօղրու իգամէթ կէահրնաա կիմէտի . Ժօրժ Տըլամէուր-Վօտիյօ օ կիճէ թաչընտըղը Հէնի իտանէնին սէմմինի վէ նօմէրօսընը , քէնտիսինէ պիլտիրէճէյինէ տայիր սէօզ վէրմիշ իտի ,

Ֆիլհագըգա սաաթ տօգուդա տօղրու տուգ ճէնապէլէրի կէլիպ գաբուսընը վուրտու , Թէֆիկ աճէլէ գաբույը աչըպտա տիւդի հէնուզ մահզուն վէ ղէմնաք պիր Հալտէ կէօրիւնճէ , պիր գամի տահա տիւչարը իսէվֆ ու տէհշէթի օլտու ,

Վագտա օ կիւն Ժօրժըն սկյմնասընտա հէր ղէմանքինտէն զիյատե հէս ու ըղթըրտագ , Ֆուֆտուր վէ Հօրկունլուգ ալայիմի կէօրիւլիյօր իտի . Թէֆիկ իհթիյար արգատաչընէն գօրգունճ Հալինէ ատէթա աճըյօր իտի քի , հէման .

— Տիւգ Հապրէթլէրի , իհթարաթը խալիսանէմէ Թէվֆիգան Հարաբէթի իմթիսինի՞զ մի , տէյու սօրմտաը իլէ , տիւգ տէրմանսըզ պիր Հալտէ սանտալէէնին իւղէրինէ օթուրտագ .

— Հէմտէ նօգթտաը նօգթտասընտա . . . չիմտի Պաթինէօլտատա Սէնթ-Էթիէնէն սօգադընտա 19 նօմէրօլը խանէտէ պուլունույօրում , տէյէրէք , էթրտաֆը Հիւքտէք տիվարլարլա մուհաթ վէ կէնիշ պիր պահճէ օրթտասընտա քիրալամըշ օլտուղտա խանէյի Թարիֆ իտինճէ , Թէֆիկ .

— Բէք կիւզէլ , Ֆագաթ էկէր միւմքին իտէ կիւնտիւզլէրի հիչ տըշարը չըգմայընըզ . Սէնթ-Տօմինիքտէ գօնագընըզը կիճէլէրի զիյարէթ իմմէքտէ տէվամ իտինիզ . օ Հիւգտէն գօրգաճագ պիր շէյ օլմատըղընտան էմին օլալըմ . չու արատըգ նամընըզա մուհիմմ պիր մէքթուպ կէլմէք իհթիմալի վար տը , տէտի ,

— Հէր կիճէ միւնթազամէն օրայատա տէվամ իտէրիմ . . . սիզտէ Թաղէ պիր հէվատիս վա՞ր մը ,

— Էվէէ՛թ , միսթրէս տիգ Թուրէնին իհթտը մուճիպինճէ հարաքէթլէ հէմտէն մէմուրիյէթիմտէն իսթիֆտա իթմէտիյիմտէն , չու արատըգ բօլիս իտարէսինտէն այրըլմատըղընտան տօլայը բէք իտապէթ իմմիշիմ ,

— (Գօղուգ պիր սէս իլէ .) Պանեօլէ Թէքէսինտէքի Հանկըն մէսէլէսի իլէ՞ մի մէշղուլ օլույօրլար ,

— Խա՛յըր , Հանկըն գազա իլէ վուգու պուլմուշ վէ միւսթէճիրիտէ էնգազ ալմընտա Հանըզտ գալմըշ զաննօլունույօր . . . Ֆագաթ աչըրըլան արապա իչին Թէոգըգատա Թէհարրիյաթա պաշլանըլտը . պու խըտմէթիտէ զաթէն բէք չօգ իշլէտտէ իսթիխտաամ իմմտիյիմ իչի աատէմէ հէվալէ իմտիմ . . . արապայը աչըրան ատէպսիզ հէրիֆլէր , արապա-

ճրնըն բալթօսը իւէ պիր առէտա պանդա գայիմէսինի չալմըշլար . . . իշլթէ պու եիւզէն պիր տալա գարուսը առլըը ։

— (Պաշտան այաղա գառար թիթիրէյէրէք ։) Նէ՞ տէյօրսունըզ . . .

— Էվվէ՛թ , պու ճիտառէն չայանը թէէսիք պիր հալ տըր . Ֆագաթ սիզ օ ճիհէթի ասլա մէրագ պուլումայընըզպէն օ եիւզէն հասըլ օլաճագ ֆէնոմէնզլարըն էօնիւնիւ առլըրմ , պու խուսուս , պու մէսէլէ պանա հէվալէ օլունտուքի արթըզ հիչ գօրդուլմազ . . . պիզ Իրնէ իւէ ժան-ժուտէյի տիւշինմէյիյիզ , վէ հէմտէ ճիտառի պիր առւրէթտէ տիւշինմէյիյիզ . պազը աէպէպլէրէ մէնդնի պէն էօյլէ զանն իտիյօրում քի պուննլար պիրլէշմիլէր վէ նէքճիհէթ օլարագ հարաքէթ խոխյօրլար ։

— (Պիւսպիւթիւն շաշըրարագ ։) Օ հալտէ մահվ օլտուգ տէմէք տիր ։

— Էվվէ՛թ , իշին իշինտէքի վէխամէթ բէք պէօյիւք վէ բէք միւտհիշ տիր . Ֆագաթ սիզ եինէ մէյտա օլմայընըզ , չինքի ժան-ժուտի սիզի թանըմայօր . . .

— Նէ՞ պիւիյօրսունըզ . . . Նէ՞ մալիւմ ,

— Պու աշխէար պիր շէյ տիր . . . պիրա էկէր թանըմըշ օլսա իտի պուննըն իշինտէ գօնաղընըզդա պիր մէքթուպ կէլիր իտի . հէնուզ վագթիմիզ միւսաիտ տիր տիւգ հազրէթլէրի . . . խայըն հէրիֆին էլինէ շիմտի եիւզ պին ֆըրանգ կէչտի , պէն պու կիպի ասֆիլ մահալիւդաթըն նէ ախլագտա օլտուգլարընը պիլիրիմ , էլէրինտէքի բալայը քեամիլէն սարի իմմէտիրճէ քէնտիլէրինտէն գօրդուլտուզ . . . քէնտինի ապտալա պաշլատըմ , շուրատա պուրատա էլպէթտէ բասթ կէլիր եագալատըմ , պիր քէրրէ եագալատըմ մը , արթըզ իշի պիթտի տէմէք տիր . Ընէնէ Մուլէնիտէ ապաշըրըյօրում , անըն իշինտէ պիր տուզագ թէրթիպ իտէր վէ կիւնիւն պիրինտէ միւթլագա օ տուզագա տիւ չիւրիւբիւմ , էլհասըլ սիզ հէր վէճհ իւէ էմին վէ միւսթէրիհ օլունուզ . . .

— Պէնտէ պունը իսթէրիմ , ֆագաթ պանա մուհիմմ պիր շէյ ունուտտույօրսունըզ կիպի կէլիյօր ։

— Օ շէյ նէ՞ տիր . . .

— Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղընտաքի խանէնին գաբուճըսը օլան գառըն , Պէրթին էվտէն չըգտըղընը կէօրմիւշ , գըրգ տէքիզ սաաթ զարփընտա ավտէթ իթմէկիյինի կէօրինճէ մէրագ իտէրէք , պիթթապի բօյիս գօմիսէրինէ պէյանը հալ իթմէյէ գալագըշաճագ տըր ։

— Օ պիզիմ նէ վազիֆէմիզ , պիր գառըն զայագ օլմուշ , խուսուսի իւէ կէնճ վէ կիւզել պիր գըզ . . . պու հէր կիւն կէօրիւլիւր շէյլէրտէն տիր . հէր քէս աշըգը իւէ սէօպէշէրէք պըրագըպ կիթմակիյինէ զահիպ օլուր , պու էհէմմիյէթսիզ պիր սըրր տըր քի տէրհալ ունուտտուլուր կիտէր . . .

— Պու սըրրըն հէր հալտէ մէյտանէ չըգմասընը Իրնէ Մուլէն իտտուս վէ իսրար իտէճէք օլուրսա ։

— Սիզէ Իրնէ Մուլէն մէսէլէսինի պէն տէրիւհատ իթտիմ տէյօրում . . .

Տիւգ պիր ազ քէնտինէ կէլտի վէ տէրին պիր ահ չէքէրէք պիր ազ նէֆէս ալտը , Թէֆէրատ տէօպիւնէ տէվամ իւէ .

— Սիզէ նիհայէթ տէրէճէտտ իհթիյաթքէտարանէ պիր հալտէ հարաքէթ իթմէնիզի թավսիյէ իթմիշ իտիմ . . . հէր նէյէ վագըֆ օլուրսանըզ միսթրէս տիգ Թուրքինէ պիլտիրմէյէտտ սայ իտինիզ քի , օտա հէր հալէ վագըֆ օլսուն տա անա կէօրէ հարաքէթ իթտին , տէտի ։

— Պունըն իշին գօնաղընա կիտէպիլիրմիյիմ ։

— Էյրէթի պիր նամ իւէ վէ Թէպտիլի գըյաֆէթ իտտուգ թանըմայաճագ պիր հալ քէսպ իթտիքտէն սօնրա կիտէպիլիրսինիզ ։

— Էօյլէ իսէ եարըն կիտէր մէզպուրէյի կէօրիւրիւմ ։

16

Միւսիւ Տըլաթեար-Վօսիյօ Թէֆէրտէն այրըլար. մուտանիէյհին մուֆարէգամբընաան սօնրա Թէֆէրտէ. Րընէ Մուէյէն վէ ժան-Ժուաքիմ արաշտըրմագ մագսատը իւէ իգամէթկեաճընաան չըգար.

Ժան-Ժուաքիմէ Բարիզտէ պուլունան բիա վէ մաղնուն մէյհանէլէրտաէ Թէսաուի իմզէք գայրի գապիլ իտի. Չինքի Հայտուտը մէրգում օ արբատա Ամէրիկերտէ պուլունուօր վէ տավէթի իմտիյի արգատաշլարը իւէ պէրապէր միւքէմմէլ սուրէթտէ էյլէնիյօր իտի.

Տէօրթ սաաթ գատար իմթիհասա իտէն թատամ էանասընատա, լօգանթաճընընն մահզէնիմտէ պուլունան չարսապասընըն էն ալասը, էն պահալըսը չըգարթտըրըլարագ իչիւտի, միւթէապըպէն Ժան-Ժուաքի պիր սանատալ էյլէնճէյի թէքլիֆինտէ պուլունուս.

Պու թէքլիֆ արգատաշլարը թատաֆընատան քէմալի մէմնունիյէթլէ գապուլ օլունարագ, իչի պէօյուճէք սանատալա բաքիպ օլտուլար. ագշամ թատամը իւէ էրթէսի կիւնքի թատամ իչինտէ Սէնթ-Տընիս ատմինէ կիթմէյէ գարար վէրիլմի.

Ժան-Ժուաքինին սէֆահաթ արգատաշլարը իչինտէ Մինէօլէ նամընատա պիր կանքէսիճի պուլունուօր իտի. պու հայլագ, Ժանըն ճէպինտէ պիր չըգատան վէ պու չըգատընըն իչինտէքի պինէր ֆըրանգըզգ գայիմէլէր պուլունուտուդունը, պիր թանէսի չըգարըլըպ պօրճ թէսվիյէ իտիլիր իչէրէն կէօրիւնճէ, պիհնէյէն չըգատանը աշըրմագա գարար վէրտի վէ քէնտի քէնտինէ.

— Պուտագա սարխօշ օլուր օրմագ, չըգատանը ճէպինտէն

աշըրըրըմ, նօրտա տիւշիւրիւպ զայգ իմթիյինէ զահիպ օլուր... տէտի.

Մինէօլէ պու իչի տէրհագ պէճէրէպիլէճէյինի իւմիւտ իտիյօր իտի, չինքի Ժան-Ժուաք քէմալի շէվգ ու շէթաըէթլէ միւթթասիլ չագըյօր վէ ֆագաթ ատէթը ումուտիյէ իտիլաֆընատա օլարագ, քէնտիսինտէ ասլա սարխօշլըգտան էսէր կէօրիւմէյօր իտի.

Վագտա տիլի պիր աղ աշըրլաշար, կէօզլէրի պիր աղ սիւզիւլտիւ, ֆագաթ ագլը պաշընատա իտի. վագըթի վագըթի էլինի սօղ ճէպի իւզէրինէ, նանի չըգատանըն պուլունուտուդունէրէ վագ իտիյօր իտի. Մինէօլէ իսէ քէնտի քէնտինէ տիւշինիւպ շու սէօզլէրի մընըրլատանագ.

— Հա՛յ Ալլահ պէլասընը վէրսին, իչ ֆէնալաշըյօր, սարֆիյաթ հատտինի թէճաւիւզ իտիյօր... սարխօշ իտուպտա աշըրտաճագ օլատմ պիլէ պանա պիր չէյ գալմայագագ, նէյսէ սաղլամ գաֆատը վար... հէր նէ հալ իսէ պէն անը միւթլագա սըզարըրըմ...

Հայլագը մէրգում պու միւթալաա իլէ ալէտտէվամ գատէհլէրի տօլտուրույօր վէ Ժան-Ժուտի արգա արգայա պօշալագյօր իտի. պու հալտէ նինէ պէքլէնիլէն սարխօշլըգտան էսէր կէօրիւմէյօր իտի.

Սէնթ-Տընիսէքի զիյաֆէթի տատա միւքէմմէլ իտի. ագշամ սաաթ օն պիրէ տօղրու միսաֆիրլէր սօֆրանըն էթրաֆընա տիզիլտիլէր. Հալընըզ Մինէօլէ իչէրինտէ պուլունմայօր իտի. մէրգում արգատաշլարընա խըտամէթ իթմէք վէ սարֆիյաթա նէզարէթլէ մէշգուլ իտի. Ժան-Ժուտի գահրամանանէ պիր սուրէթտէ իչրէթ մուհաբէպէսինէ կիրիշմիյինտէն, պու հօլտա միսաֆիրլէրինէ տէ թէշվիգաթտէ գուսուր իթմէյօր իտի.

Պիր ատալըգ հան քէսէճի տէտիյիմիվ կէնճ հայլագ, պիր չամիանէա չիչէմինին ագզընատաքի թէլի գըրըպ մանէմարընը գալտըրտը վէ Ժան-Ժուտիյէ հագլաշըգ.

— Արդաաա՛շ, պու էրիմիզէ մախաուա տըր, շու պիչաբէլէր պունը իշմէյի պիլմէզլէր . . . պունլարըն գաւրնաան ֆարդլարը եօգ տըր. իշխիզաէ իշխիզաէն պաշդա սաղլամ եօգ, տէմէսի իլէ, ժան-Ժուան զայրէթէ կէլէրէք.

— Տօլաուր չաբդըն, տօլաուր, պունըն տա հիւքմի եօգ, պուտա ինսանը սարխօշ իթմէզ, տէսի,

— Նալընըզ պահալը տըր,

— Նէ՞ զարարը վար . . . բարա քիւլխէթլի, հէբսիաէ սարթ օլունաճագ . . . բարա թիւքէնո՛մի, արդաաը եվինէ կէլիր . . . չըզաան պօշալընճա տօլաուրմաաը գօլայ. գաաա սույընը չէքէրսէ անը տօլաուրմագտա գապիլ տիր . . .

Ժան-Ժուան, պիր չէքիշէ գաաէհի պօշալաըդ հայգըրարագ.

— Տահա՛, տահա՛, տէսի,

Պու էսնաաէ Մինեօլէնին կէօղլէրի ֆալթաշը կիպի աչըմըշ օլաուղու հալտէ.

— Սէնին պիրաէ գասա՞ն մը վար . . . տէսի,

— Հէմտէ պիթմէք իթիւքէնմէք պիլմէդ պիր դասա . . . աէն հէման տօլաուրը վէր աէ իշէյիմ.

Պու արալըդ Ժան-Ժուանինին դիհնինէ պիր ֆիքր վարիա օլաու. գաաէհի հարը իշիպ էլինաէ թուխարագ.

— Ա՛հ, իթօհաֆ պիր շէյ տիւշինաիմ, տէսի,

— Նէ՞ կիպի,

— Պօրճումըզը իթէմիյէ իտուագ տա պուրատան չըգարդատան սօնրա պու արդաատաշլարը պըրագընըզ, անլէր բահաթ բահաթ հաճթըպ ույուսունլար, հարըն սապահ ույանընճա քէնոիլէրինի պուրատա պուլսունլար օլմա՞զ մը,

— Օհապիկիր . . . ֆագաթ պիզ էյլէնմէք իչին նէրէ՞յէ կիսէճէյիզ,

— Էվէլճէ Բարիզե կիսէրիզ, Սէնթ-Լազար մէվգըֆընա պաշ վուրուրուզ. շըմէնըֆէրե պինէրէք Հավրա կիսէրիզ . . . իշթէ սանա կիւզել պիր սէհահաթ, տէնիզի կէօրմէք պէք իչին ոե արզուտ ըէք զիյատէ տիր . . .

— Պէնաէ իսթէյօրում . . . ֆագաթ պուրատան չըգմագ, օրայա կիթմէք իչին էրէյիճէ պիր բարա լազըմ,

— Պէնաէ բարա վար,

— Էվվէ՛լ, աէնաէ բարա օլաուղունը պիվիյօրում. ֆագաթ պէնէյի քեաֆի տէյիլ տիր,

— Օհապիկիր ա՛ . . . եօրտա օ ճիհէթի անլարըդ. քեաֆի տէյիլ իսէ կիթմէզտէն էվվէլ գաատմա միւրաճաաթլա պիր իրի սէօղ սէօյլէյէպիկիրիմ . . .

— (Մէսէրըճէթլէ թիթրէյէրէք.) Բէք կիւզել օլուր . . .

— Էօյլէ իսէ հայտէ եօլա չըգալըմ,

Ժան-Ժուան այադա գալդը, ֆագաթ իշրէթ քէնաի իւզէրինաէ հիւքմինի իճրայէ պաշլամըշ օլաուղունաան, ազ գալար եուվարլանըդ եէրէ տիւշէճէք իտի. պիրինճի գամտաալի սալօնաան չըգըդ բարմագլըգլարը թուխարագ մէրտիվէնաէն էնաի. Մինեօլէ մէրգումը թէագըդ իտիյօր վէ շու թաաավվուրտա պուլունույօր իտի,

— Իշթէ չիմսի իշ եօլունա կիրմէյէ պաշլատը, քէնտիսի իլէ եալընըզ գալըյօրում, նէրատէ իգամէթի իթտիյինի, գասանըն նէրէտէ պուլունաուղունը կէօրիւպ անլարըմ, պէլքի թալի միւսաաատէ իտէր տէ գասայըտա աշըրըրըմ,

Ժան-Ժուան, լօգանթաճընըն բարտաընը քէամիլէն թէտիյէ իթտիքաէն սօնրա, ֆագլա օլարագ էլլի ֆրանգ տա վէրիպ.

— Եու էլլի ֆրանգը տա ալընըդ, եօգարտա արդաատաշլարըմըդ վար, արտըճ գուշը կիպի ույգու չէքէյօրլար . . . եարըն սապահ նէ պէյտան ույանըրլարտա քէնտիլէրինէ պէյտագ շէրտագլա միւքէմմէլ պիրէր չօրտա վէրիրտինիպ, տէյինճէ, լօգանթաճը կիւլէրէք բարայը ալըպ.

— Եայէտ սիզէ տայըր պիր մալիւմաթ թալէպ իտէճէք օլուրլարտա նէ՞ սէօյլէյիմ, տէյու սօրտու,

— Ըսթըրիտա արտամագ իչին Հավրա կիթտիյիմի սէօյ-

լէրմինիզ · պու կիւնամէն իմիթալարէն ան պէշ կիւն առնրա իչին քէնարիլէրինէ Բօլ-նուվարտա պիր զիյաֆէթ վէրէճէյիմ ։

— Միւսթէրիհ օլունըզ միւսիւ , թէնպիհամընըզ կիֆա օլունաճագ տըր ։

— Սրթըզ հավա ալալըմ · · ·

Ժան-Ժուան Մինեօլէյի սիւրիւքլէյիսյ կէօմիւրտի , Մինեօլ սօգաղա չըգընճա պիր պէհանէ իլէ չըմէնարքիէրէ պինիսյ կիմիժէյէ տավրանարը , ֆագաթ Ժան-Ժուան մէրգումըն պու հարաքէթինէ մանի օլարագ ։

— Շըմէնարքիէր օլանազ · · · պէնիմ բէֆագաթընա իհթիյաճըմ վար · · · պուրատան Բարիզ ուզագ պիր եէր տէյիլ տիր , ատամ ։

Մինեօլէ օրատան այրըլմագ իսթէյօր իսի · ֆագաթ զարուրի իրի եանընա տօղրու սալանմագտա օլան արգատաչընա բէֆագաթէ գարար վէրտի · · · Ժան-Ժուան էվվէլճէ աղըր աղըր եիւրիւմէքտէ իրէն սօնրատան ատըմլարընը չաբըգլաթարը , պիր սաաթ սօնրա իրի արգատաչ Շաբէլէ վասըլ օլտուլար · Ժան-Ժուան պիրտէն պիրէ տուրագ ։

— Իչիմէ կէլտիք , ատէմճի իլէ , Մինեօլէ էթրաֆընա պագընըզ ։

— Նաաքչ , նաաքչ , կէլտիք մի , եարը կիճէյի կէչէյօր · · · պու սաաթատա աչըգ պիր եէր կէօրէմէյօրում , ատէմ ։

— Պուտարա աէն տէ , նէ ատէմէք իսթէհիյիմի անելամատընն · կէլտիք ատէմէքտէն մագասատըմ , աէնի պուրատա պըրագաճաղըմը , պուրատա էէքտրիկէրիմիզտէն այրըլաճաղըմըզը պիլտիրմէք տիր ։

— (Մէյուսանէ հայգըրարագ ·) Նաաքչ , պէնի թէ՛րք մի իտէճէքտին · այրըլարընա եարարըզն կիպի պէնի՛ռէմի պաշտան սամմագ իսթէյօրսուն ։

— Մուվագգաթ պիր սուրէթտէ ։

— Է՛յ , Հավր սէյիհաթը նէ՞ օլաճագ ։

— (Ուժուդլարընը չէքէրէք ·) Նէ՞ պուտարա հէրիֆէմիշտին · Նամուսը պիր սաէմին ադըընտան լագըրտը պիր քէրրէ չըգար , Հավրա կիտէճէյիզ , օրատա թաամ իտէճէյիզ , ֆագաթ էվտէ պիր ազ խուսուսի իշիմ օլտուդու իչին , մուվագգաթէն սէնի թէրք իմմէք էյճագ իտիյօր ։

— Ատնա բէֆագաթ իտէ՞մէզմիյիմ ։

— Խա՛յըր ։

— Նիչի՞ն ։

— Զիւնքի ճանըմը սըգար , իշիմէ մանի օլտրատան · Հայտէ լագըրտըլը ուզաթմա , սէն կիթ Հավր մէվգըֆընտա պէքլէ , պէնատէ հէմճան կէլիրիմ · · Իւզէրինատէ բարա վար մը · · ·

— Հէմճան եօղ կիպի պիր շէյ ։

Ժան-Ժուան , ճէպինատէն պիր ավուճ բարա չըգարըպ հիսսատ իմմէքսիզին Մինեօլէյէ վէրէրէք ։

— Շուն՛ը ալ , օ ճիվարտա աչըգ պիր եէր պուլուրսուն , հէմ պէնի պէքլէր վէ հէմճէ պիր գաչ գատհ չագրշըրըրըն , տէտիքտէն սօնրա , հէմճան պիր արապայա բաքիպէն արապաճըյա , Պէլվիլ սէմթինէ հարաքէթ էմրինի վէրտի · էնսայի բահատ պիր արապըզ շու սէօղլէրի մըրըլտանարը ։

— Պէնիմ նէրէյէ կիմիհիյիմի քիմսէ պիլմէմէլի տիր · պու քիւչիւք արգատաչըն նէրէտէ իգամէթի խյլէտիխիմտէն խատպէրատար օլմասընա առա ատսա լուզում եօղ , ինսան տայիմա իհթիյաճը , թէտպիրի էլտէն պըրագմամալը տըր ։

Հայուտը մէրգում պիր կիսն էվէլքի կիպի մահուտ գարատան իգամէթի կէտահընա կիրտի · Չըգարընը պանգա գայիմէլէրի իլէ տօլտուրտուգտան սօնրա , հէմճան Չըգըպ Սէն-Լագար մէվգըֆը եօլունը թուրթուրտու ։

Ա.րատատան էնտիկի էանատէ Մինեօլէյի պիր չէրագը մահալտասընտա պուլտու · իրի արգատաչ գարշըլըգը օթուրուպ չագմայա պաշլատըլար · պու իշրէթ ալէմի տէ Հավրա

մուխէվէճճիւհէն շըմէնոըքիէրէ րաքիոյ օյտուդլարը սաամա գառար ատէմամ իմամ։

17

Գարիմնի քիրամէ պէյան կյէնտիկիմիզ վէճճէրէ Պէրթին գաշըրըլմասը իւ պէրինատէն պիր հաֆթա գառար պիր պէման մնըրար իմամիչ, վէ Բընէ Մուէննատ, էթհիչէն Լօրիյօտա, Թէֆիէր խաափան ատ, պէյհուատ թէհարիւյաթատան օտանմըշլար իտի։ Մաղրիմ օյտուդու իւղրէ պուռնալատան իչրիտի, Պէրթ իւլէ Ժան-Ժուաւիյի պուլմադ, Թէֆիէր ատ Ժան-Ժուաւիյի կառադալմադ վէ Բընէ Մուէննին նէ օյտուդուռնը անդամադ ատէտատրնատա պուլտնուդօրլար իտի։

Պախուտուս մնըրինաճը իւլէ ատոմթօր, թահարիյաթ պահընատա հադըգաթէն մէդուսիյէթին ատն ատրէճէտինէ վատրլ օլմու շլար իտի։ Էթհիչէն պէմանընըն պիր գըտընը վազիֆէյի ըէտմիյէտինի կիճա իւլէ, պիր գըտընը տա պու ֆատիաէտիլ թէհարիյաթէ հատր իմամիչ իտի։

Զէվալը ատոմթօր, մէդուսիյէթինատէն նատը նէ եէմէք եէյօր վէ նէ ատ ուդուռատիլիյօր իտի։ մնմնաֆիհ ադմինատ ատպաթ իտիյօր վէ Բընէ Մուէննի տուշտրը եէս ու ֆուսթուր իմամէտէ իշին, հալինատէն ատա րէնկ վէրմէյօր իտի։

Թէֆիէրին նէզարէթի ալմընտա շալըշան իչի ատէմին դայրէթլիլրի ատ պիր ատէմէրէ պաշ կէօսթէրմէտիյի կիպի, Բիյեր Լօրիյա տա հէր կիշն բօյնա խուարէտինէ մուրատաաթլէ մնրուտաթի թատլիինատ պուլտնուդօր վէ պիր շէյ անդայատադընըն ատճնիտ կիսատ յօր իտի։

Թէֆիէր, խամխհատամ իյլէտիյի ատէմիրրի կառնըշ պիր կօյա ատվգ խոկատյի իշին մէտէնինին մէդուսունա շըզմնայատադընատն էմին իտի։ պուռնալար թատուֆիընատն թանդիմ վէ

իմամ օյտնատն բարօյրարը ատըդամթա օգուտուդատն ատնրա, քէնատիէրինէն իւլէ պիրիէշտիրիյօր իտի։ էյհատրլ պու ալշագ հէրիֆ տէսիսէքտատրլըրըն, շէյխմանրլըրըն հէր տիւրլիսինատ գուտուր իմամէյօր իտի։

Մատնթօտիվ վէ Պատնօյէ ճիհէթիէրինատ պիդդամթ տէրիհատ իտիէտիյի թէզիմիշամթ վէ թէտադըդամթըն խուսատատատը օլմագ իւղրէ, Պէրթի Գարօյէրրի թէրէքինէ կէմիրմիչ օյատն արատատրըն, հիչ պիր քիմսէնինն նատատրը ատդատթըրը ճէրդ իմամէտիյինի անդայօր իտի։

Քէնատինինն էն դիյատէ նատրընըդ պիր շէյ մէշդուր իտիյօր իտի քր, օտա Ժան-Ժուաւիյի էլէ կէչիրմէք մէտէքինին իմքնատնատրդրըր իտի։ Բարիզատ նէ գառար մատրնուն նէրրէր վէ մէյհանէէր վար իտի, հէրսինինատ պիրրէր պիրրէր տօրաշատը, կէդիպ նօգրամատրդ հիչ պիր նէր պրրատմատը, հիչ պիր նէրատէ Ժան-Ժուաւիյէտէ, Բընէ Մուէննէտէ թէտատուֆ իմամէտիյի կիպի պիր շէյատէ էօյրէնէմէտի։ իշթէ պու հատ քէնատինէ բէէք պէօյուք էնտուշէ վէրիյօր իտի։

Թէֆիէր, իրինճի տէֆա օլմագ իւղրէ պաշդա պիր գըյաֆէթէ կիրտագ, թէքրար գաբուճը մատատմ Պիժօյա միտատճատամ իմամ իտէտ, նինէ պիր ճէվապ ալմատատը. պիմթատալ թէտադըդամթ ու թէզիմիշամթընըն նէմինճէտինի տէ բէյատէրբէյ տուգե վէ միսմրէտ տիգ Թուրքինէ պիլտիրիյօր իտի։ պու իչի շէրինը ճինատյէթ, վէնատէթ ու մուհատմատրանրըն թէտրիճէն գատիյ օյտուդուռնա գանատաթ հատրլ իմամէյէ պաշլամընըշտր իտի։

Տիդ ճէնատլէրինի նատրընըդ պիր մէտէչէ մուգիմատրըգ իտիյօր իտի։ պուռնը պիր կիսն թէֆիէրէ աչըգ։

— Պէրթին գայգուսէթի իւղէրինէ աէրրին պիր սիւքիթ հիւքմիֆէրմա օլմագ տա պուտուռնմատը, հիչ պիր սէս սէտա շըգմամատը հայրէթինի մուճիգ օշմայօր մը ատյու սօրատ։

— Պու հատ նէվճէ հայրէթիմի մուճիգ օլմուշ իտի։ Ֆագաթ սէպէպինն անդատրմ, օրմատ գըյաֆէթինէ կիր-

տամ . էլնամեռ պիր մէքթուպ օլտուղու համար Պէրթին խանէսինեն կիտիպ մատամպէլ Պէրթ Մօնսիէօրի սօրտուսմ . պու գըզ էվաե պու նամ իլէ թանըըըյօր :

— Էյ , նէ՞ ճէվապ ալըրն :

— Մատամպէլ Պէրթին պիր քէօյաե օլտուղու խապէր վէրիլսի :

— (Հայրէթլէ .) Պիր քէօյաե՞ մի , պու ճէվապ սէնճէ շիւպհէլի ոեյի՞լ մի :

— Նէտե՞ն շիւպհէլի օլսուն . պու կէնճ գըզ Րընէ Մուլէնի կիտուպ պուլմադ իչին թատկին Բարիզ խարիճինաե պիր եէրե կիմսէք թատավվուրընտա պուլունարըգընը սէօյլէմիշ տիր գարուճը գատըն տա քէնտիսինի քէօյե կիմսիշ զանն իտիյօր :

Թէֆէրին պու իֆատաէսի ապլէ հագըն օլտուղու իչին տիւգ պիր ազ միսաֆէրիհ օլտու , Թէֆէրատ սէօզիւնէ տէվամ իլէ .

— Օ եիւզտէն գօրդուլաճագ պիր շէյ հօգ , պէն հատընդզ ժան ժուտիսի էլէ կէչիրիպտե աշըրտըգը քեագըտը էլինատէն ալմագ վէ իլէլ էպէտ սուստըրմագ ճիհէթինի տիւշինիյօրում , տէտի :

— Սուսատա բատիլէճէյինատէն էմի՞ նէիսին ,

— Էվէ՛թ , էօյնէլէը լագըրտը խէյիդլէր ,

— (Պէնգի սարտըգը քէքէլէյէրէք .) Եինէ՞ մի գան . . .

— (Ղահչիհանէ պիր թաւը իլէ ուսսուզլարընը շէքէրէք .) Տիւգ հազրէթլէրի , պիզ էօյլէ պիր եօլա սիւրմէք իֆատիք քի , պու եօլտա ատայսա իլէրի կիմսէք հյճագ ետէր . ճիւզիւ իհթիյագ խոնչէճէք օլուրսա ինսանո եագատընը բէնչէյի գանատնէ թէոլիմ իմմիշ օլուր , հէլէ իչտէն չէքիլմէք պիւտպիւթիւն մահվ օլմադ տէյիէք տիր . . .

* * *

Եօգարըտա սէօյլէմիշ օլտուղումուզ վէճհէն էմիյէն Լօրինօ , հէր կիշն միենթազամէն թատիպիէք վազիֆէսինի իյճա իմտիհանէն սօնրա , ֆայիտէսիզ թէհարիյաթը իլէ մէշգուլ օլսույօր իտի . պիր սապահ խատթախանէյէ կէլտիլի էօնատե , գիհնինի հէր կիշնատէն գիյատե պիր թագըմ միւտհիշ թատավվուրատի իշգալ իլլէյօր իտի . պու հալատէ եինէ վազիֆէլէրինի իյդայէ մանի օլմատը :

Սըրա իլէ գօնվուշմարը տօղաշտը , նէօվալէթի պիշտրէ էնթէրե կէլտի . խատթախանէյէ կէլէլիտէն պէրի պիշտրէ գատընդն հալինատե էբէյիճէ պիր թէպէտտիւլ հասըլ օլմուշ իտի . Տալընդգ վիճուտճա էվէլքի հալինատե պուլունմայօր իտի . Եիւգիւնատե զատֆ էսէրի , հանագլարընտա չուգուրուզ վէ քիրիքլէրինին քէնարընտա պիր ազ մավիլիք կէօրիւնիյօր :

Էսթէր հէր սապահ էմիյէնի հազին պիր թէպէտտիւմ իլէ գարշըլար իքէն , օ կիշն պիլտիքիս քէնտիսինատե պու հալ կէօրիւնմէմէքտէն պաշգա , էմիյէնին հանընտա կէլտիյինինատե ֆարգընտա օլմատը . Տօղթօր պու հալի կէօրիւնճէ թալէպէտսինէ .

— Պիր նէօվալէ՞թ մի կէչիրտի , մէյու սօրտու ,

— Խայըր էֆէնիմ , տիւն էօյլէտէն պէրի պու հալատէ պուլունույօր . . . էվէլքի իշթահասը տա եօգ ,

— Պէօյլէ օլմագ լազըմ կէլիյօր իտի . պու հալ իմմիխալագ իլլէտիյիմ ուսուլըն նէմիճէյի թատպիէսի տիր ,

— Պու թէտավիյի թէքրար պուլյուրաճա՞գմընըզ ,

— Դաֆա քէմիյինին իւզէրինէ վազ իլլէտիյիմ շէյին պիր գաչ կիւն տահա գալմասը լազըմ տըր . . . Ֆագաթ պու պագըշ պահա մէրաք վէրիյօր , տաէթա գօրդույօրում . պու զավալլը գատընը պահճէյէ կէօմիւրմէլի , չիչէքլէրին հանընտա պուլունտուրմալը , միւմքին օլտուղու գատար էյլէնտիրմէլի . . . պունը սիզէ սուրէթը մահսուսէտե թատպիյէ իտէրիմ .

— Մխսթէրիհ օլսունըզ էֆէնտիմ , էմրինիզի թէմամըն իլէ իճրայէ զայրէթի իտէճէյիմէն էմին օլսունըզ ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ , պու խըտմէթի սիպտէն պէքլէրիմ . Իշին իչինտէ ինսանիյէթէ խըտմէթ մէճէլէսի վար , պունա նիսպէթլէ մէնաֆիյի ֆէնտիյէ հիւքիւմ նիլ գալըր ։

Էֆէնտէն , պու սէօզլէրի սէօյլէյէրէք մէճնունէնին էլինի թուխտու , զայէթ լաթիֆ պիր սուրէթտէ .

— Բահաթը՞զմընըզ , սէյու սօրտու , Խսթէր էլինի չէքէրէք պաշընը սալտառը , կէնճ սօգթօր տէվամ իլէ ։

— Պիր շէյ խսթէ՞րմիսինիզ , տէմէսի իլէ , Խսթէր թասթիզ մէգամընտա պիր պաշ իշարէթի իլէ մուգաֆէլէ էթմէյինտէ , էֆէնտէն .

— Նէ՞ խսթէյօրսունըզ պունա սէօյլէյինիզ , տէտի ,

— (Մըրըլտանտարագ .) Կիւնէշլի , չէշէքլէրի . . .

— Եմնի սիզէ կիւնէշլի կէօսթէրէճէքլէր , չէշէքլէրիտէ էլինիզ իլէ թօրլայաճագ սընըզ ։

— (Կէօզլէրի բարլայարագ .) Պըրտնվայէ՞ մի կիտէճէյիմ . . .

— Էվէ՛թ ,

— Պէն օրայա կիթմէզ խսթէմէմ .

Պու տէֆա Պըրտնվայէ խանիմի իշխանճէ էֆէնտէն վիճուտու թիթրէմէյէ պաշլատը , Պու քէլիմէ , Րընճ Մուլէնին՝ պիր կիւն խանէսինտէ քէշֆ իթմէք խսթէսիքլէրի էսարատէն պահա իթտիյի սրրատա « Էմինիմ քի պու տատմիլը Պըրտնվայէ թապիսինին գաթիլլէրի տիր » տէտիյինի խաթըրլատը , Խսթէրին խասթախանէյէ կէլմիյի կիւնտէն պէրի պու խամի պիր գաչ տէֆա թէքրար իթտիյինի տուշիւնտի . քէնտի քէնտինէ .

— Աճէպա պու գատընըն պաշընա կէլէն ֆէլաքէթի տէ , Պէրթին զայպուպէթի կիսի պիր շէ՞յ մի տիր . . . աճէպա պու պիչարէյի շու ֆէլաքէթէ օղրատանլա՞ր մը անընտա մահվընը իմիթզամ խոխօրլար . . . Պէրթ իլէ Րընճ Մուլէնին

պանա ճիւզիւ պիլսիրտակլէրի էսրարը աճէպա պուրատա՞ մը քէշֆ իտէճէյիմ , տէտիքտէն սոնրա , թէքրար Խսթէրին է-լինի թուխտու վէ զայէթ խաֆիֆ պիր սէտա իլէ .

— Պըրտնվայէյէ կիթմէք խսթէմէ՞զմիսինիզ , տէտի ,

— Խա՛յըր ,

— Յոգաթ պիզի օրայա կէօթիւրմէք լազըմ կէլիյօր ,

— (Թիթրէյիպ քէքէլէյէրէք .) Կիթմէյէճէյիմ . . . պէնի էօլսիւրիւրլէր . . . գօրգույօրում . . .

Մէճնունէնին վիճուտի կիթտիքճէ տահա զիյատէ թիթրէյօր խտի . պիչարէնին հալի , չիտտէթլի պիր նէօվպէթէ թուխտուլան ինսանլարը անտըրըլյօր խտի . Էֆէնտէն կիւճլիքլէ պիչարէյի պիրտաղ թէսքին խտուտ .

— Սիզէ սիւքիննէթ էմր խոխյօրում . . . պանա ճէվապ վէրինիզ , Նէտէ՞ն գօրգույօրսունըզ , տէտի ,

Խսթէր սիւքիւթ իթտի , տօգթօր տէվամ իլէ .

— Պըրտնվայէտէ քիմտէ՞ն գօրգույօրսունըզ , սիզի էօլսիւրմէք թասասվուրըննա պուլունան քի՞մ օլսույօր , տէյու սօրտու , յաքին Խսթէր Եինէ ճէվապ վէրմէտի , Էֆէնտէն խէ ,

— Գօրգուտուղունըզ ատէմլէր սագըն Պըրտնվայէ թապիպինին գաթիլլէրի օլմասըն . . . տէր տէմէզ , մէճնունէ հէմեն պիր սիւրաթ վէ չիտտէթլէ էլինի չէքիպ քէնտինի գուրթարըր , եաթագլա տիվարըն արգասընա սօգուլըպ սագլանտը . Էլլէրի իլէ Եիւզիւնէ էօրթտի վէ զարիպ պիր սուրէթտէ ֆէրեատէ պաշլայըպ , քէսիք քէսիք վէ անլաշըլմազ սէօզլէր մըրըլտանտը ։

Խսթէր , իւչ պէշ տագըդա զարֆընտա թէատրիճէն քէնտինի թօրլատը , գալդըպ Եինէ եաթագընըն քէնտրընտա օթուրտու , էլլէրինի պիլա իհթիյար տիպլէրի իւզէրինէ սալը վէրտի . Եիւղի բէք սարարմըշ խտի . կիւյա կէօզլէրի էօնինտէ միհթէլինի չէքիլտէ իրի լէվհա պուլունույօր խտի . Ֆարգ իտիլէպիլէճէք պիր սէս իլէ չու սէօզլէրի մըրըլտանտը ։

— Իլթէ , աշագըտա . . . կիճէ . . . գան . . . էօլտուր . . . շուրտաա լաթիֆ պիր նուր բարլայօր . . . կիւզել կիւնէշ . . . չիչէքլէր . նէ՛ կիւզել շէֆդէֆդա ահէնկ .

Մէճնունէ պու սէօզլէրի միւթէադըպ միւթաալը օլան շարդընըն նագարաթընը սէօյլէմէյէ պաշլատը . պատէհու պաշընը կէօյսունէ տօղրու էյէրէք . եւնէ վէ էվվէլքի կիպի սաբիթ վէ տակընն պիր հալաէ գալտէ .

18

Էթհէմէն , Գէրթ իլէ էսթէրին պէյնինտէ պիր թէվաֆուգ օլտուղունա տայիր օլան թաասիվուրաթընա կիթտիքճէ գուվվէթ վէրիյօր իտի , Ֆագաթ պու թէվաֆուգ պու իրթիսապաթ նէ՞ իտի , պունը թատիւի պիլմէյօր լաբին կիւնին պիրինտէ հազըրլամա ինթիզալ իտէճէյինի իւմիւտ իտիյօր իտի . Պու էնտատէ նէզտինտէ պուլունան թալէպէ .

— Տօղթօր էֆէնտի , պու գաարընըն ահվալը մաղիէսինէ տայիր պաղը չէյլէրէ վուգուֆընըզ վա՞ր մը , տէյու սօրտուղունտա , Էթհէմէն քէնտինի թօղլատը , տիրէքթօր թաարաֆընտան վուգու պուլան թալեպէյի իտարաթ .

— Խա՛յըր , հիչ պիր մալիւմաթըմ եօք տը , իլէթինին էսպապը հազըրլըյէսի նէ օլտուղունը անլատընզ արդուսունտա պուլունուշըմ ատա , պիչարէնինն չարէյի խէլասընը պուլմագ իչին տիր , տէտի .

— Պէնտէնիզ իչին իչինտէ պու գաարընա այըտ պիր սըր օլտուղունա զահիպ օլույօրում , սիզտէ պու էֆքէարտա պուլունմայօ՛ղմուսընըզ .

— Պէյի . . .

— Պու գաարն պուրայա բօլիս իտարէսի թաարաֆընտան կէօնտէրիլմէսի զանն իտէրիմ .

— Էօյլէ օլմալը . . . Ֆագաթ պու մնգատաընը՞զ նէ . . .

— Տօղթօր էֆէնտի , Ֆէքրէն արամըզտա իչթիրաք կէօրմիյօրում . . . թատէն իտթիգամէթ վէ նէզաքէթինիզ վար . պու տիւրլի ահվալէ նագարը պիգայտի իլէ պագ տայօրտուննըզ , սէպէպի իտէ անլաշըլամայօր . . . ինսան տիւշինտիքճէ պիհնինի գարանլըզ իտթիտա իտտիյօր . իչթէ պու մէսէլէտէ օ գատըլտէն տիր .

— Ադիզիմ միւտիւ Բիկալտ , հիւքիմէթ գանն վէ թէվէճճիւհինիզտէն տօղայը թէչէքքիւր իտէրիմ , Ֆէքրիմի սիզէ սերպէսթաանէ սէօյլէյիմ . էսթէրին շու հալէ տիւչար օլմասընտա միւտահիչ պիր սըր վար . տահա տօղրուսը իչին իչինտէ կիպլի պիր ճինայէթի կէօրիյօրում . իմտի պու գաարընճըզտըն իտտէյի աֆքյէթի իթմէկի արզուսընտա պուլունմագտայըմ , պու պաղտէ պանա մուտավէնէթի իտէճէ՞միսինիզ .

— Էլհամտէն կէլտիյի մէրթէպէ մուտավէնէթտէ պուլունաճաղըմը վատ իտէրիմ .

— (Էլինի թալէպէյէ ուզատարագ .) Թէչէքքիւր իտէրիմ , պու զավալլը գաարընըն իտտէյի սըհհէթի իթմէսինէ պու գատար արզու իտիչիմէ սէպէպ , Խալընըզ ինսանիյէթի վէ ֆէննէ օլան մուհապէթիմ տէյիլ տիր , իչին իչինտէ մէնֆաաթը զաթիյէտէ վար տըր . պու խուսուստա մուվաֆֆագ օլուրսամ , հիւքիմէթէ գարշը պէնտէ պիր տավաճը սըֆաթընը թագընաճաղըմ վէ իչճապ իտէրսէ պու ֆօլտա մէվգըմը ֆէտա իթմէքտէն տէ չէքինմէյէճէյիմ , պու զավալընըն ալէյհինտէ քիմլեր պուլունտուղունը վէ մահքումիյէթինէ սէպէպիյէթի վէրէն քիմլեր օլտուղունըտա անլայաճաղըզ . . . օ զէման պու պիչարէ գաարընճըզտ իլէ պիրլիթթիֆագ , պէն անլէրին ալէյհինտէ պուլունաճաղըմ .

— Պու խուսուստա պէնտէ սիղինէ պէրապէրիմ .

— Պունըտա գավիյէն իւմիւտ իտիյօրում .

Իչթէ կէնճ թէչրուպ ևէքտիկէրինին էլլէրինի սըղապագ վէտա իթտիլէր . էօնայի ըահտէ էթհէմէն քէնտի քէնտինէ .

— Պու խասթախանէ մէսէլեսի իչին ան Բընէ Մուլէն իլէ գօնուշուպ միւզաքէրէ իթմէլիյիմ. ադղընը արայարագ պէլքի էսթարէ պիրազ ատհա վագըֆ օլուրում... Ֆագաթ պունըն իչին հէր հալտէ պէքլէմէք, սապր իթմէք լազըմ կէլիյօր, ատ սի.

Իթիյէն, իպամէթկեահընա ալտէթ իսէր իթմէզ ա-ճէլէ պիրազ թատմ իսէրէք պադը խասթալարա օղրատը վէ միւթէադըպէն Մ'ընթրօվիլ սէմթինէ կիթտի. սէքիզ կիւնատէն պէրի օ սէմթէ իչիւնճի տէֆա օլարագ կիտէյօր վէ հէր օղրատըդը եէրսէ խթիյազահէ կիւրիշիյօր իտի.

Պիչարէ ատզթօր, սօրատուղու ատէմիէրսէն պէլքի պիր մալիւմաթ ալմազ, սէվկիլի Պէրթճիյինէ տայիր պիր իզ պուլմազ իւմիւտինատէն պիր տադըդա ֆէբրագաթ իսէմէյօր իտի. պու իւմիտ իլէ Պէրա, Վէնատ, Սէնթ-Մանատ սէմթ-լէրինի քեամիլէն տօլաշմըշ վէ հէնուզ պիր նէթիճէ պիր մալիւմաթ հասըլ իսէմէմիշ իտի.

Օ կիւն Բընէ Մուլէնատ Պէրա սէմթինէ կիտուպ վէ կէ-չիտէն իլէրլէյէրէք Բարէ բընթընա էնատի. օ թարիխատ բընթընէն հէր ճիհէթի քերէատ մաղազալարը իլէ մուհաթ օլմազըլա, պիր չօգ համալլար Սէն նէհրի իւզէրինատէն օտույն վէ թահտա բարչալարընը հալաթլարատան այըրըպ, բընթընա չըգարմազըա մէչղուլ պուլունմազատա իսիլէր.

Բընէ Մուլէն, համալլարըն բամբըտարընա գուլագ պիլէ ատնայըպ, Ռիչէր Լօրիյօնըն արապասը հանկը նօգթատա պուլունմուշ իսէ թատմ օրայա, վէ 40 նօմէրօլը էն ճէսիմ պիր քերէսթէճի մաղազասընըն էօնիւնէ կէլմիշ իտի. օսան-մագ, նօրուլմագ պիլմէյէն ճէտուր վէ նամուալը մաքինաճը, քէնատ քէնատինէ.

— Իչթէ արապայը պու բայա կէթիրմիշլէր... աճէպա նէրէատէն կէթիրտիլէր, ատէմիի էանատէ, քերէսթէէլերի պալ-թա իլէ պաղընատան այըրատն համալլատատան պիրի օի, պիրատէն պիրե իչինի թէլըք իլէ գօլլարընը ատմուգլարընա գատար ատ-

յա ատգարագ, թանթանըն արատընա իլիշմիշ պիր չէյի եա-գալատը վէ ըէֆիգլէրինէ ատօնիւպ.

— Պու կիւնէի կիւնատէլիյի չըգարտըգ չօճուգլար... հիչ օլմազատա եիրմի պէշ ֆըրանգ իսէր, ատ յու հայգըրա-րագ, ատույըն իչինատէն էօնի պօյունա մատէն տիւմէլի պիր արապաճը գաթօթը չըգարար.

Ըընէ Մուլէն, համմալըն էլինատ արապաճը գաթօթընը կէօրիւնճէ տիւշարը հայրէթի օլարագ, քէնատ քէնատինէ.

— Ա՛հ, ալչագ հէրիֆլէր, Ռիչէր Լօրիյօնըն արապաասընը պուրայա օն ատըմ ուղագ պիր մէսաֆէատ պըրագմըշլար, պու գաթօթը միւթլագա պունըարատան պիրիսի նէհրէ աթ-մըշ վէ թէպատիլի գըյաֆէթի իթմիշ ատմէք պիր, ատէմիլի սըրատա, համմալ սէօվիւնէ ատվամ իսէրէք.

— Չօճուգլա՛ր, սահիհէն պու պիր խագինէ ատմէք պիր. գումաշըրտա բէք կիւզել, հէլէ պիր ճէպէլէրինիատ եօգլայա-լըմ պագ ալըմ պիր չէյ վա՛ր մը, տէյէրէք, գաթօթըն ճէպ-լէրինի արաշտըրմագա պաշլայըպ.

— Պուրատա պիր չէյ եօգ... պիրատ էան ճէպինի եօգլայալըմ... ահ պիր չէյ հըրս իսիյօրում... տէր ատմէզ պուրուշմուշ վէ իսպրանմըշ պիր քեապըտ բարչատը չէքիպ չըգարընճա, արդատաշլարընտան պիր գաչը.

— Պին ֆըրանգլըգ պիր գայիմէ օլմազըն, տէյու հայ-գըրտըլար.

— Խա՛յըր, խա՛յըր, ատի պիր մէքթուպ քեապըտը.

— Իւզէրինատ եազը վա՛ր մը.

Գաթօթը պուլան համմալ, բուխթուպէթատէն պիւդիւլմիւշ օլան քեապըտ բարչատընը ուսուլէթլէ վէ էրէյիճէ պիր միւշ-կիւլատի իլէ աչտրգատան ատնրա.

— Էվէ՛թ, իւզէրինատ եազը վար, տէտի.

Պու էանատէ Ըընէ Մուլէն տրդգաթընը արթըրմըշ օլ-մազըա համմալա թէգարրտագ իսէրէք.

— Օգույապիլմ՛ըմախինիզ, տէյու ատրատու.

— Եագըլարը ֆէնա հալտէ պօղուլմուշ . . . Ֆագաթ եվնէ օգումնադա իմքեան վար . պիր ազ սրդգաթլա պագըզ կէօղէրի եօրմալը , տէյէրէք վէ հէր պիր հարֆը հէճէլէյէրէք , շու սաֆըրլարը օգուտու ։

«Ըրնէ Մուլէն թարաֆընաան կէօնտէրիլմիշ օլան պու արապաճըլը թէագըզպ իտինիզ վէ հիշ պիր շէյ հայրէթինիզի մուճիպ օլմասըն ։ »

Ըրնէ Մուլէն , պու սէօզլէրի իշիտինճէ քէնտինի զայիֆ իտճէք պիր հալէ կէլտի , վիճուտի պաշտան այադա գատար թիթրէյօր իտի , թիթրէք պիր սէս իլէ ։

— Պու քեադըտա իլէ գարօթա պէն մուշթէրիյիմ , տէտի ։

— Սի՞զ մի ։

— Լ֊վվէթ պէն ։

— Զօգ շէյ . . . Նամը գիքը օլունան ատէմ թանըտըգլարընըզտա՞ն մը ։

— Տօսթում տըր . . . պու սայէտէ քէնտիսինէ ճինայէթի իթմիշ օլան ատէմի եագալայապիլիրիմ ։

— Անլատըմ , անլատըմ . . . նէ՞ վէրէպիլէճէքսինիզ ։

— Եիրմի ֆրանգ ։

— Բարտարը . . . բարտարը չըգարընըզտա ալընըզ ։

Ըրնէ , քեադըտա բարշտաը իլէ գարօթը ալարագ եիրմի ֆըրանգլըգ պիր սիգքէ վէրտի , մութէագըզպէն սէրի ատըմլար իլէ եիւրիւյէրէք , քէնտի քէնտինէ ։

— Սլտանմամըշըմ . պու գարօթը արապաճըլըգ խըտմէթինի իչիա իտէն խապիս արգադընտան չըգարըզպ նէհրէ աֆմըշ տըր . պու քեադըտաա էննիկյէթ ու իթիմատընը ճէլպ իչին Գէրիթէ վէրիլէրէք , օ սուրէթլէ գաչըրըլմըշ . . . տէտի , վէ պիր ալալըգ տուրուպ քեադըտա բարշտաընը տըգգաթլա մուայէնէ իթիաէքտէն ոճնտա ։

— Ֆագաթ պէն պու եագըյը թանըյտաճադըմ , նէրէտէ կէօրտիւմ . . . (պիրազ սիւշինճիւքտէն ոճնտա) խաֆթ֊ըրմա կէլտի . . . Յօայալ մէյտանընտաա օտաուտան չալընմըշ

օլան քեադըտըն եէրինէ վազ օլունան վէ պիր թագըմ էֆթիթիրալարը հավի պուլունան վարագանըն եագըտընա պէն֊պէյօր . պու իչի եարան եինէ օ ալչագլար տըր . Ֆագաթ պունլար քի՞մ օլույօր . պիր թանէօինի թանըյօրում , Գըլօ֊միյանըն շէրիքը ճինայէթի օլան Ֆըրէնտրիգ Պէյար տըր , լաթին պունը նէ՞րէտէն պուլմալը . Ժան֊Ժուտի պու ատէմի պիլիյօր , Ֆագաթ Ժան֊Ժուտիյի նէրէտէ պուլմալը , տէմէք֊տէ վէ քէնտի քէնտինէ սէօյլէնիպ կիթմէտքտէ իտի ։

Ըրնէ , պիր ազ թէօբինի հէյէճան իտուպ տօղրու էմիյէն Լօրիյօնըն իգամէթկեահընա կիթտի , վէ գարույը աչան խըտմէթճի գատընա .

— Տօգթօր էվտէ՞ մի , տէյու սօրտու , գատըն , Ըրնէնին գօղու իւղէրինտէ կէօրտիւյիւ ըսլագ գարօթա թէճաճիւպ իտէրէք .

— Միւսիւ տօգթօր պուրատա տէյիլ տիր . Ֆագաթ օ ըսլագ շէյ նէ՞ տիր , եօգսա սույա՞ մը տիւշտիւնիպ , տէտի ։

— Խայըր , պունըն հիքմէթինի անճագ էֆէնտինիզէ սէօյլէյէպիլիրիմ , լութֆէն սիզ պունը պիր եէրէ սաբլէրինիզ տէ պէն եինէ կէլիրիմ ։

— Շիմտի կէօթիւրիւր մաթապախտա սատրըմ , չօգ սիւրմէդ գուրուր ։

— Ֆագաթ ադաճըգ պըրագընըզտա չու ճէպլէրինի պիր տէ պէն եօգլայըմ . . .

Գարօթը պուլան համինալ եալընըգ սօլ թարաֆտաքի ճէպի գարըշտըրմըշ իտի . Ըրնէ , սադ ճիհէթտէքի ճէպին հէր ճիհէթինի եօգլայըպ արաշտըրտը վէ քէմալի շէվգ ու մէսէրէթ իլէ .

— Իչթէ պիր քեադըտա տահա , տէյու հայգըրտը ։

Ֆագաթ պու մէսէրէթի , ճիտտի պիր մէյսէթ թէագըպ իթտի . չինըի պուլմուշ օլտուղու պու քեադըտա պիր լօգանթա հիսսալը իտի . մամաճիհ եինէ տըգգաթլա

մուտքէնէ իտէրէք քեաղըտըն պաշընաա չու քէլիմէլէրի օգուտու .

«Մօնթ Բարնաա պուլվարընաա Րիչէֆօնըն լօգանթաասը» հէր կիւնքի հիւսապըն քէնարընա մալի միւրէքքէպլէ պիր միւհր պաասըմըշ վէ Հոկաեմբերին եէրմինճի կիւնի հիւսապ թօրլանըպ եէքիւն եաբըմըշ իտի , Րընե քէնտի քէնտինէ .

— Հոկաեմբերին եէրմիտի . . . թամամ Բիյէր Լօրիյօնըն արապասը պու կիճէ չալընմըշ , Պէրթ տէ պու կիճէ գայպ օլմուշ իտի . . . իշթէ պիր իմարէ եադալաատըգ , քեաղըտաա իչի քիշիլիք տէյի եադըմըշ , տէմէք քի պու ատէմիլէր իչի քիշի իմիշլէր . միւթլաքա պունլարը թանըրլար , չիւպհէսիզ պանա պաղը մէրթէպէ մալիւմաթ վէրէպիլիրլէր , տէտի . պաատէհու իչտիմէթճի գաարընա .

— Ապթըգ պէն կիտէյօրում , թէքրար կէլէճէյիմ տօգթօրա աէօյլէյինիզ տէ պէնի պէքլէսինլէր , տէյէրէք , սօգաղա չըգտը վէ Րիչէֆօ լօգանթաասընա միւթէվէճճիհէնէ եօլա տիւշէլտի .

19

Րընե Մուլէնին , Րիչէֆօ լօգանթաասընա վաարլ օլտուղու էօնաատէ ապշամտա օլմուշ իտի . մաքինաճը իչի եարը վէ չիչման պիր ատէմ օլան լօգանթա սահիպինէ թէգալլուպ իլէ .

— Միւսիւ Րիչէֆօ , տէյու սօրտու . լօգանթաճը մուհթաասըէն .

— Պէնիմ , տէյու ճէվապ վէրտի .

— Միւսիւ , սիղէ պիր իսուսուսի բէճամ վար , պաղը կէօնա մալիւմաթ թալէպ իտէճէյիմ .

— Բէք ալա՛ , պիր աղ պէքլէյէպիլիրսիհինիզ .

— Հա՛յ հա՛յ , իշթէ շուբաաա օթուրույօրում . լութֆէն պանա պիր աղ պէյազ չարշաթ վէրինիզ .

Րընե , կիտուպ պիր մասանըն քէնարընաա օթուրաբաղ կէթիրիլէն չէրշաթը ադար ադար իչմէյէ պաչլատը . պէշ տագըգա սօնրա լօգանթաճը իշինի պիթիրիպ Րընէնին եանընա կէլտի օթուրտու վէ քէլամէ աղազ իլէ .

— Անլամազ արզուսընաա պուլունաուշունըզ մէսէլէ նէ՞միր , աէյինճէ , Րընե պալասընաա «Րիչէֆօ լօգանթաասը» եադըլը օլան քեաղըտը չըգարըպ լօգանթաճըյա կէօսթէրէբէք .

— Պունը թանըյո՞րմուսընըզ , տէյու սօրտու .

— Հա՛յ հա՛յ , պիր հիսապ բուսուլաասը , Հոկաեմբերին եէրմիսինէ գաատար Ղ նօմէրօլը գապինէյէ իչի գապ նէմէք վէրիլմիշ .

— Միսիս Րիչէֆօ , պու մէսէլէնին մէնաֆիսիմէ միւթէալիգ զայէթ մուհիմ պիր պահսէ թէալիւգի վար , ըէճա խտէրիմ պու խուսուսատա պիր աղ զիյատէ տիւշինինիզ .

— Միմքիւն օլտուղը գաատար տիւշինէրէք ճէվապ վէրիրիմ , Նէ՞ անլամազ խթէյօրսունըզ պադալըմ .

— Պու թամամը վէրտիյինիզ տատէմլէր ք՞իմլէր իտի .

— Ա՛հ , իշթէ պու հայլի միւշկիւլ պիր շէյ . . . պիգ պիւթիւն կիւն պուրատա բէք չօգ ինսանլար կէօրիւրիւգ . պիր հաֆթա կէչմիյի հալտէ օ իչի քիշինին շէքլ ու գըյաֆէթինի նա՞սըլ խաթըրլայապիլիրիմ .

— Նէ տէմէք խաթէտիյինիզի անլայօրում . . . պու ատէմլէրի խաթըրլայապիլմէք իշին սիգէ մուավէնէթտէ պուլունաճաղըմ . Հոկաեմբերին եէրմինճի կիւնի ադշամա գաատար եադմուր տէվամ իթտի վէ հէվա բէք ճէնա իտի .

— Լ՛վվ՛թ , էյի խաթըրլամազտադըր .

— Թամամ իտէնլէբուէն պիրինին պուգասընաա պուդաճը գօսթիւմի պուլունմազ լազըմ կէլէճէք իտի .

— (Հայդըրարագ .) Ա՛հ , անլար կիպի օլույօրում ,

— Արթըգ տէրխաթըր իտկյօ՞րմուսընըզ ,

— Էվէ՛թ , գօսթիւմուէն , գըլյաֆէթաէն պահս իտինճէ պիր ապ անլար կիպի օլտում. չիւնքի պուրայա արապաճըլար նաստիբէն կէլիրլեր . էվէթ , էվէթ . . . այըն եիրմինճի կիւնիւ եաղմուրլը պիր հէվա իտի , կիճէնին սաաթ եէտիսինէ տօղրու իբի աաէմ. . .

Լօգանթաճը պիրտէն պիրէ սէօղիւնիւ քէսաի , պիր իբի տէֆա էլինի աչընա վուրուպ տիւշիւնտիւքտէն ասնրա ա-յաղա գալգարագ .

— Ապըճըգ պէրլէյինիզ, տէյերէք պիր կարսօն չըզըրտը , կարսօն կէլինճէ .

— Պիր գաչ կիւն էվվէլինէ կէլինճէյէ գատար 7 նօմէրօլը գապինէտտ թաամ իտէն միւշթէրիլէրտէն պիրինի ասրաճաղըմ, արապաճը գըլյաֆէթինտէ օլան աաէմի խաթընըլայապիլսյօ՞րմուսընըզ, տէյու սօրտու .

— Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , պիր ապ խաթընըլայօրում, պիրիսի զաիֆ ուզուն պօյլու վէ տիկէրիտէ չիշմանճա գընաա պօյլու իտի . չէքիլէրի խէյալ մէյալ խաթընըմա կէլիյօր . . . պունլար օլտուգճա միւնթազամ պիր գըլյաֆէթլէ կէլիյօրլար իտի . սօն տէֆա կէլտիքլէրինտէ ուզուն պօյլու աաէմին գօլթուղունտա պիր բապէթ պուլունույօր իտի , տահա գիյատէ տընգգաթ իթմէտիմ, սաաթ տօգուգա տօղրու ուզուն պօյլու չընգտը վէ հիսապ բուտուլասընը եարընը արգատաշընա կէօթիւմէ քիյիմիզի րէճա իթտի . պէնտէ հիսապ բուտուլասընը ալընգ կէօթիւրտիւմ, օ սընրատա , րէնկլի վէ էօնիւ մատէն տիւյմէյի պիր ասրապաճը գաբօթընը կիյմիշ օլտուղունը կէօրտիւմ, գաբօթ ուզուն պիր շէյ իտի .

Ընընէ . — (Հայգընրատագ .) Գէնտիտի . պու աաէմլէրի թանըյօ՞րմուսընըզ. . .

— Թա՛յընը , թանընմայօրում, պուրանընն գատիմ միւշթէրիլէրինտէն ատյիլ տիրլեր . պիր կիւնտէ սապահլէյին կէլմիշլեր իտի ,

— Եալընը՞զ մը ,

— Թա՛յընը , էլլէ ալթմընշ եաշընտա չիրքին պիր հէրիֆ իլէ 2 նօմէրօլը գապինէտտ պիրլէշիք թաամ իթտիլեր , պու տէտիկիմ ատէմ քէնտիլէրինտէն էվվէլ կէլմիշ վէ պէքլէտիկի էանատէ մուխթասար պիրտէ թէսկիրէ եաղմընշ իտի ,

— Եէմէքլէրինի վէրտիկինիզ էանատէ նէ գօնուշտուգլարընը իշիտէպիլսինի՞զ մի ,

— Թա՛յընը , լաքին էօյլէ զանն իտէրիմ քի պէն եանլարընա կիրտիկիմ էանատէ սէօզէ նիհայէթի վէրմիշլեր իտի . . . ֆագաթ տուրընըզ պագայըմ. . .

Կարսօն պիր մըգտար տիւշիւնճէյէ տալտը , Իընէ Մուլէն իտէ սապընըզըգա Հայգընրատագ .

— Եօգտա հայիզը էհէմմիյէթի պիր շէյ մի իշիթտինիզ, տէտի ,

— Թայընը , ֆագաթ օ ապշամ պու աաէմլեր կիթտիքտէն սօնրա մատանընն ալթընտա պիր քեապըտ պուլմուշ իտիմ,

— Նա՞սըլ քեապըտ ,

— Պիր ֆաթուրա , պիր էշկա բուտուլասը իտի ,

Լօգանթաճը . — Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , հաթտա պու քեապըտը պանա թէսլիմ իթմիշ իտինիզ,

Ընընէ . — (Թէէսիւր իլէ քէքէլէյէրէք .) Պու ֆաթուրայը սապլատընը՞զ մը ,

— Շիւպհէսիզ,

— Լութֆէն պու քեապըտը պանա վէրի՞միսինիզ,

Լօգանթաճը տէրհալ գալգըպ տէսթիկեահընա եապլաշտը վէ քիւչիւք պիր չէքմէճէ չէքիպ իշինտէն տէօրտե պիւքլմիւշ պիր քեապըտ ալարագ Ընընէյէ ուզաթտը , Ընընէ հէման շու սաթընըլարը օգուտու .

«Մօնթրօվիլտե օտուն վէ քէօմիւր թիւճճարը Բիշար , միւսիւ Բըրուսիկեր կօշէյէ եիւզ տէմէթի ինճէ օտուն բարշալարը , եիւզ էլլի տէմէթի չալը . — 19 Հոկտեմբեր — Մօնթրօվիլ . »

Համիկէթլի մաքինաճը պու քեաղըա բարչասընը օգուտուգաան սօնրա, մըրրըտանարագ.

— Հոկտեմբեր 19. – Պէրթ գայագ օլմազգաան պիր կիւն էվվել... ա՛հ, պիչարէյի մուխլագա պու աստիճըը մահվ իթտիլէը... Մօնթրօվիլ, թամամ եօլսարը պաթտադըգ հալինտէ պիր աէմթ. Ֆագաթ պէն Մօնթրօվիլէ տէ կիթտիմ վէ հիչ պիր շէյ էօյրէնէմէտիմ, տէտի.

Լօգանթաճը. – Պու ֆաթուրա իլէ նէրէյէ միւրաճաաթ իթմէք լազըմ կէլէճէյինի բէք գօլայ թային խոէպիլիսինիզ.

— Էվվէ՛թ, էբէյիճէ պիր իւմիւտսէ հասըլ խոէպիլիրիմ... սիզէ բէք գիյասէտ թէշէքքիւր խոէրիմ միւսիւ.

Ըընէ, կարսօնըն էլինէ պիր պէշ ֆրանգըգ սէքքէ սըգըշըրըը վէ տէսթիկեահա օլան պօրճունը տա թէհլիյէ իթտիքտէն սօնրա լօգանթաասան չըգը, հէման պիր սրասպայա աթլայարագ տօգթօր էմիլիէնին իդամէթկեահընա միւթէվէճճիհէն եօլա տիւշտի.

Էմիլիէն Լօրիօ, սաաթ ալթըյա տօղրու իդամէթկեահընա կէլմիշ իտի. օ կիւնքի թէհարրիյաթը տա ագշամա գատար իտթիտսատ իթտիյի հալտէ եմինէ տէմիրէսիլ գալմըշ իտի.

Էվվէ կէլինճէ խըտամէթինտէ պուլունան գատըն քէնտինինի գարշըլայարագ Ըընէ Մուէննին, էլինտէ ըսլագ պիր արապաճը գաբօթը պուլունտուղու հալտէ կէլիպ քէնտինի սօրտուղունը վէ գաբօթըն ճէպինտէն պիր քեաղըա բարչասը պուլտուղունը, գաբօթը գուրտուտագ իչին մաթթապահա սատըղընը վէ մաքինաճընընն անգալիպ թէքքրար կէլէճէյինի խոապէը վէրտի.

Էմիլիէնին կէօզէրինտէ պիր նուր մէսէրէթ պարլատը, հէման մաթթապահա գօշարագ գաբօթը մուայէնէ իթտի, Ըընէ Մուէննին խըրըճկլըտա տայըը պիր իր ուճը էլէ կէչիրմիշ օլմասընա իհթիմալ վէրէրէկ, թարիֆի զայըի գապվէ պիր սապըրսըզըգ վէ հէյէճան իլէ մաքինաճընընն վիրտուոզինէ իհթիյաճ իթմէյէ պաշլատը.

Կէչէն տագըգալար տօգթօրա բէք ուզուն կէլիյօր իտի. Նիհայէթ սաաթ տօգուզա տօղրու գարու չալընտը, կէնճ թաապիպ հէման պիզգաթ գօշարագ կիտիպ գարույը աչտը. Ըընէյի գարուընըն էշիյինտէ մէճճուն պիր հալտէ կէօրինճէ, ֆէվգէլատէ պիր սապըրսըզըգլա.

— Է՛յ, նէ՞ խապէր, տէյու հայդըրմասը իլէ, մաքինաճը տօգթօրըն էլինտէն թութուպ սըգարագ.

— Ազիզիմ միւսիւ Էմիլիէն, շու տագըգատա էօյլէ թաասսիվուր իտիյօրում քի, եարըն Պէրթին նէրէյէտ պուլունտուղունա վագըֆ օլապիլէճէյիզ, տէյէրէք, օգուստոսըրըմըզա մէալիմ օլան հալլէրի հէքքէտյէ իթտի.

Մէսուրիյէթինտէն նէ տէյէճէյինի չաշըրմըշ օլան տօգթօր, Ըընէնին քէնտիսինէ կէօսթէրտիյի բուտուլայը թէտագըգ իլէ.

— Մօնթրօ՛վիլ... հէման չիմտի, պու ագշամ, շու սաաթ կիթմէք իչին նէ՞ մանի վար, տէյու հայդըրտը.

— Պու ագշամ օլմազ, կիտինճէյէ գատար վագըֆ կէչէր, եարըն սապահ էրքէնտէն չըգար կիտէրիզ.

— (Պիր ազ տիւշինէրէք.) Բէք ալա՛, եարըն սապահ կիտէրիզ, ժան-ժուտիյէ տայըը պիր հէվաստխինիզ վա՛ր մը.

— Խայըը, ֆագաթ օ եիւզէն տէ մէյուս տէյիլիմ, սիզտէ պէնիմ կիպի ճէսարէթի ու մէթանէթինիզէ խալէլ կէթիրմէյինիզ. մատմազէլ Պէրթի պուլունճա ժան-ժուտիյիտէ պուլուրուզ, իչթէ օ զէման սատաէթ վէ խատէյի նամուս մէսէլէսի տէ զահիր օլուր.

Էմիլիէնին թէքզիֆի իւզրէ Ըընէ օ կիճէ տօգթօրըն խանէսինտէ միսաֆիր գալտը. Էրթի տօսթ ազ պիր միւտէթ տահա Պէրթէ տայիր գօնուշարագ, իմիւտէրինէ վէ թաասսիվուրլարընա գուվվէթ վէրտիգտէն սօնրա, էրքէնտէն գալգըզ պիրլէշմէք իւզրէ եաթագլարընա չէքիլտիլէր.

20

Գարիւնի քիրամիէ պէրապէր, պիր գաշ սաամթ էվվէլէ իրճայի ֆիքը իտէրէք բօլիս իտարէյի մէբքէզիյէսինտէ, սաայիշ ըէյիսինին գապինէսինտէ իսպամբը վիճուա իտէճէյիզ։

Ըէյիս էֆէնամ, քէնտիսինէ մուամէնէյթատ պուլունան ձօմիսէրի նէզամինէ ճէլզ իթմիշ իտի. գօմիսէր, ամիրի հուզուրընա կիրեր կիրմէզ շու վէճհէյէ սէօզէ պաշլատը.

— Ձամբը ալիէրինի պիր ազ բահամթսըզ իտէճէյիմտէն տօլայը էվվէլ էմիրտէ աֆվընըզը իսթիրհամ իտէրիմ, պիրա պու միւլագաթ ուզունճա սըր։

— Իսթէմիյինիզ գատար գօնուշապիլիրիզ... պաղը կէօնա մալիմանթ մը վէրէճէք քսինիզ։

— Էվվէթ էֆէնամ, Լօրիյօ մէսէլէսինէ տայըր...

— 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսի՞ մի։

— Էվվէթ, պու իշ բէյ ադըր կիթմիյէճէն պաշգա իշին իշինտէ կիպլէնէն վէ սըրգաթտան զիյատէ ճինայէթ ոէյէսիլէճէյինիզ էսրարը տա, կիւնտէն կիւնէ պիր գաբանըզ իհաթա իտիյօր...

— Թէֆթիշէ մէմուր օլան նէֆէրաթ, բաբօր Թագոսիմ էֆէնտի՞ըլար մը։

— Պունլարըն վէրտիքլէրի բաթօրլարտան պիր շէյ անլաշըլմատըզը կիսպի, միւֆէթթիշ Թէֆէրին բաթօրլարը տա բէյ հիւքիւմտիզ պիր շէյ սիր... պու սաէմ էվվէլճէ պանա բէյ զէբի, բէյ զայրէթլի կէօրիւնէյօր իտի, ֆագաթ շու արապըզ պիր կէվշէքլիք բէյտա էֆտի... հյֆայի վաղիֆէ խուսուսընտա Թէնպէհիք իտիյօր կիսպի հըսա հյէյօրում...

— Փէնտի իյէ Թահսոր իտարէյինտէ պուլունան իքրնէֆէրին հարաբեամթընը Թէֆթիշ իթմիք իւզրէ, իտաֆի սուրէթտէ պիր սահէմ իսթիհսամամ իթմէյինիզ մի...

— Իթտիմ էֆէնամ...

— Պու նադիր վազիֆէ իչին ինթիհսապ իթտիյինիզ սահէմ քիմ սիր։

— Ըըլտանէթտա... պու զայէթ գուրնազ, մահիր վէ իչկիւզար պիր շէյ սիր...

— Օտա՞ մը չիսպէհէլէրինիզի Թէյյիտա իտիյօր։

— Հէմ իտիյօր, հէմ իթմէյօր... բէտամէն հէնուզ գամթի պիր շէյ տէտիյի եօզ. ֆագաթ էն սօնրա վէրտիկի բաթօրընտան էօյլէ իսթիհսալ իտիյօրում քի, պու սահէմ իսթիհճալ իտիկճէէք օլուրտա չօզ շէյլէր սէօյլէյէճէք սիր...

— Էյի Լա՛, օ հալտէ քէնտիսինի իսթիհճալ իտինիզ։

— Պէնտէնիզտէ օ Թատավուրտա պուլունմույօր իտիմ, քէնտիսինի չազըրթմատըմ, նէրէտէ իսէ շիմտի կէլիր, ֆագաթ ադըրընտան սէօզ ալմազ էբէյինճէ մուշկիլ օլաճաղընը հըսա իտիյօրում։

— Նէ՞չին։

— Ըըլտանէթտա, պու կիւնէ կէլինճէյէ գատար էն մահիր, էն աֆիֆ, էն էմին վէ չալըշգան մէմուրըմըզ Թէֆէր օլտուղունը սիվիյօր... պու գաթը իտարէյիզճէ վիճուտէ, մէտտօրը իֆթիհիտարըմըզ օլտուղունա վազըֆ վէ իհթիմամ գի իլէ էպէտ պէօյլէ օլաճաղընը գըյտա իլէյօր... պու հէքմէթէ վէ տահա սայըր սէպէպլէրէ մէպնի էվվէլ էմիրտէ իհԹիրազ իտէճէք, պու սուրէթլէ գավի պիր տուշմէնին քէնտի ալէյհինէ պուլունմատըընտան չէքինէճէք սիր. էվվէ՛թ էֆէնամ, հագըգաթ պու մէսէլէտէ զուհուր իտէճէյինտէն էմինիմ... Ֆիլ հագըգա Թէֆէրտէ՝ էվվէլէրի վաղիֆէսինի կյֆա իչին ճհտաճ պիր զայրէթ վար իտի... ֆագաթ շիմտի օ հալ, օ իսթիհտաս եօզ, Տիւպիյէճ իլէ Թէրթիմճնա մէսէլէսի բէյ գօլայ քէշֆ իտէպիլէճէյի պիր շէյ էքէն, պուն-

ատան հիւ պիր շէյ անլաչըլամնաթը . . . ոզ պիր վագըթա գաատար բէք զէքի , բէք գուրնազ վէ բէք իշկիւ գար թանըտըղըմըզ թէֆէր , չիմնի պիւտուիթիւն պաշգալաշաթը , ատէթա պէճէրէքսիզ պիր շէյ օլաս . . . պիր արապըդ օրթայա պիր Ըրնէ Մուրէն մէսէլէսի չըգարաթը , պունա բօղթիւգա նօգթէյլի նազարը իլէ ֆէվգէլատէ էհէմմիյէթի վէրան . նէթիճէսինտէ հիւ պիր շէյ անլաչըլամնաթը . . . պու կիւնտէ էօհտէսինէ հէվալէ իսիւէն վազիֆէյի իյիգա խուսուսընտա իգթիսատսըզլըզը կէօրիւլիւյօր . շու հալէ նազարէն թէֆէր արթըգ պու խըտմէթմէէն օսանմըշ տէյէճէյիզ . . . պու հալտէ եա իսթիֆասընը վէրմէյի տիր վէ եախօտ քէնտիսինէ պիր իշ հէվալէ իսթմէմէյի վէ մէմուրիյէթինտէն ացիվ իսիւմէյի տիր :

— Ֆէնաիսի իլէ գօնուշուզ պու ճիհէթլէրտէն պահս իսթիյո՞ղ մի ,

— Խա՛յըր էֆէնըմ, պու խուսուս իշնի թէֆէրլէ գօնուշմադան էվվէլ Բըլանթաատէն պապը մնալիմնամ ալմադ իսթէմիմ, վէ պու ատէմիէ ապամըզտա ճէրիյան իսէճէք մուհամէրաթտա , զաթը ալինիպինտէ հապըր պուլունմասընը բէք մինասիպ կէօրիւյօրում,

Թամ պու էանտատէ պիր օտաճը ասայիշ բէյիսի իլէ գօմիսէրին պուլունտուղու գապինէյէ կիտէրէք , բէյիս էֆէնտիյէ պիր գարթ վիզիթ վէրսի , բէյիս հէման գարթտա պիր կէօզ կէզտիրէրէք ,

— Մ ի ս ի ս Բըլանթաատ շիմնի պուրայա կէթիրինիզ, ատէմէսի իլէ, օտաճը հէման կիտուպ պու զաթը բէյիսին հուզուրընա կէթիրսի ,

Պու զաթ էլլի նաչընտա գաատար զաիֆ , գըտա պէյլու , ֆիլ տիշի կիպի գաֆտասը տապ , քիրպիքլէրի գըզտըմըշ վէ կէօզլէրի չապագլանմըշ պիր ատէմ իսի . տահա տօղրուտ պու ատէմին նիւգիւ ատէթա տահատրէ պէնզէյօր իսի . էլպիսէ վէ գըյաֆէթինտէ պիր ալամէթը ֆաիգա կէօրիւլմէյինչէ հէրգէս կիպի կիչինմիշ իսի . տատիշ բէյիսինին հուզուրընա կիրինճէ իհթիսատընը ֆայիգա իլէ սէլամ վէրսի , բէյիս էֆէնտի տէ պիր մուդատըլէ .

— Գօճաճ՛ըզ , մի ս ի ս Բըլանթաատ , տէյու խատէյի սէլամ խոնճէ , խատիյէ մէժուրը քէլամէ ատադ իլէ .

— Մ ի ս ի՛ս , թահրիրէն պիր էմրինիզի ալաբմ , տէսի ,

— Խատադէթ , թամ վագթինտէ կէլինիզ , սիզէ պապը շէյխըը սօբատաղրամ , օթուրընըզ ,

Ատայիշ բէյիսի պիր տանտատէ կէօմիէյիսի օթուրմասընը էմր իթտի , Բըլանթաատ չարնաչար պու էմրէ իթտատ խուսուտ քէմանլի մահճուպիյէթլէ պաշընը էչտիրէն սօնրա , կէօմիէյիսէն տանտատէյէ օթուրտու . մի ս թէպըշէն բէյիսի էֆէնտի մի ս քինալէմէյէ , տահա տօղրուտ իսթիճվապէ պաշլայընը .

— Մ ի ս ի ս Բըլա՛նթաատ , 13 նօմէրօ ատադա մէսէլէսինին Թէպրը տ ու թէֆթիշինէ մէմուր օլան նէֆէրատի իլէ մի ս ֆէթթիշին , ատ ընթը խատիյէտէ հարապէթէրինի թէֆթիշ իթտի , վագթիֆէսի տիր հէվալէ խոնճիշ խոնճ , տէսի ,

— Էվվէթ էֆէնըմ, էյիմտէն կէչտիկ վէ կիճիմ էէթտիկի գաատար պու էմրի էյիյէ զայրէթ խոնյօրում . . .

— Պու իշէ տայըր վէրտիկինիզ բաթօրլատան տօլայը սիպինէ պիր տաղ գօնուշմադ իսթէյօրում,

— Իֆտատաթընը խիլաֆը հապըդա՞թ մը պուլտունըզ ,

— Խա՛յըր . . . պու ատէմիէր նէրէյէ կիթմիշլէր իսէ սիպտէ կիթտինիզ , էլպէթտէ պիր ատադա պունլարը թէագըպտէն խոպի գալմատընըզ ,

Պուրատճըգտա գարիյնի քիւամէ մուխթատար պիր կյպահի վէրմէմիզ կյճոպ խոնյօր . շէօյլէյի թէֆթիշէ մէմուր օլան պիր բօլիսին , պիր մի ֆէթթիշին , վագիֆէսինէ նէ հօլտա կյֆա կյէհկինի անլատադ պու ատայէտէ բէք պէյատէ գօլայլաշըը , անլէր վէրտիքլէրի բաթօրլատտա նէրէյէ կիթտիկլէրինի վէ նէ հապատըգլարընը խատէր վէրիրլէր , ատիկէ-

ըիտէ նէրէտէ տօլաշալըղընը վէ նէ կէօրտիւյիւնիւ բաբօրընատա հէքէայէ իտէր ։

Բօլիա նէզարէթի ատնրա պու բաբօրլարը գ ապչըլաշալըրըը , իֆատաֆատա ևէքամիկէրէ ուչմաղ ատօղլէր կէօրիւլիւ բատ , իբի թարաֆատան պիրինին ևալան ատօյլէտիյի տէրհալ մէյտանէ չըգար ։

Ատայիշ ըէյիտի , ատօղիւնէ չու վէճհ իլէ տէվամ իլլէտի ։

— Սիղին ղայրէթինիզ , նամուսպէտալըղընըզ վէ իգթիտարընըզ պիզճէ մահիմ տիր . . . Ֆագամի բաբօրընըզըն պազը ճիհէթլէրի սիւքիւթ իլէ կէչիշտիրիլմիշ օլատըղունատան , իյզահամի իհթիյաճ կէօրիւյօրում . . .

Բըլանթատա տուտագլարընը ընբրտը , Թէֆիէրէ տայըր պիր ատօղ աչըլտճաղընը չագտը , էօթէտէն պէրի պու ատամ ալէյհինատէքի միւթալաատթընը հէման իֆատէյէ գալգընճագ իտի , Ֆագամի պիրտէն պիրէ պունը մուահիզըղը հիքմէթի կէօրմէտի վէ պիլմէմէդիքատէն կէլէրէք ։

— Րէյիս էֆէնտի , համ՞նկը ճիհէթի սիւքիւթ իլէ կէչմիշ , տէյու ատօրտու ։

— Մուֆէթթիշ Թէֆիէրէ այըա օլան ճիհէթլէրը իյզահէ միւհթաճ տըր ։

— Ա իտուտատա տայըր օլան իֆատաթըմ գարտաղտան ատիմ տիր , միւթալաաթըմըտա պիթարաֆանէ պիր տուրէթաէ արդ վէ իլատվէ իհթիմ ։

— Ատրատը էօյլէ , Ֆագամի պազը անլաշըլմազ նօգթալար վար . . . պիղ պիր շէյ ատօյլէմէք իհթէյօրտունըզ , Ֆագամի ա ատօյլէմէք իհթէտիյինիզ շէյ եվնէ գինէնինզատ գալըյօր . . . Հագըգաթը ատրպէթմանէ ատօյլէմէյէ նէ՞ մանի վար . . . Թէֆիէրին իյֆայի վազիֆէ խուտուսընտա գայէթ ազրը վէ գայտաըզ տավրանտըղը , ատէթա պայատը պիր մէմուր ատրէճէտինէ թէնէզգիւլ իյլէտիյի կէօղէ չարբըզ տուրտուր իչէն , պու հագըգաթը պէյանատէն չէքինմէքտէ նէ՞ մանա վար . . . պու տըգգաթտըզըլըղընըն , պու թէնապէսի-

յինէն ատպէտի չնապհէթիզ եօրիանտու գ տըր . . . գիտա գաթ հագգընատաի թէվէճճիւհ վէ հիւրմէթը մահատուտմ նէ տէրէճէ օղուրտա օլտուն , պիր գատահաթընը պիր իգթիտարըզըղընը կէօրիւնճէյտէ , քէնտիտի իլէ օյան միւնատէպատթէ նիհայէթի վիրմէք վազիֆէմ տիր . . .

Բըլանթատա , հարիտը շէօհրէթի վէ իգպալէրէյէթ պիր ատէմ օլմադըտա պէրապէր , բօլիա իտարէսինճէյտէ թէրֆիկի բիւթմէյէ իտէպլէշճէյէ պիր իհթիտատատ եարատաըմընըզ օլատուղունա նիհայէթինէ , օ կիմնէ գատար մէշղուլ

գը խոյօր . խաթէնին՝ հագդընաթի էմնիյէթը քեամիլէ-
մինի աւյի խոթմնալ կյէյօր . . . քէնաթ քէնաինէ աէմէք
խոթէյօր քի « Նիչի՞ն քէնաիմի եօրուպ խաթաղ խաէյիմ ,
հէր այ պաշընաա միւնթազամէն մաաշամըմ կէլիյօր , թէֆ-
թիչինէ մէմուր օյաուդամ մէսէլէ հալլ օլունմադ , Նէթի-
ճէսիով գալըրսա պէնիմ նէ՞ վազիֆէմ, պէն եինէ մաաշըմը
աալըրմ . »

Պու աըրաաա գօմիսէր էֆէնտի աէօղէ միւսահէլէ ի-
աէրէք .

— Էկէր թէֆէր հագդըթաթէն պու ֆիլիրտաէ , պու մի-
թաաաթաէ պուլունուէօրսա , արթըդ մէվզընը մուհաֆա-
զայէ աէլահիյէթի օլամադ , աէսի .

Բըլանթաա . – Գօմիսէր էֆէնտի , զաննս ու թահամինիմէ
կէօրէ աէօղ աէօյլէմէյօրում , իֆաաաթըմը հէր զէմանն խա-
պաթէ հաղըրըմ .

Աաայիշ բէյիսի . – Օ հալտէ տէլիլէրինիզի մէյսանէ
գօյմալըընըզ քի , պէնաէ վազիֆէմի անէ կէօրէ էյֆա ի-
աէյիմ . . .

Բըլանթաա . – 13 նօմէրօլը արաապա մէսէլէսինաէ պիր
տադըգա արգասընաան այրըլմասըմ , թաաաիզ վէ էյթիչաք
խաէրիմ քի , պու եօլտաքի հարաքէթինտէն ֆայիտէլի պիր
նէթիճէնին հաւսալի միւմքինօնիզ տիր . . . էկէր վազիֆէ-
սինի եօլը իլէ վէ հագդըյըլա էյֆա իթմիշ օլսա խոի , չիմ-
տիյէ գաաար իըրսըզլարըն քիմիէր օլսուդունը պիլմէնիզ
լազըմ կէլէճէք խոի . . .

Գօմիսէր . – Պունը գամի սուրէթտէ պէյան խոինիզ .

— Թէֆէր հէր կիշի մինաասիպէթսիզ եէրլէրտէ պուլու-
նուէօր , շուրաաա պուրաաա ոօլաշըէօր , սիզէ գանսաաթ-
պաթիշ խաէճէք . հագդըգամըր մէյսանէ չըղարաճագ սու-
րէթտէ ասլա թահդըգամէ կիրիշմէմիշ տիր . . . պունը մա-
յէթինտէ խոթխոտաամ էյլէսիյի սաէմիէրէ ոօրունըզ , « Հոկ-
սէմբէրին եիրմինճի կիւնի վէ եիրմիպիրինճի կիճէսի , 13

նօմէրօլը պիր արաապանըն կէչմիյինի կէօրսիւնի՞զ մի » աէ-
յու չուննա պուննա սիւալ օլունուէօր , իչմէ աուրէթը թահ-
դըգամ պու մէրքէզտէ տիր , իսնոի իըրըզլար նօմէրօնըն
իւզէրինէ քեաղըտ եարըշըրըզ աէթը իթթիրէքի հալտէ ,
պու աուալի թէքրար իթմէք վէ պու եօլտա թահդըգամա
կիրիշմէք կիւրիւնճ պիր շէյ աէյլի՞ մի տիր . . . զաննը ա-
ճիզանէմէ կէօրէ եարընըզ սըրգամ աէյիլ , մէճհուլ պիր
ճինայէթի կիպլէնմիշ օլան պիր մէսէլէ , պու աուրէթլէ թահ-
դըդ օլունուրսա նէ՞ անկաշըլապիլիր .

21

Աաայիշ բէյիսի իլէ գօմիսէր պու « Մէճհուլ պիր ճի-
նայէթ » սէօզիւնի իչիտինճէ , տըգգամըա պիր պիրլէրինին
եիւզիւնէ պագտըլար , ֆագամի սէօզի գամի իթմէտիքլէ-
րինաէն , Բըլանթաա , միւնաասիբնըն այի թաուաֆընը չու-
վէճհլէ եիւրիւթտի .

— Թէֆէրին թէֆթիչ վէ թէհդըգը մուամէլամի խու-
սուսընաա նէ եօլտա հարաքէթ իթմէսի լազըմ կէլէճէք .
էկէր պու սէօզիւմ կիպի օյաճագ իսէ բէք պէյհուսէ տիր ,
Լվէլլէրի էն սաի իչլէրտէ ֆէվգէլատէ պիր իհթիմամ իպ-
րազ իաէր իտի . հէր իչին պիր էհէմմիյէթի օլսուդունը
թահդիր էյլէր իտի . Պու աէֆա իւհտէսինէ հէվալէ իտիլէն
չու մէսէլէ , էն զիյատէ էհէմմիյէթի վէրիլէճէք պիր քէյ-
ֆիյէթի օլսուդու հալտէ պիր բըլան թէրթիպ իթմէմիշ տիր ,
մէսէլէ հայիզը էհէմմիյէթի տիր . պու պագտէ թէրթիպ ի-
տիլէճէք բըլան տա բէք գօլայ տըր .

Աաայիշ բէյիսի . – Բէք գօլա՞յ մը .

— Լվվէթի էֆէնտիմ , ճիտտի պիր սուրէթտէ տիւշիւն-
մէք իգթիզա իտէր . էվվէլ էմիրտէ իչի էթրաֆը իլէ տիւ-

չիւնամէլի տիր . . . պու արապա նէչին աչըրըլմըշ . . . արապայը ալըպ կէօմիւրմէքտէն մագասա , էօնիւնաէքի ադարտը իչինտէ պուլունտուղու մէճհուլ օլան բալմօ իլէ ճէպինտէքի չըղտանը չալմագ տէյիլ մի . հիչ շիւպհէ էօզքի պիր գաատըն գաչըրմագ իչին պիր արապայա լուզում կէօրիւլմիւշ . . . վիճուտինի օրմատան գալարըմագ վէ եասխօտ հագդընտա ճէպր ու թագէիգաթի խճրասը թաամիմ իսլէն պու գավալը գաատընճըագ գաչըրըլմըշ տա նէ՞րէյէ կէօմիւրիւլմիշ . . .

Գօմիսէր . – (Բըլանթաատըն աէօգիւնդի քէսէրէք .) Պու գաատընդն քէնտի իմմէյի իլէ գալգըպ կիմմէտիլի սիպճէ նա՞սըլ մալիւմ օլագիլիյօր .

— Պու բէք աչիքնաղ պիր քէյֆիյէթի տիր . արապայը աչըրան ատէմինի՝ իւզէրինէ քնագըտա եարբշաըրըպ նօմէրօյը սագլամագ կիտդի պիր իմմիյաէտէ պուլունմատը , իչին ճէպր ու թագէնէք օլտուղունը ապ աչիքնաղ խատալեր վէրիյօր .

Ա.ատիշ բէյիտի . – Պու տա տօղրու ապը .

Բըլանթաատ . – Ի՛նչիս էֆէնտի հադրէթլէրի , իմմէ միւսիւ Թէֆիէր պու ճիհէթլէրի նագաըը ապդադմա ալարագ , անէ կէօրէ թէֆթիշ ու թէատըդաէ մուամէլաթընա կիրիշէճէք խատ .

— Եհսահէտիդ , ֆագաէտ պիր ազ էվվէլ «Պու գաատընը նէրէյէ կէօմիւրտիւքեր » ատէոիյինիդ աէօգ պիր մուամմա տըր քի , պունը հագլ իմմէյէ չալըշմալը խտնիդ .

— Էյի ամմա Թէֆիէր կիտի , մայէթինտէ պուլունան ատէմլէր կիտի հադրաքէթ իմմէյէ իչին պէնտէնիդէ տէ պիր էմր վէրիւմէք լազըմ խատ .

— Օ հալտէ նէ՞ եարար խտնիդ .

— Մի ուաատէնիդիդ ապդ խտէյիմ , նախկհանի վէ պիր դէմնտէ զուհուր իմմիշ պիր հադտխէնին , պիր գըդ վէ եա պիր գաատըն գաչըրըլաըդընը խապտի խտէճէյինի տիւշիւնէբ խատ . նէ կիտի պիր վուգուատի զուհուրա կէլտիյինի

Թէֆթիշ իմմէք իւզրէ Բարիզին հէր սէմթինի , հէր մադհալէօինի վէ պիր սաաթլըգ մէսաֆէտէ քնագըն օլան ճիվարընը ատլաշըր խատ . պիր սաաթլըգ մէսաֆէտէն խպտըէթ օլան ճիվարընը տէյօրտա , չինէքի արապանըն զայպ օլտուղու սաաթդա պուլունտուղու սաաթ պէյնինտէ կիւղէրան խատէն զէմանն զարիքնտա , գամ խտիէճէք մէսաֆէ տաճա դիյատէ օլամագ . հէր չիւպհէտ պուլունան գօմիսէրլէրտէն հէր կիւն պիրըր բաթօր խմմէր խատ . Պու սայէտէ հէր սէմթէ նէ օլտուղունա վէ գօմիսէրլիյէ նէ կիտի չիճնայէթլէր արդ խտիտգիյինէ վագդի օլտր խատ . արապանըն կէչմիշ օլտուղը վէ կէչմէտի լազըմ կէլէն պալըգըը վէ չամուրըը էօղլաըը քնամիլէն տօղաշագագ մուտյէնէ խտէր խատ . արապանըն Թէքէրլէքլէրինի , աթըն նալաըընը էօղլիպ հիտագ խտէրէք Թամամիգաթա կիրիշիր խատ . պէնճէ պու Թէագըրգամըն նէմիճէտի օլմագ իւզրէ 13 նօմէրօյը արապանըն Պանէօլէ Թարիգի իլէ Դաբաօլերի Թէրէհինէ չըգտըգը , մուտախարէն պիր պաշգա էօլտան Մ՚ծնթօմիլէ տօղրու էնագիյի , պիր սաաթ ատնրա զուհուր խտէն էանկընըն մահվ ու պի նէչան իյէտիյի էմրտագը խաալ պիր խանէնին էօճիւնտէ տուրտուղու անլաշըըը խատ . պու սուրէթլէ գաչըրըլմըշ օլան գաատընըն վէ եախօտ կէնճ գըզըն , միւհիթէրէք օլան խանէտէ էանրագ մահվ օլտուղունա տա գանատի հասրէ օլուր խտի ,

Ատիշ բէյիտի իլէ գօմիսէր , Բըլանթաատըն պու սէօգլէրինի քէմալի հայրէթլէ տինլէյօրտր խտի . պու խտֆիյէ մէմուրընըն Ֆագրիյատի Թարգընտա տէրմիյան իյէտիյի միւթաատաֆ , մէհաբէթը ֆէվգէլատէտինէ տէյտէթի խտէճէք օլան պու սէօգլէր , հէր իրմինտտէ նիհայէթի տէրէճէտէ միւշտարը հայրէթի իյէյօր խատ . հաթտա ատիշ բէյիտի հայգըրտագ .

— Պունը սիզ ատայըգ պուլտունը՞զ մը , տէյինճէ , Բըլանթաատ էտիպանէ պիր սուրէթտէ կէօգէրինի եէրէ ամֆ խտէրէք .

— Էվվէթ էֆէնտիմ, ոէյու ճէվապ վէրտի ։

— Արապանըն Գաբաօլէրի թէրէմինէ կէօթիւրիւլմիյին-ոէն էմնիամիինիզ . . .

— Էվվէթ , հէմոռէ գաթիյէն էմինիմ . . .

Գօմիսէը . – Գաչըրըլմըշ օլան գաւալլը մախլուգ եանըպ մահվ օլմուշ , էօյլէ՞ մի . . .

— Շիմոռէի հալոռէ պու սուալլէրինիզէ գաթի պիր ճէվապ վէրէմէմ, զանն ու գըյաս իլէ էօյլէ պուլույօրում . . . թէֆթիշ վէ թէհարրիյաթըմը թամիլ իթտիմ . . . չիւնքի բեամէն իճրայի թէհարրիյաթ վէ թէֆթիշաթէ մէմուր ի-տիմէտիյիմ, պունըն իչին պիր էմր ալմնաըզըմ ճիհէթիլէ չալըշըպ չապալայըպ տա պիլախէրէ թէքթոիր օլուննուրում ոէյի չէ քինամիմ,

Ա.այիշ բէյիսի . – Բըլանթա՜տ , սիզ հագըզաթէն ի-տաբէնին բէ՛ք մուգաւոռէմ վէ իչկիւզար պիր աոէմի իմիշ-սինիզ· թէճրուպէ վէ մէհարէթինիզին պու տէրէճէսինէ հէ-նուզ վագըթ ոէյիկ իտիմ . . . պունը թամամվուր պիլէ ի-տէմէ.յօր իտիմ, ահէ՛րին . . .

Խաֆիյէ մէմուրը , մէտերէթի վէ մաղրուրիյէթի սայի-գաոը իլէ գըզարըպ պօզարարագ մէգամը թէչէ՛քքիւրաէ պաշընը է.յոի · սայիշ բէյիսի ոէ օղուննէ ոէվամ իլէ .

— Պու մուհիմմ նէթիճէյի սիւնքի կի՛չն մի իտիհ-սալ իտէպիլտինիզ, ոէտո ,

— Էվվէ՛թ էֆէնտիմ, հէնուզ տիւնքի կիչն Հոկոեմ-քերին եիմինճի կիչնին կիճէոի աշըրըլան 13 նօմէրօլը ա-բտապանըն թէ՛քէրլէ՛քքէրի իլէ , պու արապայա գօշուրմուշ օ-լան պէ.յկիրին այագլարընաագի նալլարըն էօյչիւսինի կիզ-լիճէ ալարմ, արապանըն իպի ոէօրթ կիչն գաոտար պալընգիը վէ չամուրը եօլ իւզէրինոէ գալմըշ վէ ոօնրաոտան եազ-մուրտան պէրագ պօզուրմուշ ոըր ,

— Պաննէօլէնին բօյիս գօմիսէրինի կէօրտիւնի՞զ մի . . .

— Խա՛յըր էֆէնտիմ ,

— Նիչի՞ն . . .

— Զիւնքի քիմ օլտուգտամը , նէ սէլահիյէթ վէ մագ-սատս իսթիճմաոէ գալըշըրըգըմ թագիյի անկաշըմագ իսթէնիլէճէ յինոէն , պունոան սարթը նագաը իլէ եանան խանէ ճիվանրընտա իզ ամէթ խոէնէէրտէն պագը չէ.յէը սօ-րտու անկայաճագ , ալէքսանտրա Պաննէօլէոէ եանկընըն էս-պագը գուհուրինի թէագըգ եիմմէքլէ պէրաբէր , խանէ սահիպինին ադգընը արայաճագ խտիմ . ֆագաթ իհթիրագ եիմտիմ . էվվնոէ րէյամ պիր էմիրնամէ պուլունմատըգը իչին պու տիւրլու թէչէպպիւսաթէ ոէ քինամտոէ սէլահիյէթ կէօրէմէտիմ,

— Պու թէհարրիյաթէ ոէվամ եիմմէք իսթէ՛քմիինիզ,

— Նէ՞ նամ իլէ . պու իշ պիր տիկէրինէ հէվալէ օլուն-տու , պու խուսուստա թէհարրիյաթէ գըզյամ եիմմէք իչին պէնոէէնիզ հիչ պիր սէլահիյէթի հայիզ ոէ.յիմիմ . . .

— Պու պապաէ ալտանըշյօրտունըզ , պու տագըգտաէն եիմիպապէն սիզոէ միւֆէթթիչսինիզ . . .

Բըլանթատ , սայիդսյի մէսէրրէթլէ քինամինի զաթի ի-տէմէ.յուպ , զայրի իհթիյարի պիր տուրէթոէ հայգըրարագ .

— Ա՛հ միւսիւ , պէնի նէ՞ տէրէճէ մէտուտ վէ պահոը-եար եիմտինիզ . . . ոէտո ,

— Եարըն մէմուրիյէթինիզէ տայըր օլան էմիրնամէ մէ-գամը նէզարէթոէն իմզա եիմտիրիլէճէք տիր . սիզոէ հէ-ման իչէ պաշլարսընըզ . . .

— Թէչէ՛քքիւրաթըմը , միննէթտարլըգըմը նա՞սըլ արզ իտէպիլէ.յիմ . . .

— Թէճրիպէ վէ իգթիտարընըզըն եէնտէն եէնիյէ տատրընը ըզհար կալէմէք տուրէթի իլէ , էվվել էմիրոէ չու 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսինէ տայըր օլան քէշֆիյաթ վէ միւթալաաթընըզը , րէամ պիր ժուրնալ իթանզիմի իլէ թտա-վիր իտտինիզ , միւֆէթթիչլիք էմրինի ալմագ իւզրէ կէլտի-յինիզ արըտտա պու ժուրնալը տա պէրագէր կէթիրինիզ ,

պուն՝ը միթէագըզ աէրհալ իւֆայի վազիֆէյէ պաշլարաբ-
նըզ . . .

— Պանեօլէ բօլիս գօմիսէրի թաբաֆընտան իտարէյէ թազոմ՝ օլունան բաբօլլար՝ նազար՝ թէոգըզտան կէչիր-
մէ՛ք , պէնտէնիզ իչին մունճիալի իսթիֆատէ օլաճազ տըր .

— Պունլարըտա օգուրսուճազ սընըզ , հաֆտա թահսար իտարէնիզէ աէօրթ նէֆէր բօլիս վէրիլէճէ՛ք . . . պունլարտա
հալըն թէրթիպ օլունաճազ տըր .

— Միւսաատէ պույուրտուտանըզ պիր լութֆ թէմէննի իտէճէյիմ . . .

— Սէօյլէյինիզ .

— Պու մէսէլէյէ միւթէալիզ խուսուսաթա հիչ պիր քիմսէնին միւտահիլէ իթմէմէյինի , հալընըզ պաշըմա չա-
լըշմագլըզըմա միւսաատէ պույուրմանըզ՝ րէճա իտէրիմ .

— Բէ՛ք ալա էօյլէ օլսուն , արթըզ կ՛ետինիզ միւֆէթ-
թիշ էֆէնտի , հալըն սապահ կէօրիւշիւրիւզ . . .

— Բըլանթատ , եէրէ գաբանըրճասընա էյիլէրէ՛ք վէ-
տա իթտիքտէն սօնրա քէմալի չէվզ ու մէսէլրէթլէ սատ-
յիշ րէյհինէն նէզտինտէն չըզտաը . Գարը թէքրար գաբա-
նըզ հալընըզ գալընճա , գօմիսէր , սատյիշ րէյհինէ .

— Պու սաէմ բօլիս օլմազ իչին ռօպմուշ տըր , տէտի ,

— Էվվէ՛լ , զէքեալէրը ֆէվգէլատէօնի շիմտի իս-
պահ իթտի . . . պու իշտէ էրէյիճէ խըսուսէթլէրտէ պու-
լունաճաղընը գանն իտէրիմ .

— Թէֆէրիճ րէ՛ք զիյատէ ճանը սըզըլաճագ , օտա րէ՛ք չէյիթան չէյ տիր . . . էսէֆ օլունուր քի րէ՛ք չաբըզ իչտէն
օսանտը . . . հէման մտաշ ու թայինամընը քէսէճէ՛ քմիսի-
նիզ .

— Պիզէ րէ՛ք չօգ խըսուսաթը սէպեպտի իթտիկի իչին պու սապիթիւն ապ ու թարտընը համիյէթէ մունվաֆըզ կէօ-
րէմէյօրուտ , քէնտիսինէ տէօշէլի վէ համթապուը օթէլլէր
թէֆթիշի կիպի իշլէրտէ իսթիխսամտ իտէրէ՛ք , թէզտաուա

մտաշը կիպի պիր մըզտար բարա թահսիս վէ թային իտէ-
ճէյիմ . . .

Էրթէսի կիւնու սապահլէյին սատյիշ րէյհի պապը մու-
հիմմ վէ սաճլէ իշլէր իչ մէշղուլ օլտուգտան սօնրա , թէ-
ֆէրրիճ եէրինէ թայինինի վիճտահի կէօրտիւյու Բըլանթատընը
միւֆէթթիշլիք էմրինտէ իսդալաթտը .

Գապինէսինէ կէլտիյի էամտաէ եազըլտանէսինին իւզէ-
րինտէ պիր չօգ բաբօլար կէօրտիւ , պունլարընը իչինտէ Բը-
լանթատըն օ կիճէ եազըզ էրքէնտէն կէթթիքճէ օլտուգտա
ժուրնալը պլըլտը . պատէհու թէֆէրրին ատէմլէրի թարա-
ֆընտան վէրիլիպ խիւլասա խոխլէն բաբօլլարա վազըֆ օլ-
մազ խոթէտի , եակիլէրի կիպի պունլարտանտա հիչ պիր շէյ
անլաշըլմամըյօր իտի .

Թէֆէրրին բաբօլլարը , հալընըզ շու սաթըրլարը հաղի
իտի .

« 13 նօմէրօլը ապապայա ատյըր իճրա խոխլէն թէոգը-
գաթ հէնտազ պիր մունվաֆագըյէթսախ իթմէմիշ տիր . հիչ
պիր էսէր հիչ պիր նըշանե կէօրիւլմէմիշ տիր . մահաֆիհ
մտաղուտը եէս ու ֆուրթուր օլմայտագ հալա չալըշըյօր իս-
սէմ տէ , պու ատնե գատար սարֆ խոխլէն հիմմէթի ու զայ-
րէթթին սէմէրէսիզ գալմասընա նէզտաէն , պունտան պէօյլէ
կիւզէլ պիր նէթիճէ խոթխատալ խոեալիմէ՛ք թէսատուֆէ մէ-
նուէթ պիր քէյֆիյէթ տիր . »

Սատյիշ րէյհի , թէֆէրրին պու բաբօրընա ատլա էհէմ-
միյէթի վէրմէտի . եէնի միւֆէթթիշ Բըլանթատա թարաֆըն-
տան օ կիճէ թանզիմ օլունան ժուրնալը քէմալի ատզդ ամէ-
լա օգուտու .

22

Բլանեմաա, պու իշէ տայրը օլան թէատրոպամի վէ մութթալաամը բէզ կիւղել վէ բէզ թատկին պիր աութէթաէ եազմըշ, իչին եօլունա կիւլտիյինի վէ թէատրոպամը վապատանըն, իէրիսի իչին լումուա վէ իմմանատպախշ իմտիյինի պէյան իմմիշ խոն.

Ա.ապիշ բէյիսի, Բլանեմաանըն մուճատաալ բաթօրլունը մէյնունէն օգուտուգաան ոանրա օտաճըլարաան պիրինի ճէլպ իլէ, մութճէմմիլ Թէճիր կելմիշ իսէ աերհալ հուզուրընա կէմիրմէսինի էմր իմտի, Պիր տապրդա կէշէր կէշմէդ ժօրժ Տրլամուր-Վ.օսիյօնըն շէրիքը ճինայէմի, աապիշ բէյիյինին պուլունաուդու գապինէյէ կկոսի. Բէյիս էֆէնտի մուգաատէմէյէ ասլա լուզում կէօրմէյէրէք, քէլամէ աղաղ խաուպ.

— Թէճիր, ախիրէն իհտէնիզէ հէվալէ օլունան իշլէր պիզի բէք չօդ եօլտաու ատ յի՞լ մի, ատ յինճէ, Թէճիր խիսաճը ինմիզար օլան պու սիւալ իզերինէ շաշըրաը, Թատկիյ պիր մէրագ իլէ քէքելէյէրէք.

— Ախիրէն իհտէմէ հէվալէ օլունան իշլէ՞ր մի, ատ յէպիլտի, Բէյիս էֆէնտի իսէ սէօզինէ տէվամ իլէ.

— Էվվէթ, պիր գաչ հաֆթատան սէրի իսմիխսմէ պիզ էքէյինճէ իշլէր հէվալէ օլունաու, Կինճէ կիւնտուզ ատյադ իզերինատ գալըպ եօլտալտունըզ. պուննան պէօյլէ իյիթայի վազիֆէ պիզ կինճ կէլիր, չինքի վինճաու եօլտալընճա պիհինատ պիմմթատալի գուվվէթինի զայագ իսէր, տէտի.

Թէճիր, ֆուրթունանըն գիյատէլէշճինյինի հըսա իմմէքլէ պէրապէր սէպէպինի պիր տիւրլի անլայամայօր իսի.

ճէպրը նէճա իլէ մէմանէթինի մուհաֆազա խոէրէք, հայրէթէ տէլալէթ իսէճէք պիր թատր իլէ.

— Բէյիս էֆէնտի հազրէթլէրի, մադամաը ալինիպ նէ օլտուղունը չիս պիհէմիլ էյիճէ անլայամայօրսունուզ, չինքի չիմճիյէ գատար գայրէթտէ ասլա գուսուր իմմէհամ սանըն յօրսուզ, տէյու ճէվապ վէրտի.

— Դայրէթինիզ էյան պադի տիր..., Ֆագաթ պիհնէն եօրկունա պուլունտուգունըզ իչին օ գայրէթի սէմիրմէկիյ գաւլօր, պու կիւնէ կէլինճէյէ գատար բէք չօդ խըտմաթ ընըլտի սէպգաթ իյլէտիյինին պիլտիյիմ ճիհէթիլէ, մադամատըմ սիզէ պիր գապահաթ իանատ իմմէք տէյիլ տիր, Ճունը տէմէք իսթէյօրսուզ քի, պու կիւնէքի գայրէթինիզ վէ խըտմէթինիզ, էվէլքիլէր իլէ գապիյի թամգիզ վէ գէյատ օլատյօր...

— Բէյիս էֆէնտի հազրէթլէրի, հազգը աճիպանէմատ պէօյլէ գաթի պիր սաութէթաէ վէրիլէճէն հիւքիւմտէ, հաՆնկը րաթօրլատա, հաՆնկը սէպէպլէրէ իսթինատ խոիլտիյինին սօրմադա ճէսարէթի իսէպիլէրիմիյիմ.

— Եինէ քէնտի բաթօրլարընըզդա,

— (Հայրէթլէ հայդըրատադ.) Ցէնիմ բաթօրլարըմմը...

— Էվվէ՛թ, հազգընըզտաքի թէվճճիհհամըմը նադա իսէն եինէ սիպահինիզ,

— Էտատը պահա 13 նօմէրօլը ատադա մէսէլէսի՛ մի,

Բէյիս էֆէնտի թատիզ մէզամընատա պիր պաշ իչաբէթի իլէ մուդապէլէ իմտի. բօյիս միճէթիմիչլի խէ, քիսմէթանէ սէնէպիլէճէք պիր վազի զարիպ իլէ սէօզինէ տէվամ իսէրէք.

— Իշթէ պու եհտազէն պիր իմատ ու հադատամէ կէրչէքտէն ինճիթմար իմմէյօր իսիմ... պու խուսուսատա վիճատանըմ բահաթ տըր. չինքի թէատրոպամը լազըմէսէ ասլա գուսուր իմմէսիմ... վազատա պիր նէմիճէ հասիլ օլմատը, պունը կիմիրաճի իսէրիմ. Ֆագաթ պէնտէ նէ՞

գուսուր վար . քեշճի միւմբիւնախզ օլան պիր շէյի թապկայ քեշճի իտէմէտիմ . . .

— Պու իշին քեշճին նագաքի՞լ մի զանն խոխյօրսունըզ,

— Զանն տէյիլ , պու պէնճէ պիր հազըգաթ տըր . . .

— Եարմադը միւմբիւն օլան շէյլէրի հարապամ տէյօրսունըզ, էօյլէ՞ մի ,

— Էվվէլթ էֆէնիմ , պէնճէսի պէօյլէ տիր . . .

— Իշթէ շու խյթիրաֆընըզդանտա անլաշըլըյօր վի պու մէսէլէքտէ ճօրուլմուշ չընըզ . . . պիրա էկէր էվէլքի կիպի իշէ պաշլամազդան, հէր ճիհէթինի լայըգը իլէ տիւշունմուքտէն ճօնրա չալըշմըզ օլսա իսթինիզ , պու կիւն սիզին եէրինիզէ պիր պաշգասընըն քեշճի խյթիրի հազըգաթը մէյդանա չըգարըր իսթինիզ ,

Թէֆիէրին պէթի պէնզի սարսարը քէսիլտի , դայէթ միւշկիւլ պիր մէվզուա պուլունօյօր իտի . ամայիշ րէյիսինին կէօզլէրինի ևիւղիւնտէն այըրմադըզընը , քէմալի տըգգաթլա սիյմասընը մուայէնէ խյթիխինի կէօրիյօր վէ ա յագ պաստըզը զէմին չէօքիւպտէ , քէնտիսինի պիր ֆէյա քէթ ուչուրումունա եուվարլայաճագ սանըյօր իտի . մամաֆիհ րէնկ վէրմէմէք վէ մէթանէթինի մուհաֆազա խյմէք լազըմ կէլէճէյինի Թագտիր իլէ քէնտինի Թօրբատը . պինտագէն ալէյհ ևիւղիւնտէ եապընըզ ալայիմի հայրէթ կէօրիւմիւյի հայտէ Թիթիրէք պիր սէս իլէ .

— 13 նօմէրօլը արաապայը աշըրան խըրսըզլարըն իլինի պիր պաշգասը՞մ պուլմուշ . . . արաապայը չալարգաան սօնրա հանկը եօլ իւզէրինտէն կէօթիւրտիւքլէրինէ պիրիսի՞ մի վագըթի օլապիլմիշ , տէյու սօրաու ,

— Էվվէլթ ,

— Նէրէյէ կէօթիւրտիւքլէրինի՞տէ մի . . .

— (Ձէօղունի քէսէրէք .) Էվվէ՛Թ , օ տա քեշճի օլունմուշ,

Թէֆիէրը , սըգընթըրընտան նաշի աչընտան ևիւղիւնէ տօղրու ադմայա պաշլայան Թէրլէրի սիլէրէք .

— Րէյիս էֆէնտի հազրէթլէրի , էֆքեարը ալինիզէ մուհասիֆ սէօղ սէօյլէմիյիմ իչին աֆվընըզը բէճա իտէրիմ... ֆագաթ հալա պէնտէնիզ պունա իհթիմալ վէրէմէյօրում, տէտի ,

— Պէն ևինէ աբտինի իտտաա իսթյօրում, արաապայա պիր գատըն պէնտիրիլիսպ գաչըրըլմըշ, միւթէագգիպէն արաապա Պանեօլէ Թարիֆի իլէ Գարասօլէրի Թէբէսինէ չըգարըլմըշ . գատըն՝ պու Թէբէտէ քեայինն պիր էվտէ պըրագըլմըշ վէ պիր սաաթ սօնրա պու էվտէ եանմըշ ,

— (Թէվֆիք ու տէհչէթինի զաաթի իտէմէյուզ Հայգըրատ .) Ա՛հ , պունըն միւմբին օլմատըգընը պէն պիլիյօր իտիմ . Պանեօլէ ճիհէթինէ իչ տէֆտա տա պէնտէնիզ կիթտիմ վէ պէօյլէ պիր շէյ անպայամատա՛մ ,

— Անպայամատըգընըզըն նէ՛ էհէմմիյէթի վար . եէթէր քի հազըգաթ պու մէրքէզտէ տիր ,

— Խըրսըզլար Թուֆուլմուշա՛ր մը . օ գաչըրըլան պատընըն նէ օլսուդու պիլինիյօ՛ր մը . . .

— Օ՛ , սիզ պիրտէն պիրէ բէգ իլէրի կիսթյօրսունըզ, պիզ տահա միւհթէրէգ օլան Թանէտէ պուլունույօրուզ. պու կիւն տահա զիյատէ մուհիմմիթ ալընաճագ ,

Թէֆիէր , զայէթ միւշկիւլ պիր մէվզբատա վէ ադիմ պիր ադագ ու ըղմըրտագ իչինտէ պուլունմագդա պէրապէր պիր ադ նէֆէս ալտը , օ անդ գատաը Խաթիհնատ օլունան նէթիճէլէրտէ , քէնտիսինճէ մուճիպի մէսուլիյէթի պիր շէյ կէօրէմէյօր իտի . Խապիսի մէրգում քէնտի քէնտինէ .

— Հայտէ արաապանըն իզի պուլունմուշ օլսուն , միւհթէրէգ օլան Թանէէնին էնդազընատան հիչ պիր շէյ քեշճի օլունամայաճագ տըր . տէտիյի սըրտատա , տամայիշ րէյիսիտէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Իշթէ պիւթիւն պու հալէր Խապէր վէրիյօր քի , սիզ զիյատէճէ եօրուլմուշատունըզ. պունատան տօլայը սիզի Թէքտիրէ լուզում կէօրմէմ . . . ֆագաթ պիր ադ Խթիթ-

բահաթ իթմէնիզի թաւխիչ խէրիմ . . . տէմէխ իլէ , թէֆէր զարիպ պիր հալաէ .

— Իսմիթճանամէմի թագտիմ խէճէ՛քմիյիմ , տէտի ,

— Խա՛յըր , խա՛յըր . . . սիղ իտարէնին սէպաթը վէ էսկի էմէքտարլարընտանըզ , սիղէ խաճիճ պիր խըտամէթ թէվֆիկ խէճէյիմ քի , օ ասյէտէ իսմիրահաթ խէպիլիրտինիզ . Հաթադը վէ տէօշէմէլի օթէլլէրին թէֆթիխինէ մէմուր օլաճադընըզ , այըզընըզա տա էլլի ֆըրսանդ զամիր խտէճէյիմ ..

Թէֆէր արթըզ էյիտէն էյի միւսթէրիհ օլտու . . . մուամէլաթը սխիրէսի եօրկունլուզունա համլ օլունույօր իտի . մահաչընա էլլի ֆըրսանդ զամիր իտիլմէսի , մաղնունիյէթտէն պէրի օլտուղունը սէրահաթէն խապէր վէրիյօր իտի . մէգամը թէչէքքիւրտէ ֆագաթ պարիտա պիր թամըր իլէ պիր գաչ սէօզ սէօյլէմէքտէն սոնրա .

— Նէ՞ զէման իյիֆայի վազիֆէյէ պաչլայաճաղըմ , տէյու սորտու ,

— Մուավին գօմիսէր էֆէնտիմին Հանընա կիտինիզ , պու ճիհէթլէրի անընլա գօնուշունըզ ,

— Աբլ մէմուրիյէթիմ օլան միւֆէթթիշլիք վազիֆէսի՞ . . .

— Պու կիւնտէն իթիբարէն Հէրինիզէ պիր պաչգասը թային օլունաու ,

Թէֆէր քէմալի իհթիրամ իլէ էյիլիպ արզը վէտա իտէրէք չըգոը կիթտի , Թապիսը մէրգումֆ քէնարի քէնարինէ .

— Եէրիմէ պաչգասը մէմուր օլմուշ . . . աճէպա պու քիմ օլո՛յօր , 13 նօմէրօլը արապանըն իչինի քիմ պուլմուշ իսէ թապիյի օ տըր . էլպէթ անըն տա քիմ օլտուղունը անլայաճաղըմ , տէյէրէք , ինթիզար սաղօնընա կէչտի , էթրաֆընա պագմագտա իքէն կէօղիւ գըսա պօյլու պիր ատէմէ իլիչտի , Թէֆէր պու ատէմի ուզագտան ուզալա թանըյօր իտի , Պու էֆնատէ օտաճը կէլիպ .

— Միւսիւ Բըլանթատ պուրատա՞մը , տէյու սօրմաքը իւղէրինէ , գըսա պօյլու ատէմ ահագա գալդարագ .

— Մէվճուտ , տէտի ,

— Ա՜սայիշ ըէյիսի էֆէնտի սիղէ պէգլէյօր ,

Բըլանթատ , ըէյիս էֆէնտիյին նէզտինէ կիթտիյի սըրատա , Թէֆէր թիթրէյէրէք .

— Պու օ տըր . . . պիր խաճիյէ մէմուրը , պէնի թէատգըպէ , հարաքաթթըմը թէֆթիշէ մէմուր օլմուշ . . . շիմտի տէ Հէրիմէ թային օլունույօր . ֆագաթ պու քէնարխինճէ էյի պիր շէյ տէյիլ տիր . ֆէլաքէթինի մուճիպ օլաճագ տըր , տէյէրէք , իտարէյի մէրքէզիյէտէն ուզագլաշտը . վագտա հէնուզ մաղնունիյէթինի մուճիպ մէյտանտա պիր հալ Հօզ իտի . ֆագաթ պու Հէնի խաճիյէնինի , օ կիւնէ գատար գարանլըգ իչինտէ գալան հագըգաթըն քէշֆինէ գայրէթ իտէճէյինէ շիւպհէ իթմէյօր իտի , Թէֆէր , էրէյիճէ տիւշունտուքտէն սոնրա շու միւթալաա իլէ միւթէսէլլի օլտու ,

— Տահա վագըթ միւսաիտ տիր . պու ատէմ նէ գատար շէյթան օլուրտա օլտուն , մտատէմքի Պէրթ Հանան խանէ իլէ պէրապէր մահվ օլտու , արթըզ հիչ պիր շէյտէն գօրգմամ . իտարէտէն պիւսպիւթիւն այաղըմը քէմէկիմ . տօսթլարըմտա վար . . . իչիմին խաճիճլէշմիյիտէ ֆէնտա օլմատը . արթըզ ժան-ժուտիյի արամագտա մէշղուլ օլաճագ վագթըմ վար տըր . միւսիւ Բըլանթատա կէլինճէ , օ տա մէմուրիյէթինտէ չօգ զէման տէվամ իտէմէյէճէք տիր . . .

Նէնի միւֆէթթիշ ասայիշ ըէյիսի իլէ էրէյիճէ պիր միւտտէթ գօնուշտու . միւթէապըտըն նէզտարէթ թարաֆընտան իմզալանմըշ օլան էմր իլէ , 13 նօմէրօլը արապայա միւթէալիճ էվրագը համիլէն կիտէճէյի էռնատէ , ըէյիս էֆէնտի .

— Պունլարը արգադաթլա կէօզտէն կէչիրինիզ , վէ պու ագշամ սաաթ պէշտէ կէլիպ միւթալաաթընըզ նէ իսէ պիլտիրինիզ , տէտի ,

Բլանթաատ, թայլին իսիլէն սաաթաա թէքրար րէյիսին հուզուրընա կիրտիլի սըրսաաս, րէյիս էֆէնտի.

— Նա՞սըլ պիր շէյ պուլապիլտինի՞զ մի, ոէյու սօրսուս.

— Պուլապիլտիմ զանն իսիյօրում...

— Մուհիմմ պիր շէ՞յ մի...

— Պէլկի մուհիմմ տիր. ֆագաթ չիմտի պուրասընը թայլին իսէմէմ, չիւնքի վէրիլէն բաթօր միւնթազամ ոէյիլ տիր.

— Հա՞նկը բաթօրսան պահա իսիյօրսունըզ.

— Պանեօլէ բօլիս գօմիսէրի թարաֆընսան վէրիլէն բաթօր...

— Պունըն խիւլասայի մնալի նէ՞ օլույօր.

— Շու պիր գաչ սաթընրսան իսպարէթ.

Բլանթաատ, եիւքսէ՛ սէաս իլէ շու սաթընրընրը օգուստու.

« Հոկտեմբերին եիրմի պիրինճի կիւնիւ սապահլէյին Գաբաօլէրի թէբէսինտէ պիր չուգուրսան, էօլիւմ հալինտէ կէնճ պիր գադընըն ճէսէտինի չըգարարագ տէրհալ խասթախանէյէ թէսլիմ իթմէկ» պունաս սէրահաթ եօգ... պու գադընըն իսմի նէ՞ տիր. էճնէպի՞ մի, եօգսա պուրասը՞մը, քէնտիսինէ պիր շէյ սօրուլուպ անլաշըլմամընը՞շ մը, հա՞նկը իսաթախանէյէ կէօթիւրիւլսիւ. պու ճիհէթլէրէ միւթէալիգ պիր սէօզ եօգ... էֆէնտի, սիզմէ թաատիգ պույուրուրսունըզ քի պու կիպի բաթօրլարըն, բօլիս իսաբէսինճէ ասլա պիր ֆայիտէսի օլամազ...

— Հադգընըզ վար, պունը թանըմիմ իսէն գօմիսէր թէքմիր օլունաճագ տըր. նէ հալ իսէ, սիզ պու բաթօրսան նէ՞ մանա չըգարըյօրսունըզ.

— Դամթի պիր մանա չըգմույօր... ֆագաթ 13 նօմէրօլու արապա ճինայէթի վէ եա հաատիսէսինէ թէսլիգի վէ միհնասիպէթի իսթիսլալ օլունապիլիր. բէճա իսէրիմ էֆէնտի, պիր քերբէ տըզդամթ պույուրունըզ. էօլիւմ հալինտէ պուլունան կէնճ գադընն այրն եիրմի պիրինճի կիւնիւ սապահլէյինն էլէ կէչիրիլմիշ... արապանըն չալընմասը, Գաբաօլէրի թէբէսինտէ եանկրն վաւգուրսա, այրն եիրմի վէ եիրմի պիրինճի կիւնլէրինէ միւսաաղգ տրր... իչթէ պու թէվագուճ նազարը տըզդամթըմը ճէլպ իսիյօր...

— Օ հալտէ Պանեօլէ գօմիսէրինի կէօրմէլիսինիզ...

— Եարըն կիտեր կէօրիւրիւմ.

23

Բլանթաատ, բօլիս իսաբէսինտէն չըգըպ պաշընը էօնիւնէ էյէրէք եօլա տիւշէլտի. եիւրիւտիւլիւ էանսատ բէք չօգ շէյլէր տիւշիւնիյօր, բէք չօգ գըյասլարսա պուլունույօր իսի. մէրգում օ գադար տալկըն օ գադար տիւշինճէլի պիր հալտէ իսի քի, օն պէշ սաթմ կէրիսէն պիր սաէմին, քէնտիսինի թէագըպ իթմէքտէ օլսուդունը կէօրէմէսի.

Ալթմըշ եաշընսա գադար կէօրիւնէն պու սաէմին արգադընսա կէնիշ պիր բարտէսիս, կէօզլէրինտէ եէշիլ ճամլը պիր կէօզլիւք պուլունույօր, ալիլ վուճուտ վէ սագլամ պիր պասթօնա տույանարագ եիւրիյօր իսի.

Բլանթաատ, քէօրրիւտէն կէչիպ բրնթըմ պօյունճա պիր միւսաէմէ եիւրիյէրէք, ժէլկէօր սօգաղընա վարըլ օլունճա 7 նօմէրօլը պիր իսանէ արալըղընա սաբըպ կէօղտէն նիհան օլսուս, կէօզլիւքլիս սաէմ սէ օն տագըճա գադար դալտըրըմ իւզէրինտէ կէղինակբտէն սօնրա պու իսանէյէ կիրիպ, գարուճըյա.

— Միսիս Բլանթաատըն պուրասա իգամէթ իսուպ

իթմէեմիլինի լուքֆէն խապէր վէրի՛լմիսինիզ, տէտի։

— Էվվէթ միւսիւ, պուրատա իգամէթ խոյօր, չայէտ քէնտիսինի կէօրմէք իսթէյօրսանըզ, չիմոի կէլսի օտասընա չըգսը։

— Խա՛յըր, չիմոի աճէլէ իշլէրիմ վար, պաշդա վագըթ եվինէ կէլիրիմ...

Կէօզլիւքլիւ ատէմ, ճանի թէֆֆէր, քէնտիսինի մաղլուպ իտէն ատէմին իգամէթկեահրնը էօյրէնասիյինատէն ոօլայը մէյնուն օյարագ ուսուլէթլէ չէքիլիպ կիթտի։

Պու պահաբատա պուրատա պըրագարագ, պիզ եվինէ օ կիւնիւն սապահրնը Իրնէ Մուլէն իլէ էմիյէն Լօրիյօյա միւլագի օլաճագ վէ տահա տօղրուսը պունլարը թէագըզպ իտէճէյիզ։

Պու իչի զաթ էրքէնատէն գալգըզպ պիր արապայա րաքիպէն տօղրու Մօնթրօվիլէ կիթտիլէր քի, օ էնատէ հէնուզ տիւքքեանլար վէ մաղազալար աչըլմադա պաշլամըշ իտի. Իրնէ իլէ կէնճ տօգթօր պիր շարապճը տիւքքեանրնատա կիրտիլէր. օ սաաթտա շարապճը, տիւքքեանրնատա եալրնըզ պուլունույօր իտի, Իրնէ մէրդումա եագլաշըպ։

— Միւսի՛ւ, լուքֆէն միւսիւ Բիշարրն նէրէտէ իգամէթ իթտիյինի խապէր վէրի՛լմիսինիզ, տէտի։

— Օտուն թիւճճարրնատան օլան զա՛թ մը...

— Էվվէ՛լ միւսիւ։

— Փէօյիւն ալթ պաշրնատա... մաղազասը ճատոռէ իւզէրինէ տիր... եաֆթասը տա վար։

— Թէշէ՛ք քիւր իտէրիմ, միւսիւ, պիր շէյ տահա տօրաճաղըմ, պուրատա Բրրուտիյէր կօշէ նամրնատա պիր զաթ թանըշ օ՛րմուսրնըզ։

— (Տիւչինէրէք.) Բրրուտիյէր կօշէ՛ մի... խա՛յըր, խա՛յըր, հաթատա պէօյլէ պիր խոխոռէ չիմոի իշխոյօրում։

Իչի արգատաշ թէքքար արապայա րաքիպէն քէնտիլէրինէ թարիֆ օլունան օտուն մաղազասրնըն էօնիւնատէ էնտիլէր. մաղազանըն արգա գարուսը այըզ օլտուղունատան խոթիֆ խոխլէն օտունլար, վէ չալը չըրրը կիպի պիր թագըմ շէյլէր կէօրիւլիյօր իտի, իչի արգատաշ իշէրի կիրտիլէր, Իրնէ, գարշըսրնատա պուլունան կէնճ պիր ատէմէ։

— Միւսիւ Բիշար ա՛զմիսինիզ, տէ յու օօրտու։

— Էվվէթ միւսիւ, պէնտէնիզիմ, պիր սըրսարըշրնը՛զ մը վար։

— Խա՛յըր միւսիւ, զաթը ալինիպէ ճիւզիւ պիր շէյ օօրուպ անլամագ խոթէյօրուզ։ Մուամէլաթը թիւճճարիյէտէն ոօլայը Իրրուտիյէր կօշէ նամրնատա պիր էֆէնտի իլէ պիր միւնասէպաթրնըզ վա՛ր մը։

— Օլապիլիր, զիրա մաղազամըն միւշթէրիլէրի չօգ սրը, ֆագաթ պու իսմի խաթըրլայանայօրում. պու զաթ նէ՛րէտէ իգամէթ խոյօր։

— Իշթէ պիզտէ պունը անլամագ իչին սիզէ միւրաճաաթ խոխյօրուզ քի պունըն սէպէպիտէ, պու ատէմին մաղազանըզտան օտուն ալտըղը վէ միւշթէրիլէրինիզտէն պուլունուղը սրը։

— Պէօյլէ օլտուղունատան էմի՛նիսինիզ։

— Էվվէ՛թ, կէչէն այըն իչինտէ պու ատէմէ մաղազանըզտան եիւզ տէմէթ օտուն բարչասը իլէ, եիւզ էլլի տէմէթտէ չալը վէրիլմիշ։

— Զօգ չէյ... պունը նա՛սըլ անլայապիլէնիզ։

— Ումումի պիր եօլ իւզէրինտէ պուլունան ֆաթուրա վասէթասը իլէ...

— Պու ֆաթուրա Մօնթրօվիլտէ՛ մի պուլունմուշ։

— Խայըր միւսիւ, Բարիզտէ, իչթէ չու սրը։

Միւսիւ Բիշար, Իրնէ Մուլէնին իրայէ էյլէտիյի քեաղըտ բարչասընը մուայէնէ իտէրէք։

— Հագըգաթէն պու քեաղըտ մաղազամըն սանսարգքեաթը թարաֆընատան վէրիլմիշ, պու սրբարըշ պէնիմ մաղազասա օլմասըղըմ պիր զէման վուգու պուլմուշ... տէֆթ-

թէրէ պագմալը , տէյուպ , գայտ իտիլէն հիսապաթը թէտգըգա պաշլաալը վէ հէման .

— Էվվէ՛թ , գայտը պուլտուգ , ֆագաթ ներէեաէ իգամէթ իլէտիլինէ տայըը պիր իշարէթ եօգ . պու էշեայը միսիկ կօշէնէն խանէտինէ կէօթիւրէն արապաճըյա միւրաճաաթ իթմէլի , տէտիկատէն սօնրա տէրհալ մէրգում արապաճըյը տիւքքեանա ճէլպ իլէ .

— Ժա՛ն , պու էֆէնտիլէը սիգարէն պիր շէյ սօրուպ անլամագ խաթէյօրլար , տէմէտի իլէ , Րընէ .

— Էվվէ՛թ , կեշէն այըն եվիմիսինեաէ մայրիֆէթինիպէ վուգու պուլան պիր թէալիմաթէ տայըը , տէտի .

— Թէալիմաթ քի՞մէ վուգու պուլմուշ ,

— Բըրուսիյէը կօշէ նամընատա պիր զաթա օտուն իլէ չալը թէալիմ օլունմուշ ,

— Իամինի ունտուրմուշ խոիմ . . . ֆագաթ թէալիմ օլունան շէյլէր խաթըրըմա կէլտի . պու էշեայը Դարսօլէրի թէքքէսինէ կէօթիւրտիւմ . . .

Էթհէյէն . – Խուսուսի պիր խանէյէ՞ մի կէօթիւրտիւնիւշ ,

— Էվվէթ միւսիւ , պու սըքաարըշը խաէնէլէր իչի քիշի խոիլէր ,

Րընէ . – (Հայգըրարագ) Իչի՞ մի . . .

— Էվվէթ միւսիւ , պիրիսի շէյշանն վէ գըսա պէյլու , տիկէրիտէ զաիֆ ուզուն պէյլու խոի ,

Էթհէյէն . – (Էնտիշէ իլէ .) Պու իչի աատէմ , օտուններըը կէօթիւրտիւնիւշ խանէտէ՞ մի իգամէթ խոիյօրլար ,

— Էվվէ՛թ , օ խանէտէ պիր էֆէնտիներին խըտմէթինտէ պուլունատուգլարընը աէօյլէմիշլէր խոի ,

— Պիլգամաթ Բըրուսիյէը կօշէյիտէ կէօրմէտիների՞զ մի . . .

— Խայըը միւսիւ ,

— Էօյլէ խաէ պիզ տէտիյինիզ խանէյէ կիտէր կէօրիւրիւզ ,

— (Գահգահա իլէ կիւլէրէք .) Պու պիր ազ զօր օլաճադ զանն խոէրիմ . . .

Էթհէյէն . – (Մուզթարըպանէ .) Ա՛ճայիպ , նի՞չին ,

— Զիւնքի Բըրուսիյէր կօշէ արթըգ պու տիւնեատա պուլունմայօր . Թէալիմաթըն էրթէսի կիւնի եանկըն վուգու պուլտու . քէնտիսի տէ ուշագլարը տա խանէ իլէ պէրապէր եանըզա քիւլ օլտուլար , պունը պիր քիշի տէյիլ հէրքէս պիլիյօր . . .

Կէնճ տօգթօր իլէ մաքինաճըըն պէնզլէրի սապատարը քէսիլտի , սըթմայա Թուրքուլուշճասընա վիճուտլէրինին հէր զէրրէսի Թիթրէմէյէ պաշլատը , Րընէ օլանճա գուվվէթինի Թօքլայարագ .

— Պու եանկըն նէ՞ զէման վուգու պուլտու , տէյու սօրտու ,

— Օտուն բարչալարընը վէ չալը տէմէթլէրինի Թէալիմ իթտիյիմ կիւնին ագշամընը , եանի Հոկոեմբերին եիրմինճի կիւնին կիճէսի ,

Էթհէյէն Լօրիյօ պունը իչիթտիյինատ սօն տէրէճէ մուզթարըպ օլուպ , մըրըլտանարագ Րընէյէ .

— Ա՛հ , իսթիյզահ խուսպ անլամագտան գօրգույօրսում . . . տէլի օլաճաղըմ , տէմէսի իլէ , Րընէ .

— Ճէսաբէ՛թ տօսթում ճէսաբէթ . . . հէնուզ միւտհիշ պիր ճինայէթ վուգու՞նէ տայըը գաթի պիր իսնարե եօգ , տէյիպ , միւթէագրպէն իֆտատաթընըն պախշ իլէտիյի Թէէիրատէն տօլայը , տիւչարը հայրէթ օլարագ եիւղէրինէ պագմագտա օլան արապաճըյա .

— Պու միւհէնէրէք օլան խանէ քիմի՞ն տիր , տէյու սօրտու ,

— Պիլէմէյօրում , ֆագաթ պունը Պանեօլէտէ անլայտալիլիրանիպ ,

Տօգթօր , արապաճը ժանըն էլինէ պիր պէշ ֆրանգլըգ վէրիպ պէյանը Թէչէգքիւր իլէտիգատէն վէ միւսիւ Բիշարէ

վէտա իմ֊ոիքատէն ասնրա , այագ իւպէրինաէ քէնաինի ըէք կիւճ զապի իտէպիլմէքտէ օլտուղունտան Րընէնին գօլուննա տայանտը , վէ պու սուրէթլէ սիւրիւքլէնիրճէսինէ օտուն մաղազասընտան չըգտըլար ։

Իքի արգատաշ ատէթա գօշարագ եիւրիւյօրլար իտի . հէր իքիսի տէ պէր ֆիքիրտէ պուլունտուղու ճիհէթլէ , ատրալարընտա պիր սէօզտէ թէամի օլունմայօր իտի . թէրէյէ եագլաշտըգլարը էնտատէ եօլ ֆէնաալաշտըգընտան զատրուի ատըմլարընը աղըրլաշտըրտըլար . պէշ տագըդա տատա եիւրիւտիւքտէն ասնրա եանտան իսանէնին վիրանէսի էօնիւնէ վատըլ օլուպ տուրտուլար . հէր իքիսի տէ քէմալի տըգդամի վէ հէյէճան իլէ էնգադը կէօզտէն կէչիրիյօրլար իտի , կէնճ տօգթօր կէօզէրի եաշ իչինէէ օլտուղու հալտէ .

— Ա՛հ , աէվկիլի Պէրթճիկիմ պու իսանէէտ պուլունմուշ վէ ալէվլէր իչինէէ գալըպ եանմըշ իսէ , նէ՛ ճիկէրսուղ նէ՛ միւահիշ պիր իսաթըրըէ տիր . . . տէյու հայդըրտը , մաքինաճընընէն թէէսիւրաթը գալպիյէսի Լէթիյէնտէն բէք չօգ գիյատէ օլտուղու հալտէ ճէպրի նէգիս իտէրէք .

— Պու ֆիքրի զիհնինիզտէն ատէֆ իտինիզ . հէնուզ մէյատանտէ պէօյլէ միւահիշ վէ ադիմ պիր ֆէլաքէթի վուգուինէ տէլալէթի իտէճէք պիր նըշանէ եօգ տըր . . . տիւշինինիզ քի հադըդաթը քէշֆի իթմէք իչին սիւքիւնէթէ վէ մէթանէթլէ չալըշմադա միւհիմ օլտուղումուզ զէմանի , ասըլ իչթէ պու զէմանի տըր . . . կէլինիզ , տէյինճէ , տօգթօր կէօզէրինին եաշընը սիլէրէք .

— Հադգընըզ վար տօսթում , քէնաիմի թօքլամադա չալըշաճաղըմ , տէյէրէք , արգատաշընըն գօլունա կիտի , թէքրար եիւրիւմէյէ պաշլատըլար . Պանեօլէյէ վատըլ օլունճա Րընէ էօթէյէ պէրիյէ սօրատագ , եանմըշ իսանէնին սահիպի պուլունան միւսիւ Սէրվանըն իգամէթկեահընը էօյրէնտի ։

24

Պիր իքի տագըդա սօնրա պու իքի արգատաշ միւսիւ Սէրվանըն գապինէսինտէ պուլունույօրլար իտի , Իպթիտա Րընէ քէլամէ ադազ իտէրէք .

— Միւսի՛ւ , եանմըշ օլան իսանէնիզին միւսթէճիրի միւսիւ կօչէ հադգընտա , սիզտէն պագը կէօնտա մալիւմաթ թալէպ իթմէք իսթէյօրուզ , տէտի ։

— Պու զամանը ատէմ գօյուն պուտը կիպի գըզարտը կիթտի . պագը միւրէքքէպաթը քիմէվիյէ եարար իքէն էվվէն աթէշ պատըղը վէ անըն տա պէրապէր եանըպ մահվ օլտուղու զանն օլունույօր իսէ տէ , հադգըդաթը հալ պիլինէմէյօր . . .

— Միւսիւ կօչէ քիմէճաճը՞ մը իտի ։

— Ֆէնաիսինէ օ նամը վէրմիշ իտի ։

— Պու զաթ իսանէնիզտէ էրէյիճէ վադըթտան պէրի՞ մի իգամէթ իտիյօր իտի ։

— Գըրդ սէքիզ սաաթ էվվէլ , եանի Հոկտեմբերին օն սէքիզինճի կիւնի քիրաամըշ իտի ։

— Ֆէնաիսինի էվվէլտէն թանը յօ՞ր մը իտինիզ ։

— Խա՛յըր , էվէլտէն սայա կէօրմէմիշ իտիմ ։

— Միւսի՛ւ , սիզէ պէօյլէ պիր չօգ չէյլէր սօրատուղում իչին աֆվընըզը բէճա իտէրիմ . սիզի մուհիմ պիր սէպէպէ մէպնի թաճիզ իտիյօրում . էսասը պահս պիզճէ զայէթ միւհիմէրէմ պիր պիչարէ գըզըն հայաթընա միւթէալիգ տիր ։

— Սըգըմայընըզ միւսիւ սօրունըզ , ճէվապ վէրմէյէ հադըրըմ ։

— Պու միւսիւ կօշէ նէ՞ չէ՛քիլտէ , նէ՞ գըլյաֆէթտէ պիր աստէմ իտի ,

— Ալթմըշ եաշընտա գատար պիր զամ օլուպ , գըլյաֆէթի ատէ եօլունտա իտի , աստէթա պիր սէնաթքեարա պէնզէյօր իտի ,

— Խըամէթճիլէրի վա՞ր մը իտի ,

— Վար իտի զանն իտէրիմ , քէնտիսի պուննա տայըր պանա պիր սէօզ սէօյլէմէտի . Ֆագաթ իբի ատէմին խաննէյէ տէֆաթլա կիրուպ չըգտըգլարընը իչիթտիմ . . . պուննլարընտա էֆէնտիլէրի իւէ պէրապէր եանըպ մահվ օլտուգլարը սէօյլէնիյօր ,

— Թօհաֆ չէյ , ինանըլաճագ պիր հալէ պէնզէմէյօր ,

— Նիչի՞ն ինանըլաճագ պիր չէյ օլմասըն ,

— Իւչ ատէմին պիր արատէ վէ պիր զէմանտէ ույգուտա պուլունուպ տա եանմալարը , հիչ օյնագտա պիր թանէսի եա գաբուտան վէ եախօտ բէնչէրէսէ՛ն աթըլըպ գուրթուլապիլիրլէր իտի ,

— Պու տա էօյլէ զանն օլունտուղու կիպի գօլայ պիր չէյ տէյիլ տիր , չինքի բէնչէրէլէրտէ տէմիր չըպըգլար օլտուղու կիպի , գաբունըն իչ թարաֆընտա տա տէմիր բարմագլըգ վար իտի . պու զամանլարտա միւթլագա եանմըշ տրլար , չինքի եանկընտան պէրի պուննտարան հիչ պիրիսի կէօրիւմէմիշ տիր . . .

— Ֆագաթ պու ատէմլէր պիր իտթիֆատէյէ , պիր զարարա մէպնի կէօրիւնմէյօրլար իսէ . . .

— Նա՞սըլ իտթիֆատէ , նէ՞ կիպի պիր գըլյատտա պուլունույօրսունըզ . . .

Էֆէնտին . — Պիր ճինայէթին էտէրինի զայդ իթմէ՛ք իչին հարիգի պիզգամի իյգա իթմիշ օլմըշտարը միւհիմ էմրլ տիր ,

— (Սաղտարը քէսկին հայդըրտագ .) Պիր ճինայէ՛թ մի . . .

Իբնէ . — Էնգաղ ալթիւտի իտիկով արաշտըրըլտը՞ մը ,

— Էվվէ՛լ միւսիւ , ֆագաթ ճէսէտլէրտէն հիչ պիր էսէր կէօրիւմէտի . պուննան անլաշըլըյօր քի , հէրսիտէ քիւլ օլունճայա գատար եանմըշտար . . .

Էֆէնտին . — Հարիքտէն պիր ատամի էվվել Պանեօղլէ Թահիրիգի իլէ Գարասօլերի Թէքէսինէ պիր արապա չըգարըլտըգընտան վէ պու արապատա կէնճ պիր գըզ պուլունտուղընտան խապէրտար օլապիլտիննի՞զ մի ,

Միւսիւ Սէրվան քէմալի հայրէթլէ գարշըսընտաքի զամթարընն եիւգինէ պագարագ .

— Պիր արապա . . . պիր կէնճ գըզ . . . պէօյլէ պիր շէյ իչիթմէյիմի հիչ խամթըրլայամայօրում . Ֆագաթ տուրունըզ . . . բէնճապէրլէրտէն պիրի այնը Ֆուրունլարընտա տօղրու կիտէր իբէն տիլսըրտաշ պիր Ֆէրեատա իչիթմիշ , պու հալ էվին պիւսպիւթիւն ԹուԹուշտուղու էտնատէ վագը օլմուշ , հէմ իչիթմէյի Ֆէրեատա պիր գատըն սէօի իմիշ . . . ատէյինճէ , Իբնէ Թէհլաչլէ .

— Իւմայէթ պու գատա՞ր մը , տէյու հայդըրտը .

— Խայը՛ր , օ էտնատէ քիմսէ պուննընա մէչպուլ օլմամըշ , Ֆագաթ էրթէսի կիւն այնը չըգարմագ իչին գապըտան չուգուրտարտան պիրինէ տիւշմիւշ կէնճ պիր գըզըն ճէսէտի պուլունմուշ . . .

Էֆէնտին Լօրիյօ խէվֆի ու ըղթըրտագ սայըգտաը իւէ նէֆէս պիւէ ալամայօր իտի . բէտ կիւճ իչիտիլէպիլէճէք պիր սէս իւէ .

— Պու կէնճ գըզ էօլմի՞չ մի . . . տէյու մըրըլտանտը ,

— Պիւէմէյօրում . . . ամէլէլէրին չալըշտըգլարը մահալէ կիտէրսէնիզ անլայագպիյրսինիզ . օյտտա իչ պաշը Սիմոն նամընտա պիր ատէմէ միւրաճաատի իթմէյիսինիզ , իչթէ սիզէ վէրէպիլէճէէյիմ մալիւմատի պուննտան իսթարէթմի տիր . . .

Իբնէ . — Վէրմիչ օլտուղունըզ մալիւմատտէն տօղայը թէչէէբփիւրլէր իտէրիզ ,

Էֆէնտին իւէ մաքինտճը , միւսիւ Սէրվանա վէտտա իտէ-

րէք , մուսախլէյհին քէնոխլերինէ թարիֆ իթախլի սէմթէ տօղրու եօլա տիւզէլտիլէր . էնանայի բահաէ Բընէ սէօզէ պաշլայըպ .

— Աբթըգ չիւպհէյէ , թէրէտտիւտէ մահալ գալմադը . . . Բըրուսիյէր կօշէ նամը ալթընտա կիպլէնէն ալշագ հէրիֆին , չէրիքը ճինայէթի վաեթաս իլէ մուամաղէլ Պէրթ ադա մէնհաուս խանէյէ կէթիրիլտի . սօնրա աա Մ օնթրօվիլ-ուէն ալմըշ օլտուղլարը օտուն բարչալարը իլէ էվի ախէշէ վէրտիլէր . Զէվալը չօճուղ գայըպ ճանընը գուրթարմադա չարէ պուլապիլմիշ խաէ տէ , իւզէրի աչըպ պիր կիրտասիֆ թէտաուիֆ խաէրէք տիւշմիւշ . . . տէմէքտէ իբէն , էթխէն արգատաշընըն սէօղիւնի քէսիպ հայդըրտադ .

— Զէվալը , տիւշմէսի իլէ պէրապէր մահվ օլմուշ տըր . սէվկիլի Պէրթճիյիմ աբթըգ պու տիւնէտատէ պուլունմայօր տէմէք տիր . . . տէտի ,

— Խա՛յըր , պէն պէօյլէ պիր հիւքմ վէրէմմէմ . ատալէթը իլահիյէյէ իթիմատըմ պէրքէմալ օլտուղու իչին , պու խուսուստա զէրրէ գատար չիւպհէ հասըլ իթմէք տէ , պէնճէ պէօյիւք պիր խաթա տըր . սէնին կիպի պէնիմտէ գալպիմ Թիթրէյօր . . . հէնուզ իւմիւտվարըմ . . .

Իբի արգատաշ տօլամպաճլը պիր եօլա սապըպ , շուրատտա պուրատտա գադրըմըշ օլան տէրին չուգուրլարընն քէնարընտան , էրէյիճէ պիր կիւճլիւքլէ իլէրլէյօրլար իտի . պու արադրգ օրատտա չալըշմադտա օլան բէնճպէրլերտէն պիրինէ Թէտաուիֆ խաէրէք , իշ պաչը Սիմոնըն չալըշըրգը մահալի մէրդում բէնճպէրտէն խապէր ալըպ , հէման օրտայա միւթէվէճիւհ օլարադ պու ատէմի տօլտուրար . ամէքտէն պիրի .

— Իշ պաչը Սիմոն պէնիմ , տէյտու ճէվապ վէրտի ,

— Հոկառմբերին նէրմի պիրինճի կիւնի տապահլէյին պուրատտա կէնճ պիր գըզըն ճէսէտինի պուլուպ գալտըրմըշ օլան ամէքլէրի Թանըյօրսանըզ , պու խուսուստա տայըր պի-

ղէ մալիւմաթ վիրմէնիզլի բէճա իտէճէք խոմ .

Սիմոն , մանիտար պիր տուրէթտէ Թէպէտիւմ իտէրէք օդուչանըլարընըզա մալիւմ օլան հալէրի հէքիյէյէ իթտի , վէ էթխէնին Թիթրէք սէտա իլէ իչրատ խլէմիշ օլտուղու պիր սիւալէ ճէվապէն .

— Էվվէթ , պու գըզճըաղ հէնուզ հայաթտա իտի , ֆագաթ եօլիւմ հալինտէ պուլունայօր իտի . . . օ պէնտա գատար էօլմէմէկի տէ մուճիզէ գապիլինտէն պիր շէյ տիր , տէմէկի իւզէրինէ , էթխէն իլէ Բընէ Թիթրէմէյէ պաշլատընըլար , էթխէն Թէքրար սիւալէ պաշլայըպ .

— Պու կէնճ գըզընն իտմինի պիլիյօրմուսունըզ , տէտի ,

— Սադը պաշընտա տէյիլ իտի , սէօզ սէօյլէյէպիլէճէք պիր հալտէ պուլունմայօր իտի ,

— Բէնոխոնինէ տայըր պագը Թարիֆադատա՞ մը վէրէմէզսինիզ ,

— Էվվէթ , պու օլապիլիր . պու գըզ տարըճա , զայէթ կիւզել վէ եիրմի եիրմի պիր եաշընտա պիր շէյ իտի . . . եվ-զիւ դան իչինտէ օլտուղու վէ ֆէվգէլատէ տարատրըզը հալտէ եինէ կիւզել կէօրիւնիյօր իտի . . .

Էթխէն . – (Հայդըրտադ .) Ա՛հ , պու օ տըր , Թա քէնտիսի . . . արթըգ անլատըմ . . .

Բընէ . – Իւզէրինտէ քիմ օլտուղունա տէյտէթ խտէճէք պիր քեաղըտ պիր շէյ զուհուր իթմէ՞մ մի ,

— Պիր չըզտան իլէ պիր անախտարտան պաշգա պիր շէյ պուլունմատը ,

Պու արադրգ կըրանտ ճանպ Թէտմիյէ խոխէն վէ օդուչանըլարընըզը մալիւմի օլան կէնճ ամէքլէ եանլարընա եապըլաշըպ .

— Պիր շէյ տահա վար միւսիւ , բօյիս գօմիսէրի պուրայա կէլիպ ժուրնալընը Թանդիմ իթտիյի էանատէ , պունա ատի պիր շէյ նազարը իլէ պագըպ աֆը վէրտի . . . ֆագաթ պէն պունըն էհէմմիյէթինի Թագտիր խտէրէք սադլատըմ ,

ոէյիպ , էվվէլճէ սագլամըշ օլսուղու քեսպրաը Ըընէյէ թագոիմ իթոն . մաքինաճը քեսպըաը աշըպ պագար պագմազ .

— Նօմէրօ 13 . . . 13 նօմէրօյը ապասպա , ոէյու Հայգըրաըղընաա , Լթիյէն կէօպ հաշլարընը զապի իսէմէյէրէք .

— Կէօրիւյօլսունըզ քի քէնահան տիր . ա՛հ , հա Բագպիմ, մէրհամէթ իլլէ , ոէտի .

Ըընէ . – Օ օլսուղու արթըզ անլաշըլաը , ճէնապը Հագգատիլ տիր . էմինիմ քի հալա Պէրթ Հայաթաա տըր . (Սիմոնա խոթապէն) պու կէնճ գըզը նէ՞րէյէ կէօթիւրտիւէր .

— Պիպ իւչիւմիպ անը Բարիզէ Սէնթ-Անթուան խաաթախանէհինէ նագլ իթոիք , հէնուզ հաշայօր իտի , հէքիմոէ քէնահանի Սէնթ-Ան գօղուշընաա 8 նօմէրօյը հաթագաա հաթըրտը .

Իրի արգաաշ օ ոէրէճէ ըղթըրտագ վէ մէյսուհյէթ իչինաէ պուլունայօրլար իտի քի , գարշըլարընաա պուլունան պու նամուսը ամէլէլէրէ թէչէքքիր իթոմէյի պիլէ ունուտարագ , ալյը ֆուրսունլարընաան ուզագլաշըրլար , աբրի առընլար իլէ իսթիհքամաթէ հագլաշըզ պիր արապայա րաբիպէն Սէնթ-Անթուան խաաթախանէհինէ միւթէվէճհուհէն հօլա չըդտրլար .

Լանայի րահաէ թարաֆէյն պիր մըդտար սիւքիւթ իտիլտիքտէն ածրա , Ըընէ քէլամէ ագագ իլէ .

— Գաթիէն իւմիւտ վէ զանն իլլէոիյիմ վէճհ իլէ Պէրթ հէնուզ Հայաթաա իսէ . Նէ հօլսա հարաքէթ իսէճէյիմիզի տիւչունմէլիյիզ . . . պիչարէյի մահվ իթոմէք իսթէյէն տիւշմէնլէր , քէնահինին հէնուզ պէրհայաթ օլսուղունու խաթըրտարընա պիպ կէթիրմէյօրլար . Ֆագաթ պունլարա գարշը պիչարէյի հիւանի մուհաֆագա չարէհինի պուլմալըյըզ, ոէտի .

— Էվվէ՛թ , բէք տօղրու սէօյլէտինիզ .

— Շիմտիլիք քէնահինի խաաթախանէհէ պըրագմա՞գ մը իսթէյօրսունըզ .

— Խա՛յըր , հիւզ ոէֆա խայըր , պալըզ կէօթիւրէճէյիմ, հէր կիւն հէր սաաթ քէնահինի կէօրմէք , պիղդաթ թէտավի իտուզ իֆագաթընա չալըշմագ իսթէրիմ.

— Անլայօրսում . . . Ֆագաթ Հայաթընա գատտ իթմիշ օլան տիւշմէնլէրէ գարշը գայէթ ուչանըզ տաւրանմագ լազըմ կէլիր . . . պախտասուս անը իդամէթկհահընա կէօթիւրմէքտէ օլմագ . բիմանէ նէրէհէ օլսուղունը անլայմանմալը . քէնահինի հէր տիւրլի մահգուրտէն սաիմ պիր էրաէ տագլարըզ վէ խաֆի պիր տուրէթտէ կիտէր գիյարէթ իտէրիզ .

— Հագգընըզ վար , պէն ժինատիզ վէ էմին պիր էր պուլտում տանը յօրում . . .

— Բարիզ խարիճինաէ՞ մի ,

— Խա՛յըր , Բարիզին կէօպէյի ոէյէպիլէճէյիմիզ պիր մահալտէ .

— Նէ՞րէտէ ,

— Պունը պիզէ տապահ սէօյլէրիմ,

— Նի՞չին պու կիւն սէօյլէմէյօրսունըզ ,

— Չինգի պու թատավվուրը դուվվէտէն ֆիրիլէ կէթիրէպիլմէքլիյիմ, Պէրթին Հայաթտա պուլունտուղունը տուրէթը գաթիյէտէ անլատագա միւթէվագգիֆ տըր ,

— Պերլին նէրէյէ կէօթիւրէճէյիմիզտէն , Սէնթ-Անթուան խաաթախանէհինտէտ հիչ պիր քիմսէ խապէրտար օլմատտը տըր ,

— Պու միւշկիւլ օլուր . քէնահինի խաաթախանէհէն չըգարտագիլմէք իտմինի , իդամէթկհահընը խապեր վէրմէք վէ պուհնատան պաշգա նէ սէբահիյէթլէ ալըպ կէօթիւրէճէյիմիզի պիլտիրմէք իգթիդա իտէր . Նալան սէօյլէմէքտէ օլմագ . ածրա Հագըգաթ մէյտանէ չըգարտա տիւչարը մէտուլիյէթ օլուրուզ ,

— Իմ էրաէնիզ պու իչի պանա պլըրագընըզտա իմթէ-
տիյիմ կիսպի հարաքէթի իտէյիմ,

— Սիզէ օլան իմթիմատըմ պէլքէմնալ սըր . իմթէտիյի-
նիզ կիսպի եարատպիլիրմինիզ,

25

Ափսոս ան՛մթի մադամ ետ վասըլ օլմադըլա տուրտու, իչի արգատաշ գալպէրի ազիմ պիր հէյէճան իչինտէ օլտուղու համար ատրապատան էնիոյ իսասթախանէներին գալէմ օտասընա տօղրու իլերլեմիլէր , մէմուր , պու իչի զիյարէթճիլէրին կէլտիյինի կէօրունճէ ,

— Էֆէնտիլէր , պիր շէյ տօղրուպ անլամագ իչին կէլիյօրսունըզ մուայէն օլան վագըթի կէչմիշ տիր . տէմէկի իզէրինէ , էմիյէն պիր թավըր իսթիրհամքեատանէ իլէ .

— Մի՛սի՛ս , սիզէ ինսանիյէթի նամընա ըչճա իտէրիմ, պիլմիշ օլտուղ-ի՛ն համընըզ պիր ատօղունուզ, պիզի մահվ իտճէք պիր տէրճէյէ վարան ըզթըրապատան տէրհալ խէ-լաս իչին քէսաճի տիր , տէտի ,

— Ռէք ալա , նէ՞ անլամագ արզուսընտա պուլունույօրսունըզ ,

— Հոկտեմբերին էրմի պիրինճի կիւնիս պայկըն պիր հալտէ Պանեօղէտէն կէթիրիլէրէք , Սէնթ-Սէն գօղուչընտա 8 նօմէրօլու համթագա համթըրըլան պիր կէնճ գըզ հէնուզ պէրհայա՞ֆ մը սըր ,

— Շիմտի սիզէ ճէվապընը վէրիրիմ . . .

Մէմուր էֆէնտի համպահանէսինի աչըպ պիր տէֆթէր չըզարտը վէ սահիֆէլէրինի չէվիրմէյէ պաշլատը . գալէմ օտասընտա հիւքմֆէրմա օլան տէրին պիր սիւքիւթ ատասընտա , տէֆթէրին հալի օլտուղու համբրագլարտան պաղըլա-

րընըն չէվիրիլմէսի իլէ , պու իչի արգատաշըն չիտտէթլէ չարբմադատա օլան գալպէրինին տարպաթընտան պաշգա պիր շէյ իշիտիլմէյօր իտի . պիշարէլէր կէօղլէրի նէմինաք , տուտագլարը գուրտումուշ վէ պընպաբընտան թէր ագմագտա օլտուղու հալտէ պէկլէյօրլար իտի ,

Պիր արապըզ մէմուր էֆէնտի , ատղ էլինին պիր բարմաղընը սահիֆէնին պաշ թարաֆընտա պիր նօգթայա վադ իտուպ , պաշընը գալտըրարագ .

— Սէնթ-Սէն գօղուչընտա 8 նօմէրօլու համթագ . . . տէյինճէ , էմիյէն իլէ Իընէ պիր ապըզտան .

— Է՛յ . . . տէյու հայգըրտըլար ,

— Պու կէնճ գատըն հէնուզ հայաթտա սըր . . .

Իչի արգատաշ , թէմամ իտամ իսթէճէյի էնտատէ մադհարը աֆվ օլան մահքումլէր կիսպի կէնիշ պիր նէֆէս ալըպ , եէքտիկէրինին հիւքմէրինէ պագտըլար . պու պագըշ մէսէրըթի ու իւմիտլէրինին տէրճէօնինի իլան իտիյօր իտի . միւթէագըպէն կէնճ տօղթօր հէյէճան իլէ .

— Մի՛սի՛ս , վէրմիշ օլտուղունըզ պու միւժտէհէն տօլայը անսամիմ իւլ գալպ թէչէքքիւրլէր իտէրիմ . միւատտէնիպէ մադրուրէն պիր սիւսլիմ տահա վար . պու կէնճ գատըն նէ՞ հալտէ պուլունույօր . . . տէտի ,

— Օրատընը պիլէմէյօրում վէ պու կիւն պիր ճէվապ վէրէմէմ , ետրըն թէչրիպի պույուրընըզ , դիյարէթի կիւնիս տէյիլ իտէ տէ իսասթանըն եանընտա կիտտիպիլմէնիզ իչին բէսմէն միւատտատէ իսթիհսալ իտէպիլիրիմ , մատէմ քի պու իսասթայը թանըյօրսունըզ , իամինի վէ մահալի իզտամէթինիտէ թային իտէրսինիզ . . .

— Թէչէքքիւրլէր իտէրիզ միւսիւ , պիզ եարըն էլինէ կէլիրիզ . . .

— Սըրպ կէօթիւրմէ՞ք մի իսթէյօրսունըզ ,

— Էվվէ՛թ , էվինտէ թէտավի իմթալիրէճէյիզ , պունըն իչին պիր մանի եօղ սըր զանն իտէրիմ ,

— Հիչ պիր մանի եօզ տըր. նէ նամ վէ սըֆամըա ա-
լըպ կէօմիւրճէքթանիզ,

— Ապրապասընառընըզ,

— Իէք կիւզել, եարըն մուպէնէ վապիքնառա սօղիօ-
լա սէօյլէրիմ,

— Սաամ գաչառա կէլէլիմ,

— Էօյլեառէն պիր սաամ սօնրառ,

Իլքի ապրառաշ, մէմուր էֆէնտիյէ մէէքթապ պէյանը
մէհչէքթիւր խաէրէք մուֆաէէգամ իմմոլէը. արմըդ եիւզ-
լէրինառ սաարը հիւզն ու քէտէր կէօրիւլմէյիզ, անըն եէ-
րինէ ալայիմի մէսէրրեմ գայիմ օլմուշ խոր.

Պէրմէ կէլինճէ, պիչարե գըզ խառֆախառնէյէ կէլէլի-
տէն պէրի հայամ իլէ մէմամ ապառընառա պուլառնուշօր ի-
տի. չիսառէմլի նէօվլէէմլէր պիր տիւզիյէ սայըդլամալար,
կէնճ գըզը մէզարա եառդլաշըրմըշ իտի քի, պու հալ. պու-
լառնուղու գօղուչըն մուպէնէսինէ մէմուր օլան թառիխին
իմմիտինի մէյուսիյէմէ թահվիլ էլէշօր իտի.

Էմիէն իլէ Ըընէ, Պէրմին իչինի պուլուդլարը կիւն,
իլք տէֆա օլարագ խառֆառա ճիւզլի պիր իֆագամ ալա-
մէթի կէօրիւլտիւ, սապահ մուպէնէսինառ սօղիօր կէնճ
գըզա թէվճիհի խըրճառ իլէ.

— Զօճա՛ղուս, պու կիւն նէ հալառ պուլառնուշօրսու-
նըզ, տէյու սօրառու,

Եէմիէն կէօղէրինի աչըգ զայէթ տալկըն պիր հալառ
տօղիօրըն նիւղիւնէ պադառը, ֆագամ ճէվապ վէրմէտի,
թառիխ սէօղիւնէ տէվամ իլէ.

— Իչիմէ՛յօրմուսընըզ, տէյինճէ, կէնճ գըզըն տու-
տագլարընառա խաֆիֆ պիր հարաքէթ բէյառա օլառու խոտ
եինէ սէա չըգմառը. քիրիկլէրինի պիր գաչ տէֆա իւոթ
իւոթէ աչըգ գաբաառը քի, պուռնառնառա թառառիգ մանառը
անլաչըլըյօր իտի.

Պէրմի հագըգամէն իչիտիկ անլայօր իտի. տօղիօր

մէճպուռնառնէ պիր թառի իլէ քէնառինէ րէֆագամ իտէն
չայիրտէ թէվճիհի խըրճառ իտէրէք.

— Շիմտի եինէ պադը չէյլէր ասրառ անլայառիլիրիզ,
տէյիգ, պիչարե գըզըն էլլէրինտէն պիրինի թուրթարագ.

— Զօճուղում, պէնի տինլէյինիզ, տէվէտի իլէ, պէրմի
թէքրառ կէօղլէրինի աչառ, տօղիօրառա սէօղինէ տէվամ
իտէրէք.

— Պիր իշի սէօղ սէօյլէվէյճէ՞քմիսինիզ, տէտի.

Իլք տէֆա օլառուղու կիսի տուտագլար գըմըլտառը,
ֆագամ եինէ պիր սէօղ իշինիյէմառ. պիչարե սէօյլէվէք
իսմէյօր, լաքին միւգիթէսիր օլամայօր իտի, թառիխ մը-
բըլառնառագ.

— Հէնուղ սէօղ սէօյլէվէյ մէճպուռ եօղ... ֆագամ
պէլքի իշարէթլէ... տէրհինի անլատագիլիր, տէյիտ
թէքրառ իսառֆայա խիմմոլէն.

— Նէ՞րէնիզ պաղրըյօր, տէվէտի իւզէրինէ, եէմիէմ
ղայէթ պաղը պիր տուրէթառ էլինի ճիւզլի գալարըրըզ կէօ-
սիւնէ վազ իմմոքթէն սօնրա ալընը իւզէրինէ գօյուտու, մի-
թէագըպէն պաչընը պիր գաթ տահա արդասընա տօղրու
սարգառը վէ կէօղէրինի գաբառը. պու ճիւզլի հարառքէթ
պիչարէյի բէք զիյատէ եօրմուշ իտի. Տօղիօր կէօյսիւնի
աչըգ բարմաղը իլէ վուրարագ տինլէտի.

Պու զաթ օլտուգճա թէճրիւպէքեար, հագըդ վէ էլի
իսաֆիֆ պիր թառիխ օլտուղու հալառ, պիչարե իսառֆա
պու գատարճըդ պիր տարպէյէ թահամմիւլ իտէմէտի. սըգ
սըգ նէֆէս ալմագ տուրէթի իլէ պէյանը զըմիըրտագ իլէյօր
իտի. Մուպէնէ պիմմոքթէն սօնրա տօղիօր պիր իլաճ
եառդը. պու սըրրատա քէնառինի թէագըդ իմմէքթառ օլան
վէ իսառֆալարա խըրամէթ իմմէքթառ պուլունան գատըն.

— Տօղիօր էֆէ՛նիմ, պու զէվալը չօճուղըն հալի
սիզճէ մուճիպի մէրագ օլույօր կիսի անլայօրում, տէյինճէ,
տօղիօր մահզունանէ պաչընը սալլայըդ.

— Էվվէթ հէմչիրէմ, օ տէրէճէ խասթա տըր քի էլան հայաթատա պուլունմասը հայրէթիմի մուճիպ օլույօր, տէ-տի.

— Ֆագաթ զանն իտէրսէմ հիչ պիր նէրինտէ սագաթ-լըդ եօգ տէյի՞լ մի.

— Էվվէ՛թ, խարիճէն սագաթլըդ եօգ իսէ տէ, րէք ֆէ-նա պիր հալտէ . . . կէօյսինտէ ամէլիյաթի իճրա իթմէք լազըմ կէլիյօր. Ֆագաթ պէօյլէ պիր ամէլիյաթա գալդըշ-մըշ օլսա իսիմ, տէր հալ հէլաք օլաճաղը մուգաւրէր իտի . . . տախիլի ազալաբը բէք չօգ զէտէլէնմիշ տիր . . .

— Իֆագաթը սիզճէ մուճքիւնա՞զ մի կէօրիւնիյօր.

— Շիմոիքի հալտէ պիր շէյ տէյէմէմ. մանաֆիհ պու կիւն պիր ազ էյլիք նըշանէսի կէօրսէմ կիպի, Ֆագաթ հէմչիրէմ, պու կէնճ գադընը հիչ պիր արայան սօրան օլ-մամըշ մը.

— Պունը սօրտում, հէնազ պիր չիմնէ կէլմէմիշ.

— Թօհաֆի շէյ . . .

— Հագըգաթէն հէմ թօհաֆ վէ հէմտէ անլաշըլմազ պիր մէսէլէ. նա՞սըլ օլսայօր տա կիւնէկըճէ զայըֆ օլմասը իւ-զէրինէ քէնտիսինի իմանընա մէրագ իտուպ արաշտըր-մայօրլար . . .

— Չիմնէսի օլուպ օլմասըդը անլաշըլմամըշ մը.

— Պանէօլէ բօլիս գօմիսէրի Թահգըգաթ իճրասընա միւպաշըրէթ իթմիշ իտի. Թահգըգաթը վագտատէն նէ նէիմիճէ հասըլ օլտուղու պիլինէմէյօր.

— Օ հալտէ նամընը վէ մէնտուպ օլտուղու ֆամիլեասյը անլայագիլմէք իչին քէսպը իֆագաթ իթմէսինէ պէքլէյէ-ճէյիզ.

Տօգթօր պու մուհաւէրէյի միւթէագըբ տիկէր խաս-թալարըն մուայէնէսի իլէ մէշղուլ օլտու. Նասըլ քի կէօր-տիւք, Պէրթին պիր տէրէճէյէ գատար ազը պաշընա կէլ-միշ. Հալինտէ էրէյիճէ պիր Թէպէտտիւլ հասըլ օլմուշ ի-տի. Ֆագաթ պու հալտէ իֆագաթը իչին գաթի պիր իւ-միւտ պախշ իթմէյօր իտի.

Բրընէ Մուլէն, Ամէնթ-Անթուան խասթախանէսինէն չըգտըգտան սօնրա արգատաշընա.

— Սրթըգ սիզտէն այրըլաճաղըմ, տօղրու Պէլճիկ կի-տէճէյիմ . . . Ժան-Ժուաճինին. իգամէթի կեահընա կէլիպ կէլմէտիյինի անլայալըմ, պիրա պու տա պիզճէ բէք մու-հիմմ տիր . . . տէմմախ իլէ, էթիյէն.

— Պէնտէ պու իչէ տայըր օլան մուգատտէմաթը հա-զըրլամագլա մէշղուլ օլայըմ, սիպի նէ՞ զէման կէօրէճէլի-բիմ.

— Պու ագշամ . . . ասկիճի խասթամըզը նագլ իթմէք գապիլ օլապիլէճէք իսէ, եալընն թէշէպպիւսաթը լազըմ-կէյ խաթիտաբ իթմէլիյիզ . . . պու քէշֆիյաթըմըզը ամուճա-նըզա պիլտիրինիզ, էմիլիմիզ թահսընտա պուլունմագ իւզ-րէ պիր արապա թէտարիք իթմէսինի թէքլիֆ իտինիզ.

— Պէն պու իշլէրի քէտմիլէն եօլունա գօրում. պէ-րապեր թատմ իթմէք իւզրէ կէլի՞րմիյինիզ.

— Էվվէ՛թ, սաաթ սէքիզ սուլայընտա կէլիրիմ, սիզ արապա իլէ կիտինիզ, պէն օճինիպիւս իլէ կիտէրիմ . . .

Էթիյէն, արապաճըյա Սէնթ-Տօմինիգ սօգաղընա միւ-թէվէճճիհէն հարաքէթ էմիրինի վէրտի. տիւգ ճէնապլէրի-նին իգամէթի իյլէտիյի գօնապըն էօնիւնէ կէլինճէ արապա-տան էնիպ գաբուլը չալտը. գաբուլը աչան ուշագ Հանըի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն գօնագտա պուլունուպ, քէնտի իշ օ-տասընտա չալըշմագտա օլտուղունը պիլտիրտի.

Պիր տագըգտա սօնրա կէնճ թապիպ էսկի, տօսթունըն օ-տասընտա արդը վիճուտ իթմտի. Հանըի, էթիյէնի կէօրիւը կէօրմէզ քէմալի մէսէրրէֆինտէն նաչի սըղրարճասընտա ա-յաղա գալդտը վէ նէզտինէ թէգարրուպ իլէ.

— Սէճա կէլտինիզ սէվկիլի տօսթում, արթըգ պէնի ունութտուղունա զահիպ օլմադա պաշլամըշ իտիմ, Պէրլին

ասգ ալընտաքի խանէտէ պուլուշուպ գօնուշտուղումուղ կիճէտէն պէրի եէքտիկէրիմիզի կէօրմէտիք . . . ատէտ .

— Տօսթո՛ւմ , պէնի աֆիվ իմմէլիսինիզ . . . վազթըմա իսթէտիյիմ կիպի միթէասըրըֆ տէյիլիմ . . .

— Էվէ՛թ , էվէ՛թ , բէք գիյատէ մէշղուլըն . . . Եւզինտէքի ալայիմ քէնտինի բէք գիյատէ Եօրմազտա օլտուղունը խապեր վէրիյօր . . .

— Պու հալ Եօրկունըզտան տէյիլ .

— Եա նէտէ՞ն .

— Ըզթըրապատան , քէտէրտէն նէշանթ իմմէքտէ տիր...

— (Թէլաշ իլէ .) Ըզթըրապատա՞ն մը . . . էն ասն միլագանթըմըզտա բէք նէշէնլի պիր հալտէ պուլունույօր իսին . . . սագըն սէվմէքտէ օլտուղունուզ կէնճ գըզ, թէքրար մուզթարըզ օլմանըզա սէպէպիյէթ վէրմէսին . . .

— Ֆիլհագըզա , պու սէվկիլի մախլուպ իշին մուղմաըըզըմ . . . ա՛հ , զէվալը խասթա , հէմտէ բէք գիյատէ խասթա տըր . . .

— Ա՛ճայիպ , թանպիպ օլտուղունըզ հալտէ լումիտի իֆագանթ կէօրէմէյօ՞րմուսունըզ ,

— Խասթալըզըն նէ բինկ քէսպ իմմանիյինտէն , վէխամէթին տէրճէսինտէն հէնուզ խապերտար տէյիլիմ . . .

— Նէ տէմիյինի , նէ տէմէք իսթէմիյինի անլայտնույօրում . . .

26

Էմիյէն Լօրիյօ պիր ազ ախշինտիքտէն ածըտա , շու վէճհէլէ իֆտատէյի մէքտամ իմտի .

— Շիմտի պիզէ անլատաճաղըմ, ոսմթում, պիզ բէք ասղրու ախշինամիշ վէ բէք ասղրու սէօյլէմիշսինիզ, սէվմիշ

օլտուղում Պէրթ իլէ հուզուգունը միւտաֆաա իմմիշ օլտուղուն Բընէ Մուլէն արատընտա, կիպրի վէ ֆագաթ նամու տատապը Բնտանէյէ տայիրէսինտէ պիր իրթիպաթ վէ մինատիպէթ վար իմիշ , պու խուտատա ալատանմամիշսընըզ, մաղիյէ վէ ֆամիլեատա այըտ օրթատա պէօյիւք վէ միւտհիշ պիր սըրր վար . . . արթըզ էյիճէ անլայօրում քի Պէրթ պիր մաղտուրըն , պիր դէվալը ատէմին քէրիմէսի տիր . պու կիւն էն ազիզ ոսմթլարըմընատ օլան Բընէ Մուլէն ատ , սատագաթ վէ իսթիդամէթի իլէ պէրապեր բէք դէվալը , բէք գիյատէ սատըզ պիր ատէմ տիր . . .

— (Հայրէթլէ .) Նէ՞ տէյօրսատ սունըզ, Պէրթ մաղտուր հա՛ . . .

— Էվվէ՛թ , իշին իշինտէ խայիռանէ պիր ճինայէթ վար . . . զէվալըըյը մահվ ու հէլաք իմմէք իսթէմիշլէր իսէ տէ , պիր մուճիզէ էսէրի օլմազ իւզրէ հէնուզ Եաշամազտա տըր . . .

— Ֆագաթ պու վէրտիյինիզ մալիսմաթ բէք տէհշէթլի տիր . ասլիյէ միւրաճաաթ իմմէնիզ , արզըհալ վէ շիքեայէթ իմմէնիզ իգթիզա իսիյօր . . .

— Ձանըլէր մէյտանտա օլմատըգլարը իշին պիլաքիս պէգլէմէք , էլէ պիր իսնարէ կէշիրինճէյէ գատար ասար իմմէք իգթիզա իսիյօր . . . Հաթտա Պէրթին հէնուզ Եաշամազտա օլտուղունը կիզլի թուխմազ իչճապ իսիյօր . . . չինըզի հայաթընտա գատա իսէն խայրընլար , քէնտիսինի էօլմիւշ զանն իսիյօրլար . . . ադիզիմ Հանըմ, չու արտըզ ոսմթլուղունըզա վէ մուտաֆէնէթինիզէ բէք գիյատէ իհթիյաճըմ վար տըր . . .

— (Մէմնունիյէթլէ .) Սէօյլէ ոսմթում, սէօյլէ , զէմանըմ, քիսէմ, սէրվէթիմ, քէտամիլէն ատնա այիտ տիր ,

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, սէնտէն իսթէյէճէյիմ շէյ բէք գէլմայ տըր , Պէրթին ախշամէնլէրի , դէվալը չօճուզըն հալա Եաշամազտա օլտուղունտա վէ Սէնթ-Անթուան խաս-

թախանէսինառէ պուլունառուզունա վագրվի տէյիլէր տիր ։

— Խասթախանէսառէ՞մի պուլունուլօր ։

Էթիչէն , Իրնէ իլէ պիրապէր պիր չօգ միւշկիւլաթէ թէսատիւֆ իթթիհատէն ասնրա Պէրթի նասըլ պուլտուգլարընը հէբեսայէ վէ իլավէյի մէգալ խոէրէֆ ։

— Շիմոի պիզ քէնտիսինի նասըլ պուլմուշ խէֆ , տիւշմէնլէրի տէ կիւնէն պիրինառէ օ սուրէթլէ պուլապիլիրլէր, պու զէվալլը.ը ապգլամալը , պունըն իչին տէ սէնի տիւշինառիմ. պու պապատ լութֆ ու մուավէնէթի տէ սիզատէն պէֆլէրիմ, տէտի ։

— Հապգըն վար , նէ՞ եաբմալը ։

— Եարըն Իրնէ Մուլէն իլէ պէրապէր Պէյրթի խասթախանէսէն չըգարտագ , էմին պիր մահալտէ մուհաֆազա ի-տէճէյիզ ։

— Էօյլէ էմին պիր մահալ պուլտունը՞զ մը ։

— Խայըը , իչթէ պունըն իչին սանա միւրաճաաթի խոյօրում . . .

— (Հայրէթլէ ։) Պանա՞ մը . . .

— Լվվէթ , պու դըզճըապը բէտէրինիպին վասի պիր պապչէ տէբուննինառէ քենային մութաասըրըֆ օլտուղու քէօշկէ նագլ խէմէ՞զմիյիզ ։

— (Մէմնունիյէթլէ ։) Հայ հայ , քէօշկ կիւզէլճէ տէօչէնմիշ գաալիլի իսքեան պիր հալտէ տիր ։ հէր ճիհէթի ճէհիմ աղաճլար իլէ մուհաթ պիր եուվա տըր չի , նէ օլսա վէ նէ եաբըլսա չիմնէնին նազարընը ճէլգ իթմէզ ։ տօղրուսը պունառան մինառախ , պունառան էյի պիր եէր պուլմագ միւմքին տէյիլ տիր ։

— Բէտէրինիպին պիր շէյ տէմէյէճէյինառէն , մուվաֆագաթ խէճէյինառէն էմի՞նմիսինիզ ։

— Լվվէթ , պունառան քէամիլէն էմինիմ ։

— Լ՞օյլէ իսէ պու մէզունիյէթլէ պէրապէր անանախթարլարըտա թէսլիմ խոինիզ ։

— Շիմոի անանախթարլարըտա թէսլիմ խոէրիմ ։

Հանրի պունը տէր տէմէզ տիւգ Տըլաթուր-Վօսիյօնըն ասըլ միւտիւրի ուսմուրը վէ քէթխիւտասը օլան Մարսիյալ Րիկորը հուզուրընա ճէլսլ իլէ ։

— Միւսիւ Րիկօր , տօսթում տօգթօր Էթիչէն ապրապաօրնառան պուլունառ գայէթ խաօթա պիր գաթըն , չուարալըգ պիր սիւքիւնէթը թամմէ իչինառէ պուլունմադա իհթիյաճը օլտուղունառան պահա խոէրընէն , պիզիմ քէօշկի խաթըրըլառըմ , բէզ միհնառիպ կէօրտիւմ . իմոի լութֆէն անախթարլարը տօգթօրա թէսլիմ խոինիզ , տէյինճէ , միւտիւր էֆէնտի էյիլերէֆ ։

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ , շիմոի թէսլիմ խոէրիմ , տէյիսլ օտաառան չըգընճա , Էթիչէն քէմալի մուհասէթլէ տօսթունըն էլինի թուԹուպ սըգարագ ։

— Պու լութֆունըգըն թէշէէքքիւրինի նա՞սըլ իյֆա իտէպիլէճէյիմ , տէտի ։

— Թէշէէքքիւր իթմէմէք սուրէթի իլէ , պու խըտմէթիմ հիչ պիր շէյ տէմէք տէյիլ տիր , պէն սիզին տահա մուհիմմ տահա միւշկիւլ խըտմէթլէրինիզտէ պուլունմագ իսթէրիմ ։

— Ա՜ֆիլ խոէրսինիզ , սիզի իչինիզտէն ալըգօյտում ։

— Ճիտտի պիր իշ իլէ մէշղուլ տէյիլ խոիմ . վագըթի կէչիրմէք իչին էակի տաւալարտա այըտ պագը մնատաէլէրի թէտգիգ իյլէյօր խոիմ , պուտա պէնճէ պիր մէրագ տըր . պու սայէտէ բէք չօգ հագըգաթթա բէք չօգ ղարիպ հալլէրէ քէտգը վուգուֆ խոէրիմ . իչթէ չիմոի ճալիսլը մէրագ պիր տաւալյէ միւթէալլիգ օլան պահալարը թէքքար թէքքար օգուչօր խոիմ , եիրմի սէնէլիք պիր մէսէլէ . . . գիհնիմէ միւթէսա տիգ Թուրքէնին վէրմիչ օլտուղու գիյաֆէթտէ կէչէն հալլէր կէլսոի ։

— (Գուլագ գագարտառարագ ։) Զօգ շէյ . . . օ նա՞սըլ հատխէ ։

— Ոօն բէրտէտ թաօվիր իտիլէն վագաա , նէօյլի քէօբ-
րիւսիւ ճինայէթի ,

— Մ'իմ թրէս ատիգ Թուրքէնի ֆէնեա հալտէ միւթէէսիր
իտէն օյո՛ւն մը . . .

— Լվվէ՛թ . . .

— (Ծրգդ աթքընը արթըրտարագ ·) Պու վագաա խէյալի
պիր շէյ ատյո՛լ մի ,

— Խա՛յըր , պու պիր վագաայը ահիհէ տիր . . . Նա-
զարը թէտգըգ ու միւթալաատան կէչիրտիյիմ տավա պահա-
լարընա , թէմամը իլէ միւթէպագաթը վար , բէք պիյատէ
պէնդէյօր . մէսէլա պու տավատէ պիր ղէվալը մաքինաճը ,
ամուճասը օլան Պըրունվայէ թապիպինին գաթիլի օլմագ
իւզրէ իթհամ օլունույօր . . .

Լթիյէնին վիճուտինէ պիր թխթրէմէ արըզ օլտու , վէ
ոօն սէօզիւ թէքրար խոուպ ·

— Պըրունվայէ թապիպի՞ մի . . . տէտի ,

— Լվվէ՛թ . . . ֆագաթ պէն հէնուզ պիր շէյ սէօյլէ-
մէմիյիմ հալտէ , պու մէսէլէ նազարը տըգդաթքընըզը ճէլպ
իթտի կիպի կէօրիւյօրում . . . եօգաա պու իշէ տայըր պագը
կէօնա մալիւմաթքընը՞զ մը վար . . .

— Էօյլէ պիր շէյ իչխթմիշիմ զանն իտիյօրում . . . պու
տավայէ միւթէալիգ տէլայիլի գավիյէ վա՞ր մը . . .

— Զաթմտա պիր շէյ եօգ , հասըլ իթտիյիմ վաւգու-
ֆէ կէօրէ նէօյլի քէօբրիւսիւ ճինայէթի պիր նիգաղ ալ-
թընտա կիպի պուլունույօր . հաքիմլէր , հէյէթը թէմէիզ
ազալտըր վէ ավօգաթլար , պու նիգաղը քէշֆ իտէմէմիշ-
լէր . . . Պըրունվայէ թապիպինին եէկէնի օլան մաքինաճը
իտամէ մահքիմ օլմուշ վէ հիւքմի իտամտէ իճրա իտիլմիշ ,
թէտգըգաթը մախսուսէմէ իթթինատէն տէյէպիլիրիմ քի ,
իտամ ճէզասընա մահքիմ օլան պիչարէ պիկիրնահ տըր .

— (Թխթրէյէրէք ·) Մ'ուհաքէմէտ խաթա իտիլմիշ տէ-
մէք օլույօր , էօյլէ՞ մի . . .

— Լվվէ՛թ , պու պիչարէնին ֆամիլեատը հէնուզ հա-
յտտա օլուպտա պու ատէմին իտատէյի շէրէֆ ու նամուսը
իչին տավայէ գալդըշաճադ օլուրլար իտէ , պու տավայը պէն
ֆէրիւտտ իտէր վէ Ա'էնթ-ժադ կէչիտինտե ճէլլատըն սա-
թըրը իլէ պաշը եէրէ տուշէն մահքիւմին միւթթէհիմ տէ-
յիլ , մահուտ վէ մագլուտ օլտուդունը իտպաթ իյլէրիմ . .
ա՛հ տօսթում , նէ՞ զարիպ միւտաֆաա . . . նէ՞ զարիպ նէ-
թիճէ . . . տէյի՞լ մի ,

Լթիյէնն Լօրիյո , տօսթը Հանըրինին պու տէօղլէրինի թա-
րիֆի զայրի գադիլ պիր թէէսիւր իլէ տինլէյօր իտի . Նէօյ-
լի ճինայէթի . . . գաթիլ իտիլէն թապիպ . . . վէ Պըրուն-
վայէ քէլիմաթլընը , միտթրէս տիգ Թուրքէնին զիյաֆէթին-
տէ Րընէ Մուլէնին ազդընատն վէ խուսուսի իլէ Պըրունվայէ
իտինի , մէճպուռնէ էտթէրտէն պիր գաչ տէֆա իչխթմիշ
իտի · պու էտնատէ քէնտիսինէ , Պէրթին , պու տէհչէթէֆզա
շէյլէրէ մինատիպէթի վէ իրթիսգաթը վար կիպի կէլիյօր
իտի ,

Պիր ատրալըգ Հանրինի տահա զիյատէ իտթիճվատ իթմէք
վէ պիլտիյինի , միւթալատաթընը , օլուպտու կիպի նագլ ու
հէքեայէ իլէմէք թատավվուրընտա պուլունուս . Ֆագաթ
պու սըրր քէնտիսինէ տէյիլ , Պէրթ իլէ Րընէյէ այըտ իտի
վէ պու պատատէ սիւքիւթ իտէճէյինէ տայըր տա եէմին իթ-
միշ իտի ,

Մամաֆիհ պիւտպիւթիւն սիւքիւթէ վէ մուհավէրէնին
թարզընը տէրհալ թահվիլէտե միւզթէէիի օլամայատագ .

— Զաթմ ճէրիտէսինտե մահքիւմին իտամ նա՞սըլ եա-
զըլմըշ , տէյու սորուս ,

— Բօլ ը Րէվվայէ ,

— Դաթլ իտիլէն ատէմի՞ն իտամ ,

— Ցօգթօր ը Րէվվայէ ,

— Իտամ իտիլէն մաքինաճընըն ֆամիլեատը վա՞ր մը իտ-
միշ . . .

— Էվվէ՛թ . . . պիր ղէվճէսի իլէ իբի նէֆէր չօճուգ-
լարտան Հիւբէքքէպ պիր ֆամիլեա ։

Պու թէվազուֆ բէք զորիպ օլտուղունտան էթիէնէն Լօ-
բիօնըն պիւսպիւթին նազարը տըդդամթընը ճէլպ իթտի ։
մատամ Մօնսէնիէնինտէ իբի էվլատը վար իտի ։ Րընէ Մու-
լէն զահիրէն քէնտիսինի իտտէյի չէրէֆ ու նամուս իչին
օղրաշըր պիր հալտէ կէօսթէրիյօր իտի ։ Պըրունվայէ թապի-
պինին ասլ դամիլլէրինի արամազտան ֆարիպ օլմայօր իտի։

Անժէլին տուլ դայտըդտան սօնրա , մանֆրիտին իսմինի
թէրը իտուպ թէպտիլի նամ իթթիշ օլմասը իհթիմալ վէ-
րիլմէյէճէք պիր շէյ տէյիլ իտի ։ Էմիլէն պուճաղը տու-
շիւնիւպ սէօվինէ տէվամ իլէ ։

— Պու չօճուգլարըն իսմիլէրինի տէ պիլիյօ՛մու սընըզ ,
տէյու սօրուննճա , կէնճ ալօգաթ էօնիւնտէքի զապթ ճէ-
րիտէսինին Հաբրագլարընը գարըշըրըպ պուլտուդտան
սօնրա ճէվապ օլարագ ։

— Իսմիլէրի Անժել , Պէրթ , տէտի ։

Կէնճ թապիպին եիւղի սար սարը քէսիլտի , արթըդ
թէրէտտիւտէ շիւպհէյէ մանհալ դալմայօր իտի ։ սէվմիշ վէ
սէվմէքտէ պուլունմուշ օլտուղը գըզ , մի ճրիմիյէթի իլան
իսիլմիշ պիր ճանլընին , հագգընտա իտամ հիւքմի վէրիլմիշ
վէ օ հիւքմ իճրա իսիլմիշ պիր ատէմին գըզը իտի ։ պիչա-
ղէ տօգթօր պիր տագըդա գատար սիւքիւթ իթտիքտէն
սօնրա քէնտինի թօրլատար վէ թէէքրար քէլամէ աղազ իլէ ։

— Իօլ լը Րէվլայէնին մատամիյէթինէ գանի օլտու-
ղունուղը , օ զաննտա պուլունտուղունըղը սէօյլէմիշ իտի-
նիլ տէյի՛լ մի , տէտի ։

— Էվվէ՛թ , օ սէօվիս թէէքրար իտէպիլիրիմ ։

— Պու տաէմէ տայիր թուխմուլան էվրագ վէ գույու-
տաթթա , պու խուտուտտա քէնտիսինէ իչթիխրաք իլէ մաղ-
նուն օլմուշ պիր տիկէր տաէմ եօ՛դ մը . . .

— Էյլէ պիր գայտ վէ իչարէթ եօգ , եալընըզ Պը-

րունվայէ թապիպինին նէկէնի Իօլ՝ ճինայէթէյէ իթհամ օլու-
նույօր ։ պու տավայէ տայըր օլան թաֆիսիլաթըն խուլասա-
սընտան անլատըլմա կէօրէ , պիչարէ Իօլը մէնհուս պիր
թէտատուֆ մէվզուլար ճինայէթէ սէվգ իթմիշ , պիր թագըմ
զայիպ սէպէպլեր վէ տէյիլլեր ղէվայը տառէմին ալէյհինտէ
ղուհուր իթմէկի իլէ , պիր պաշպաընըն գատահաթը քէնտի-
սինէ թահմիլ իտիլմիշ տիր ։

— Սիղ պու տավայը միւտաֆաա իտէ՞մէյինիղ ։

— Հայ՛ հայ՛ , քէմալի մէհմուննիյէթլէ միւտաֆաա իտ-
տէրիմ վէ էօյլէ զանն իտիյօրում քի , տասլ սէպէպինի տէ
մէյտանը չըղարատալիէճէյիմ . . .

— Նէօյլի քէօբրիւսի տավատընա տայիր օլան պահալար
մահթպու տըր տէյի՛լ մի ։

— Էվվէ՛թ , պուննտան կիւզել տէ պիր սէպէպ օլամազ ։

— Պու մահթպու Նուսխէլէրի նէ՞րէտէ պուլուր վէ նէ՞
սուրէթլէ էլտէ իտէպիլիրիմ . . .

— Օրասընը պիլէմէյօրում . . . արատան էբէյհճէ պիր
զէման մուրուր իթտիյի իչին , պու տավայա միւթէալիթ
պահալարը հավի օլան Նուսխէլէր քեամիլէն սիւրիւմիւշ
պիթմիշ տիր . . . Ֆագաթ պէնտէքի օլան շու Նուսխէյի
սիղե վէրէյիմ տէ օգույունըղ . . .

— Պունտան տօլայը տա սիղե սուրէթը մախտուսէտէ
թէշէքքիւր իտէրիմ . . .

Պու էննատէ օթթուրտուղլարը գապինէնին գարուսը
խաֆիֆ սուրէթտէ վուրուլտու . Հանըի թարաֆընտան վէ-
րիլէն մէզունիյէթի իւզէրինէ , միւտիրի ումուր Մարսիյալ
Րիկօր իչէրի կիրիպ .

— Էֆէնտիլէր սիղե պիրագ պէքլէթտիմ . . . Ֆագաթ
գուսուր պէնտէ տէյիլ տիր . Էմինիմ քի քէօշկին անախ-
թարլարը իչի թագըմ իտի , պիր թագըմը պուլունամատը ,
տիկէրլէրինի պուլմագ իչին պիրագ վագըթ ղայպ իթտիք ,
տէտի ։

27

Միւսիւր էֆէնտի քէմալի իմթիհամ իլէ էյիլիկ ա-նախթարլարը էթիյէնէ ուզաատարագ սէօվինէ տէվամ իլէ .

— Տօղթօր էֆէնտի . որու պապոե խուտուսի պիր միւ-թալաամ վար . . . միւսաատէ պույուրսանըզ արզ իտէ-յիմ , ոէամ ։

— Սէօյլէյին միւսիւ ։

— Տօղթօր էֆէնտի , իսաթխանըզը նէ՞ զէման նապէլ ի-տէճէքսինիզ ։

— Նարըն ։

— Էօյլէ իսէ քէօշկիւն բէնէէրէլէրինի չիմտիտէն աչ-մալը , հէվայը թապէլէնտիրմէք իչին պիր գաչ սաաթ ազըզ պուլունտուրմալը , օտալարտան պաղըլարընաա սու ալթէչ եադըզ պըրագմալը ։

— Բէք կիւզէլ օլուր , ֆագաթ հէնուզ վագըթ միսա-իտ տիր . պու շէյլէր եարըն սապահտան տիւշունիլէպիլիր ։

Հանըի . — Միւսիւ Բիկօր , քէօշկտէ իդամէթի խոլտի-յինտէն քիմսէյի խապէր վէրմէյէ լուզում եօք արը . խու-սուսի իլէ գօնագտա պուլունան ուշադլարտա պու մեսէլէ-տէն ասլա խապէրսար օլմամալը տըրըլար . . .

— Էվէն օլունըզ քի քիմսէյէ պիր շէյ սէօյլէմէմ . . .

— Սիպահէն էվինիմ , թէշէքքիւր խաէրիմ ։

Միւսիւ Բիկօր շէքինիպ կիթտի , միւթէագըպլէն էթի-յէնտէ կիթմէյէ հազըրլանընճա , Հանըի ։

— Կիտէճէ՞քմիսինիզ , աէյտ սօրտու ։

— Էօյլէ իյճապ իտիյօր , եադընտա պիզի եինէ կէօրէ-ճէյիմ . . . իչմիմնալ քի օ միւլագաթընտա պիզի էրէյիճէ շէյլէրտէն խապէրսար խաէրիմ . . .

— Սաաաէթինիզի մուճիպ օլաճագ ատվալտէն տէյի՞լ մի ։

— Օրատը պէնճէ հէնուզ մէճհուլ տըր ։

Իչի կէնճ մուհամէրէյէ պուրատա խիթամ վէրէրէք եէքտիկէրինտէն այրըլտըլար . Իչիյէն հէման քէնտիսինի կէթիրմիշ օլան արապայա բաքիպ օլարագ իդամէթսըզնա կիթմէյէ պաշլատը . Իանայի բահատ գէվալը տօղթօրըն գիհնի բէք բէրիշան իտի . Պէրթ իլէ Իրընէնին քէնտիսինտէն սագլատըգտարը էտրար իւ գէրինտէքի բէրտէնին , պիր քէօչէ-սինի գալտըրըր կիպի օլույօր իտի ։

Ձանը կիպի սէվինիյի Պէրթին , հագդընտա իտամ հիւք-մի վէրիլմիշ վէ պու հիւքմ իճրա իտիլմիշ պիր ատէմին գը-զը օլտուղունը տիւշինտիքճէ , հագդընտաքի մուհապէթի-նին քէմալի նիհապէթինտէ տիւշտուը խէվճ ու տէհչէթ օլու-յօր իտի ։

Պու պապոե եալընըզ Հանըինին՝ թէճրիպէլէրինէ վէ թէագըզաթը մահտուսէօնէ իտիլինտէն սէօյլէմիշ օլտու-ղու սէօզլէր , քէնտինճէ մէտտուը թէսէլլի օլույօր վէ մահ-քիմին մագլուպ իտամ իտիլմիշ օլմատը իթթիհամլինէ գուվ-վէթ վէրիյօր իտի ։

Էթիյէն , կէնճ ալօգաթըն քէնտիսինէ վէրմիշ օլտուղու էվրագը սըգը սըգը թուքուպ չու սէօզլէրի մըրըլտանըյօր իտի .

— Շու տավայէ միւթէալիգ պահալտը պէնտէ օգուր թէագըզ իտէրիմ , իչէ էթրաֆը իլէ քէպզը վուգուճ իթմիշ օլուրում . ճէնապը Հագդընն ինայէթ վէ թէվֆիգաթընտա մաղհար օլուրտա էտիթէր տէ իտամէյի սըհհէթի իտէրսէ , օ զէ-մանն արթըզ գարանլըգ սիւսպիւթիւն զայիլ օլարագ նուրը աատալէթ վէ հագդգաթ բատրամայտա պաշլայաճագ տըր ։

Տօղթօր , իդամէթինտէնտրնա կէլտիյի էտնատէ Իընէ Մուլէնի օրատա պուլտու . թատրաֆէյն պիր իչի սէօզ թէ-աթի օլմնատու , էթիյէն վագըճ օլտուղու ահվալտէն տէր-հալ պահատա կիրիշմէտի . հէր շէյտէն էվվէլ Բօլճն տավատը-

Նա մխիթէալիզ պահալարը օգուտագ խոթէյօր իտի, Ըընէ, կէնճ տօգթօրըն սէօղլէրինի տինլէտիքտէն սօնրա.

— Տէմէք քի մատամազէլ Պէրթի Կարըն քէօշկէ նագլ իտէպիլէճէյիզ, ոէտի.

— Էվէ՛թ, էվէ՛թ, իչթէ անախթարլար... Հէվայը թէճամտա իլլէմէք իւզրէ Կարըն էրքէնտէն բէնզէրէլէր աչըլաճագ վէ պագը օտալարտա ախթէշ Կագըլաճագ տըր.

— Սիզ պէնի պու քէօշկէ կէօթիւրիւնիզ, պիւթիւն պու իշլէրի պէն տէրիհտէ իտէր Կարարըմ. շիմտի ամուճանըզը կէօրմէք վէ պիր ադ տա անընա գօնուշուտ իչի գարարլաշարըմտագ իդթիդա իտէր.

— Շիմտի քէնտիսինէ պիր թէգքէրե Կաղար վէ հէմտեն գալգըպ կէլմէսինի բէճա իտէրիմ.

Էթհէյէն տէրհալ մուխթասար պիր թէգքէրե Կաղըպ խըտմէթճիսինէ վէրտի վէ պիր սըմնար վատէթտան իլէ մահալինէ կէօթիւրիւիպ թէսլիմ օլունմասընը էմր իթտի.

Դարիյնի քիրտմէ, Ըընէ Մուէնին պու տէֆտատա պէվիվ տէմիթինէ կիտուպ թահարրիյաթտէ պուլունմագտան պիր տէմերե հասըլ իտէմէտիյինի, Ժան-Ժուտինին հէնուզ մէյտանէ չըգմատըգընը արիպ ու ամիպ պէյտանէ լուգում կէօրմէյիզ.

Բիյէր Լօրիյօ, սըմնար վատէթտան իլէ թէգքէրէյի ատըր ատմագ տէրհալ Եէկէնինին իդամէթկատնընա կէլտիյի պէտմեն, Էթհէյէն իլէ Ըընէ հէնուզ թատմ ատֆրատընտան գալգմագ իւզրէ իտիլէր. Իհթիյար արապատը հէր Էքտինինին Եիւգինէ պագընճա, ֆէնա պիր հէվատիս օլմատըգընը անլատը վէ հայդըրտագ.

— Օ կէնճ գըզճըզագ պուլունտու զանն իտէրիմ, էօյլէ հըտս իտիյօրում. Եօզտա ալտանըյօրմուրում, տէմէտի իւզէրինէ, Էթհէյէն,

— Խայըր ամուճաճըգըմ ալտանմայօրսունըզ, ճէնապը Հագգա Համու ու սէնալէր օլսուն պուլունտու, ոէտի,

— Սէվկիլի չօճուգըմ, նամ՞ըլ օլտու տա պուլտունըզ, Էթհէյէն, օգուտյանըլարըմըզտա մալիւմ օլան վուգուաթը հէքտայէ իթտի. Իհթիյար վէ նամուսլը արապատը քէմալի տըգգաթ վէ մէճմուհիյէթլէ տինլէտիքտէն սօնրա.

— Պըրաւօ՛, բէք կիւզէլ վէ բէք պէօյիւք պիր մուվաֆագըյէթ. Շու գատար վար քի, Եօլըն օրթա եէրինտէ թէվագուֆ իթմէմէլի. Էյ շիմտի նէ՞ Եարատագտընըզ, տէյտու սօրմասը իւզէրինէ, սօգթօր պունըն իչին նէ թատավվուրտա պուլունտուգունը, վէ էրթէսի կիւնլէ պու պապտէքի թատավվուրտաթընը նէ սուրէթլէ իճրա իտէճէյինտէ հէքտայէ իտինճէ, Բիյէր Լօրիյօ.

— Պու ֆիքրիը տէ բէք կիւզէլ, ֆագաթ էվվէլ էմիրտէ լայըգը իլէ տիւշինմէք իդթիդա իտէրտի տա,

— Ունուտտուրմուշ պիր ճիհէթ վա՛ր մը,

— Էվվէ՛թ,

— Նէ՞ կիպի,

— Պէն արզը Համի թագտիմ իթտիմ, սիզտէ պու կէնճ գըզը մէյտանա չըգարտընըզ, բօլիս իտարէսինճէ թահարրիյաթ վէ թէտգըգաթտա թէչէպպիւս օլունտու, պու նէթթիճէ կիւնիւն պիրինտէ օ ճիհէթտէնէտ իսթիհսալ օլունտագ տըր... սիզ պու իշլի խապէրսիզճէ Եարմագ իսթէյօրսունըզ. Հալ պու քի պէն սըրգաթ տավասընա գըյամ իթտիմ... պինաէն ալէյհ արապայա իրքեապ իտիլէրէք գաչըրըլան գըզճըզագըն պուլունտուգու խապէր վէրիլմէգտէ բէք թօհաճի օլուր. Էվվէ՛թ, բօլիս իտարէսի սօնունտա պուննըտա թահգըգ իտտուպ անլատըգը սուրէթտէ պէնիմ պաչըմ աղրըյաճագ տըր...

— Ամուճա՛ճըգըմ, չըգտանընըգը վէ իչինտէքի բարայը օտանըզտա պուլտուգունուգը կիտուպ սէօյլէյէմէ՞զմիսինիզ,

— Օ զէման իչ տահա ֆէնա օլուր, չիպահէյի տավէթ իթմիշ օլուրուգ, պաչդա պիր պէհանէ, պաչդա պիր տէսիսէ իչճատ իթմէմէլի, չիմտի սիզ կէնճ գըզը խապթատանէ-

աէն գալարքմագ վէ նէ օլաուզունը քիմնէյէ պիլտիրմէմէք իսթէյօրսունըզ, աէյի՞ մի ։

— Պիչարէյի պուննաան պէօյլէ պիր թէհլիքէաէն մուհաֆազա իթմէք իչին պուննաան պաշգա չարէ եօզ տըր . . . իչմէ պու պապաէ մուավէնէթինիզէ իսթինաա խոյօրուզ, ամուճաճըզըմ ։

— Բէք կիւզէլ, պէն չիմսի նէ հալաահա օլաուզունը անլամագ իչին բօլիս մէրքէզինէ կիտէրիմ, պագալըմ թահգըգաէ պու կէնճ գըզ խաաթախաանէաէն չըգարըլարգաան ասնաա, իչին մէյտանա չըգարըլապիլէճէյինէ էյմա խոյօր մը ։

Բընէ . – Էկէր բօլիս խաֆիյէլերի, բօլիս նէֆէրաթը տօլաչմազա, թահաարիյաթա գըյամ իտէրլէրսէ, զայրէթլէրինի սէմէքէօվզ պըրագմագ վազիֆէսինի պէն աէրիւհաէ իտէրիմ . . .

Բիյէր Լօրիյօ . – Բէք ալա, ֆագաթ պու գըզը կէօթիւրէճէյինիզ մահալէ նէ՞ սուրէթլէ նագլ իտէպիլէճէքսինիզ ։

Էթիյէն . – Ուբ ուզուն նամըրատագ կէօթիւմէք իչին պիզէ կէնիշ պիր արապա լազըմ տըր քի, պուննըտա անճագ սիզ թէաարիք իտէպիլիրսինիզ, ամուճաճըզըմ ։

Բիյէր Լօրիյօ . – Անլաամըմ, անլաամըմ. Բարիզ ճիվարընտա պօսթանճըլարըն գուլլանմագդադըր կիպի իւզէրի էօրթիւլու միւքէմմէլ պիր արապա, եանի քէօյ արապասը, օրթաարնա պիր աղ սաման տէօքէր վէ սամանըն իւզէրինէտ պիր չիմէն եայարըզ, կէնճ գըզտա իւզէրինէ եամըրըլըպ իւսթիւ էօրթիւլիւր ։

Բընէ . – (Մէմնունիյէթլէ .) Հագըգաթէն պէօյլէ բէք կիտէլ օլաճագ . . . իտաթախաանէտ մատմազէլ Պէրթի աւըպ պիր քէօյէ կէօթիւրէճէյիմիզէ զահիպ օլաճագդադըրընաան, թէշէպպիւս օլունան թէհարրիյաթ սէմէրէսիզ գալաճագ տըր ։

Բիյէր Լօրիյօ . – Պուննա հիչ պիր տէյճէճէք եօզ ։

Բընէ . – Յագաթի պէօյլէ պիր արապա նէ՞րէէն պուլապիլէճէյիզ ։

Բիյէր Լօրիյօ . – Օ իչիտէ պէն տէրիւհաէ իտէրիմ. արապայը թէտարիք իթտիքաէն ասնաա այագլարըմա չիզմէ եախօտ չամուրլուզը չէքէրիմ, պաշըմա պիր քէչէ քիլաճ կիյէրիմ, խիւլասա պաչաան այագլա գատար պիր քէօյլի արապաճը օլուրում . . .

Էթիյէն . – (Մէսէրրէթ իլէ .) Ամուճաճըզըմ, սայէնիզտէ պու իշտէ միւքէմմէլէէն եօլունա կիտտի, սիզ հագըգաթէն էմնալըզ պիր զահմէրընըզ . . .

Բիյէր Լօրիյօ . – Նէ՞ զաման իթտիան . . . արապաճըլարտանտա գուրնագ չէյլէր չըգար . . . Նէ հալ իսէ, եարըն Սէնթ-Անթուան խաստախաանէսինին գաբուսաբ էօնիւնտէ սաաթ գաչտա պուլունմագ լազըմ կէլիյօր . . .

Բընէ . – Թամ էօյլէտէն պիր սաաթ սօնրա ։

Բիյէր . – Բէք կիւզէլ, տէտիկինիզ սաաթտա արապայը օթատա հազըր պուլտուրսունըզ ։

Իհթիյար արապաճը պուննը տէտիքաէն սօնրա եէկէնէնին խանէսինտէն մուֆարէգաթ իթտի, Բընէ Մուլէն պու կիճէտէ եինէ տօգթօրըն իգամէթկեահընտա գալըպ եամտը ։

28

Էթիյէն եալընըզ գալընճա հէման եամտատը, Հանրինէն վէրմիշ օլաուզու ճէրիտէյի մէհաքիմ նիւսախէչէրինտէ « Նէօյլի քէօրիւսիւ մէսէլէսի » սէրլէվհասը իլէ գալէմէ ալընան տավայէ միւթէաիդ պահալարը, թէ-քրար թէ-քրար օգուտաղա պաչլատը . Սապահլայըն էլքէնտէն մաքինաճըլը

ուչանոբրարագ , հազբրլբգ կէօրմէլէրինի իմթաար իտինճէ , Րընէ Մուլէն .

— Պէրապէր կէօթիւրէճէյիմիզ ուֆագ թէֆէք էշեայը պէն հազբրլարըմ, ֆագաթ մուհիմ պիր շէյ վար քի անը ունութմայալըմ. . . տէտի ,

— Հաՙնկը շէյ ,

— Մաամաղէլ Պէրթ , տէտիյինիզ քէօչկէ նագլ իտիլինճէ քէնտիսինի թապկի եալընըզ պըրագամայաճաղըզ, պու վաղիֆէնին իյֆաալընը նիհայէթ տէրճէտէ ալզու իթտիյիմ հալաէ տէրսի հաէ իաէմէյճէյիմ. . .

— Պէն պունըաա տիւշինաիւմ. . . իալամէթիմտէ պուլունան պէտլէմէ բէք նամուալը , բէք սաատզ պիր գըզ տըր , շիմտի օ տաա պիղէ բէֆագաթ իաէրէք Պէրթին մուհաֆազաաը իալամէթինի տէրսուհաէ իաէր . . . պու գաարն անընըա մէչղուլ օլաուղու միւտաէթճէ , իալամէթիմ իչին պէն պաշգա պիր գաարն պուլուրում. . .

— Պուտաա եօլունաա . . . նէՙ զէման կիտէճէյիզ ,

— Հէման չիմտի , պիրա Ճարանթօն խաոթախանէսինէ կիտիպ կիճնիւք վաղիֆէմի իյֆա իթմէլիյիմ, սօնրա սիզ պէնի պուրաաա պէքլէրսինիզ ,

Էթհէյէնին իալամէթճիսի պիր արապա կէթիրմիշ օլմաղըլա հազբրլանան էշնա եիւքէտիլտի . Ճըրանսուազ պէրաապէր օլաուղու հալաէ իչի արգաաաշաա արապայա բաքիպ օլաուլար . արապա էբէյիճէ եօլ ալտըգաան սօնրա , Էթհէյէն .

— Իհթիյաթէ բայէթ իթմիշ օլմագ իչին պունաան իլէբիսինէ եիւբիւյերէք կիթմէլիյիզ, տէյիպ արապայը տուրտուրաու , արապաաան էնիպ արապաճընըն հագդընը վէրտիլէր . օ սըրաաա հէնուզ սապահ օլմուշ, օրթալըգ աղարմայա պաշլամըշ օլաուղունաան , պիր իչի մանաավ տիւքքէանը իլէ շէրապ մաղազալարը հէնուզ աչըլմադա պաշլամըշ իտի ,

կիտէճէլէրի քիւչիւք քէօչկիւն տիւգ Ցըլաթուր-Վօ-

տիյօնըն թահտը թաապրաւգընաա պուլունաուղունը տօգթօր պիլիյօր իտի . պիր կիւն Հանրի իլէ պէրապէր կիտուպ կէզմիշ իտի . անախթարլարտան պիրի իլէ արապալըգ գաբուսընը աչտը . Րընէ եաբրադլարը գըզարմադա պաշլամըշ օլան ճէհիմ աղաճլարը կէօրիւպ .

— Օ՛հ , պուրաաը բէք կիւզէլ տիր . մաամաղէլ Պէրթ պուրաաա աաէթա բրրէնսէա կիտի եաշայաճագ տըր , տէժէտ իլէ , կէնճ տօգթօր մահգունանէ պօյնունը պիւքէրէք .

— Էվէՙթ , հէման Ալլահ վէրսինտէ եաշաաըն , տէտի ,

Գարիյնի քիրատ, Ժօրժ Ցըլաթուր-Վօտիյօնըն կիճէլէյին պու ֆէօշքաէքի կիզլի եօլտան տօլաշըպ , Սէնթ-Տօմինիգ տօգատընտաքի գօնագընա կէչտիյինի կէօրմիշլէր տիր . քէզալիք պու քէօչկիւն պիր գաչ այագ մէրտիվէնէյէ չըգըլըր այրը պիր բարչասը օլաուղուաա , եինէ օգուչանլարըմընդա մանիւմ տիր ,

Էթհէյէն , բէֆագաթընաա պուլունան Րընէ իլէ Ֆըրանսուազը իչթէ տօղրու պու տայիրէյէ կէօթիւրտիւ , հէվայը թէճահտ իչին բէնչէրէլէր քէամիլէն աչըլտը , հէվա բէք լաթիֆ օլուպ եալընըզ պիր աղ սըգլէթի հըսա օլունույօր իտի ,

Ֆէօշկիւն պու գըսմը իչի գաթտան իպարէթ օլուպ , ալթ գաթտա պիր տէհլիզ , իչի սալօն , պիր եաթագ օտասը , պիր եէմէք օտասը , վէ պիր քիլար պուլունույօր իտի , պիրինճի գաթտա թուալէթ գապինէլէրի իլէ պէրապէր իչ եաթագ օտասը , պիր քիւթիւպհանէ , պիր թէնէֆֆիւս վէ պիրտէ պաննօ օտասը վար իտի . օտալար քէամիլէն կէզիլիպ կէօրիւլտիւքտէն սօնրա , Էթհէյէն քէնտի քէնտինէ .

— Պէրթի ալթ գաթտաքի եաթագ օտասընաա եէրլէշտիրիրիզ . . . պիր աղ եիւբիւմէյէ պաշլայընճա պահճէյէ էնիպ կէզինմէսի գօլայ օլուր . տէտիյի սըրաաա , իալամէթճի զըզ տօգթօրա թէգարրուպ իտէրէք .

— Տօգթօր էֆէնտի , պէն նէՙրէտէ եաթաճաղըմ, տէյու սօրաու ,

— Պուռնը խասթամըզըն հալի թայլին իտէճէք տիր, էկէր հալի տայիմի տուրէթաե ետանընտան այրըլմամանըզը մուճիպ օլաճագ իսէ, եամ ապընըզ իշմէ շու գանապէ տիր. պունա լուզում կէօրիւմէզսե իսթ գամթաաքի օտալարտան պիրինաե եամ թասընըզ.

— Պաշ իսթիւնէ տօգթօր էֆէնտի...

— Դըզը՛մ, շիմսի սանա պագը մուհիմմ թէնպիհամթատա պուլունաճաղըմ քի, հարֆը հարֆընա իճրա իմմէյէ զայրէթ իտէճէքսինիզ...

— Տօգթօր էֆէնտի, օ եիւզտէն էմին օլապիլիրսինիզ,

— Ուֆաագ թէֆէէք պագը շէյլէր սամթըն ալմագ իւզրէ տօգաչա չըգտըզընըզ զէմանն ապզընըզը արսյան ատէմլէր պուլունուր. պէօյլէլէրէ գարշը հիչ թամլրընըզը պօղմագտըզըն հէնուզ թաշրատան կէլմիշ, գայրէթ խասթա վէ իհթիյար պիր գատընըն խլամէմինտե պուլունտուգունուզը տէօյլէրսինիզ,

— Պաշ իսթիւնէ էֆէնտիմ,

— Պէնտէն վէ միսիս Բընէ Մուլէնտէն պաշգա հիչ պիր քիմսէնին, հիչ պիր վէսիլէ վէ պէհանէ իլէ քէօշկէ վէ պահճէյէ կիրմէյէ սէլահիյէթի օլմայընըզընը ունութմայընըզ, իշմէ շիմսիլիք սիզե թէնպիհամթըմ պունտան խապրէթ տիր,

— Մէրագ իմմէյինիզ, թէնպիհամթընըզ հարֆ պէ հարֆ իճրա օլունաճագ տըր,

— Պու պատտե պէնտե էմինիմ... արթըգ սիզին իշնիզլէ մէշղուլ օլարագ պիզի պէքլէյինիզ,

Էթիյէն իլէ մաքինաճը քէօշքտէն չըգըպ կիթտիլէր.

* * *

Թէֆէէր, եէրինէ թայլին օլունան Բրյանթատ նամընտաքի միսֆէթթիչի խաֆիյէն թէադըզ իտուպ, իգամէթկէահընը էյրէնմէք վէ անէ կէօրէ ույանըգ տավրանմագ

իշին, քէնտիսինէ պիր խաթը հարաքէթ թայլին իյլէմէք սէվտասը իլէ մէշղուլ պիր հալտե պըրագմըշ իտիք.

Մէյտանա չըգան մէսէլէէր քէնտինի տուշարը խէվֆ ու մէրագ իյլէտիյինտէն, խասիսը մէրգում հէր զէմանտան պնյատե միւտեպպիրանէ վէ իհթիյաթքէտանէ հարաքէթ լուզումընը թագտիր իտիյօր իտի. Բրյանթատ, ֆէվգէլատէ օյան զէքէմէվէթի իլէ գարշըսընտա գավի վէ թէհլիքէլի պիր ատէմ իտի.

13 նօմէրօյը արապանըն, Դաբսօլէրի թէրէսինտե թէվագուֆ իմմոկի նօգթայը քէշֆ վէ թայլին իտէն պիր ատէմին, արապանըն քիմէր թարաֆընտան վէ նէ մագսատըլա աշըրըլմըշըրնը քէշֆ իտուպ մէյտանա չըգարմատը նաըսըլ իսթիսալ օլունապիլիր.

Թէֆէէր, պունա իհթիմալ վէրմէմէքլէ պէրապէր Բրյանթատտան գօրգույօր իտի. տուշինտուքճէ, Դրյօտիյա վ.արնինին շու սէօղլէրինի խաթըրլատը,

— Շիմսի էյլէ պիր չարխըն արապընտա գըսըլտընըզ քի, էկէր պու չարխը գըրըպ քէնտինիզի գուրթարամազտանըզ, ֆէլաքէթինիզ մուհագգագ տըր,

Թէֆէէր, տուգ Տրյաթուր-Վօտիյօ իլէ միսթրէս տիգ Թուրնի շու հայլէյտէն, կիւղէրտան իտէն վագտալէրտէն խապէրտար իմմէք, վագթ ու հալէ կէօրէ մուվաֆըգը հիքմէթ օլուպ օլմայաճագընը ինճէտէն ինճէյէ տուշինէրէք, պիրագ տահա թէէխխը իմմէյլէ լուզում կէօրտի, Ձինայէթ շէրիքլէրինի իսթէհսիյի զէման քէյֆիյէթտէն խապէրտար իմմէք, իսթէհսիյի կիսի իհթիյաթէ տավէթ իյլէմէք իշին, քէնտինճէ հէնուզ վագթ միւսաիտ իտի.

Իհտէսինէ հէվալէ իտիլէն եէնի մէմուրիյէթէ այիտ վազիֆէլէր, Բրյանթատըն հարաքաթընը թէֆթիշ իմմէք վէ ժան-ժուսիյի արաշտրմագ իշին քէնտիսինէ միւսաատէ իտիյօր իտի. Թէֆէէրէ կէօրէ եէրինէ կէշմիշ օյան Բրյանթատ, պաշը իւղէրինէ շէքիլմիշ պիր հադգ ու ատաալէթ

գԸլՐճԸը օլտուղու կիպի, ժան-ժուտի տէ, տիւգ ճէնապլէրի իլէ էսկի մէթրէսի միսթրէս տիգ Թուրքէն իչին օ սրճաթը վէ օ էհէմմիյէթի հայիվ իտի։

Օ ագշամ մաղնուն վէ չիւպհէլի նէ գատար մէչիանէ վէ մէվգը վար իսէ, օ տէսիսէքտար խըրսըզը պուլմագ իչին տօլաշը։ Հիչ օլմազա ատաթ ու էթվարընա տայըը պագը թաֆթիլաթ ալապիլէճէյինի վէ օ սայէտէ թահարրիյաթէտ մուվաֆֆագըյէթինի իւմիւտ իլլէյօր իտի։ Ֆագաթ պու իւմիւտի պօշա չըգտըղընատան, ղիհնի բէրիչան օլտուղու հալտէ իգամէթկէահընա ավտէթ իթտի։

Թէֆէր, ժան-ժուտինին էլէ եւուզ պին ֆըրանգ կէչիրէչէք հուտուտ իսարիճինատէ պիր եէրէ չէքիլիպ կիթտիյինէ զահիպ օլուրօր վէ պէօյլէճէ մուվազդաթէն օլսուն ճալիսը խէվֆ ու վէխամէթ պիր հալ օլմատըղընը թատավվուր իլլէյօր իտի։

Մամաֆիհ հազըզաթը հայիտէ անլամագ լազըմ իտի։ Թէֆէր՝ էվէլքի մէմուրիյէթինի էլտէն չըգատըղընատան տօլայը ֆէվգէլատէ թէէսիֆ իթտի։ բօլիս միֆէթթիշլիյինատէ պուլունտուղու էռնատէ, նէ գատար բօլիս չիւպէլէրի վար իսէ քնաֆֆէտի իլէ մուխապէրէ իտիյօր, վէ հաթտա մէմուրիյնի էճնէպիյէտէն միւրէքքէպ տայիրէլէրէ վէ չիւպէլէրէ սօգուլարագ, խաթէտիյինի անլայտապիլիյօր իտի։ չիմտի իսէ նէ սրճաթլա վէ նէ սէլահիյէթլէ էօյլէ պիր հարաքէթտէ պուլունապիլէճէք իտի արթըգ օ ճիհէթի տիւչինմէք պիլէ ճայիզ տէյիլ իտի։

Թէֆէր, պու վէխիմ միւլահազաթի իլէ օ կիճէ սայքի հիչ ույուեամատը, սապահլէյին էրքէնտէն եաթագընատան ֆըրըայըզ միւթատը վէճհլէ թէպտիլի գըյաֆէթի իթտիքատէն սօնրա, Բըլանթատըն իգամէթ իյլէտիյի խանէնէին գարշըսընատա վագը պէօյիւճէք պիր սիւտճի տիւքքէանընատա կիտուպ գահվալաթը սըմարլատը։ պատէհու եէնի միւֆէթթիշին գաբուսընը կէօզատէն կէչիրմէքլէ մէշղուլ օլտու։

Թէֆէրի պու հալտէ թէրը իլէ, պիրազ տա եէնի միւֆէթթիշ Բըլանթատըն իգամէթկէահընը, պու ատէմին սուրէթը իտարէ վէ մայիշէթինի կէօզատէն կէչիրէլիմ։

Պու զաթ հէնուզ պէքտար օլուպ իտարէ վէ մայիշէթի տէ բէք սատէ վէ նամուաքէատանէ իտի։ խանէնին իչինճի գաթընտա իչի օտա քիրատամըշ օլուպ, օտանըն պիրիսի մաթպախ վէ թատամ սալօնլըղը վէ իչինճի օտատա եաթագ օտասը օլմազդա պէրապէր, գապինէլիք վէ ամէլիյաթխանէ իսթամէթլէրինի էյիճա իլլէյօր իտի։

Ցէրունինտէ պուլունան էշէա պիր տէմիր եաթագլըգ, պիր մասա, թահտատան մատնուլ վէ սիյահ պօեալը պիր քիւթիւպհանէ, պիր էսկի գօլթուգ վէ պիր թօալէթ թագըմը իլէ տէօրթ սաէտ սանտալէէտէն իտարէթ իտի։

Քիւթիւպհանէօնին, իչմի հուգուգա այըտ պիր թագըմ քիթապլար իլէ թէզէնին իլլէմիշ օլտուղու կիպի, պունլարըն արատընտա էն մէշհուր ճինայէթլէրին զապթ ճէրիտէլէրի տէ պուլունուլյօր իտի։

Բըլանթատա, մէզքիւր քիթապլարատան պագըլարը իլէ ճէրիտէլէրի միւնթազամէն մատա իւզէրինէ գօյմուշ օլուպ, քէնարընտա էսկի պիր գօլթուգ իւզէրինատէ վէ մատանըն քէնարընտա օթուրատագ չալընըյօր իտի։ օ էռնատէ պիհնինի գալըշտըրան, կէօզլէրինի իշղալ իտէն մէսէլէնին, վէ թէտգիգ իթմէքտէ օլտուղու սահիֆէլէրին պալատընտա շու քէլիմէլէր եազըլմըշ իտի։

13 ՆՕՄԷՐՕԼՐ ԱՐԱՊԱ ՄԷՍԼԷԼՈՒ

29

Բելանթաս , էրէյիճէ սահիֆէյէր թէշքիլ իէն պու միւթալաաթը թէքրար թէքրար օգուչարագ խիւլասա ի-ամիյոր , վէ մուհիմ բարչաարընը նօթա օլարագ զապթ իյ-լէչյօր իսի . պիր արալըգ քէսիք պիր սէտա իլէ չու սէօզ-լէրի մըրըլտանմագա պաչլատը .

— Խա՛յըր , եանլըշ պիր եօլա կիթմէտիմ , հէր շէյ պանա պուընը խապէր վէրիյօր , հէր հալտէ պու հագըգաթը թաաթիգ վէ թէչիկա իլէչյօր ,

«Արապա չալընմըշ , կէնճ վէ եահօտ իսթիյար գաատ-նը աչըրմըշ օլան օ խրի ատէմ , քէնտի հիսաապլարընա չա-լըշմամըշլար . . . պու ատէմլէր , միւթլագա օ գաատընը էլէ կէչիրմէք իսթէյէն ատէմին վէ էա իսթէյէնլէրին շէրիքլէ-րի տիրլէր . ֆագաթ պու նէ մագաատա մէհնի օլապիլիր . . .

«Գաատըն կէնճ իսէ , պու թէշէպպիւսէ միւթլագա աչգ ու սէվմա վար տըր . իսթիյար պիր շէյ իսէ , պու հա-րաքաթի հէր հալտէ խուսուսիէթ վէ իսթիֆատէ ֆիքրինէն իլէրի կելիր ,

«Հէյլէ արապանըն , էօնիւնէտ տուրտուդու խանէչինի եանմասը թէհատիւֆէ համլ օլունամագ , շիտատէթլէ վէ խայլինանէ սուրէթէտ իյդա իտիլմիշ օլան ճինայէթին իգինի թօգընը զայըֆ իթմէկ իչին պու թէտպիր տիշինիլմիշ տիր . . . ֆագաթ ադէչ ալան պիր էվատըն չօգ սէֆա գա-չըլապիլիր . լաքին գաչըրըլմըշ օլան կէնճ գաատընըն վիճու-տի օրթատան գալարընագ իսթէչինիլմիշ իսէ , թատիլի պու-նա իսքեան պըրագըլմամըշ տըր .

« Իչթէ պու նօգթատա իչ գարըչըյօր . . . պունըն իչին նէ՞ եապըլար . . . հէր շէյտէն էվվէլ Գաբաօլէրի թէբէսինատէ-

քի խանէտէ քիմին իգամէթ իթթիխինի անլամալըյըմ . միւ-թէադըպէն միւսթէճիրին վէ էա խանէ սահիպինին վէ պունա իչթիրաք իտէնլէրին արգալարընա տիւշիւպ թէհար-րիյաթէտ պու լունմագ իգթիդա իտէր . անտէն սօնրա պայ-կըն պիր հալտէ խասթախանէյէ նագլ օլունան պիչագլարը գա-տըն իլէ պու իչ արապաընատա պիր միհնատիպէթ , պիր միւ-չապիհէթ օլուպ օլմատըղընը թէհատդըգա կիրիշմէկիյիմ .

« Ֆագաթ հանընկը խասթախանէյէ նագլ օլունմուչ , բօլիս գօմիսէրի թարաֆընատան թանըթիմ վէ իթթա օլունան ժուրնալտէ սէրտահաթ կէօրիւլմէյօր , լաքին պունըն անլա-մագատա գօլայ տըր .

« Պէչ եիւզ ֆըրանգատան իպարէթէ պիր բարանըն ա-րապաընատան չալընատըղընա տայիր , արապաճը Իչիէր Լօրիյօ թարաֆընատան աչըլան վէ վուգու պուլան տավա , պէնի միւտիիշ պիր ճինայէթէ տօղրու սէվգ իթթի . պու ճինայէթ հէնուզ գարանլըգ իչինատէ պուլունույօր իսէ տէ , պէն պու-նը քէշֆ իտէճէյիմ . էվվէթ , պու մէսէլէ ճինայէթ մահ-քէմէլէրինի էբէյիճէ իշղալ իտէճէք տիր . . .

« Պու պանա հէվալէ օլունան պիրինճի իչ տիր . . . հիս-նի սուրէթլէ իյֆայի վազիֆէ իտէրէք , պու եիւզատնատ իհրաղը շան ու շէրէֆ իթմէկիյիմ . »

Բելանթաս , պալատէ մուհարէր պու սէօզլէրի պէյլի եիրմի տէֆա մըրըլտանտըգտան սօնրա , 13 նօյէմբրը արա-պա մէսէլէսինէ տայըր օլան սահիֆէլէրի գապատը , սապ-թընա պագտը , սապթ օնա կէլմիչ օլմադըգա քէնտի քէն-տինէ .

— Թամ վագթի տըր , արապա իլէ տօղրու Մօնթրօ-վիլէ կիթմէլի . . . Մօնթրօվիլատէն Պանէօլէյէ գաատը պա եիւրիյէրէք կիտէրիմ , տէյէրէք աչաղը էնտի .

Սօգադ գարանլըգ վէ տար օլմագլա պէրապէր Թէֆֆէր , օթուրմագտա օլատուղու մէվգըտան Բելանթատըն էչիքտէ խապաթը վիճուտ իթթիխինի կէօրտիւ . Սէմա աչըգ վէ կիւ-

նէշ զայէթ բարլագ իսէ տէ, հէվատա պէր աղբրլըդ օլտուղունատն էօյլէտէն սօնրա պէր եաղմուր, պէր ֆուրթունա վուգուի զանն օլունապիլիր իտի։

Թէֆէր, տէրհալ այագա գալդըգ Բըլանթաատը թէագըլէ հազըրլանտը. Բըլանթաատ, րըխթըմլար իւզէրինտէն եւրիւմէյէ պաշլատը. Թէֆէր տէ օն պէշ եւրմի ատրմ գատար ուշագտան արգատան կէլիյօր իտի։

Բըլանթաատ, իւշ չարեէք գատար եւրիւտիւքտէն սօնրա Մօնթրօվիլէ իշլէյէն քիւշիւք արապալարըն պուլունտուգլարը մէրքէզէ վասըլ օլունճա, Թէֆէր քէնտի քէնտինէ.

— Միւթլագա Պանեօլէյէ կիտիյօր, պէն քէնտինտէն էվվէլ օրայա եէթիշմէլիյիմ... տէտիքտէն սօնրա, հէման պիր արապայա աթլայըպ արապաճըյա Պանեօլէյէ հարթաքէթ էմրինի վէրտի. քէօյիւն իլք խանէլէրի ճիվարընտա արապատան էնտիյի գէման թամ էօյլէ վագթը օլմուշ իտի. Բըլանթաատան բէք չօգ եվվել կէլտիյինտէն էմին օլմադըյա ասլա թէյլաշ իթմէտի. ումումի արապաճըլարըն թօրլանտըգլարը գաղինօյա կիտիպ, պիր չիշէ պիրա իչէրէք պէքլէմէյէ պաշլատը։

Նարըմ սաաթ սօնրա Բարիզտէն պիր արապա տահա կէլտի, Բըլանթաատ պու արապատան էնէրէք, եօլ իւզէրինտէ իլք թէսատուֆ իյլէտիյի ատէմի թէվգըֆ խտուպ նէզաքէթլէ սէլամ վէրտի. պիր գաչ տագըգա գատար մէրգում իչէ գօնուշտուգտան սօնրա վէտա խտուպ եօլունա տէվամ իթտի. Թէֆէր տէ հէման արգասընա տուշտի. միւթէագըպէն Բըլանթաատըն միւհթէրէք օլան խանէ սահիպի միւսիւ Սէրվանըն իգամէթկէահը գաբուսընը չալտըղընը կէօրիպ, քէնտի քէնտինէ.

— Խայըն հէրիֆին պուրայա կէլիպ կիտէճէյինի խաթրըմա կէթիրմէյօր իտիմ. Ֆագաթ պունը նէրէտէն խապէր ալտը... է՛հ, պուտա բարա իթմէդ, սապր... սապր իթմէլի... տէյու մըրըլտանտը։

Միւսիւ Սէրվան, տէրհալ միսաֆիրինի գապուլ իթտի, թէյլաշ վէ սապըրսըզլըգլա նէ իսթէճիյինի սօրտու. Բըլանթաատ իսէ իչին իչէրիսինէ կիտիպ պիր ան էվվել պիր նէթիճէ իսթիհսալ իթմէք իսթէճիյինտէն, ճէպինտէն բօյիս միւֆէթթիշլիյի էմրինի չըգարըպ միւսիւ Սէրվանըն նազարընա արդ իսինճէ, մէրգում հայրէթլէ եումուշատը վէ հէման քէքէլէյէրէք։

— Միւսիւ, էմրինիզէ միւնթազրըմ... Դարսօլէրի թէքէսինտէ միւհթէրէք օլան խանէմէ տայըր, պագը թահգըգաթ իճրա պուլուրատաղ սընըգ զանն իտէրիմ... տէմէկի իլէ, Բըլանթաատ.

— Էվվէ՛թ, ալտանմայօրտունըգ, տէտի։

— Պունա տայըր անլամագ իսթէճիյինիզ չէյ նէ՞ տիր։

— Օ էվտէ պիզգաթ սո՞զ մի իգամէթ խոյօր խտինիզ։

— Օ խանէյի իյրատ օլմագ իւզրէ եաբատրմըշ իտիմ, տէօշէլի օլտուղու հալտէ քիրայա վէրմէքտէ իտիմ։

— Եանտընըզ զէման տէօշէմէտի իլէ պէրապէ՞րմի քիրայա վէրմիշ իտինիզ...

— Էվվէթ էֆէնտիմ, Բըրուսիյէր կօշէ նատընտա պիր զաթա քիրալամըշ իտիմ։

Բըլանթաատ, պու իտմի տէրհալ չըզտանընա գայտ իտուպ, տէօղրունէ տէվամ իլէ։

— Պու զաթ չօգտան պէրի միւսթէճիրինի՞զ մի իտի, տէյու սօրտու։

— Էվվէ քիրալայըշը գըրդ սէքիզ սաաթ օլմուշ իտի, եանի Հոկտեմբէրին օն սէքիզինճի կիտնիս անախթարըլըր ալտը վէ եէրմինճի կիտնիսն կիճէտի էվ եանտը։

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ.) Ա՜հ... պէն պուրալարընը քեամիլէն թագտիր իթմիշ իտիմ, իչթէ էյիճէ անլաշըլըյօր քի ճինայէթին մուգատտէմաթը պու սուրէթլէ հապըրլանմըշ։

— (ԽէվՔ ու տէհչէթլէ.) Ձինայէ՛թ, ճինայէ՛թ մի . . .

— Լվվէ՛թ միւսիւ, հէմտէ մադասարըն պու օլտուղու տէրհալ կէօղե չարբըյօր։

— Տէմէք օլույօր քի տիւն պանա սէօյլէնէն սէօղլէր տօղրու իմիշ. . . Իսանէսի տախիլինտէ պիր ճինայէթ իյդա իթմէք իչի՞ն մի քիրալամըշլար . . .

— (Դուլադ դապարտարադ.) Զօղ շէյ . . . տիւն սիզէ պէօյլէ՞ մի սէօյլէտիլէր։

— Լվվէթ էֆէնիմ, ֆագաթ պէն պիր տիւրլիւ ինանմամըշ իտիմ։

— Պունը սիզէ քի՞մ սէօյլէ՛յօր իտի։

— Ուքի էֆէնիմ . . .

— Թանըտըղընըզ զաթլարսա՞ն մը։

— Խայըր, հէննուզ տիւնքի կիւն կէօրտիւմ։

— Պու էֆէնտիլէր նէ՞ իտիթէ՛յօրլար իտի։

— Սիզին կիսի մադիւմաթ . . .

— Նէ՞յէ տայըր։

— Միւսիւ Բըրուսիէր հօշէ իլէ ասլա պահսընը իչիթմէտիյիմ պիր արապայա տայըր, կիւյա պիր արապա իլէ միւամէճիրիմին ևանընա կէօթիւրիւլտիւյիւ Ֆարղ օլունան կէնճ պիր գադընա տայըր . . .

Եէնի միւֆէթթիշ պիր տէրէճէ տահա գուլադ գապարթը, հադըգաթէն իշ իչինտէն իչէր գուհուր իտիյօր իտի, նազարը ալգգաթ պու նօգթայա աթի իտիլտիկի տուրէթտէ, կէնճ գադընը արայան իքի տաէմին ճինայէթ շէրիքէրինտէն օլմադըգլարընա հիւքմ իթմէմէք գապըլ տէյիլ իտի։

Պու իքի տաէմին, կէնճ գադընը էլլէրինտէն գայըրադըգլարընը, պունըն մահվը, քէնտիլէրինինտէ մահվը տէմէք օլահատընը ասքըտտան ութչիւնիւ նէտոտամէթի հասըլ իտէրէք, իթէքտար էլէ կէչիրմէք զայրէթինտէ պուլունմադըգլարը նէ՞ մալիւմ։

Բըլանթտա, իչիթէ պու ֆիքըր ու միւլահազաթ իլէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք։

— Պու էֆէնտիլէրէ մալիւմաթ վէրմինիզ մի, տէյտու ասլտու։

— Թապիյի պիլտիյիմ գադարընը սէօյլէտիմ։

— Նէ՞ տէտինիզ։

— Ո կէնճ գադընա տայընը պիր շէյ պիլմէտիյիմ . . . ֆագաթ ալչը օճագլարընտա չալըշան իչ ամէլէտէն պիրինին էօյլէ պիր շէյ պուլտուղունը սէօյլէտիմ. արադագլարը գադընըն, պուլտունան պիչադըգ օլտաղ օլմադըգլարընը անլատմադ իչին օ իչ ամէլէյէ միւրաճաաթի իթմէէլէրի լազըմ կէլէճէյինի իհմալ իթտիմ։

— Իհմալըլարընըզտա իթէֆիխդէն հարադէթի իթտիկ՞ մի։

— Լօյլէ զանն իտէրիմ։

— Պունլար նէ՞ շէյքիլտէ, նէ՞ գըյաֆէթտէ իտիլէր։

— Զահիրէն նամուսլը ատէմլէրէ պէնզէյօրլար իտի. պանա դալըրտա օ կէնճ գադընըն ադրադադընտան իտիլէր տէրիմ. . . պիրտա օ տէրէճէ մահվընտն վէ միւթէէսիր պիր հալտէ պուլունույօրլար իտի քի, սէօղլէրի պահտաա իթէէսիր իթտի. էն կէնճլինին կէօղլէրինտէն միւթթահալ ճաշլար ադըյօր իտի։

Բըլանթտա, պու սէօղլէրի իչիտինճէ տէրին պիր միւլահազայա տալտը, քէնտի քէնտինէ.

— Պունլարտա ճանի տէնիլէմէզ. . . պէօյլէ կէօղլէրտէն ևաշ կէթիրէճէք տէրէճէտէ սահմէթ վագտընըզ օլամազ. . . իչին իչինտէ միւթլագտա ֆամիլիասյա միւթէալիզ էտտար վար քի, պէն պունըտտա քէշֆ իտէճէյիմ, տէտիքտէն սօնրա, սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք։

— Պէզ միւսիւ Բըրուսիէր կօշէտէն պահա իտէլիմ. պու տաէմի էվվէլտէն թանըյօ՛ր մը իտինիզ։

— Խայըր։

— Հիչ օլմազսա չիմոի նէրէտէ պուլունտուղունը օլսուն պիլիրսինիզ...

— Պունըսա պիլմէյօրում,

— Պէ՛ինինիզտէ գօնէրսանօ եահսօտ մուգամէլէ սէնէէտի ագա օլո՛ւնտուսը մը,

— Փիրսայը բէշինէն վէրտիկի իչին պուղալարա լուզում գալմասը,

— Պու սաէմ գաչ հաչընտա գասսար կէօրիւնէյօր իտի,

— Թագրիպէն էլլի հաչընտա,

— Թասը ու մուամէլէսի՛...

— Ասբէը թասըրըլը, սէրթ մուամէլէլի, իրի կէօզլի պիր շէյ իտի,

— Պոյը ուզու՛ն մը, եօգսա գլսա մը իտի,

— Օրթա պոյը, նէ բէ՛ք զաիֆ վէ նէ տէ բէ՛ք շիշման,

— Եիւզիւ՛...

— Գուրու եիւզլի...

— Սագալը վա՛ր մը իտի,

— Խա՛յըր, քեամիլէն թըրաշը իտի,

— Թէքէլլիւմ վէ իֆատաթընտա պիր զարարալէթ, պիր էճնէպիլիկ չիվէսի վա՛ր մը իտի,

— «Ժ» վէ «Շ» հարֆլարընը «Զ» կիպի թէլաֆֆուզ իտիյօր իտի,

— (Թիթրէյիպ հայդըրարագ.) Ա՛հ... ա՛հ, կէրչէք պէօյլէ՛ մի...

— Էվվէթ միւսիւ,

30

Եէնի միւֆէթթիշ էֆէնտիներին պիհնիտէ պիր քուշայիշ պիր բարլագըզ հասըլ օլուպ, աէօպիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Էյիճէ տիւշիւնինիզ... պաշգա պիր շէյ ֆարգ էթմէմէլի՛զ մի, տէյու հայդըրսը,

— (Տիւշիւնէրէք.) Էվվէթ, խաթըրայօրում, միւսիւ կօշէտէ զայրի իսթիյարի պիր հարաքէթ վար իտի...

— (Թէլաշ էլէ.) Նէ՛ կիպի, նէրէ՛սինտէ,

— Եիւզիւնտէ, սօլ թարաֆընըն քիրիքլերի իլէ տուտաղը վէ սիյմանընըն սայըր գըսըմլարը, զայրի միւթէնասիպ պիր սուրէթտէ թիթրէյօր իտի...

Բըլանթաա, քէմալի շէվգ ու մէսէրրէթէ տէլալէթի ութճէք պիր սուրէթտէ էլլէրինի եէքսիկէրինէ վուրուպ խաֆիֆ պիր սէտա իլէ.

— Իշթէ էլէ պիր իր ուճը կէչիրէպիլտիք, պու զահիրէն իհթիմալին խարիճինտէ պիր շէյ կիպի կէօրիւնէյօր իսէ տէ, մահզա հագըգաթի օլսուզունա տա ասլա շիւպհէ իտէմէմ, տէտիքտէն սօնրա, սէօնի եիւքսէլտէրէք.

— Բըրուսիյէր կօշէ խանէնիզտէ հալընը՛զ մը իգամէթ իտիյօր իտի,

— Իքի նէֆէր խըտմէթքէարը վար իտի,

— Սիզ պունլարը կէօրսիւնո՛ւզ մի,

— Խայըր, ֆագաթի պունլարը տա պանա թարիֆ իսթիյէրը,

— Պիր ազ սապր իտինիզ...

Պու էանաատ Բըլանթաա ճէպինտէն պիր տէսթէ քէաղըտ չըգարըպ գարըշմըրըմը. պու քէաղըտլար արասընտա շու սաթըրլարը հավի իքի բուսուրա պուլունույօր իտի,

« Թէրրէմմուզ, սէն 31, պոյ՝ պիր մէթրօ վէ եէթմիշ սանթիմէթրօ... Նարին հաբըը, զաիֆ, եիւզի թիւյտիզ.

« Տիւպիյէֆ, սէն 30, պոյ՝ պիր մէթրօ օֆուզ իքի սանթիմէթրօ... իտի վիճուտը, շիշման գարընը. »

Բըլանթաա, պու քէաղըտ բարչալարընը թէքրար կէօտէն կէչիրտիքտէն սօնրա, աէօպիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Սէօյլէյինիզ պագալըմ, սիզի տինլէյօրում, տէտի.

— Պանա թարիք էյլէտիքլէրինէ նազարէն, պունլարտան պիրիսի ուզուն պօյլու վէ զարիք, տիկէրի ան պիր ազ գըսա պօյլու վէ չիշմանճա պիր չէյ իմիշ...

Բըլանթատա տուշհունմէյէ պաշլատը վէ քէնտի քէնտինէ չու ատօպլէրի մըրըլտանտը.

— Նէ գառար տա մուվաֆըգ զուհուր իտիյօր. պու հալտէ 13 նօմէրօլը արաապայը աշըրան խըրտըզլար, Թէրզիմէնա իլէ Տիպլիէֆտէն պաշգա պիր քիմսէ տէյիլ տիր... պունլարըտա պիր պաշգատը թահրիք վէ Թէշվիգ իտէրէք քէնտի մէնաֆիյի իչին չալըշտըրմըշ տըր... գարիպէն անըն քիմ օլտուզունըտա անլար մէյտանէ չըգարըլըրլը պատէհու եվքսէք սէս իլէ եվինէ մուխաթիպինէ.

— Պիրազ տա եանկընըն էրթէսի կիւնիւ ալշը օճագլարընտա պուլունան գառընտան պահա իտէյիմ. պու պիչարէնին եանան իանէտէն չըգտըղը րիվայէթ օլունույօր մը, տէյու սօրտու.

— Խա՛յրը միւսիւ, խա՛յրը, պէօյլէ պիր րիվայէթ եօգ տըր...

— Օ հալտէ հէր քէս պունը իչին նէ՞ տէյլէյօր.

— Պու զավալը գառըն տայըր պիր չօգլարը կիպի եանկընը կէօրմէյի մէրազ իտէրէք եօլա չըգմըշ, վէ ալշը օճաղընտա գազըլան չուգուրլարըն եանընտան կէչէր իքէն տիւշիւպ գալմըշ տէնիլիյօր...

— Պու գառընըն քիմ օլտուզու անլաշըլմը՞շ մը.

— Բէնտիսինի թանըյան պուլունմամըշ զանն իտէրիմ.

— Օ հալտէ կիճէ վագթը պիր եապանճընըն օ ճիվարտա տօլաշմասը զարիպ պիր շէյ տիր... Նէ հալ իսէ, շիմտի եանկընն մահալինիտէ կէօրմէք իսթէրիմ.

— Բէք գօլայ տըր, պահճէ գառաւընընն անախթարը պուլունամատըգը իչին գարու աշըգ տըր.

Պու սօն ատօպ Բըլանթատան նազարը ատգ գաթընը ճէլայ իմմիշ օլմազլըգա.

— Եանկընն մահալինէ կիտիլտիյի զէմանտա գարու աչը՞գ մը իտի...

— Էվվէ՛թ միւսիւ.

— Պունտան անլաշըլատիլիր քի էվտէ պուլունանլար, էնայի հարիգտէ քնամիլէն իչէրտէ գալմըշլար...

— Միւսի՛ւ, վէրմիշ օլտուգունըզ մանիւմաթտէն տօլայը սիզէ Թէչէգքիւրլէր ատգ իտէրիմ.

Բըլանթատա, միւսիւ Սէրվանէ վէտա իտուպ տօղրու Դարսօլէրի Թէրէխինէ չըգմագ էմէլի իլէ, Պանէօլէնին պէօյիք ճատտէսինի Թէագրըպէ պաշյատըգը կիպի, Թէֆէրտէ պուլունտուղու մէվգըտան չըգտը. իտապիսը մէրգումի, քէնտի քէնտինէ.

— Ասլա չիւպհէսինի տավէթ իմմէգքսիզին քէնտինտէն էվվէլ կիտէճէյի մահալէ վատըլ օլմալըյըմ, տէյէրէք ալշը օճագլարընտա տօղրու ատրաը, բէք չօգ եէրլէրի աղաճլար վէ տիքէնլէր իլէ մուհամմ օլուպ, միւսիւ Սէրվանըն միւհթէրէք օլան իանէսինին ատգտա ճիհէթինտէն եօլա տիւգէլտի.

Բըլանթատա տա էրէյիճէ պիր սիւրթալա եվրիւշիպ օ կինտի Թահդըդամընտան հատրլ օլան մէսէրըէթը ֆէվգէլատե իլէ տիւշինիյօր իտի. քիմսէճաղ ֆարգ իտիլէն Բըրուսկէր Կօշէնին Թէֆէր օլտուգունտա շիպհէ իտէմէսինի կիպի, Տիպլիէֆ իլէ Թէրըէմճընտընտա չէրիքը ճինայէթ օլտուգլարընտա հէման հիքմ իմմէք իսթէյօր իտի.

Ֆագամ Թէֆէր նազրլ իտուպ տա պու աստիճէր իլէ միննասիպէթ բէյտա իտէրէք, պէօյլէ խայինանէ պիր ճինայէթ բէյտա իմմիշ, պու ճինայէթի իչդա իլէմէքտէն իսթիֆատե վէ պունտա սէպէպիյէթ վէրէն հալ նէ՞ օլապիլիր...

Իչթէ Բըլանթատա ատրլ պուրտալարընը տուշհունիյօր վէ գարիպէն պու էտարըտա քէշֆէ մուվաֆֆագ օլաճաղընը իմիւտա իլէյօր իտի. Ֆագամ մէսէլէ պունտան իպարէթմտէ գալմայըգ չաթտալանմըշ իտի. զահիրէն էրպապը նամուս

արքաթթընաա պուլունան , իւշ հայտուտըն էլլէրինաէ էսէր գալան կէնաճ գըզը արայան վէ պու եօլտա իլանը ըգիթբրապտան վէ ապլամագտան չէ քինմէյէն իրի զաթ քիմիէր իտի , վէ քիմիէր օլապիլիր . . . Բըլանթաա պունըտա էրէյինճէ տիւշինինիւ .

— Պունլարըն քիմիէր օլտուգլարընըտաա քէշճի իտէպիլիրիմ . . . իհթիմալ քի նուրը հագըգաթ , պու իրի զաթըն սայէսինաէ բարլայաճագ տըր . . . օ հալտէ առապէթ հէր սուրէթլէ հիւքմինինիւ իճրա իտէճէք վէ պէնաէ իշթէ օ պէճանն պու մէսէլէտաէ իլանը մուզաֆֆէրիյէթլէ , չան ու չէրէֆէ նայիլ օլաճաղըմ , ատէտ ,

Բըլանթաա , պու վէ պունըն կիպի պին տիւրլիւ միւլահազաթ իլէ Դարուօլէրի թէբէհինէ վասըլ օլտու վէ եանան իանէնինն էթրաֆընը իհաթա իտէն պահճէ տիվարընըն եանընտաա տուրտու . Ֆիլհագըգտա գարու աչըգ օլուպ անահմարըտաա եօգ իտի ,

Թէֆէրտէ տօլամպաճ եօլարտան կէչէրէք թէրէչէ չըգմըշ վէ Բըլանթաան պահճէյէ կիրտիյինի կէօրմիշ իտի . օ էանաէ պահճէտէ նէ նարտըղընը վէ նէ հարաքէթտէ պուլունտուղունը կէօրմէք միւմքինինիղ օլտուղունը թադտիր իլէ , քէնտի քէնտինէ .

— Ֆագաթ պահճէտէ նէ արատըղընը , նէ եարտըղընը կէօրմէք իտթէր իտիմ . . . պունտա իտէ չարէչէր եօգ , թըրմանըպ տիվարէ չըգմագ ֆօյայը պիւսպիւթինն մէյտանտա չըգարմագ տէմէք տիր . զարուրի պէքլէմէք իչճապ իտիյօր . . . տէյէրէք , օթլարըն աղաճլարըն արատընտա ուզանըպ եաթտը , կէօղիւքլէրինի թադտը , միւթէապըպէն ճէպինտէն տիր քիթապ չըգարարագ կիւյա միւթալաայէ տալտը , ֆագաթ եանան իանէնինն մէվգըընը տիր տագըգտա նագարը տըգդաթտան այրըմայօր իտի ,

Բըլանթաա , պիր չարէչէք ասնրա էինէ մէյտանտա չըգտը , թաւր ու հալինտէ մէճունինիչէթ նըշանէսի կէօրիւմէյօր իտի . Թէֆէրտէ , տօլ էլինտէ տագլամըշ օրտուղու պիր տիւրպին վատէթտաը իլէ ուզագտան հէր հալի կէօրմէքտէ օլտուղունտան , եէնի միւֆէթթիշին էնգաղ իչինտէ պիր չէյ պուլամտաըղընը կէօրիւպ անլայօր իտի ,

Բըլանթաա , տիվարլարըն քէնարընը իարիճէնտէ մուտայէնէ իտէր իչէն պիրտէն պիրէ տուրտու , էթրաֆընտա պիր կէօզ կէզտիրտի , պուլունտուղու մահաչէ եիրմի տագըգտա գատար ուզագ պիր նօգթատա քիւչիք պիր չուգուր կէօպինէ իլիշտի , տէրհալ չուգուրըն եանընտա կիտուպ տէրինլիյինի անլամագ իչին է չիլէրէք պագարտըր էանատէ , թէֆէր իատպիտ իատինանէ պիր թէպէտտիւմ իլէ .

— Ա՛հ , շիմտի արգատընտա պուլունմուչ օլտա իտիմ . . . թէֆթիչ ու թէհարրիյաթէ բէք չարըգ նիհայէթ վէյիր իտի . Ֆագաթ օրատտա նէ՛ եարըչօր . . . տէ չօր իտի ,

Նէնի միւֆէթթիչ էֆէնտի , մէգըմար չուգուրտա տօղրու էչիլիպ քիւչիք պիր չէյ ալարագ տօղրուլտու վէ պուլտուղու չէյի պիր տըղդաթը մահտուտ իլէ մուտայէնէչէ պաշլաաը . Թէֆէրտէ տիւրպինինի Բըլանթաան էլինէ տօղրու չէվիրիպ մըրըլտանարագ .

— Պու չէյթան հէրիֆին էլինտէ թուխթատուղու չէյ նէ՞ օլուչօր , էկէր էյիճէ կէօրէպիլիչօրտամ , պու պէչ ֆըրանգըզ պիր սիքքէ . . . տէտի ,

Հագըգաթէն Բըլանթաան էլինտէքի պէչ ֆըրանգըզ պիր սիքքէ իտի . . . ճինայէթին իչդա իտիլտիչի կիճէ , թէրըմանընը թօրպա իլէ օ պիր թարաֆա ֆըրըլտաթտըզը սիքքէլէրտէն այրըլըպ , պէրի ճիհէթէ տիւշտիւչինի կէօրտիւիւմիւզ սիքքէ իտի . Բըլանթաա պու սիքքէյի սագ էլինտէ թուխթուպ աղըրլըղընա վէ չէքլինէ պագարագ .

— Զօգ չէյ . . . Ֆագաթ պու գալպ պիր սիքքէ , տէր տէմէզ սօլ էլինի աչընընա վուրտու , վէ մէճունինիչէթլէ .

— Իչթէ արզու իթթիչիմ պիր իմարէյիտէ էլէ կէչէրտիմ , ալտանմայօրում , իչթէ սիքքէնին ըէամիտէ , թարիխի-

ան մնահբէաան֊ն ֆիրար իան֊ն Տիւպլէքֆ իլէ Թէրրէմճնաըն֊ն խնալ իաուպ սիւրաիւքլէրի գալպ բաթալաըրն֊ն այնը, ան֊էաի,

Բըլանթաա, միւսիւ Սէրվանըն֊ն իանէէսինաե իբէն գաբըշըրաըղը քհաղըալաըրը իբինճի ան֊ֆիա օլարաղ ճէպինաե֊ն չըգաբաը, պու քհաղըալաըրն֊ն արաաընաան գրրմըղը միւրէքքհէպ իլէ եաղըրմըշ քհաղրալաըրաան պիր Թանէէսինի չէքիպ չըգարաը քի, իւղէրինաե չու քհէլմէլէր եաղըրը իան,

« Տիւպլէքֆ իլէ Թէրրէմճնաըն֊ն խնալ իմԹաիրլէրի գալպ սիքքհէլէր իւղէրինաե, գրրալ Լուլի Ֆիլիպ րէաան իլէ, 1844 Ֆաբրիան հաալի ակր, »

Եէնան միւֆէթթիշ էֆէնաան պու պէշ ֆրրանգըղ սիքքհէյի Ֆէգրաը միւայէնե իմԹաիքաէն֊ն ածնրա չու ան֊էօպլէրի մրրըլաանաը.

— Թաաիֆաան֊ե Թէմնաը իլէ միւաաֆրղ ... պու Թօհաֆ աաէմլէր կիմԹաիրլէրի եէրրէրաե գալպ սիքքհէլէր աաչմրչլար. ֆէենա ան֊էյիլ. ա՜հ, չաբգընլար, իչմէ կէնճ գաաըրը պու մէվգրաա, պու ան֊էմԹաե մնահ իմԹիչլէր. չիմնի բօլիա գօմիսէրինե միւրաճաաԹլա վէրմէյի բաթօրաա կէօրիւնմէյէն ան֊էրահաԹը, մնալիւմաԹը, չիֆահէն անլամընլըմ.

Բըլանթաա, պու֊րաաա իչինե նիհայէթ վիւրաղ Պանէօլէյե միւԹէվէճճիհէն ապրը ապրը եէրրիւմէյե ապաչլաար, Թէֆէր իան֊ հէր հայի կէօրմիւչ վէ եէրզիս էօյիս պէնդի կիպի ապարմրչ իան. կէօղէրի էօնիւնաե վաղա պու֊լան հալէրին ինճաճ իաէճէյի վէհամմէթի բէք կիւզէլ Թաղաիր կյլէյօր իան, Բըլանթաաըն֊ ան֊էէյի էհէմմիյէթլէ Թէլաղդը իլլէաիչինե կէօրաւչիւ էնճաաե.

— էյլե կէչիրմիչ օլաու֊ղա կիւմիւչ սիքքհէ էմինիմ քի գալպ պիր բարա ապրը, պու֊նրաա միւԹալաղա Թէրրէմճնաա իլէ Տիւպլէքֆ պու֊րաաա ապօլաշմաղդ֊ըրը գէմինե տիչրիւպ գայպ իմԹիչլէր ապը, պիղիմ միւֆէթթիշ էֆէնաան հադըղաաԹէն ան֊էալէքինաե բէք իլէրի կիտիյօր, արԹըղ պու֊նրաաա իչճապճնա պաղմաղ, պու֊նրաաա եօլա կէմիրմէք գէմինե֊ն կէլաի,

ան֊էյիպ, եմինէ կէլաիյի ապօլամպաճ եօլա ապաբաղ, Բըլանթաաըն֊ բօլիա գօմիսէրինե֊ն ապայրէպինէ կիբտիյինի կէօրմէք իչին Պանէօլէ ճաապէպինէ էնաի, ՍաաԹընա պաղարաղ.

— ՍաաԹ պէշէ եաղըլաչըյօր, պու ան֊էմնամաե կիւնէէր գբաա ապը... էկէր կիճէ եարըպր ապամէԹ իմԹէրաե եօլլար Թէնճա ապը, պէլքի պիր ֆրրանճ ապուչէրաե իչճապճնա պաղարըղ... ան֊էմիքաէն֊ ածնրա, Թաչաան մնամուէ պիր գանաալէ իւղէրինէ օմԹաբարաղ պէքլէմէյէ պաչլաար,

Բըլանթաա բօլիա գօմիսէրինե֊ն ապապրնա կիբինճէ, գօմիսէրին պիր իչ ղրմիրլրա քհամԹիպլէ ըէֆաղաԹընաա օլարաղ պիր քէօյէ կիմԹիչ օլաու֊ղլարըն֊ քէնճաբինէ իաապէր վէրիլմի, Բըլանթաա միւֆէթթիշլիք էմրինի իրագէ իլէ օրապաա օմԹաբարաղ գօմիսէրին վիւրաւինէ պէքլէյէճէյինի պիլմէրաի,

31

Եէնի միւֆէթթիշ էֆէնաան, մնապանըն էօնիւնաե օմԹաբաը վէ գապրշըն գալէմի չըգարըղ, չըգապանընըն պօչ պիր ապհիֆէպինէ չու ապաԹրրլարը հապմնաղա պաչլաար,

« ՊԱՆԷՕԼԷ, ԱՅ ՆՕՄԷՐՕԼՅԻ ԱՐՊԱՊԱ ՄԱՆԱՍԼԷՍԻ »

« Պիրինճի մնաաե, – Միւսիւ Սէրվան կէօրիլմէս, պու զաԹրն վէրմէյի մնալիւմաԹէ նապազարէն, քէնճաիսինէ Բըրուսիյէր կօչէ նամը վէ քհիճապճը սրֆաԹը վէրմիչ օլան ապէմ, Գարաօղէրի Թէբէպինաե քհապրն իսանէսինի հարիգին վաղաւինաեն գրրդ ապքիղ ապաԹ էվվէլ քհրրալամրչ տըր. պու Բըրուսիյէր կօչէնին եիւզինրն֊ն ապղ ճիհէԹինաե, ապաըղդ բօլիա միւֆէթթիշի Թէֆէրինքինէ միւչապիհ վէ արնըր իապաԹալըղընաան իլէրի կէլմէ պիր հարաքէԹ վէ Թհրրէմէ օլ-

տուղու կէօրիւլմիշ տիւր ... պու հոլ իսէ Թէֆէրին հա-
րաքնամէրնուսուի մաղնունէյէմէ տէլալէմ իմմէքսէ տիր ։

« Իրինճի մասուսէ . – Բրրուսիյէր կօշէնին իսթիխսամ
իլէտիլի իքի նէֆէր ուշագլարընուսա , գալպ ագճէ իքմալ ի-
տէն վէ կէչէնլէրսէ մանհբէսուէն ֆիրար իմմիշ օլան Տիպի-
յէֆ իլէ Թէրրէմնա օլմալարը մաղնուն վէ 13 նօմէրօլը ա-
րապայը չալան խրրսրզլարընուսա պունլար օլմասը միւհիմմէլ
տիր . պու իքի ասէմին ախշ ու կիրիֆիմի վազիֆէսի . Թէ-
ֆէրէ Թէվսի օլունսուղը վէ պու սայէսէ քէնտիսինին ,
պունլարը էլէ կէչիրիպ իսաֆի սուրէթսէ ագսը իմմիֆիգագ
իմմիշ օլմալարը իհմիմալիսէ , միւթալասյէ չայան սըր ։

« Իւչինճի մասուսէ . – Նանան խանէնին խարիճինսէ
վէ հիվարընուսա պուլունան վէ Լուլի Ֆիլիպ ըեամի իլէ 1844
Թարիխինի հավի օլան գալպ պիր սիքքէսէ , զանընը աճիզա-
նէմէ կէօրէ . Տիպիյէֆ իլէ Թէրրէմնընուն մէվգըյը ճինա-
յէթսէ իսպաճը վիճուսա էլէտիլէրինէ գաճի պիր նըշանէ ,
հէր տիւրլի իմիրազանան պէրի օլաճագ պիր տէլիլ տիր ։

« Տէօրսինճի մասուսէ . – Զահիրէն էրպապը նամուս
սըֆաճընուսա կէօրիլէն մէճհուլ իքի զաճ , Պանէօլէյէ կէ-
լիպ նանկրնուսան իքի սաաթ էվվէլ 13 նօմէրօլը արապայա
իրքնապ իլէ աչըրըլմըշ օլան կէնճ գըզըն իպինի Թէհարրի
իմմիշլէր վէ իշին իշինսէ պիր ճինայէթ օլսուղու զաննըն-
սա պուլունմուշլար , պու իքի զաճըն Թէհարրիսիսսէ բէք
էլվէմ տիր ։

Իրլանթաա պիր ազ տիւչինսիւքսէն սօնրա , պէշինճի
պահալսա հազմազա պաչլասը . պիր քէնտիսինի Պանէօլէ
բօյիս գօմիսէրինին իսսպէհանէսինսէ , խաճըրսաճընը գայս
իմմէքլէ մէչղուլ պիր հալսէ պըրագարագ Իարիղէ ավսէթ
իսէճէք , վէ պիրագսա Սէնթ-Անթուան խաաթախանէսինէ
վասըլ օլսուգլարը էննաաէ , Իմիյէն Լօրիյո վէ Րընէ Մու-
լէն իլէ պիրլէչէճէյիզ ։

Էօյլէ վագԹընը պիր սաաթ գասար կէչմիշ իսի . եվրմի

սագըգասան պէրի խաաթախանէնին գաբուսը էօնինսէ ,
Եօգաբի պագլարսա Թարիֆ իլէմիշ օլսուղումսուզ վէճ
իլէ պիր քէօյլիս արապասը սուրսուպ պէքլէյօր իսի ։

Իւզէրինէ գօյս րէնկլի պիր պէզ էօրԹիւլմիշ օլսու-
ղունսան , տախիլի կէօրիւլմէյէն պու արապանըն արապա-
ճըսը օլան զաճ , գամչըսընը պօյնունա Թագմըշ օլսուղու
հալսէ գալսըրըմ իւզէրինսէ էնինէ պօյնունա կէզինիյօր ի-
սի , արպ սօնրա կիյիմիշ օլսուղու կէօմլէք Թարպընուսաբի չա-
քէմ նէնի պիր շէյ օլսուղու կիսի . պաշընուսաբի չագա-
սա գուլագլարընա գասար էնմիշ իսի . զայրէթլի արապա-
ճը , նանի Բիյէր Լօրիյո , Իմիյէն իլէ Րընէնին կէլսինքլէրինի
կէօրիւնճէ , նանլարընա նագաշըզ ։

— Սրապա իշմէ պուրսաա , կէօրիյօրսունըզ նա , Թամ
սէօզ վէրսիյիմ սասաթսա կէլիպ նէմիչսիմ , տէտի ։

Իմիյէն . – Պէքլէյինիզ ... շիմսի արապանըն ավսիյէ
կիրմէսի իշին միւսասաէ իսթիհսալ իսէճէյիմ ։

Րընէ . – Պու հարաքէթ սէնճէ ճալիսը զանն ու շիւպհէ
տէյնի մի ...

— Խա՛յըր , հիչ պիր մահզուզ նօգ սըր . իշի իլէրի կէօ-
Թիւրիւպ պիր ան էվվէլ նաբմալը ։

Իմիյէն իլէ Րընէնին ըգԹըրսագաթ վէ Թէէսիւրաթը ,
պիր կիւն էվէլքինէ նիսպէթլէ խաֆիֆլէշմիշ իսէտ , մէրագ
վէ էնտիչէտէն պիլքիւլմէյէ ազասէ օլամամըշլար իսի . Պէր
Թին պէրհայաթ օլսուղունը պիլիյօրլար իսի . ֆագաթ զէ-
վալը գըզը նէ հալսէ պուլաճագլար իսի ։

Իմիյէն իլէ Րընէ գալէմ տախրէսինէ միւրաճաաթ ի-
տէրէք , միւտիւրիյէթ վազիֆէսինին կյֆա իսէն զաճըն հու-
զուրընուսա իսպաճը վիճուսա իմիտիլէր . Րընէ քէլամէ ազագ
իլէ ։

— Միւսիւ , պիզի Թանըյօրսունըզ սըր զանն իսէրիմ ...
տէտի ։

— ԷվվէԹ , Թանըյօրում միւսիւ ...

— Գու հալաէ միւրաճաամէրմիղըն սէպէպինի սէօյլէմէյէ հաճէթ եօգ ալը ։

— Էվվէթ , անըտա պիլիյօրում. ադրապանըղտան օլան խաամթայը ալըպ կէօթիւրմէք ընիյէմինաէ պուլունաուղունըղը լազըմ կէլէն մահալէ պիլմէյորում . . . պու պապաէ սէլահիյէթինիղ օլաուդա իչին պիր չէյ տէնիլէմէզ . Ֆագամի ալըպ կէօթիւրէճէյինիղ կէնճ զաաթնըն եամթալըդը դօղուչա մէմուր օլան թաապիպ էֆէնտի . խաամթանըղըն հալի պիր պաչգա թաբաճա նադլէ միւաամա օլմաաըղընը , վէ ճիւզիւ պիր ադարըլմաաան խաամթալըդըն քէնդը չիուաէթ իաէպիլէճէյինին խապէր վէրմի ։

Էթհէմէնին գալպի չիուաէթէ չարբմադա պաչլաադը . գալէմ մէմուրը սէօգիւնէ տէվամ վէ իլավէյի մէգալ իաէրէք .

— Տախիլի մէմուրլաըաա պիղէ պուռնըն իչին թաապիյի մանիւմաթ վէրէճէճլէր ալը , պիղտէ պիթթաալի ակս չինինէրինիղ վէ միւհասապանըղա էլ վէրիրսէ ալըդ կէօթիւրիւրինիղ . . . տէաիքտէն սօնրա , մայէթինաէ պուլունան պիր տիկէր մէմուրա .

— Գու էֆէնտիլէրի գօղուչըաա կէօթիւրինիղ , տէյիպ , վէ միւթէագրիպէն Իընէ իլէ էթհէմէնէ թէվճիհի իրթաապ իլէ .

— էֆէնտիլէր , նէ հօլաա գաբար վէրիրսէնիղ լութֆէն պանա պիլտիրինիղ . . . վաղիֆէմի իչիա թիմէք իչին պիղ թէքրար կէօրմէճլիյիմ լազըմ ալը , տէտի ։

Իրի արգաաաշ ճէվապը մուվաֆագաթ վէրմիքտէն սօնրա , քէնտիլէրինէ բէֆագաթ վէ տէլալէթ իտէն մէմուրը թէագրէպ իթհամիլէր . պու էանաաէ պիր բէչէթա օգուամագլա մէչղուլ օլան ադախիլի չայիրա , միսաֆիրլէրի կէօրինճէ ադայաղա գալգրպ .

— էֆէնտիլէր , հէր հալաէ պիր խաամթա իչին միւրաճաաթի պուչտուրլուղունըղ տէյիլ մի , տէմէպի իլէ . Իընէ .

— Էվվէթ միւտիւ , Սէնթ-Ան գօղուչընաա վէ 8 նօմէրօլը եամթագաա պուլունան խաամթա իչին . . .

— Քէնտիլէրինէ ալըպ կէօթիւրմէք վէ խաուսուսի սուրէթաէ թէատրի իմթիաիրմէք էմէլինաէ պուլունուլօրսունըղ տէյիլ մի ։

— Էվվէ՛թ միւտիւ . . .

— Ընիմանի պիղի խաամթանըղըն եանընա կէօթիւրէճէյիմ . . . աօգթօր օլմաաըղընըղ հալաէ կէօղէրինիպիլէ կէօրիւպ նէ հալաէ օլաուդունը անլայաճագ վէ պու պապաէքի արգուընըղա մուվաֆիֆագ օլամլայաճադլընըղը անլայաճադալընըղ ալը ։

Էթհէմէն . - (Թիմրէք սէս իլէ քէքէլէյէրէք .) Իէ՛ք մի խաամթա ալը . . .

— Էվվէթ , համթաա պիղի իմանըմլայաճագ աէրէճէէաէ խաամթա ալը . . . կէլինիղ . . . կէլինիղ էֆէնտիլէր , կէօղէրինիղ իլէ կէօրիւնիւղ ։

Իքի արգաաաշ զարիպ վէ մահզունանէ պիր սուրէթաէ եէքտիկէրինին եիւզունէ պագրպ թաապիպ շայիրինի թէագրպ իմթիլէր ։

Տախիլի չայիրա քէնտիլէրինի պիրինճի գամթա չըգարտը . միւթէագրպէն Սէնթ-Ան գօղուչունա վէ 8 նօմէրօլը եամթագըն եանընա գաաար կէօթիւրիւպ , պալ մօմու կիպի սաապ սաըը քէօիմիշ օլան Պէրթի իրայէ իլէ ։

— Իչիէ արաաըլընըղ , սօրաուղունըղ խաամթա պուալը , տէտի ։

Գու էանաաէ ղէվապը եէթհիմէնին կէօղէրի գաբաը օլուպ ուչգուաա կիպի կէօրինիյօր իտի . էթհէյէն իլէ Իընէ աղըը աղըը եամթագա նագլաշաըլար , հէր իքիսինին նէ տէրէճէ մուվաֆագաթը պուլունուլդուղունը անլամադ գօլայ իսէ տէ , օ հալի թաբիճի իտէպիլմէք զայրի գաապիլ տիր ։

Ղէվապը չօճուղըն նիհայէթի տէրէճէէտէ զաիֆլէնմիշ օլան եիւզի , ըղմըրաագընըն տէրէճէսինի կէօսթէրիյօր իտի . գաբաը օլան քիրբիքլէրի էբէյիճէ կէնիշ վէ մօր պիր սաայիրէ իչինէ պուլունուլօր իտի . էլհասրլ պու հալ բէք ա-

ճըգալը, նիհայէթ տէրէճէտէ հիւղնէնկիզ պիր մէնզարէ թէշքիլ իլէյօր իտի։

Բրնէնին եանագլարընա իբի տամլա պէօյիճէք կէօզ եաշը եուվարլանտը, էթիյէնտէ, տէրուննէնտէն ճօշուպ կէլէն թէէսիւր վէ կէօզ եաշլարընա զալէպէ իտէպիլմէք մագասատը իլէ, մէնտիլինի կէօզէրի իւզէրինտէ թուլթույօր իտի։

Տախիլի չայիրտտէ պիլա իխթիյար Բրնէ իլէ էթիյէնին թէէսիւրաթընա իշթիրաք իտիյօր իտի. Բիյէր լօրիյօնըն եէկէնի իւչ պէշ տագըճա ասնըա պիրազ թէէսիւրաթընը թատիլ իտէրէք, զայէթ խաֆիֆ պիր աէա իլէ.

— Ազասընըն պիր ճիհէթինտէ գըրըճ չըգըճ վա՞ր մը, տէյու սօրտու։

— Խայըր միւսիւ, ֆագաթ տախիլի ազալարընտան պաղըսընըն զէտէլէնմէսի խասաթայը չու հալէ գօյմուշ տըր. զէվալը կէնճ գատըն լագըրտը պիլէ իտէմէյօր...

Բրնէ. – Մամաֆիհ իւմիւտի իֆագաթ վար տէյի՞լ մի,

— Էվվէթ միւսիւ, սէր թատիպիմիզին հազագաթ վէ մէհարէթի ասյէսինտէ համա օլսուն թէհլիքէ ազալմըշ ատր։

Ույգու արապընտա պաշը ուճընտա սէօյլէնէն պու սէօզլէրի իշիթմիշ կիպի, պու էանատէ Պէրթին վիճուտինտէ խաֆիֆ պիր հարաքէթ էսէրի կէօրիւլտի, ֆագաթ կէօզլէրի եինէ գարալը գալտը։

Բրնէ. – Միւսաատէ իտէրսէնիզ քէնտիսինի ույանտըրայըմ։

— Պունտա պիր մահզուր կէօրէմէյօրում, ույանտըրըսանըզ պիր գաթ տահա գանատաթ հասըլ իթմիշ օլուրսունըզ։

Բրնէ, պիշարէ նէթիճէյէ տօղրու էյիլիպ իբի տէֆտա նամընը եատտ իթտի. պու սէսի թանըտըղը իշին խասաթանըն իւզէրինտէ նակէհանի պիր թէէսիւր հասըլ օլտու. տէրհալ կէօզլէրինի աչտը. տախիլի չայիրտտէ պէօյլէ պիր հալ ու

հարաքէթի ասլա իւմիւտ իթմէմէյի իշին, քէմալի հայրէթլէ պու իբի զիյարէթճինին եիւզիւնէ պագըյօր իտի։

Խասթանըն կէօզլէրինտէ պիր բարլագըզ թէյտա օլտու. մօրարմըշ վէ սարարմըշ օլան եանագլարընը խաֆիֆ պիր բէնզէյէրէ թէզիին իթտի. զիհնինի դարլամըշ օլան քէսիֆ դարանըզըն զայիլ օլտուղու կէօրիւնիյօր իտի. էլհասըլ զէվալը նէթիճէ պամպաշգա պիր հալ քէսպ իտուպ.

— Բրնէ՛, տէյէպիլտի. մաքինաճը իսէ ճէվապ օլաբագ.

— Էվվէ՛թ, պէնիմ վէ եալընըզտա տէյիլիմ... տէյէրէք ուսուլէթլէ Պէրթին էլչինի թուլթուպ քէնտինի էթիյէնէ տօղրու չէվիրտի։

Պէրթ, սէվտիյինի կէօրիւնճէ թէբէսէն թըրնագա գատար թիթրէմէյէ պաշլատը. քիրբիքլերի արատընտան կէօզ եաշլարը ագըյօր իտի. զաիֆ գօլլարընը նըշանլըսընա տօղրու ուզաթտը, անլաշըլամայաճագ պագը սէօզլէր մըրըլտանտը. պու իբի տագըճա զարֆընտա եինէ գուվվէթտէն տիւշէրէք պաշը եատտըգ իւզէրինէ տիւշտու. էթիյէն իսէ հայդըրարագ.

— Պու պիր շէյ տէյիլ տիր, մէսէրէթտէն նէշանթ իտէն պիր նէօվպէթ... տէտի,

Տախիլի չայիրտտ. – Սրթըգ սէլամէթ էֆէնտիլէր, սիզի թանըտը, սէօզ սէօյլէտի, տէյէպիլիրիմ քի պուրատա խապաթը վիճուտ իթմէնիզ մուճիպէ կիպի պիր շէյ օլտու։

Էթիյէն. – Սրթըգ խասթայը կէօթիւրէպիլէճէյիզ տէմէք օլույօր...

— կէօրտիւյիւմիւզ հալէրէ նազարէն պէնճէ տէյէճէք պիր շէյ գալմատը։

Պու սըրատա էթիյէն Լօրիյօ, պիշարէ Պէրթին էլչինի թուլթարագ.

— Սէվկիլի չօճուգ, պագ պիզ սէնի արամագ իշին կէլմէք, տէտի...

32

Պէրմին եւ դիւնամէ անպէտ նէշէ վէ մէսէրրեթի ալայիմի կէօրիւլիւպ տուտապլարը հարաբէթի խոյօր իտի։ Օ սըրատա «էվվէթ» քէլիմէսինին իւսթի իւսթէ իւչ տէֆա թէլաֆուզ օլունտուղու իչխոիլմէյիպ անճագ հըլտա օլունտու, էթխէնէ սէօվիւնէ տէվամ իտէրէք։

— Սիզի իգամէթի կեահընըզդա կէօր իւրէրէք օրատա թէտավիւնիպ իլէ մէչղուլ օլաճապըզ, պու զահմէթէ թահամմիւլ իտէպիլէճէք գատար քէնտինիզտէ գալմէթի վէ իգթիտար հըլտա իսկյօ՞ղունընըզ, տէյինճէ, Պէրթ ևինէ «էվվէթ, էվվէթ, էվվէթ» քէլիմէլէրինին թէքրար իթտի։ էթխէնէն տէ։

— Աբթըգ միսաֆէրիհ օլունըզ... սէօզ սէօյլէմէք զայրէթի իլէ պէյհուտէ քէնտինիզի եօրմայընըզ, տէփթըէն ասնրա, տահիլի չայիրտէ խըթապէն։

— Միսա՛ւ, լութֆէն լաղըմ կէլէնէլէրէ էմր վէրի՞ըմիսինիզ, տէմէսի իլէ, չայիրտա տէրհալ խաոֆթախանէ խըտմէթճիսինի նէզտինէ ճէլպ իլէ։

— 8 նօմէրօյը եահթագտաքի խաոֆթանըն իւզէրինտէն չըգան էլպիսէյի ալընըզ վէ էքի խըտմէթճի տահա չաղըրընըզ, տէփթըէն ասնրա, Րընէյէ։

— Աբատանըզ վա՞ր մը, տէյու սօրտու։

— էվվէ՛թ, կէնիշ վէ իչէրիտի չիլթէլի միւքէմմէլ պիր քէյֆ արապատը։

— Բէք ալա, պէն կիտուպ մէղունկյէթ վէրէյիմ տէ արապայը ավկյէ սօգատնըտար, լութֆէն սիզտէ կէլինիզ։

Րընէ տահիլի չայիրտէ րէֆագաթ իթտիյի էտնատէ, Բկյէր Լօրկյօտա արապայը ավկյէ սօգարագ մէքտիվէն պաշընա հագըշարըրտը. խըտմէթճիլէր Պէրթի ուտուլէթ իլէ արապանըն չիլթէտի իւզէրինէ վաղ իտէրէք պիր թէժկէրէ վաեթտատը իլէ արապայա նագլ իտուպ հաթթըտըրըպ, զէվալը խատթա պու էնսատէ մնհզունանէ թէպէտտիւմ իթյօր իտի, թատիպ չայիրտի հաթթաղըն պաշ թարաֆընատաքի լէվհայը չէվիրտի. միւթէադըպէն Բընէ իլէ էթխէնէ.

— Շիմտի պէնիմլէ պէրապէր պիրտաղ տա գալէմ օտաապնա կէլէճէքսինիզ, տէտի։

— Պաշ իւսթիւնէ, հաղըրըզ միւսիւ։

էթխէնէն, ամճատը Բկյէր Լօրկյօյա խատթախանէ գարուապնատա քէնտինէրինի պէքլէմէսինի իսթիտար էթտիքտէն սոնրա, Րընէ իլէ պէրապէր գալէմ օտաապնա կկրտիլէր. գալէմ մէմուրը ալաճաղը մնալիմաթը նըզամէն գայտ էթմէկյէ հաղըրլանըպ, շու եօլտա իսթիճվապէ պաշլատը։

— Ալըպ կէօթիւրէճէկյինիզ գատընըն իամի նէ՞ տիր։

— էլիզ տը Եըմէն...

— Գա՞չ հաչընատա։

— Եիրմի էքի։

— Նէ՞ սէնաթլա մէշղուլ։

— Նագըշճը...

— Մահալի իգամէթի։

— Լաթուր սօգաղընատա նօմէրօ 27, պէրապէր օթուրույօրուզ։

— Էվլի՞ մի։

— Խա՛յըր, պէքիար տըր։

— Ամրաճանընզատա՞ն մը։

— Սիզին իամինիզ։

— Տը Եըմէն...

— Պուլունատուղու մահալէ գաղա իլէ՞ մի տիւշմիւշ։

— էվվէթ միսիւ, պիր տօսթունը կէօրմէք իւզրէ Մանթրօվիլ թարաֆընա կիթմիշ իտի, թէբէյյէ չըգար էքէն եօլը շաշըրարագ պիր չուգուրա տիւշմիւշ։

— Անլամագ իսթէհիյիմ չէյ պուՆաան իպարէթ տիր, արթըգ կիտէպիլիրսինիզ...

Իբի արդաաշ, գալէմ միւտիւրինէ վէ թապիպ չայիրտինէ այրը այրը թէչէբբիւրլեր իտէրէք, սաղըրսըզլըգա քէՆոիլէրինի պէքլէմէքտէ օլան Բիյէր Լօրիյօնըն Եանընա կիթոիլէր. Ըընէ, Էթհիյէնին գուլաղընա ֆըսըլտայարադ.

— Եիմուէն սօնրա տուշմէնլէրիմիզ պիզի իսթէհքլէրի գաատար արասընալար, իպիմիզի թօզումըզը պուլմադ իչին իսթիմալին իաարիճինտէ տիր, տէտի.

— Եիմոի մէմուրը ալտանթըգընըզա պադըպ հայրան օլույօր իտիմ.

— Պուտա պիր մուհասիպէպ հիյլէսի տէմէք տիր.

Էթհիյէն իլէ Ըընէ արապանըն Եանընա վարտըլար, Բիյէը Լօրիյօ արապայը սիւրմէյէ պաշլատը. Պէրթին Եանթադընտան արապայա նադի վէ գալէմ օտասընտա մէմուրըն իսթիճվապը սէպէպի իլէ արատան իայրի զէման կէչմիչ իտի, Եօլտա էբէյիճէ ուզատը. Նիհայէթ սէմթի մագսուտէ վասըլ օլսուդլարընտա, Էթհիյէն արապայը սիւդ ճէնապլէրինին քէօչկի էօնիւնտէ Թէվդըճի իթոիլի էտնատէ սաաթ պէչէ Եադլաշըյօր իտի.

Բիյէը Լօրիյօ, արապատան էնիպատէ գաբուլա պադընճա վիճուտինէ իաճիճի պիր թիլթըմէ արըդ օլտու վէ հայրէթլէ.

— Կիտէճէյիմիզ իտնէ պուրատը՞մը, տէյու սօրտու.

— Էվվէթ ամուճաճըդըմ... Ֆագաթ պու սիդճէ Նէ՞տէն մուճիպի հայրէթ օլույօր.

— Էվվէթ, պու պէնճէ մուճիպի հայրէթ տիր, հէմտէ բէք գիյատէ...

— Նի՞չին.

— Սիզ պանա պօշ պիր իտնէ տէմիչ իտինիզ, հալ պու քի պու իտնէտէ իգամէթ օլունույօր.

— Ալտանըյօրսունըդ ամուճաճըդըմ, պու քէօչքտէ չօգ զէմանտէն պէրի քմնէ իգամէթ իթմէյօր, վէ սահիպտէ էն ապիդ տօսթլարըմնան սըր.

— (Հայրեթլէ.) Օլապիլիր... Ֆագաթ պէօյլէ օլմադըա կիճէ վադթը իչէրիսինէ կիրմէմէք լազըմ կէլմէզ...

— (Թէաճիւպ իլէ Բիյէրին եիւզինէ պադարադ.) Զօգ չէյ... Ֆագաթ ամուճաճըդըմ պիզ բիւյա կէօրմիւչ օլմայասընըզ.

— Խա՛յըր, բիւյա մուհտա տէյիլ, կէօրիւպ պիլտիյիմի սէօյլէյօրսում, պէն կիճէ Եարընը պուրայա իբի տէֆնա պիր մի չթէէրի կէթիրտիմ, օ մի չթէէրի պու գաբուլը աչտը. պու պահճէյէ կիրտի վէ պիր սաաթ գատար իչէրտէ գալտըգտան սօնրա չըգտը, իչթէ չօճուդում պու քէյֆիյէթ անըն իչին նազարը տըդգաթընը ճէլպ իտիյօր...

Էթհիյէն, ամուճաասընըն Եալան սէօյլէյէն առէմիէրտէն օլմատըդընը պիլմէքլէ պէրապէր, պու սէօղիւնէ իչթիմալ վէրէմէյօր վէ իսթիյարըն միւթլագա Եանընտըգընա զահիպ օլույօր իտի, պինաէն ալէյհ սէօղիւնէ առվամ իտէրէք.

— Ամուճաճը՛դըմ, դաբուլար պիզի ալտանթընը, չաշըրթմընը օլմադը տըր... պու քէօչկիւն Եանընա թընպդը պունա պէնդեր պիր դաբու տահա վար... միւթլագա պու պէնդէյիշ պիզի չաշըրթմընը տըր, տէմէօի իւզերինէ, իսթիյար արապաճը իսթէր իսթէմէզ ըղհարը մուվաֆագըյէթլէ.

— Հէր նէ հալ իսէ օ տա օլապիլիր... պուրայա կէլտիյիմ պէման օրթալընդ դարանընընդ իտի. պունատան պաշդա հէր հալտէ սէն պու էվի պէնտէն զիյատէ թանընըրսըն, տէտի.

Եէկէն իլէ ամուճա արատընտա պու սէօզլէր թէհաթի օլունտուղու էտնատէ, Ֆըրանսուազը խապէրտար իթմէք իչին Ըընէ պահճէյէ կիրմիչ իտի, արապա քիմսէնին նազարը տըդգաթընը ճէլպ իթմէքտինին իչէրի կիրտի, կէնճ խանթայը գապուլ իթմէք իչին հէր չէյ հազըր իտի. պէվալը Ֆըրթ պէօյլէ պիլմէտիյի պիր մահալէ կէլտիյինտէն տօլայը,

ալթ գամթաս հաղբրլանան նամթապա ուսուլէթլէ նամբրբլ-
տրդը էնսաաե ըղհարը հայրէթ իտիյօր իտի, ՊուՆը Լէթիչէն
անլամըշ օլմադըլա.

— Պիր սէօզ, պիր սիւալ իչճապ իթմէզ... բէճա իտէ-
րիմ Պէրթճիլիմ քէՆտինին իւզմէ. նալընըդ հիմայէմիզ ալ-
թընաս վէ էմին պիր նէյրսէ պուլունսուդունըդը պիլինիզ...
իչթէ պու գաատարը քնաճի տիր. գարիպչէն իտաէյի սըհ-
հէթլէ իտթէտիչինի սօրատըն, պիղտէ ճէվապընը վէրիրիզ,
ֆագաթ շու սըրատաս սիւքիւթ լազըմ տըր. տէմէտի իւզէ-
րինէ, զէվալլը նէթիմէ մահգունանէ թէպէսսիւմ իտէրէք
էլինի սօգթօրա ուզաթտը քի, Լէթիչէն պու գահֆ էլի թու-
թուպ քէմալի մուհապէթլէ բուս իթտի.

Բիյէր Լօրիյօ, վազիֆէսինի պիթիրմիչ օլմադըլա նինէ
քէՆտի իչի իլէ մէչղուլ օլմազ իւզրէ, Րընէ իլէ նէկէՆինէ
վէտա իտէրէք քէօչքառէն չըգըպ կիթտի. Լէթիչէնտէ Պէր-
թին նամթադը նանընտաս օֆուրտուպ.

— Սէվկիլի չօճուդ, սէՆի պիղդաթ պէՆ թէտավի վէ
իտթիճապ իտէճէյիմ. գիրա թապիպ սրֆաթը իլէ աճէլէ
անլայաճագ չէյլէր վար... ֆագաթ սիղ սէօզ սէօյլէյիպ
քէՆտինիզի իւզմէյէճէքսինիզ, զօրունըդ, րահաթսըզլըգը-
նըդ նէրէտե իտ իչարէթլէ պիլտիրինիզ, պէՆ բէք կիւզել
անլարըմ, տէտի.

Խասթա իլէ տօգթօր արատընտաքի մուհավէրէՆին նէ-
թիճէտի օլմադ իւզրէ Լէթիչէն, ՍէՆթ-Անթուան խասթա-
խանէսինտե իճրա իտիլէՆ միւտավաթըն սէմէրէսիզ գալմա-
տըղընը քէշֆ էյլէյուդ, քէմալի մէսէրրէթլէ հայգըրարագ.

— Թէտավի բէք նօլունտա, սէքիզ կիւՆէ գատար նա-
թագտան գալգըդ օտանըն իչինտե կէղինմէյէ պաշլայա-
պիլէճէքսինիզ, տէյիտ, հէման պիր բէչէթա հազարագ ֆը-
բանուազա վէրտի վէ նօրկունուդտան նաչի պաշը թէք-
բար հաստըդ իւզէրինտե տիւշմիւշ վէ կէօղէրինի գարա-
մըշ օլան Պէրթէ պագադագ.

— Շիմտի պիր ազ բահաթ բահաթ ույուճաճագ. (Ֆը-
բանուազա) պէՆ պու ագշամ նինէ կէլէճէյիմ, խասթայը
կիւզէլճէ պագընըդ վէ խուստաի իլէ թէՆպիհամըմա սօՆ
տէրէճէ բիայէթ իտինիզ, տէտի.

— Միսաթէրիհ օլուՆուզ տօգթօր էֆէՆտի, էվլատըմ
կիպի գայըրաճաղըմ.

Պատէհու Լէթիչէն մագբՆաճըյա խրթագ խտէրէք.

— Սիզտե պէՆիմիչ պէրագեր կիտէճէ՞քմիսինիզ... տէ-
յու սօրտու.

— Էվվէթ, պէՆտե Պէլվիլէ կիտէճէյիմ.

— Նէրե՞տե պուլուշաճաղըդ...

— Պու ագշամ պուրատա պուլուշուրըդ.

* * *

Շիմտիտե Գարիյնի քիրամէ պէրագեր, Պանելէտե բօ-
լիս գօմիսէրինին վիրուտինի պէքլէմէքտե օլան Բըլանթատ
իլէ պիրլէշէճէյիզ.

Գօմիսէր ավտէթ իտեր էթմէզ, Բըլանթատ միւֆէթթիշ-
լիք էմրինի իրայէ էթտի վէ պէրագեր գօնուշմագ իսթէտի-
յինի սէօյլէտի. գօմիսէր էֆէՆտի Բըլանթատը ալըզ գա-
պինէտինէ կէօթիւրտուքտէՆ սօՆրա, էվվէլա քէՆտի սէօզէ
պաշլայըզ.

— Հա՞Նկը մէսէլէտէՆ պահս իտիլէճէք, տէյու սօրտու.

— Գարաօլէրի թէբէսինտեքի հարիգ իլէ անըՆ նէթի-
ճէլէրի օլան ահվալէ տայըր թանզիմ իտուզ, իտարէ մէր-
քէզինէ թագտիմ էթմիչ օլտուղունըդ բաթօրտան պահս ի-
տէճէյիզ.

— Ո բաթօրըՆ միՆտէրիճաթը նօգտա՞Ն մը իտիլ.

— Պու բաթօր պանա բէք մունթազար կէլիյօր.

— Բէք կիւզել միւսիւ, էչթէ էմրը ալինիզէ միՆթա-
զըրըմ... պէՆտէՆիզտէՆ նէ՞ կիպի մալիւմաթ պէքլէյօրտու-
նըզ.

— Պիր չուգուրտա վէ հէման էօլիւմ հալինտէ պուլու-նան կէնճ պիր գադընա տայըր .

— Պու խուսուսա տայըր լազըմ կէլէնէ արդ իթաիմ զանն իտէրիմ .

— Էվվէ՛լ , օրատա էօյլէ , ֆագաթի բաթօրընըդ բէք մուհթաջաթ օլմուշ . մէսէլէ էվվէլ էմիրտէ պու գադընըն իամինի . . .

— Իօյրէնէպիլմիշ օլսա իտիմ իթաղիյի անը տա կաղար իտիմ , պիլմէյօր իտիմ վէ իթահդըդ իտուպ անլատմադտա զայըրի գապըլ իտի .

— Բէք տօղրու . . . ֆագաթի պիր շէյ տահա վար . պու կէնճ գադընըն ախշիւպ գալըբը գադա իլէ պիր շէ՞յ մի , Հօգա իշին իչինտէ ճինայէթի գատըմի վար . սիզ պունա նէ՞ մանա վէրտիդիզ . . .

— Իչիմէ պուտա հէնուզ վագըֆ օլամադըղըմ պիր մէ-սէլէ տիր . . . պունը պանա Հալընըդ օ գադընըն սէօյլէյէպի-լէճէք իտի . Հալ պու քի օ տա սէօզ սէօյլէյէպիլէճէք պիր Հալտէ պուլունմայօր իտի . . .

— Օ Հալտէ թահդըդաթա կիրիշմէք իչճաղ իտէր ի-տի .

— Նա՞սըլ թահդըդաթա կիրիշէյիտիմ քի . քիմնէ պիր շէյ կէօրմէմիշ , հիչ պիր քիմնէ պիր շէյ պիլմէյօր իտի . . .

33

Բըլանթաատըն պիր ազ ճանը սըդըլտը , ֆագաթի բէնգ վէրմէտի . բօլիս գօմիսէրի սրֆաթը իլէ գարշըտրնատա պու-լունան ատէմտէն ալտըղը ճէվապլար , քէնտիսինէ բէք գա-րիպ կէօրունէյօր իտի . պու զաթը մահճուզ իթմէքտէ իս-թէմէյուզ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Պու գադընը իտտիթահանէյէ նագլ իթտիրտինիզ տէյի՛լ մի .

— Շիւպհէսիզ , պունը թագտիմ իթտիյիմ բաթօրատա տա պիլտիրմիշ իտիմ .

— Էվվէ՛լ , Հալընըդ մուհիմմ վէ իդթիզալը պիր շէյ ունութմուշընըդ , Հանի Հանիկը իտտիթահանէյէ նագլ օ-լունատուղու Հագըլմադը . . .

— Ա՛հ , պունը ունութմու՞շմուլմ . . . Հագըդաթէն բէք պէօյիւք պիր իտտիթա . . . շաշըլաճագ պիր շէյ . . . պու զավալը գադընը Սէնթ-Անթուան իտտիթահանէսինէ նագլ օլունմուշ տըր .

Բըլանթաատ ճէպհինտէն չըգտանընը չըգարտը , պիրազ էվվէլ Հագաըղընը կէօրմիուշ օլտուղումուզ մատտէլէր սը-բաընա վէ պէշինճի բագգալընը Հիզմադընա չու սաթըրլարը տա իլավէ իթտի .

«Պանէօլէ ճիվարընատա պիր չուգուրտա վէ էօլիւմ Հա-լինտէ պուլունան կէնճ գըղ , էրթէսի կիւնի Սէնթ-Ան-թուան իտտիթահանէսինէ նագլ օլունմուշ տըր .»

Պու սաթըրլար Հագըլտըգտան սոնրա Բըլանթաատ թէք-բար բօլիս գօմիսէրինէ խիթաբէն .

— Պու կէնճ գըղըն իւզէրինտէն Հագըդաթը մէյտա-նա չըգարաճագ պիր նըշանէ , պիր շէյ գուհուր իթմէտի՞ մի , տէյու սորատու .

— Իւզէրինտէն պիր անախթար իլէ պիր բարա չըգտա-նը գուհուր իթտի , չըգտանատա օթուզ ֆրանգ գատար պիր բարա պուլունույօր իտի , պու տա մագպուզ ալընարագ իտտիթահանէյէ թէսլիմ օլունմուշ տըր .

— Պաշգա պիր շէյ գուհուր իթմէտի՞ մի .

— Խա՛յըր , խա՛յըր . . . ա՛հ . . . ֆագաթ պիր շէյ տահա պուլունատու . . . լաբին ճալիպը էհէմմիյէթի պիր շէյ տէյիլ իտի .

— Շէր նէ իսէ , սիզ անը տա սէօյլէյինիզ . . .

— Պիր արապա թարիֆասը . . .

— (Կէօզլէրինի աչըզ Հայգըրարագ .) Պիր արապա թարիֆասը՞ մը . . .

— Էվէ՛թ ,

— Պու թարիֆատա նօմէրօ վա՞ր մը խոխ ,

— Շիւպհէսիզ . . .

— Պէլքի տէ 13 նօմէրօ տըր ,

— (Հայրէթլէ Բըլանթատըն եիւզիւնէ պագարագ .) Ձօղ չէյ . . . Էվէ՛թ , նօմէրօսը 13 խոխ , ֆագաթ էօյլէ օլսուդունը սիզ նէտէ՞ն վէ նա՞սըլ պիլիյօրսունըզ ,

— Բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինէ իբի տավա արզ օ-լունսու , պիրիսի արապա սըրդաթը , տիկէրիտէ կէնճ պիր գըզըն գաչըրըլմասը քէյֆիյէթի , սըրդաթի օլունան արապանըն նօմէրօսը 13 , պու քեաղըտըն , օ էօլիւմ հալինտէ պուլունան կէնճ գըզճըաղըն իւզէրինտէ դուհուր խիմէսի , քէնտիսինին գաչըրըլմըշ օլսուդունը ապ աչիքեար խատըր վէրիյօր . չիմտի կէօրիւյօրսունըզ եա՛ , օ սիզին էհէմմիյէթ վէրմէտիյինիզ քեաղըտ բարչասը բէք պէօյիւք պիր էհէմմիյէթի հայիզ տիր . . .

Բըլանթատ , չըզտանընա պիր գաչ սէօզ տահա եապտըգտան սօնրա դարայըզ ճէպինէ եէրլէշտիրտի . միւթէադրպէն սաֆտէրսըն գօմիսէրէ վէտա իտէրէք չէքիլիպ կիթտի ,

Պու բայա գաւառ նագլ խիմիշ օլսուդումըզ մահալլերէ էնսասընտա օրիթալըգ էրէյիճէ գարարմըշ , ստէթա կիճէ օլմուշ խոխ . պու էնսատէ կիւնահուգլի սըճաղըն էսէրի օլադագ պիրտէն պիրէ շիտտէթլի պիր եաղմուր եաղմայա պաշլատը , Բըլանթատ , վագըթ վագըթ չագմադտա օլան շիմշէքլերին գիյատը իլէ սահաթընա պագըզ , սէքիզ օն տագըդա գալմըշ օլսուդունը կէօրտիւ . էնսիչէլի պիր թաւը իլէ քէնտի քէնտինէ .

— Ձօղ չէյ , վագըթ նէ գաւառ կէճիքմիշ , Սլլահ

վէրէտէ Պանէօլէտէն Բարիզէ կիտէճէք արապա հէնուզ հաբաքէթ իթմէմիշ օլսա . պէօյլէ պիր հէվատէ եայա կիթմէք հագըգաթէն բէք զարիսի տիր , աէյէրէք , բօլիս չիւպէսի իտարէխանէսինէ միւթթասըլ օլան շարապճը տիւքքեանընա կիրիպ , սահիպինէ .

— Միւսիւ , լութֆէն պանա պիր մալիւմաթ վէրիվրմիսինիզ , տէտի ,

— Պաչ իւսթիւնէ , նէ՞ անլամադ իսթէյօրսունըզ ,

— Պանէօլէտէն Բարիզէ հարաքէթի իտէճէք ուն արապա սաաթի գաչտա՞ գալգըյօր ,

— Բաղալը կիւնէլէրի սաաթ օննա գատար վար . . . հաֆթա իչինտէ եէտիյէ գատար ,

— Զամանըն իչինէ պաթըպ չըգարագ կիթմէյէ մէճպուր օլաճաղըզ տէմէք օլույօր ,

— Մ՚օնթրօվիլէ գատար կիթմէյէ մէճպուրսընըզ , օրատա եարըմ սաաթտա պիր օմնիպիւս հարաքէթի իտիյօր ,

— Մ՚օնթրօվիլ պուրատան էրէյիճէ ուզա՞գ մը ,

— Փէտտիրմէ եօլը պիլսէնիզ եէրմի տագըդատա վարըլ օլուրսունըզ ,

— Օ քէտտիրմէ եօլ հա՞նգիսը ,

— Դարսօլէրի թէրէմինտէն տօլաչարագ օմնիպիւս իտարէխանէսինին էօն թարաֆընա տօղրու սարմագ իչճաղ իտէր ,

— Անլատըմ , թէչէ քըլուր իտէրիմ միւսիւ , տօղրու Մ՚օնթրօվիլէ կիտէրիմ ,

Բըլանթատ բաւթօսընը պօյունա տիւմէլէտի , չապգարընը կէօզլէրինէ գատար էնտիրտի վէ օ կիւն չըգըպ էնտիյի եօլտան եիւրիւմէյէ պաչլատը ,

Միւֆէթթիշ իլէ չարապճը պէ իչինտէ թէսթի օլունան սէօզլէր եիւքսէք պիր սէսլէ թէլաֆֆուզ իտիլմիշ օլմադըլա , ճիվարտա պիր գարու արապընա կիզլէնմիշ օլան թէֆֆէր պու սէօզլէրի հարֆիյէն իչթիմիշ վէ միւֆէթթիշ եօլա տիւ-

զէլինճէ , օ տա ատգլանտըզը եէրաէն չըգըզ արգասընա տիւշմիւշ իտի ։

Պիր թարաֆտան բուզիկճարըն չիտաէթի եիւզիւնէ տօղրու եաչմուրը գամչըլամագ տա օլտուդու կիպի , տիկեր ճիհէթտէն եօլտարտա պալչըդ , պամագըդ հալինի քէտ իթմիշ օլտուզունտան , Բըլանթատա աղըր աղըր եիւրիւյէպիլիյօր իտի ։

Շիմշէք կեահ սիւբիւնէթ վէ կեահ չիտաէթլէ չագըյօր , բուզիկճար վէ ֆաւրթունա կիթտիքճէ չիտաէթինի արթըրըյօր իտի . պու մինատիպէթլէ Բըլանթատա արգասը սըրա կէլմէքտէ օլան թէֆէրին այագ սէվ՛ինի իշիմմէքտօփիզին թէբէնին էթիյէնէ գատար իլէրլէտի ։

Օ նօգթատան իթիպարէն եիւրիւմէք պիր գաթ տահա կիւճլէշտի , միչիկիւլաթ եալընըզ էնիշլէր եօդուշլար օլմայըդ , պուրատա բուզիկճարըն չիտաէթի ատն տէրէճէտէ օլտուդունտան մինդամէվէթ իտէմէյէրէք , եուվարլանմագ թէհլիքէսի կէօրիւլիյօր իտի ։

Բըլանթատա , պաշընը էօնիւնէ էյմիշ վէ պէլի էվի գաթ տէնիլէպիլէճէք տէրէճէտէ պիւքիւլմիւշ օլտուդու հալտէ , ատէթա պիրէր նէհլ հալինի քէտ իտէն օճագլարտան ադըր ադըր տօլաշըդ կէչէյօր իտի , պիր նօգթայա կէլտի քի օրատաքի հէնտէք տահա տէրին վէ տահա կէնիշ օլտուդ , եօլը քեամիլէն գաբամըշ լտի . միւֆէթթիշ էֆէնտի տիգլէրինէ գատար օ պաթագլըդ իշինէ կիրմէմէք իշին սաղա տօղրու սաքաը վէ նիհագէթլէ չամուրը ազ պիր զէմին իւզերինտէն եիւրիւմէյէ պաշլատը ։

Բըլանթատա , էլլի ատըմ գատար կիտէր կիթմէդ պիրատէն պիրէ վէ խէվֆ ու տէհշէթէ տէլալէթի իտէճէք պիր թամր իլէ կէրի չէքիլտի . պիր շիմշէք զիյատը իտանէտի իլէ հէման պատտաճադը նօգթատա պիր չուգուր վէ տահա տօղրուտը հավալինաք պիր կիրատագ կէօրիւյօր իտի ։

Օրատան սաբըտ տօլաշմագ իտթէտի , լաքին վագըթ

պունա միւտաատէ իթմէտի , չինքի հէման օ տագըդա իչինտէ պատտըդը թօբրագտա պիր սարսընթը վագը օլարագ եէրէ եուվարլանտը , եալընըզ ճանխըրտաշ պիր ֆէրեատա իշիտիէպիլտի . արգասընտան եինէ անըն այնը պիր ֆէրեատա տահա իչիտիլտի . իքի ատըմ պու սուրէթլէ կիրտագ իչինտէ գայագ օլտուլար ։

Թէֆէր, էլինտէքի բըչաղը, գագպէսինէ գատար Բըլանթատան ումուդլարը արսընա սարլատըդը էանատէ , տէօրթ մէթրօ գատար պիր զէմին վէ մէսաֆէ իւզերինտէ պիրտէն պիրէ պիր չուգուր աչըլը վէրմիշ , վէ պիր անտէ գաթիլտէ մագթուլատա , գըրդ այագ տէրինդիյի օլան պու չուգուրա եուվարլանմըշլար իտի ։

Գարիյնի քիրամիէ պէրատէր պիրագ տա պու տէհշէթէնկիզ չուգուրը գիյարէթ իտէլիմ ։

Պիր ատըմ քէնտինի գայագ իտէրէք պիրտէն պիրէ չէօքմիշ օլան զէմինէ տէրինէ պիրէ չէօքմիշ եաթըյօր իտի . տիկերի իսէ , իւզերինէ թօբրագ եըզըլմըշ օլտուզունտան կէօրիւմէյօր իտի . եալընըզ այագլարընտան պիրինի մէյտանտա գալմըշ իսէ տէ , պաճագը իչ եէրինտէն գըրըլմըշ օլտուդու ճիհէթլէ անտէտէ հարաքէթ էտէրի գալմամըշ իտի , պու սըրատա չիմշէք ֆուրթունա չիտաէթինի արթըրըյօր վէ կէօք եիւզինտէն եազմուր պարատագտան պօչանըրճասընա ագըյօր իտի ։

Ա.րատան պիր գաչ տագըդա կէչտիքտէն սօնրա , տէրինէ եաթմագտա օլան ատըմ տէ խաֆիֆ պիր հարաքէթ էտէրի կէօրիւլտիւ , պայկընըզ եավաչ եավաչ զայիլ օլարագ էվվէլճէ գօլլարը , սօնրատա պաճագլարը գըրմըլտատար , կէօզլէրինի ացար վէ մի՛թէագըզգէն արգասը իւմինէ գալգատագ սըդ սըդ պիր գաչ տագըդա նէֆէս ալար , պատէհու վիճուտինէն պագը նէրլէրինի էլլէրի իլէ հօգլատըգտան սօնրա ։

— Օ՛հ . . . վիճուտիմ սաքա սաղլամ , պիր թարաֆըմ

ինճինմէմիշ... Բլլանթաարնաա ճանը չէգաը... նէ էյի եաբարմ, տէյու մըրըլտանըը։

Թէֆէը ուօղրուլտու գալդը, ֆիլհագըգա խաափըը մէրդումըն հիշ պիր թարաֆը ինճինմէմիշ իտի. այագ պատըըղը թօբրադ պիրտէն պիրէ չէօքի վէրտիյի իչին պայկընըըղը, խէվֆ ու տէհշէթինտէն իլէրի կէլմէ պիր չէյ իտի, քէնտի քէնտինէ.

— Ծու հալտէ եաշայըըմ մուճիղէ գապլընտէն պիր չէյ տիր... ֆագաթ պուընընա իչ խոթամ պուլմայօր... պուրատան նամըալ չէգմիյը, թըրմանտարագ չէգմիդ գապլ տէյիլ, ատափահա գատար պուրատա գալըպտա խոթխոտատէ գալգըշմագտա օլամազ, ատբատըղըմ բըչադ Բլլանթաարն ումուղտարընտա պուլունույօր, օ հալտէ եագայը էլէ վէրմիշ օլուրում, տէտի։

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտէյօնըն չէրիքը ճինայէթի պիր միւտաէթ տիւշինտիրքտէն ատնըա, սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Ծու չուգուրլարըն հէր հալտէ չէգաճագ պիր եէրլէրի վար տը... պունընքինիտէ արայըպ պուլմայը... տէտի։

Գարանլըգ կէօզ կէօզիս կէօրմէզ տէրէճէտէ օլտուղունտան, Թէֆէը էլլէրինի էօնիւնէ տօղրու ուղատարագ վէ էօքճէլէրինէ պատըպ եիւրիւյէրէք, տիւշտիւյիս կիրտասիըն քէնարընը պուլտու, պէօյիւճէք վէ իչէրիտի օյուգ պիր գայըայը սիրէը այըպ քէնտինի եաղմուրտան մուհաֆիզա իթտի, ճէպինտէն քիչիք պիր թէնէքէ գումը չէգարըպ իչինտէքի չամալը փիպրիթլէրտէն պիր թանէսինի չագտը, նիմ վէ թիթրէք զիյաըրընըն իտանէսի իլէ նատըլ պիր եէրտէ պուլունտուղունը պիր ազ կէօրէպիլտի. էն էվվէլ կէօզիւնէ չարբան չէյ Բլլանթաարըն այագը օլտու, պու մէնզարէտէն իւրքերէք պաշտան այագա գատար թիթրէմէյէ պաշլատը. քէնտի քէնտինէ.

— Գուրտատան չէգմազա պիր չարէ պուլուրում, անտէն

ատնըա պու չէյթան հէրիֆին ճէսէտինի գայագ իտէրիմ, օ հալտէ հիշ պիր քիմսէ նէ օլտուղունը վէ նէրէյէ կէօմիւլտիւյինի քէշֆ իտէմէզ, տէտի։

34

Թէֆէը, թէքրար էթրաֆընա պիր կէօզ կէզտիրուպ այագ պատարըը նօգթատա վէ գըրըպըրշ պիր թաշ ճըղընը օրթատաընտա սիյատ տէվիք կէօրտիւ, օ թարաֆտա թէվէճճիւտ իթտի ֆագաթ պիր սէմէրէ հատըլ իտէմէտի. պատէհու պիր քիպրիթի տահա չագտը, կէօրտիւյիւ տէվիյին, պիր վիճուտըն սըղատիլէճէյի տէրէճէտէնտէ կէնիշ օլտուղունը կէօրիւպ իչինէ նօգուլարագ, քէնտինի ամէլիյատը թամթիլ իտիլմիշ վէ քէմէր չէքիլտէ օյուլմուշ պիր տիկէը չուգուրտա պուլտու, կէօզիւնիւն էօնիւնտէ ան ճօլ պիրտէն այըլտը, պունլարըն հանկըսը թէսագըպ իտիլէճէք իտի...

Թապիս հէրիֆ, արթըգ զարուրի զուհուրաթէ թէպահյէթի իտուպ եիրմի ատըմ գատար իլէրլէյէրէք, քէնտինի իւզէրի այըգ պիր տիկէը օճագտա պուլտու... չագտըը քիպրիթլէրին գիյաըը իլէ պու չուգուրըն պիր քէօշէսինտէ եուվա կիպի պիր չէյ վէ տէրունինտէ գաղմա, քիրէք, պալթա կիպի պագը էտէվաթ իլէ պիր կազ ֆէնէրի կէօրիւնճէ սէվինճինտէն իչի թիթրէտի, տէրհալ ֆէնէրի եագտը վէ հէման պիր գաղմա վէ քիրէք այըպ, պիչտրէ Բլլանթաարն ճէսէտինի կէօմմէյէ հազըրլանտը, թէմամ իչէ պաշլայաճաղը սըրատա, քէնտի քէնտինէ.

— Էվվէլ էմիրտէ իւզէրինտէքի քեազըտլարը ալմագըզըմ կյճապ իտեր, պէնի թէհտիտա իտէն մէսելէյէ տայըը չիմտիյէ գատար նէ պուլտուղունը, նէ քեշֆ կյէտիկինի անլամալըյըմ... տէյու մըրըլտանըը։

Խապիսը մէրդում, ճէսէտի կէօղաէն գայպ լիմմէք իչին տահա տէրին պիր չուգուր գապըմադա պաշլատըղը էնտատէ պիր կիւրիւլթիւ հասըլ օլսուս . . . Թէֆիէր թիթրէյէրէք պաշընը գալտըրըղ արգասընա պագտը , ևիւդի էօլու պէնդի կիպի սար սարը քէսիլմիշ իտի .

Անաըզըն պիր նէր տահա չէօքէրէք թօրրագ քէնտի էօնիւնէ տօղրու եըգըլը վէրտի , ֆագաթ տօղրուտան տօղրուա իւսթիւնէ չէօքմէտիյի իչին , հէմտն պիր սաաթ տէնիլէպիլէճէք պիր պէտան զարֆընսա , իչինճի տէֆա օլարագ էօլիւմտէն գուրթուլտու . Բըլանթատըն այագը պիր մէթրօ գատար թօրրագ ալթընսա գալըպ դայպ օլսուս , Թէֆիէր մըրըլտանսարագ .

— Ջահմէթէ հաճաթ գալմատը , մէղար քէնտի քէնտինէ եօլունա կիրտի . եալընըղ քեագըտլարը էլէ կէչիրէմէմ , ֆագաթ պունըն նէ՞ հիւքմի օլապիլիր . . . քիմէնինն էլինէ կէչմէյէճէք , քէնտինէ վէ պանա տայըր օլան էսրարատա վէֆաթը իլէ մահվ օլսուս տէմէք տիր . . . խապիս հէրիֆ էբէյիճէ չէյլէր քէնֆ իմմիշ իտի , տէտի ,

Սրթընգ լուզումը գալմայան գադմայը քիւրէյի ալըպ , գաթլ իթտիյի ատէմին մէսաքէնը էպէտիսի օլան մէվգըյը թէրք իթտի , միւթեագրպէն գազմայը քիւրէյի եէրինէ պըրագտը , եալընըղ էլինտէ ֆէնէր օլսուդու հալտէ տըշարը չըգաճագ պիր եօլ սրատանըա պաշլատը ,

Խապիսը մէրդում , բէք չօղ եէրլէրէ պաշ վուրսուգտան սօնրա նիհայէթի պիր կէչիտ պուլսուս , պիր ազ հէվալտը , ևիւղիւնէ պիր գաչ տամյա եազմուր տիւշտիս , արթընգ սէլամէթէ չըգապիլմիշ իտի , եօլունը թային իթտիքատէն սօնրա էլինտէքի ֆէնէրի գալտըրըպ աթտը . պիր միւտաէթի տօղամագտ եօլլարատան կիտէրէք Մօնթրօվիլ եօլունա սաբատը , արթընգ եազմուր քէտիլմիշ , րուպիկնար պուլութլարը տաղըթմընգ վէ րույի սէմատէ պինըլէրճէ քէվաքիսլ բարըլ բարըլ բարլամադա պաշլամընգ իտի ,

Թէֆիէր , քէմիքլէրինէ գատար ըսլանմընշ օլսուդու վէ սօն տէրէճէսէ եօրուլսուդու հալտէ , եալըր կիճէյէ եագընսա անճագ իգամէթկեահընա ատաէթի իտէպիլտի , հէմտն սճ աճընա եաթագընա աթընըր վէ տէհլիէթամիլ բիւյալար իլէ գարընշընգ աղըր պիր ույգուսյա տալտը ,

Իչինէն կիւնէ սաաթ տէքիղէ տօղրու չընգըրագ տէսինտէն թիթրէյէրէք ուեահատը , պիրտէն պիրէ տէլի կիպի նէ օլսուդունը պիլմէտի . աճէպա կիճէյէն ճինայէթի՞ մի քէշֆ օլունսու , աճէպա քէնտինի թէմգընֆ իչի՞ն մի կէլտիլէր . . .

Խապիս հէրիֆ , պու տիւշինտիյի չէյլէրին մուվաֆըգ սընհհէթի օլմատըղընը տէրհալ անլայատագ , նապէճա գօրգուսընսան տօլայը քէնտի քէնտինէ կիւրմիշ իտի . եաթագտան սընչրայընգ չընգարագ ումու գլատընա բալճօսընը ալընգ տա աճէլէ գարուայը աչընըղը սրրատա , գարունըն էչիկինտէ վէ տտի պիր գընյաֆէթտէ ժօրժ Տընլաթուր-վօտկյօյը կէօրիւգ հայգըրարագ .

— Պույուրունըզ տիւգ հապրէթլէրի . . . սիզի պու սապահ կէօրտիւյիմտէն տօլայը , հադըգտաթէն քէնտիմի պահարեար սատ իտէրիմ , չարըգ կիրինիգ , գօնուշաճագ չօղ չէյլէր վար , տէմէտի իւղէրինէ , ժօրժ քէմալի թէլաշլա .

— Եէնի պիր հէվատի՞ս մի վար , տէյու սօրտու ,

— Էվվէ՛թ , հէմտէ բէք չօղ հէվատիսլէր վար . . . պէօյուք պիր պէլատան տահա գուրթուլտուգ ,

— Ժան-ժուտիյի՞ մի պուլտունըզ ,

— Ֆէլաքէթ վէ պէլա օ եիւզտէն տէյիլ ,

— Օ հալտէ Իընէ Մուլէն տէմէք օլուր ,

— Խա՛յըր , օ տա տէյիլ , պիգիմ պիր տիւշմէնիմիզ տահա վար իմիշ քի անտէն սալա խապէրիմիզ եօգ իտի . պու տիւշմէնէ նիսպէթլէ ժան-ժուտի տէ Իընէ Մուլէնտէ հիչ հիւքմիւնտէ տիր ,

Թէֆիէր , օգույանլարընմընգա մալիւմ օլան եիրմի տէօրթ

սաաթլըգ վուգուաթը հէքեայէյ պաշլասը . սիւգ ճէ-
նապէլըի քէմալի հայրէթլէ հէմ տինլէյօր վէ հէմտէ վի-
ճուտի զանկըը զանկըը թխխրէյօր իտի ,

Ժօրժ , մէսէլէյէ էթրաֆը իլէ վագըֆի օլաուգաան սօն-
րա , ապիմ պիր թէէսափուր վէ տէհշէթլէ մըրըլտանարագ .

— Ա՛հ , հագգընըզ վար իմիշ . . . պու բէք միւտհիշ
պիր պէլա իմիշ . . . տէտի ,

— Աբթըզ օ տա պէրթարաֆ օլաու . . .

— Պէրթարաֆ օլաուգունտան էմի՞նմիսինիզ ,

— Էվվէ՛լ , քէմալի իլէ էմինիմ , եըլան կէպէրտի պէ-
հիր տէ մահվ օլաու . . .

Ֆիլհագըգա թէֆֆէը , Ժօրժըն սօնրաան բէք ֆէնա-
լաշըրգընը կէօրիւնճէ սէօգիւնէ տէվամ իտէրէք , շու վէճհէ
պէյանը էֆքեար լլէտի .

— Գօրգմայընըզ , եէրինէ պիր պաշգաընը թային ի-
տէրլէր . . . խուտուտի իլէ Բըլանթաորն պիրտէն պիրէ գայգ
օլուշը , բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինի ալթիսամ իտէճէք
մուհիմմ վագաալէրտէն տիր . եէրինէ թային իտէճէքլէրի
աատմ իտէ , հիչ շիսպհէ իթմէմ քի պու իտապա կիպի չէյ-
թան , պու տէրէճէ մահիը պիր չէյ օլմայաճագ տըր . . .
Բըլանթաորն ալըգ մէզարա կէօթիւրմիւշ օլաուգու էտրար
վէ հագըգաթը , թէէքբար քէշֆ իտէպիլմէք արթըգ իմ-
քան իտրիճինտէ պիր քէյֆիյէթ տիր . մէսէլա Թէրրէ-
մինտ իլէ Տիւպիյէֆին Գաբսօլէրի թէրէսինտէ գայգ իթ-
տիքլէրի վէ եահօտ աթըվէրտիքլէրի օ գալգ բարա տա
մահվ օլաու տէմէք տիր . . . եալընըզ 13 նօմէրօլը արա-
պանըն՝ միւհթէրէք օլան խանէչնին էօնիւնտէ թէվագուֆ
իթտիյի , Բըլանթաորն բարօրը իւղերինէ իտարէյի մէրքէ-
զիյէճէ մալիւմ տիր . . . մալիւմաթ տա պուռնատան իպարէթթ .
տահա գիյատէ պիր չէյ անլաշըլմայաճագ տըր . . . Բը-
լանթաոտ հայաթտա օլմալը տըր քի , իչին ալթ թարաֆըտա
մէյտանա չըգարըլապիլսին ,

— Խանէչնին տահիպի օլան միսիս Սէրվանտէն , Պանեօ-
լէ բօլիս գօմիսէրինտէն թէքրար թահգըգ իտուպ անլայա-
մապլա՞ր մը ,

— Նէյի՞ անլայաճագլար ,

— Բըրուսիյեր կօչէ վէ հարիգ մէսէլէսինի ,

Պու սըրատա թէֆֆէը միսթահզիյանէ վէ քիսթահանէ
պիր գահգահա բարլատարագ .

— Բըրուսիյեր կօչէնին ճէսէտի էվին էնգաղընա , քիւ-
լինէ գարըշըը ղանն օլունույօր , տէտի ,

— Թէրրէմինա իլէ Տիւպիյէ՞ֆ . . .

— Պունլար զաթէն բէք զէյի , բէք շէյթան շէյլէր
տիր . բաասաօրթլարընը քէնտի էլիմ իլէ վէ տիկէր նամ-
ահա եազտըրըպ էլլէրինէ թէսլիմ լիթտիմ . . . պու 13 նօմէրօլը
արապա մէսէլէսի , բօլիս իտարէսինճէ հայլի միւմքինինիզ
պիր մուամմա տըր . պուռնըն անախթարընը նալընըզ Բըլան-
թաո էլէ կէչիրմիշ իտի , անը տա մահվ լիթտիմ .

— Նէզտինտէքի էվրագը քեամիլէն ալմանըզ լազըմ
կէլիր իտի ,

— Պէնտէ պու ֆիքիրտէ իտիմ , ֆագաթ պիրտէն պի-
րէ թօրրագ շէօքի վէրինճէ միւմքինն օլամտաը , քեաղըտպար
տա քէնտինի իլէ պէրապէր իլէլ էպէտ քիմսէնին օղրամա-
յաճաղը պիր չուգուրա կէօմիւլիւպ կիլիմիշ տիր , հէր շէյ
եօլունտա . արթըգ գուվվէթիմիզ տէրէճէյի քէմալտէ տիր .
թէէսիւֆ իտիլէճէք պիր շէյ վար իսէ , օ տա էօհտէմէ իս-
հալէ օլունան եէնի մէմուրիյէթ տիր . արթըգ էվվէլըի կիպի
նէ օլաուգունը , նէ կէլիպ կէչտիյինի սիւրաթ վէ սուհու-
լէթ իլէ անլայամլայաճագլըմ .

— Տէտիյինիզ կիպի Բըլանթաորն վէֆամէը իլէ իշ
տուրուր , իլէրի կիլիմէզսէ , պուռնըտտա էհէմմիյէթի գալմազ ,
տահա աէրպէսթի եաշարընըզ վէ Ժան-Ժուտիյի արամագ
իչին վագըթ սիպէ տահա գիյատէ միւտաատէ իտէր ,

— Հա՛ , էյի խաթըրմա կէլտի . պու շէյթան հէրիֆի

Բարիզամէ արամնաբզ պիր եէր պըրադմնաբմ վէ արթըզ էմինիմ քի բաթալարը չալաբզաման ածնա , մէմալիքը էճնէ-պիլէտէն պիրինէ տամուշըզ ֆիրար իթմիշ ոլը . . .

— Նիչի՞ն ֆիրար իթմէն ։

— Լամին օլմազ , ֆէրահ վէ սէրպէսթ եաշամազ իչին ։

— Պուրատա նէ՞ գօրդուլը վար . միսիրէս տիգ Թուրքէնին , ալէյհինամէ չիքմայէճէք , տամայա գըլյամ իտէմէյէճէյի քէնտիսինճէ մուհադդադ ոլը . . պիրա քէնտիսինի էլէ վէրմիշ օլաճաղընը պիլիյօր . պանա գալըրսա սիզ ալատընըյօրատընըզ . . . ժան-ժուանի պիր մէյմանէյէ գաբանըզ չալտըզը բաթալարը տարճի իթմէքլէ մէշղուլ ոլը վէ սիզ պու մէյմանէյի պուլամմիշըմընըզ ոլը . . .

— Պէն մէյմանէլէրի վէ ումումիմանէլէրի քհամիլէն պիլիրիմ . . .

— Նէ չարէ , ժան-ժուանինին պուլունմուդու եէրի պուլամմիշըմընըզ , պու ատէմի էլէ կէչիրինճէյէ գատար թէհարրիյաթա տէվամ իթմէլի . պու խուսուսատա ֆէտա-քհալըզըն հէր տիւրլիսի իհթիյար օլունմալը , արթըզ տապր ու բահաթըմ ճէսարէթ ու գուվվէթիմ մահվ օլատ . կիճէ կիւնտուզ , հէր տամի վէ հէր տադըգա չէքմէյիմ ազատ ու ըզթըրատ պէնի տէլի խտճէք . տահա շիմտի գուվվէթիմիզ տէրճէյի քէմալատ տիր տէյօր խտինիզ . . .

— Էվէ՛թ , օ սէօզի թէքրար իտէպիլիրիմ .

— Հայատ էօյլէ օլաուն , ժան-ժուանի էլէ կէչիրմիշ օլաուզու քհաղըտլար իլէ պէնի մահվ իտէպիլիը . . . պու միւլահազա պէնիմ հուզուրու բահաթըմը քիւլլիյէն սէլա իտիյօր , հէր տուրէթլէ գօրդույօրում . պիր քէրրէ տիւշինինիզ , պէնիմ սէյահաթտա օլմատըզըմ , պիր եէրատ կիզլէնտիյիմ մէյտանա չըգարտա , կիճէլէրի գօնտաղը զիյարէթ իթտիյիմ անլաշըլըրտա , պու հալ նէ գատար զանընլար վէ շիւպհէլէրի մուճիպ օլուր ։

— Պու եիւզտէն խէվֆ ու իհթիրազ իթմէք իչին սիզճէ նէ սէպէպ վար . . .

— Հէնուզ պիր շէյ եօգ , ֆագաթ ուֆագ պիր թէհպիհլիք , պիր խաֆա սէպէպ իլէ իշ մէյտանա չըգապիր . . .

— Գօնտաղը էն սօն զիյարէթինիզ հանկը թարիխատ վուգու պուլտու ։

— Լէվէլսի կիճէ կիթմատմ . . .

— Բհաղըտլարընըզ իչինատ մուհիմմ պիր շէյ պուլտունը՞զ մը ։

— Թա՛յըր , արթըզ հէր քէս սէյահաթտա պուլունտուղմա վագըֆ օլմայա պաշլատըզընատան , նամըմա կէօնտէրիլէն մէքթուպտարտա սէյրէ քէշէտ . . .

— Կիճէլէրի կիթմտիքտէ տըգգաթը վէ իհթիյաթը պիր գաթ տահա արթըրընըզ , տիւշինինիզ քի ժան-ժուան կիւնէն պիրինատ սիզէտ միւրաճաաթ իտէճէք . . .

— Պուտա տօղրու . . .

— Միսիրէս տիգ Թուրքէնի կէօրտիւնը՞զ մի ։

— Պիր շօգ կիւնլէրատէն պէրի կէօրմէտիմ .

— Սիզէ մուհիմմ պիր հէվատիս , մուհիմմ պիր մալիւմաթ վէրմէյօ՞ր մը . . .

— Աալա՛ . . .

— Տէմէք՝ քի պու գատըն բէք ապիլանէ հարաքէթ իտիյօր . էն պիրինճի ֆէնալըզ խէվֆ ու տէհշէթի օլտուզունը անլայատագ սիւբհի իթմէքտէ տիր . . . սիզատ անըն կիպի տապր ու սիւբհինէթի իլթիզամ իթմէլիսինիզ . . .

— (Հայդըրտագ .) Պէօյլէ սէօյլէմէք բէք գօլայ տըր ֆագաթ . . .

— Սէօյլէմէք կիպի եաբմագտա գօլայ տըր տիւգ հազրէթլէրի . տրթըզ բէք օ գատար գօրդագաղ պիր հալատ պուլունմայօրուզ . պէն հէր իշի եօլը իլէ եաբտըմ . . . Բըրուսիյէր կօշէ մէսէլէսի պիր տըր . . . 13 նօմէրօլը ա

բապա քէյֆիկէթի պիր սըրը . . . Դաբսօլէրի թէրէքինեէ-քի եանկըն պիր սըրը . . . Պէրթին գաչըրըլմասը խուսուսը պիր սըրը . . . Բըլանթաատն պիրտէն պիրէ դայզ օլուշը տա պիր սըրը տըր . . . կէօրիւյօրսունըզ եա՛, պունլարըն քեաֆֆէսի պաշդա պաշդա պիրեր սըրը տըր . պու գաատար էսրարըն քէշֆ իսիկէպիլմէսի գապի՛լ մի տիր . . . պունա քի՞մ միւգթէտիր օլապիլիր . . . արթըզ բօլիս իտարէսի՛ աաէմ-լէրինի իսթէտիլի գաատար գօշուսուրսըն, զաթէն հիշ պիրինին էլինաէն պիր շէյ կէլմէզ, հիշ պիրիսի պիր շէյ եաբմազա միւգթէտիր օլամազ . . .

— Մաանաֆիհ Բըլանթաա . . .

— Բըլանթաա պաշդա . . . հեր գայաէնին պիր միւա-թէհնասը օլսուդու կիսի, օ տա էմնալարըզ պիր մէմուր իսի... անըն եէրինի քիմսէ թուխթաայաճադ տըր . . .

— Ֆագաթ աասիլ բէյիսի միւտադիզդ պիր զաթ տըր ,

— Էվվէթ էօյլէ տիր , ֆագաթ եալընըզ պու իշ իլէ մէշղուլ ոէյիլ , պունըն կիսի պինէրճէ իշլէր վար . . . թահսը իտարէսինեէ պուլունան աաէմլէրին հէբսինի պիր եէրէ կէթիրսէ , պիր աաէմ եէրինի խուխթաղ , իշ կիւնէ գաատար եինէ պանա իհթիյաճ կէօրիւնճէք տիր . տիւգ հապրէթլէրի պէն եինէ սէօզիւմի թէքրար իտէրիմ , սիզ միւսթէրիհ օլունըզ , քէյֆինիզէ պագընըզ . . .

35

Օգուտանալարըմընդընտա կէօրիւպ անլայաճադլարը վէճհ իլէ Թէֆէր , պիւյիւմինճէ բէք ճիտաի սէօյլէյօր վէ սէօզլէ-րինէ նիհայէթ տէրճէտէ իհթիմաա իլէյօր իտի ,

Բըլանթաաըն վիճուտի օրթաասան գալգմագլա 13 նօմէ-

բօլը արապայա միւթէալիգ էօրարտա հալլի նագաթիլ, քէշ-ֆի միւմքիւնօիզ պիր մուամմա սուրէթինի քէսոզ իտիյօր ի-տի , բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէտինճէ եէնի միւֆէթթիշ, վա-զիֆէ ուզուրընտա գուրսան օլմուշ զաման օլունաճագ իտի . արապայը չալան իսրարընզլարըն սայիգայի նէֆհանիյէթլէ հիյնի թէագրոզ ու թէֆթիշէ , Բըլանթաաը մահվի իթմիշ օլմա-լարը ագլէ մուվաֆրգ տիւշիւնտիւյինտէն , Բըլանթաաըն գաթիլլէրի օլմագ իւզրէ անլէր իթհամ իտիլէճէքլէր իտի ,

Բըրուտիյեր կօշէ , միւսիւ Մէրլանըն խանէսի իլէ պէ-րաթլէր նանրոզ քիւլէ վէ էնգագէ գարըշմըշ զաման օլսուս-ղունատն , անը թահարրիյէ զաթէն լուզում կէօրիւմէյօր իտի ,

Թէֆէրին գիւյիմինճէ ճալիսը խէվֆ ու էնտիշէ պիր շէյ գալմըշ իտէ , օտա ժան-ժուտինին վիճուտի իտի , անըն վի-ճուտիտէ օրթաասան գալգտըզը սուրէթտէ , արթըզ գօր-գաճագ պիր հալ պիր սէպէպ կէօրէմէյօր իտի ,

Թէֆէրին սէօզլէրինի վէ միւթալաաթընը , մուվաֆրգը ագլ ու թապիաթ պուլարագ , միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէնապլերիտէ թէալիմատն պաշդա պիր շէյ սէօյլէյէմէյի վէ նիհայէթլինտէ ,

— Շիմտի պանա վէրէճէք նաասհաթընըզ նէ՞ օլույօր , տէտի ,

— Եալընըզ հալտէ եաշամագ , կիղլէնմէք ,

— Տահա չօգ զէման կիղլէնէճէ՞քմիյիմ ,

— Ժան-ժուտինին ալէյհինիզտէքի սիլահլարտան մահ-բուս գալտըզը կիւնէ գաատար , օնտան սոնրա քէմալի ա-զամէթլէ Սէնթ-Տոմինիգ սօգաղընտագի գօնաղընըզա ավ-տէթ իտէպիլիրսինիզ . . .

Մուհավէրէյէ պուրատա խիթամ վէրիլտի , տիւգ ճէ-նապլերի տօղրու Պաթինէօլտագի իգամէթկահընա կիթտի , Թէֆէրտէ եէնի մէմուրիյէթինէ միւթէալլիգ իշլերլէ մէշղուլ օլմագ իչին էվտէն չըգտը , էլինտէ պիր ճէվրէլ վար իտի

քի , թէֆթէկ իաէճէյի խանէլէրին աէմթլէրի վէ սօղ ագլա-
րը , պաշդա պաշդա պու ճէռվէլաէ միւնաէրիճ իտի ,

Պիթթանալի քէնտի իզամէթիկաճը ճիվալարընտան իլէ պաշլայըզ սապահըն սաաթ օն պիրինտէն էվվէլ էբէյիճէ խանէլէրի զիյարէթի իթտի , պիր չօգ սօղագլարը տօլաշտըգ-
տան սօնրա Բօսֆոր մէյտանընա կէլտիյի պըրաաս , Բընէ Մուլէնին իզամէթ իլլէտիյի խանէնին էօնիւնտէն կէչիպ կի-
տէճէյինի տէրխաթըը իթտէլլէ , մայրինաճընըն կէլիպ կէլ-
մէսինի օղուպլըզ սօրմագ թաատավուրընաս պուլունտու .
Ֆագաթ օ սապահ թէպտիլի գըլյաֆէթ իթտէսիլինտէն գա-
բուճը գաալընըն , քէնտիսինի թանըմտաը իհթիմալինտէն գօրգուսագ եօլունա տէվամ իթտէքտաէ իբէն , Զէ՛ն Նօմէրօը խանէյէ իբի աաբմ պիր մէսաֆէտէ պուլունտուղու պըրաաս պիր միւվէզզի կէօրտիւ , պու միւվէզզի էլինտէ պիր չօգ մէք-
թուպլար պուլունտուղու հալտէ պու խանէյէ կիրէյօր իտի ,

Ցէրհալ հարաքէթի աղըրլաշտըրըը . գուլաղընը գա-
բույա թուֆտը , վիճուտինին հէր զէրրէսի թիթրէմէյէ պաշ-
լաաը , միւվէզզի՝ գաբուճը մտաաս Պիժօյա խիթապէն Բընէ Մուլէն նամընը եաս խոյօր իտի ,

Թէֆէր աճէլէ պիր գաչ աաբմ կէրի չէքիլտի , միւվէզ-
զիաէ պիր իբի տագըզա զարֆընտաս թէքրար էվտէն չըգ-
ոը , թէմամ հիզասընտան կէչիպ կիտէճէյի էանտաէ թէ-
ֆէր պու աաէմի տուբտուրըզ .

— Ա՛ֆվ իաէբինիզ միւսիւ . . . Զէ՛ն Նօմէրօը խանէյէ պէնիմ իչին պիր մէքթուպ պըրագտընը՞զ մը , խամիմ Բընէ Մուլէն տիր , ասէտ ,

— Էվվէ՛լ , Հավրտան կէօնտէրիլմիշ պիր մէքթուպ . . . չիմտի գաբուճընըզտա թէպլիմ իթտիմ ,

— Թէշէ՛քքիւր իաէրիմ , չիմտի կիտէր ալըըրմ ,

Միւվէզզի եօլունա տէվամ իթտի , թէֆէր իսէ , քէնտի քէնտինէ .

— Թալիյիմ պու կիւնտէ միւսահիս , աֆտոըզըմ թաշ

պօշա կիթմէտի . . . էկէր Բընէ Մուլէն Բարիզտէ իսէ մէք-
թուպ գայպ օլաը , ասէոիքլէրի կիպի ասէյահաթտա պուլու-
նույօրտա գաբուճը գատընըն եանընտաս գալաճագ տըր , օ
հալտէ պէն պու մէքթուպը էլէ կէչիրմէյիմ , ասէյէրէք ,
պունըն իչին պիր բըլան տիւչինմէյէ պաշլատը ,

Ա.րթըգ հիքմայէմիպին էաապը ապալարընտան օլուպ ,
կէնճ եանքէսիճի Մինեօղէ իլէ պէրապեր Հավրա կիթմիշ վէ
չըզտանընտաոի բաթալաըը պիթթիմէք գայրէթի իլէ ասֆա-
հաթ ալէմինէ տալըպ , տիւնեայը ունունմա տէրէճէօնէ
կէլմիշ օլան ժան-ժուտի իլէ միւլագաթընըզ գէմիտնը կէլ-
միշ օլմադըլա , պիրագ տա անտէն պահս իտէճէյիզ ,

Էվվէլճէ հիքմայէ իլլէտիյիմիզ վէճճ իլէ ժան-ժուտի ,
իշրէթին թէէսիւլ իլէ պիրտէն պիրէ թէպտիլի ֆիկը իտէ-
րէք , պիրագ տա ատենիզի թէմաշա իթմէք կիպի պիր ար-
զուի թըփըլանէյէ տիւչմիւշ իտի . շէյթան խըրըզ , էլինէ
պիրտէն Եիւզ իւշ պին ֆըրանգ կէչի վէրինճէ նէմէք իչմէք ,
զէվգ ու ասֆա իթմէք , հայաթընն հիչ պիր զէվգ ու լէզզէ-
թինտէն մահրում գալմամագ իտիթէյօր իտի . Ֆագաթ մա-
հալի մագաուտէ կիտէճէյի էանտաէ ապապահըն եագլաշաը-
ղընը վէ պու ապալիթինն եօրկուն տիւչէճէյինի տիւչինմէյէ
պաշլատը , չինքի վիճուտինէ քիւլլի պիր զաաֆ թարի օլ-
տուղունը հըրտա իտիյօր իտի ,

Ժան-Ժուտի տիւչինտիւյի աբրտաա պիր արալըգ հա-
լինի , մայիչէթինինէ նազարը տըգգաթա ալտը , Եիւզ պին
ֆըրանգտան գալաճագ մըգտարա միտթրէա տիգ Թուրքն-
ատէն , ֆըրէտըրիգ Պէրտատէն պաշդաճա էլէ կէչիրէճէյի
զամի ու իլամէ իլէ , պու ապէյէտ իրտա ահիպի օլարագ
պիր քիչէյէ չէքիլիպ եաչամագը բէք մինտասիպ կէօրիւյօր
իտի ,

Զիհնի պու ճիհէթէ աէվգ իթտիլի էանտաէ պու բարա-
նըն ներսֆընըտաս , Բընէ Մուլէն իլէ Պէրթէ թագտիմ իթմէ-
յի մուվաֆըգը ինտաֆ վէ հագգանիյէթ պուլտու ,

Իշեէ պու թաասվուրա մէպնի Մինեօլէյէ , Հավը ա-
յահաիթը թէբլիֆինաէ պուլունմագաա պիր մադաատը ա-
հա վար իտի . հէմ կէպինմէք իսիճէյօր վէ հէմուէ իշլէրինէ
նիհայէթի վէրտիքաէն սօնրա չէքիլմէք իւղրէ , ա՛ենիպէ նա-
զըը պիր էվճըղաղ ինթիհապ իթմէք արզուսընաա պուլու-
նուէյօր իտի ,

Ժան-Ժուան վակօնաան էնէր էնտէզ ասղրու պիր էլ-
պիսէ մադազասընա միւրաճաաթի իթմէի . մէսուլիէթի վէ
մադնունիէթի մուճիպ օլապիլէճէք պիր գըյաֆէթմաէ պու-
լունաուգլարընաան , քէնտիսի իչին աէ , Մինեօլէ իչին աէ
պիրէր գամ էլպիսէ սամընն ալար , միւթէապըսէն իչի ար-
գաաաշ թէբէաէն թըրնաղա գաաար եէնի էլպիսէլէրի կի-
յէրէք , լիման իւզէրինաէ քեայինն պիր օթէլէ էնտիչէր ,

Օն կիւն գաաար միւքէմմէլ սուրէթաէ էյլէնտիլէր . է-
բէյիճէ պիր բարա սարփ օլունաուղը ճիհէթլէ , նէ տիւրլի
էյլէնմէք գապիվ իսէ հիչ պիրինաէ գուսուր իթմէիլէր .
պու հալաէ եաչամագ արզու օլունուր պիր չէյ օլսուղը ի-
չին Մինեօլէ ապգաաաչընը , միլեօնլարա սահիպ գըյաս ի-
տիյօր վէ պու էյլէնճէյի իյէլ էպէա ատվամ իսէճէք զանն
էյլէյօր իտի . լաբին պու խուսուսաա ալսանտըղընը քէն-
տիսինէ իսիթաբ իսէն եինէ ժան-Ժուան օլսու պիրա հայ-
սուսը մէրգում , խիլաֆը միւթաա պիր սապահ էլբէնճէ
գալգըպ քէնտի քէնտինէ .

— Սրթըգ էլ վէրիր . . . պիր ադ սա ճիսաի ասու-
չինմէյիմ . . . ատի ;

Մինեօլէ , սապահ ույգուսընաան բէք զիյաաե խօշլան-
սընը իչին անը ույանտըրմադսըզըն ուսուլէթլէ չըգաը .
պիր սրսաա քիրալայըպ տօղրու Սէնթ-Ա՛արէսէ կիմի տի .
պու ատմաե քիւչիւք պիր խանէչնին սամընպ օլսուղունը
վէ քիւչիւք պիր սե պահճէսի պուլունուղունը խսապէր ալ-
մըշ իտի . կիսուպ պու խանէչնին հէր ճիհէթինի կէօղուն
կէչիրսի . պէտէլինի սօրսու , օն իչի պին ֆըրանգա բադար-

լըգ իսուպ բէչինէչն պէշ պին ֆըրանգ վէրտիքաէն սօնրա ,
իւչ կիւնաէն բարանըն գուսուրունը ալըպ կէլէճէյինի ի-
ֆսաաե իսէրէք մէզունիյէթի իսիհիսաալ իթտի . պուլուն-
սուգլարը օթէլէ ավաէթ իթտիյի էանսաաե , չէվգ ու մէսէր-
բէթլէ քէնտի քէնտինէ .

— Իշեէ պիր տե միւք սահիպի օլսում . . . պունընա
պէրսաէր տէօրթ պին ֆըրանգ կէթիրիր պիր իյրսաա սոյէ-
սինտե , մինի մինի կիւզէլ պիր գսարընճըգ իլէ պէրսա-
պէր ինսան բէք բսահտի , բէք պահտըսարանէ պիր հալսե
եաչայսապիլիր . . . Սէնթ-Ցրնիսաե պըրագմըշ օլսուղում
սոսթլարա վսա իթտիյիմ զիյաֆէթիսաե , իւչ տէօրթ կիւնէ
գսաաար վէրտիքաէն սօնրա պիր իշիմ գալմադ . . . չիմնի
Թոլ-Նուսար լօգանթմաճընընա պիր մէքթուպ եազար վէ է-
նիւմիւղաէքի այընն ալթընճը կիւնի ադշամ սաաթ ալթըսա
ըսթըրիտեալար իլէ պէրսապէր կէլէճէյիսի պիլսիրիր , վէ
հիսաապա մահսուպէնաե բէշինէն պիր ադ բարա կէօնտէրի-
րիմ . . . օ սըրսաա մուհթաաար պիր մէքթուպսա Ըընէ
Մուլենէ եազըպ , անըսա զիյաֆէթէ սավէթ իթմէյիյիմ . . .
նէ օլսուղումս հէնուզ վազըֆ օլմաաըզընսան սօլայը
հիսաէթլէնմիշ տիր . պու սաէմ բէք զիյաաե ճան սըգ-
մագլա պէրսապէր էյի պիր չօճուգ սըր . . . պիրլիքաե պիր
ադ պէվզէքլիք իսէրիպ , աէտի ,

Ժան-Ժուան , պու թաասվուրլար իլէ օթէլէ կէլսիյի
էանսաաե Մինեօլէյի սապըրսըզ վէ էնտիշէնաք պիր հալսե
պուլսուս , կէնճ եաՆքէաէճի քէնտիսինի կէօրմէք կէօրմէպ .

— Պէօյլե էրքէնտէն նէրէ՞սէն կէլիյօրսըն , տէմէի
իւզէրինէ , Ժան-Ժուան հադրգաթը քէթմ իսէրէք .

— Պիր ադ հավա ալմադ իչին տօղաշսըմ , աէտի ,

— Սէնթ-Տրնիսաե սրգաաաչլարընը պըրագտըղըն կի-
պի պէնիսաե պըրագըպ սավուշը վէրսին զանն իսիյօր իս-
սիմ . . .

— Ա՛նը սապա եաբմամ . . . սրգաաաչլարսա չիմնի

խաթրըմա կէլտի . . . հէմման Բօլ-Նուար լօգանթաճըսընա պիր մէքթուպ եազարադ վէ պիր պանդա գայիմէսի կէօնտէրէբէք , զիյաֆէթի հաղըրլըղընտա պուլունմասընը պիլտիրէճէյիմ . . .

— Պու սէօզլէրիմի լաթիֆէյէ համլ իթմէմէնիզ իչին , իչթէ սիզէ այէլ հիսսայ օլարագ պէշ ևիւզ ֆըրանգըզ պիր պանդա գայիմէսի կէօնտէրիյօրում. Պալըգ վէ ըսթըրիտեա կիպի շէյլէրի պէն պէրապէր ալըպ կէթիրէճէյիմ.

« Ժան-Ժուսի »

Ժան-Ժուսի , պու սաթըրլարը եազտըգտան սօնրա Մինեօլէնին կէօզ տիքմիշ օլտուղու հիւմէյի չըզտանը ճէպինտէն չըգարտը . իչինտէն պէշ ևիւզ ֆըրանգըզ պիր դայմէ ալըպ մէքթուպտա պէրապէր զարֆըն իչինէ եէրլէշտիրտի վէ միւթէագրպէն իւզէրինիտէ եազտը . պու ատալըգ Մինեօլէ .

— Պու բօսթախանէյէ՞ մի կէօնտէրիլէճէք , տէյու սօրտուղունտա , Ժան-Ժուսի .

— Սրգատաշ սապր էթ . հէնուզ եազըլարըմը պիթիրմէմիշ. տէյէրէք , էլինէ պիր քեաղըտ տահա ալըպ անըն իւզէրինէտէ շու սաթըրլարը եազտը .

« Սրգատաշըմ Իրընէ .

« Շիմտի վէ շու սահաթտա տէնիզ հէվասը իլէ թէնէֆֆիւս իտիյօրում . . . պունըտտա թէատիւի հէվայէ միւհթաճ օլտուղումտան պահա իլէ թատիպ թաւսիյէ իթմիշ տիր . Նոյեմբերին ալթընճը կիւնի սահաթ ոն պիրտէ Բարիզէ ավտէթ իտէճէյիմ վէ եինէ օ կիւն ագշամ սահաթ ալթըտա տօսթլարըմընան պաղըլարընա . Բօլ-Նուվար լօգանթաճընտա պիր ղիյաֆէթ վէրէճէյիմ.

« Մառմարագէլ Պէրթէ պու ղիյաֆէթէ տահսիլսիզ , սագըն կէլմէմէզլիք իթմէյէսին , պիր աղ կիւլուպ էյլէնտիքտէն սօնրա իշլէրտէն պահա իտէճէյիզ .

« Սրգատաշըն Ժան-Ժուսի »

Ժան-Ժուսի պու սաթըրլարը եազտըգտան սօնրա պիր աղ տիւշինէրէք , քէնտի քէնտինէ .

— Իրընէ շիմտիյէ գատար Պէրլին սօգաղընտաքի գօնագտան չըգմըշ տըր . պու մէքթուպը Թօպալ մէյտանընտաքի կէնճ գըզա եազտալըյըմ . շայէտ օրտանըն չըգըպ պաշգա պիր եէրէ կիմմիշ իսէ իչինէ օրատը ֆէնա . պու պապտէ իհթիյաճտա բայէթ իթմէզլիյիմ . տէյէրէք , շու սաթըրլարը եազմայը մինատիպ կէօրտի .

« Մառմարագէլ Պէրթ .

« Իրընէ Մուլէն թէատիւի մէքտանը իթմիշ իսէ լութֆէն քէնտիսինէ պիր մէքթուպ եազտըղըմը վէ պու մէքթուպտա անըտա սիպիտէ , Նոյեմբերին ալթընճը կիւնի ագշամ սահաթ ալթըտա Բօլ-Նուվար լօգանթաճընա տավէթ իթմէյիմի պիլտիրմիշ , հէր հալտէ պուլունմանընըզ մանթլուպ տըր , իչին իչինտէ ճիտտի իշլէրիմիզ , միւզաքէրէլէրիմիզտէ վար .

« Ժան-Ժուսի »

Մէքթուպըն իւղերինէտ « Նօթըր Տամ տը Շան սօգաղրնաս 19 Նօմէրօլը խանէտ սաբինէ մատմազէլ Պէրթ Մօնթիյէ » տէյու Եաղտըդսան սօնրա , ալդ ատաշընա խիթալէն .

— Իչիթ Եաղըլարըմ պիթի . պիր միւհիր մնմը խոթէ տէ լօգանթաճընըն մէքթուպտունը թէահիւտի Եաբալըմ. անտէն սօնրա տա պիրլիքտէ գալդըպ բօսթախանէյէ կիտէրիզ, տէտի .

36

Բօսթա միւվէզզիխինին, Բօայալ մէյատընընաբի խանէյէ կէթիրտիյի վէ թէֆֆէրին հէր Հալտէ էլէ կէչիրմէք խոթէտիյի մէքթուպ , իչիթ պու իւչ ատէտ մէքթուպտան պիրիսի խոտ . Թէֆֆէր , մէքթուպըն միւնաէրիճաթընը թապիյի պիլէմէյօր իսէ տէ , պու պատտէ միւթալա Րընէ Մուլէնին Հարաքեաթի վէ մուամէլաթը խաֆիյէսինէ ատյըր , էլէ պիր իր ուճը կէչիրէպիլէճէյինին իւմիտ կյլէյօր իտի .

Պու մէքթուպը էլէ կէչիրմէյէ չարէ պուլմադ էբէյիճէ միւշկիւլ պիր մէսէլէ իտի . Ֆագաթ պիրազ տիւշինմէքլէ թէֆֆէր պունա տա պիր չարէ պուլտու .

Թատտանն սօնրա թէֆթիշաթէ, իչթայի վազիֆէյէ տէվամ իթմէք լազըմ կէլիր իբէն , տօղրու իգամէթ կէոահընա կիթտի . պիր քէտաղըտ բարչասը իւղերինէ պիր գաչ սաթը չէյ Եաղտըգտան սօնրա , չըմէնտաֆթէր իտտարէխանէսինտէ միւսթախատէմ միւվէզզիլէր գըյաֆէթինէ կիտի , միւթէադըլէն օտտաբընտան չըգըզ պիր չարտաղը տիւքքէանընա սօգուլտու . գարունըն Եանընտա տտըլմըշ օլան ըսթըբիտեա աէքէթլէրինտէն պիրինի ալտը վէ էվվէլճէ հաղըրլատըզը

քէտաղըտը իւղերինէ Եաբըշտըրտը . պատէհօւ մէզքիւր աէքէթի էլինէ ալտրադ տօղրու Բօայալ մէյատընընտա քէտիյին 24 Նօմէրօլը խանէնինն էչիյինտէ թէվագուֆ իտուպ , գարշընընա չըգան գաբուճը գատընա .

— Մատա՛մ, միւսիւ Րընէ Մուլէնին պուրատա իգամէթ իտուպ իթմէտիյինի լութֆէն սէօյլէ՛միսինիզ, տէյու սօրտու ,

— Իգամէթկէահը պուրատա տըր , ֆագաթ քէնտիսի Բարիզտէ տէյիլ . . .

— (Կիւլէրէք .) Պունըն պէնճէ էհէմմիյէթի Եօգ տըր...

— Օ Հալտէ նիչի՛ն սօրույօրսունըզ ,

— Պու սէքէթի քէնտիսի իչին կէթիրիյօրում. Հավրատան կէլիյօր , րէսմիտէ վէրիլմիշ տիր ,

Թէֆֆէր պունը տէյէրէք սէքէթի պիր մատա իւղերինէ գօյտու քի , մատամ Պիժօ միւսթէճիրլէրի նամընա կէլէն մէքթուպլարը պու մատա իւնէերինէ վազ իթմիշ իտի . պու մէքթուպլարատան պիրինին իւղերինտէ գատա վէ սաի պիր Եազը իլէ Րընէ Մուլէնին իտմի Եազըլմըշ իտի , մատամ Պիժօ .

— Պու սէքէթին իչինտէ նէ՞ վար , տէյու սօրտու ,

— Օն իքի տուգինա ալա գանալ ըսթըրիտեասը վար...

— (Հայդըրատագ .) Գանալ ըսթըրիտեասը Հա՛ . . . րէսմիտէ վէրիլմիշ, օն իքի տուգինա պիրտէն , տէյէք օլուր քի Հավրատան Եազըլըպ կէօնտէրիլմիշ օլան պու մէքթուպ տա անընն իչին տիր , թէէսսիֆ օլունուր . ըսթըրիտեայըտա նէ՞ գատար սէվէրիմ. միւսիւ Րընէ Մուլէն թաչրատա պուլունույօր վէ իհթիմալ քի պիր այա գատար տա կէլմէզ . . .

— Թապիյի պու ըսթըրիտեալար օ վագթէ գատար տայանմազ գօգար . . .

— Եիւպհէսիզ, ֆագաթ պէն նէ՞ Եարատիլիրիմ.

— Մատեմ քի ըսթըրիտեայը բէք սէվէյօրսունըզ, մանվ իթմէքտէն իսէ աֆիյէթլէ եէրսինիզ . . . իւղերինէ տէ միւս-

թէճիրինիզին սըհհէթ ու սէլամէթինէ պիր շարապ իչի վէրիրինիզ . . .

— Պու ֆիքը հադըգաթէն ֆէնա տէյիլ . . . պէնաէն իսթէմէյէ նէ հադգը օլապիլիր , գալըրըզ սօգադա աթը վէրմէքտէն իսէ եէմէք ֆէր հալտե էյի տիր , տէյիր մի ,

— Ճիւպհէսիզ . . ,

— Իմզալանաճադ պիր քեադըր վար մը ,

— Բարտօն մաատամ, պիր մադպուղ վար ,

Ոախթէ միւվէզզի՝ եանի թէֆֆէր , իւղէրինէ պիր գաչ սաթըր եադը եադըմըշ տիկեր պիր քեադըր բարչասընը ուղաթտը . գաբուճը գաատըն պիր գալէմ ալըզ իսմինի եադմադա պաշլատը , տայիսա ալըշմըշ օլտուղու հալտե իսմինի եադմադ քէնտիսինճէ եինէ գօլայ պիր շէյ տէյիլ իսի ,

Թէֆֆէր պու մէշղուլիյէթի ֆըրսաթ ատտ իտէրէք , քէնտինէ մահատս պիր մէհարէթլէ մաքինաճըյա կէօնտէրիլիպ մատա իւղէրինատ վէ կէօղիւնիւն էօնիւնատ պուլունան մէքթուպը աշըրըպ ճէպինէ աթտը , պունըն ատլա ֆաթգընտա օլմայան մաատամ Պիժօ , պիր տէրճէյէ գաատար պէճէրիպ իմզալատըղը քեադըրը իսատ իտէրէք .

— Ալընըղ միւսիւ , տէյինճէ , Թէֆֆէր մադպուղը ալըպ .

— Թէշէքքիւր իտէրիմ մաատամ, տէյէրէք կիթմէյէ հադըրլանտը . ֆագաթ գաբուճը գաատըն քէնտիսինի Թէվֆըքի իտէրէք .

— Տուրընըղ, մաատէմ քի ըսթըրիտաճատըը պէն եէյէճէյիմ. սիղէ պիր աղ պահշիշ վէրմէք լազըմ կէլիյօր . . . տէյիպ , Թէֆֆէրին էլինէ եաբըմ ֆըրանգըղ պիր սիքքէ ոըգընըտը , սահաթէ միւվէզզի պահշիշի ճէպինէ աթըպ պէյանը Թէշէքքիւր իթթիֆաքտէն ասնրա հէման էվտէն տըշարը չըգտը . խապիսը մէրդում սէրի ատրմչար իլէ վէ ատէթա գօշարագ , Բօն-Լույի ֆիլիպ սէմթինէ տօղրու եօլա տիւզէլտի ,

Էլէ կէչիրտիյի մէքթուպըն միւնասէբիճաթընա պիր ան էվվէլ վադըֆի օլմադ արզուսը իլէ իգամէթ իյլէտիյի խանէյէ կէլինճէ , իչ գաթըն մէբտիվէնլէրինի հէման պիր նէֆեատ չըգտը վէ զաթֆը եըրթըպ սաթըրըսրը կէօղտէն կէչիրմէյէ պաշլատը . օգուտուղու սաթըրըսատան , Բընէ Մուլէն իլէ ժան-Ժուատ պէյնինատ կիղլի պիր իրթիպաթ վէ միւնասէպաթ օլտուղունը վէ օ շէյֆան խըրսըզըն , խաթէտիյի պէհան Բընէյի պու լապիլէճէյինէ շիւպհէսի գալմատը ,

Թէֆֆէր , մուզաֆֆէրանէ վէ կէնիշճէ պիր նէֆեես ալտըգտան սօնրա , քէնտի քէնտինէ շու աթիտէքի սէօզլէրի մըրըլտանտը .

— Սրթըգ ժան-ժուափխիտ էլէ կէչիրտիմ մէմէք տիր, այըն ասթըսընտա սատաթ ասթըտա Բօլ-Նուվար լօգանթաընտա պուլունաճագ . . . իչթէ պանա լազըմ օլան շէյտէ պու տըր , Բընէ Մուլէնի թանըյօր . ֆագաթ հէր իքխատ իհթիմալ քի եէքտիկէրինին գալայէրինատ կիղլի օլան էտրատան խապէրատար տէյիլ տիրլեր . Բընէ պիր այտան պէրի Բարիղատ պուլունմայօր , միսթրէս տիդ Թուրքինին գօնաղընտա վուգու պուլան հալլէրտէն պիթթապի խապէրատար տէյիլ տիր . ժան-ժուափտ , տօսթունըն Բարիղատ պուլունմատըղընը պիլմէյօր , նէ ալա շէյ . . . ֆագաթ պու իքի շէյֆան հէրիֆ եէքտիկէրինին նէ՞րէտե թանըտըլար , նէ՞րէտե մուասէֆէ բէյտա իթթիրլեր . . .

Թէֆֆէր , պիր աղ տիւշինափուքտէն սօնրա պու սուալին ճէվապընըտա եինէ քէնտիսի իթտա խաթրէք , շու վէճհ իլէ տէվամ իթտի .

— Անլաշըլմը , անլաշըլմը . Բընէ Մուլէն Սէնթ-Բըլաժի հաբըսխանէսինատ Թէվֆըֆի խոխլամիշ խոխ . . . ժան-ժուտիտ օրատտա պուլունույօր խոխ . պու սուբէթլէ մուասէֆէ հասըլ իթթիրլեր . նէ հալ իսէ պիր գաչ կիւնէ գատար ժան-ժուտինին էլինատէքի քեադըտլարըտտա ալըրըմ, արթըգ գօրդաճագ հիչ պիր շէյ գալմազ, պու ադշամ կիտէր , միւսիւ

Տըլաթուբ-Վօսիյօ ճէնապէրինէ ան պու կիւզել հէվաւիսի թէպիլ իտէրիմ։

Թէֆէր էլպիսէնինի թէպոիլ իթթիքաէն ոօնրա հէման տիւգին իգամէթկեահընա կիթմի, ադշամ օրուպ սուլար գարարընճայա գատար օրատա պուլունուռ, էրթէսի կիւնի սապահլէյին սաաթ օն պիրտէ բաթօրընը թանգիմ իլէ բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինէ կիթմի։

Իտարէտէ ադամ պիր գարըշըգըգ, պիր թէլաշ կէօրիւնիւյօր վէ հէր մէմուր զարիպ պիր հալտէ պուլունույօր իտի. Թէֆէր՝ արաւարընա ոօգուլըպ իսթիճվապա պաշլատը. պու տէրէճէ թէլաշ ու մէշղուլիյէթէ սէպէպիյէթի վիրէն հալ, նէնի միւֆէթթիշ Բըլանթատըն զարիպ պիր սուրէթտէ զայղուպէյէթի օլտուղունը անլատը։

Համթատա գօմիսէր իլէ ասայիշ րէյիսի պու իշ իչին խաֆի պիր գօնֆէրանս ագտ իթմիշլէր իտի. ասայիշ րէյիսի միւլագաթընըն էրթէսի կիւնի պիր բաթօր ալամայընճա, Բըլանթատըն կիճէ տէ թէֆթիշ վէ թէհարի իլէ մէշղուլ օլտուղունա զահիպ օլարագ ասպր իթմիշ իտէ տէ, արատան գըրդ սէքիզ սաաթ կէչինճէ պիր մէրագ հասըլ իտէրէք իգամէթկեահընա պիր ատէմ կէօնտէրիպ արաթատըրմըշ իտի. Եւնի միւֆէթթիշին իչի կիւնտէն պէրի զայղ օլուպ կէօրիւնմէմէյի պու սուրէթլէ անլաշըլըսը։

Պու նակէհանի զայղուպէթտէ միւթլագա պիր սըրր օլտուղունուան պիթթիապի վազտայի միւհիմմէտէն իտի. բօլիս էֆրատը քէամիլէն ճէլպ օլունարագ կէտինտէ մուրուր թէզկէրէսի օլմագտըրընը պիր քիմսէնին, ֆիրարինէ մէյտան վէրիլմէմէսի թէնպիհ օլունուռ։

Սապահլէյին էրքէնտէն բօլիս էֆրատը մարիֆէթի իլէ իճրա օլունան թահգըգաթ նէթիճէսինտէ, Բըլանթատըն պիր կիւն էվվել ադշամ իւսթիւ Պանկօվէ բօլիս գօմիսէրի իլէ միւլագաթ իյլէտիյի անլաշըլարագ, քէյֆիյէթ ասայիշ րէյիսինէ պիլտիրիլտի. Իչթէ օ ղէման մէրագ վէ թէհլաշ

թէվֆի ու տէհչէթէ միւնդագիյ օլարագ, ասայիշ րէյիսի մուաւիննի օլան բօլիս գօմիսէրինէ.

— Բըլանթատըն հէր հալտէ իչինի թօպունը պուլմայը տըր... պէն իչին իչինտէ 13 նօմէրօյը արագա մէսէլէսինէն միւթէվէլլիտ պիր ճինայէթ օլտուղունա զահիպ օլույօրում... հէման թէհարիյաթէ պաշլամայը վէ պիր սագըգա վէֆթ իթմէմէլի տիր, տէհխիննատէ, բօլիս գօմիսէրի.

— Պէնտէնիղտէ պու ֆիքիրատէյիմ. ֆագաթ պէօյլէ միւշկիլ, մուհիմմ վէ նազիք պիր վազիֆէյի, գիմմ'ն մէհարէթինէ իթիմտատ իտտագ հէվալէ իտէրատէ կիւրէղ պիր նէթիճէ հասըլ իտէպիլիրիզ, տէտի.

— Պիր ադ տիւչինճտէն ոօնրա, պու իշի պիզդագթ պէն տէրհուհտէ իտէճէյիմ... Բըլանթատա նէրէյէ կիթմիշ իտէ օրատարընը ասլաշըրըմ... տիպինտէ պունա բէֆագաթի իթմէնիզ լազըմ կէլիյօր։

— Պաշ իւսթինէ էֆէնտիմ, Եանըմըզդա բօլիս նէֆէրատը ալաճաղմըյըզ։

— Նէ՞ լուզումը վար, Եալընըզ թահարրի իտէրիզ։

— Բըլանթատըն պիր ֆէլաքէթէ օղրամըշ օլմատը սիզճէ մուհադդադ կէօրիւնմէյօր մը...

— Բէք դօղրույօրում... մամաֆիհ հէնուզ դաթի իւմիւտ իտէմէյօրում, ինչալլահ զաննըմնա Եանըմըզ օլուրում... հէման էրի տագըդտայա գատար կիտէյիմ, խմզա իտէճէք քհաղըտարընըզ վար իսէ սիզ հէման կիտուպ խմզալայընըզ, պէն սիզի կէլիր օտանըզտա պուլուրում։

Գօմիսէր էֆէնտի մուվագդաթէն ասայիշ րէյիսինէն այրըլտը, օտասընա կիտէր էրէն թէֆէրի կէօրիպ.

— Թէֆթիշաթէ պաշլատընը՞զ մը, տէյու ոօրատու։

— Էվվէթ էֆէնտիմ, իչթէ րաթօրըմը տա կէթիրիյօրում...

— Մուհիմմ պիր մէսէլէ վա՞ր մը...

— Հիչ պիր շէյ ճօզ էֆէնտիմ։

— Բէք ալա՛, խարիճի պիր ազ իշլէր իլէ մէշղուլ օլաճաղըմ . . . րաթօրուներդը սօնրա թէատրդ իտէրիմ . . .

Գօմիսէր օտասընա կիրտի , Թէֆէրտէ կիտուպ խաֆիյէլէրին վէ բօլիս էֆրատընըն եանլարընա սօգուլսուս , գուլագլարընը վէ կէօզլէրինի աչըպ սէօյլէնէն սէօզլէրի պիր տրգդաթը մախասուս իլէ տինլէյօր , հէր հալի նազալը թէատրդատան կէչիրիյօր իտի .

— Պիր իշի տագըդա սօնրա ասայիշ րէյիսի օտասընատան չըգտը , հէր քէս քէնտիսինի սէլամլամազա հազըրլատը . գալապալըդ իչէրիսինտէ ասապդ միւֆէթթիշ Թէֆէրի կէօրիւնճէ Թէվաղուֆ իտուպ .

— Ա՛, սիզտէ պուրատա՞մը ընըբընըդ, տէյինճէ , Թէֆէր էյիլիպ սէլամ վէրտի . ասայիշ րէյիսի սէօզիւնէ տէվամ իլէ .

— Պուրատա սիզէ Թէատուֆ իմթիյիմտէն տօլայը բէք մէհնուն օլտում . . . պէնիմլէ պէրապէր կէլինիդ, տէտի ,

Թէֆէր էնտիչէնաք պիր հալտէ ասայիշ րէյիսինի Թէատըդ իմտի . պուղլար նէ քտիկէրինի միւԹէատրդպ գօմիսէրին օտասընա կիրտիլէր . րէյիս , գօմիսէրէ .

— Ա.պիվի՛մ, պէն ֆիչրիմի Թէպտիլ իմտիմ. չիմտի սէվգը Թալի իլէ Թէֆէրի կէօրտիւմ. քէնտիսի Պանէօլէ վէ ճիվարընը բէք էյի Թանըր , պիդէ րէֆագաթ իտէրսէ ֆայտէտի օլուր . . . տէտի .

— Բէք կիւզէլ, քէնտիսինէ Թէքրիֆ իմտինի՞դ մի, հաղը՞ր մը ,

— Խա՛յըր , հէնուդ պիր շէյտէն խապէրի եօք , չիմտի պիր իշի սէօդ սէօյլէտիյիմ հալտէ հազըրլանըր (Թէֆէրէ Թէվճիհի իտըմապ իտէրէք .) Թէֆէ՛ր , սիզտէն սօնրա 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսի իլէ մէշղուլ օլմայա պաշլայան Բըլանթատըն , պիր Էէրտէ գաթը իտիլտիյինէ զահիպ օլույօրուդ . . . տէմէտի իւզէրինէ , Թէֆէր ճիտտի պիր հայրէթ վէ տէհշէթի իպտադը իլէ էլէրինի օղուշարբուպ հայդըրատագ .

— Գաթը իտիլմի՞շ մի . . . օ հալտէ գաթիլի վէ եախօտ գաթիլէրի հէման արայըպ պուլմալըյդ . . . տէտի , վէ միւԹէատրպէն կիւնա հիչ պիր չէյտէն խապէրի եօգմըդ կիպի պիր հալտէ .

— Րէյիս էֆէնտի , պու պադտէ քիմտէ՞ն չիսդհէլէնիյօրսունըդ, տէյտ սօրտու .

— Նա օն իւչ նօմէրօլը արապայը աչըրան խըրսըդլատան վէ եախօտ պունլարը պու սըրդաթա սէվգ իտէնլէրտէն .

— (Հէյէճանընա գալէպէյէ չալըշտագ .) Էլպէթտէ պունլարը եադալարդ . . . էվվել էմիրտէ նէ՞ Թարաֆա կիտէճէյիդ .

— Պանէօլէյէ .

37

Թէֆէրին եիւղիւ սաբ սարը քէսիլտի , ֆադաթի պունա տրգդաթ իտէն օլմատը , քէնտի քէնտինէ .

— Հայտէ պադալըմ . . . Նա պու ադշամ եադայը էլէ վէրէճէյիմ վէ եախօտ գուԹուլաճաղըմ, շայէտ պիր կիրտապը ֆէլաքէԹէ տիւշճէք օլուր իսէմ ահւդ ճէնապլէրինիտէ , միսԹըէս տիդ Թուրքինիտէ նէզտիմէ ճէլպ իտէրիմ . . . տէտի .

Իտարէնին գաբուսընտա պիր արապա պէքլէյօր իտի , պու իւչ զաթ արապայա պինտիլէր , պէյկիրլէր քէմալի սիւրԹլա Պանէօլէյէ տօղրու եօլա տիւզէլտիլէր , սասայիշ րէյիսի 13 նօմէրօլը արապա մէսէլէսինէ տայըդ եանընա բէք չօդ բաթօրլար ալմըշ իտի . էանայի բահտէ պունլարը Թէատրդ իլէ մէշղուլ օլտու . պիր արալըդ .

— Էվվէլ էմիրտէ բօլիս գօմիսէրինի զիյարէԹ իտէճէյիդ, տէտի ,

Թէֆիէրին պու եւուզէն ասլա գօրգաճագ պիր շէյի եօգ իտի , չինքի գօմիսէր քէնտիսինի գաման թանըմայօր իտի ,

Ամպապա, գօմիսէրլիք տայիրէսի էօնիւնտէ տուրսուս , ասայիշ բէյիսի ապտալատան էնտի վէ բէֆիզլէրի քէնտիսինի թէապըզ իթմէքտէ օլսուդու հալտէ , տէրհալ գապուլ օլունսու ,

Պուրասա ճէբէյան իտէն միւքեալէմէ գարիյնի փիրամէ մալիւմ օլմադըլա թէքրար իթմէյէճէյիզ, ֆագաթ շունը խապեր վէրմէք զարուրի տիր քի , Թէֆիէր , պիհուշ պիր հալտէ կէնճ պիր գադընը պուլունսուդունը վէ Մէնթի-Անթուան խաստախանէսինէ նագլ իտիլտիյինի , պիրինճի տէֆա օլարագ իշիտիյօր իտի ,

Պու հէվատիս նիհայէթի տէրէճէտէ նագալարը տըգդաթընը ճէլպ իթտի , թարիֆաթ Պէրթ իլէ գապիլի թամամիդ օլապիլէճէյի իչին, Թէֆիէր մուդիմարըգանէ պու կէնճ գադընդըն քիմ օլսուդունը ախչինմէյէ պաշլատը . Հէթիմէնին , տիւգ ճէնապալէրի թարաֆընսան թէհլիքէլի պիր սուրէթտէ եարալանաբողընը վէ միւթէագըպէն եանսան խանէտէ աթէչլէր իչինտէ գալարդընը թասատվուր իլէ , պուլունան կէնճ գադընդըն օ օլմասընա իհթիմալ վէրմէյօր , միւթլագա ատիյիրճիլէրտէն պիրինինին գապա իլէ տուշմուպ գալարդընա զահիպ օլույօր իտի ,

Պանճօլէ բօլիս գօմիսէրի, Հա պիլ իլթիզամ վէ եախօտ ունուտարագ պիչարէնին ճէպինտէ պուլունան վէ իւզէրինտէ արապա նօմէրօսը օլան քէապըտա բարչասընսան ասլա պահս իթմէյօր իտի ,

Ասայիշ բէյիսի , էլինտէ թուֆմագտա օլսուդու բաթօրլարը պիր տահա թէապըդ խաէրէ , բօլիս գօմիսէրինէ .

— Պու ղէվալը գադընդըն էլպիսէինէ տըգդաթ իթտինիզ մի , տէյու սօրտու .

— Էվվէթ էֆէնիմ, արզ ասընտաքի էսվապլար եըրթգ , չամաշըրը պիր Հալտէ վէ ածընտաճագ պիր գըյաֆէթտէ պուլունույօր իտի ,

— Պիր թարաֆընտա եանըգ նըշանէսի կէօրիւլմէյօր մը իտի ,

— Խայըր միւսիւ , էօյլէ պիր շէյ եօգ իտի զանն իտէրիմ,

Պու ճէվապ Թէֆիէրէ էմնիյէթսաշ իթտի , ասայիշ բէյիսի սէօպիւնէ տէվամ իլէ .

— Այագ գապաշարը նա՞սըլ իտի , այագլարընտա գունտուրա՞ մը Հօգսա բօթի՞ն մի պուլունույօր իտի ,

— Հօթին վար իտի ,

— Տիւյմէլէրինէն պիրինի նօգսան օլուպ օլմատըգընա տըգդաթ իթտինի՞զ մի ,

— Տօղրուսը պունա ասլա տըգդաթ իթմէտիմ,

— Վ.ապիֆէնիզտէ գուսուր իթմիշինիզ . . . պիր բաթօր Թանղիմ իթմէք իչին նիհայէթի տէրէճէտէ տըգդաթ իթմէլի տիր . . . վէրմիշ օլսուդունըզ բաթօր բէք նօգսան տըր . . .

Գօմիսէր պաշընը էօնիւնէ էյտի , ասայիշ բէյիսի սէօպիւնէ տէվամ իլէ .

— Միւսիւ Սէրվանընն խանէսի նէ՞րէտէ տիր , տէտի ,

— Պուրայա Հադընն տըր . ֆագաթ ղէվալը ատէմ սիպէ պիր մալիւմաթ վէրէմէյէճէք տիր , չինքի վէֆաթ իթտի ,

Թէֆիէր վէ պաշ գօմիսէրտէ պէրաբէր օլսուդլարը Հալտէ , իւչիւ պիր աղըզ .

— Վէֆա՞թ մը իթտի , տէյու Հայգըրմըլար ,

— Էվվէթ միւսիւ , Հէմմէ անսըղընն վէֆաթը մուդդուրսու . . . բիվայէթէ նագարէն միւֆէթթիշ Իբրահիմ ատա պուլսու . . . բիվայէթէ նագարէն միւֆէթթիշ Իբրահիմ ատա , խանէսինտէ վուդու պուլան ճինայէթտէն պահս իտէրէք քէնտիսինի ֆէնա Հալտէ գօրգուճուշ , օ կիթտիքտէն սօնրա Թիթրէյէրէք եաճագտա սէրիլմիշ վէ տիւն ագշամտա վէֆաթ իթմիշ տիր . . .

Թէֆիէր կէնիշ պիր նէֆէս ալտը , իհթիմալ քի քէնտինինի Թանըեասիլէճէք օլան պու ատէմտէ տիւնեատէն էլի-

թըգ , չամաշըրը պիր Հալտէ վէ ածընտաճագ պիր գըյաֆէթտէ պուլունույօր իտի ,

— Պիր Թարաֆընտա եանըգ նըշանէսի կէօրիւլմէյօր մը իտի ,

— Խայըր միւսիւ , էօյլէ պիր շէյ եօգ իտի զանն իտէրիմ,

Պու ճէվապ Թէֆիէրէ էմնիյէթսաշ իթտի , ասայիշ բէյիսի սէօպիւնէ տէվամ իլէ .

— Այագ գապաշարը նա՞սըլ իտի , այագլարընտա գունտուրա՞ մը Հօգսա բօթի՞ն մի պուլունույօր իտի ,

— Հօթին վար իտի ,

— Տիւյմէլէրինէն պիրինի նօգսան օլուպ օլմատըգընա տըգդաթ իթտինի՞զ մի ,

— Տօղրուսը պունա ասլա տըգդաթ իթմէտիմ,

— Վ.ապիֆէնիզտէ գուսուր իթմիշինիզ . . . պիր բաթօր Թանղիմ իթմէք իչին նիհայէթի տէրէճէտէ տըգդաթ իթմէլի տիր . . . վէրմիշ օլսուդունըզ բաթօր բէք նօգսան տըր . . .

Գօմիսէր պաշընը էօնիւնէ էյտի , ասայիշ բէյիսի սէօպիւնէ տէվամ իլէ .

— Միւսիւ Սէրվանընն խանէսի նէ՞րէտէ տիր , տէտի ,

— Պուրայա Հադընն տըր . ֆագաթ ղէվալը ատէմ սիպէ պիր մալիւմաթ վէրէմէյէճէք տիր , չինքի վէֆաթ իթտի ,

Թէֆիէր վէ պաշ գօմիսէրտէ պէրաբէր օլսուդլարը Հալտէ , իւչիւ պիր աղըզ .

— Վէֆա՞թ մը իթտի , տէյու Հայգըրմըլար ,

— Էվվէթ միւսիւ , Հէմմէ անսըղընն վէֆաթը մուդդուրսու . . . բիվայէթէ նագարէն միւֆէթթիշ Իբրահիմ ատա պուլսու . . . բիվայէթէ նագարէն միւֆէթթիշ Իբրահիմ ատա , խանէսինտէ վուդու պուլան ճինայէթտէն պահս իտէրէք քէնտիսինի ֆէնա Հալտէ գօրգուճուշ , օ կիթտիքտէն սօնրա Թիթրէյէրէք եաճագտա սէրիլմիշ վէ տիւն ագշամտա վէֆաթ իթմիշ տիր . . .

Թէֆիէր կէնիշ պիր նէֆէս ալտը , իհթիմալ քի քէնտինինի Թանըեասիլէճէք օլան պու ատէմտէ տիւնեատէն էլի-

նի էթէյինի չէքմիշ խոր, արթըդ պիր թէհլիքէ, պիր մուխտարա կէօրէմէյօր խոր. ասայիշ բէյինի միրըղլամանըդըգ.

— Իշիմ պուտա պէզիւք պիր մուվաֆֆագըյէթ սիղլիք ալը, մանտաֆիհ պիւտպիթիւն մէյտա օլմադ կյճադ իմ-մէզ... Եանդան խանէյինէ գիւրէրիմ իմմէլիյիզ... ահա, Պու իւչ գամի, Եանդարբեքտա Պանէօղլէ քօլիս գամիների պուլունուդու Հալաէ Եադմուրատան կէշիլմէդ պիր ահրէճէյէ կէլմիշ օլան Եօղտան Գարաօղլուի թէրէհանէ շըդմադա պաշլադըլար, Եօլ գամադադըդ Հալիներ, պիր ահրէ չէքիլիներ քէնդ իմմիշ օլուդու իշին կէշմէդ գադիկ օլմադըդ խոր, ալթ թարաֆտադի Եօլա ատմադ լազըմ կէլտի, քօլիս գամիներ.

— Էֆէնտիլէր, իւզէրլերի աշըրմիշ օլան չուգուրլարտան քէնտիներիզի ատըներըդ... ատնան ուդգամի խոռինիզ. իշիմէ, իշիմէ պիր թանէճի... ասայիշ սըղըտա, թէֆէր ո ահրէճէ մէմանէյի վէ ճէպրը Նէֆտ իլէ պէրապէր, վիճադ-մանիե ալըդ օլան խաֆիֆի պիր իմիմըճմէյի մէն խոէմէմ.

Ասայիշ բէյինի իլէ պաշ գամիներ, պիր իչի ատըմ իւչ էլէրէյիզիզ Բըլանթատան Եուվարլանադադ թաղրադ ալթընտա գալըրդը կիւրուլդը ֆէլաքէթ Նըշանէ պադադըդտան ատնա ահրէճ կէլի չէքիլիէր.

Մուսա Ակրամանըն մուհիթէրէճ օլան խանէյինի գիսադէյնէ պիր Նէմիճէ Հասըլ օլմադըդը կիպի, Մանթըգիվէ ահալինինէն պադըլադըլըն իսմիճլադադ ընտանտա պիր ահրէ պիր ֆայիտէ կէօրմէյէմէմ. ադշամընն եէմինէ գաադ բէճ պէյՀուուէ իմահարըմադ պուլունուդուդան ատնա ադադանըն եանընտա կէլմիէրէ, պիր շէյ փէշի օլմադընադը ճիհէթիլէ թէֆէր, մէսէրրէմինէն գադընտա ադըմիշյօր խոր. Ֆագադ ասայիշ բէյինի ադադաճըյա.

— Ակնիմ-Ակնիտան իսմիմ ահանէյինէ, տէյտ էմի վէրինճէ, ասադը մուֆէթթիշ էֆէնտի թէչքիլ ադ իշըրը իսէվի ու ըղմըրադ օլաս.

Մուճիկ գադինընէն օլմադ իւզրէ եէթիմէնին իչէրա օլմադը մէ պիրտէն պիրէ գադըրընտա պուլունմադը ֆիքրի, թէֆէրի բէճ գիյադէ գօդուլադադըդ խոր. Ֆագադ ադ պիր գիման գադինընտա իսադիմ ահանէյինին գալմ ադադաբնտան վէրիլէն մնալումնի թէչքիրա թէֆէրի թէհլիին իմմադ.

Գանէօղլէ կէշիսինտէ պուլունան կինճ գըզըն խոմ էվլող ադ Եըմէն օլաս, գադընէն չուգուրա ադուշուկ վէ պիր կինճ էվմէյ ամուճադադէօ Քիչէր ադ Եըմէնին կէլմէզ քէնտիսինի իգադէմի կէօճրնա կէօմիւրտան իսադէր վէրմէյօր խոր. Թէֆէր պուրնա վագըֆ օլուճա, քէնտի քէնտինէ.

— Պէրմին վէֆամը մուհադադ ադը, օ՛ն... ադթըդ պէնտէ իչէրա օլուսմ, ահմ.

Օ կինճրի թէհարրիյամը ահմէրէմիզ գալմադա պէրաբէր, ասայիշ բէյինի Բըլանթատըն իչինի պուլունդ, 13 նումէրօյը ադուգա մէհէլէօնին քէշֆի իմմէդ իսադաբնտա ատա մէյտա օլմադը. Եանընտա պուլունանյօրա Հադըդ ադը կիպի թուսմնալարընը էմի իսէրէք, պիղդադ պիր իսաֆիյէ գըյաֆէթինէ կիրուդ թէհարրիյամէտ ահմամ իմմադ.

Թէֆէր, ադըգադ վէ իհթիմամին, գայրէթ ու իգադա-մին շու ահրէճէնինէ գադըգ պիրյըդ ալթընտան կիւլմէմէք վէ քէնտի քէնտինէ շու ահօղլէրի մնըրըլադանմադադա իսի.

— Ադրայընըդ ադրդատաշլար, ադրայընըդ... Նաֆիյէ հէչ պիր շէյ պուլամնյադաճադընըդ...

* * *

Էթհէնէ Լօրկս ատանմադ պէրմէյօր, միւթթատիլ չալըշըյօր խոր. Ընընէ Մուհէնէմ, Համիտա պուլունուդու պիղճ մնալիմ օլան Ժան-Ժուվէյի էլէ կէչիրմէք իչին Բարիզէ ադանմադը, կէպիպ ատօմշինադը պիր Եէր պէրադմնյօր խոր.

Էթիկէն, առաջահլարը քեօշկէ կիտուպ պէրթի կէօրիւյօր վէ նէ հալտէ պուլունտուղունը տըզդաթլա մուտայէնէ իթթիհատէն վէ բէչէթտօրը եաղըպ պըրագըզդան ոճրա Եարանթօճ շիֆահանէսինէ կիտէյօր խոր, օ վազիֆէյիտէ էյֆա իթթիհատէն ոճրա խուտուսի մուշթէրիլէրինի տօլաշըյօր վէ հէր ազշամ Բրնէ Մուէն իլէ պէրապէր գէվալը պէրթին եամթարընդն եանընտա պիրլէշիյօրլար խոր։

Կէնճ թապիպ, իզամէթկէտհընտա պուլունտուղու զէմանն ամէլիյաթի օտասընտա գարանըպ լամնպաղը եաղարագ, «Նէֆյլի քէօրիւսի» ակրէվհասը իլէ զաղթ օլունան պահալարը թէքրար թէքրար օղուրուպ թէազըզ իլէմէքլէ մէշղուլ օլուրյօր խոր։

Գու միթթալաաթի վէ թէազըզ ամընդն նէթիճէսի օլմազ իւզրէ, Պըրունալայէ թապիպլինին գամթլի մէսէլէսի իլէ մէճնունէ էմթէը պէ յինինտէ, զարիպ վէ խաֆիֆ պիր միննաէպաթի վէ իրթիխաթի օլաուղունը, հիւքմ առըճէսինէ եաղընն պիր սուրէթտէ խամխալալ էյլէյօր խոր։

Հագդօնդ նէրատէ իտամ խոխմիշ օլան Իօլ ալ Րէվվայէ, Պէրթ Մօնամիկէնին բէք եաղընն ապրապաընտան օլաուզունտաա չիւ պհէ խաէմէյօր խոր։

Գու մէճհուլ ճինայէթի իչին Բընէ Մուէն իլէ նէթիճէյի թէհաարիյաթընդ, իտամ չէրճի ու նամուս իչին ընդհաք խոխէն արզու վէ իշթիհատ, Պէրթի ֆէնատա ուպզաղընտա ախչիբէն գամի ախչամէնէլէրին վիճուտու, գու ախչամէնէլէրին ատայինա չէրը ու ֆէնատատէն խոր գամուտուտընդ քէյֆիյէթի, մէվզուրդ թէմուշայէ վազ խոխէն օյունընն, միսթրէս ոխ Թուրքն իւպէրինտէ, քէնտինի զայդ իտէրճէսինէ պիր թէէսիրի ֆէվգէլատէ կէօռմէյէմէսի, պաշգա պաշգա նաղարդը աբզդամընը ճէլդ խոխյօր վէ զանն ու թամամիվուտամընտա գու վէվէյի վէրիյօր խոր. կէնճ ռօզթօր քէնտի քէնտինէ.

— Ադրընզ հիչ չիւ պհէ էյմէյէ չի Պէրթ, իտամ խոխէն

ատէմին գըզը ապր . . . բէտէրի տէ մաատ մ խիչ . . . ա՛հ, ճէնապը Հագ չահիտ ակր չի, պիր մազլումըն նամընը տայիզ օլան չօճուղա իտամի վէրէճէյիտէն տօլայը ապա եիւզիւմ գըզարմայաճագ ապր, տէմէքտէ խոր։

Զամալը տօզթօր էլլէրի իլէ պաշընը թուխթուպ ապիզ ուամիզ ակուչիճանուքտէն ոճրա, չու վէճհլէ նէֆհինէ խրթագ էյլէյօր խոր

— Իճրասընը թաամիմ էյմիշ օլաուղուտ ամէլիյաթի, ապճապա մուվաֆֆագըյէթ պախշ իտէճ՞ք մի . . . էմթէր խաէյի ակհհէթի խտէճ՞ք մի. ճէնապը Հագդըն եարապընը իլէ էմթէրին ապզը պաշընա կէլտիկի կիւնտէն էյի խոխպախտէն ատալէթին զուհուրի, խաէյի չէրճֆու նամնա մէսէլէսինին թէհագդուդ վէ հուտուսի պէմանը կէլմիշ տէմէք ակր . . .

Էյի էյէն, մուշկիլ վէ թէհլիքէլի ամէլիյաթէ պաշլատընդը ապրատա, պու սէօյլէնի թէազրար խոխյօր վէ պիր տազրա իտմիւտաէն ֆարիպ օլմազյօր խոր։

Թէֆէրրն, ատայիշ րէյիտի իլէ պէրապէր Պանէօլէյէ կիտուպ ատա ապթդը հէր տիւրլի մուխթէրատէն ապատէ պուլունտուղունա գանի օյուտուրտ կիւնտէն ապշամը, Էյի էյէն էրթէսի կիւնի ատապահէյինն կէլիպ Պէրթի պիյապէթի խտէմէյէճէյինի Բընէ Մուէնէ խապէր վէրմիշ խոր. օ ատապահ միթթալուընտան պիր ատամ էվվէլ գալդըպ Եարանթօճ խապթախատնէսինէ կիմմատ։

Տախիլի շահիրա իլէ պիր չօղ հէյմէյէր, պէօյլէ մուհիմմ վէ ճախիպ մէյտագ ու խոխֆիտատ օլան պիր ամէլիյաթատ հագդը պուլունմազ ապզատար իլէ, Էմթէյէնին վիրատոնէ պէգրէյօրտը խոխ. Համտատ պիզդամի ակրէգմ օչրնտա եանտարընտա պուլունմատընդա գապաբ վէրիմիշ խոխ։

Խատմախատէտ թմօզտանտան հէգիմիէրին էգապէթոխ Էթթէյէնի չէ քէմէհտէքլէրինտէն, մուտուհէյհինն պիր ան էվվէլ մուվաֆֆագըյէթի ակհամէք ապզատար իլէ Ֆէվգէլատէ պիր ատապբոբզադա, ամէլիյաթի գէմանը վուգուբնէ ին-

թիլար իսիյօղլար իսի . արաղարընօտատա միւսթահզիյանէ պաղը սէօղէլուսէ թէսթի օլուննույօր իսի . պունչարատան էն ինսանֆիլըսը պիւէ էմիլէնի քիւսթահալըզլա իմհամուէն չէքինմէյօր իսի ։

Էմիլէն , իսատթահսանէյէ կէլիր կէլմէզ հէր քէսատէն էվվէլ տահիլի շայիլատնէզմինէ թէզարրուզ իմտի վէ ֆըզըլատայատագ .

— Տօղթօր էֆէնտի , քէնտինիզատէն էմինմիսինիզ . . . տէյու սօրատու ։

— Էվվէլ , ֆագաթ պու տուալ նէ՞տէն իյճապ իսիյօր ։

— Չիւնքի պու էֆէնտիլէր մուվաֆֆագըյէթինիզի ասլա իւմիւտ իմտէյօրլար . . .

— Պու էֆքնարատէն քէնտիլէրինի քիմսէ մէն իսէմէզ , ֆագաթ իւմիւտ իսէրիմ քի գարիպէն ալատնատըզլարընը իսագթ իսէպիլէճէյիզ . . .

— Ամէլիյաթի էնսատընատա տիրէքթօրատա հապըր պուլունաճագ ։

— Բէք ալա՛ օլուր . . . պէնտէ անը ալզու իսիյօրում ։

— Պուրատա պուլունատուզունուզը քէնտիսինէ խապէր վէրէլիմ մի ։

— Էվվէթ , բէճա իսէրիմ պիլատիրինիզ . . .

38

Տահիլի շայիլատ պունըն իչին խատէմէլէրէ էմր վէրտիկի էնսատէ , էմիլէնատէ , հէմ մէալէքի օլան բէֆիկուէրի իւէ պիր իզի սէօզ թէսթի իմտէյէ պաշլատը , պունըսար զահիբէն կէնճ թատիպի թէպրիք վէ մուվաֆֆագըյէթինի թէմէն-

նի իսիյօրլար իսէ տէ , հիւզուրինատէ ալայիմի իսթիհզա իւէ աէօղէրի պէյնինատէ պիր թէվաֆֆուգ վէ իմմիդատ կէօրիւէմէյօր իսի ։

Պունըր պիմթատպի հէրքէսատէն պիյատէ էմիլէն անլայօր վէ հէր զէմանատէն պիյատէ մուհաֆազայի մէթանէթէ , մանէվի պիր գուվվէթի ու ճէսարէթէ լազում կէօրէրէք ասլա բէնգ վէրմէմէյէ չալըշըյօր իսի ։

Իսատթահսանէնէն տիրէքթօրը վէ սէր թատպիպի օլան զաթ տա կէլիսդ Բիյէր Լօրիյօնըն եէկէնինէ .

— Ա՛րգատա՛շ , իճրա իմմէք իսթէհկինիզ ամէլիյաթը պու կիւն կէօրէճէյիզ տէմէք օլուր , տէտի ։

— Էվվէթ միւսիւ ։

— Հէր ճիհէթի էյիճէ տուշիւնատուն՞զ մի ։

— Զօգ զէմանատան պէրի տուշիւնիյօրում , մէճնունէնէն մէմնուր օլատուդու գօդուշա վէրիլմէյի կիւնատէն պէրի , իճգադաթընատան իւմիւտվար պուլունատուդումը տա զաթը ալինիճէ ալտղ իմմիդ իսիմ . իչթէ օ կիւնատէն պէրի թէպգըզաթ վէ միւմթալաաթի իւէ օղրաշարում . . . էվէլքի ֆիքրիմ ասլա թէպէտտուլ իմմէտի . . .

— Պէնտէ պիզ հազագաթը իւէ թէճարիպը քէօրէքի իւէ քէսապը շէօհրէթի իմմիդ բէք պէօյուք զաթլարըն , պու գատընըն իճգադաթընը իմմիսամ իսէրէք մուվաֆֆագ օլամատըգլարընը խապէր վէրմիդ իսիմ ։

— Ֆիլհագըգա պէնտինիդ , օ տէտիյինիդ պէօյուք զաթլատա գարշը հիդ պիր էհէմմիյէթի հայիզ օլմատըգըմը իմմիրապի իմմէքդէ պէրապէր , անլէրին մուվաֆֆագ օլամատըգլարը պու մէսէլէտէ , իհտապը մուվաֆֆագըյէթի իսէճէյիմուէն իւմիւտվարըմ . . .

— Վէրիլէն չաթօրլատատա նէմէէրին եիրմի սէնէ էվվէլ թէճէնինէն իւլէտինի պիլատիրիյօր , պունը ատա ունութմայընըզ . . .

— Պու սապահ իճրա իմմէք իսթէհկիմ ամէլիյաթի

ճարըլմըշ օլաս իսի , պիչարէ պուննճա վագըթուան պէրի պու հալառէ գալմազ իսի . . .

— Ասնան ըրդգամ իսինիզ , պիր թէսալիսիզլիք իսիլմէսին . . .

— Ալէմը ինսանէյէթէ խըտմէթ իսաուպ սաս, մուախաթըն փէսափը շան ու չէրէֆ իմմիշ օլան բէք չօգ զամանար սաս պու կիսի սէօզլէր իչլիմիշլէր սիր . . .

— Անլէր կիսի պու կիւն սիպինառէ մուվաֆագըյէթ իմմէնիսի ճիսառէն արզու իսէրիմ . . . Հայառէ կէնճ ոօսթում, արթըզ իսառմանըն ճանընա կիսէրիմ . . .

Էմինէն , արզասընառըի էլգիսէ իւզէրինէ պիր էօնլիւք կէչիրսի . տանիսի չայիրսին էլինառէ ոէ ալանթը ճէրսիսինէ իլէ ոօլու պիր մահֆազա պուլունույօր իսի . ամէլիյամը թէմինայէ խահիշկէր օլան տիկէր հէքիմլէր իսէ , միսմահզիյանէ պիր թամըր իլէ կէնճ արզասառչլարընը , պէվալը էմանէրին պուլունառուզու գապինէյէ գառար թէագըզ իմտիլէր ,

Պիր գաչ կիւնառէն պէրի մէճնունէնին հալինառէ գայոէ չայան պիր թէզայիւր հասըլ օլմամըշ իսի ,

Զէվալլը գասընճըազ , այագ իւզէրինառէ բէնչէրէնին ճանընա տուրուպ ոօն պահար կիճէլէրինին ոէրինիյի իլէ , քէսափ թէրսինէմ իսէն ազաճլարտա պագըյօր իսի ,

Կիբրիմմիս իլէ գարու աչըլընճա պաչընը չէվիրուպ պագաթ . բարլամագառա օլան կէօզ պէպէքլէրի , քէնառինէճէ մէճհուլ օլան պու զամանրըն ևիւզէրինառէ աթթի օլունառու . իրիսգա առչլարը արսաընառա կիւմիւշ առչլարընա պաթըրըմըշ կիսի բարլայան պիր գաչ թէլ պէչայ կէօրինմէյէ պէրառէր , չէմառինէ իսառէ կէլմէյէն կիւզէլ ևիգինառէ հայրէթլէ , թէէսիւրէ ոէլառէթ իսառճէք պիր ալամէթ կէօրինմէյօր իսի ,

Էմինէն արզասառչլարընառան այրըլըր . էսթէր պունը թանըր կիսի օլառ , պիր գաչ առամ քէնառինէ առզրու

իլէրլէյէրէք էլինի ուզաթառ , հայինառէքի հէլմ ու սիւքունէթի , կէնճ առգթօր մուգառառէմէյի խայր ու մուվաֆագըյէթ օլմազ իւզրէ թէլագըզ իսիյօր իսի , Էմինէն արգասառչլարընա թէվճիհի իսրթառ իսառէք .

— Էֆէնառիլէր , իւզէրինառէ ամէլիյաթի իճրա իսիլճէք գառըն իչթէ պու տըր , առէմառ իլէ , իչլէրինառէն պաչընառա պիր գաչ թէլ պէչայ տաչ կէօրիւլէն իհթիյար հէքիմին պիրի .

— Պու ճինինէթէ նէ՞ սէպէպ պուլսառնըզ , առէյս առմասը իւզէրինէ , Էմինէն .

— Պու գառընըն սիսմանէլիյի պիր գաչառէն իլէրի կէլմիշ տիր , առէառ ,

— Սիզ էյլէ գըյաս իսիյօրառնըզ , առէյնի մի ,

— Խայըր էֆէնառիմ , գըյաս առէյնի , էմին օլառ զառ պիր շէյի արզ իսիյօրառմ , չիմանի աճիզանէ հառզուրը ալինիպառէ իսապաթ իսառճէյիմ .

Պու էանառառէ թառպիպ չայիրսի Էմինէրի օթուրառաթ , իչի հաֆիթառան պէրի պաչընա վագ իսիլէն վէ հէր կիւն թէպառիլ օլունան ալէմի գալառըրըյօր իսի ,

Սաչլար աչըլընճա պաչընըն թէբէօինառէքի նըշանէ մէյառանէ չըգառ , էվվելճէ թառիճի իլլէմիշ օլառագառմառզ բէնպէլիք , արթըզ սառըմմըրառգ պիր բէնիկէ թէհվիվիլ իմմիշ իսի , ուճունառառա սիյահ պիր լէքէ կէօրիւնիյօր իսի , մէվճուտ օլան հէքիմլէր պունը բէրթառիճսըզ իլէ պաչդա պաչդա մուսայէնէ իթառիլէր , Էմինէն շու վէճհլէ սէօզիւնէ տէվամ իթառ .

— Էֆէնառիլէր , պու գառընն էրսմի իչի սէնէ էվվել պաչընա պիր գուրշուն իսապաէթ իսառէք էառարանմըշ , գուրշուն՝ պու զէվալլըյա իսապաէթ իմմէզառէն էվվել պիր թառիճառա իլիշմիշ , հալընըզ պիր բարչառը գառիճա քէմիկինառէն իչէրիչէ կիբրիսկինառէն , պունըն պէչինէ թէէսիւրի ճինինէթի իլէրի կէթիրմիշ տիր . . . գուրշուն բարչառըառա իչմէ

շու տըր , իճրա իսէճէյիմ ամէնէյսաթը գօլայլսաթմադ իչին օն պէշ կինամէն պէրի պադը թէսափիրլէրէ միւրաճաաթ իթ-տիմ. պու բարչա պուրատա գալմամըշ օլսա իսի պէվաւը գաադըն պու իլլէթէ տիւչար օլմադ իսի . . .

Հէքիմլէր հայրէթլէ պիրպիրլէրինին եիւպէրինէ պա-դըշալար . արթըգ իսթիհզա իլէ կիւլիւմսէմէյի թէրք իթ-միշլէր իսի . պիր գոչ տագըդատան պէրի կէնճ թապիպ , կէօզլէրինէ պէօյուք կէօրունմէյէ պաշլամըշ իսի , մանանֆիխ մուամալէյէհ ճիհատի պիր բադիպ սըֆաթըննա թէլադգը իթտիբլէրի կիսպի , նէթիճէյի մուվաֆֆադըյէթտէն հէնուզ իւմիւտվարատա պուլունմայօրլար իսի . տօգթօրլարտան պի-րիսի .

— Պու գաադընդն իֆագաթը սիզճէ մէլհուզ տէմէք օ-լույօր էօյլէ՞ մի , տէյու տօրտու .

— Լվվէ՛թ , թէճէննիւն իթմէսինէ տէպէպ կալընդը պու գուրշուն բարչաընատան իսպարէթ տիր .

— Ֆագաթ պու գուրշուն բարչասը , եիւմի իչի սէնէ-տէն պէրի գաֆա քէմիկինտէ նէրդէշմիշ գալմըշ .

— Իչթէ չիմտի անը չըգ ադրաճաղըմ . . .

— Ֆագաթ պու ամէնէյսաթդն մէվճի ինթաճ իթմէք իհթիմալիտէ վար .

Ֆիլհագըգա էթիկէն պու պադատ բէք միւթէրէտտիւտ իսի , ֆագաթ զահիրէն ասլա ըչենկ վիրմէյուպ ճիտտի պիր չիվէյի իֆադտէ իլէ .

— Խա՛յըր միւտիւ , խա՛յըր , հայաթընատան խէվֆ ու էն-տիշէյէ ասլա մահէլլ եօգ տըր , պուտա ամէնէյսաթ իլէ տա-պիթ օլաճադ տըր . . . տէտի .

Աբթըգ վագըթ կէլմիշ իսի . մուավէնէթտէ պուլունան չայիրտա հէր շէյի հադըր իթմի . պիչարէ էսթէր , Գըլօթօ-ֆօրմ վաեթտաը իլէ քէնարինի պիւտպիթինն զայդ իթ-տիքտէն սօնրա , պիր գօլթուդ սանտալէտընա օթտուրմ-տուրուլադագ օտանըն քէնշէրէհինէ եագլաշտըրըլտը .

Պաշընը վազ իթմիշ օլտուդու եաստըդա գիյա վէ այ-տընըդ բէք կիւզել աքս իսիյօր իսի . Էթիչէն , տէրհալ տէ-բունենտէ ալաթը ճէրահիյէ պուլունան մահֆազայը աչտը , էլինտէքի ալաթ կիւնէչինն գիյաընա գադրը բարլամագտա օլտուդու հալտէ ամէնէյսաթա պաշլատը .

Կէնճ տօգթօրտուդընն ադմինտէքի սէպաթը նիհայէ-թինտէ գալպինտէ մէթանէթի վար իսի . էլլէրի ասլա թիթ-րէմէյօր վէ ֆագաթ ալընընան իրի իրի թէր տամլալարը եուվարլանըպ ադըյօր իսի .

Պու ամէնէյսաթը թէմաշա իսէնէրտէքի թէէսիւրաթընն թարիֆի զայրի գապիլ տիր .

Ամէնէյսաթ տէօրթ տագըդա գատար տէվամ իթտի , ֆագաթ հագըգաթտէ պու տէօրթ տագըդա պիր ատր տէ-մէք տիր .

Տէօրտիւնճի տագըդանըն ատնունտա գուրշուն բարչա-սը ալէթին ուճընա թագըմընշ օլտուդու հալտէ մէյտանա չընգտը . արատան պիր չարխէք կէչտիքտէն սօնրա էսթէրին պայկընըլադտա թէտրիճէն զայիլ օլմադա պաշլատը . զէվալ-լը գադրն , օթուրմագտա օլտուդու սանտալէտ իւզէրինէ հէնուզ ույգուտան ույանըր կիպի պիր հալտէ կէօրիւնույօր իսի .

Պիրտէն պիրէ կէօզլէրինի աչըպ հայրէթէ տէլալէթ ի-տէր պիր թալը իլէ էթրաֆընա պագընտըդտան սօնրա , ի-քի էլլէրինի աընընա վազ իտէրէք .

— Նէ՞րտէ պուլունույօրսուս , տէյու քէքէլէտի .

Պու սուալէ ճէվապ վէրմէյէ մէյտան գալմադը . պի-չարէ գադրն տէրին պիր ահ չէքէրէք թէքրար քէնարինի զայդ իթմի .

Պու պայկընըլադ թագիյի օլտուդու ճիհէթիլէ խէվֆ ու մէթագը մուճիպ օլմադը . Էթիչէն , էսթէրին եաթագա եա-թըրըլմադընը էմր իթմի վէ օտայը գարանլադ պիր հալտէ պըրագտը .

Պու սրբատա թաագիպէրտէն պիրիսի հայրէթլէ հայդըրատագ, էթիլիէնէ.

— Տօղրուսը շու հալ ճխատէն չաեռանը թագոիր ու թահսին տիր, ֆագամ պիր նէօվպէթտէն գօրդմայօ՛րմուառունըզ, տէտի.

— Էօյլէ օլաճաղընը հըլա խոխյօրում, ֆագամ անըն տա չարէհինի պուլուրուզ. համա օլսուն ատլ թէհլիքէյի ախլամագ, խոտաամը խագամ խոէպիլտիմ գանըն խոէրիմ...

Խամամանէ տիրէքթօր էթիլիէնէ թէգարրուզ իլէ էլինտէն թուխտուզ սրդարագ.

— Ախդաա՛շ, շու մուվաֆագըյէթինիզ ճխատէն շայանը թահսին տիր. քէմալի խուլուսը գալագ իչէ թէզրիք խոէրիմ, տէտիքտէն սօնրա, ֆիքրլաագարագ.

— Մուգաատէմա գօնուշմուշ օլսուզդումուզ մուհիմ մէսէլէ յիտէ ունութմայընըզ... պու գաարընըն խալընըզ հալտէ պուլունմասը լազըմ կէլէճէ յինի ունութմայընըզ, տէյինճէ, էթիլիէն.

— Ունութմամ միսիս. պունըն իչին մէրագ պույրուրմայընըզ, տէյու ճէվապ վէրտիքտէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

— Էվէ՛թ, խոտաուսի իլէ գարիպէն էսթէրի խոթիճվագ խոէրէք, հագըգամէ անըն լիսանընըտան վագըթի օլմագ քէյֆիյէթինի ասլա ունութմայաճաղըմ, տէտի.

Պու էանատէ հէման բէմի պիր բաբօր թանգիմ խոխլէրէք, շահիտ մէգամընտա ամէլիյամէտէ հագըր պուլունան ատգթօրլար թատաֆընտան իմզա խոխյոի. պունը միսթէգըզ էթիլիէնինտէ ֆէննի պիր բաբօր թանգիմ իթմէյի լազըմ կէլոխյինտէն, խարիճտէն կէլմիշ օլան ատգթօրլար իլէ տիրէքթօր էֆէնտի օտատան չըգըզ կիմսիլէր.

Բիչէր Լօրիյօնըն եէկէնի թատիզ շայիրտի իլէ Խալընըզ գալընճա, շայիրտ քէսրէթը թէէսիւրինտէն կէօղլէրի նէմնաք օլսուղու հալտէ էթիլիէնին պօյնունա սարըլատագ.

— Ա՛հ, միսհիթէրիմ մուալլիմիմ, նէ՞ մէթանէթ, նէ՞ պէօյուք ճէսարէթ, տահա տօղրուսը պու նե՞ մէհարէթ... նե՞ հաղագամ տըր. ուլուվվը քէմալ ու իլմիխաարընըզդըն ճխատէն հայրանը օլսուզդումը ինքնար խոէմէմ, տէյինճէ, էթիլիէն թէզէհհուսէմ խոէրէք.

— Պու խուսուստա հայրէթինիզի գայիտ կէօրիյօրում... մուավէնէթինիզտէն սօլայը պէյանը մէմնունիյէթ խոէրիմ, տէտի.

— Պու զավալը գաարընըն իճագամը պահսընտա շիւպհէնիզ վա՞ր մը.

— Ախթըգ շիւպհէյէ մահէլ գալմասը գանըն խոէրիմ.

— Խասթա իչին նե՞ իլաճ թէրթիպ խոէճէքսինիզ.

— Էն գիյասէթ խամիրահէթէ, բէրհիզէ միսհիթաճ տըր.

— Նե՞ կիպի պիր մէչրուսագամ վէրէճէքսինիզ.

— Շիմտի բէչէթաընընը խագար պըրագըրըմ. պու իլաճը պիզգամ խաբըզ պիր գաչ կիսն պու գաարընըն թէհաավիսինէ նիհայէթ տէրէճէտէ իթինա վէ տրգգամ խոէճէքսինիզ.

— Սիզ պունը իչին ասլա մէրագ պույրումայընըզ, նե՞ զէման կէլէճէքսինիզ.

— Պու ագշամ.

Էթիլիէն բէչէթայը խագըզ պըրագտըգտան սօնրա թէքրար պինուզ կէլտիյի արապայա բաքիզ օլարագ, տէվկիւլ Պէրթինէ կէօրմէք իչին խօլա չըգտը. էանայի բահտ քէմալը շէվգ ու իֆթիխաարընտան խիւզիւնտէ ալայիմի պէշաչէթ վէ կէօղէրինտէ պիր նուրը մէսէրրէթ բարըյօր իտի.

Էթիլիէն թագէն նագիք, վէ մահճուզ օլմագլա պէրաբէր, օտատահգի մուվաֆագըյէթինէն սօլայը մէմուզ ատա խոխլէպիլէճէք պիր մաղրուրիյէթ հըլաս խոխյօր վէ քէնտի քէնտինէ.

— Ախթըգ քէնտիմի էրէյիճէ պիր շէյ ատա խոէպիլիրիմ... գալպէն իւմիւտսիզ օլարագ պաշըմը կէօյէ ատգրու գալտըրմալըյըմ... տէվկիւլ Պէրթիմի մէսուտանէ

պիր հալտէ եաշաթմադ իչին , նէ տէրէճէ քէսպը չէօհրէթ իթմէք արղուսընաա պուլունտուղում ճէնապը Հագդա մա-լիւմ տիր , տէյօր իտի ։

39

Գարիչնի քիրամիա պէրապէր պիր աղ տա Հավրտա պուլունան Բարիզլիլերդէ , եանի Մինիօլէ վէ ժան-ժուտի իլէ պիրլէշէլիմ, Նոյեմբերին պէշինճի կիւնի ժան-ժուտի էմլաք սահիպի օլմադ սէվտասընաա պուլունտուղունը , քէնտինտէն կիզլէտիլի արդաստաշընա .

— Արդաստա՛շ, արթըգ պուրատան գալդըզ կիթմէյի տիւշիւնմէլիյիզ, տէտի ։

— Պէն հազըրըմ. . . ողրուսընը իսթէրսէն պէնտէ պիւթիւն կիւն տէնիզի կէօրմէքտէն օսանմադա պաշլամըշ իտիմ, պու ագշամ սավուշալը՞մ մը . . .

— Թա՛յըր , պու ագշամ օլմազ, եարըն սապահ սաաթ եէտիտէ պիր թըրէն հարաքէթ իտիյօր , սաաթ օն պիրի օ-թուզ պէշ տագըղա կէչէրէք Բարիզէ վաարլ օլուրուզ. կիթ-մէզտէն էվվէլ պագը շէյլէր թէտարիք իտճէյիմ. . .

— (Կիւլէրէք) Ըսթըրիտեա մէսէլէսի , տէյի՛լ մի . . .

— Շիւպհէսիզ. . . վաա , այնը իլէ պօրճ տէմէք տիր , նամուսալը պիր ատէմ աղրընաան չըգան սէօզի կէրի ալա-մազ. . . չիմոի կիտէր ըսթըրիտեալարըն էրքէնտէն մէվգը-ֆա կէօնտէրիլմէսինի թէնպիհ իտէրիզ, անտէն սօնրա թէ-աթրօյա կիտիպ պիր աղ էյլէնիրիզ, եարըն սապահտա հի-սապալարըմըզը կէօրէրէք չըգար կիտէրիզ, հէր իշ պէօյլէ եօ-լը իլէ օլուր ։

— Շուրատան եագայը պէյըրալըմտա նամալ օլուրսա օլսուն . . .

Պու բըրօկրամ թէմամը իլէ իճրա իտիլտի , էրթէսի կիւ-նը նիւ սապի եէտիտէ իչի արդասաշ ըսթըրիտեալար իլէ պէ-րապէր եօլա չըգարլար ։

Թէֆիկը , ժան-ժուտինին Հավրտան մուֆարէգաթ ի-տէճէյի կիւնիւտէ , Բարիզէ մուվասալէթ իտէճէյի սաաթը-տա ունուԹմամըշ օլմադըլա , օ կիւն սապահլէյին սաաթ ճնտա կէմիճի Թայիֆէսի գըյաֆէԹինէ կիրէրէք , ողրու վիրուտինէ ինթիղար իթմէքտէ օլան տիւգ Տըլաթուր-վօ-տյօնըն իգ ամէք կեահընա կիթմտի ։

Տիւգ ճէնապլէրի , պիլտիյիմիզ հալտէ ատի պիր գը-յաֆէթտէ պուլունույօր իտի . կէօղլէրինտէ բի եէչիլ կէօղ-լիւք սիյմասընը պիւսպիթիւն Թադիիր իթմիշ իտի . իչի չէրիկը ճինայէԹ՝ Հավրտան կելէճէք օլան Թըրէնին մէվգը-ֆընա ողրու եօլա տիւզէլտիլէր . էնանայի՛ բահտէ Թէֆիկ .

— Եիրմի իչի սէնէտէն պէրի սիզ պու ատէմի կէօրմէ-տինիզ, տէյի՛լ մի , տէտի ։

— Հիչ կէօրմէտիմ ։

— Ֆէնտիճինի Թանը յապիլէճէ՞քմիսինիզ ։

— Հա՛յ , հա՛յ , քէնտիճի , իհթիյարլանտըգճա էշքէալը Թէղայիւր իտէճէք ինսանլարտան տէյիլ տիր , իշլէթ չու տագըղատա չէքիլի կէօղիւմիւն էօնիւնէ կելիյօր . . .

— Բէք կիւզէլ, չիմոի սաաթ հիսապը իլէ պիր արապա քիրալայըզ կիտէր եօլճուլարըն չըգաճադը ըսթըթըմըն գար-չըսընտա պէքլէրիզ, արատըղըմըզ ատէմ չըգընճա սիզ պիր տիրսէք վուրուպ պանա խասպէր վէրիրսինիզ, իյճապընա կէօ-րէ քէնտինի Թէագըզ իտէրիզ ։

Վէրիլէն պու գարար միւճիպինճէ , տիւգ իլէ Թէֆիկը պիր արապայա բաքիպէն պէքլէմէյէ պաշլատըլար , պուլուն-տուգլարը նօգԹա չըգան եօլճուլարըն հէբսինի կէօրմէյէ միւսահիտ օլուպ , քէնտիլէրինի հիչ պիր քիմսէ կէօրէմէյօր իտի ։

Պէշ տագըղա սօնրա գաթար վիրուտ իտուպ վահօնլա-ըըն գաբուլարը աչըլտը , հէման պիր արապա պուլմադ Թէ-

լաշը իւէ եօլճուլար պիր պիրինէ գարըշըլար, պու արալըգ տիւգ ճէնապէրինաէ զայրի իսթիյարի պիր հարաքէթ հասըլ օլաու։

Տիւգ, զայէթ զաիֆ, գուրու եիւղիւ, ուզուն պօյլու վէ էբէյիճէ եաշլըճա պիր աաէմնէ եանըննաա պիր տէլիգանը կէօրմիւշ իտի. եաշլը վէ զաիֆ աաէմին ժան-ժուտի օլտուղունը կէօրիւր կէօրմէզ թանըրը վէ թէֆէրէ տէրհալ պիր տիրաէք վուրաու, պու իսթիար իւղերինէ թէֆէր.

— Անլաշըլըը, արթըգ սավուշալըմ, տէտի.

Ժան-ժուտի իւէ Մինեօլէ պիւէթլէրինի վիրուպ արապալարըն պուլունաուղու մէվգըյա օտղրու իւէրլէտիւէը, թէագըպ իտիւտիբլէրինաէն թապիյի հէը իբտիտաէ իտապէրտար տէյիվ իտի. պու էանաաէ թէֆէը տիւգին գուլաղընա էյիւիպ.

— Արաաըգըմըզ աաէմին պու օլտուղունաան էմի՞նմիսինիզ, տէյու սորաու։

— Էվէ՛թ, թա քէնաիտի, եիւղիւ բէք ապ թէզայիւր իթմիշ...

Ժան-ժուտի, պիր արապանըն եանըննա կէլիպ տուրաու վէ արապաճըյա.

— Իսթիյո՛ր, արապան պօշ մը, տէյու սորաու։

— Էվէ՛թ, էմրինիզէ միւնթազըրըմ.

— Էօյլէ իսէ պիզ պինէճէյիզ, պանա պիր եաֆթա վէրինիզ.

— Ալընըգ, նօմէրօմը զապթ իթմէք բէք գօլայ ատր, 13... նօմէրօ, էշեանըգ վար իսէ անլէրիտէ կէօնաէրինիզ պիր թարաֆա եէրլէշտիրիրիզ.

Պու սըրաաա տիւգ ճէնապէրի թէֆէրին գուլաղընա ֆըսըլտայատագ.

— 13 նօմէրօյը արապայը քիրալայօրլար, տէտի.

— Նէ օլուր, պու պիզճէ մուճիպի մէրա՞գ մը օլույօր.

— Մէրագ տէյիվ, աաէթա մուճիպի ըզթըրապ օլույօր...

— Պունաա գօրագաճագ մուճիպի ըզթըրապ օլաճագ հիչ պիր չէյ եօգ տըր... պու պիր թէաատիւֆաէն իապարէթ տիր, արապայը օ քիրալամամըշ օլաա իտի պէլքի չիմտի պիզ քիրալար իտիք.

— Պուտաա տօղրու.

— Պու աաէմ միւմքիւն տէյիվ էլիմիզտէն գաչըպ գուրթուլամայաճագ տըր... տիւգ հազրէթլէրի, սիզ լութֆէն կէլինիզ...

Թէֆէը, միւսիւ Տըլաթուբ-Վօսիյօ իւէ պէրապէր պինիպ կէլտիքլէրի արապայա եագլաշտըլար, Թէֆիէը մէմուրլըգ քեագըտըրնը իտայէ իւէ արապաճըյա.

— Թէէմինի ասայիշէ այըտ պիր իշ իչին չու 13 նօմէրօյը արապայը, արապաճըրնըն շիւպհէսիզ տավէթ իթմէյէճէք պիր սուրէթաէ թէագըպ իտէճէքսին, տէտի.

— Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, մէրագ իթմէյինիզ.

Տիւգ ճէնապէրի իւէ Թէֆէը արապայա բաքիպ օլտուտար, արատան օն տագըգա դատար կէշտիքտէն սոնրա Բիյէր Լօրիյոնըն արապասը. ըսթըրիտեալարըտա Համիլ պուլունաուղու Հալտէ Հարաքէթ իթտի. Թէֆէրին արապաճըսըտա էօնիւնաէքի արապա եիրմի պէշ մէթրօ գատար ուզագլաշտըգտան սոնրա եօլա տիւգէլտի.

Պիր միւտաէթ սոնրա 13 նօմէրօյը արապա Բօլ-Նուվար լօգանթատը էօնիւնաէ տուրտու, տիկէր արապատա գըրգ ատըմ գատար կէրիտէ Թէվագուֆ իթտի. լօգանթաճը ուզագտան արապա սէսինի իշխթմիչ օլմաղըլա գաբուներն էշիյինտէ իապաթը վիճուտա իթմիչ իտի.

Ա.րապանըն էօնիւնաէ ըսթըրիտեա սէրէթինի կէօրիւնճէ Թէապէսիւմ իթտի, վէ պու արապայա բաքիպ օլան իչի զաթտան պիրինին պիր գաչ կիւն էվվէլ մէքթուպընը ալմըշ օլտուղու զարիպ Թավուրլը միւշթէրի օլտուղունը Թա-

նըտը, հիւրմէթլէ Ժան-Ժուտիկի սէլամլայըպ։

— Միւսիւ, Հավրտա՞ն մը կէվիյօրտունըզ, տէյու ասրտու։

—Էվվէթ միւսիւ, սիրէ մէքթուպը պէն եաղըպ կէօնտէրմիշ իտիմ։

— Էօյլէ օլտուղունը անլատըմ, չիւնքի ըսթըրիճաղալար իտապէր վէրիյօր . . .

— Ինչ ատոզրու սէօյլէյօրտունըզ։

— Սիզ պույուրտունըզ կիրինիզ, չիմոի ըսթըրիճաղարտա նագէ օլունուր։

Լօգանթաճը, Մինեօլէ իլէ Ժան-Ժուտիկի իշէրի ալտը, օ սըրտտա դուրնագ խըրտըզ։

— Էյ, մէքթուպումըն մտաղինի էյիճէ անլատընը՞զ մը, տէյու ասրտու։

— Շիւպհէսիզ . . .

— Պու կիճէ հէր չէյ հաղըր օլաճա՞գ մը։

— Էվվէ՛թ միւսիւ, թամ սաաթ ալթըտա։

— Մասրաֆ նէ գատար օլուրտա օլսուն, պէնճէ տիւչինիլէճէք պիր չէյ տէյիլ տիր. ալընըզ սիզէ պէշ ևիւզ ֆըրանգ տահա։

— Մէրագ իթմէյինիզ . . . պէն հէր չէյի պօլ պօլ հաղըրլարըմ. . . պահոնընզտան պու ագշամ սալօնլարըմտա պալօտա վար, պատիհէվա մուզիգատա տինլէյէճէքսինիզ։

Մինեօլէ. – (Նէշէ իլէ ֆըսըլտայարագ) Բագս իտէնլէրտէն պիրինի եագալայըպ սըզընտըրըրըզ։

Ժան-Ժուտի. – Իսթէտիյինի եարատալիլըտին. չիմոի ադճէլէ պիր աղ գահվալթը իտէլիմ, զիրա էբէյիճէ տօլաշադագ եէրլէրիմ վար. (Լօգանթաճըյա խիթապէն.) Հաղըր եէմէքլէրտէն նէ վար իսէ պիզէ պիր աղ չէյ կէթիրինիզ, եարըմ լիթրա շարապտա պիզիմ արապաճըյա վէրինիզտէ անընա վագըթ կէչիրտին։

— Ախապա գա՞չ նօմէրօլը։

— 13 նօմէրօ . . .

Ֆիլհագըգա իւչ պէշ տագըգա զարֆընտա գահվալթը հաղըր իտիլէրէք իրի արգատաշ ադճէլէ պիր աղ չէյ եէտիլէր. միւթէագըպէն Ժան-Ժուտի, Մինեօլէյէ.

— Ախթըգ պիր աղ սէնտէն այրըլաճաղըմ . . . տէտի։

— Նէ՞րէյէ կիտէյօրտուն։

— Խուտուսի իշլէրիմ վար . . . պու ագշամ եինէ պիրլէշիրիզ։

— Նէ՞րէտէ պիրլէշէճէյիզ։

— Մօն-Մարթր թէատթրոսը մէյտանընտագի գահվէտէ։

— Մաաթ գաչտա՞։

— Պէշ պուչուգտա։

Ժան-Ժուտի թէքրար ախապայա րաքիպ օլտու. վէրիլէն էմրէ իմթիսալէն իսթիյար Բիյէր Լօրիյո, Պէլվիլ սէմթինէ տօպրու հարագէթէ հաղըրլանտըզը սըրտտա, Ժան-Ժուտի.

— Իսթիյա՛ր, չաբըգ կիտէրսէն սանա պախշիշտէ վար, գաբուճունըն էօնիւնտէն կէչմէք լազըմ տէյիլ . . . չիւնքի խուտուսի պիր գաբուտան կիրիպ չըգմագտայըմ, տէտի։

Ախապա մահալի մագտուտէ վասըլ օլունճա, գուրնագ խըրտըզ, Հավրտան ալմըշ օլտուղու քիւչիւք էվլագ չանթասընը էլինէ ալարագ ախապատան էնտի. ախապաճընըն հագդընը զիյատէսի իլէ վէրտիքտէն օօնրա, էլլի ատըմ ուզագտա թէվագուճ իթմիշ օլան թէֆէրին ախապասընտան ասլա խէվճ ու իհթիրագ իթմէքսիզին գաբուտան կիրտի։

Թէֆէր քէմալի տըգգաթլա պագմագտա օլտուղունտան պիրթիւն պու հալէրի կէօրմիւշ իտի. պու էանատէ տիւգ ճէնապէրինէ.

— Իշ եօլունտա, պու ատէմին եանընտա պիր անախթար վար, տէմէք օլույօր քի պաշը պաշընա պիր տայիրէ իսթիճար իթմիշ. գաբուճուսը եօգ եալընըզ պուլունույօր. իսթէտիյինիզ զէման սիզէ պու գաբույը աչը վէրմէք պէնճէ

չօճուդ օյունճաղը կիպի պիր շէյ տիր , տէյինճէ , տիւդ էնտիշէնաք պիր հալտէ .

— Նէ՞ պէման իշէ պաշլայաճաղըդ , տէյու սորտու ,

— Ադշամնան սօնրա . . .

— Շիմտի նէ՞ եարաճաղըդ ,

— Շիմտի եարբլաճադ պիր շէյ եօգ . . . պէն էօյլիսի ալտըմ . սիդ տօղրու իդամէթկեռահրնդզա կիտինիդ . պիհնէն վէ ճիմէն բահէթ իտինիդ . պու ադշամ սաաթ ծնտա սիլահլարընդզը ճէպինիդ եէրլէշտիրէյէք եանընմա կէլինիդ . . .

— Նէ՞րէտէ պուլուշաճաղըդ ,

— Պու ճիվարտա ,

— Մուվաֆագըյէթ իւմիւտ իսկյո՞մնուսունդզ ,

— Իւմիւտ տէյիլ , դաթիյէն էմինիմ ,

Իքի շէրիքը ճինայէթ շու վէճհվէ դարար վէրտիքտէն սօնրա եէքտիկէրինտէն այրըլտըլար ,

Ժան-Ժուտիտ գարուսունը գարատըգտան սօնրա պիղճէ մալիւմ օլան քիչիք ավլիյէ կէչտի . գազտըղը չուգուր իչինէ սադլամըշ օլուսուդու թէնէքէ դուֆուդը չըգարըդ եամթագ օտասընա կէօթիւրտի . գուֆուդը աչմազտան էվվէլ չըգտանընտաքի մէվճուտի հիսապ իտուպ .

— Պինէր ֆըրանգըդ իքի գայիմէ իլէ պիրտէ պէշ եիւզ ֆըրանգըդ դալմըշ . . . օն պէշ կիւն էյլէնտիքտէն սօնրա եինէ էրէյիճէ բարա գալմըշ . . . շիմտի շուրատան պէշ պին ֆըրանգ ալըպ նօթէրէ կէօնտէրմէլիյիմ , տէյու մըրըլտանտըգտան սօնրա , թէնէքէ դուֆուտան պէշ պին ֆըրանգ չըգարըդ , Համրատա ալաճաղը խանէյէ մախսուս էվրադ իլէ անտոլիսըն եանընտա վազ եիտտի . միւթէադըպէն գուֆուդը եինէ սադլատըդը մահալէ կէօթիւրիւպ կէօճտու . պատէհու քէնտի քէնտինէ շու ադըզէրի մըրըլտանտար .

— Եէթմիշ ադբիպ պին ֆըրանգ ադրվէթիմ տահա վար . . . եէթմիշ պինի գալմալը սըր , պիրա նագվիյաթ վէ թէֆթիշաթ մահրաֆըտա վար . . . գուտուրըտա եիւզէ

պէշ հիսապը իլէ իւչ պին պէշ եիւզ ֆըրանգ պիր իյրատ կէթիրիր . Ֆագաթ պու քեսաֆի տէյիլ տիր . . . բահէթ բահէթ եաչամագ իչին պուներն իքի միսի լազըմ սըր . պու հիսապճա եէթմիշ պին ֆըրանգ տահա իսթէրիմ , պիր օ գատարտա Ըրընէ Մուլէն իչին , հէբսի իտէր եիւզ գըրդ պին ֆըրանգ . . . արթըգ պու բարաներն թէտիյէսի չարեսինիտէ , միսթրէս տիդ Թուրէն իլէ ֆըրէտըրիդ Պէրար տիչհնահնէլէր . . . պու բարատարը ալտըդտան սօնրա արթըգ քէնտիլէրինի բահսի պըրագըրըմ . զանն իտէրսէմ եինէ ուճուդ դուրթուլտուդլարը իչին մէճմունն օլաճագլար սըր . եարըն գիյաֆէթէտէն սօնրա վէ Ըրընէ իլէ պիրլէշտիյիմ գէման իչին էտատրնը միւզաքէրէ իտէրիդ . . . պու ատէմլէրտէ նէ դաֆա վար . . . տիչհնահրճէ տէյի կիպի կիւմէքտէն քէնտիմի մէն իտէմէյօրտում .

Ժան-Ժուտի էլտիսէֆինի թէպտիլ իթտի , չըղտանըրնը ճէպինէ եէրլէշտիրտի վէ տրդգտաթլա գարուսընը գարայըպ քիլիտլէյէրէք սօգտագա չըգտը , հէման պիր գապինօյա կիրէրէք պիր տպ շարտապ իլէ պիր եազը թագըմը իսթէտի ,

Համրատաքի նօթէրէ պիր գաչ սաաթըրլը պիր մէքթուպ եազըպ պէշ պին ֆըրանգլըգ պանդա դայիմէլէրի իլէ պէրաբեր զարֆա եէրլէշտիրտի . զարֆըն իւզէրինի պէշ եէրինտէն միհհիրլէտիքտէն սօնրա , մէքթուպը պիղճաթ էն եազըն օյան բօսթահանէ մէլբէպինէ թէպիմ իթտի . պատէհու պիր բէրաբէր տիրքիտանընա կիտուպ սաչլարընը գըվրըճգ պիր հալտէ թանգիմ իթտիրտի .

Ժան-Ժուտի , պու սուրէթլէ գարիպ պիր շէյլէ կիրէբէք մագրուրտանէ պիր թամր իլէ Ա՞նսարթը թէսթթօսը գահվէհանէսինէ կիտտի . Ա՞ինէօյէ , արդ սաաչըրը պու հալտէ կէօրիսնճէ խոթթգ պալ իտուպ .

— Օ՛ , նէ՞ կիւզէլ օլմա չարն , տէյու հայդըրընը ,

— Էվվէ՛թ , էրէյիճէ սիւյլէնտիմ , վէ մունվաֆֆագ օլապիլտիմ զանն իտէրիմ . . .

— Սիւսիւնէ տէյէճէք ձօգ , ֆագաթ տահա մուհիմմ չէյլէր տիւշինիլմէլի տիր , չըզտանըները տօլտուրտո՞ւն մը . . .

— Պունըն իչին ասլա մէրագ իթմէմ արզատաշ . Բօլ-նուվար լօգանթաձը մահզէնէլէրինտէ պուլունան թէքմիլ չարշապըն բարաձրը վէրէպիլիրիմ ։

40

Մինձօլէ իլէ Ժան-Ժուտի արտաբնտա պու սէօղլէր թէաթի օլունտուղու էնտատէ , զիյաֆէթի ըամարլանան լօգանթատա պէօյիւք պիր թէատրիքձաթի վէ հազըրլըգ կէօրիւլիւյօր իտի . տիւյիւն ճէմիյէթինէ թահսիս իտիլմիչ օլան պէօյիւք սալօնլարտան պիրինտէ , օն իքի փիշիւիք պիր սօֆրա թանզիմ իտիլմիչ իտի . Եէնի միւշթէրի մասրաֆտան չէքինիլմէմէսի տէֆաթլէ թէնպիհ էյլէմիչ օլտուղունտան , հիչ պիր նօգսան , հիչ պիր գուսուր կէօրիւլմէյօր իտի ։

Սօֆրա էն կիւզէլ պալըգլարլա , էն էյի ավ եթլէրի վէ էն նէֆիս չէրաֆլար իլէ թէզեին իտիլմիչ իտի . սահաթ պէշ պուչուղա տօղրու հալ ու գըյաֆէթլէրի օլտուգճա նօլունտա իչի քիչի , մահճուպանէ պիր թահվե իլէ լօգանթայա կիրտիլէր . պունլար տավէթլիլէրէ պէնզէմէյօրլար իտի . լօգանթաճը պունլարը տա հիւրմէթ վէ բայէթլէ իթթիգալ իտէրէք նէ իսթէհսիլէրինին նօրտու , թահսիլ նէյէճէք պիրազ շէյ ըամարլատըլար ։

Միւթէագըբպէն տավէթլիլէրը տէ պիրէր իքիշէր կէլմէյէ պաչլատըլար . ազ պիր զէման զարֆընտա չօգ լարը թօքլանըբ գահէհլէր պօշանմադա պաչլատը . թահմ սահաթ ալթընտա Ժան-Ժուտի իլէ պէրաբէր Մինձօլէտէ կէլտիլէր . պունլար ազիմ պիր շէհթարէթլէ իսթիգալ օլունարագ պաղըլարը ։

— Իչթէ Րուա բըրէնալէրի կէլիյօր , տէտիքլէրի կիպի , պիրիսի տէ ։

— Պունլար պիզի պըրագըպ սավուշմուշ օլան վէֆա-ալըպար տըր , ահճպա նէ՞րէտէն կէլիյօրլար , տէմէսի իլէ , Ժան-Ժուտի ։

— Էսկի թահվանլարըմ , Հավրտան կէլիյօրուզ . . . տէտի ,

— Պարի պիրազ ըսթընըսա կէթիրտինիզ՞ մի ։

Պու էնտատէ լօգանթաճը զարիպ պիր թահվե իլէ սալօնա կիտտուպ ։

— Ըսթընըսալար հազըր տըր , էմրինիզէ պէրլէնիյօր . . . տէտի ,

Տավէթլիլէրը սաբլ թահամ սալօնընա կէչտիլէր . կէօրտիքլէրի էշնա վէ ինթիզամ նահտիրէն կէօրտիքլէրի պիր շէյ օլտուղունտան , հէբահինինտէ նազարը հայրէթլէրինի ճէլպ իթտի . . . հէրէ ըսթընըսալարըն պօլլուղու վէ կիւզէպիյի , օ զէմանէ գահտար կէօրտիքլէրի շէյլէրտէն տէյիլ իտի . հէրքէսին էօնինտէ պուլունան պէօյիւճէք գահէհլէր էն նէֆիս չէրաֆ իլէ տօլու իտի ։

Պիրազ սօնրա հասըլ օլան հայրէթ շէվգ ու մէսէրըէթ թէհավիւլ իթտի . հէրքէս հուրրա սէտալէրի իլէ ըսթընըսալարա հիւճիւմ իթտիլէր . պունլար միյանընտա պիրազ զէմանաք վէ մէյուս կէօրիւնէն նալընըգ Ժան-Ժուտի օլուպ , պունըն սէպէպի տէ Բընէ Մուլէն իլէ Պէրթին օրտա պուլունմամասը իտի քի , պունա պիր մանա վէրէմէյօր իտի . քէնտի քէնտինէ ։

— Հէր իքէսինէ տէ այրը այրը մէքթուպլար եազտըմ , ահապա հէր իքիսի տէ մէքթուպլարըմը ալմատըլար մը , պունա իհթիմալ վէրէմէմ , զանն իտէրսէմ օյուն վէրիլտիկի կիճէ էլէ կէչիրտիմ իտապինէյի գարըզ սավուշտուղըմ իչին Բընէ Մուլէն պանա կիւճէնտի տէ անըն իչին կէլմէք իսթէմէյօրլար . Ֆագաթ հէնտուզ սահաթ ալթը տըր , պէլքի պիրազ սօնրա կէլըրլէր , տէտի ։

ժան-ժուան իւէ տավէթլիէրին կիւրիւլթի վէ բաթըրը իւէ պաշլատըգլարը թաամնան պիր գաչ սաաթ սօնրա, կիւզէրան իտէն վագտալարըն պէ յանընը իւէրտյէ թէալիգ իտէրէք, պիր ազտա հէքեայէմիին էն մուհիմ էշիտաըն-տան օլան միսթրէս ոիգ Թուրէն իւէ մէշղուլ օլաճաղըզ։

Միսթրէս ոիգ Թուրէն, սապայէշ միւֆէթթիշլիյինէն իսթիֆա իթմէյէճէյինէ տայըր Թէֆէրատէն սէօզ ալտըգ-տան սօնրա, միւսթէրիհանէ պիր հալտէ եաշայօր իտի. քէն-տիսինճէ մուճիպի էնտիշէ վէ մէրտագ օլաճագ պիր հատիսէ զուհուր իթմէմիշ օլտուդունը, Թէֆէր իւէ ժօրժըն սիւքիւ-նինտէն, էրէյինէ պիր զէմանտէն պէրի հինչ պիրինտէն պիր հէվատիս ալմամտաընտան իսթիթալայ իսթյօր իտի։

Զաթէն գաբար վէ իհթիյաճ իտուտուգնտա էմնալըդ պիր մահխուդ օլտուդունտան, շէրիքը ճինայէթլէրինին, ժան-ժուանի էւէ կէչիրիպ իսթեմէք իլլէմէք վէ չալըշըր քէտալըգլարը կէրի այտագ չաբէսինի իսթիհսալ իւէ մէշղուլ օլտուգլարընը Թէտավուր իտուպ, նէթիճէյէ պէքլէյօր վէ նէնիտէն իսթիհսամ իլլէմիյի խըտմէթճիլէրլէ պէրաբեր եաշայտագ, ատա սըրա ահպապլարընը զիյարէթ իլլէմիյի կիպի պագէն միտաֆիրատ գապուլ իսթյօր իտի։

Սպ վագըթ զարֆընտա, վագթը իւէ տիւգ ճէնապլէրի իւէ արապարընտա մէվճուտ օլան իրթիսապի ու միւնասէպա-Թըն, Թէճէտտիւտ իտէճէյինի վէ արթըգ ատատա հիչ պիր կէօնա էսթար գալմայաճաղընըտա գամիյէն իւմիւտ իլլէ-տիյի կիպի, քէրիմէսի Օլիվիյա իւէ Հանըի Տըլսթաու-Վօսի-յօնըն իգտիսատընը հէր զէմանտան զիյատ ատղու վէ իրթի-զամ իլլէյօր իտի։

Զիյատիէթի վէրտիյի կիւնտէն պէրի կէնճ ավօգսթընտա, ատգթօր էրթիյէն Լօրիյոլըտա կէօրէմէմիշ իտի. ատգթօր զի-յատէճէ մէշղուլ օլտուդունը պիլմիյի իչին խանէսինէտ միւնթազամէն ոէվամ իտէմէմէքտէ քէնտինի մազուր կէօ-րիւյօր իտի, ֆագաթ հիչ օլմազտա պիր իքի տէֆտա օլտուն

օղրամամտաըընը նէգտաբէթ վէ ինտանթիէրէթինէ եապըշտըրա-մայտագ, պուննան տօլայը պիր տէրճէյէ գատար տիւ-չարը հայրէթ օլտույօր իտի։

Մէվզուլի պահսըմըզ օլան կիւնիւն սաաթտընը Հանըի Տըլսթաու-Վօսիյօ իւէ էթիյէնէ պիրտը մէգթուգ եապ-տագ, օ ապշամ չայ իչմէք իւղուն իտանէսինէ տավէթ իթ-տի. կէնճ Թապիպ օ կիճէյի պիր իտամթանըն ետանընտա կէ-չիրճէյինտէն պահս իւէ, տէրհալ միսթրէս ոիգ Թուրէնին Թէգգիրէսինէ պիր ճէվապ եազտագ, տավէթինէ իճապէթ իտէմէյէճէյինտէն տօլայը պէ յանը Թէէսիճ իթտի։

Հանըինին պիր մէշղուլիյէթի օլմատըդը կիպի միսթրէս ոիգ Թուրէնին նէգտինտէ սաադգ տօսթուննա Թէսաոիճ իտէճէյինէտ իւմիւտ իլլէտիյինտէն, Գէրլին սօգաղընտա-գի գօնագա կիթմէյէ գատար վէրտի, տավէթէ իճապէթ իթմէսինտէ պաշգաճա պիր տէպէպտէ վար իտի գի, գարի-պէն օ տէպէպտէ վագըճի օլաճաղըզ։

Ձէրիտէյի մէհաբիմ մէճմուասընտա վէ «Նոյլի գէօբ-րիսի ճինայէթի» տէրլէվհասը ալթընտա, Թէգրար Թէգ-րար օգուտուշ օլտուդու սաթըրլար իւէ, միսթրէս ոիգ Թու-րէն, օ վագտայի միւճէսսէմ սուրէթտէ իրայէ իտէն օյուն էնտանընտա, պիրտէն պիրէ գէնտինի զայղ իտուպ պայըլ-մասը գէյճիյէթի, կէնճ ավօգսթընը մէրտագընը մուճիպ օլ-տուդունտան, պու գատըն իւէ պիր տահա կէօրիւշմէյի ըէգ զիյատէ ատղու իտույօր իտի։

Գարիպէն գէնտինի իւէ Գէրլին սօգաղընտաբի գօնագ-տա պիրլէշճէճէյիզ, չիմտիկլիգ պիր տալ Թէֆէրի Թէագըզ ի-տէլիմ։

Թէֆէր, տիւգ ճէնապլէրինտէն այրըլտըգտան սօնրա իգտամէթկեահընտա կիթմիշ իտի. միսթատը օլտուդու վէճհլէ պիր սաաթ գատար Թէգտիկլի շէգլ ու գըյաֆէթլէ մէշղուլ օլուպ, թանըշմայաճագ պիր հալ գէտպ իթտիգտաէն սօնրա էվտէն շըգտը վէ Գէրլիվ ատմիճինէ կիթտի. ժան-ժուանինին

իգամէթ իլէմիյի խանէնին արդա ճիհէթի խալի արսալար իլէ մուհաթ պիր մէվզուա պուլունաուզուննը ունութմամըշ խոր ։

Թէֆէը , զիհնէն պիր բըլան թէրթիպի իլէ մէշղուլ օլաուզու հալտէ խալի արսալար թարաֆընա կէչտի . գուրնազ խըրսըզըն իգամէթկեահընը թէֆիրիք խէր տիվարըն եանընա կէլտի , պիր թէբէյէ չըգտը , օրատան ավլիյէ տօղրու պագըպ ֆան-ֆուտինին տէ քիրայաուզը տայիրէյիտէ , անըն իլէրիսինաէքի պէօյուճէք խանէյիտէ նազարը թէտգըդտէն կէչիրտիքտէն ասնրա , քէնտի քէնտինէ .

— Իշ եօլունտա . . . պուրայա քէնտի էվիմիպէ կիտէը կիպի կիտէպիլիրիզ . . . պու թարաֆ տայիմա խալի տիր . հարաքեաթըմըզտա հիչ պիր մանի եօգ տըր , տէտի ։

Սապըգ միւֆէթթիշ , անլայաճապընը անլատըգտան վէ կէօրէճէյինի կէօրսիւքտէն ասնրա Պէլվիրին տօլամպագ տօգադլարընա ատարտը . տիւգ Տըլաֆուր-Վօտիյօ ճէնապլէրի արգասընտա կէնիշ պիր բարտէսիս , պաշընտա պէօյուճէք պիր շապգա պուլունաուզու հալտէ քէնտինէ տօղրու կէլիյօր իտի . Թէֆէը կէճէնին գարանլըզընտա տիւգի պիր էյի թանը յատատըզընտան էօնլէյէրէք .

— Մ իւսիս Ֆըրէտըրիգ Պէրար , տէալէտիյինտէ , ճէվապ օլարագ .

— Էվվէթ , պէնիմ , տէտի ,

— Բէք ալա՛ , իշթէ իշ կէօրէճէք զէման կէլտի ,

— Պէն հազըրըմ ,

— Սիլահլարընըզ իւզէրինիզտէ՞ մի

— Էվվէ՛թ ,

—Էօյլէ իսկ արգամ սրրա կէլինիզ ,

Իւի չէրիքը ճինայէթի պիրլիքտէ մուգաուտէմա Թէֆէրին նազարը մուայէնէտէն կէչիրմիշ օլաուզու խալի արսալարա կիթտիլէը . ժան-ժուտինին իգամէթկեահընը Թէֆիրիգ

իտէն վէ էքի պուչուգ մէթրօ եէուքսէ քլիչինտէ պուլունան տիվարէ հազլաշընճա , Թէֆէը .

— Իշթէ պուրատան ամէլայըգ էվէ կիտէճէյիզ , տէտի ,

— Լ ափին պէն պուրատա պիր տէյիէ պիր կէչիտ կէօրիմէյօրում . . .

— Հազըրդաթէն եօգ տըր ,

— (Խէվֆ ու տէհշէթլէ .) Թըրմանըգ չըգմա՞գ մը լաղըմ կէյիյօր . . .

— Շեւպհէսիզ ,

— Օ ասլա պէնիմ էլիմտէն կէլմէզ ,

— Ֆագաթ զօր պիր շէյ տէյիլ , տիվար բէք ալչագտըր . ալէյհուսաս պէնտէ սիզէ եարտըմ իտէճէյիմ ,

Թէֆէը տէրհալ էյիլիգ արգա վէրտի . պու սուրէթլէ տիւգ ճէնապլէրի տիվարըն թէբէյինէ չըգտը , անը միւթէագըգ սըչրայըգ պէրի Թարաֆա կէչէրէք չըգարտըը կիպի արգաուտաչընը սուհուլէթլէ էնտիրտիքտէն ասնրա .

— Շիմտի իչէրիյէ օտայա կիրէճէյիզ , տէյէրէք գաբույա հազլաշտը , հէման ճէպինտէն պիր տէմիթ ուճարը սիվրի չիլինկիր ալաթը չըգարըգ , պուընլարտան պիրինի իսթիմալ իլէ գաբույը աչտը ,

Ինն էվվէլ տիւգ էշիքտէն աթլայըգ կիրտի , Թէֆէր անը թէտգըգ իտէրէք ուսուլէթլէ գաբույը գաբատըգտան վէ ճէպինտէն պիր ֆէներ չըգարըգ հազտըգտան ասնրա .

— Օտանըն հէր ճիհէթինի իսթէտիյիմիզ կիպի արսայապիլիրիզ , հէր շէյտէն էվվէլ խապիսին՝ միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնաղընտան աչըրմըշ օլաուզու օ մուխաթարալը քհազըտլարը արսայըգ պուլմալըյըշ . . . քհազըտլարը մահվ էսթիտքտէն ասնրատա խապիսի հազալայարագ իշի պիթիրիրիզ , տէմէսի իլէ , տիւգ ճէնապլէրի էլլէրի թիթրէյէրէք .

— Ա՛ման չարըգ արսայալըմ , տէտի ,

— Ա՛ճէլէյէ լուզում եօգ տըր . . . ժան-ժուտի շուտաֆտա քէնտի կիպի արգաուտաչըարը իլէ Բօլ-Նուվար լո-

գանթաալընտա քէօր գանտիլ սէրխօշ տըր, խաթըրընա հիչ պիր շէյ կէլմէզ, տահա բէք չօգ վագթիմիզ վար, ադըր ադըր վէ ագիլանէ պիր տուրէթտէ արայալըմտա նէթիճէ վարսըն պիր ազ սօնրա հասըլ օլտուն, սիզ լութֆէն ըշըղը պէնտէն թարաֆա թուդուընըզ։

Մուսիւ Տըլամուր-Վօակյօ ֆէնէրի թէֆէրէ տօղրու թուդտու, սապըգ մուֆէթթիշ հէր քիւշէյի հէր պուճաղը, քէնտինէ մախսուս պիր մէհարէթլէ արամայա գէյուլտու, արամատըգ, թարամատըգ, էլ տօգունտուրմատըգ պիր շէյ պըրագմատըշ իչէն եվինէ հէր շէյ եէրինտէ վէ կիւյա հիչ էլ սիւրիւլմէմիշ կիպի պիր հալտէ պուլունույօր իտի, եարըմ սահթ զարֆընտա ապտընըզ պագըլաճագ հիչ պիր եէր գալմատը։

Պու միւտագիզգանէ թէհալիւկյաթտէն հիչ պիր սէմէրէ հասըլ օլմայաճաղը աշիքնար իտի. պիրա օգուչանլարըմըզճա մալիւմ օլտուգու վէճհ իլէ մահլուղ օլան չըղտան, (էհէմմիյէթի քէնտինէճէտէ հէնուզ մալիւմ օլմատըղը հալտէ) Ժան-Ժուտինին եանընտա պուլունույօր իտի։

Շիլթէլէրէ, եահտըգլարա վէ եօրկանլարա վարընճայա գահար հէր շէյ պիրեր պիրեր գիյարէթի օլունտու, հիչ պիր ֆայիտէ հասըլ իտիմէյինճէ, Թէֆիկր հիտահէթլէ այաղընը եէրէ վուրուպ։

— Հայ քեաֆիր շէյթան, սէմէք քի գուրնազ հէրիֆ օ քեազըմլարըն գըյմէթինի, էհէմմիյէթինի թագտիր էթմիշ, չըղտանը տայիմա ճէնկինտէ թաշըյօր, տէտի։

— Պունըն իչին նէ՞ եապմալը։

— Էլինտէն ալմալը...

— Նա՞սըլ խոտագտէ ալմալը։

— Պուրատա քէնտինի պէգլէմէլի, վիճուտինի օրթատան գալտըրմալը, պահէհու իւզէրինտէն չըղտանը ալմալը։

— (Ցէհշէթլէ հայգըրատագ) Բէնտինի պէգլէմէլի՛մի, պագալըմ պու կիճէ պուրայա կէլէճէ՞ք մի։

— Պու կիճէ պուրայա կէթիրմէք իչինի պէն տէրիւհատէ իտէրիմ... Նէ եօլտա հարաքէթ իտիլէճէյինտէ պագընըզ ալըգ իտէյիմ, պուտա բէք գօլայ վէ սահթ պիր եչ տիր. օտանըն իչինէ կիրինճէյէ գահար էն գարանլըգ պիր քիւչէտէ սագլանըրսընըզ, Թամամ քիպրիթի չագըրտա կաղընը եագմազա տավրանտըղը էհնատէ, իւզերինէ հիճիմ իտէրէք իչինի պէթիրիրսինիզ։

— (Մուղթարըգանէ.) Պէնի պուրատա եապա եալընը՞ղ մը պըրագաճագսընըզ։

— Պաշգա չարէ եօք, էօյլէ եարմազտագ ժան-ժուտիյի պու կիճէ պուրայա ճէլալ իտէմէյիզ։

— Եինէ պիրլէշէճէյիզ եա։

— Հէմտէ ազ պիր պէմանի զարֆընտա։

— Պէն նէ՞րէտէ սագլանայըմ։

— (Լէթրաֆընա կէօզ կէզտիրերէք.) Իչթէ շուրասը բէք միհնասիպ տիր, օ շէյթան հէրիֆին գարտույը աչտըղընը իտիճինճէ, շու իրտէն սօրըմըշ օլան էտվապլարըն արգասընա չէքիլիրսինիզ, սիզէ իհթար իթթիխիմ տագըրգանընն հուզուրլինէ գահար օրատա գալըրսընըզ. արթըգ պէնիմտէ Թամամ Բօլ-նուվարէ կիտէճէյիմ պէմանի կէլտի։

41

Թէֆիկր, չըգըպ կիթմէյէ տավրանտըղը սըրատա պիրտէն պիրէ Թէվագուֆ իտէրէք։

— Ա՛հ, ազ գալօրն սիզէ զայէթ մուհիմմ պիր շէյի սօրմազը ունուտտաճագ իտիմ, իւզերինիզտէ սիլահ պուլունտուղունը պիլիյօրում, ֆագաթ նէ տիւրլի սիլահ օլտուղունը պիլմէյօրում, տէտի։

— Պիր ըհվալվէր իլէ պիրտէ գամա վար։

— Սագըն բէվօլվէրի իսթիմալ իթմէյինիզ, կիւրիւլթիւսիւ կիճէ եարըսը հէր քէսի պուրայա թօրլար կէթիրիր, գամայը իսթիմալ իտէր պըրագըրսընըզ, գամանըն իւզէրինտէ ալէյհինիզտէ մուճիպի թէօհմէթ օլաճագ պիր նըշանէ վար մը . . .

— Խա՛յըր, պիր եիւզիւ վէ քէսկին սատ պիր գամա տըր, իւզէրինտէ ֆաալիիյէտ մարդասը ֆիլան եօղ տըր .

— Թամա՛մ, պու գամայը եա ճէրիհանըն իւզէրինտէ վէ եախօտ ճէհէննէմ եանընտա պըրագըրսընըզ, էօն թահրաթիան վուրմադա զայրէթ իսինիզ քի քէնտի քէնտինի էօլտիւրմիւշ զանն օլունսուն .

Պու էանատէ թէֆէյր ճէպինտէն պիր քեադըր չըղարտը, պունըտա տիւգ ճէնապէլէրինէ վիրուպ սէօղիւնէ տէվամ իլէ .

— Պու քեադըր բարչասընըտա, իւզէրինտէ գալէմ վէ հօզգա պուլունան չու մատա իւզէրինէ պըրագմանըզը բէճա իտէրիմ, պու քեադըրտտա օգունընճա ժան-ժուանինին լինթիհար իթմիշ օլմասընա չիւպհէ պըրագմազ, տէտի .

— Անըտա եարարըմ . . .

— Արթըգ պէն կիտէյօրում, իչտէն էվվէլ սիզի կէօրէմէզսէմ, պէնի, սիզի չըղարըպ էնտիրմիշ օլտուղում տիվարըն իւզէրինտէ պուլուրսունըզ .

— Բէք կիւզէլ .

— Աման տիւգ հազրէթլէրի, կիւրիւլթիւ վէ այընըզ խաթէմէզ . . .

— Մէրադ իթմէյինիզ .

Թէֆէյր ֆէնէրի սէօնտիւրտիւ վէ օտատան չըդըպ չէրիքը ճինայէթինին իւզէրինտէն գաբուլը գարատը, պատէհու տիվարտան աթլայըպ արսայա կէչտի վէ սէրի ատըմլար իլէ էն եադըն օլան արսապա մէրքէզինէ վասըլ օլարագ պիր արսապա քիրալատը, սէմթի մադտուտէ վասըլ օլունճա, ապտաճըյա .

— Կիտինիզտէ կէչիտ ճիվարընտա պէնի պէքլէյինիզ, տէտիքտէն սոնրա, Բօլ-նուվար լօգանթատընա կիտտի .

Լօգանթանըն տախիլինտէ ումումի տէնէպիլէճէք պիր կիւրիւլթիւ հիւքմ սիւրէյօր իտի . ալէթ գաթատաքի սալօնլար, գապինէլէր մէքիւլաթ վէ մէշրուպաթ իլէ տօլու իտի, ժան-ժուանի իլէ միսաֆիրլէրի իսթիֆատէյի սալօնլարտան պիրինտէ պուլունույօրլար իտի .

Եինէ իսթիֆատէյի պէօյիւճէք պիր սալօնտա մուղադա թագըմը իճրայի ահէնկ իթմէքտէ օլուպ, ոյունճուլարտա սըչրայըպ տուրույօրլար իտի . հէլէ գատընլարտան պիր գըսմը բէսամլարըն մօտէլ մէգամընտա իսթիխատամ իլէտիքլէրի եատիկէարլարտան միւթէշէքքիլ իտի . պունլարընէ ալևֆթէ շէյլէր օլտուղու պէյանէ հաճէթ եօղ տըր .

Իշրէթին թէէսիրի իլէ գաֆիալարը գըզմըշ օլան պու սէֆիհ մահլուգաթտէն պաղըլարը շարգը օգույօր, պաղըլարը կիւլէյօր, պաղըլարընտա զարիպ պիր սուրէթտէ պաղըրըպ չաղրըյօր իտի .

Ասայիշ վէ սատաղը ումումիյէյէ իտալէ կէթիրէն պիր հալ ու հարաքէթէ մէյտան վէրմէմէք իչին, թէպտիլ գըյաֆէթլէ պիր գաչ նէֆէր բօլու խաֆիյէլէրի օ ճիվարտա կէզինիյօրլար իտի .

Թէֆէյր, էվվէլա ալէթ գաթը տօլաչարագ միւթէագըպէն իսթ գաթա չըղտը, բագա իտիլէն սալօնլարը տօլաչտը, ժան-ժուանիի օրթատա կէօրէմէյինճէ տիկէր սալօնլարա գապինէլէրէ կէչտի, օրտատա իշթիտիի գահգահալէր վէ կիւրիւլթիւլէր նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթտի, պիր ազ տահա իլէրլէտտի . օ էանատէ պօչալընըշ օլան չիչէլէրի ալըպ տօլմուչլարընը պըրագմագ իւզրէ պիր կալտըն կիրմիշ վէ գապուլը աչըգ պըրագմըշ օլտուղունտան, թէֆէյր պիր քիչէտէն իչէրիսինի կէօրտիւ վէ քէնտի քէնտինէ .

— Շէյթան հէրիֆ օլտատա, հէնուզ թատմատատա նիհայէթ վէրիլմէմիշ, պէքլէմէք լյճապ խոխյօր, տէյէրէք տէհ-

լիզէ գարիպ պիր մէվգըտա պուլունան մահանըն՝ քէնարընա օթուրտու վէ պիր գահէվ բօնճ ըմարըլտաը ։

Վագըթ եարը կէճէյէ եագլաշըյօր իսէ տէ , պալօ սահարն սահաթ պիրինէ գատար իմթիհասա իտէճէք իտի ։

Բագա իտէնլէրին ատէթի կիթտիքճէ չօղալմագտա վէ չալկընըն կիւրիւլթիւսիւտէ պիթթատի օ նիհապէթտէ թէզայիւտ իտէրէք , ատէթա գուլագլարը սաղըր իտէճէք պիր տէրճէյէ կէլմիշ իտի , արթըդ պիր ղէման ոճնրա Ժան-Ժուտինին պուլունտուղու սալօնտա եավաշ եավաշ թահմա նիհայէթի վէրիլիյօր իտի ։

Հավանըն սըճագըզը , սըգլէթիտէ բէք զիյատէ օլուպ հէրքէսին եիւզլէրի թէր իչինտէ գալմըշ օլմաղըլա , պիր ա-բալըգ Ժան-Ժուտի ։

— Ինսան բահաթսըզ օլտուղու զէման է՛յլէնէմէզ , է՛վվէլ է՛միրտէ բահաթըմըզը տիւշիւնմէլիյիզ , տէտի վէ միսաֆիրլէրինէ տէրհալ նումունէյի իմթիհալ օլան պիր հարաքէթլէ , արդասընտաքի բէտէնիօթը չըգարըպ տիվարէ մէրպութ օլան չէնկէլլէրտէն պիրինէ տար վէրտի ։

Սուրէթը զահիրէտէ քէնտիինի արդատաշլարը կիպի սարիօշ կէօսթէրէն վէ հագըդաթտէ քէնտինի բէք է՛յի իտարէ իտէն Մինեօլէ , աշըրմաղա բէք զիյատէ հէվէսքար օլտուղու չըզտանըն , ճէպինտէ պուլունտուղու բէտէնիօթըն տիվարէ տարըտըզընը կէօրիւնճէ , մէսէրրէթինտէն իչի թիթրէմիշ իտի ։

Շիշէլէր եէնիտէն իչիլուպ պօշալտը , օ է՛նտատէ Ժան-Ժուտի պիրտէն պիրէ այագա գալդը վէ սարիօշլուղա մահսուս զարիպ պիր չիվէ իլէ միսաֆիրլէրինէ ։

— Արդատաշլա՛ր , սիզէ պիր չէյ թէքլիֆ իտէճէյիմ , պագընըզ ահէնկ նէ գատար լաթիֆ , բարատա եօլունտա , պիր ադտա գատընտար իլէ գօղօլա վէրիպ է՛յլէնմէլիյիզ ... հայտէ կիտէլիմ , գահվէմիզիտէ ոճնրա իչէրիզ , տէտի ։

Ժան-Ժուտինին պու թէքլիֆի տէրհալ թահսին իլէ

գապուլ օլունտու , հէր քէս գօղօլա վէրէրէք ադիմ պիր կիւրիւլթիւ բահըրտը իլէ ավլիյէ է՛նտիլէր ։ օրատա պուլունան մուհաֆըզլարտան իչի քիչի Ժան-Ժուտիյէ եագլաշարագ վէ հէբսինէ պիրտէն պարիտանէ պիր թավը իլէ խիթաթ իտէրէք ։

— Պուրատա պէօյլէ նէլէք կէօմլէքլէ բագա իտիլէմէզ ... հայտէ չըգընըզտա ատատպէ մուվաֆըգ պիր սուրէթտէ էլպիսէնիզի կիյուպ կէյինիզ , տէմէտի իլէ , Ժան-Ժուտի սարիսօշլուգտան վէ հիտտէթտէն քէքէլէյէրէք ։

— Գիմնէ քէյֆիմին քէթիխիտասը օլամազ , մահրաֆ լէթմիշիմ իսթէտիյիմ կիպի է՛յլէնմէյէ հագդըմ վար , տէտի ,

— Խա՛յըը , պու հալտէ բագա իտէմէյէճէքսինիզ ։

— Բագա իտէճէյիզ ...

— Կալիպա չիմտի հէբինիզիտէ տըշարը չըգարաճաղըզ ։

— Հիչ պիր չէյ եարատմազսընըզ ...

Պունլար իչի ազըշարըրպ պօղազ պօղազա կէլէճէքլէրի է՛նտատէ , լօգանթաճը պէօյիւճէք պիր արպէտա զուհուր իտէճէյինտէն խապէրտար օլուպ գօշարագ կէլտի վէ մուհաֆըզլարա ։

— Է՛ֆէնտիլէր , բէճա իտէրիմ , պունլարը պըրագընըզ , հէվա բէք սըճագ օլտուղունտան պիրագ թէնէֆֆիւս իթմէք իսթէյօրլար , պիր ֆէնալըգ իթմէք ֆիքրինտէ տէյիլ-տիրլէր , տէմէտի իւղէրինէ , մուհաֆըզլարտան պիրիսի ։

— Մէյտանտէ պիր գահտէ վէ ուտուլ վար տըր ... հէրքէս թէնպիհաթէ րիայէթի իթմէյէ մէճպուր տըր , տէտի ,

Եէնիտէն պիր մուհավէրէ վէ միւնագաա գաբուսը ա-չըլտը ։ Թէֆէր պու հալէրի կէօրիւպ իչիտիյօր իտի ։ Ժան-Ժուտինին մուհաֆըզա գարշը մուանիհատանէ ըսրար իթտիյինի կէօրիւնճէ , ճանը սըգըլըպ մըրըլտանարագ ։

— Շիմտի եագայը էլէ վէրէճէք , մէսէլէ թէվգըֆա միւնճէը օլարագ , իսթիճվապէ գալգըշըլաճագ , քէնտիսի սէրիօշ , ագլը պաշընտա տէյիլ , ազըընտան պիր սէօզ գա-

չըրաճագ օլուրսա հէր չէյ մահվ օլաճագ տըր . մուտախէլէ իթմէլիյիմ , ատ , վէ հէման գալապալըդը հարըպ կէչէրէք զաթէն թանըտըդլարընտան օլան մուհաֆըզլարա հագլաշըր , քէնարինին քիմ օլտուղունը անլաթարդման ատնրա դուլագլարընա էյիլիպ ֆըրըլտայարագ .

— Թէվդըֆէ գալդըշմայընըզ , պունլարը պէն նադարը տըզդ ադամտան այըրմայօրում . . . պըրագընըզ նէ խոթէրլէրսէ հարընըլար . իտարէյի մէրքէզիյէտէն վէրիլէն էմր պէյլէ տիր , տէյինճէ , մուհաֆըզ քէնարինի թօրլայըպ բէտէրանէ պիր թամր իլէ աէրիօշլարա .

— Մատէմ քի պուրանըն միչթէրիլէրինտէն իմիշինիպ էյլէնինիպ , ֆագաթ ադլընըդը տա պաշընըդա թօրլայընըզ , տէմէսի իլէ , ժան-ժուսի քէյֆլէնիպ հայդըրարագ .

— Նաշատըն էյլէնճէ . . . հայտէ պադալըմ , ա՛րդ մուղիդա . . . տէր տէմիդ հէրքէս եինէ սըչրատագա պաշլատը :

Թէֆէը , արպէտայը պու հօլտա թէսքինէ մուվաֆֆագ օլտուգտան ատնրա լօգանթատան տրշարը չըդտը . պու էտնատէ լօգանթանըն էօնիւնտէ իրսիդ տարտրդ թագըմընտան իւչ տէօրթ տէղիգանլը , աշադը հօդարը կէղինկյօրլար իտի . Թէֆէը , պու չարդընըտրտան զահիրէն էն զէքի վէ հագըչըդը կէօրիւնէն պիրինին հանընա թէդարրուպ իլէ էլինի ումուդունա վադ իտուպ .

— Տէղիգանլը , պէշ ֆրանգ գազանմագ իտի՞րմիսին , տէտի ,

— կէրչէ՞ք մի սէյլէյօրտունըզ ,

— Էվվէ՛թ ,

— Նէ ալա՛ , պու բարա նէ՞ հարամզադա գազանըլագ ,

Թէֆէը , չըդտանընտան միւհիւրլի պիր մէքթուպ չըգարըպ պու չարդըն տէղիգանլընըն էլինէ վէրմէգլէ .

— Ղայէթ գօրայ պիր խըտմէթ , պունը ալըպ Հօլ-Նուվալ տանա վար լօգանթաճըրընա վէրիր վէ պու ագշամ միտաֆիրլէրի իլէ պիրլիգտէ լօգանթատընտա թատամ իտէն զաթէ թէօլիմ իթմէսինի բէճա իտէրսինիզ . իտմի զարֆըն իւզերինտէ հագըլը տըր , տէտի ,

— Բէք կիւզել , սօնրա .

— Շայէտ լօգանթաճը պու մէքթուպը քիմին թէօլիմ իթտիյինի սօրարսա , Թօյայալ մէյտանընտա , միւսիւ Րընէ Մուլէն թատաֆընտան կէօնտէրիլտիյինի սէօյլէրսին ,

— Թօյայալ մէյտանը . . . Րընէ Մուլէն , պունունտա ունութմամ , ճէվապ պէրլէնէճէ՞ք մի ,

— Խա՛յրը , հէրսի պու գատար ,

— Էօյլէ իսէ բարայը , բարայը չըգարընըզ ,

Թէֆէը , տէրհալ հայլազը մէրգումըն էլինէ պէշ ֆրանգլըգ պիր սիքքէ սրդըշարըտը քի սէվինճինտէն սըչրայարագ , իւչ պէշ ատրմտա Հօլ-Նուվալ լօգանթատընա կիրտի . Թէֆէը տէ պիրագ իլէրի կիտուպ պուրմարըն օպիր ճիտի . Թէֆէը տէ պիրագ իլէրի կիտուպ պուրմարըն օպիր ճիհէթինտէ պիր քիշէյէ կիպլէնտի վէ կէօզէրինի լօգանթանըն գաբուսընա աթի իթտի ,

Մէքթուպը թէօլիմէ մէմուր օլան տէլիգանլը , վազիֆէսինի հօլը իլէ իյֆա իթմիշ վէ լօգանթաճըրընը սուալինէ չու ճէվապը վէրմիշ իտի .

— Պու մէքթուպ , Հօայալ մէյտանընտա վէ Րընէ Մուլէն նամընտա պիր զաթ թատաֆընտան կէօնտէրիլմիշ տիր ,

Պու էտնատէ գարըշըգը բագա հավասընա տա հէնուզ նիհայէթ վէրիլէրէք , ժան-ժուսի միտաֆիրլէրի իլէ պէրտպէր գահվէլէրինի իչմէք իւզէրէ նինէ թատամ սալօնընա կէլմիչլէր իտի , լօգանթաճը գուրնագ խըրտըզա հագլաշըպ մէքթուպը իրայէ իտէրէք .

— Սիպին իչին չիմուի չու մէքթուպը կէթիրտիկտը , տէյինճէ , ժան-ժուսի միւթէհայըրանէ պիր թամր իլէ քէֆէլէյէրէք .

— Պէնիմ իշին պիր մէքմուզ հա՛. ահայիպ, պու մէքթուզ նէրտէն կէլիյօր, ահէ՛ն.

— Բօյլալ մէ յաանբնաան.

— Հիչ չիւպհէ իմմէմ քի Բրնէճէն ալը.

— Լէվկ՛ի, միւսիւ Բրնէ Մուլէն թաւաֆֆրնաան.

— Ա՛հ, նէ էյի չօճուգ ալը. միւթլագա պէ յանը իմիսլար իլէ կէլէմէյճէ յինէ պիլտիրմէ՛ք իսթէմիյօր ալը. իսաապէթ, պագալըմ նէ՞ նապըյօր.

Ժան-Ժուան գարֆը եըրմուզ աչար վէ հասմի օթուզու չու սամիրըլարը քէնտի քէնտինէ օգունտաղա պաշլատը.

«Ախպաապաշ, սանա չիֆտհէն ահէյլէյճէկիմ պագը էապագ մէօնէ Բօլ-Նուվարա պուլուանմայաճաղըմ, ֆամ ահէնտահ միւթլագա պու կիճէ իշինտահ կէօրմէլիյիմ. էապը պահս պիլտիրմիպ մէահլէ ալը. իշ գայէթ մու հիմմ, պէնան պիր սապըգա ֆէյմ իմմէյէ պիլէ միւսապա ահէյել ալը. ահէնէ Պէլվիլ ահմմինտահ քէսին իգամէթ կէօհնտաա պէ յէյճէկիմ. միւթլագա պու լայրտըմ, էօղաա հէր շէյ մահվ օլաճագ ալը.»

«Բրնէ Մուլէն»

Ժօրժ իլէ Գըլօկյանըն էակի շէրիքը ճինայէթի, էյինի միւթթասըլ թէր ապտուգաա օլան ահլինտա վաղ իմոհ, պիլա իհթիյաթ մէքմուզ էյինտահն ահուշոհ վէ քէնտի քէնտինէ.

— Հէր շէյ մահվ օլաճագտըր, միւթլագա իշին իշինտահ պիր միհնագաա վար... Բրնէ պէնի կէօրմէ՛ք իսթէյօր... պէնի պէ յէյճէ՛ք իմիր... Հէմուն գալգըգ կիմմէյիմիմ, ահէյս մըրըլտահնաթգուսան ահնրա իւքսէք սէտա իլէ արգաադաշլարընա խրմազ խահրէ՛ք.

— Շիմուի սաաթ գա՞շ, ահէյս օգունար իւգէյինէ, հէրէքտահէն էվվել յօղանմագը ճէվապէ տաավրնաթագ.

— Նարը կկէճէյի ճն տապըգաաա կէշկյօր... ահէ՛ն

— Պիրիսինի կէօնահէրինգ ահնա պիր արապա պուլաան կէմիրսին, բէահնկօմբմ նէ՞րէ՛ք.

Մինճօլէ ահէրհալ սապնան պիր քիշինահ տապրմիշ օրան էշնագի ճագ լաշար. պու էանտահ ժան-Ժուան արգադաադշլարընա խրմազ իլէ ճօպհէ ահէօգնէ ահմամ խաուգ.

— Չօճուգ լայրմ... քիշինգ պիր իշ գուհար իմմիշ օլմադըգա, գ ապգըգ կիմմէյէգիմ գարուրի ալը, ֆագահմ չօգ սիւրմէզ... Իգի սաաթա գաաար կէլիրմ, լաքին բէահնկօմբմ նէ՞րէ՛ք, ահէր ահմէզ, Մինճօլէ հէմուն բէահնկօմբնը ուհուգլարը իւգէրինէ վաղ խահրէ՛ք.

— Իշմի՛ք գուրաաա, սապըրսըգըգ իմմէ՛ք, ահէ՛ն.

42

Ժան-Ժուան ահէրհալ սապնաան տրշարը ֆրրլաագը, հարագնահմբնաա մուվագինէմի օլմաագրընաան մէրսիվէնահէն ճուվարանահճագ կիպի կէօրիւնիյօր իսի. պուննն արգաագ արքա Մինճօլէ ահ քհանէ՛յ ահէգսիմէ՛քսիգին ահավշար.

Ժան-Ժուանինն սահմիլիլէրի միյանընաաա Ագալինիս լագաագը իլէ ճաաա խահրէն գիր ահնէմ.

— Իշմի՛ք, ագարդը քճագրաա բարչաօրնրաաա գուրաաա ունուհմուշ, կէլահյի գէհան էյինէ իմէ՛ք իսթէյիմ իսի՛ք... ահէյրի՛ք էյիլահ, մէքմուզը ալրգ հէհան ճէգինէ ահմագ, չահկրաա իմէքրար բագս հէվալարը չամնագա գաշլահար.

Գարինին քհրահէ մնալուժ օրաա կէրէ՛ք սիր քի Մինճօլէ, չօգ գէհանահան գիրի աշրմնգ ահվաահրնաաա գուրաադա չրգագանը, ժան-Ժուանինն բէահնկօմբնը կէմիրսիգին էանահէ ճէգինահէն ալմրշ վէ ահրվէմինին մրգ ահրնաա վագրի օլմագ էմէյի իլէ. մուվագ գահմէն լօղանմահան չրգրգ կիմմրշ իսի.

Խապիսը մէրգուտ, Գըլխէն պուլվարընտան սաթաըլը արըտաս պօշ պիր արապա կէօրիւպ տուրտուրմաը. արապաճըներն բաղտաներ բէշին վէրմէք չարմիը իւէ Բօղ-Նուվարէ կէօմիւրիւպ կէմիրմէնին պէշ ֆըրանգա բաղարըլըգ իմիտ.

Արապա հարաբէմ իտեր իմիտէգ Մինեօղէ քէմանի թէէսիր իւէ ճէպինտէն չըզտաներ չըգարտագ ութրհալ աշաը, պանդա գայիմէլէրինէ տօգունուտու էանատէ բարմնագլարը խաֆիֆ պիր տուբէմատ իմիմբէյօր իտի. Ֆագաթ պուժէսրէմ վէ մանգուզկէմի ապիմ պիր քէտեր ու մէյուսիկէմէ թէպակ օլտու. Հավրատա գայիմէլէր իւէ տօղու կէօրմիւյի չըզտան հէման պօշ ութնէպիլէճէք պիր հալաէ պուլունույօր իտի. ճան սըգընմըտը իւէ մըրըլտանատագ.

— Հայ Ալտահ պէլատրնը վէրտին, տագըն իտապիս հէրիֆ բարակարընը քէամիլէն տարի իմիտիշ օլմատըն... տանան շուտա պիր սըգգաֆմա պագայըմ, ությէրէք հէման պիր չամնալը քիպրիմի չագտը, կէնճ ճանքէտճի քիպրիմին գիյատը իւէ հագըգաֆտա վագըֆ օլուպ տուրամըրնը էքչիտէրէք.

— Իրի պին պէշ ճիւզ ֆըրանգատան պաշգա պիր շէյ ճօգ... պէն իտէ պիր իտապինէյ մնալը օլաճագըմ ությի ութվինէյօր իտիմ... Նե հալ իտէ ճինէ հիշտէն էյի ութը, պուրատայը քէմանի սըգգաֆմա տագլատնալըյըմ, չըզտաներտա պաշգա պիր շէյ ճօգ, պու պօմ պօշ մէշին բարչտասրնը ճանդնմտա պուլունաբրմնագ հէր հալաէ վէճամէմ վէ մէտուվկէմի մնճիպ պիր շէյ ութը. պուդնը ամըր վէրմէլի, ութտի.

Մինեօղէ ութրհալ արապաներն ճամիլարընտան պիրինի էնութրէրէք, էլինտէքի չըզտաները գալարըրըգ ամըր վէրտի.

Մինեօղէնինն ամթագրը մնհատա չըզտան. Ամրմամէրտամ տագտաղը իւէ Գէրլինն տագտաղը քիւշէնինտէ վէ իտալի արտատար ճիվորընտատա, պիր արտագալըգըն գարտատը էօնինէնէ ութշտի.

Կէնճ ճանքէտճի, չըզտանը Ֆըրլտատրագ ամթագրագտան պիր ագ ճօղտա արտագտատան էնիպ տուր պիր տագտաղա ագրատը, գահիրէն կէօրիւնիւշիւ էակի պիր իտանէնինն էօնինէնէ կէ-

լինճէ, ճէպինտէն քիպրտա աչմնագա մնտատտա պիր ամէրիք բարչտասը չըգարտը, գարտայը աչտը վէ գարանըրգ պիր ճօղտա ագրըգ կէօղտէն նիհատն օլտու.

Գէշ տագըգտա ճօղտա թէէքրտար կէլիպ պինտագ կէլտիկ արագագյա բարիպ օլարագ արտագաճըյտա Բօղ-Նուվարէ տօգրտու Հարաբէմ էմիրինի վէրտի. Արտագաճը Հարաբէմ իմիտի, Մինեօղէ քէնտի քէնտինէ.

— Ակրմըգ գայիմէլէրը գօրգուլաճագ պիր էէրատէ ամէյիկ, շէմիճան պիրէ պուլտանագ... չըզտաներտա էլէ կէչէճէք օլուրտա, ճօղտա կիտէք իքէն պիրիտի տուշիւրմուշ գանն օլտնճագագ տըր, ատի.

Մինեօղէ, Բօղ-Նուվարէ վագրել օլտուղու էանատէ բագտ հէվատրնըն ճան գրտմը ամէտամ իտիյօր իտի. Ժան-Ժաքընինն միտամիրըէրի քէօր ամէրճաշ օլտուգտրը Հալաէ կէնճ ճանքէճինինն պիրտէն պիրէ իտագամը վիճուտա իմիտիյինի կէօրիւնճէ, իշլէրինտէն պիրտի.

— Ա՜հ, շէմիճան... նէ՞քամէն կէլիյօրտաւն, ատի.

— Պիր ագ ճանա իմիտամ, բագտ իտէն գատընըտար իճինտէ ագրըճա պիր շէյ վար քի պէնի կէօպինէ քէտտրտի, ճարրն պիրիքիպ գճուշմագա գարատ վէրտիք, արմըգ մէտէրէմիմ ճան ամրմէճէտ տիր. տօղտաւրընըգ, տօղտաւրընդագտա չուրնրն աշգընտա պէնտէ իշէյմ...

Բօղ-Նուվար լօգանմատընտա պու Հալէը կէշտիյի էանատէ, Սէն-Ժէրմէն ամմիինտէ քէտյին ութգ Տրլամիտուվօտիյօնրն իտահար իմէտարտու Ֆընտա օլուգ, պիշտրէ Պէրթին իլմիճա իլլէմիշ օլտուղու քէօշգտէտէ, պիգճէ անտամագա չաճուն պագը Հալէը ճէրիյան իտիյը իտի.

Կիճէնինն ատամի տօգուգը չալըյօր իտի, Լիմիլէն Լօրիյո իւէ Բլնճէ Մուլէն իտամմանրն Համիգը էանընտատա օմմուտուշտար իտի.

Լիմիլէնինն ատարդ իտրամէմճիտի օլան Ֆըրանտատագ, ատիտի իտրամէմլէր իւէ մէշգուլ օլույօր իտի. ԷՀմիմէնինն իտատ-

թալըղը եւ ըզ ոտգան ակրկնէաւ իճագամէ մուպէտել օմուշ, արթըղ ակօզ ակօղկեմկյեաւ պաշլամիշ խոր։

Նէզոմնեաւ պուլունան էրի սաարդ ոտօմթար, քէնոթէրինէ մուհապէմէ ակլակէմ խուճէզ պիր սուրէմաւ թէպէսուտ խաէն կէնճ գըղըն եւ ուդուրնէ պագըղ, քէսպը մէսրէմ իմմէքտաւ խոխլէր, պիր ապալըղ Պէրթ պուՆլատա էլէբինի ուզաարդ գոճի պիր սէտա իլէ։

— Տօմթա՛ըրմ, նէ գաասար լոմթգրեաթաբնըզ, ակոթ։

Պիչաբէնին ուզոմթարդը էլէկտաէն պիրինի Ըրնէ թուխթուպ քէմնի մուհապէմէ սըզ տը, ակիկէրինիաւ կէնճ ոտգթօր թուխթուպ ատատագլարընա եագլաշարըտրդը սըրտաա, եէմիւէ։

— Ադիկմ ոտգթօր, արթըղ սէնաւ գօրդուլաճագ պիր հալ կէօրէմէ յօրտաՆըզ, ակյո՞լ մի, ակյա ատրտա։

— Էվէ՛թ, արթըղ քուվվէնէ քէսպը իճագամ խոխնէզ։

— Տէմէք օլա՛յօր քի բէք չարըզ խաաէյի սըհհէթ իաակէյիմ։

— Էվէ՛թ, պիր գաչ կիւն ատահա եամթարդտան ատնտա, թէատրիճէն ալըշտըրմազ իչին սէզի պիր ագ եիւրիւթմէյէ պաշլայաճագդըզ։

— Պիլմէնիզ, պիլմէնիզ եամթագտա կէշիւրտիյիմ կիւնէլէր պանա նէ գաասար ուզուն կէլիյօր. ա՛հ... խուտաա էլէ աճիզ հալաէ պուլունուզ պիր իշ եաթամնամազ...

Ըրնէ. – Ակվկվլի չօճուգ, օ խէյալամթը պիհնինիզաէն աէճ խոխնէզ... պիզ էմիչէն իլէ պէրաաբէր հէր շէյի տիւշնինա չալըշըյօրուգ, սիզ ինանիմիզաէ գայէթ մուգատտէա վէ գըյմէթտաարընըզ, սիզի գուարէմինիզին թէպիւգ խմմէյէնէյի խուտուտաթաէ մէյտա պըրագմամազ, չալըշմազ պիզիմ վազիճէմիզ տիր, խուճա խաէրիմ քի եագընտա պիր նէյինէճ խոմիհատալինէ մուվաֆֆագ օլաճաղդըզ...

— (Մէյտանէ պաշընը տալայըզ տօղրուլատագ.) Ատլ տա խուճատաւ օլմայընըզ, պէն եանընդըգտա պուլունմատգճա հիչ պիր վէճհ իլէ մուվաֆագըյէթի հասըլ խաէմէզնէզ, գիրա հէնուգ պիր շէյէ վազրճի աէյիլէմէքտէն մէն իմմանիզ գատար պէնի աէօզ աէօյլէմէքտէն մէն իմմանիզ, պէնաէ իմմաաթ իմմաիմ. Գագաթ նէ գատար մուգիմարդ օլտուգումը, նէ իչինիմիչիմի վէ նէ կէօրտիւյիւմիւ պիլմէյօրտուՆըզ... ա՛հ, ալչագլար...

Կէնճ գըղըն եանընագլարը գըղտանագա վէ կէօղէրի բարլամագա պաշլատը, տօղմթօր թէլաշ վէ մէրագ իլէ.

— Գէրմճիյիմ, քէնոթինիզի իւմմէյինիզ... պու շիտաէթի իէէսիւ սիզէ պիր Գէնագլըգ իւրտա խաէպիլիր, աէմէկո իւղէրինէ, գէվալը նէմիմէ ճէպըը նէգճա իլէ թէպէսիմ խաէրէք.

— Գօրգմայընըզ, ակոթ, էմիւէն աէօգուՆէ ակվամ իլէ.

— Եմնիյէ գատար հալինիզտաէ աէագամ վէ մէմանէմ էաէրի կէօրէմէմիյիմ իչին, պիր թէատրոթգիք խաէրանինզ գօրդուտաը իլէ սիզի աէօյլէմէքտէն մէն իմմանիմ, պու կիւն խաէ էագագը ըգիմըրտագընըզդա վագըճի օլմայը նիհայէթ աէրէճէտ արզու խոխյօրուգ, միւթէէսիր օլմազտըգըն պէ յանը հալ իմմէնիզի բէճա խաէրիմ, ակոթ.

— Թէք ալա, պաշըմա կէլէն հալէրի աէրին պիր գան իլէ նագլ խաէճէյիմ... սիզ սօրաՆըզ պէնաէ ճէվապ վէրէյիմ.

Ըրնէ. – Ակվկվլի չօճուգ, էվվէլա սիզէ չունը սօրաճաղըմ, կիւյա պէն կէօնտէրմիշիմ կիզի օտանըզդա գատար չըգըզ կէլէն ատէմիէրի նամ՞ըզ թէագըզ իմմանիզ.

Պէրթ. – (Հայրէթլէ.) ԳուՆը սիզ պիլմէյօ՞ղսունուզ.

Ըրնէ. – Էվվէ՛թ, պուՆըտա վէ տահա տայըր չէյէրիւաէ պիւկյօրուգ, գագաթ թէէքրար սօրուգ անլայաճագըՆըզ չէյէրտաէ վար.

Չէվալը եէմիմէ, գայէթ խաճիճ պիր աէս իլէ օղուլյանլարըմըզըն պէրմաճիկ վագըճի օլտուգըրը հալէրի հի-

քեայէյէ պաշլատը, էթիկէն իլէ մաքինաճը քէմալի հայրէթլէ վէ վիճուալերի թիթրէմէքտէ օլտուղու հալտէ տինլէյօրլար իտի։

Մայիգայի խէվֆ ու տէհշէթլէ վէ պիլա իխթիյար իքնասինին լիսանընտան տա տիլխըրրաշ վէ զարիպ պիր ֆէրեաա գօբը վէրտի, միւթէագիպլէն Րընէ.

— Ա՜հ, ալչագլար, ճէնապալը Հադդ ատիլ տիր, պէօյլէ պիր ճինայէթի, պէօյլէ պիր խայինանէ թէշէպպիւսի միւմքին տէյիլ ճէզասըզ պըրադմայաճագ տըր, տէտիկի կիպի, կէնճ թապիպ տախի ադիմ պիր հէյէճան վէ թէէսսիւր իլէ։

— Ատալէթը Իլահիյէ Պըրունվայէ թապիպլինին գաթիլլէրինի տէ միւթլագա բէնչէյի միւճադաթա տիւչար իտէճէք տիր։ Էվվէլթ եէմին իտէրիմ քի Սէյն-Ժագ կէչիտինտէ մադլումէն իտամ իտիլէն Ֆօլ լը Բէվվայէնին նամընա սիւրիւլէն լէքէյի տէ, տէսթը ատալէթ թէմիզլէյէճէք տիր, տէտի։

Պէրթ, սէվտիյինին լիսանընտան պու սէօզլէրի իշիտինճէ վիճուտինին հէր զէրրէսի թիթրէմէյէ պաշլատը, էլլէրի իլէ մնամար քէսիլմիշ օլան եիւզիւնիւ սէթը իտուպ քէքլէյէրէք։

— Պու միւտհիշ սըրրը սիզէ քիմ իֆշա էթտի, տէյտու սօրտու։

— Ֆիմնէ սէօյլէմէտի, պէնտէ անլատմադ իչին հիչ պիր շէյ եապմատըմ, պու սէօզիւմիւն սըհհէթինէտ ճէնապալը Հադդ շահիտ տիր։ Գատէր վէ թէսատուֆ, եիրմի սէնէ էվվէլ «Նէօյլի քէօրրիւսի մէսէլէսի» սէրլէվհասը իլէ բույէթի օլունան պիր տավանըն զապթ ճէրիտէսինի էլիմէ կէչիրտի, պունը օդուտում, վալիտէճիյինիզին Մօնթիչիչէ նամընը նահադ եէրէ լէքէտար իտիլմիշ պիր նամէ պէտէլ օլտուղունը հըսա էթտիմ, օ մադլում, օ պիչարէ ատէմին քէրիմէսի օլտուղունըզը անլատըմ, պիր զէման սիզի թանըեատմայարադ նամուս վէ իֆֆէթինիզ ալէյհինտէ շիւպհէլէրը հասըլ էթտիյիմ վէ պու եիւզտէնտէ պաշդաճա մուզթարրըզ

օլմանըզա սէպէպիյէթի վէրտիյիմ իչին, իչթէ չիմտի այագլարընըզա գարանարագ աֆվընըզը իսթիրհամ իտիյօրսուտ, գուսուրսումը աֆվ էթ Պէրթճիյիմ, պէնի աֆվ էթ...

Էթիկէն պու սէօզլէրի տէյուպ տիզ չէօքէրէք եաթաղըն այագ ուճունա գարանտը, միւթէագիպլէն կէօզ եաշլարը իլէ զէվալը եէթիմէնին էլլէրինի ըսլաթտը։

Րընէ տէ շու հալտէն նէհայէթի տէրէճէտէ միւթէէսսիր օլտու, հէյէճան վէ թէէսսիր իլէ բէք կիւճ նէֆէս ալմադա պաշլայան զէվալը խասթա իսէ, էթիկէնէ.

— Բէտէրմին մասուտէն վէ մադլուտէն իտամ իտիլտիկէ սիզտէ գանի օլտուֆրմուսունըզ, տէտի։

— Գանի օլան եաալընըզ պէն տէյիլիմ մասումաղէյ, էն զիյատէ սէվտիյիմ սաաըզ տօսթլարըմտան վէ սաոլիյէճէ մինասիպէթի օլանլար միյանընտա, իհտիաղը շան ու մուվաֆֆագըյէթի իթմիշ կէնճ պիր զաթ տա հըսսիյաթընա միւշթէրէք տիր. օ տա իյճապը հալտէ մադլում բէտէրմինիզին իտաէյի շէրէֆ ու նամուսը իչին, լազըմ կէլէն միւտաֆֆա վազիֆէսինի պիզզաթ տէրիւհտէ իտէճէյինէ տայըր գաթի սէօզ վէրիյօր։

— (Թէէսսիր վէ հէյէճան իլէ) Ա՜հ, պունճա զէմանտէն պէրի ինթիզար իտիլէն օ կիւն նէ՞ զէման հուլուլ իտէճէք։

— Եագընտա պաղը տէլիլլէր էլտէ իտիլէճէք քի, իչթէ օ զէման միւնթազըր օլան կիւն հուլուլ իթմիշ տէմէք տիր։

Րընէ. – (Հայդըրտագ.) Ա՜հ, օ տէլիլլէր էլիմիզտէ իտի. ճինայէթին շահիտի Ժան-Ժուտի տիր, հէմտէ միւճէսսէմ պիր շահիտ, նէ չարէ քի գաչըրտըգ, ֆագաթ եագընտա եինէ պէն էլէ կէչիրէճէյիմ...

Պէրթ. – (Ցէրին պիր ահ չէքէրէք.) Ալլահ վէրսինտէ էլէ կէչիրիլսին. ֆագաթ տօսթլարըմ, սիզ... սիզ նէ՞ եաբտընըզ...

43

Մաքինաճը, միսթրէս տիգ Թուրէնին գօնադընաա վէրիլէն օեուընըն պու գաաընաա նէ աերէճէ թէէսիր իմաթյինի, Ֆըրէտըրիգ Պէրար նամը իլէ չէրիքը ճինայէթինի կէօրիսպ թանըտըգտան պիր գաչ սաաթ սօնրա, ժան-Ժուտինինն նէ սուրէթլէ զայպ օլտուղունը հէքեայէ իմաթ. Պէրթ մաքինաճընըն սէզլէրինի տինլէտիքտէն սօնրա.

— Իչթէ իւզերիմէ հիճիւմ խտուպ պէնի ճէրիհէաար խտէն ևինէ օ ալչագ տըր.

— Էվվէ՛թ սէվկիւլի չօճուգ, օ ալչագ տըր.

— Օ գաաընըն ճինայէթ չէրիքլէրինտէն պուլունտուղունա գանաաթ հասըլ իմաթինի՞զ մի.

— Էվվէ՛թ, ֆագաթ ալէյհինիզ վուգու պուլան թէչէպիւսաթը խայինանէյէ, պու գաաընըն իչթիրաքը նօգտըր զանն իտէրիմ.

— Իգամէթկճահըմա կիմթինի՞զ մի.

— Էվվէ՛թ կիմթիմ, չայէտ սիզի սօրանլար օլուրսա պիր քէօյտէ պուլունտուղունըզտան պահս իմժէօինիտէ, գաբուճը գաաընա թէնպիհ իմթիմ.

— Բէք էյի իմմիչսինիզ... ֆագաթ պիր չէյ պէնճէ մուճիպի մէրագ օլույօր.

— Նէ՞ կիպի.

— Բարալարընըզ, աերվէթինիզէ տայըր օլան էվրագ վէ սէնէտաթ օտամտա պուլունույօր, անլերի ալտընը՞զ մը.

— Խա՛յըր.

— Ալմալը իտինիզ... պիրա Իօայալ մէյտանընտա վուգու պուլան հալլէր, Նօթըր Տամ տը Շան սօգտաղընտաատա թէճէտտիւտ իտէպիլիր.

— Բէք ատղրու.

— Հէման պու կիճէ կիտուպ սիզէ այըտ օլան շէյլէրի ալընըզ վէ բէճա իտէրիմ պանա պիր գաչ չամաչըր կէթիրինիզ.

— Բէք կիւզել, հէման չիմտի կիտէրիմ վէ պիր սաաթա գատար կէլիրիմ.

Լէթիյէն. – Ալտեթինիզէ գատար պէն սիզի պուրատա պէքլէրիմ.

Մաքինաճը Նօթըր Տամ տը Շան սօգտաղընա միւթէվէճճիւհէն ևօլա տիւզէլտի, գարուճը գաաընը ևամմադ իւզրէ խբէն պիրտէն պիրէ Իընէյի կէօրիւնճէ.

— Ա՛հ, միսիւ Իընէ սի՞զմիսինիզ, տէյու Հայգըրտը.

— Էվվէլթ հանըմճըղըմ.

— Մատամազէլ Պէրթ պուլունտո՞ւմը, պիչարէյէ սաայըր նէ՞ հէվաստիս վար.

— Բէնտիսինի պուլտուգ...

— Օ՛հ, օ՛հ, պու պանա բէք գիյատէ մէրագ օլմուշ խտի, չիմտի նէ՞րէտէ...

— Բէօյտէ, տօսթլարընըն ևանընտա պուլունույօր.

— Խասթա մասթա տէյիլ տիր ևա.

— Խա՛յըր, օն պէշ կիւնէ գատար տայիրէօինէ կէլէպիլիր, քէնտիսինէ պիր աղ էսլապ ալըպ կէօթիւրմէք իչին կէլտիմ.

— Օ հալտէ քէնտի նամընա իւչ տէօրթ կիւն էվվէլ կէլէն պիր մէքթուպտա կէօթիւրիւր թէսլիմ իտէրսինիզ, տէյի՞լ մի, պու մէքթուպ Հավրտան կէօնտէրիլմիչ խտի.

— Հա՛յ հա՛յ, կէօթիւրիւր վէրիրիմ.

Իընէ, գաբուճը գաաընըն ուզաթտըղը մէքթուպը ալըպ ճէպինէ ամթըզտան սօնրա.

— Ալթըզ պիր աղ եօգուրը չըգայըմտա խըտմէթիմի կիճա իտէյիմ, տէյէրէք, մէրտիվէնտէն չըգըպ կինէլէրճէ քիմսէնին այագ պատմատըղը օտայա կիրտի. օն տագըղա

ասնրա քէնտինէ միւթէալիզ էվրագ իլէ լուզումը գատար չամաշըր ալարագ աշաղը էնտի, հէման գաբուճը գատընա վէտա իտուպ եօլա տիւզէլտի, էթիկէն հալա ան պէ ան զաաֆ վէ եօրկունլուղը արթմագտա օլան գէվալը եէթիմէնին եանընտա պուլունույօր իտի. Ըընէ օտայա կիրեր կիրմէզ Պերթէ.

— Սէվկիլի չօճուգ, իշթէ ալուգու իթտիկինիզ չէյլերի ալըպ կէթիրտիմ, օլանճա սէրվէթի վէ էվրագըմնա ճէպիմտէ տիր, պունլարըտա տօգթօրըն եէտը էմանէթինէ թէվտի իտէճէյիմ, տէտի.

էթիկէն. – Սրթըգ պիզ չէքիլէյիմ, վագըթ կէճիքտի, գէվալը Պերթտէ իտթիրահէթէ միւհթաճ տըր.

Ըընէ. – Ֆագաթ ույումազտան էվվէլ շու մէքթուպը օգումալը տըր...

Մաքինաճը գաբուճը գատընըն վէրտիյի մէքթուպը եաթաղըն քէնարընա վազ իթտիկինտէ, Պերթ հայրէթլէ.

— Պէնիմ իշին պիր մէքթուպ հա՛, պանա քիմ մէքթուպ կէօնտէրտիճէք, տէյու մըրըլտանտը.

Ըընէ. – Պիլմէյօրում, կէլէլի իւչ տէօրթ կիւն օլմուշ, Հավրտան կէօնտէրիլմիշ...

— Հավրտա՞ն մը, պէնիմ օրատա պիր թանըտըղըմ եօգ...

— Օգուրսուզճա անլարսընըզ.

Պերթ մէքթուպըն տահա իւչ սաթըրլարընը կէօզտէն կէչիրտիյի էնտատէ մէսէրրէթէ տէլալէթի իտէճէք պիր հայրէթ ըզհար իտինճէ, էթիկէն իլէ Ըընէ պիր աղըզտան.

— Նէ՞ տիր, նէ՞ վար, տէյու հայգըրտըրլար.

— Պու մէքթուպ ժան-ժուաիտէն տիր... պու ագշամ սաաթ ալթըտա Բօլ-Նուվար լօգանթասընտա պիր զիյաֆէթի վէրճէյինի վէ պու զիյաֆէթտէ սիզի պէքլէտիյինի եազըյօր.

— կէրչէ՞ք մի, կէրչէ՞ք մի սէօյլէյօրսունըզ.

— Ալընըզ պիր քէրճէտէ սիզ օգույունըզ.

Ըընէ, թիթրէք էլլերի իլէ մէքթուպը ալըպ պիզգաթ օգուտուգտան սօնրա հայդըրտագ.

— Ժան-Ժուտի Բարիզտէ, պէնի կէօրմէք իսթէյօր... արթըզ պունտան սօնրա թալիհին միւսաատաթընա մնզհար օլաճաղըմըզ անլաշըլըյօր, ա՛հ տօգթօր, պիր տագըզա ֆէվթ իտէճէք զէման տէյիլ, կիտիպ քէնտինէն պուլմալըյըմ, միւթրէա տիգ Թուրէնին գօնաղընտան աշըրտըզը էվրագը պու կիճէ էլէ կէչիրմէյիպ... տէտի.

էթիկէն. – (Թէլաշ վէ սիւրաթլա.) Պէնտէ սիզե բէճագաթ իտէրիմ...

Ըընէ. – (Պերթէ խիթաապէն.) Սէվկիլի չօճուգ, ճէսարէթ վէ իթիմատընըզը մուհաֆազա իտինիզ, արթըզ իգպալիմիզին քէվքէպի բարլայօր.

Պերթ. – (Մահզունանէ պօյնունը պիւքէրէք.) Կիտինիզ, կիտինիզ տօսթլարըմ... պէնտէ պուրատա սիզին իչին տուա իլէ մէշղուլ օլուրում,

Պու իչի սատըզ տօսթ պիրլիքտէ քէօչքտէն չըգտըլար, սըզը սատըմլար իլէ կիտէյօր իչէն, պիր արապանըն աղըր աղըր քէնտիլէրինէ տօղրու կէլմէքտէ օլտուղունը կէօրտիւլէր. Ըընէ հէման.

— Արապա՛ճը, տօլո՞ւմընըն պօ՞չմընըն, տէյու սէպէյինճէ, արապաճը.

— Արապա պօչ տըր, ֆագաթ հայվանըմ էօրկուն, արթըզ չէքիլիպ եէրիմէ կիտէճէյիմ, տէմէճի իլէ, էթիկէն արապաճընըն քիմ օլտուղունը սէօյնտէն թանըյըպ.

— Ամուճաճըղըմ, տէյու հայդըրտըղընտա, 13 նօմէրօլը արապանըն սահիպի Բիյէր Լօրիյո հայրէթլէ.

— Նասը՞լ, նասը՞լ սէնմիսին, սը՞զմիսինիզ... նէ՞ կիւզէլ պիր թէսատիւֆ, պիր հէվատիս վա՞ր մը, տէյու սօյտու.

— Էվվէթ ամուճաճըղըմ, հէմ բէկ չօգ հէվատիսլէր վար... սիզե գարիպէն անլաթըրըզ, շու սագըզտաա հայ-

վանընըզըն չաթլամասընը կէօղէ ալտըրարագ պիղի ալըպ Բօլ-Նուվար լօգանթասընա կէօթիւրմէլիսինիզ։

— Բէք ալա՛, բէք ալա՛, ամլայընըզ պագալըմ։

Իբի արգասաչ տէրհալ 13 Նօմէրօլը արապայա պինտիլէը, գըրգ տագըդա զարֆընտա արապա Բօլ-Նուվար լօգանթասը էօնիւնտէ տուրտու, միսաֆիրլէրտէն պիրիսի ապարտանըն կիւրիւլթիւսիւնիւ իչիտինճէ։

— Իչթէ ժան-ժուտի կէլիյօր, տէյինճէ, Մինէօլէ օ տէրէճէ գուրնազըզը իլէ պէրապէր մէրագ ու էնտիչէտէն գուրթուլամասը, աճէպա ժան չըղտանընընըն աչըրըլտըղընտան չիւպհէլէնմի՞չ մի իտի։ Մինէօլէ պունը տիւշիւնիւյօր իտի։

Պիր տագըդա սօնրա սիւրաթլա գաբու աչըլարագ Բընէ իլէ տօգթօր սալօնա կիրտիլէր։ Ժան-ժուտինին միսաֆիրլէրի գարշըլարընտա հիչ թանըմասըգլարը պու իբի զաթը կէօրիւնճէ հայրէթլէ սիւքիւթ իթտիլէր։ Բընէ զարիպ պիր նազար իլէ էթրաֆը արաչտըրարագ։

— Էֆէնտիլէ՛ր, ժան-ժուտի պուրատա՞ մը տը, տէյի սօրունճա, Մինէօլէ ճէվապէն։

— Պուրատան գալգըպ կիտէլի պիր չարնէք սաաթ օլույօր, Պէլվիլտէ քեայինի իգամէթկեահընտա պիր զաթ իլէ պուլուշուպ գօնուշմազա գարար վէրմիշլէր, միւզաքէրէլէրի վար իմիշ... անըն իչին գալգըպ կիթտի, տէտի։

Բընէ։ – (Հայգըրարագ.) կիճէ եարըսընտան սօնրա գօնուշմագ օլու՞ր մը...

— Սիղէ հագըգաթը սէօյլէյօրուզ, քէնտիսինի պէքլէյէն զաթ տա Բընէ Մուէզէն նամընտա պիր արգասաչը իմիշ...

Բընէ։ – (Ուժուզլարընը չէքէրէք.) Բընէ Մուէզէն իչթէ պէնիմ... արամըզտա պէօյլէ գարար ֆիլան եօգ իտի։

Մինէօլէ։ – (Կիւլէրէք.) Օ՛ֆ, նէ ալա, նէ ալա, սիզ կիւնահուզտէն պէօյլէ պիր գարարընըզ օլմասընըզընը իստասա

իսիյօրսունըզ, հալ պու քի օ սիղտէն ալտըղը մէքթուպ իւղէրինէ գալտը կիթտի։

Բընէ։ – Մէքթո՞պ մը...

Ժան-ժուտինին տավէթլիլէրինտէն օլուպ օգույանլարըմըզդա թանըթտըղըմըզ Ալինիւա նամ շախս, իչրէթին թէէսիրի էլէ տուտագլարը թիթրէյէրէք։

— Պունըն իսպաթը բէք գօլայ տըր... իչթէ պագընըզ, տէյիպ եէրտէն ալըպ սագլատըղը մէքթուպը ճէպինտէն չըգարտը, Բընէ գաբարճասընա մէքթուպը ալըպ աչար աչմազ խէվֆ ու տէհշէթ իլէ պիր ատըմ կէրի չէքիլտի։ Հազըրսուն իսէ հէր պիր աղըզտան։

— Նէ՞ վար, նէ՞ օլմուշ, տէյու հայդըրտըգլարընտա, Բընէ։

— Նէ՞ օլաճագ, իհթիմալ քի շու սաաթտա ժան-ժուտիտէ էսէրը հայաթ գալմամըշ տըր... տէտի։

Մինէօլէ։ – (Հայգըրարագ.) Նէտե՞ն պիլիյօրսունըզ...

Բընէ։ – (Թէնտի քէնտինէ մըրթըտանարագ.) Եինէ պունի եազը... (Միւթէագըպէն էթիյէնէ թէվճիհի խըթապ իտէրէք) Պէրթէ եարտըգլարը կիպի, ժան-ժուտիյիտէ պիր տուզաղա տիւշիւրմէք իչին պէնիմ նամըմ գուլլանըլմըշ... չաբըգ, չաբըգ կէլինիզ, պէլքի վագթինտէ եէթիչէմէյիզ, կէճ գալըրըզ...

Բընէ, ժան-ժուտինին միւսաֆիրլէրինի հայրէթ իչինտէ թէրք իլէ էթիյէնին գօլընտան թոլթուպ սիւրիւքլէրճէսինէ տըշարը չըգարտը, իհթիյար Լօրիյօ եէկէնի իլէ մաքինաճընըն թէքրար նէզտինէ կէլտիքլէրինի կէօրիւնճէ։

— Է՛յ, արատըղընըզ ատէմի պուլտունը՞զ մը, տէյու սօրտուղունտա, մաքինաճը։

— Արատըղըմըզ ատէմ չու տագըդատա եա գաթէլ օլունտու վէ եա գաթէլ իտիմէք իւղրէ տիր, չաբըգ, չաբըգ պիղի Պէլվիլէ կէօթիւրիւնիւզ, տէտի։

Բիյէր Լօրիյօ։ – Նէ՞ տէյօրսունըզ, չօգ չէյ... չիմտի

պէն օրայա եւինէ պուրատան պիր միւշթէրի կէօթիւրտիւմ քի, օ միւշթէրի Հավրատան կէլմիշ իտի . . .

— Իշթէ օ տըր . ժան-ժուտի տիր, աման աման, չաբըգ կիտէլիմ . . .

Բիչէր Լօրիյօ հէման մէվգըընա պրչրայուպ աթընը գամ-չըլայարագ եօլա տիւղէլտի . քէնտի քէնտինէ .

— Հա՛յ քհաֆիր չէլթան . . . ահ պիլմիշ օլսա իտիմ, ֆագաթ պիլմէյօր իտիմ . . . տէմէքտե իտի .

44

Եինէ օ ագշամ սաաթ օնա տօղրու Հանըի Տըլաթուր-վօտիյօ, միաթրէս տիգ Թուրէնին տավէթինէ իճապէթլէ Պէրլին տօգաղընտաքի մահուտ խանէյէ կիթմիշ իտի, օ ագշամ էվին խանըմը, եանի Դըլօտիյա Վարնի, տօսթլարընտան պաղըլարընը սաաե պիրեր չայ իչիրմէք իւզրէ տավէթ էթմիշ իտի .

Թէչէքքիւլ իտէն ճէմիյէթ ադալարը երիմի քիչիտէն միւրէքքէպ օլուպ, պիզճե մալիւմ օլտուղու վէճհ իլե Հանըի, պու տէֆա վուգու պուլան տավէթէ իճապէթի իչի տէպէ միւաֆէնիտ իտի . Հանըի նէզտինէ մուվասըլէթլէ խթիֆաարը հալ ու խաթրը կիպի մուգաատէմաթտէն սօնրա .

— Ազիզիմ մաատամ, պու ագշամ տօսթումտ էթիյէն Լօրիյոյը պուրատա կէօրէպիլէճճ՞քմիյիմ, տէյու սօրմաը իւզերինէ, միաթրէս տիգ Թուրէն թէպէասիւմ իտերէք շու ճէվապը վէրտի .

— Պու սուալինիզ նէ ճէվապ վէրէճէյիմի պիլէմէյօրում, տօգթօրըմըզ պուրայը թէչրիֆլէրինտե կէրէք թաթրաֆը ճարիյանէմտէն վէ կէրէք քէրիմէմ թաթրաֆընտան, նատըլ պիր մէսիռնիյէթլէ գապուլ օլունաճաղընը բէք ա-

լա պիլտիքլէրի Հալտէ, պիրի էրէյիճէ պիր զէմանտէն պէրի չէրէֆը զիյարէթլէրինտէն մահրում պըրագտըլար . . . ֆագաթ նէ չարէ, քէնտիսինին բէք մէչղուլ օլտուղունը պիլտիյիմիզ իչին թապիյի գուտուրունը աֆվ իտէճէյիզ .

— Ֆիլ Հագըգա մաատամ, տօսթումուզ միւսիւ Էթիյէն բէք մէչղուլ, բէք միւտաֆագըդ պիր գաթ տըր . . . վազիֆէ վէ չալըշմագ ուղրունտա հէր տիւրլի մահզուզիյէթինի ֆէտա իտէր .

Պու արալըգ էվին տօսթլարընտան օլուպ, ճէմիյէթտէ Հազըր պուլունան էլլի եաշընտա գատար պիր պանքէր սէօզէ գալըշարագ . Հանըիյէ խիթապէն .

— Սիզին կիպի տէմէք օլույօր . . . սիզինտե չալըշմագ խուսուսընտա իւչէնմէզ, օսանմազ պիր գաթ օլտուղունուզ հէր քէս նէզտինտե միւտաատտաագ տըր, տէմի .

— Հագըգաթէն էօյլէ տիր միւսիւ, վազիֆէ վէ մէսլէքիմէ միւթէալիզ մէսէլէլէրին թէֆագըգաթը իլէ իչիրտալէն, բէք զիյատէ մահզուզ օլուրում .

Պանքէր . – (Կիւլէրէք .) Տօղրուսը կիւղել մէսլէք, գագաթ թէհլիկէ վէ մուխաթապատընտա բէք պէօյիւք տիր .

Հանըի . – Թէհլիկէ վէ մուխաթապա՞ մը տէմինիզ, նէ տէմէք արզուսընտա պուլունտուղունըզը անլայապիլիրմիյիմ .

— Պու անլաշըլմայագագ պիր շէյ տէյիլ տիր ատատ պիր մէսէլէ . . . պիր ավօգաթըն էն պէօյիւք վազիֆէ վէ հիւնէրի, կիւղել սէօզլէր իլէ հաքիմլերի Հանըլտըգ գանտըրմագ . պիր միւճրիմ վէ միւթէհիմին պէրայէթինի խաթիհատ իլէմէք տէյի՞լ մի . . . Իգթիտարըն էն պէօյիւք տէրէճէսի պու օլմայօ՞ր մը . . .

Հանըի Տըլաթուր-վօտիյօնըն վիճուտինէ պիր լէրզէ արըգ օլտու, իչիթմիյի սէօզլէր մահթուպ օլան նօգթայա վասըլ օլմագ իչին իմքեանպախչ իտիյօր իտի քի, կէնճ ավօգաթ հէման պանքէրէ մուգաապէլէթէն .

— Մխա՛ւ, պու պապաե ալտանըյօրսունըզ զանն խտէրիմ... մուհիմմ պիր ավօգաթ իչին էն պէօյուք հիւնէր վէ ֆաղիէթ, էն պէօյուք մուվաֆադըյէթ, նահազ նէրէ պիր միւճրիմին պէրայէթինի իսթիհսալ էյլէմէք ատյիլ, պիլաքս պիր մասում վէ պիկիւնահը մահքիմ իտէն պիր մահքէմէնին հաքիմիէրինի ույանտըրմազ վէ պէօյլէ պիր մուամէլէտէն մէն էյլէմէք տիր, ատտ։

Հանըի, պու սէօզլէրի սէօյլէր իբէն Եան կէօզիւ իլէ տէ միսթրէս տիգ Թուրէնին եիւզիւնէ պագըյօր իտի. տէսիսքքնար գաապն իտ պու էանատէ սաքիթ պիր հալատ պուլունույօր վէ գուլադ գապարտըպ տըդդամը թամամէ իլէ տինէէսիի կիպի, տավէթչիլէր տախի մէրադլարընատն նախի ավօգաթ իլէ պանքէր պէ յինինտէ ճէրիյան իտէն պու մուհամէրէյի գաթ իթմէյուպ, հէբսիտէ ատդդաթլա տինէլ յօրլար իտի. պանքէր քէլամէ ապաղ իլէ.

— Մխա՛ւ, ճէղա մահքէմէլէրինճէ պիր ատամ իթհամ իտիլէճէյի, հիւքմ օլունաճաղը զէմանն հագդընըզդ օլմ՚ուր մը զանն իտէրսինիզ, տէյու ատրտու.

— Էվէ՛թ... օլուր վէ օլույօր զանն իտէրիմ, մէհամքիմ վէ զապթ ճէրիտէլէրինէ միւթաճաաթ օլունուրսա բէք չօգ տէլիլէր կէօրիւլէպիլիր.

— Զանն իտէրսէմ Լիյօն բօսթա մէսէլէսինտէն պահս իտէճէքսինիզ...

— Օ տա վար, տահա բէք չօգ տէլիլէր մէվճուտ տըր, պէնտէնիզ պունըստան նալընըզ գապիւի հալ վէ թէճրիտըդ օլան մէսէլէլէր իլէ մէշղուլ օլույօրսմ, իշլէրինտէ էօյլէլէրի վար քի գարանլըզ իլէ մուհամ պուլունույօր, իշթէ ատըլ պէօյլէլէրին հատտ ու հիսապը եօղ տըր...

— Հատտ ու հիսապը եօ՞ղ մը...

— Էվէ՛թ միւսիւ.

— Պու գապիւտէն հիչ պիր պիլտիյինիզ վա՞ր մը.

— Էվէ՛թ միւսիւ, միւսաատէ պուրսըրանըզտա սիզէ

պունըստան էն ապըրը օլան պիր վազտայը ապղ իտէյիմ, ան պէշ կիւն էվվել պու գօնագտա վէրիլէն գույաֆէթտէ սիզտէ պուլունույօր իտինիզ, տէյի՛լ մի.

— Էվվէթ էֆէնտիմ, պէնտէնիզտէ միսթրէս տիգ Թուրէնին տավէթլիլէրի միյանընատա պուլունմազ չէրէֆինի իհրազ իթմիշ իտիմ.

Գըլօտիյա վ.արնի, հէր քէս կիսի պու սէօզլէրի տինլէյօր, եիւզիւնտէ հէնուզ պիր թէղայիւր վէ թէէսիւր ալամէթի կէօրիւլմէյօր իտի. Հանըի շու վէճհ իլէ սէօզիւնէ տէվամ իթտի.

— Մէվգըյը թէմաշայէ վազ իտիլէն թէաթրօնըն նիհայէթինտէ նատըյատ բըրօկրամա տախիլ օլան, վէ միւհթէրէմ միհմանտարըմըզ մատամ ճէնապլէրի, ինկիլիթէրատա ազ գալըն տիւչար օլաճագլարը ֆէլաքէթի իսթիտ իլէ, պայըմա տէրճէսինտէ ֆէնապաշարան վագտա, թափսիկ իսանթըրնըզտա օմալը տըր.

Գըլօտիյա զահիրէն եինէ բէնկ վէրմէտի, ֆագաթ գալպի պիր մէրադ վէ էնտիշէ իչինտէ գալարագ զարիպ վէ մանեատար պիր նազար իլէ Հանըի Տըլաֆտու-վօտիյօնըն նիւզիւնէ պագըյօր իտի քի, պու պագըշ, կէնճ ավօգաթլըն թէճռիպի իսանթըրէտէն մագտատը նէ օլտուղունը իսթիղրահ մանատընա տէլալէթ էյլէյօր իտի. Հանըի սէօզիւնէ տէվամ իլէ, պանքէրէ.

— Մխա՛ւ, օ վազտայի իսանթըրըյայօրսունըզ, տէյի՛լ մի, ատտ.

Պանքէր. — Էվէ՛թ, բէք էյի իսանթըրմուտա տըր, օճուղնա պաշմանտաճաղը « նէօյլի քէօրրիւսիւ ճինայէթի » տէյու իսապեր վէրիլմիշ իտի.

— Էվէ՛թ միւսիւ, իշթէ պու տըր, սիզ պունըն ֆարզիյաթի վէ խէյալի պիր չէյ զանն իթմիչսինիզ տիր, հալ պու քի պու 1837 սէնէսինտէ վէ նէօյլի քէօրրիւսիւնտէ հագդըգաթէն վագը օլմուշ պիր ճինայէթ տիր, պիր գաչ կիւն

էվվէլ էակի զապթ ճէրիտէլէրինի գարըշարըրը իբէն պու տավայա այըտ վագաալար կէօղիւմէ իլիշաի, Թարիֆի զայըի գապիլ պիր տըղգամի իլէ օգուտում, օ Թարիխատ Ինալ ԼԸ Իւվվայէ Նամընատա զայէթ ուսթա պիր մաքինաճընըն, Պըրունվայէ Թապիպի օլան իխթիյար ամուճաալընը, իւղէրինատ պուլունան փիլիյէթլի պիր բարայը ալմագ իւզրէ, գամա իլէ գամէլ իսիլտիկինէ հիւքմ օլունմուշ...

Հանրի, Գըլօտիյանընըն եիւղիւնէ պագըյօր իսի. խապիսէ գատընըն տամարլարընատա պիր տամլա գան գալմամըշ իսի. եիւղիւ մէրմէր կիպի պէմպէյազ քէսիլմիշ օլուպ, սաչլարընըն քէօքիւնատէն չըգան Թէրլէր այնընատան ագըյօր իսի, մէզպուրէ ճէպրը նէֆա իլէ միւԹէպէսիւմանէ սէօզէ պաշլայարագ Հանրիյէ խոԹապէն.

— Ագիզիմ միւսիւ, պու իֆատէտէն մագսատընըզ նէ՞ օլույօր, պու տավայէ միւԹէալիֆ պահալարը Թէտգիգ իտէրքէն, մահքէմէ Թարաֆընատան պիր խաԹա վուգու պուլտուզունը՞ մը քէշֆ իթթիհինիզ, տէտի,

— ԷվվէԹ մատամ՛,

— Շիմտի եատ վէ Թէլաֆֆուզ իթթիխիհինիզ պու մաքինաճընըն իսմի...

— (Սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Բօլ ԼԸ Իէվվայէ տիր մատամ...

— Էվվէ՛Թ, էվվէ՛Թ, խաԹըրըմա կէլիյօր, Բօլ ԼԸ Իէվվայէ իսի. պու պիչարէ մահքի՛մ մի օլմուշ,

— Էվվէ՛Թ, մահքիմ օլմուշ, մատամ,

— Նէ՞ ճիւրմ իլէ.

— Գաթէլ Թէօհմէթի իլէ, եալընըզ մահքիմ օլմամըշ, հագգընատա հիւքմի իսամ տա իճրա խոիլմիշ,

— Սիզճէ պու ատէմ մատամ վէ պիկիւնա՞հ մը տըր,

— Էվվէ՛Թ, գաթիէն օ զաննատա պուլունույօրում, մատամ,

— Պիր տէլիլ, պիր իսարէ պուլապիլտինի՞զ մի,

— Էվվէ՛Թ մատամ, մանէվի պիր տէլիլ պիր իսարէ եատ գալատըմ,

— Մանէվի պիր իսարէ՞ մի, պու քէաֆի՞ մի տիր, իֆատէնիզէ նազարէն պու ատէմին ալէյհինատ տէլայիլի գավիյէ մէվճուտ իսիշ քի, մահքէմէ Թարաֆընատան իտամընա գարար վէրիլմիշ,

— Մատա՛մ, պէն մուհաքէմէյի վէ մահքէմէ հէյէԹինի իԹհամ իԹմէք, պունլարա հագ տըզ տըր տէմէք իսԹէմէյօրում, հաչա՛,

— Ագիզիմ ավօգաթ, սէօզի պէօյլէ մագուլ վէ Թապիյի սէօյլէյինիզ... օ ատէմ՛ ալէյհինատ սատըր օլան հիւքմէ միւսԹահագ իսիշ քի իտամ օլունմուշ,

— Վագտա զահիրէն մէսէլէ էօյլէ կիպի կէօրունիյօր, գազա վէ գատէրատ մուգավէմէԹի իտէմէմիշլէր,

— (Դահգահա իլէ կիւլէրէք.) Գազա վէ գատը՞ մի, պու տա պէօյիւք պիր սէօզ. Ֆագաթի եալընըզ պիր սէօզ, Թապիյի տէյի՞լ մի տիր քի, գազա վէ գատէրէ քիմսէ մուգավէմէԹի իտէմէզ,

— Էօյլէ տիր. Ֆագաթ պու իշտէ պուլունանլարընն հարատքատի վէ ԹէշէպպիւսատԹը իայինանէլէրի ճէզասըզ գալմազ,

— (Վիճատինատ պիր ԹիԹրէմէ արըզ օլարագ.) Պունլար քի՞մ օլապիլիր տէրսինիզ,

— Պըրունվայէ Թապիպինի գաթէլ իԹհամէք իտուսուրնատա մէնֆատաԹլարը օլանլար,

— Պու տա միւճէրրէտ պիր գըյաս տըր,

— Խայըր մատամ, զարիպ վէ միւտհիշ պիր տըր հիւքմինատ օլան պու տավա հագգընատաքի ԹէտգիգատԹը մահսուսէտէն հասրէ իլէտիլիմ նէՖԹիճէյէ կէօրէ, իֆատէմ եալընըզ զանն ու գըյասէ համլ օլունատմազ,

— ՎագԹը իլէ քէշֆ իտիլէմէյէն պիր տըր Թապիյի պու կիւնատ քէշֆ օլունատմազ. պունատան պագգա միԹատլաաԹընըզատա ալտանմայօրսունըզ պիլէ, պու ճինայէԹատ

ասել միւճրիմ վէ մահքիւմ օլմագ լազըմ կէլէն էշխաս, իհթիմալ քի չիմուիյէ գառար վէֆաթ իթմիշլէր տիր։

— Օլապիլիր, ֆագաթ պուՆառա գաթի տէՆիլէմէզ, չէօյլէ ֆարզ իտէլիմ. Ֆօլ լը Րէվայէ ֆամիլեասը էֆֆառը փեամիլէն վէֆաթ իթմէյուպ տա պու կիՆդի կիւն մահքէմէյէ թարաֆլարըՆտան պիր միւրաճաաթ վաւգու պուլսա, մէյտանէ չըգարըզըմ իմնատաթ տայէսինտէ, մահքիմին մասումիյէթինին իսպաթէ մուվաֆֆագ օլապիլիր։

— ՊուՆտան Նէ՞ չըգար, իսպաթ իթմէքլէ պէչարէ առէմին պաշը եէրինէ կէլմէզ։

— Էվվէթ կէլմէզ, ֆագաթ ՆամըՆա սիւրիւլէՆ լէքէ թէմիզլէՆմիշ օլուր։

— Ասլ ճանի օլանլար մուրտուրը զէմման իլէ ճէզատան մէսուն գալըրլար։

— Ֆաֆաթ խէճալէթտէՆ, Նամուսըզլըգտան գուրթուլամազլար. պուտա պէօյուճէք պիր ճէզա տէմէք տիր։

— Անլայօրում քի պու մէսէլէ սիզի թէչվիգ իտիյօր. ֆագաթ պիր մուվաֆագըյէթ հասուլ պաՆա բէք կիւճ կէօրիՆիւր։

Գըլօռիյա Վարնի պու ասՆ աէօզլէրի, զայէթ պիֆիթուբանէ պիր չիվէ իլէ թէլաֆֆուզ իթտի. ըզթըրապաթը գալպիյէսինէ տահա զիյատէ մուգավէմէթ իտէմէյէճէյինի թագտիր իլէ, տավէթլիլէրի իչին չայ կէթիրիլմէսինէ տայըր էմր վէրմէք իւղէ օտատան չըգտը կիթտի. ՀաՆրի իսէ պու էՆատէ քէՆտի քէՆտինէ.

— Ալտանմըշըմ, պու գառըՆըՆ, զիյաֆէթ վէրտիյի կիճէ պայըրմաաը ճալիսը զաՆն ու չիւպհէ տէյիլ իմիշ, տէտիյի կիպի, Գըլօռիյա Վարնիտէ չու միւթալաատէ պուլուՆուէյօր իտի։

— Նէ տէհշէթլի քէշֆիյաթ, թէչէքքիւր օլունուր քի ՀաՆրի Տըլաթուր-Վօռիյո քէրիմէմ իլէ էվլէՆէճէք տիր, պինաէՆ ալէյհ խէվֆ ու էՆտիշէյէ մահէլ եօգ։

45

Եաըը կիճէյի պիր աղ կէչինճէ միսաֆիրլէր չէքիլիպ կիթմէյէ հազըրլանտըգլարը կիպի Հանրիտէ էվին հանըմըՆա վէ կիւզէլ Օլիվիյայա գարշը նիհայէթ տէրէճէտէ իլթիզամը Նէզաքէթի իտէրէք վէտա իթտի վէ գարիպէՆ եինէ զիյարէթի իտէճէյինի վատ իլլէտի։

Հանրի կէլիպ քէՆտինինի ալմագ իչին արապաճըըՆա էմր վէրմէմիշ օլմադըա, մէվգըըՆա գատար եիւրիւէրէք օրատա պուլապիլէճէյինի իւմիւտ իլլէյօր իտի։

Օ կիճէ հէվատէ զայէթ լաթիֆ օլտուգուՆտան, կէՆճ ալօգաթ սօգաղա չըգըՆճա Ամըթէրտամ սօգաղըՆա տօղրու եօլա տիւզէլտի։

Պէրլին սօգաղըՆըՆ քէօչէսինտէՆ սարաճաղը էՆատէ քէՆտինէ տօղրու կէլմէքտէ օլան պէչ ալթը գատար սէրխօշլարը գարշըլամագ իչին պիր աղ քէՆարէ վէ պիր արապա գարուսուՆըՆ էօՆիւՆէ չէքիլտը. այաղը պիր չէյէ իլկշտի վէ հէման էյիլիպ օ իլկշէՆ չէյի ալտը։

Պուլտուգու չէյ հէՆուգ իւզէրինտէքի գօգու զայիլ օլմամըշ Րուս սախթիյանըՆտան մամուլ պիր չըգտան իտի. կէՆճ ալօգաթ չըգտանըՆ միւհթէվիյաթըՆը պիլմէք իչին սօգագտա եանմագտա օլան կագլարտան պիրինին ալթըՆա սօգուլուպ, չըգտանը աչտը. իչի թարաֆըՆտագի գըրմըզը վէ իբէքլի գումաշտան մամուլ կէօզլէրինէ պագտըգտան սօՆրա.

— Հիչ պիր չէյ եօգ. Հաթտա պիր գարթ վիզիթ պիլէ եօգ տըր. օտայա կիրինճէ տահա զիյատէ պիր տըգգաթլա արաշտըրըրըմ, տէյէրէք, չըգտանը ճէպինէ աթտըգտան սօՆրա եօլուՆա տէվամ իթտի։

* * *

Սօգաղբն պիր քէօչէսինտէ սագլանըբ տա Բօլ-Նուվար լօգանթասընը պիր տագըգա նազարը տըդգաթատան այըրմայան Թէֆֆէր խապխի, Ժան-Ժուտինին կէօմլէքլէ վէ ըէտինկօթը գօլը իւզէրինտէ օլտուղու հալտէ լօգանթատան չըգտըղընը վէ կէօզլէրի իլէ պիր արապա արաշտըրըպ պուլամայարագ, կէչիտէ տօղրու Եիւրիւյէրէք կիմսիյինի կէօրմիւշ իտի։

Միւթէագըպչն քէնտիսինտէ տիվար քէնարընտա ուտուլէթլէ արապասընըն պուլունտուղու նօգթայա կիտէրէք, արապաճըյա։

— Հայտէ պագալըմ, Պէլվիլէ վասըլ օլուռնճա սօգաղըն քէօչէսինտէ արապայը տուրտուրաճագընն, տէտի։

Արապա տէրհալ հարաքէթ իտի. Եարըմ սաաթ սօնրա թային իտիյի նօգթայա վասըլ օլուպ արապատան էնտի վէ արապաճըյը պաշընտան սավտը, պատէհու Լէօղէօն սօգաղընա կէչիպ խալի արսալտա տօղրու կիտի. Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն, քէնտի մուավէնէթի իլէ թըրմանըպ չըգտըղընը կէօրմիւշ օլտուղումուզ մահուտ տիվարընն ալթընտա տուրտու։ Գուլագ գապարթըպ տինլէտի, էթրաֆընտա տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա իտի, գուրնագ խըրսըզըն իգամէթկեահընտան հիչ պիր սէս սէտա իչիտիլմէյօր իտի, խապխը մէրգում քէնտի քէնտինէ մըրըլտանարագ։

— Հէր հալտէ Ժան-Ժուտիտէն օն տագըգա էվվէլ կէլմիչիմ տիր, տէտի։

Թէֆֆէր արգասընը տիվարէ տայատը, միւթթասըլ տինլէյօր վէ տագըգալար քէնտիսինէ սաաթ գատար ուզուն կէլիյօր իտի, չիտտէթլի պիր ըղթըրապ գալֆինի թաղէիգ իտիյօր վէ քէնտի քէնտինէ։

— Տիւգ ճէնապլէրի հէման պիր վուրուշտա իչի պիթիրիբսէ, հայտուտ իտթիմատատէ ֆէրեատէ միւգթէտիր օլմագտըզըն ըուհսըզ եէրէ սէրիլսէ նէ՞ ալա օլուր, տէտի։

Պու սըրատա պիր արապա կիւրիւլթիւսի Թէֆֆէրին միւթալաաթընը, թասավվուրաթընը իսլալ իթտի. սապըգ միւֆէթթիշ էֆէնտի մըրըլտանարագ։

— Իչթէ պու քէնտիսի տիր, տէմէքտէ իտի,

Ֆիլհագըգա Թէֆֆէր ալտանմայօր իտի. պու կէլէն Ժան-Ժուտի իտի, գաբուսընա պիր գաչ ատըմ եագլաչընճա արապա տուրտու, Ժան-Ժուտի էնիպ արապաճընըն իճրէթինի վէրէրէք եօլա գօյտու, պատէհու իբի թարաֆընա սալանարագ պիղճէ մալիւմ օլան գաբույա եագլաշը. քէնտի քէնտինէ։

— Րընէ պու գաբույը կէլիպ չալաճագ տըր, բէք էյի իչիտէպիլիբիմ... տէտի, վէ գաբույը աչըպ ավլույէ կիրտի. պու էանատէ Թէֆֆէր տիվարըն իսմինէ չըգըպ գարանլըգ իչէրիսինտէ էթրաֆընա կէօզ կէզտիրիյօր իտի։

Ժան-Ժուտի կիմսիսիքճէ մուվազէնէսինի գայպ իտիյօր, պաշը միւթթասըլ տէօնէյօր վէ կէօզլէրի էօնիւնտէ գանատը քէլէպէքլէր ուչուշույօր կիպի չէյլէր կէօրիւնիյօր իտի. պիր ազ քէնտինի թօրլամագ իչին գաբույա տայանտը վէ իչիտիլէպիլէճէք պիր սէտա իլէ։

— Զօգ չէյ, պէն աատէթա սէրիսօչ օլմուշըմ... իչթէ գաբում չու... ֆագաթ անախտարըմ նէ՞րէտե, տէտի,

Ժան-Ժուտի աճէլէ ճէպլէրինի գարըշտըրըպ արաշտրտը, Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ իսէ, Թէֆֆէր թարաֆընտան վէրիլէն թալիմաթա թէվֆիգէն հարաքէթլէ, Ժան-Ժուտինին օտասընը պիր տագըգա թէրը իթմէմիչ իտի, տէրինն պիր գարանլըգ իչինտէ խըրսըզըն վիրուտինի պէքլէյօր իտի։

Թէատուֆէն Մ՚օնթ Բարնաս մէզարլըղընտա պուլունուպ տա, Րընէ Մ՚ուլէնին թասավվուրաթընա վագըֆ օլտուղու կիւնտէն պէրի, պէպլէտիյի ֆիրըի ինթիգամ գուվվէթի իլէ հազըրլանըյօր իտի. Ժան-Ժուտինին օրթատան գալգմասը քէնտիսինճէ թէէմինի հուզուր վէ բահէթ իտի։

Տիւգ, տիւշմէնինէ վուրաճաղը գամանըն գապղէսինի թիթրէք էլլերի իլէ սըգը սըգը թուխթույօր իտի. Հաթտա պիր գաչ տագըգա գառար քէնտինտէ պիր կէվշէքլիք պիր ֆուխուր հասըլ օլտու, ֆագաթ տէրհալ եվինէ քէնտինի թօքլայարագ ճէսարէթ ու մէթանէթինի մուհաֆազա իտէպիլտի.

Պիր արալըգ իչխիտիլի արապա սէսի վէ միւթէագրալէն արապանըն սօգագտա տուրուպ գաբուներն աչըլըշը, Ժան-Ժուտինին մուվասըլէթինի պէյան իթմէքլէ, Թէֆիէրին վէրտիյի թալիմաթի վէճհլէ հէման տիվարէ ասըլմըշ օլան էսվապլարըն արգասընա չէքիլիպ կիզլէնտի.

Գու արալըգ գաբուներն աչըլմասը իլէ պէրապէր Ժան-Ժուտի իչէրի կիրտի, օտանըն իչինտէքի գարանլըգ կէօզ կէօզի կէօրմէյէճէք պիր տէրէճէտէ իտի.

Ինթիյար հայտուտ իչէրի կիրտիքտէն սօնրա, էօքճէլէրինէ պասարագ եվրիւմէյէ պաշլատը. պիր եէրէ իլիչիպ տիւշմէմէք իչին զայէթ ազըր եվրիւմէքլէ պէրապէր էլլէրինի էօնիւնէ տօզրու ուզաթմըշ իտի, ֆագաթ պու տըգգամընա բաշմէն եվինէ մասայա չորբընճա.

— Պիր ազ էթրաֆը կէօրէպիլմէք իչին պիր շամալը քիպրիթ չագմալը տէյէրէք, հէման ճէպինտէն քիպրիթի չըգարըպ մասանըն իւզէրինտէ պուլունան մումը եապը վէրտի.

Գու սըրտտա Ժան-Ժուտի, Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն կիզլէնտիյի մահալէ արգասընը տէօնմիւշ տուրույօր իտի. արալարընտաքի մէսաֆէ անճագ իւշ ասրմտան իպտիրէթ օլտուղունտան, միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ, Թէֆիէրին իսթտաթի վէ թալիմաթընը տէրհաթը իթմէքլէ պէրապէր, իյդա իսէճէյի ճինայէթէ ինթիհար ըէնկի վէրմէք իսթէմիյինտէն, էվինտէքի գամայը կէօյսիւնէ սաբըտանագ իչին, Ժան-Ժուտինին քէնտինտէն թատաֆա եիւզիւնի չէվիրմէսինէ պէքլէյօր իտի.

Ժան-Ժուտի, աղըրլըգ վէրտիյի իչին արգասընտաքի բէտինկօթը չըգարըպ հաթտըն իւզէրինէ աթը վէրմիշ իսէ տէ, պէշ օն տագըգա զորֆընտա վիճուտի թիթրէմէյէ պաշլատըըընտան, քէնտի քէնտինէ.

— Զօգ չէյ . . . պէնի չիմտի պիր նէզլէ հագալայագ, չու էսկի բալթօմը կիյէյիմ, տէյէրէք, վէ իչի հանընա սալլանարագ տիվարէ ասըլմըշ օլան վէ արգա ճիհէթինտէ տիւգ հազրէթլէրինին կիզլէնտիյի էսվապլէրէ տօզրու կիթտի. պու էսվապլէրէ էլլինի ուզտաըը ուզաթմտագ միւսէլլահ պիր գօլ մէյտանէ չըգտը, վէ հէման բալըմտագ պաշլայան գամա կէօյսիւնէ սաբըտանտը.

Ժան-Ժուտի պօղուգ վէ ճանխըրտաշ պիր ֆէրհատա իլէ իչի հանընա տօզրու սալլանտը, ֆագաթ եվինէ այագ իւզէրինտէ գալտը. մուվազէնէթինի զայագ իթմէմէք իչին էօնիւնէ տօզրու ուզաթմըըը էլլէրի, տիւգ ճէնապէրինին ումուղլարընա տօգունտը վէ սինիրի բազուլարընտաքի գուվվէթէ մուգավէմէթի իտէմէյէրէք, Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօ մէյտանէ չըգտը.

Գաթիլին, հանի Ժօրժըն մօտօր քէսիլմիշ եիւգի մէյտանէ չըգընճա, Ժան-Ժուտի շաշգըն շաշգըն կէօղիւնիւ մէրգումա տիքտի վէ պօղուգ պիր սէս իլէ.

— Նէօյլի քէօրրիւսինտէքի ատէմ . . . տէյու քէքէլէյէպիլտի.

Իսկի հայտուտըն՝ տէրին պիր տուրէթտէ աչըլան հաբէսինտէն գան ֆըշկըրըպ չըգայօր իտի. բարմագլարը գըվրըլըպ հիճհիմ վէ մուգավէմէթէ իգթիտարը գալմատը. պաշը սաղընա սօղունա սալլանմտագա պաշլատը, նիհայէթ այագ իւզէրինտէ տուրմագա միւգթէտիր օլամայըպ, օտանըն օրթատընա տիւշէրէք սէրիլտի գալտը.

Տիւգ, էսկի չէրիքը ճինայէթինին պու հալինի կէօրինճէ, խայինանէ թէպէսսիւմ իտէրէք վէ էլինին արգասը իլէ եիւզիւնէ սըչրայան գան լէքէլէրինի սիլէրէք, իւզէրինտէ

ժան-ժուտինին բէտինկօթը պուլունան համթաղա ոօղրու կիթամ. հէման բէտինկօթը հաղ ալայարագ ադիմ պիր շէվգ իլէ ճէպլէրինի վէ ամթարընին արաարընը գարըշըրըր, էլէ պիր քեաղըա կէչիրէմէմ. միւթէադըպէն ճանըզ ոէնէճէք պիր հալաէ ևէրէ սէրիլիպ գալմըշ օլան ճէսէմէ թէգարրուպ իլէ հէր հանընը արաշարրար. Օգուլանլարըմըզճա մալիւմ օլաուդու իւզրէ պու պապաէքի թէհարրիյաթ բէք պէյհուաէ, բէք ֆայիտէսիզ պիր շէյ իտի. տիւգ ճէնապլէրի հէմ արաշարրըյօր հէմոռ հիաոէթլէ գարըշըզգ պիր ոէհշէթի իլէ խօմուրտանարագ.

— Հի՛չ, հի՛չ, հիչ պիր շէյ ևօգ... Ֆագաթի միւֆքիւն ոէյիլ պու քեաղըտլարը մահվ իռէմէմիշ ոիր. ասըլ պանա օ քեաղըտլար լազըմ, էվվէ՛թ, օ քեաղըտլարը էլոէ իթմէլիյիմ... ոէյօր իտի.

Տիւգ, պու հիաոէթլէ օաուաա նէ գաաար էվլագ վէ չամաշըր վէ էշեա վար իտէ, քեաղըտլարը պուլմագ իւմիւտի իլէ այի իւսի իթոի. էլլէրի գան իչէրիսինաէ պուլանըյօր իտի. օ գաաար տալկըն, օ ոէրէճէ մէշղուլ պիր հալաէ իտի քի, օ սըրաաա սօգադա պիր արապանըն կէլոիյինաէն զուհուր օլան կիւրիւլթիւյի իշիոէմէմի.

Ֆագաթի պիրոէն պիրէ խէվֆ ու ոէհշէթլէ եիւգի սար սարը քէսիլմիշ օլաուդու հալաէ, սօղրուլըգ այագա գալգը, ժան-ժուտինին գարուսը չիաոէթլէ վուրուլույօր իտի. թէբէոէն թըրնաղընա գաաար թիթրէյէրէք.

— Պու էվին գարուսը չալընըյօր, էվվէ՛թ, պուրայա պիրիսի կիրմէք իտթէյօր ոէյու մըրըլաանարը.

Գարուընըն էօնիւնաէքի կիւրիւլթիւ պիյաոէչէշմէքլէ պէրապէր, պիր գաչ սէս պիրոէն.

— Սէչընը՛զ, աչաանըզ ա՛... ոէյու հայգըրըյօրլար իտի,

Տիւգ ճէնապլէրի, նէ միւշկիւլ պիր միվգըաա պուլունաուդունը թագոիր իաէրէք, թէֆէրին վէրմիշ օլաուդու քեաղըտ բարչասընը ճէպինաէն չըգարար վէ կէօրիւչճէք սուբէթաէ միյաանա պըրագարը. պաոէհու յոլնպայը սէճոնոմիսթ ուսուչէթլէ օաուաան չըգարագ տիվարա հաննաչը.

Թէֆէր տիվարըն իսթիւնաէ պուլունույօր իտի, չէրիքը ճինայէթինին կէլոիյինի կէօրինճէ.

— Պէն պուրաաայըմ չարըգ օլունըզ... ոէոիքտէն ոօնրա էլինի ուզաթաը, տիւգ ճէնապլէրինի ևօգարը չըգարաը վէ սիւրիւքլէրճէսինէ օ պիր թարաֆա էնոիրուի, էլլի ասըմ գաաար ևիւրիյիւպ ուզագլաշըգաան ոօնրա տիւգ ճէնապլէրի պիրոէն պիրէ տուրուպ պիր ազ նէֆէս ալաը վէ թէֆէրէ.

— Իշթիաինի՞զ մի, ոէյու ոօրաու,

— Էվվէ՛թ,

— Պու ասաթաա խանէսինէ կէլէն քի՞մ օլապիլիր,

— Շիւպհէսիզ կէճիքտիյինի մէրագ իաէրէք Ֆօլ-Նուվարա պըրագարը տօսթլարը օլմալը. Ֆագաթ քեաղըտլարը էլէ կէչիրէպիլէինի՞զ մի.

— Խա՛յըր...

— Խայը՞ր մը... Նաաը՞լ, նէ՞ ոէյօրաունըզ...

— Հէր ևէրի արաշարրար, հիչ պիր շէյ պուլամաար...

46

Գարիինի քիրամըն անլամըշ օլաուգլարը վէճճ իլէ, Րընէ Մուլէն հալա գարույը չալմագ տա ոէվամ իտիյօր իտի, պիր արալըգ էթիյէն.

— Պէլքի հէնուզ էվէ կէլմէմիշ տիր, գօմշուլարը ույանարրաճաղըզ, ոէտի.

Բընե. – Բէք ասպրու ակօղէհօրսունըդ, ֆագամ պէն պիր ֆէլաքէթին վուգումնաէն գօրդուհօրում,

Լէթիկէն. – Նէ՞ եօլտա հարաքէթ իտէլիմ,

— Պէն տիմաթտան ամէլայըդ կիրէրէք ժան-ժուանին հէնուզ հայամամա օլուպ օմմաքըդընը անլաթըմ,

Գու սըրտատա խոմիկյոլ վէ ատաըդ Բիւէր Լօրիյօ ակօղէ գաթըշարագ.

— Տիմաթտէն գօրույճա ամէլայապկիմէք իչին խամթըմա պիր շէհ կէլտի, արտագամը տիմաթէ եադկաշաթըդըմ... պէդ իւզէրինէ չըդըպ օ պիր թաթաֆա ամէլայաթագ կէլիր գաքաթը պիղէ աչը վէրիմսինիպ, ակաի,

Գու ֆիքր բէք կիւզէլ վէ ապէ եադըն կէօրիւնախիյինաէն, պիյա թէրէքատիւտ գագաւլ իլէ ակրհալ մէվգիյը իճրայէ վագ օլունատա, պու ատյէտէ Բընե Մուլէն պիր ատագըդա զարֆընատա քիւչիւք ավլիտէ պուլունուհօր խոմ, մագքինաճը բէնհէրէկէրէ պագըդ մըրըլտանատագ.

— Ըչըդ եօգ... հայ պու քի պուրատան պաշդա պիր եէրէ կիմմէդ... պունատան նէ՞ անլաշըլագիլիր, ակաի վէ խանէտէն թաթաֆա իլէրլէյիպ մուղմաըրպանէ ակօղէնամէքատէ ակվամ-խաէրէք.

— Անախաար քիլիաին իւզէրինաէ ատուրուհօր, պու ֆէնա ալամէմ... ակյիպ թիթրէյէրէք էշխին իւզէրինաէ ատուրագ, իչի ակֆա.

— Ժան-ժուան, ժան-ժուան... ակյու հայդըրըդ,

Նատըկի պիլիրիպ ժան-ժուան իշխահճէք, ճէվապ վէրէպկէճէք պիր հալաէ ակյիլ խոմ, Բընե էօգճէկէրինէ պաատագ կիտիպ գատուլը աչըդգատան ածնրա, արտագճյա.

— Մքսիս Լօրիյօ, չարըդ արտագնըդտաքի ֆէնէրկէրէն պիրինի պիրիկքաէ կէմիրինիպտաէ նէ վար նէ եօգ կէօրէկմէ, ակամէմ իլէ, ատգմօրըն ամուճատա աէրհալ ֆէնէրկէրտէն պիրինի պըդագ եադ արտագ եէկէնինինն էօնիւնէ տիւչտիւ, իւչ արդատաշ, գատունըն էշխինաէ խագաթը վիճուտա

խաէր իմմէդ թատրիֆի նագատիլ պիր հայրէմ ու ակհչէթ իչինաէ գալաբըար, ճիւմլէտէն պիյատաէ Բընե մէյտա օլուպ.

— Հէյհաթ, բէք վագըմսըդ կէլմիշիպ... ախշամնըլէրիմիդ պիղէ միւսապագաթ իմմիչէր... ակաի,

Լէթիկէն, «պիլիրիմ ատամտա, պիլիրիմ, սիպ սիւքիւթ խոմնիպ» ակյէրէք, էօլիս հայինատէ եէրէ ակրիպմիշ օլան ժան-ժու տինին կէօմլէյինի քէտատ, հէնուզ գան ագմագատա օլան եադատաքընը մուտայէնէ իմատ, հէմման եադտայը եըգատաը վէ թիֆիմիպ հայինատէ պիր թատա եադըպ սըգը սըգը իւզէրինի պագըտատը, Բընե.

— Գալպինին իւզէրինատէ՞ն մի եադտաշանմըշ, ակյու ատատու,

— Խա՛յըր, գամանըն ակմիրի գալպինին եանը պաչընա խագապէթ իմմիչ... եադտա ակրին աչըմըշ խէ ակ, թէհլիքէլի պիր շէհյէ պէնզէմէյօր, էմինիմ քի պու ատէմ պիր գաչ ատագըդայա գատար կէօղիւնիւ աչաճագ տըր...

Բընե, ճէհէտին օ պիր թատաֆընա տիպ չէօրիւպ օթատրագ մուղմաըրպանէ մէճբուհրն խատէյի հայաթ իմմէսինէ ինթիխապարէ պագըտատը, կէօղէրինի ժան-ժուտինին եիւգինատէն այըրմայօր խոմ. պու ատագըդ մէճբուհրն վիճուտինատ ճիւղմի պիր հարաքէթ կէօրիւլտիւ, միմթէագըպէն ատատագըտը գըրըրատատը, քիրրիկըլէրինի ճիւղմի աչատը.

Ժան-ժուան, չայդըն չայդըն էմրաֆընա պագընմագա պագըտատը, էն էմմէլ կէօղէրինէ Բընե Մուլէն իլիչտի, եիւգինատէ հատըլ օլան ակայիմի մէսէրէմինն թատրիֆի նագատիլ օլուպ, ատէմա նէհնատէն հայաթ պուլմագա պէնզէյօր խոմ. բէք կիւճ ֆատղ խոմկէպկէճէք պիր ակտա իլէ քէքէլէյէրէք.

— Ադրատատ չրմ, Բընե ակ՞նամնըն... ատմըդ սէնի կէօրէպկէճէյիմի իւմիւտ իմմէյօր խոմ... պէնիմ հիսագ կէօրկմիւչ պիմմիչ խոմ... Գագամ իչմէ սէնի կէօրիւ-

յօրուա՛, ինթիգամըմը ալաճաղըա՛. . . տէմէսի իլէ, մաքինա-ճը գօլունը ժան-ժուանինին ուժուղլարը ալթընաան կէչիրիպ պիր ազ գալաըրարագ.

— Ինթիգամըն ալընաճագ ալը, պունըն իչին նէմին իլէ սէնի թէէմին իաէրիա՛. . . Ֆագաթ ինթիգամ ալագիլ-մէք իչին հէր չէյի անկամագլըղա՛ լագըա՛ ալը . . . հէր չէյի սէօյլէմէլիսինիզ, տէտի,

— Սէօյլէյէճէյիա՛. . .

— Հայաթընա գաստ իտէն ատէմին քիա՛ օլաուղունը թանըյօ՛րմուսըն,

— (Ձէպրը նէֆա իտէրէք.) Էվէ՛թ, միսթրէս տիգ Թուրէնին արգատաշը, նէօյլի քէօրիուսիունատէքի իչ ճա-նիտէն պիրիսի,

— Ֆըրէսըրիգ Պէրա՛ր մը,

— Էվէ՛թ,

— Ֆագաթ իչիւնճիսի, իչիւնճի գաթիկ քի՛ա՛. . . անը կէօրմէսի՛ն մի . . . անըտա թանըմայօ՛րմուսըն . . .

Պու էանատէ ժան-ժուանինին վիճուտի պուշտան այա-ղա գաստար թիթրէյօր իտի. կէօղէրի տէօնմէյէ, տիչէրի զանկըր զանկըր եէքտիկերինէ չարըմադա պուշէյատագ.

— Պէն անը տա թանըտըմ. . . Ֆագաթ եիւղիւմէ պէօյլէ պագմա . . . պէնի գօրգուտաչօրտուն . . . տէյինճէ, Րընէ սէօվինէ տէվամ իտէրէք.

— Էօլիւմին ատնա էագալաշտըղը պէօյլէ պիր զէմանտէ պանա Հագըդաթը սէօյլէմէլիսին . . . պու խայրընալտ բէնչէյի գանունատան էագալարընը գուրթատամայագլար տը. Ֆագաթ պու իչի ալշագա բէֆագաթ իտէն ատէմինէ իամինի պիլմէյիյիմ, տէմէսի իլէ, Ժան-ժուանինին պալ-մանու կիսի ատրատրը օլան ատուտագլարը թիթրէյէրէք, կիւյա պիր նէֆէս ատրատրնատան չու իչի քէլիմէ ատատը օլ-տու.

— Օ տա պէնիմ. .

Րընէ, ճէպրը նէֆա իլէ թատրիֆի ղայրի գապիլ օլան ըղթըրտագ վէ նէֆրէթինէ ղալէպէ իտէրէք, ատքինանէ պիր թաւր իլէ.

— Օ տա սէն իտին էօյլէ՞ մի, օ հալտէ հայաթընա գաստ իթմէք իտէյէն ատէմին քիա՛ օլաուղունը թանըյօր-ատն տէմէք օլտը, տէտի,

— Խայրը . . .

— Պու միւմքին տէյիլ տիր,

— Հագըդաթը սէօյլէյօրտա՛. . պանա պիր չէյ սէօյ-լէնմէտի, էվլատ պիր սիլահ վէրտիլէր. վէրտիքլէրի բարա մուգատիլինտէ պիր ատէմի վէ ատնըատտա պիր չօճուղը էօլ-տիւրմէքլիյիմի թէքլիֆ իթտիլէր,

— (Խէվֆ ու տէհշէթլէ թիթրէյէրէք.) Ձօճա՛ւգ մը,

— Էվէ՛թ, պու չօճուգ Պըրունվայէ թատիպինին գու-ճաղընատա պուլունույօր իտի . . .

— Թատիպատէն ատնըա չօճուղուտա էօլտիւրտի՞ն մի,

— Խա՛յրը, չօճուղու էօլտիւրմէյէ եիւրէյիմ տայան-մատը, զէվալը՛յը աճըրտա՛. . . չօճուղը ալըգ իտատթատա-նէյէ կէօթիւրիւր իչէն, Ինկիլիզ գարըրընըն ետթատու-տու զէհիր ատէշ կիտի ճիյէրիմի ետագմադա պաշտատը. օ ըղթըրտագ իլէ գըվրանատագ ատհա զիյատէ եիւրիւմէյէ մէճատիմ գալմատը. չօճուղու Շանգ էլտիզէտ պիր գատու-նըն էօնիւնէ պըրտագը վէրտիմ . . .

Պու ատալէգ Ժան-ժուանինին սէօվլէրինի չէմանի ատգ-գաթլա տինլէմէքտտէ օլան Իիյէր Լօրիյօ,

— Շանգ էլտիզէտ պիր ատատա գատուսընըն ալթընա տէյի՞լ մի, տէտի,

— Էվէ՛թ,

— Պու չէյլէր 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտինճու կիճէսի օլատու տէյի՞լ մի,

— Էվէ՛թ,

— (Մէսերըթ իլէ.) Ա՛հ, նէ զարիպ թէսատուֆ . . .

պէվալը չօճուգ , ասուղուն թէէօխրի լէ թիր թիր թիթ-
րէյօր իտի . իշթէ պու չօճուզուտա օ կիճէ պէն պու-
տում . . .

Էթիկէն . - (Հայրէթլէ .) Ամուճաճըղըմ , սիղ . . . սիղ
մի պուլտունըզ ,

— Էվվէթ , պէն պուլտում , վէ Անգիէր ասղ աղընտաքի
եէթիմխանէյէ կէօթիւրտում . . .

Բընէ . - (Մէօղէրինի գաթի իտուպ .) Տահա էրէյիճէ
չէյլէր ասլուպ անլայաճաղըմ , պըրտպընըզտա պիրտպ ատա-
հա իսթիճվապ իտէյիմ . . .

Ժան-Ժուան . - (Մըրըլտանատպագ .) Զարըգ օղ . . . նէ
ասլաճադ սան ասր , պիրա վագթըն եագլաշտըղընը հլտա ի-
տէյօրում . . .

Բընէ . - Ֆըրէնսիզ Պէրտարէ , Պէրլին ասղ աղընտա վէ
միսթրէս տիգ Թուրէնին գարուտը էօնիւնտէ թէսատուֆ
իթտիխինի սէօյլէմիշ իտին . . . անտէն ասնրա քէնտիսինի
թէապըզ իթտիւն մի ,

— Էվվէթ , Սէն Մարսէլ ասղ աղընտա 17 նօմէրօլու
խանէ . . . իսթիյար , ուզուն պօյու վէ զաւիգ պիր ատէմ,
տէյիւ մի ,

— Էվվէթ օ ալը , թա քէնտիսի . . .

— Պէն պու ատէմի տէ , կիթտիկի քէօշկի տէ թանըյո-
րում , պունը կիճէ վագթը իչի տէգտա օ քէօշկէ կէօթիւր-
տիմ քի , շիմտի օրատա . . . արթըգ նէ տէմէք իսթէտիկի-
մի սիզ անլատընըզ . . .

Բընէ . - (Մէսէրըէթլէ հայդըրարագ .) Ա՛հ , հագը-
գահի գահիր օլույօր . (Ժան-Ժուանկէ) .

— Միսթրէս տիգ Թուրէնին խանէսինտէն աշըրարըղըն
չըզտան իչինտէ պուլունան քեագըրտալար նէչէ՞ տէր ,

Ժան-Ժուտի շաշգըն շաշգըն մուխաթխիպինին եիւգիւնէ
պագտը , պու ատատէն հիչ պիր շէյ անլայտանայարագ .

— Նատըլ քեագըրտալար , պանգնօթէլո՞ր մը , ատէտի ,

— Խայըր . . . ճինայէթին տէյիլէրինտէն օլան եադըը
վէ մուհիմմ էվրագ . . .

— Զըզտանտա պանգա գայիմէէրինտէն պաշգա պիր
շէյ եօգ իտի ,

— Էյիճէ արայամամըշտըն . . . չըզտան նէ՞րէտէ ,

— Եամթ աղըմըն իւզէրինտէքի բէտինկօթըն ճէպինտէ
տիր ,

Բընէ եամթաղա ատղրու կիթտի . Էվէլճէ ժօրժ Տրըա-
թուր վ.օտիյօնըն գարըշտըրտըղը ճէպէէրի թէքրար եօգտա-
ըը , օ տտա հիտտէթլէ .

— ՃԷպտէ հիշ, հիշ պիր շէյլէր եօգ , իշթէ պու քեա-
գըրտալարը չաբտագ իշին ատնա գատտ իթտիշլէր . ա՛հ ալշագ
հէրիֆլէր . . . տէյու հայդըրտը , ժան-Ժուտի պու էտնատէ
պիր ահ չէքտէքլէ պէրտպէր քէնտինի զայդ իթտի . Բընէ ի-
սէ սէօղիւնէ տէվամ իլէ .

— Էյ վա՛հ , խայընըտր աշըրտամըշ օլտտալար իտի , պու
քեագըրտալար էլիմիզտէ գամի պիր սիլահ օլաճագ իտի .
ատղմօ՛ր , ապիզիմ ատղթօր , տիւշինինիզ քի Պէրթին ատ-
ատէթի պու ատէտին վիճուտինէ մէրտութ տըր . պու ա-
տէմ հէմ շահիտ վէ հէմ շէրիքը ճինայէթ օլտուղու իչին
եաշամայը տըր . բէճա իտէրիմ , հայատընը մուհաֆազայա
զայրէթ իտինիզ . . . տէտի ,

Էթիկէն . - Էլիմտէն կէլտիյի գատտ զայրէթ իտէճէ-
յիմ , պաննա մուտաֆինէթ իտինիզտէ պու պէտոպահտը էվէլ
էմիրտէ սօյըպ եաթագընա ուզատտալըմ ,

Տէրհալ Ժան-Ժուտինին էլպիսէտի չրզ տրըտրարագ եա-
թագա եաթընրըտր .

— Պու ագրատտա միտու Տրյաթուր-Վ.օտիյօնըն պըրագ-
տընըզ քեագըրտա մագրինաճընըն կէօղիւնէ իլիշտի . Բընէ պու
քեագըրտա բատշատընը էլինէ ալըդ միւնաէրիճաթընը կէօղէն
կէչիրտիքտէն սօնրա , հայդըրարագ .

— Պու ալշագլար չօգ շէյթան շէյլէր իտիշ . . . հէր

չէյի էվէլաէն տուչինամիշլէր. չիմոի քէնտիսինի սէօյլէթմէրուզ անլամամըշ օլսա իսկը, վէֆամէը ինթիհարէ համլ օլունաճագ իմիշ. Ֆագամի Ժան-Ժուտինին եազըսընը, իմ զաարնը նա՞սըլ իթագլիա իսէպիլմիշլէր. իչթէ պու պէնի տուչինաւուրիյօր վէ եինէ պիր չէյ անլայամնայօրում. . . . տէմի.

Ֆագամի օգուչանլարըմընըզ պունը բէք գօլայ անլարլար. սահիթէքնարըզտա Ֆէֆիէրին նէ տէրէճէ մէհարէթի օլուզու վէ Ժան-Ժուտինին Համբրան եազըզ Թօսյալ մէյսանընսաբի խանէյէ կէօնտէրմիյի մէքթուպը, Ֆէֆիէր իսապխինին գաբուճը գաարընըն գուլպէսինտէ նէ սուրէթլէ աշըրտըզը վէ պու մէքթուպըն եազըսընը Թագլիա իթմէք, քէնտինճէ Ֆիուճ պիր չէյ օլմատըզը մանիսալերի տիր.

Պու սըրատա սօգթօր, Ժան-Ժուտինին պուրնունա պիր բուհ զօղլամթաը, Ժան-Ժուտ պիր ահ չէքէրէք կէօզլէրինի աչըզ պիր ազ քէնտինէ կէլսի. պատէհու նէյազքնարանէ պիր չինէ իլէ քէքէլէյէրէք.

— Ա՛հ սօգթօր էֆէնտի, պէնի գուրթարընըզ, բէճա իսէրիմ պէնի գուրթարընըզ . . . տէյինճէ, էթհէյէն ճէվապ օլարագ.

— Սիպի գուրթարմագ իչին էվիմտէն կէլտիյի գատար սայ ու զայրէթ իսէճէյիմ, գիւա պիր նամընն չէրէֆի, կէնճ պիր գըզըն սատատէթի սիպին սըհհէթ ու սէլամէթինիզ մէրպութ տըր, տէմի.

— կէնճ պիր գըզըն սատատէթի՞ մի . . .

Պու արատըզ Րընէ եամթալա եազըլմշարագ վէ բարմաղը իլէ մէճլուհ հայատ տընն ուժուզունա սօգունարագ.

— Էվէ՛թ, պէնճէ մալիւմ օլան նէօյլի քէօրիւսի ճինայէթինտէն տօլայը նամուսը պիր ատէմ իթհամ իսէրէք, իսատէ մահքիւմ օլմուշ վէ հագդընատի հիւքմի իսատ իճրա իսէլմիշ իսի . . . պու ատէմին Ֆամիլեսը վէ նամը պու նիւզահէն լէքէտար օլսու. պիչարելեր եէրմի պէնճէ միւթէմատիյէն կէօզ եաշլարը տէօքէրէք ըզթըրապ վէ իսէճապէթի իչինտէ եաշատըլար . . . պիր գաչ հաֆթա էվվել պիչարե ատէմին օղլու, մատուտ բէտէրինին նամընա սիւրիւլէն լէքէյի թէմիզլէմէյէ մուվաֆֆագ օլամագտըզըն, պու մուգատտէս վազիֆէյի վալիսէսինէ թէրք վէ թէվսի իսէրէք վէֆամ իթմի . . . արզատընատն վալիսէսիտէ պու իշի քէրիմէսինէ, վէ պունա հէվալէ իսէրէք էօլսու. օ գըզըն քիմ օլսու զունըտա պէն բէք էյի թանըրսըն. զէվապը Պէրթ սիր, տէյինճէ, Ժան-Ժուտի էլլէրինի օզուշտուրըզ հայդըրատագ.

— Պէ՛րթ, Պէ՛րթ մի . . . տէտի,

Րընէ. — Էվէ՛թ, եինէ պու գաթիլլէր պիր գաչ կիւն էվվէլ, պու կիճէ պէնի իլէլ էպէտ սուսատըրմագ իսթէմիքէրի կիպի, օ պիչարէնին հայատընատա գատ իթհէյէ գատըրըմըշլար սըր, էկէր ճէնապը Հազ պէնին հայատընը մուհաֆիզա պույուրսուր իսէ, մագլուպ բէտէրինին նամընա սիւրիւլէն լէքէ, պունագ պէնին մուավէնէթինի իլէ թէմիզլէնէճէք, զէվապը գըզճըպագ պու սայէտէ մէտատա օլսապլէճէք պիր . . .

Ժան-Ժուտինին չուգուրլաշմըշ օլան կէօզլէրինտէն իրի իրի եաշլար եուվարլանատագ.

— Պէնի վատէթա իթհիսագ իսէրէք իյդայի ճինայէթ իսէն սյզագլարըն իթհամընա վէ հաֆտա պու եօլսա քէնտիմիտէ իթհամէ սիպի եէմին իլէ թէէմին իսէրիմ քի չալըշաճագսըմ . . . տէտի.

Էթհէյէն. — Պէրթ նամընա օլարագ եէմինինիպէ իթհիմատ իթհմէքլէ պէրատէր, պու խըտամէթի սիպտէն գաթիլէն

իւմիւա էյլէրիմ. Քագաթի չիմնի չու տագըզատա եաշամագ իսթէրսէնիզ աուսմանըզ լազըմ կելիր, աուսունըզ վէ չու ի-լաճը իչինիզաէ ույուշունըզ։

Ժան-Ժուան, տօզթօրըն թէրթիպ իտուպ տա Բընէնին կէթիրմիշ օլտուղը իլաճը իչտիքտէն սօնրա պաշընը եաս-տըզ իւզէրինէ վաղ իմտի. կէնճ թապիպ իսէ իսթիյար ատապաճըյա խիմատըէն.

— Ամուճաճըզըմ, չիմտիտէ պիր ազ սիգինիլէ գօնուշալըմ. պու Ֆըրէնճիզ Պէրաղը Թանըտըզընըզտան էմի՛ն-միսինիզ, տէտի.

— Թանըրըմ զահէր. պու ատէմի իչի տէֆիա կիճէ վազիթը օ քէօշկ կէօթիւրտիւմ.

— Պու ատէմ եալընը՛զ մը իտի.

— Պիր տէֆաաընտա եալընըզ իտի, տիկէր պիր տէ-Ֆաաընտա Բօն-Լուլի-Ֆիլիպ սօգաղընտան ալտըզըմ օրթա պօյլու պիր ատէմ իլէ պիրլէշտիլէր.

— Օ օրթա պօյլու ատէմին իսմինի պիլիյո՛րսունուզ.

— Խայըր պիլմէյօրսում, Քագաթ իզ ամէթ իսթիյի խանէյի Թանըյապիլիրիմ.

— Բէք կիւզէլ... ապատըզըմըզ ալչագլար օլտուգ-լարընա հիչ չիւպհէ օլմայան պու իչի ատէմ իլէ տէ մէչ-զուլ օլուրուզ...

Բընէ. — Միւսիւ Լօրիյո, պիզէ Ժան-Ժուանինին Շանզ Էլիզէտէ պըրագըպ պիթթէսաուիՔ պուլմուշ օլտուզունուզ օ չօճուգտան պահա իսթինիզ.

— Պունա տայըր սիզէ ուզուն ուզաալա պիր չէյ սէօյ-լէյէմէմ... Թամըլ պուլվարընտան տօղրու կիտէյօր իտիմ, հէվա քէք Քէնա իտի. Նէօյլի քէօրրիւսիւնէ Թախմինէն եիւզ մէթրօ գաուար պիր մէսաՔէտէ, պէյկիրլէր պիրտէն պիրէ տուրտու, էյլիլիպ պագատմ, պիր գարու էօնինէ պը-րագըմըզ պիր չօճուգ կէօրիւմէ իսիշտի, տէրհալ էնիպ օ զավալը մաաւմը ալտըմ, նիյէթիմ պու չօճուղը եանըմ-

տան այըրմտանագ իտի, Քագաթի պիր արալըգ տիւչիւնտիւմ, օ Թարիխտէ եէկինիմ էթիյէն եանըմնա պուլունույօր իտի. պիր ատէմ իչին իչի չօճուգ չօգ տըր տէտիմ, օ զէման եէ-թիմխանէյէ կիտուպ չօճուղը ավլիյէ պըրագը վէրտիմ.

Էթիյէն. — Պիր արալըգ չօճուղըն հայաթտա օլուպ օլ-մատըղընը անլատագ արզուսընտա պուլունմատընը՛զ մը.

— Խա՛յըր...

— Ամուճաճըզըմ, պունա տայըր մալիւմատի իսթիհսալ իթմէլիսինիզ... Նէ օլտուղունը անլատըգտան սօնրա, պէլ-քի պու չօճուղըն բէտէր ու վալիտէսի քիմլէր օլտուղունը քէշֆ իտէպիլիրիզ...

— Բէք կիւզէլ, պունըն իչինտէ Թահդըգաթա կիրիշէրիմ:

Ռընէ. — Եիմտի նէ՞ եապաճաղըզ, Ժան-Ժուանինին հա-յաթընա գատտ իտիլմէք իսթէնիլտիյինտէն բօլիս իտարէսի-նի խապէրտար իտէճէ՞քմիզ.

Էթիյէն. — Խա՛յըր, խայրընտար Ժան-Ժուանինին վէֆաթ իթտիյինէ վէ զանն իսթէնիլէրի վէճհ իլէ ինթիհսար էյլէտի-յինէ գանի օլսունտար, իչի իչ կիտնէ գատտար պու զավալը ատէմ պիր ազ կէօզիւնի ագար վէ նէֆէս ալապիլիրսէ, Պէր-թինն նամընա իզամէ իտիլէճէք իսատէյի նամուս տուվասընը տէրիւհատ իտէճէք օլան պիր տօսթը կիտէր պուլուրսըմ. մի-սիս Ռընէ, պու տօսթըն քիմ օլտուղունը սիգտէ Թանըրսըս-նըզ, իչթէ զէվալը Պէրթ էլէէվմ պու տօսթըն սայէսինտէ էմին պիր նէրտէ պուլունույօր...

— Ռընէ. — Հանըրի Տըլաթտը-Վօտիյո՞ մը...

— Թա քէնտիսի... մուտտիսիէյհ իտամ իտիլէն պի-չարէնին մագլումիյէթինէ գանատթ հասըլ էյլէտիյի կիպի, պունըն իսապաթէ մուվաֆֆագ օլաճաղընտանտա իւմիւտվար պուլունույօր... արթըգ եարըն պիրլէշիպ պուլուշմագ իւզրէ վէտա իտուպ այրըլալըմ.

Ռիչէր Լօրիյո. — Ֆագաթի մէճբուհ պուրատա եալընըզ պըրագըլմամալը տըր.

Ըրնէ . – Պէն պու կիճէ պուրատա գալըրըմ, եանընտան այրըլմամ,

Էթիկէն . – Պէնտէ եարըն տայիմի սուրէթտէ եանընտա պուլունմադ իւղրէ պիր խոսթա ափքճիսի ալըր կէթիրիրիմ.

Պու մուհամէրէյի միւթէազըբ ամուճա իլէ եէկէն 13 նօմէրօլը արատայա բաքիպէն կիթիւիլը , Ըրնէ Մուլէն մէճբուհրն օտասընտա վէ եախտարն եանը պաշընտա գալը . էրթէսի կիւնի սապահլէյին էթիկէն կէլսի , եանընտա եաշլըճա վէ էմին պիր գատըն պուլունույօր խոր ,

Ժան-ժուսի սապահա գատար սայըգլայարագ օ էօնատէ ույգույա տալըշ խոր , Էթիկէն իսթիւն քէօյու պիր մուայէնէսէն սօնրա .

— Շիմտիյէ գատար պիր ֆէնալըգ եօգ , պունտան պէօյլէ տէ անընըզըն պիր թէհլիւլի հասըլ օլմադա իշ եօլունտա տըր , տէմի ,

Ըրնէ . Նիհայէթ տէրէճէտէ եօրկուն տիւշմիւշ վէ ույգուսուզ գալմըշ օլմադըգա պէրապէր , ույուտմայըգ , վէնտան սօգաղընտա քեսին վէ մէճհուլ օլան իգամէթ կեատընա կիթտի . Չամաշըրընը թէպտիլ իթտի , էլինի եիւզիւնի սօուգ սու իլէ էրգատըգտան սօնրա , տօգթօր իլէ պէրապէր Պէրթին պուլունտուղու քէօշկէ կիթտիլէր ,

Չէվապը եէթիմէ ույուտմադըշ խոր . սաաթդ տօսթը օլան իչի զամընն պիրտէն պիրէ քէնտինի պըրագըգ կիթմէկլէրի , մէրագընը մուճիպ օլարագ սապըրսըզլըղա պունտըրըն վիրուտինէ պէքլէյօր խոր ,

Էթիկէն իլէ Ըրնէնին , եաթտըգը օտայա կիրտիքլէրինի կէօրիւր կէօրմէգ , հէյտան կիւզէրան իտէն հալէրի իտիկյազահէ գըյամ իլէ .

— Ա՜հ , պէն պու Ժան-ժուսի տէնիլէն հէրիֆին , Ըրընտայէ թապիպինին գաթիլլէրինտէն պիրիսի օլտուղունը հըսա իտիյօր իսամ , տէմի ,

Ըրնէ . – Էվէ՛թ , պու սաէմին հագըգաթը մէյտանա չըգարմասը , տավաճը օլմասը պիղճէ էն պէօյիւք պիր գուվվէթ տիր . . . վագթը իլէ էյդա իտիլէն ճինայէթի պիր քիւպէյէ հիւքիւմտէն տիւշմէք իչին Ֆըրէտէրիք Պէրար , միաթրէս տիդ Թուրէնին թէշվիդաթը իլէ էյդա օլտանան եէնի ճինայէթտէ մուտուրը զէմանն մէսէլէսի եօգ տըր . պու իչի ալշագ հէր հալտէ բէնչէյի սաաալէթտէն եագալարընը դուրթ ադամոյաճագ լար ,

Էթիկէն . – Ֆրէտէրիդ Պէրար իչին նէ գադար վէրէճէյիդ ,

Ըրնէ . – Օ տա , քէնտինէ իշթիրաք իտէն խապոս տէ , վիճուտէրինտէն խէվֆ ու իհթիրազ էթտիքլերի Ժան Ժուտի իլէ Պէրթի էօլմիւշ զանն իթտինէր , Հանըի Տըլաֆուր-վօտիյօ պու տավալը տէրիւհտէ իտուպ տէ , քէնտիլէրինի ույանտըրաճադը կիւնէ գատար զաֆլէթի ույգուսը իչինտէ պուլունտունլար . . .

Էթիկէն . – Օ կիւնէ գատար պէն տէ պու տավատէ հիսէմէ իսապէթի իտէն տէլիլերի հագըր իթտիշ օլուրում ,

Պէրթ . – (Հայրէթլէ հայգըրարագ .) Սի՛գ , սի՛գ մի . . .

— Էվվէթ Պէրթճիյիմ պէն . . .

— Նէ՞ տէմէք իսթէյօրսունըզ ,

— Թէսաուիֆ վէ եախօտ հագդրն պիր ճիվէսի էսէրի օլմագ իւզրէ մէճմուր օլտուղում գօղուշա պիր տիվանէ կէթիրմիշլէր իտի . պու մէճնունէէնին սէօզլերի պանա իսֆի պագը շէյլեր պիլտիրտի ,

Պէրթ . – (Հայրէթլէ սէօզիւնի քէսէրէք .) Պիր մէճնունէ՞ մի , սագրն պու մէճնունէ Թօայալ մէյտանընտաքի իսանէյէ , Ըրնէնին օտասընա կիտուպ տա բէտէրիմին մատամյէթինի իսապաթ իտէճէք էվրագը արատաղըմ կիճէ կէօրտիւիմ գէվապը գատարնճադ օ՛լմասըն ,

— Էվվէ՛թ , թա քէնտիսի ,

Ըրնէ . – (Հայրէթլէ .) Էսթէր Տըրկյո՛ մը ,

— Էվվէ՛թ , Էսթէր Տըրկյո ,

— Պու գաաբնը սիզաէ թանըյօբաունըզ հա՛ . . .

— Լվվէթ թանըրըմ, Հագգըն ինայէթի իլէ արթըզ քէնահինաէ տիմանէլիք էաէրի գալմաըզըննաան էմինիմ.

— Նէօյլի քէօբրիսի մէսէլէհինաէ պու գաաբնըն խաֆի պիր իրթիպաթ վէ մինաահպէթի պուլունաուզունա, սիզաէ գանի օյույօ՞մնուաունըզ.

— Լվվէ՛թ, իշին իչինաէ պու եխուզէն ոէ պիր ֆահիա վար. Թէճէննիւն իսէլիաէն պէրի Ֆըրունվայէ նամբնը ատէթա էզպէր իթմիշ օյուուզու անլաշըլըյօր, պանա գալըրաա պիչաբէնին Շարանթօն խասթահանէհինէ նագլինէ վէ օրաաա եալընըզ Հալաէ պուլունաուրըլմաբնա, ատօյլըսը իլէ սէպէպ օլանլարաա եինէ Ֆըրէնսէրիզ Պէրաբ իլէ միսթրէս տիզ Թուրքէն տիր.

— Պու գաաբն Հէնուզ էօրաբէ միսթաալիզ պիր սէօզ սէօյլէմէմիշ տիր զանն իսէրիմ.

— Շիմնիլիք իսթիճվապա գալդըշմայը մինաահպ կէօրմէմիմ, Ֆագաթ էսթէրին պէնի մագիյէ միսթէալիզ էսբարտէն խապէրսաբ իսէճէյի պէման նագլաշըյօր . . .

Պէրթ . – (Թէլաշ իլէ .) Աման . . . Ֆըրէնսէրիզ Պէբրաըը էլիմիզաէն գաչըրմայալըմ, էկէբ անը զայպ իսէրսէք . . .

Ըրնէ . – Օ չիմնի ճալիպի խէվֆ ու էնահիչէ պիր շէյ օլմաըրզընաան էմին տիր. Նէաէն զայպ օլսուն, էմին օլունըզ քի պիլաքիս քէնահինի մէյտանէ չըգարաճագ տըր.

Էթիյէն . – Աճէպա Հալա Սէն Մարսէլ սօզ աղընաա իգամէթ իսուպ իթմէհիի անլաշըլաանա՞զ մը.

— Պէլքի իհթիյաթէ մուզայըը պիր հարաքէթաէ պուլունուր աա չիսպհէլերինի տաւէթ իթմիշ օլուրուզ, պու աաէմ նէ տէրէճէ միսաթէրիհ օլուր խէ, պիզ օ նհիապէթաէ գուվվէթիմիզի արթըրմըշ օլուրուզ. Ֆարզ իսէլիմ քի թէպաիլի մէքեան իթմիշ օլսուն, բօլիս իտարէսի անըն իզինի թօզունը բէկ գօլայ պուլապիլիր.

Պէրթ . – Պու Ֆահիաէնկիզ հալէբ իչինաէ պիրաէ չօճուգ վար, օ իշ նէ՞ օլաճագ.

Էթիյէն . – Պու չօճուգըն էլեէվմ պէրհայաթ օլուպ օլմաըրզընըտա ամուճամ թահգըզ իսուպ անլայաճագ.

48

Ըրնէ Մուլէնաէ, Էթիյէն Լօրիյօտա բէկ տօպրու սէօյլէյօրլար իտի, Ֆըրէնսէրիզ Պէբրաբ քէնահինի հէր տիւրլի թէհլիքէ վէ մուհամաթարատան սայմ զանն իսէրէկ, արթըզ կիպլէնմէկտէաէ լուզում կէօրմէկյօր իտի.

Թէֆէրաէ պու Ֆիքրիրաէ, պու իթիգատտա իտի. Ֆարզը մուհալ օլարագ բօլիս իտարէսի Էնթիհարէ գայիլ օլտա պիլէ, Ժան-Ժուտի կիպի տապըգալը վէ էշխասը մուպիրըէտէն պիր տաէմի, քիմին գամիլ իթիհիյնի քէշֆ իթմէկ գապիլ օլամայաճաղընա գանի օլույօր վէ պու եխուզէնաէ էնահիչէ վէ մէրագա լուզում կէօրմէկյօր իտի.

Պու սօն ճինայէթին էրթէսի կիւնի սապրգ մ. ֆէթթիշ էֆէնտի, բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինէ կիտէրէկ պագը տայիրէէրի տօլաշտը. իպլիսթաարանէ պիր սուրէթտէ պագըլարընըն ադընը ապատը, Բըլանթատէ տայըր պիր շէյ անլայամատըղը կիպի պաշգա պիր հէվատիտաէ եօգ իտի.

Րէվիշի Հալէ նագարէն, ապշամքի ճինայէթ եա հէնուզ քէշֆ իտիլմէմիշ վէ եախսօտ քէշֆ իտիլմիշ տէ, քէնահի պիր շէյ անլայամայօր իտի. Թէֆէր, տիւգ ճէնապէլէրի իլէ գօնուշմագ իտթէյուպ Պաթինեօլէ սէմթինէ տօպրու եօլա տիւգէլտի.

Բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսի, Հալա 13 Նօմէրօլը ապրատա վէ Բըլանթատըն անսըրընը ղայպուպէթի մէսէլէլէրի

իւէ մէշղուէ օլույօր իտի, ֆագաթ հէնուզ պիր շէյ անլա-
շըլամամըշ իտի . . . պաւ մէսէլէլէրի պիզգաթ ասայիշ ըս-
յիսի թէտգըգ իթմէքտաե օլտուղու հալտե, էլե պիր իբ
ուճը կէշիրէմէյօր իտի. Մամաֆիհ եինե թէհարրիյաթա
ատվամ օլունույօր իսե տե, մուամմանըն հալը իչին պիր
թէսաատիւֆե ինթիզար իտիլիյօր իտի.

Թէֆէլը, օ կիւն տիւգ ճէնապէլէրինի միւսթէրիհ պիր
հալտե պուլտու. արթըգ լըմընըրապընատն վարէսթե պու-
լունույօր վե սիյմաընատա ալայիմի սիւքիւնէթի կէօրիւլիյօր
իտի, Թէֆէլի կէօրիւնճե.

— Պէնատե պիզի պէքլէյօր իտիմ. . . իտարէյե միւրա-
ճաաթ իթտինի՞զ մի, ատե.

— Էվվէլթ, իչլեր եօլունատա . . . արապա մէսէլէնի չիմ-
տի տահա զիյատե գարանըլըգ իչինտե պուլունույօր . . . ար-
թըգ սէլամէթիմիզի Թէէմին իթտիք.

— Ժան-Ժուտի մէսէլէնի նէ՞ մէրքէզտե.

— Պիր շէյ օլմատըգը կիպի օլմագտա իհթիմալի եօգ
տըր . . . պիզգէն սօնրա տօսթլարը կէլիպ գարուսունը
գաբաալը կէօրիւնճե, Թապկի չէքիլիպ եինե Բօլ-Նուվարե
կիթմիչլէր տիր . . . ճէսէտիտե պիր գաչ կիւն սօնրա քէշֆ
իտիլէպիլիր. օտաքընատա պըրագորըմըզ քեաղըտ բարչաը
սայէսինտե, հիչ շիսպհե իթմէմ քի ինթիհարե համլ օլունա-
ճագ տըր.

— Էվվէլճե պէնատե պու ֆիքրիտե պուլունմուշ իտիմ,
ֆագաթ միւշիւնաիւքճե իթիմատ իտէմէյօրում. . .

— Նիչի՞ն.

— Տօսթլարը իւէ պէրապէր պուլունմագտա իքէն սա-
պահա գարշը նատըլ պիր տէհտե հյճատ իտուպ տե քէնտի-
սինի ճէլպ իտէպիլտիյիմիզ. . .

— Բօայալ մէյտանընատաքի խանէյե եադըպ կէօնտեր-
տիյի պիր մէքթուպընա, Րընե Մուէն Թարտֆընատան պիր
ճէվապ ույտուրտում, մուհիմմ վե միւսթաճել պիր իշտէն

պահա իթտիմ վե օ սուրէթլե ճէլպե մուվաֆֆագ օլտում.

— Ֆագաթ պու մէքթուպ էլե կէչէճէք օլսբտա օ զե-
ման ինթիհարե ինանըլամազ.

— (Գաչլարընը չաթարագ.) Էվվէլթ . . . պու քեաղըտ
բարչաընը իւղերինտէն ալմալը իտիք.

— Պէն հէր թարաֆընը էյիճե արաշտըրտըմ, ֆագաթ
պիր շէյ պուլամատըմ. . .

— Օ հալտե Բօլ-Նուվար լօգանթաընատա տիւշիւրիւպ
զայպ իթմիչ տիր.

— Իչթե իչին պու ճիհէթի ֆէնա.

— Պունը սօյա տիւշինիւպ մէրագ իթմէյինիզ, պու
մէքթուպ զայպ օլմուշ իսե եինե պիզե խըտմէթ իտէր, չին-
քի պու մէքթուպտա Րընե Մուէնին իմզասը վար. գաթէ
իթմէք գաատը իւէ մանքինաճընըն քէնտիսինի ճէլպ իւէ-
յինե հիւքմ օլունուր.

— Ֆագաթ Րընե Մուէն Բարիզտե տէյիլ, պէրայէթի-
նի բէք գօյայ իսպաթ իտէր.

— Օ հալտե 13 նօմէրօյը արապա մէսէլէսի նէ մէրքէզ-
տե իսե, պուտա անըն այնը օլաճագ տըր. Ժան-Ժուտի ար-
թըգ հայաթտա պուլունմատըգը իչին իքիմիզէտե պիր ճէվա
Թէրէթթիւպ իթմէզ.

— Խապիսին գուվվէյի մուհաֆազասը միւքէմմէլ իմիշ,
էօլմէզտէն էվվէլ պէնի Թանըտը, «Նէօյլի քէօրիւսիւնտե-
քի ճինայէթէ իշթիրաք իտէն ատէմ» տէյու հայդըրարագ
ճանը չըգտը.

— Նէ հալ իտե, արթըգ խէվֆ ու էնտիշէտէն վարէս-
թէ օլտուղունուզտան, կիտիպ գօնաղընըզտա նէրվէչէպի-
լիրսինիզ.

— Էվվէլթ եարըն կիտէճէյիմ, ֆագաթ պու խուսուս-
տա պիր Թէտպիր սիւշիւնաիւմ, պու ազշամ Մարսիլեապե
կիտուպ օթտան օղլումա պիր Թելէկրաֆ չէքըրէք ավտե-
Թիմի խասէրը վերճէյիմ. . . պիր կիճե Մարսիլեատե եամ-

մըգոան ասնրա էրթէախ կիւնիւ ագչամ իւսթիւ Բաթիղէ մուվասըլէթ իսէճէյիմ... օ հալսէ սէյահաթըմըն մուվաֆըզը հագըդաթ օլսուդունա քիմնէնին չիւպհէսիզ գալմազ...

— Բէք կիւզել սիւչիւնմիւչսինիզ. ֆագաթ լազըմ կելմայի հալսէ պիզ եինէ պուրսուա պիրլէչիզ գօնուչմալըյըզ, պիրա գօնագընըզա կէլիչիմ էյի օլմազ.

— Էլպէթտէ, կիճէլէրի պիրլէչիզ գօնուչաճաղըմըզ սաաթը պէն կիւնտիւզէն սիզէ խապէր վէրիրիմ.

Պու սըրսուա գարունըն չանը չալընմասը իւչ պու լըի չէրիքը ճինայէթին վիճուտունէ պիր թիփ ըէմէ արըզ օլսու, թէֆէը.

— Ա՜ճէպա գարույը քիմ չալըյօր, տէտի.

— Եա հանըյազըգա պիրիսի չալըյօր վէ հախօտ Գըլօտիյա տըր, չիմտի կիտէր քիմ օլսուդունը անլարըմ...

Տիւդ ճէնապալէրի պահճէյի ոօլաշըզ կէչէրէք գարույը աչաը, ֆիլ հագըդա պու կէլէն Գըլօտիյա վարնի իտի, փօրթ Տըլաթուր-վօտիյօ էսկի մէմլըքաթնի հիւանի սուրէթտէ իսթիգալ իսէրէք.

— Սէֆա կէլտինիզ ագիղէմ, պէնտէ սիզէ կէլմէք իւզրէ հագըրլանը յօր իսիմ... տէտի.

— Պէնիմտէ սիզի կէօրմէյէ մէճպուրույէթ վէ իհթիյաճըմ վար...

Գըլօտիյա օտայա կիրինճէ, թէֆէը քէմալի հիւրմէթլէ մէզպուրէյի աէլամիաաը, էն էվվէլ միսաֆրէս տիգ Թուրէն աէօղէ պաշլայըզ.

— Կիւզել պիր հէվատիսինիզ վա՞ր մը, տէյինճէ, փօրթ.

— Էվվէթ ագիղէմ, հէմտէ զայէթ էյի պիր հէվատիս, ժան-ժուան էօլտիւ.

— (Ընիզիւնտէ պիր նուրը մէսէլրէթի բաշլայըզ հայգըրատագ.) Էվինտէն չալմըշ օլսուդու քեաղըտը ալտընըզ մը...

— Թէէսիւֆ իսէրիմ քի պունըտըը պուլմազ պէնճէ

գապիլ օլամասաը. ֆագաթ պունըտր մէվճուտ օլսա պիլէ քիմսէ պիր չէյ անլատմազ. հէմ պանա գալըրսա կիպլի կէօզինիւ աչըզ ատագտընը օլսուդունըզ քեաղըտըրը կէօրմէքտիզին, պու հէրիֆի չըզտանը մահվ իթմիչ տիր.

— (Պարիս պիր թաւր իլէ.) Էկէը պու սէօյլէտիյինիզ սէօզլէր տօղրու իսէ, օտա օլսպիլիր.

— Շիւպհէ՞ մի իսիյօրսունըզ.

— Պէլքի...

— Սիզ նէ՞ զաննատա պուլունտույօրսունըզ.

— Ֆիսէպ Գօրթիսէլլինին մագպուզը իւչ պիրատէրինիզին վասիյէթնամէսի սիղտէ տիր.

— Սիզի եէմին իւչ թէէմին իսէրիմ քի էլէ կէչիրէմէմիմ...

— Պունը պանա իսպաթի իթմէչիսինիզ.

— Նա՞սըլ իսպաթի իսէյիմ.

— Կէչէնտէ սիզէ վուգու պուլան թէքլիֆիմէ տայըր նէ գարար վէրտիյինիզի պէյան իթմէք սուրէթի իլէ.

— Հանըի իւչ քէրիմէնիզին իզտիվաճը իչի՞ն մի.

— Տիւնքի կիւն խանէմտէ վուգու պուլան քէյֆիյէթտէն խապէրսուր օլսանըզ, պու իզտիվաճըն պիր ան էվվէլ հաւսուլինի պէնտէն դիյատէ արզու իսէրսինիզ, մահտումընըզ Հանըի, լութֆէն տիւն պիզէ թէշրիֆ իթմիչլէր իտի.

— Է՛յ... սօղրա՞...

— Ղարիպ վէ տէհչէթէֆզա պիր չօզ չէյլէր աէօյլէտի.

Գըլօտիյա, կէնճ ավօգաթըն նէօյլի քէօրիւսիւ մէսէլէսինէ տայըր սէօյլէտիյի սէօզլէրի թէքրար իթտի. տիւգ ճէնապալէրի քեամիլէն տինլէտիքտէն սօղրա.

— Պէն պունատան պիտիմ իչին մունճիպի խէվֆի ու մէսլաղ օլաճագ պիր շէյ կէօրէմէյօրում, պու էսկի տավայէ միւթէալիգ օլան էվրաղ մահթպուէն օղլումընն էլինէ կէչմիչ օղումուշ, տայըր պիր չօզ չէյլէրատէն պահա իսէճէյի կիտալ,

պիր ալալըգ պունտանտաա պահա իմիշ . . . նէ՞ պէյիս վար , տէտի .

— Ո տա օլապիլիր . ֆագամի օյուն էնտաբնտաա պայըԼԸՇԸՄ , հիշ չիւպհէ իմիմ քի նագալը տըգգամիընը ճէլպ իմիշ աիր . . . պիր քէրըճ ապիլանէ տիւշինէյիմ , կիւնին պիրինտէ միւթլագա պու էսրար բէրաէսինին պիր ուճը գալտըրըլաճագ տըր . . .

— Պունա իհթիմալ վէրիլէմէզ ,

— Պէնճէ միւհիմէմլ տիր . ֆագամի տիւգ ճէնապլէրինին վէլէտը մանէվիսի , միամիրէս տիւգ Թուրքէնէ տամամտ օլուրտա , օ հալտէ գայըմ վալիտէսի օլան Գըլօսիյա վալինիյի իմհամէ գըլյամ իտէմէզ ,

Թէֆիկը . – (Մէօզէ գալըշարագ .) Հիսապ բէք եօլունտա . . . պու իպտիսագ մէսէլէսինէ պիր ան էվվել հիւանի սուրէթլէ գարար վէրիլմէլի ,

Տիւգ . – Պունըն օլաճաղընը վատ իմիամ . ֆագամի օպլումըն մուվաֆագըյէթինի ճէլպ իտէպիլմէք խուսուսընտա էրէյիճէ միշկիւլաթ կէօրիյօրսուս , արթըգ պու միշկիւլաթէ տէ գալէպէ իմմէյէ չալըշմալը . . .

Գըլօսիյա . – Իվվէ՛թ , գալէպէ իմմէլիյիգ տէյօրսուս , գիրա պու պահատէ պէնտէ սիգ մուավինէթ իտէճէյիմ , պու տա գօնագընըգտա սիգի գիյարէթ իմմէքլէ օլապիլիր ,

— Ֆագամի նէ՞ կիսի պիր վէսիլէ իլէ կէլէճէքսինիգ ,

— Սիգինէճ հուգուգ վէ մուարէֆիմիգին բէք գատիմ օլտուղունտան , զէվճիմ միւթէվէֆա վիլնամ տիգ Թուրքէն տօսիքլարընըգտան պուլտնտու ղունտան մախտումինիգի խապէրտար իտէրիգ . . .

— Գիրտէն պիրէ պու եօլտա հարաքէթ իմմէք պէնճէ մուվաֆիգըգը հիքմէթի տէյիլ տիր . գօնագընիա ալտէթիմտէն պիր գաչ կիսի ոճնտա պիր գիյաֆէթի վէրիրիմ , քէրիմէնիգէ պէրատէր սիգի տէ տալէթի իտէրիմ , պու սուրէթլէ կէլմէնիգ տահա կիւզէլ օլուր ,

— Բէք կիւզէլ , օ զէմանը պէքլէրիմ . . .

Տիւգ . – (Թէպէսսիմ իտէրէք .) Սագընը գալպինիգտէ պիր չիւպհէ հասըլ օլմասընը . . .

— Թա՛յըր , գալպիմտէ չիւպհէ եօգ տըր , ֆագամի պէնի ալտամի տըղընըգը հրտա իտէճէք օլուրսամ . . .

Գըլօսիյա սէօգիւնէի իքմալ իմմէտի . . . ֆագամի տիւգ ճէնապլէրի մէզպուրէնին նէ տէմէք իսթէմիյինի անլատը , մուհամէրէթյէ տէ պու բատտա նիհայէթի վէրիլէրէք , միամիրէս տիգ Թուրքէն չէքիլտի կիմտի ,

Տիւգ ճէնապլէրի վէրտիյի գարար մուճիպինճէ սիւրաթի գամարը իլէ եօլա չըգտը ,

Էրթէսի կիւնի սաաթ իւչտէ Մարսիլեայա մուվասըլէթ իմտի . օ կիւն Մարսիլեայա հիշ պիր վարօր կէլմէմիշ օլուպ , ժօրժ իսէ Մարսիլեայա գատար վարօրլա կէլտիյինի ապլ ուճանթըգա թամամիգ իմմիշ օլմագ իւզրէ , Բարիզէ միւթէվէճճիհէն հարաքէթինի միւշիր չէքէճէյի թէլէկրաֆնամէյի , պիր վարօրըն կէլմէսինէ թաալիգ իմտի ,

* * *

Տիւգ ճէնապլէրինին Մարսիլեայէ միւթէվէճճիհէն ադիմէթի իւզերինտէն իւչ կիւն գատար կէչմիշ իտի ,

Պէրթ , գիհնէն վէ գալպէն պիրագ բահաթլաշմագա պաշլամըշ վէ հաթտա օ սապահ ադ պիր միւտտէթ պահճէյէ տէ չըգմըշ իտի ,

Ժան-Ժուտի տէ թէտավիսի էմրինտէ իմմիգամ օլունան տըգգամի վէ իհթիմամ սայէսինտէ թէհլիքէյի աթլամմըշ իտի . թէէսիր վէ հէյէճանտէն պէրի օլմադըգա , տրթըգ քէնտինտէ՝ սօրուլան սիւալլէրէ ճէվապ վէրէպիլէճէք պիր իգմիխտար կէօրիյօր իտի ,

Կէնճ թաալիգ , պիր տրտըգ Եօլըն նամընա սիւրիւճէն լէքէյի թէմիզլիմէք իչին քէնտինի իմհամ իտտուպ իմմէյէյինի թէքրար սօրուննճա , Ժան-Ժուտի տալա մուվա-

լինչէթ իթմէքսիկին վէ չէմալի մէճմուներիէթլէ .

— Գուշը սիզէ նէմին խաէրլէք վատ իթմախիմ կիպի , իչթէ չիմսի ատ օ նէմինիմի թէքրար խախօրում , տէմիշ ի-տի .

49

Էմիէը , ամէնիյաթ իճրասընը միւթէադըպ շիուտէթլի շիուտէթլի նէօվպէթլէը կէչիրմէյէ պաշլամըշ խոր , Պիրտէն պիրլէ էօնիւնի ալմագ միւմքիւն օլմայան պու նէօվպէթլէ-րին , կիւնտէն կիւնէ սաաթ տան սաաթա խատթայը թէհլի-քէլի պիր հալէ գօյմասը մէլհուզ օլմագլա , կէնճ ատգթօ-րընն գիհնինի հէր շէյտէն գիյատէ պու մէսէլէ իշղալ խախյօր խոր .

Օ կիւն Ժան-Ժուսթիի գիյաբէթ իթմախքտէն ասնրա ա-ճէլէ գալգըպ խատթախանէյէ կիթմախիննտէ , թապիպ շա-յիրտի՝ ան իչի սաաթ տան պէրի էսթէրնին հալինտէ , իւ-միւտպախշը իճազաթ օլտճագ պիր թէհավվիւլ հասըլ օլ-տուղունը խապէր վէրտի .

Կէնճ թապիպ , ատղու մէճնունէնին պուլունտուղու գամարայա կիտէրէք զավալլը գադընը գայէթ զաիֆ պիր հալտէ պուլտու . մամաֆիհ նէօվպէթի վէ հէրաբէթի շիուտէ-թինի թապիլ իթմիշ օլմադըգա , թապիպ չայիրտինին միւժ-դէսի նապէճա օլմասընգընա պիղդաթ գանի օլուպ միւսթէ-ճէլ ճարասընա հալտէ իզամէթինկնանընա կէլտի . քէնտինի-նէն պիր ալ էվվէլ ամուճասը թապտիքընտան պիր մէք-թուպ կէլմիշ խոր .

Բինէր Լօրէնս , պու մէրհումպինտա իշ կիւնէ գադար Բարիզտէ պուլունամայաճագընը , 1837 սէնէսի Սէպտեմբէ-րինին ինչմի ատէօսթունճի կիճէսի , քէնտի էլի իլէ Անգլէր

ատգադընտասի նէթիմմանէյէ պըրագտըղը չօճուգ մէսէլէ-սի իլէ , ավտէթինտէ մէշղուլ օլապրլէճէյինի խապէր վէ-րիյօր իտի .

Էթիկէն մէքթուպը օգուստուգտան ատնրա Հանրի Ցը-լաթուր-Վօսթիյէը կէօրէրէք , Պէրթ իլէ Ժան-Ժուսթինին ի-գամէյէ հադըր օլտուղլարը տավատէն պահա իթմէյէ վէ պու տավանընն վէքեալէթինի օ զէքի ավօգաթա թէվտի վէ հէվալէ իթմէյէ գարար վէրտի .

Էթիկէն , աճէլէ պիր ադ թատմ իթտիքտէն ատնրա նէօյլի քէօրբիւսի մէսէլէսինտէն պահա խտէն էվրագը նէգ-տինէ ալըպ , Ցէն-Ցօմինիդ ատգադընտասի գօնալա կիթմտի . Հանրի , տօսթանէ սուրէթտէ կէնճ թապիպին էլինի սըգա-բադ չու վէճհ իլէ աէօգէ պաշլատը .

— Ացնի հա՞նկը բուպիկար պուրայա աէվգ իթտի .

— Ատնա պիր չօգ շէյլէրտէն պահա խտէճէյիմ .

— Ճիատո՞մի .

— Բէք ճիատո , էվվէլ էմիրտէ վէրմիշ օլտուղուն չու նուսխէլէրտէն ատօյայը թէշէքքիւր խտէրիմ , իչթէ անլէրիտէ կէթիրիպ խատէ խախյօրում .

— Բէք ալա , պու նէօյլի քէօրբիւսի մէսէլէսի հալա էսթար հիւքմիննտէ օլտուղունա վէ հէնուզ պու էսթարընն քէշֆ խախմէտիյինէ , աէնտէ պէնիմ կիպի գանատթ հասըլ իթտին եա .

— Էվվէ՛թ ատօսթում . Բօլ ու Բէվվայէնին պազը թէ-ատտիս ֆամը մէնհուսէ աէպէսի իլէ մահքիմ օլտուղունա վէ պիր պաշգատընըն եէրինէ մատումէն խտամ խախտախինէ , պէնտէ աէնին կիպի գանատթ հասըլ իթտիմ .

— (Մուզաֆֆէրտանէ հայդըրտագ .) Հադըգաթը աէօյ-լէմի՞ չմիշիմ . օ՛ֆ , հադըգաթըն պու մէրքէզտէ օլտուղունը այըպատն ապըղա ինսանընն կէօզինէ չարբըյօր . ինսան պու տավայէ տայըր օլան պահնալարը իւսթինն քէօխու պիր ատ-բէթտէ նազարը միւթալատատէն կէչիրինճէ , մահքում հա-

գըգամէն մի թէ հիմ օլսուդունը թասուիգ իտէր . ֆագամ սօուգ գան իլէ մէսէլէնին թէգըգընա կիրիշինճէ , մահքիմըն մասու միյէթի մէյսանա չըգար , պէնիմ կիալի իչին քիւնհինէ վագըֆ օլսուդունատան սօլայը քէնտիմի պահսուրեար ատա իտէրիմ .

— (Ձիտաի պիր թամր իլէ .) պէնճէ պու իչ ֆաբրիկատան իզարէթ ատ յիլ , մահզա հագըգամ տըր .

— (Հայրէթլէ .) հագըգա՞թ մը տէսինիզ . . .

— Էվէ՛թ ,

— Րէվիչի իֆատատաթէ , մուհասէպէճիներդա խոխինատէ՞ն մի պէօյլէ տէյօրսունըզ ,

— Թա՛յըր , մատամ տէլիլէրէ խոխինատէն պէօյլէ սէօյլէյօրսուր , պէն պու ֆամիլեայը թանըրըմ . . .

— Օ հալտէ պու ֆամիլեա նիմի սէնէտէն պէրի նիչին տավայէ գալգըշմամըշլար ,

— Պուննա միւգիթէտիր տէյիլ խոխլէր ,

— Նիչի՞ն ,

— Եալընըզ պու կիւն էլէ կեչիրտիքլէրի գավի տէլիլէր պու ֆամիլեա իչին քեաֆի տէյիլ իտի . պէօյլէ մուգատէա պիր թէչէպպիւտէ քէնտիլէրինի միւտաֆաա իտէճէք պիր ատըմին , հէմտէ մատուրըն պէրայէթինէ վիճատանէն գանի օլմուշ պիր ատըմին հիմայէսինէ միւհթաճ իտիլէր քի , օ սա սէն օլապիլէճէքսին , համտա պու կիւնքի գիյարէթատէն մագասատրմա պու տըր ,

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ .) Պէ՞ն , պէ՞ն մի . . .

— Էվէթ սէն . պէշ այթը կիւն էվվէլ պանա պու նուսախէլէրի վէրիր իքէն էլեէվմ պէրհայաթ պիր իշի չահիտա օլսուդու սուրէթատէ , պու տավայը տէրս հոէ իտէճէյինի սէօյլէմէյօրմ մը իտին ,

— Էվէ՛թ , էվէ՛թ , սէօյլէմիշ իտիմ ,

— Պունատան պաշգա , պէօյլէ պիր տավայը գազանմագ բէք պէօյուք պիր շան ու չէրէֆ տիր տէմիշ իտին . իչիդ

պու չան ու չէրէֆի չալըշըպ իհրազ իթմէյիտին , ճան ու կէօնիւլտէն սէվմիշ օլսուդում պիր չօճուգըն իատէյի չէրէֆինէ , նամըննա սիւրիւչէն լէքէյի թէմիզլէմէյէ խըտմէթի իթմիշ օլաճագսըն ,

— (Հայրէթլէ .) Նէ՞ տէյօրսուն , Պէրթ Մ՚օնթիչէ՞մի ,

— Էվվէ՛թ , հագըգամտա Պէրթ Րէվվայէ , զէվճի իտատամ իտիլտիքտէն սօնրա պիչարէ զէվճէսի , օղլու իլէ քէրիմէճինի էպէտի վէ հագսըզ պիր իսէճալէթտէն գուրթարմագ իչին նամըննը թէպտիլ իթմիշ . իչթէ արթըգ հէր չէյէ վագըֆ օլսուն , թէքլիֆիմի գապսուլ իտէճէ՞քմիսին ,

— Հա՛յ հա՛յ , չիւնքի պու իչին սանա միւթէալիգ պուլունմասը պէնճէ իչի տէրէճէտա մուճիպի իֆթիհսաար տըր . դիրա զահիրէն Պէրթին հուգուգընը միւտաֆաա իտէճէք վէ հագըգամտա տէ սէնին իչին չալըշմըշ օլաճագըմ ,

Լէթիչէն , կէօզլէրի նէֆիսնաք օլսուդու հալտէ սատըդ տօսթունըն էլլէրինէ սարըլըպ սըգարագ , թիթրէք վէ հագին պիր սէտա իլէ .

— Թէչէ՛քքիւր իտէրիմ . . տէտի , Հանըի սէօղիւնէ տէվամ իլէ .

— Հէմտան եարընատան իթիբարէն պու իչ իլէ մէչղուլ օլմադա պաշլարըզ , տէտի ,

— (Թէլաշ վէ սադըրսըզլըգլա .) Նիչի՞ն պու կիւնատէն պաշլանմասըն , հէմտան չիմտի սէնի ալըպ Պէրթին եանընա կէօթիւրմէ՛ք իտիյէրիմ ,

— Բէ՛ք կիւղել , հայտէ պու կիւնատէն պաշլայալըմ ,

Հանըի իլէ Լէթիչէն քէօչկէ տօղրու եօլա տիւզէլտիլէր . Րընէ , կէնճ թաապիսին օ սադաճ նէ հարապէթտէ պուլունաճաղընատան զաթէն իտապէրտաբ օլմադըլա կէլիպ գատուլը աչաը , Լէթիչէն , Հանըչէ .

— Ա՛պիգիմ Հանըի , տօսթումուզ միւսիւ Րընէ Մ՚ուլէնի սիզէ բըրէգանթէ իթմէյէ լուզում կէօրմէյօրսում , քէնտիսինի զաթէն թանըտըղըն վէ հուգուգունը միւտաֆաա իթ-

տիկին պիր զաթ ասըր , ահմէտ իլէ , Բրնէ Մուլէն ,

— Միսիս Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ ճէնապէրինին հազրպաթէն մինիներթատրըլըմ , ինշալլահ Պէրթիմիզատ եվնէ սայէլերինատ նայիլի էմել վէ սաատէթ օլուր , տէյինճէ , Հանրի , Բրնէնին էլինի սրգարագ .

— Միսիս Բրնէ , պէն պու խուսուսատա էլիմտէն կէլմիյի գատար չալըշաճաղըմ , տէմի ,

Իւշ արգասաշ . Պէրթին եաթմազատա օլսուդու օսմանան իշերի կիրտիկլեր . Պէրթ , օսմաներնա պէօյլէ անլըդըն պիր եսապանճընըն կիրտիկինի կէօրինճէ կիւլլեր կիսի գըզատը . Հանրի զայէթ մէճպուպանէ վէ միւթէէսիրանէ պիր թաւը իլէ կէնճ գըզը սէլամլասըր , էն էվվել էթիկէն սէօզէ պաշլայըպ .

— Ամմա Պէրթ , սատալէթի մէյսանատա չըգարմազ իչին գանունըն մուհաֆազայի ահքամինատ խըտմէթ իստէնլէրէն մուավէնէթ վէ հիմայէ թալեպ իստէյիր . պէմանընն եագլաշմազատա օլսուդունը պիզէ սէօյլէմիյ իսիմ , իշթէ օ զէմանատա հաւլուլ էթմի . Ծօսթում միսիս Հանրի Տըլաթուր Վօտիյօյը եանընըզա ալըպ կէթիրտիմ քի , պունատան պէօյլէ քէնտիսի սիպինատ տօսթունըզ օլաճադ տըր . պուրատա պուլունսուդճա միսաֆիրբէրվէրլիկինատէն տօլայը մինիներթատրը օլսուդունըզ կիպի , սայիր ճիհէթլէտատ մուավէնէթին հիչ պիր տիւրլիսինատ տիրիպի լութֆ պույուրմայաճագլար տըր , տէմէսի իլէ , Պէրթ , մինիմինի վէ զաիֆ գօլլարընը հէման կէնճ ավօգաթա ուզատարագ թիթրէք պիր սէս իլէ .

— Միսիս , ինայէթ վէ նէճապէթինիզի չօգ տէֆալար ադիպիմ տօղթօր իլէ Բրնէ Մուլէնատէն իշիթմիշ իսիմ , սիպատէն պէքլէմիյիմ խըտմէթ նէ օլաճադընը պիլմէյիմ կիպի շու գիյարէթինիզին սէպէպինի տէ անլատըմ . էթիկէն սիպէ նէ օլսուդումը սէօյլէմիշ վէ նահագ եէրէ ֆամիլեատընըզըն տիւշար օլսուդու ըմմըդատաթը տա իտապիսի անլամընը

տըր , Պիր մաղսում վէ զէվալը պիր եէթիմէ իչին իտէճէյինիզ էյլիք վէ ինսանիյէթէտէն տօլայը , հայաթընըն սօն տադըդաբնա գատար մինիներթատրընըզ օլաճաղըմ , տէմի ,

Շու սօն սէօզլէր լիսանընատան իշիտիլմիչի էֆէնտէֆ պէրթ , քէմալի թէէսիւրինէն քէնտինի զաիֆ իտէճէյէրէք աղլայօր իտի . Նէզաքէտէ պուլունան իչ զաթընա քիրբիքլէրի ընալատը , Հանրի քէլամէ աղազ իլէ .

— Ամատաղէ՛լ , հէր ան ու զէմանի հազրը վէ նադրը օլան ճէնապը Հագդըն հուզուրընատա , շու տադըդատա պէնի տինլէմէքտէ պուլունան տօսթլարըմ իլէ սիզէ գաբշը եէմին իտէրիմ քի , պու իչի տէրիւհատ իտէճէք վէ գուտրէթիմ եէթտիյի մէրհէպէ նիհայէթինէ գատար չալըշաճաղըմ . իսմոն պէն վէրէճէյինիզ մնալիսմաթը զաիֆ իթմէքլէ մէշղուլ օլայըմ , Միսիս Բրնէ , էվվէլճէ սիզ պաշլայընըզ , տէմի ,

Մաքինաճը նադրը հէքթայէյէ պաշլայըպ էվվէլա Լոնտրատատա էնմիշ օլսուդու օթէլտէ , միսաֆէտէյի նէ սուրէթլէ էլէ կէչիրտիյինի վէ ճինայէթին մուդատատէմէնինէ նատըլ վադրի օլսուդունը անլատը . միւթէագրըպէն Բօյալ մէյսանընատաքի իգամէթկէահընատան , Պէրթին օրատա պուլունսուդու կիճէ պու միսաֆէտէյի չալմադ իչին իսի գավի տիւշմէնինի , նէ եօլատա հարաքէթ իթտիրէրինի հէքթայէ իթմտի . պունատան պաշգա տատա պիր չօգ շէյլէր սէօյլէտիքտէն սօնրա ժան-Ժուտիյէ թէօտատիֆինէ նադրը քէլամ իթտի , Պու գուրնազ խըրտըզը եիրմի սէնէ սօնրա թանըտըզը միսթրէս տիդ Թուրէնին գօնադընա , միւտիրի ումուր սըֆաթը իլէ նէ եօլատա գատալ իտիլտիյինի , վէ նէհայէթ պու գատընըն գիյաֆէթ վէրտիյի վէ Հանրինին տատի պուլունսուդու կիճէ , վուգու պուլան հատուսէյէ սէպէպինէթ վէրմէն հալէրի , Պէրթին իգամէթկէահընատան այընըպ գայըրըլտըզընը , վէ պու հարաքէթատէն մնգատատ , զէվալը կէնճ գըզըն վիճուտինի օրթատատան գալտըրմազ օլսուդու հալտէ ,

մուճիզէ գաղխլինտէն օլարագ մուհաճագայի հայաթ իսի-
չինի նագլ ու հէքեայէ իթտի, էն սօնրա ժան-ժուտի ի-
զերինտե լյգա իսիլմէք իսթէնիլէն ճինայէթտէն վէ պու-
նընտա պըրունվայէ թաղխլինին գաթլի մէսէլէսինի, իլէ
էպէտ մէքթում թուխմագ ֆիքը ու թաստավուըրընտան ի-
լէրի կէլսիյինտէն պահս իյլէտի։

Իընէնին պուրայա գատար սէօյլէտիյի սէօզլէրի Հանըի
խըլտաղթէն զաղխ ու գայտ խոյօր իտի. սէօզ պու նէ-
թիճէյէ ինթիգալ իսինճէ, կէնճ ավօգաթ.

— Պու ժան-ժուտինին եարէսի էյի օլաճագ վէ քէն-
տինի եաշայագիլէճէ՞ք մի, տէյու Հայդըրմաը իլէ, էթի-
յէն.

— Էվվէ՛լ, Հաճո օղլում, եարէսի մուհլիք տէյիլ տիր,
տէտի.

— Պու տաէմ հիչ պիր շէյտէն խէվֆ ու իհթիրազ
իթմէյէրէք, հուզուրը մահքէմէտե պէյանը Հալ իտէպիլէ-
ճէ՞ք մի.

— Պունըն իչին պիզէ նէմին իթմիչ տիր.

— Պու տաէմ ևիրմի սէնե էվվել միսթրէս տիպ Թուրքէն
թարաֆընտան զէհիրլէնմիչ էօյլէ՞ մի.

— Պունա ասլա շիւպհէ իսիլմէզ, պու խայըն գարը
իլէ Ձըրէտէրիզ Պէրար տէնիլէն ճանի, օ պէման տա ճինա-
յէթին հէր տուրլի նըշանե վէ իսմարէսինի մահվ իթմէք ի-
չին պէօյլէ պիր Հարաքէթտե պուլունմուշլար. ժան-ժուտի
էօվլամ Հալինտե խաաթախանէյէ նագլ իսիլմիչ. պինաէն
ալէյհ գուճաղընտաքի չօճուղու եօլտա պըրագմագա մէճ-
պուր օլմուշ.

— Պըրունվայէ թաղխլինին գուճաղընտաքի չօճուգ
տէյի՞լ մի.

— Էվվէ՛լ.

— Պանա գալըտա պու ճինայէթի իյգա իյլէմէքտէն
մադտաա, պու չօճուղըն վիճուտինի օրթատան գալարմագ

իտի. թաղխլ գաթլ օլունտուգտան սօնրա նէօվպէթ պու
չօճուգա կէլէճէք իտի.

— Պու պապտե Հագգընըզ օլմալը տըր.

— ժան-ժուտի պու ալչագլարըն իսիմլէրինի պիլմէյօ՞ր
մը իմիշ.

— Պիլմէյօր իմիշ, եաալընըզ եիւզլէրինի կէօրմիւշ,

— Իշ զէնճիր կիպի պիրի պիրինե մէբպութ օլուպ հա-
գըգաթ մէյտանա չըգայօր. պու Ձըրէտէրիդ Պէրար, Իընէ
Մուլէնին Բարիզէ կէլտիյինի վէ էլինտե քէնտինի իչին ճա-
կիպ մուխաթապա պիր մէքթուպ պուլունտուղունը նասը՞լ
խապէր ալապիլմիշ, պէն պիթթապի պուրասընը թային ի-
տէմէմ. ֆագաթ շուրասը մուհագգագ տըր քի, պու ալչագ
ատէմնէ, ճինայէթտե քէնտինի իչթիրաք իտէն գատընըն
պիր զէմանտէն պէրի ֆէսատտան խալի գալմանալարը պու
նօգթատան պաչկայօր. Իընէնին թէվգիֆը, մէքթուպ միս-
վէտէսինին չալընմասը, մատմազէլ Պէրթին գաչըրըլմասը
վէ ժան-ժուտինին գաթլինէ գատտ իտիլմէսի, նէքտիկէրի-
նի թէպգիպ իյլէտիյի ճինէթտէ, շու հալէը չիւպհէյէ մա-
հէլ պըրագմայօր.

Իընէ. - (Ձէպինտէն պիր տէմէթ քեաղըտ բարչալարը
չըգարըպ Հանըիյէ վէրէրէք.) Օտայա կիրուպ միսթրէս
տիպ Թուրքէնին մէքթուպ միսվէտէսինի սագլատըղըմ զար-
ֆըն տէրունինե վազ իտիլէն մէքթուպ իչթէ շու տըր.
մատմազէլ Պէրթի աչըրմագ իչին գուլանըլան արագատտա
պուլունմուշ օլան քեաղըտ բարչասըտա իչթէ շու տըր. հէր
իքիսիտե պիր եաղը. իչթէ ժան-ժուտիյի ճէլպ իտուպ տու-
զաղա տիւչիրմէք իչին թաանի իտիլէն մէքթուպըն եաղը-
սըտա, տիկէրլէրինին այնը տըր. իչթէ շու քեաղըտ տա պու
սօն ճինայէթէ ինթիհար մանասընը վէրտիրմէք մագսատը
իլէ եաղըլըպ պըրագըլան քեաղըտ տըր.

50

Կէնճ աղօգաթ , մաքինաճընըն վէրտիլի պու քեաղըտ բարչալարընը պիրէր պիրէր մուայէնէ իթթիքրաէն սօնրա հայդըրտրագ .

— Նէ՞ ատհշէթլի , նէ՞ ֆաճիաէնկիզ հալլէր , իշին հէր ճիհէթի շէյթանէթքեարանէ պիր սուրէթտէ տիւշիւնիլմիշ . Միւսիւ Բիյէր Լօրիյո թաւրաֆընտան իգամէ իտիլէն տավա վէ շիքեայէթ իւզէրինէ , բօլիս իտարէսի 43 նօմէրօլը ապարայը չալանըլարընը իշինի վէ նըշանէսինի հէնուզ պուլամադընջ մը , տէտի ,

Էթիյէն . – Էվվէ՛թ , հէնուզ պուլունամադընջ տըր ։

— Ֆըրէտէրիկ Պէրարընը իգամէթհկեահը պիլինիյօր մը ,

Ը՛ընէ . – Էվվէ՛թ , Ժան-Ժուտի պու ատէմի իթէոգրագ իթմիշ , Սէն-Մաբսէլ աօգաղընտա իգամէթի իտիյօր իմիշ ։

— Մատմազէլ Պէրթին , Գաբաօլէրի թէէրէսինտէ տէ , Բօայալ մէյտանընտաքի իգամէթհկեահընըզտա տա պու ատէմիէ պէրապէր կէօրմիւշ օլսուդու տիկէր ատէմ քիմ տիր ։

Ը՛ընէ . – Օ ատէմ հէնուզ մէճհուլ տըր . Ֆագաթ աօգթօրըն ամուճաաբ պունընտա Բօն-Ձիլիաչ աօգաղընտա իգամէթ հյէտիյինի պիլիյօր . Ֆըրէտէրիկ Պէրար իլէ արապաբընա պինմիշլէր . միւսիւ Լօրիյոնըն իֆֆատէսինէ նաղարէն , օ ատէմին , պու քէօշկիւն գարուսընտան պահճէյէ կիլոտիյի գաննընտա պուլունույօր . Ֆագաթ շիւպհէ իթմէմ քի պու խուռուստա ալտանմըշ օլմալը տըր , տէտիյի համանէ իթխալիմիզտէ պուլունան տիկէր խանէ տիր ։

Հանրի Տըլամուր-Վօտիյօ , պիր ազ տիւշինախուքտէն սօնրա .

— Դարիպ շէյ , իթխալիմիզտէի խանէտէ քիմնէ իգամէթ իթմէյօր , իչինէ սալ պու ճիհէթի քէշֆ օլունմալը տըր . պիր շէյ տահա վար , շիմոի պանա վէրմիշ օլսուդունըզ չու իմզասըզ մէքթուպարտան պաշգա . Ֆըրէտէրիկ Պէրար իլէ միսթըհս տիզ Թուրէն ալէյհինտէ պիր տէվիլ տահա էօգ մը , տէտի ,

Ը՛ընէ . – Խայըր , պաշգա պիր շէյ էօգ , ֆագաթ էվիմիզե կէշիրէպիլէճէք խոք ,

— Ժան-Ժուտինին Պէրինն սօգաղընտաքի գօնագտան աշըրտըզը չըզտանընն իչէրիսինտէ , պանգա գայիմէչէրինտէն պաշգա քէնտիլէրի իչին մուճիպի վէխտիմէթ վէ մէսուլիյէթ էվրագը մուհիմմէ վար խոք ,

— Պու պաապտէ էմմ՞նէմիսինիզ ,

— Լվվէթ էմմինիմ , միսթըհս տիզ Թուրէն չըզտանընն աշըրըլտըղընտան խտապէրտար օլտու պու էճնտատէ , բարալարտան զիյատէ էվրագըն զայընտան տօլայը տիւշտյը խէվֆու թէէլաշ օլտու ,

— Շիմոի պու չըզտան Ժան-Ժուտինին էլինտէ՞ մի տիր ,

— Մաէթհէէսիֆ էլինտէ պուլունմայօր . Հայաթընտա գատտ իտէն ատէմ թարաֆընտան աշըրըլմըշ ,

Հանրի , պիւթիւն պու իֆատէլէրի զաղթ իթթիքրաէն սօնրա .

— Շիմոի Ժան-Ժուտինին գուրթարըլտ պըրագտըզը չօճուգլա մէշղուլ օլալըմ , Պու սէրտէրի խըրտըզ հէրիֆին ահվալը խուսուսիյէսինէ նաղարէն պու հարաքէթի ալիճէնապանէ տիր . օ չօճուգ նէ՞ օլմուշ , պուրտասընը տնլայապիլտինի՞զ մի , տէյու սօրտուդունտա , էթիյէն ճէվապ օլարագ ,

— Պէն պիլիյօրում , տէտիքրաէն սօնրա , ամուճաաբնտան ալտըզը մալիումաթը հէքտայէ իթտի ,

Հանրի . – Էլէէվմ պիր հայա՞թ մը ,

— Օրտասընը պիլէմէյօրում , ֆագաթ պունըն իհտարո-

բնաթը իյին տէ ամուճամ մէչղուլ օլաճագ տըր .

— Պու տա լազըմ տըր տէյի՛լ մի , պէլքի օ եիւզաէն տէ մուհիմ պիր նէթիճէ հասըլ օլուր . է՛յ , օ մէճնունէ իլէ մէչղուլ օլույօ՛ղմուսունըզ , օ պիչարէնին տայիմա Պըրունվայէ նամընը թէքրար իթմէսինտէքի վէ Ֆըրէտէրիք պէրարը սըրգամ էնտասընտա կէօրուիւյի զէման , տուչարը խէվֆ ու տէհշէթ օլմասընտաքի հիքմէթի պիլույօ՛ղմուսունըզ ,

էթհէմէն . - նագընտա պունըն հիքմէթինի տէ անլայաճաղըմը իւմիւտ իտիյօրում ,

— նա՛սըլ ,

էթհէմէն , օգուչանլարըմընդճա մալիւմ օլան վագասյը խապեր վէրինճէ , Հանըի հայրէթլէ հայդըրտագ .

— նէ՛ զարիպ թէսատուֆ , արթըզ պէնտէ սէնին կիպի գանսաթ հասըլ իթտիմ . նամէը սը Րիյօ իլէ պու մէսէլէ արտընտա խաֆի վէ զարիպ պիր իրթիպաթ վար . պու գատընը նէ՛ զէման իսթիճվապ իտէճէքսինիզ , տէտի ,

— Իւչ տէօրթ հաֆթատան էվվէլ իսթիճվապ իտէմէյիզ ,

— Պէքլէյէճէյիզ , միւտաֆաթէ կիրիշմէզտէն էվել սիլահլարը հազըրլամալըյըզ . Ժան-Ժուտինին իֆտատէսինի զապթ իթտիքտէն սօնրա թանզիմ իտէճէյիմ լայիհայը , Պէրթ նամընա օլարագ միւտաուայի ումմումիլիք մէգամընա արզ իտէրիմ . պու տա պէնիմ իչին իլքի կիւնլիւք պիր իշ տիր ,

Մուհավէրէ վէ միւզաքէրէյէ պու բատա նիհայէթ վէրլէրէք պու իւչ զաթ քէօչկէն չըգըպ կիթտիլէր . էնայի բահտէ Րընէ , Հանըիյէ .

— Ժան-Ժուտիյի նէ՛ զէման կէօրէպիլէճէքսինիզ , տէյու սօրտու ,

— Նաբընատան սօնրա ,

— Բէք կիւզէլ . ադշամ պէրապէր կիտէրիզ . իսթէրսէնիզ սիզի սաաթ սէքիզտէ վէնատան սօգաղընտա 9 նօմէրօյը

խանէտէ պէքլէյիմ , պէնիմ կիզլի իգամէթկեահըմ օրատը տըր ,

— Բէք մինատիպ օյուր ,

Հանըի Տըլաթուր-Վօահյօ , տօղրու իգամէթկեահընա չէքիլէբէք Պէրթտէն ալտըղը իֆտատաթընատան լայիհա գըլըգը պիր շէյ թանզիմ իթտիքտէն սօնրա նամը . էրթէսի կիւնի հիւքիւմէթ տայիրէսինտէն էվէ Ֆէլսէֆայի էնտատէ , խըտմէթի մահատուէսինտէ պուլունան ուշագ էլինէ պիր թէլէկրաֆնամէ թէսլիմ իթտի ,

Մարսիլեատան չէքիլէն վէ ժօրժ Տըլաթուր-Վօահյօ խզատընը հասի օլան պու թէլէկրաֆնամէ , էրթէսի կիւնիւ ադշամըն սաաթ պէշինտէ տիւգ ճէնապէրինին Բարիզէ մուվասըլէթինի իհտար լյլէ յօր իտի . Հանըի , մանէվի էվլատ օլմադըա պէրապէր , գալպինտէ տիւգ ճէնապէրի իչին պիր մուհապէթը Ֆէրըճէնտանէ մէվճուտ օլմադըա , բէտէրինին Բարիզէ մուվասըլէթինտէն տօղայը գալպէն պիր մէսէրթէթ հասըլ իթտի ,

Հանըի , քէնտիսինին թէրք օլունմուշ չօճուգլարտան օլտուղունը պիլտիյի հալտէ , պու սինն ու սալէ գատար թէրք իտիլտիյինին սէպէպինի արաշտըրմադըշ իտի , հալընըզ չօճուգլուղունըն պիր գըսմընը նէթիճտանէտէ կէչիրտիյինի տէրհալ իտէպիլիյօր վէ սայիգայի քիպար ու զուրուբ իլէ տէյիլ , միւճէրրէտ քէնտինի թէրք իթմիշ օլան բէտէր ու վալիտէսի հագգընտա պիր նէֆրէթ հասըլ իթմէյէք իչին , իսթիքրահլէրինի պիւտունիթիւն ունումիտաղա չալըշըյօր իտի ,

Թէլէկրաֆնամէյի օգուտուգատան սօնրա էրթէսի կիւնիւ մէվգըճա կիտիպ իսթիղպալ իթմէյէ գարար վէրտի , եինէ օ էնտատէ էթհէյէնէ մուհթատար պիր թէզքէրէ հազարագ , էրթէսի կիւնիւ Րընէ Մուէյն իլէ պուլուշամայաճաղընը վէ պու միւլագաթընը տահա էրթէսի կիւնիւնէ թէսվիւգի զարուրի օլտուղունը պիլտիրտի ,

Շունըտա խապէր վէրէլիմ քի, պու միւլագաթըն թէէխիրի էթիկէն իչին մէշուունիյէթի մուճիպ օլտու, չիւնքի ժանժուտի պիր ազ տահա քէնտինի թօբէլայաճաղը կիպի, քէսապը իֆագաթէ պաշլամըշ օլան էսթէր տը Րիյօ տէ, կէնճ ավօգաթըն սիւալլէրինէ ճէվապ վէրէպիլէճէք պիր հալէ եագլաշըյօր իտի։

Ֆիլ հագըգա, նէօվպէթլէր քեամիլէն զայիլ օլտու, էսթէր րիյա կէօրմիւշ ինանըլար կիպի, վագըթ վագըթ էթրաֆընա կէօզ կէզտիրիյօր վէ նէրէտէ պուլունտուղունը տիւչինիւպ անլամադա չալըշըյօր։

Ադլը պաշընա կէլինճէ նէ օլտուղունը, նէրէտէ պուլունտուղունը տիւչինէ տիւչինէ, եանընտա պուլունանլարտան սիւալ իտուպ անլամագ իսթէյօր իտի. ֆագաթ միւտիւր թարաֆընտան վէրիլէն էմր իգթիզասընճա, տօգթօր սիւքիւթ իթմէյէ մէճպուր իտի։

Հէման իսթիճվապա կիրիշմէք, մանէվի պիր թագըմ հըսսիյաթըն հիւճիւմինի մուճիպ օլաճաղընը վէ պուտա թէէքար պիր խասթալըղը ինթաճ իտէպիլէճէյինի թասավվուր իլէ, պիր ազ տահա սապր իթմէյի մինասիպ կէօրտիւ։

Տիկէր թարաֆտան հարաքէթը վագտասընըն, եանի էսթէր տը Րիյօ հագդընտաքի մուամէլաթընըն, քէնտինէճ մուճիպի մէսուլիյէթ օլտուղունը թագտիր իտիյօր իտէ տէ, պու խուսուստա հէր շէյի կէօզիւնէ ալտըրմըշ իտի. եալընըզ եիրմի սէնէտէն պէրի գարանլըգ իչինտէ գալան պիր պէյնէ, եավաշ եավաշ էյգայի նուրը հագըգաթ իթմէք լուզումընա րիայէթ էյլէմէք իսթէյօր իտի։

Տօգթօր, կէնճ ավօգաթըա միւլագաթընըն իբինճի կիւնիւ մուայէն օլան սաաթտա խասթախանէյէ կէլէրէք, էվվէլճէ թապիպ շայիրտի իլէ պէրապէր էսթէրին պուլունտուղու օտայա կիրտի։

Դաբունըն աչըլտըղընը իչիտիր իչիթմէզ էսթէր պաշընը եաստըգտան գալտըրտը, ֆէրդ իտիէպիլէճէք պիր ըզ-

թըրապ վէ թէէլաշ իլէ էթիկէնին եէնգիւնէ պագտը. պիրտէն պիրէ հէյէճանըլը պիր սէտտա իլէ։

— Աման եա՛ Բապպիմ, եօգտա լութֆքէար տօգթօր խասթա՞մը օլտու, նի՞չին կէլմէտի... տէտի։

Պու սէօզլէրտէն էթիկէն տէ, թապիպ շայիրտի տէ պիր չէյ անլայամնատըգլարը իչին սիւչարը մէրագ օլուպ, էսթէրին հալա ագլը պաշընա կէլմէտիյինէ զահիպ օլուօրլար իտի. էթիկէն եամթաղա եագլաշտագ։

— Պէնի թանըմայօ՞րսունըզ, տօգթօր պէն տէյի՞լմիյիմ, տէմէտի իլէ, էսթէր պաշընը գալտըրտագ։

— Խա՛յըր, պէնի թէտաւի իտէն զաթը պէքլէյօրում, օ իսթիյար իտի, սաաչլարը պէյազ իտի, իսմիտէ... իսմիտէ... ա՛հ, սիզտէ պանա մուամէնէթի իտինիզ տէ իսմինի պուլալըմ, տէյինճէ, էթիկէն խասթանըն էլլէրինի թութուպ բէտբախտ վէ նագիքեանէ պիր սուբէթտէ։

— Պիր ազ սօնրա պիրլիքտէ արար պուլտուղ, չիմոի տիւչինիւպ քէնտինիզի բահաթսըզ իթմէյինիզ, խուսուսի իլէ ասլա եօրումամնալըսընըզ, խասթա իտինիզ վէ հալատա պիր ազ զայըֆընըզ, լահէթէ իհթիյաճընըզ վար, տէտի։

Էսթէր, պաշընը տայամըշ վէ կէօզլէրի նիմ գարալը օլտուղու հալտէ պու սէօզլէրի տինլէյօր վէ պիր մանա իսթիխսաճ իթմէյէ չալըշըյօր կիպի կէօրինիյօր իտի. պիրտէն պիրէ։

— Մատամ Ամանթա նէ՞րէտէ, սէվկիլիմ նէ՞րէտէ պուլունույօր, օղլում նէ՞րէտէ, պէն պուն՞արը կէօրմէք իսթէրիմ, տէյէրէք, եամթագտան ամթալըպ էնէճէք կիպի պիր հարաքէթտէ պուլունտու, էթիկէն պու հարաքէթէ մանի օլտու, կէնճ տօգթօրըն եիւգիւ սաք սարը քէսիլմիշ իտի, արթըգ էսթէր եամթաղընտան աբչրամագ, գալգմագ կիպի պիր հարաքէթտէ պուլունմայօր իտի. պու հալ պիր իչի պիր տագըգա գատար տէվամ իտուպ, զէվալը գատըն աղլամայա պաշլատը վէ եիւգիւնիւ էլլէրի իլէ գարայարագ։

— Սիւալէրիմէ ճէվապ վէրմէյօրսունըզ, միւթլաքա պիր ֆէլաքէթ վուգու պուլմուշ, օղլում վէֆաթ իթմիշ օլմալը տըր, ատյինճէ, տօղթօր, պիշարէյի պիր գաչ տագըգա գատար պու հալաէ պըրագտըգտան սօնրա.

— Պանա էյնիյէթ իտէր վէ պէնի քէնտինինէզ սըրտաշ իթիխտաղ իթմէք իսթէ՞միյօրսունուզ, ատյու սիւալ իթմէկի լազըմնէ, խատթա մէգամը իմտատից ու գապուլտէ պիր պաշ իշարէթի իլէ մուգապէլէ էթմէտի, էմմիյէնտէ սէօզիւնէ ատվամ խաբըէք.

— Էօյլէ խէ սիւալէրիմէ ինանմըշար խոնինիզ, ճազընտա պէն սիզի իսմինճվապ խոէճէյիմ, սիզ չօղտան պէրի, հէմ բէք չօղ զէմանտէն պէրի խատթա խոնինիզ, պու մուտաէթ զարֆընտա բէք չօղ շէյլէր վուգու պուլմուշ տըր քի, սիզ օ շէյլէրտէն խատէրտար ատյիլինինիզ, իչմէ պէն սիզէ օ շէյլէրի քեամիլէն խատէր վէրէճէյիմի վատ խոիյօրում, ֆագաթ պիր ազ սապր խոէճէքինինիզ քի, պէնտէ պիւքիւլմիյէ քէսպը իֆագաթ իթմէնինիզ չալըշայըմ, ատմէսի իլէ, էսթէր մուգմտըգտանէ պիր թավը իլէ.

— Ֆագաթ պէն նէ՞րէտէ պուլունույօրում, հիչ օլմազսա նէրէտէ պուլունտուղումը ատյլէյինիզ, ատաի.

— Պիր տօսթունըզըն խանէսինտէ.

— Պու տօսթ քի՞մ տիր.

— Գարիպէն քիմ օլտուղունը անլայաճագընըզ, սիզ պէնտէն էմին օլունուզ.

Էմիյէն, մայէթինտէ պուլունան թավիպ շայիրտինէ պիր իշարէթի իթմէ, օ տա տէրհալ պիր գաշըգա զաթէն թէրթիպ օլունմուշ օլան ույգու կէթիրիճի իլագատան պիր գաչ տաղլա տամլաթտը, տօղթօր գաշըրը ալըպ էսթէրէ ուզատտըգ.

— Իչինիզ, պու սիզի իչին բէք ֆայիտէլի տիր, ատաի.

Էսթէր մուվաֆագաթի իթմէ, միւթէազըզըն պաշը եատըգ իւղէրինէ սիւչէրէք տէրհալ ույուտուղա պաշլատը,

51

Պու էանատէ տիվանխանէտէն տօղրու պիր այագ սէսի իլէ պէրապեր պիր գաչ էրքէք սէսի իչիտիլտի, թապիպ շայիրտի գաբուլը ճիւզվի աչըպ.

— Տօղթօր էֆէնտի, նապանճը իբի զաթ իլէ պէրապեր միւտիր էֆէնտի պուրայա կէլիյօրլար, ատաի.

Ֆիլ հագըգա պու իւչ զաթ օտա գաբուսը էօնիւնտէ տուրտուլար, տիրէքթօր, էմիյէնէ թէվճիհի խըրթապ իտուպ.

— Ա.զի՛զիմ, չիմտի սիզէ թագտիմ իթտիյիմ միւսիւ ըը տօգթօր ***, պիլճիւմլէ խատթախանէլէրին միւֆէթթիչի տիր. բօյիս իտարէսինէ միւթէալիգ իչլէրտէ պուլունտուղունը տա սիզ բէք ալա պիլիրսինիզ. բէֆագաթըմըզտա օլան պու էֆէնտի տէ, քէնտիլէրինին քիթապէթի խըտմէթինտէ պուլունույօրլար, ատաի.

Թարաֆէյն րէհմը սէլամ իյֆա օլունտուգտան սօնրա, թապիպ միւֆէթթիչի էֆէնտի, էմիյէնին նէզտինէ թէգարուպ իլէ.

— Միւհթէրէմ արգատաշըմ, ֆէնն ալէմինտէ սիզտէն բէք զիյատէ պահս օլունույօր, զարիպ պիր ուտուլը թէտաբէք զիյատէ պահս օլունույօր, զարիպ պիր ուտուլը թէտաիվի իթիխտազը իլէ պիր պիչարէնին իտատէյի չուտըրընա մուվաֆագ օլտուղունուզը իչիթտիմ վէ իւղէրինտէ ամէլիյատի իճրա իյլէտիյինիզ գատընը կէօրմէք իչին կէլտիմ, ատյինճէ, էմիյէն ույուտուգտա օլան էսթէրի իրտայէ իլէ.

— Միւֆէթթիչ էֆէնտի, իւղէրինտէ ամէլիյատի իճրա իտիլէն իչիթ չու զէվալը գատըն տըր, ազ տահա էվվէլ

թէչրիճ պուլուրմուշ օլաս իսինիզ, իսթիհսալ օլունան մուվաֆֆագըյէթի պիղղաթ կէօրիւս թագոիր պուլուրաճագ իսինիզ, ասէտի։

— Մարագը ճինէնէթ շիոտէթինի թաոիլ իթա՞մի։

— Թաոիլ ասէյիլ, փիւսկիյէն իսաէյի շուուր կյէոսկյինի իւմիւս իսէպիլիրիմ։

— Նէ՞ պէօյիւք մուվաֆագըյէթ, պու գաոըրնը իսթիճվապ իթա՞մինի՞զ մի։

— Եա՛յըր, չինքի պիր ղէման տահա միւհթաճը թէոտաւի տիր. հըսսիյաթը մանէվիյէնին պիրտէն պիրէ հիւճիւմի պիր ֆէնայըզ կէթիրիր ասէյի գօրգըյօրում։

— Պու գաոըն քի՞մ օլույօր։

— Եալընըզ վէ կիպի հալտէ պուլունուուրումսաընա էմր վէրիլէնլէրտէն պիրիսի։

—(Հայրէթլէ.) Ա՛ճայի՛պ, սագընն ալէյհինտէ պիր հիւքմ վէրիլմիշ օլմասըն։

Տիրէքթօր. – Օրասընը պիլէմէյօրում միւֆէթթիշ էֆէնտի. մալիւմը ալինիզ տիր քի, պիզէ վէրիլէն ըէամի էմիրլէրտէ իյղահաթ եօգ տըր։

— Օրասը մալիւմ, ֆագաթ էլպէթտէ պիր տէրէճէյէ գաոտար սէպէպ թային օլունմուշ տըր։

— Լվվէթ էֆէնիմ, սէլամէթը ումումիյէ նամընա տէնիյօր։

— Իամի նէ՞ տիր։

Էթհէյէն. – Էսթէր տը Րիյո։

Մի ֆէթթիշ. – (Մայէթինտէքի զաթի քէաթիպինէ.) Միսիս Պիկօթ, իէճա իսէրիմ պիր քէրէճ պիղիմ գայտէ միւրաճաաթի իսինիզ պագալըմ։

Փէաթիպ էֆէնտի ՀըզուտանընտաՀ պիր սէֆթէր Հըգարտը. պու տէֆթէրիրտէ Ճարանթաճ իսաոթ ատաՀանէսինէ նագէ օլունան տիվանէէրինն էրքէք վէ գաոընըլտը, վէ սէպէպի նագէ ու մէվգու ֆիյէթլէրի գայտ իսինիշ իսի. Փէաթիպ

տէֆթէրի պիր էյիճէ գարըշտըրըպ մուայէնէ իվժահքտէն սօնրա.

— Պուրատա էսթէր տը Րիյո իամի եօգ տըր, ասէտի։

— Ա՛ճայիպ, իչթէ պու ֆէվգէլատէ պիր շէյ։

—Միւֆէթթիշ էֆէնտի, պու՛նը անլամագ սիզճէ բէք գօլայ տըր։

— Եա բօլիս իտարէսինճէ վէ եախօտ պուրաճա պիր սէվճ վուգու պուլմուշ օլմալը տըր։

Տիրէքթօր. – Պուրաճա պիր սէճվ վուգուտ զայըի գապլը տիր, պունը զաթը ալինիպտէ թէֆթիշ պույուրուպ անլայապիլիրսինիզ։

Միւֆէթթիշ. – Եանըմտա պուլունան լիսթա մահքէմէնին վէ բօլիս իտարէսինին գայտընա միւթաալըգ տըր, պու պանա բէք զարիպ կէօրինիյօր։

Պու սէօզլէր թէաթիի օլունուուզու էանատէ, քեաթիպ էֆէնտի նէզտինտէքի գույուտաթըն տիկէր գըսըմլարընը կէօզտէն կէչիրմիշ օլմաղըլա.

— Միւֆէթթիշ էֆէնտի, իչթէ Էսթէր տը Րիյո նամը պուրատա, ասէտի։

— Եալընըզ Հալտէ պուլունանլար միյանընտա՞ մը։

— Թա՛յըր էֆէնտիմ, պու մէճնունէ, մատամ Ա.մատիս նամընտա պիր գաոընըն իսանէսինտէ պուլունույօր իսի, անընն իսթիտաոը իւզէրինէ պուրայա նագէ իսինիմիշ. Հարիգ վուգունէ սէպէպիյէթ վիրէճէք Հալէր կէօրիւլտիւյի իչին թէվգիֆը արզու օլունմուշ. մէսէլէ պունատան իպարէթ։

Տիրէքթօր. – Բէք կիւզէլ, ֆագաթ պիզէ վէրիլէն ըէամի էմիրտէ, իսանէչի մահաոատէ «եալընըզ» վէ «կիպի» քէլիմաթը եաղըլմըշ իսի. աչաղը էնամիյինտէ սիզէ պու էմրի կէօսթէրմէք ա՛ե վազիֆէմ իգթիղաբնատան տըր։

— Պու տա եաղըճընըն պիր իսամաոը տըր։

Էթհէյէն. – Իսամա օլտուգու պէտահէթէն անլաշըլըյօր. ֆագաթ պէօյլէ պիր իսամա վէ իսուտուտի իլէ չու սըրատա

խասթա իչին մաղուբիչէթի մուճիպ տիր , տէտի ։

Միւֆէթթիչ ։ – Պու զավալլը գաարընըն ֆամիլեասը ֆիլանը օլմասըդը իչին , պէօյլէ պիր խասթանըն քէնտիսինճէ մուճիպի մաղուբիչէթի օլմասընա պիր սէպէպ թասավվուր ի-տէմէյօրում ։

Էթիչէն ։ – Մի սաաաէ՛յի ալիչէնիպէ մաղուբէն պունըն էսասպ ու հիքմէթինի արզ իտէճէյիմ ։ պու խասթա ախանէ տախիլինտէ էսթէը սը Րիյօ տէօրթ տիվար ապասընտա վէ գաբանըդա մուհամ տըր ։ Հալ պու քի քէնտիսինին սաճ հէվայը թէնէֆֆիւս իթմէյէ , կիւնէչի ապաճլարը վէ չի-չէքլէրի կէօրմէյէ իհթիչաճը վար տըր ։ իմտի էկէր վագթը իլէ պու գաարն հազգընտա պիր իլամ սաաըը օլմամըշ վէ թահար հիւքմէ ալընմամըշ իսէ , ֆէնն նամընա օլապագ իսաաէ՛յի հուրիյէթինի թալէպ իտէրիմ ։ պիղդաթ պէնտէնիզ պիր նէր պուլուպ թէտաւիսինէ տէվամ իտէրիմ ։

Միւֆէթթիչ ։ –(Պիրազ տիւշինտիքտէն սօնրա ։) Բէք կիւզէլ միւսիւ , պէն պու կիւնտէն իթթիպարէն պու իշլէ մէշղուլ օլմազա պաշլարըմ , պէօյլէ կիշիի հալտէ պուլունտուրտուրմադը պիր ճիւրմ վէ գապահաթտէն միւթէվէլլիւտ իսէ , զաթիչէ նազըրը էֆէնտիյի կէօրիւրիւմ վէ միւթալաաթընըզը քէնտիլէրինէ արզ իտէրիմ , եարըն կէլիր պէնի բօյիս իտաբէսինտէ պուլուրսունուզ ։

Էթիչէն ։ – Նէլէրիմ միւսիւ , պու լութֆունըզա շիմտիէն արզը թէչէքքիւր իտէրիմ ։

Միւֆէթթիչ էֆէնտի Եարանթճն իսասթախանէսի զիյարէթինէ նիհայէթ վէրիճքտէն սօնրա , տիրէքթօր քէնտիսինի ալրպ օտասընա կէօթիւրտի ։ տէրհալ գալէմ օտասընտան էսթէը տը Րիյօ հազգընտա բօյիս իտաբէսինտէն կէօնտէրիլէն էմրը րէսմիյի կէթիրթի , վէ մուղթազրընտան կէօնտէրիլէն իլմիհալ « հալընըզ » վէ « կիշի » քէլիմաթրընը կէօսթէրինճէ , միւֆէթթիչ մըրըլտանընտագ ։

— Բէք տօղրու , տէտիքտէն սօնրա էմինտամէյի եագընտան մուապէնէ իտինճէ ։

— Ա՛հ , իշթէ պու բէք զարիպ տիր , տէյու հայդըրտը ։

— Նէ՞ վար ։

— Օ տէտիյինիզ իչի քէլիմէ ասըլ միւ զաբէրէյի թանիմ իտէն զաթ թասաֆֆընտան եագըլմըշտա պէնզէմէյօր ։ միւբէքքէպ տէ օ միւրէրէքքէպ տէյիլ , սիզտէ պագընըզ ։

— (Փեաղըտը մուապէնէ իտէրէք ։) Հազգընըզ վար ։ գաթիչէն անլաշըլըյօր քի միւլահազաթի իտանէսինէ եագըլան աէօղլէր սօնրատան իլտվէ օլունմուշ ։

— Պու վարագայը պանա թէօխիմ իտէպիլի՞ըմիսինիզ ։

— Պունըն միւմքինի եօգ տըր էֆէնտիմ ։ գալէմ օտասընտան տըշարը հիչ պիր րէսմի քէտապտա չըգամազ ։

— Էյլէ իսէ լութֆունը եօգ , թահթախդի լազըմ կէլիրսէ պուրայա կէլիպ պագսընըտը ։ պէն չիմտի Բարիզէ ավտէթի իտիյօրում , տէր հալ իչճապ իտէն զաթլէր իլէ կէօրիշճէճ՛յիմ , գիրա պու մէսէլէ նազարը տըգգաթըմը ճէլպ իհթատ ։

Պիր սաաթի սօնրա սասայիշ բէյիսի միւֆէթթիչ էֆէնտիյի հուզուրունա գապուլ իտէրէք , սէպէպը գիյարէթինի անլատըգտան վէ սէօղլէրինի ատըգգաթլա տինլէտիքտէն սօնրա ։

— Պէլքի պու պիր սէհվ վէ խասթա էսէրի տիր , պէն իչին էսասընը բէք է՛յի խասթըրըյատմայօրում , պու գատընը կիպլի հալտէ պուլունտուրմադա հիչ պիր սէպէպ եօգ իտի , իչին իչինտէ եանլըշլըգտան պաշգա պիր շէյ կէօրէմէյօրում , տէմէսի իլէ , միւֆէթթիչ էֆէնտինին պիրտաղ ճանը սըգըլատագ ։

— Ա՛ֆվ իտէրսինիզ էֆէնտիմ , բէտմը միւզաքէրէյի չիմտի կէօզիմ իլէ կէօրտիւմ , տէտիյիմ սէօղլէր պիղին գալէմ օտասընտան եագըլմամըշ վէ եախօտ պիր էլտէն չըգմամըշ տըր , տէտի ։

— Էօյլէ իսկ իշին իշինառէ պիր շէյ վար քի պէն էյիճէ անլամայօրում, շիմոի իճրայի թէշդիգաթ իշին էմր վէրիր նէ օլսուզունը անլարըզ։

— Գաարընըն հալի պու մուամէլէյի կյճապ էյլէմէյի ճիհէթիլէ պէնառէ պէյանը թէշէբբիւր խառիմ.

— Ձիննէթի արթմը՞շ մը։

— Պիլաբիս, Եարանթաճն խասթախանէսինին թապիպ մուամիլիյինառէ պուլունան կէնճ պիր արդատաշըմընն մէհաբէթի սայէսինառէ, էսթէը որ Ռիյօ քէսալը իֆագաթ իթմէյէ պաշլամըշ որը քի, ադըը պաշընա կէլտիքտէն սօնրա պիշարէյի պու հալտէ պըրադմագ պէնճէ մուվաֆըգը ինսանի տէյիլ սիր։

— Հադգընըզ վար տօգթօր, եիմի սէնէ պու զավալըյը հիմայէ իտէն աթըֆէթքեար գաարըն, շիւպհէսիզ խասթանըն եինէ քէնարսինէ թէսլիմ օլունմասընը թալեպ իտէճէք սիր, շիմոի խանէսինէ պիր ատմ կէօնտէրիրիմ, պու գաարընը եինէ խանէսինէ գադուլ իտուպ իթմէյէճէյինի անլար վէ ծնա կէօրէ իյճապընա պագարըզ։

— Բէք կիւզէլ, պէնառէնիզտէ իբի սաաթա գաար կէլիրիմ.

Պու մուհավէրէյի միթէազըպ սապիշ րէյիսի պաշ գօմիսէրին եանընա կիթտի. մուամիլէյհ էվէլ էմիրառ իհթիմալ վէրմէտիյի խասթանըն, նէ սուրէթլէ վուգու պուլապիլէճէյինին տիւշունիյօր իտի. գօմիսէրին նէզտինէ կիրինճէ.

— Եիմի սէնէտէն պէրի մնարազը ճառնունէ միւպթէլա օլմուշ էսթէը որ Ռիյօ նամընառա պիր գաարըն, Եարանթաճն խասթախանէսինէ նագլ իտիլմիշ իտի. պունըը տէրհաթըր իտէպիլիյօ՞րմուսընըզ, տէյու սօրառու,

— Էվէթ, բէք էյի խասթրըմուռա որը։

— Պու կիւն խասթախանէյէր միւֆէթթիշի եանըմա կէլէրէք, էսթէը որ Ռիյօնըն քէսալը իֆագաթ իթմէյինի խապէր վէրտի, թախվիյէյի սէպիւի թալեպ օլունույօր. բէ-

ճա խառիմ պու մէճնունէյի խասթախանէյէ նագլ իթմէրէն օ իհթիյար գաարընըն խանէսինէ պիրինի կէօնտէրինիզ տէ, գապուլ իտուպ իթմէյէճէյի անլաշըլըսըն։

— Եիմոի պիզդաթ պէնառէնիզ կիտէրիմ։

— Օ տահա էյի օլուր, էսթէր որ Ռիյօ ալէյհինառէ պիր հիւքմ վէրիլմիշ կիպի եապընըզ հալտէ պուլունաուրուլըյօր իմիշ. հագգընառա եազըլան միւզաքէրէնին միւսահազաթ խանէսինառէ պէօյլէ պիր գայտ վար իմիշ։

— Մ՚իթլագա պիր խասթա էսէրի տիր։

— Եիւպհէսիզ, ֆագաթ պու սէհվ ու խասթա տէ սիզտէն սաորը օլմուշ։

— (Հայրէթլէ հայգըրարագ.) Պէնառէնիզտէն հա՛, օ նա՞սըլ օլուր...

— Տալկընըգլա օլսաիլիր ա՛, օ միւզաքէրէյի սիզ թանգիմ իթմէտինիզ. սօնրա տա նագըը էֆէնտիյէ իմզա իթմէրիլէրէք կէօմիւրլուքէ։

— Պէօյլէ պիր միւզաքէրէ թանգիմ իթմէյիմի խասթըրլայօրում, ֆագաթ էմինիմ քի միւսահազաթ խանէսինէ պիր շէյ գայտ իթմէտիմ։

— Սիզ եաբմազսանըզ պաշգա քի՞մ եաբար, պու իշտէ իսթիխառամ օլունան վէ մառամ Սմառիսին իսթիխառընը կէթիրէն քի՞մ իտի։

— Թէֆէէր, մէճնունէյիտէ խասթախանէյէ կէօթիւրէն եինէ թէֆէէր իտի։

— Պու սաէմ շիմոի նէ՞ եաբըյօր։

— Եաթագը քիրախանէլէրի թէֆթիշէ մէմուր որը, ֆագաթ պու եինէ մէմուրիյէթինառէն խօշնուտ տէյիլ տիր, իսթիֆա իտէճէք կիպի անլայօրում։

— Զաննըմա կէօրէ արթըգ րահաթլաշաը, պիր ազ բարա թէտարիք իտէրէք իշինի եօլունա գօյմուշ օլմալը որը։

— Տահա կէշէնլէրառ իտարէ վէ թէտարրուֆ իտուպ

տա էքի բարայը պիր արայա կէթիրէմէմիշ իտի . զարուրէթ հալինտէ կէօրիւնիյօր իտի ,

— Պէյրի պիր միրատէ Նայիլ օլմուշ տըր ,

— Ջանն իմէմ. էօյլէ պիր շէյ օլսա անլար իտիք ,

— Պու հալտէ իշտէն էլինի չէքմէք իմէյէմէխի հագըգաթէն զարիպ տիր . հէր նէ հալ իսէ , Ֆարըն Նարանթօն իսոթախանէսինէ կիտինիշ վէ միւտիւրէ պիր մագպուզ վէրէրէք , Իսմէր տը Ռիյո հագըճնաա թանգիմ իտիլէն միւզաքէրէյի ալըղ կէթիրինիշ ,

— Պաշ իսոթխանէ էֆէնտիմ . չիմնի հէյտան Բօայալ մէյտանընա կիտէյիմ տէ մատամ Ամատխա իլէ գօնուշա-յըմ ,

52

Մատամ Ամատխոյն իգամէթ իլէտիյի խանէնէն գա-բուճըտ օլան մատամ Պիժօ , պու միհմէրէմ միսոթէճի-բէսինին , Իսմէրին խաոթախանէյէ Նագլ ու թէվգիֆընը միւթէապիպ ունտըգըն Բալիզաէն չըգըզ կիմսէյինի պաշ գօմիսէրէ անլաթտը ,

Ասայիշ բէյիսի , գօմիսէր էֆէնտիսէն պու մալիւմաթը ալընճա .

— Պիւթիւն պու հալլեր ճիտատէն ճալիսը խոթխըրապ տըր , ատէթա ֆիրար իտէրճէսինէ վուգու պուլան պու մու-ֆարէգաթ , բէմի միւզաքէրէյէ իլավէ իտիլէն օ պիր գաչ սէօզ , իշին պիր ճինայէթէ միւնճէրը օլաճաղընը խապէր վէ-րիյօր , տէմէսի իլէ , պաշ գօմիսէր .

— Ճանի , նախօտ պու ճինայէթէ իշթիւրաք իտէն ա-տէմ քիմ օլապիլիր , տէտի ,

— Քիմ օլաճագ , Թէֆէր ,

— Ֆէնտիսինի ճինայէթլէ՞ մի իմհամ իտիյօրսունըզ ,

— Հէնուզ իմհամ իմմէյօրում . Ֆագաթ հագգընա-աքի զանն ու շիւպհէմ զալիպ տիր ,

— Մուգատտէմա պու ատէմ հագգընաքի իմհիսա-բընըզ պէրքէմալ իտի ,

— Օ՛Ֆ , հագգընաքի իմհիսաբմ հագըգաթէն բէք պիյատէ իտի , էմնիյէթի սույի իտիմալ Ֆիքրինէ պուլուն-մասըտա պունտան իլէրի կէլմիշ օլմալը տըր . էվէ՛լ , կէ-բէք պու մէսէլէ վէ կէրէք սայըր պաղը մէսէլէյը , պունը սէրտահաթէն տէնիլէպիլէճէք պիր սուրէթտէ խապէր վէրի-յօր ,

Խոսթախանէլէր միւֆէթթիշի էֆէնտի , ճէվապ ալմագ իչին միւրաճաաթ իմտիյի էտնատէ , մատամ Ամատխոյն Բարիզտէ պուլունմասըղը քէնտիսինէ խապէր վէրիլտի . էրթէսի կիւնի Իմիլէն Լօրիյո բօլիս իտարէսինէ կէլէրէք , միւֆէթթիշ էֆէնտիսէն վուգույի հալի անլատըգտան սօն-րա , հէյտան պիրլիքտէ գալգըպ Նագըր էֆէնտինին եանընա կիթտիլէր ,

Բօլիս Նագըրը սէվինի , եագըշըգլը , տէյէրլի վէ թէր-պիյէլի պիր զաթ օլմագըլա . Իմիլէնէ Նագիբետտէ սէլամ վէրտիքտէն սօնրա միւֆէթթիշ էֆէնտինին էլինի սըգտը , էն էվէլ միւֆէթթիշ էֆէնտի սէօզէ պաշլայըզ .

— Նագըր էֆէնտի հագրէթլէրի , միւատտէ պույու-բուրտանըզ զաթը ալինիզէ տօգթօր Լօրիյոյը թագտիմ ի-տէյիմ , տէյինէճ , Նագըր էֆէնտի .

*— Ֆէնտիլէրինին Նամը զաթէն պէնճէ միճհուլ տէյիլ տիր , էֆէնտինին Նարանթօն իսոթախանէսի պաշ թագիպ մուավինլիյինէ մէմուրիյէթինի միւթէզամին օլան էմրի կէ-չէնլէրտէ իմձալամըշ իտիմ , միւսիւ Լօրիյո պանա իքի սու-րէթլէ թաւսիյէ օլունմուշ տըր , պիրինճի վիյագամը զա-թիչէսի տիր . իքինճի , հայիզ օլտուղու քէմալաթի ու հագա-գաթ , մէտալը իսթիգպալ օլան կէնճլէրիմիզտէն պուլուն-

տուղունը թէպէտ իտէն տօսթը, Հանի միւսիւ մարքի Հանրի Տըլաթուր-Վօսիյօ թարաֆընտան տուրէթը մնխատուսէտէ թավսիյէ իտիլմիշ իտի, տէտի։

Էթիյէն, պու սէօզլէրի իշիտուպ պու Հալէ վագըֆ օլունճա, քէմալի թէէսիւր իլէ էյիլիպ արզը իհթիրամ իթտի. օ սաաթա կէլինճէյէ գատար Հանրինին քէնտիսի իչին պու տէրէճէ չալըշըրզընտան իտապէտար տէյիլ իտի. բօլնա նագըրը էֆէնտի սէօզլինէ տէվամ իտերէք։

— Տօգթօր էֆէնտի, կէչէնտէ արապաճընտան բարա չալընտըղընը պա իտթիտանամէ պէյան վէ իհթար իտէն Բիյէր Լօրիյօ ապրապանընղտաճն մը տըր, տէյու սօրտու։

— Բիյէր Լօրիյօ ամուճամ տըր, էֆէնտիմ։

— Պու արապա մէսէլէսի Հալա գարանընղգ իչինտէ պուլունույօր, վէ էօյլէ զանն իտիյօրուզ քի, իչին իչինտէ պաղը ճինայէթի մէսթուր օլմայը տըր։

— (Ձիտտի պիր թավը իլէ.) Պու ճինայէթին ֆաիլէ-ընին տէ Հապընտա թանընյաճագտընըղ տըր։

— (Հայրէթլէ Հայդընտարագ.) Պու խուսուսա տայըր պիղէ պիր մալիսմաթ վէրէպիլէճէ՞քմիսինիզ։

— Իլէրուտէ արզը մալիսմաթ իտէճէյիմի վատ իտէպիլիրիմ։

Նագընը էֆէնտի ճէնապլէրի պու պահսը իլէրի կէօթիւրմէտի. միւֆէթթիշ թէվճիհի խոխթաղ խոուպ.

— Սաղոլսըն տօգթօր, պու կիւնքի զիյարէթտէն մագսատընըղ նէ՞ տիր, տէյու սիւալ իհմալ իլէ, միւֆէթթիշ մալիսմիմիզ օլան մատտէյի, Հանի էթիյէնին, էսթէր Հագընտաքի արզուսընը մուֆասսալէն պէյան իտինճէ, նագընը էֆէնտի.

— Տօգթօր Լօրիյօ, ֆամիլիասը վէ սերվէթի օլմայան պու գատընը նէչտինէ ալըպ միւտաավաթէ տէվամ իհմա՞ք մի խոթէյօր։

— Էթիյէն. - Էվվէթ էֆէնտիմ.

— Խաոթախանէյէ նագլ իտիլմէզտէն էվվէլ պու գաթընը թանըյօր մը իտինիզ։

— Խայըր միւսիւ։

— Օ Հալտէ թէճէննիւն իհմալսինտէքի սըրր ու հիքմէթի անլամընշ օլմալըսընընզ։

— Էօյլէ պիր զանն ու իւմիւտտէ պուլունույօրում. լութֆէն նիյազըմ գատար պուլրուլաճագ օլուրսա, իլէրտէտէ պու Հիւզտէն հիւքիւմէթէ պէօյիւճէք պիր խըտմէթ արզ իտէպիլէճէյիմտէն իւմիւտվարըմ.

— Բէք ալա՛, իշթէ պէնտէ թալէպինիզի գատար իհթիմամ, տէյէրսէք, լազըմ կէլէն էմրի իհթա իհմալ իլէ, էթիյէն աղիմ պիր մէսէրրէթ իլէ էյիլիպ արզը իհթիրամ իհթտի։

Պէշ տագըղա սօնրա իչի թապիսլ բօլիս իտարէսինտէն չըգտընլար. արթըգ էթիյէն մէրամընա նայիլ օլմուշ իտի. կէնճ թապիսլ տօղրու Պէրթին պուլունտուղու քէօշկէ կիտուպ Բընէ Մուլէնի կէնճ գըզընն Հանընտա պուլտու. քէմալի մէսէրրէթէ տէլալէթի իտէճէք պիր թավը իլէ։

— Մուզաֆֆէրիյէ՛թ, պիր գաչ սաաթա գատար էսթէր տը Բիյօ պուլսաաա, Հանընմընղտա պուլունաճագ, տէմէսի իւզէրինէ, եէթիմէ իլէ մաքինաճը պիր տաղընտան։

— Պուրսաաա Հա՛. . . տէյու Հայդընտարլար։

Էթիյէն, կիւզէրան իտէն Հալէրի հիքնայէ իհթտի. տէրհալ ղէվալը գատընըն էսպաապը իհթիրահէթի տիւշինիլմէյէ պաչլանտը, պիր աղ տահա էյիլէշտիքտէն սօնրա Պէրթին իւսթ գաթա չընգարընմտաը վէ էսթէր իչին ալթ գաթընն թախտիսի գարարլաչտըրընտը, միւթէագիպէն էթիյէն իլէ Բընէ գալգընգ պիրլիքտէ Շարանթօն իսոթախատնէսինէ կիհթտիլէր։

Էսթէր, սերսէմ վէ տալկըն պիր Հալտէ պուլունուգ սանտաալէսինտէ օթուրմուշ իտի խէ տէ, արթըգ Հալինտէ էսէրը ճինէթի կէօրիւմէյօր իտի։

Իբի սահաթ սօնրա տիւգ Տրլահթուր-Վօտիյօ ճէնապլէրի իլէ Թէֆիէր խապիսինին, բէնչէյի գատատարանէլէրինէ գուրպան օլան պիչարէ էսհապէր, Պէրհին պուլունտուղու քէօչկէ նագլ իտիլտի։

Էսհապէր կիհթիքատէն պիր գաչ սահաթ սօնրա սէր գօմիսէրտէ Շարանթօն խահթախանէսինէ կէլիպ տիրէքթօր իլէ գօնուշտու, մէվզուլի պահս օլան միւզաքէրէյի պիր մագպուզ վէրիպ ալտրգատան սօնրա Բարիզէ կէլէրէք, ահայիշ բէյլիսինին օտասընա կիրուպ։

— Շարանթօնատան կէլիյօրում, իշին իշինտէ պիր ահթէքքարլըգ օլտուղու ար աշիքնար անլաշըլըյօր, պագընդզ, տէմէսի իլէ, ահայիշ բէյլիսի քնաղըտը ալըպ մնայէնէ իտէրէք։

— Պու իշին իշինտէ պիր ճինայէթի օլտուղու ահէթա կէօղէ չարըլյօր, պու պիչարէ գատընը մէղարա սօգար կիպի խահթախանէյէ ահթարագ, իլէլ էպէտ չըդարմահագ վէ պու սուրէթլէ նամ ու նըշանընը օրթատան գալտըրմագ իսթէմիշտէր։ պու ճինայէթին ֆահիսէտէ թէֆֆէր տիր, ֆագաթ իշին իշինտէ պիրտէ թէշվիգ իտիճի վար, չիմտի պու ալշագ հէրիֆին քիմին հիսապընա չալըշտըղընը անլամագտան պաշգա պիր իշ գալմատը, միւթլագա անը տա անլատըղ, տէյիպ, էլինտէքի քնաղըտա թէքքար կէօղ կէզմիրէքէք։

— Միւհահազաթ խանէսինտէ պու կիւնէքի թարիխի կէօրիյօրում, էսհապէր նագլըր էֆէնտիներին էմրի իլէ տօգթօր Լօրիյա թէոլիմ օլունմուշ, տէտի։

— Էվէթ, անլէրի ալըպ Բարիզէ կէթիրէն արապա եօլտա պէնիմքի իլէ գարշըլաշտը։

— Պու տօգթօր Լօրիյօ, ևրնէ պու իսիմտէ օլան 13 նօմէրօլը արապա սահիպինին ապրապատընտա՞ն մը։

— Էօյլէ զանն իտէրիմ։

— Պու արապա սըրդաթը միսէլէսի իլէ էսհապէր ար Րիյօնըն շու սուրէթլէ միվդուֆիյէթի արատընտա տագըն պիր միհնատիպէթ վէ իրթիպաթ պուլունմատըն, պու տա չիւպհէսիզ թէֆֆէրինի պաշը ալթընտան տըր, արապա միսէլէսինտէ պիզի շաշըրթմագ իչին իչին իզինի թօղունը գայպ իտէն օ տըր, միճնունէնինի Շարանթօն խահթախանէսինէ նագլ ու թէվգիֆը հադգընտաքի միւզաքէրէնինի միւհահազաթխանէսինէ «նալընըգ վէ կիպլի» քէլիմէլէրինիտէ օ նագմընշ տըր։ պու ատէմ միւթլագա պագը ալշադըր վէ էրպապը ճինայէթտէն ալտրգը բարալարա մուգապիլ, անլէրինի միճնաֆիինէ խրտմէթի իտիյօր։ պու ատէմինի հէր տիւրլի հարաքէթտի վէ մուամէլաթը խուսուսիյէսի նագարը թէֆթիշ ալթընտա պուլունտուրմալը, հէր սէմթտէ վէ հէր եէրտէ թէպգիպ իտիլմէլի տիր, հաթտա իյճապը հալտէ իգամէթկէտնըտա այընըպ թէհարրի օլունմալը տըր։

Ահայիշ բէյլիսի, պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա չանը չալըպ օտաճըլարտան պիրինի ճէլպ իլէ, Լէպլէօնա նամ խաֆիյէ իտարէտէ իսէ տէրհալ կէօնտէրմէսինի էմր իթտի, պէչ տագըդա սօնրա բէյլիս էֆէնտինին իսթէմիշ օլտուղու պու ատէմ գաբունըն էշկինտէ իտպաթը վիճուտ իտինճէ, բէյլիս էֆէնտի։

— Լէպլէ՛նա, բօլիս միւֆէթթիշնիյի իլէ պէրապէր իւչ ևրզ ֆըրանգ նագտի պիր միւքտաֆաթէ նայիլ օլմագ իսթէրսինիզ, տէյի՛լ մի, էկեր չալըշըր վէ զայըթտէ գուտուր իթմէզսէն պու էմելին հասըլ օլտու տէմէք տիր... սիզ սապլըգ միւֆէթթիշ թէֆֆէրին խըտմէթինտէ պուլունույօր իտինինիզ, տէյի՛լ մի, տէտի։

— Էվվէթ էֆէնտիմ։

— Պու ատէմին հէր հալինի թանըյապիլիյօրմուսընըզ։

— Փէնտիմ, հալլի նագատիլ պիր մուամինյա պէնզէր իսէ տէ, թատիկի պագը հալէբինէ քէտար վուգուֆ իթմիշիմ տիր։

— Մաէթթէէսիւֆ իտարէմիզէ մէնսուպ պագը ատէմ-

լերէ վագը օլտուղու վէճհ իլէ, պու ատէմին խուտուսի թէ-
հարրիյաթտէ պուլունուպ պուլունմատըղընը, եանի մէնա-
ֆիկի զաթիկէսի ուզրունտա ասըլ վաղինֆէլէրինի սույի խա-
թիսնալ խուսպ իթմէտիկինի անկայատկլո՞ն մի.

— Բէկ էյի պիլէմէյօրսուն, ֆագաթի պագը հարաքեա-
թը զարիպէսի պէնատէնիզնատէ էօյլէ պիր զանննատա պուլուն-
տուրսույօր.

— Ճու արաբըդ Թէֆֆէրին, վաղինֆէյի ատկիէսի խարի-
ճինտէ նէ իշ իլէ մէշղուլ օլտուղունը, նէ կիպի հարաքեաթի
վէ մուամէլաթտէ պուլունտուղունը անկամադ խաթէյօրուղ,
իշթէ պունը անկայըպ պիղէ մալիսմաթի վէրմէք վաղինֆէսինի
պիղէ հէվալէ իտկյօրսուն, էկէր պու խուսուսատա պէնի մէմ-
նունն իտէճէք օլուրսանըղ, վատ իթմիյիսի միսքեաճիաթէ նա-
յիլ օլաճաղընըղդա չիսպհէնիդ օլմատըն.

Լուկէ ամիրինէ գարշը ֆէնատ պիր օյուն օյնատմադ ա-
ատասը իլէ, Լէպլէպնատըն եիւղիս կիւլմէյէ պաշլատը վէ քե-
լամէ աղագ իլէ.

— Պու իշէ նէ՞ զէման պաշլայաճաղըմ, ատէյու սօրտու.

— Հէման պու կիւնտէն իթիպարէն պաշլարսընըղ, ճա-
լիպը զանն ու չիսպհէ պիր շէյ քէշֆ իտեր իթմէդ ատերհալ
կէլիպ պանա մալիսմաթի վէրինիդ.

— Պաշ ուսթիւնէ էֆէնիմ.

— Հայտէ կիտինիդ, սիդի կէօրէյիմ.

Լէպլէպնա չըգարըդը էսնատէ օտաճը իշէրի կիրսուդ ճի-
նայէթի մահքէմէսինտէն պիր մէմուր կէլտիյինի ըէյիս էֆէն-
տիյէ արզ իթտի, մահքէմէտէն կէօնատէրիլէն ատէմ, ըէյիս
էֆէնտինին հուզուրընատա իսպաթը վիճուտ խուսպ.

— Ըէյիս էֆէնտի ճէնապէրի, միւտաֆայի ումումի է-
ֆէնտի զաթը ալինիդլէ սէր գօմիսէր էֆէնտինին, հէման
քէնտիսինէ ըէֆֆագաթի պոյուրմալարընը ըէճա իտիյօր.

— Հա՞նկը իշ իշին.

— Դայէթի միւսթաճէլ պիր մուայէնէ իշին... միւտ-

տայի ումումի էֆէնտի չիմտի Պանեօլէտէն պիր Թէլէկրաֆ-
նամէ ալմըշ տըր.

— (Հայրէթլէ.) Պանեօլէտէ՞ն մի... աճէպա մէշղուլ
օլտուղումուդ իշին Թէֆֆէրրուաթընատան պիր շէ՞յ մի...

— Իհթիմալ քի օ տըր էֆէնտիմ, ըէճա իտերիմ չա-
րըդ կիտեյիմ.

Րէյիս էֆէնտի հէման դալդըպ սէր գօմիսէր իլէ պէ-
րապէր մահքէմէյէ կիթտիլէր. միւտտայի ումումի էֆէնտի
քէնտիլէրինի կէօրիւր կէօրմէդ.

— Էֆէնտիլէր, ամէլէյլէր չուդուրլարը գաղըպ Թէհար-
բիյաթտէ պուլունտուդլարը սըրատա, պիր մադԹուրն ճէ-
սեմնի մէյտանա չըդարմըշլար. Պանեօլէ բօլիս գօմիսէր-
լիյի Թարաֆընատան պանա Թէլէկրաֆ իլէ պիլտիրիյօրլար վէ
պիղի պէքլէյօրլար, տէմէսի իւզէրինէ, ատայիշ ըէյիսի
հայրէթլէ.

— Պու ատէմին քիմ օլտուղու անկաշըլապիլմի՞շ մի,
տէյու սօրտու.

— Պիլէմէյօրսուն, խյզահաթ Եօգ, ատատալար աշա-
ղըտա հապըր տըր, հէման կիտէյիմ.

53

Միւտտայի ումումի էֆէնտի իլէ ըէֆիգլէրի Պանեօլէյէ
մուվասըլէթ իտեր իթմէդ, տօղրու բօլիս գօմիսէրլիյի իտա-
րէխանէսինէ միւրաճաատ իթտիլէր, գօմիսէր էֆէնտիտէ
զաթէն տատալըրսըզլըգլա պուլնարըն վիրուտինէ պէքլէյօր ի-
տի. էն էվվէլ միւտտայի ումումի էֆէնտի քէլամէ աղագ ի-
լէ, գօմիսէրէ.

— Պիտայէթէն թահղըղը մատատ իտէպիլտինի՞զ մի,
տէյի սօրտու.

— Մէյտանէ չըգան նաչէ տայըը իւսթիւն քէօյիւ պիր ժուրնալ թանդիմ իթտիմ,

— Նաչըն ջիմ օլտուղու անլաշըլապիլտիմ մի,

— Խայըը միւսիւ, էշքենալը թէզայիւը իթտիյի կիպի էլպիսէսիտէ բէրիշան պիր հալտէ պուլունտուղունտան ապրաշարըմտարմ, վիճուտինէ սապրանմիշ օլան գամատա տա հէնուզ Եարէնին իւղէրինտէ պուլունմագտա տըր,

— Պիպի նաչըն պուլունտուղու մահալէ կէօթիւրիւնիւզ,

Գօմիսէրին տէլալէթի իլէ Եօլա չըգըլտը, էօնայի ըահտէ միւտատյի ումումի էֆէնտի րէֆիղլերինէ խիթապէն.

— Պու մագթուլ ատէմ սագըն էօնայի հարիգատ էնգաղ ալթընտա գալանլարտան օլմասըն, տէմէսի իլէ, գօմիսէր ճէվապէն.

— Պունա իհթիմալ վէրիլէմէզ, չիւնքի թապիպ, մուայէնէսինտէ պու ատէմին պիր հաֆթա էվվէլ գաթլ իտիլտիյինի թաստիգ իթտիշ, հարիգին ղէտանը վուգուի իտէ, պիր հաֆթատան զիյատէ տիր, տէտի,

— Ձիվապը պուտա տօղրու . . .

Սարպ պիր Եօգուշտան չըգըլարագ պիր օճաղըն կէչիտի էօնինէ մուվասըլէթ օլունտու. մուայէնէ իտէն տօգթօր էֆէնտիտէ կէլիպ մահքէմէ վէ զապըթա մէմուրլարը իլէ պիրլէչինճէ, գօմիսէր.

— Միւտատյի ումումի էֆէնտի, պէնտէնիզ կիտիպ պու ճէսէտի քէշֆ իտէնլերի կէօրէյիմ տէ պիրչ րէֆագաթ իթտիէլերինի րէճա իտէյիմ, տէտի,

— Բէք կիւզէլ կիտինիզ . . .

Զաթէն քէնտիլերինի թանըմըշ օլտուղումըզ իշ պաշը Սիմոն իլէ կըրանտա Եամը, էլլէրինտէ պիրերը ֆէնէր պուլունտուղու հալտէ կէլիպ հէյէթը զապըթա իլէ պիրլէշտիլէր. միւթէագիպլէն հէրհանգի թէֆէերին սէբիպիզ կինն ագտէմ գարանլըգ իչինտէ չըգաճագ պիր մահալ արաշտըրտըղընը կէօրտիւիւմիզ չուգուրա տօղրու կիրտիլէր. պիր գաչ տա-

գըգա զարֆընտա Եէրէ սէրիլիպ Եաթմագտա օլան նաչէ թէգարրուպ իթտիլէր. ճէսէտա էզիլմիշ պիր հալտէ օլուպ Եիւզի սիմ սիյահ օլտուղունտան, պիր ինսանէ պէնզէտէպիլմէք գապիլ տէյիլ իտի, Ինն էվվէլ ատայիշ րէյիսի ճէսէտէ Եագլաշարագ.

— Պու զավալլընըն չէքի ու սիյմասընտան քիմ օլտուղունը անլայապիլմէք միւմքիւն տէյիլ տիր. չայէտ ճէպէլերինտէ պիր չէյ պուլապիլիրսէք օ ատյէտէ պէկթի քիմ օլտուղու անլաշըլապիլիր. էլպիսէսինի արաշտըրմագ իգթիզա իտէր. պու տա բէք միւշկիւլ պիր իշ տիր, տէտիյի սըրատա, իշ պաշը Սիմոն իլէրի կէլիպ.

— Պու իշի պէն Եարարըմ. տէյէրէք, մէթանէթլի պիր թավը իլէ չիւրիւմէյէ պաշլայան ճէսէտէ Եագլաշը. միւտատյի ումումի քէնտիսի թէվգիֆի իտուպ.

— Պիր ազ տուրունըզ տօսթում, պու ատէմին սէպէպը մէվիթի օլան սիլահ Նէրէտէ պուլունույօր, տէյու սօրաՆճա, գօմիսէր ճէվապ օլարագ.

— Պագընըզ միւսիւ, տէտիքտէն սօնրա ճէսէտին ումուզլարը արաստընտա զայպ օլան գամանըն գապզէսինի, բարմաղը իլէ կէօսթէրտի,

Ատայիշ րէյիսի. – Էվվէլ էմիրտէ պու գամայը չէքինիզ.

Սիմոն տէրհալ պու էմրի իճրա իտուպ գամայը, քիւչիւք պիր չուգուրտա թէրաքիւմ իթտիշ օլան սու իլէ Եըգայըպ թէմիզլէտիքտէն սօնրա, ատայիշ րէյիսինէ վէրտի, գայըպ թէմիզլէտիքտէն սօնրա. – Ալթընգ արաշտըրընըզ.

Միւտատյի ումումի. – Ալթընգ արաշտըրընըզ.

Իշ պաշը Սիմոն, բարմաղը իլէ բէտինկօթընն ճէպլէրինի գարըշտըրմաղա պաշլատը. պիր իչի տագըգա սօնրա պիրտէն պիրէ հայգըրարագ.

— Օ՛խ, օ՛խ, քեազըտլար, պիր չօգ քեազըտլարըա պէրապէր քիւչիւք պիր քիթապ վար. Հէյտի տէ գուրու, բէք կիւզէլ մուհաֆիզա իտիլմիշ, տէյիպ, տէտիյի չէյլէ-

բի չըգարմըշ իսի . ասայիշ բէյիսի պուհլարը էլինէ ալըպ աչար աչմազ , քէմալի հայրէթէ տէլալէթի իտէճէք պիր ֆէրեհատ գօրարըպ .

— Պու պէտպահարն քիմ օլսուդունը չիմանի Թանըտըմ , վաղիֆէ ուղուրընատ ֆէտայի ճան իտէն պիր պիչաբէ , քէնտիսի բօլիս իտարէսինէ մէնտուպ , իսմի տէ Իբլանթատ տըր , տէսի .

Միւտաֆայի ումումի . – Ջահալըյը դաթլ իտէն քիմ օլապիլիր .

Ասայիշ բէյիսի . – (Էվրադը դարբշարըրպ հայդըրատ .) Դահիլի՛ մի . . . ճանիմին իլինի Թէտպիր իտէն , ճինայէթի քէշֆ իտէն պու ատէմ իսի . դաթիլին քիմ օլսուդունը տա , կիւյա մէզարատան ալս իշիտիլիյօր իսիշ կիպի , չու էվրադ իտապէր վէրիյօր , ամինէյինիզ էֆէնտիլէ՛ր .

Րէյիս էֆէնտի ամիտէքի սաթըրըլարը օգուսմազա պաշլատը .

« Պանիօղէ , 13 նօսէմբրյը արապա մեսէլեսի »

« — 1. Միւտիւ Սէրվան կէօրիւլտիւ , մէրգումատան աւըրնան մալիսմաթա նազարէն Գարասօլերի Թէրէսինատէքի խանէսինի իսթիճար իտէն վէ քէնտիսինէ քիմսեսիզ սըֆաթըրը վէրէն Բըրուսկէր կօշէ , խանէյի Հարիդ վուգունատէն գըրգ սէքիզ սաաթ էվվէլ իսթիճար իթմիշ տիր . Բըրուսկէր կօշէնին ևիւղիւնէն սօլ ճիհէթինատ , սապըգ խաֆկէյ միւֆէթթիշի Թէֆէրիճիքինէ միւշապիհ վէ սընըր զաաֆըրնատան իլէրի կէշմէ տայիմի պիր Թիթրէմէք կէօրիւլիյօր իսիշ . օ հալատ Թէֆէրին ճիսատէն ճալիսը զանն ու շիւպհէ օլսուն հարաքեսիմը Թէտպըգ վէ Թէֆթիշ օլունմադ լազըմ տըր .

« — 2. Բըրուսկէր կօշէնին իսթիճատամ իյէտիյի ուշագըրըն տա հարըսխանէսէն ֆիյսար վէ գալպ ազճէ իմանլի ճինայէթի իլէ միւթէէհիմ օլսուն Տիւտիկէֆ իլէ Թէրբէմօնա օլսուգլարը , վէ 13 նօսէմբրյը արապայը տա պունլարըն չալարգլարը սերահաթէն անլաշըլըյօր . պու ատէմլերի Թէվգիֆ իթմէք վաղիֆէսինին Թէֆէրէ Թէվսի իսիկտիյի տէ , վէ պու քէյֆիյէթին զանն ու շիւպհէյէ գուվվէթ վէրմէճէք հալէրատէն օլսուդուտա ունուտուլմամալը տըր .

« — 3. Միհմէրէք օլսուն իսանէ ճիվարընատա պուլունան պէշ ֆրանգլըդ գալպ պիր սիքքէ պուլունմասընա նազարէն , Տիւտիկէֆ իլէ Թէրբէմօնաըն մէվգըյը ճինայէթէ իսապաթը վիճուտա իթմիշ օլսուգլարը աշըգատան աշըգա անլաշըլըյօր .

« — 4. Զահիրի հալէրի հիւսնի Թէրզիյէ ասհապընատան օլսուգլարը խասպէր վէրիլճէն մէճհուլ իսի զաթ , գաջըրըլան կէնճ գըզըն իլինի արամադա պուլամըշլար , իշին իչինէ պիր ճինայէթ օլսուդունա գանատաթ հասըլ իսիյօրլար իսիշ . պու մէճհուլ ատէմլէրէ արանըլմալը տըր .

« — 5. Եանկընըն էրթէսի կիւնի Պանեօղէտէ պիր չուգուրտա էօլիմ հալինէ պուլունան կէնճ գըզ , Սէնթ-Անթուան խասթախանէսինէ նագլ օլունմուշ տըր . պու գըզըն ճէպինէ 13 նօսէմբրյը արապանըն հաֆթալարընատան պիրիսի զուհուր իթմիշ տիր . »

Օգունան սաթըրլարը սօն հարֆընա գատար տինլէյէնլերին հէբսիտէ գալպի պիր ըզթըրապ հըսս իսիյօրլար իսի . ասայիշ բէյիսի իսէ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Միւտաֆայի ումումի էֆէնտի , կէօրիյօրսունըզ քի Բրլանթատ , Պանեօղէտէ վուգու պուլան գաթմէրլի ճինայէթին տէլիլէրինի էլտէ իթմիշ տիր . . . քէնտիսինի գաթլ իթմէլէրինէ սէպէպ տէ Թահզըգը մէսէլէտէ մուվաֆագըյէթի իլէրի կէօթիւրմէսի տիր . գաթիլ իսէ , օ ևիւղիւնին սօլ ճիհէթինատէ սընըր խասթալըգընատան իլէրի կէշմէ Թիթրէմէ պուլունան ատէմատէ Թէֆէր տիր . Տիւտիկէֆ իլէ Թէրբէմօնաը էլէ կէշիրիպ սալը վէրմէսի տէ , պու իչի սէֆիլ մանլուգըն մուավէնէթինէ միհթաճ պուլունմասընատան իլէրի կէլիր , տէսի .

Մխուտայի ուժումի. – Պու ատէմի թուխթուպ թէվգըճի էթմէք իգթիզա իտէր։

Ասայիշ ըէյիսի. – Հագըգաթաէ հէնուզ պու պիր զանն տէմէք տիր. քէնտիսինի պիվհատաա նազարը թէֆթիշ ալթընտա պուլունտուրյօրում, էլիմտէն գաչըպ գուրթուլասիվէքլիին իհթիմալի եօգ տըր... քիմին մէնֆաաթընա չալըշտըղընը անլամագտըղըն, ալէյհինտէ շիմտիուէն պիր կէօնա իճրաաթա գըյամ իտէմէյիզ։

Պու էֆէնտիլէրի մէմուրիյէթլէրինէ, վազիֆէլէրինէ միւթէալիգ խուսուսաթ իլէ մէշղուլ պիր հալտէ պըրագտըգ, տիւգ ժօրժ ճէնապլէրինին Ա՛էնթ-Տօմինիգ սօգագընտա քեային ավտէթ խյէտիրյէրի գօնագա գաատար, գարիյնի քիրամըն գիվէ բէֆագաթ իթմէյէրինի բէճա իտէճէյիզ։

Ա՛վաէթինին իլգ կիւնի միւսիւ Տըլաթուր Վ՛օսիյօ, գօնագատան վէ ամէրիյաթ օտասընտան պիր թարաֆա չըգմատը. զահիրէն բէնկ վէրմէյօր իսէ ատ, հագըգաթաէ եազըխանէսի իւզէրինտէ թէրաքիւմ իտէն մուխապէրաթ էվրագը, քէնտիսինի բէգ գիյատէ իշղալ իտիյօր իտի։

Տիւգ հագրէթլէրի, քէնտինէ զաթէն պիր խաթը հաբաքէթ թային իթմիշ օլմադըյա, ալէյհաթը հագգընտա ոօսմէլաըը թարաֆընտան վարիա օլան սուալլէրէ էօյլէ պիր հալտէ ճէվապ վէրիյօր իտի քի, հէբսիտէ զայպուգպէթինին մուհիմ պիր սէպէպէ, խաֆի վէ բօլիթիգայա միւսթէնիտ օլտուղունա զահիպ օլույօրլար իտի։

Թէֆէը թարաֆընտան հիչ պիր սէս սէտա եօգ իտի, տիւգ արթըգ քէնտիսինի մէտուտ ատտ իտիյօր իտի, ավտէթինին իւչիւնճիւ կիւնիւ ուշաղը քէնտիսինէ պիր մէքթուպ վէրտի. տիւգ ճէնապլէրի մէքթուպը աչըպ աթիտէքի սաթըրլարը օգուտու։

« Ազիզիմ տիւգ.

« Էն էվվէլ պէնի կէչիպ պիյարէթ իտէճէյինիզի իւմիտ

իտիյօր իտիմ, սէօզիւն էն տօզրուսը իւմիւտ տէյիլ, պունա ատէթա հիւքմ իթմիշ իտիմ, ֆագաթ կէօրիւյօրում քի պէնի ունութտուընըզ, պէն իսէ ունուտուլտուղումը սէվմէն ինսանլարտան տէյիլիմ։

« Պու կիւնտէն իթիթապարէն գարարլաշտըրըլմըշ օլան իշտիվաճ իրթիհալաթը գաթ օլմալը վէ պանա վատ իտիլէն իշտիվաճ մէսէլէսինէ գարար վէրիլմէլի տիր... պու գաթիյէն ղաղըմ տըր, էյի տիւշիւնիւնիւզ...

« Մուհիպպէնիզ Գղյօտիյա »

Տիւգ ճէնապլէրի եէնիտէն պու գաատընըն հիւքմի ալթընա կիրմիշ իտի, պու թէղթիրէյի օգուտուգտան սօնրա ադամ պիր հիատէթ հըսս իտուտ, պօղուգ պիր սէս իլէ.

— Ա՛հ, տիկէր մանիլէրի օրթաատան գալտըրտըղըմ կիպի, պու խապիս գաատընըն վիճուտինի նէտէ՞ն մահվ իտէմէյօրում, տէտիքտէն սօնրա, պիր մուտ եազըպ թէղթիրէյի վէ հաթտա քիւլինի պիյէ մահվ իթտի. թամ պու էանատէ ուշագ թէքրար կէլիպ թաամընն հագրը օլտուղունը խապէր վէրմէսի իլէ թաամ սալօնընա էնտի. Հանըի քէնտիսինի օրատա պէքլէյօր իտի։

Էսկի մէթրէսի հուզուրընտա սէրֆիյուտա մէճպուր օլան տիւգ ճէնապլէրի, վէլէտը մանէվիսի Հանըինին, մատմազել Իզաօտ որ Լէյլիյէր հագգընտաի մուհապէթի գաթ իթմէք խուսուսընտա, նասըլ պիր թէտպիր պուլապիլէճէյինի տիւշիւնիւպ տուրուր իքէն, կէնճ ալօգաթ ադամ տէտիկէքի սէօզլէր իլէ պու իշի գօլայլաթմըշ օլտու։

— Բէեէրճիյիմ, զանն իտէրսէմ տիւն էրէյինճէ տօլաչընընըզ, բէք չօգ զաթլարը գիյարէթ իթտինիզ, աճէպա գօնթի որ Լէյլիյէրի տէ կէօրտիւնի՞զ մի...

— Խա՛յըր, անը կէօրմէտիմ։

— Պուննան տօլայը բէք գիյատէ թէէսիւֆ իտէրիմ. գօնթի ավտէթինիզտէն խապէրսիզ օլտուղու ճիհէթլէ, քէնտիսինի

տխինի ունութաուղունըղտան տօլայը ճիտաէն միւթէէսիր օլաճագլար տըր ։

— Գօնթը գիյարէթ իթմէտիյիմի ունութաուղումա համլ իթմէյինիզ, պու իխթիյարի պիր ունուտուշ տըր ։

— (Հայրէթլէ եիւզիւնէ պագարագ ։) Մագսատընըզը բէք էյի անլայսամատըմ, քերիմէսինի թէղէվվիւճ իտէճէյիմ գօնթա գարշը պիր խուսուսմէթինիզ օլսա պիլէ, ըղհար իթմէք մուվաֆֆրգը հալ տէյիլ տիր սանըրըմ ։

— Հէնուզ թէղէվվիւճ իթմէտինիզ եա՛ ։

— Լվվէ՛թ, հէնուզ տիւյիւն իճրա օլունմատը իսէ տէ, գարիպէն իճրա օլունաճագ տէյի՞լ մի ։

— Ֆի՞մ պիլիր ։

— (Հայրէթլէ հայդըրարագ ։) Էրէյիճէ պիր զէմանտէն պէրի վէրիլմիշ պիր գարարընը ֆէսախ օլապիլէճէյինէ գանի՞ մի օլույօրսունըզ ։

— Մատմազէլ Իզապօյա պիր աղ մէյինիզ օլտուղունը հըրա իտէրէք սէսիմի չըգարմատըմ, ճօգսա գալպէն պու իզտիվաճա ասլա գարար վէրմէմիշ խոմ ։

— Սէվիմլի, կիւզէլ պիր գըզ տէյի՞լ մի, քէտէրիսէ տօսթունըզ . . .

— (Սէօզիւնի քէսէրէք ։) Տօսթո՞ւմ, տօսթո՞ւմ մը, հայտէ տօսթըմ տէյէլիմ, ֆագաթ տօսթլըգտա տա բէք չօգ տէրէճէլէը վար ։ գօնթ իլէ պէֆնիմիզտէքի տօսթլըգ ճիտաի վէ սահիհի պիր տօսթլըգ տէյիլ տիր ։

— Լվվէ՛թ, բօլիթիգա մէսէլէլէրինատ րէյլէրինիզ միւխթէլիֆ տիր, լաքին պուտա հայիզի էհէմմիյէթի պիր շէյ տէյիլ տիր ։

— (Ղաղէպանէ պիր թավը իլէ ։) Էհէմմիյէթի եօ՞գ մը, պիլաքիս պու մէսէլէլէրատ էհէմմիյէթի պիրինճի տէրէճէտտ տիր ։ մէսէլէքիմիզ պէֆնինատ ադիմ պիր ֆարգ մէվճուտ տըր, իմտի պէօյլէ պիր իրթիպաթի վէ մինատէպաթի վուգուի գաթման ճայիզ օլմամազ . . .

54

Հանրի, տիւգ ճէնապալէրինէն սէօզիւնիւ քէամէյիզ տինլէյօր վէ ֆագաթ գալպէն մաղլուպ օլտուղու ադիմ թէսիւր վէ հէյէճան սայիգսար իլէ տուտագլարը թիթրէյօր խոմ ։ սէօզ պուրայա միւնճէր օլունճա, սապր իտէմէյուպ ճիւզվի պիր հիտաէթ իլէ ։

— Իէտէրճիյիմ . . . պու սէօպէրինէնէթիճէսի օլմագ իւզրէ, մատմազէլ Իզապօ իլէ իզտիվաճըմըզդա տայըր օլան սէօզիւնիւզտէն ճայըյօ՞րմուսընըզ, տէսի ։

— Պու խուսուսատա էսասէն սէօզ վէրմէսիմ, սէօզ վէրմիշ օլսա խոմ պիլէ նիւքիւլ իտէճէք խոմ . . .

— Ֆագաթ պու մուսամէլէնիզ գօնթը թահգիր սէմէք տիր . . .

— Թահգիրէ համլ իտէճէք օլուրսա, սէպէպինի քէնտիսի պէնտէն սիւալ իտէպիլիր ։

— Ֆէրիմէսինէ տէ թահգիր տիր ։

— (Ղայէթ պարիտ պիր թավը իլէ ։) Սիղ հէնուզ պիր չօճուգսընըզ, սիղ հաչտա պուլունան պիր կէնճին մուհասպէթի, թէճրիւպէքեար պիր ատէմին ադամ ու թէչէպիւսիւնէ մանի օլամազ, խիւլասայի քէլամ պու գըզը ունուտտաճագսընըզ, չիւնքի պէֆնիմ արղու վէ էմէլիմ պու տըր ։

— Պէօյլէ հադգսըզ վէ զալիմանէ պիր թէքլիֆտէ պէնի իճապար իթմէյէ հադգընըզ հօգ տըր ։

— Հադգսը՞զ մը, զալիմանէ՞ մի . . .

— Լվվէ՛թ ։

— (Ղաղէպանէ վէ հաքիմանէ պիր թավը իլէ ։) Հա՛նըլի, պիր քէրրէ պէն օլմատամ նէ օլաճաղընըզը վէ ատէմ-

ատ նէ օլաուղունըզը միւլահաղա իտինիզ. պէն սէնի պէօյիւք պիր նամ, ազիմ պիր սերվէթ սահիպի իթիմէք իչին նէթիճեանէտէն ալտըմ, սանա օղլում տէտիմ, պինաէն ալէյհ էճտատըմըն լէքէտար օլմայան նամլարընը սէնին թարաֆընատն լէքէտար իտիլմէմէսինէ միւմանաաթտա պուլունմագ վաղիֆէմ տիր։

— (Տէքէլէյէրէք.) ձէնատը Հագգա մալիւմ տիր քի, սիզատէն կէօրտիւիւմ մուամէլաթը ճէմիլէ վէ ինսանիյէթքարարանէնին մինէթտարընըմ, ֆագաթ նասըլ օլուր տա սըղըաատ, նամուսը հէմմէլէյի օլմայան զաթլարըն պիլէ հիւրմէթինէ մազհար օլմուշ պիր զաթըն գըզընը թէզէվվիճ իթիմէք արզուսընտա պուլունմագլա, էճտատընընըզըն նամընը լէքէտար իթիմիշ օլուրում։

— (Հաքիմանէ պիր թաւր իլէ.) Պէն սիզինլէ միւսաահաա իթիմէք իսթէմէյօրում, էմր իտիյօրում...

— Բէտէրիմ, թէքրար իտէրիմ քի, բէք զաատաար, բէք մէրհամէթսիզսինիզ. ֆագաթ մատէմ քի պէօյլէ օլմասընը արզու պույուրտույօրսունըզ, նիյմէթչինաալըզ միւգթէզասընճա արզը իթէալիմիյէթէ մէճպուրըմ, սայէնիզտէ գազանաճաղըմ նամ ու սերվէթ, պանա բէք բահալը մալ օլաճագ իսէ տէ արթըզ չարէ եօզ, իչմէ սիզէ պիզղարուրէ արզը իթաաթ իլէյօրում։

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօսիյօ կէնիշ պիր նէֆէս ալտը. Հանըմնին պէօյլէ գօլայլըգլա եօլա կէլմէսինի պիր մուզաֆֆէրիյէթ սատտ իտիյօր իտի. հէմսան մուհասէբէքտարանէ պիր չիվէյի իֆաատ իլէ.

— Սաֆէրին օղլում, պէնատէ սիզատէն պէօյլէ իթաաթ պէքլէյօր իտիմ. պու մուամէլէնէ գարշը թարաֆըմսուն մազհար օլաճաղըն միւքաֆաթ թէէխխուր իթմէյէճէք տիր. մագսատտամ սէնի եաղընըզ պիր հալատէ եաշամագա մահքում իթմէք տէյիլ տիր. պէն չիմնիյէ գատար պիլ իսաասա իզտիվաճընը տուչինատում, հաթթա սանա պիր գըզ սա

պուլտում, տէմէօի իլէ, Հանըմնին եիւղի սար սարը քէսիլտի վէ թիթրէք պիր սէտա իլէ.

— Պիր գըզ մը... պէնիմ իչին պիր զէվճէ մի պուլտունըզ, տէտի.

— Էվվէթ, սէվկիլի չօճուղում, հէմտէ կէնճ, կիւզել վէ չայանը բէրէքէթիլ պիր գըզ... պու տէտիյիմ գըզընն քիմ օլտուղունը անլայընճա թէպտիլի ֆիքը իտէճէքսինիզ.

— Պու կէնճ գըզը անլատագ տա, թանըմագ տա իսթէմէմ.

— Զաթէն թանը յօրսուն, հաթթա պիրլիքտէ պուլունմուշ, քէնտիսինէ գարշը արզը իհթիրամ իթմիշսինիզ տիր. լաքին պիրմէմէղլիքտէն կէլիյօրսունըզ. Պունտան տէօրթ կիշի էվվէլ պիր կիճէ Պէրլին սօզաղընտա թէրթիպ իտիլէն ճէմիյէթտէ պուլունմուշսունըզ, տէմէօի իլէ, կէնճ ավօգաթըն վիճուտինէ պիր թիթրէմէ արզը օլտու, խէվֆ ու տէհշէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր նազարըա տիւգին էվ դունէ պագատը վէ հայդըրտագ.

— Պէրլին սօզաղը մը... սագըն պու տէտիյինիզ միսթրէս տիգ Թուրէնին քէրիմէսի օլմասըն... տէտի.

Տիւգ ճէնատլէրի պու էանատէ միւշկիւլ պիր մէվգըտա պուլունույօր իտի, օղլունըն հալինտէ քի թէզայիւրսաթ անլաշըլմայաճագ պիր շէյ տէյիլ իտի. զիյաֆէթ վէրտիյի կիճէ թէրթիպ օլունան օյուն հագգընտա, Հանըմնին պիր թագըմ զարիպ մէսէլէլէր տէրմիյան իլէտիյինէ տայըր, Գըլօտիյանըն սէօյլէտիյի սէօզլէրի խաթըրլատը.

Նէօյլի քէօրրիւսի ճինայէթինտէ միսթրէս տիգ Թուրէնին տօլայըսը իլէ իչթիրագընտան, կէնճ ավօգաթըն շիւգհէ հասըլ իթմիշ օլմասը խաթըրընա կէլտի իսէտ պիր տիւրլի պունա իհթիմալ վէրէմէտի. ճէպրը նէֆս իլէ թէէսիւրինէ զալէպէ իտուպ, ճիտտի պիր թաւր ալարագ.

— Էվվէ՛թ, օ տէտիյիմ նամուսը գատընըն գըզը տը.

ֆագամի պու տէրէճէ հայրէթինէ տէ պիր մանա վէրէմէյօ-
րում, տէմէսի իւղէրինէ, Հանըի նէֆրէթինի կիպրէմէյէ
միւթէահիր օլամայըպ, ադիմ պիր հիսսէթ իլէ.

— Տէհլինիպ գըզ Օլիվիյա օլույօր էօյլէ՞ մի... էօյ-
լէ պիր գաարընըն գըզը՞ մը պանա մինաասիպ կէօրիւյօրսու-
նըզ, տէյու հայգըրաը։

— Շիւպհէսիզ,

— Մաամաղէլ Իզապօ հագդընաաբի սաֆիյանէ մու-
հասէթիմի, պէօյլէ պիր գաարընըն գըզը իչի՞ն մի ֆէսաա ի-
տէճէյիմ. խա՛յըր, խա՛յըր, պու ասլա օլամազ...

— Օլամա՞զ մը տէսին, Նիչի՞ն։

— Սիզ միսթրէս տիգ Թուրէնի թանըյո՞րմուսունըզ,
պու գաարընըն ահվալը մադիյէսինտէն խապէրսաար տէյի՞լ-
միսինիզ...

Սրթըզ տիւգ իչին թէրէսսիւա վէ չիւպհէյէ մահէլ
գալմամըշ իսի։ Հանըի պաղը շէհիրէր պիլիյօր վէ նախօա
հըսա կալէյօր իսի. ֆագամ օ պիլմիյի հըսա կալմըսըի շէյ-
լէր նէ՞ իսի. ժօրժ, հէմսան օ ատգըգաաա թէրէսսիւա վէ
զանպարսան վարէսթէ օլմազ իսթէյիպ.

— Զօգ շէյ... ֆագամ սէնին ադըընսան զօրըն վար,
սէն սաէթա չէլսըրմըշսըն, տէյու հայգըրաը։

— Բէսէրճիյիմ, շու սոգըգաաա քհաչկի ադըմա
խիֆֆէթ կէլմիշ օլայըրաը, պու տէրէճէ մուղթարըզ օլմազ
իսիմ. պէնիմ պիլմիյիմ հալլէրէ սիղտէ վագըֆ օլսանըզ,
քէմալի նէֆրէթլէ պու ֆիքիրտէն ֆէրահլէթ իսէրսինիզ։

— (Տէհշէթինի զապթ իսէրէք.) Սէօյլէ պագալըմ
նէ օլմուշ. միսթրէս տիգ Թուրէնն նամընը սէնճէ պու տէ-
րէճէ թէէսսիրի մուճիպ օլմասընսաաբի հիքմէթի նէ՞ օլույօր։

— Բէսէրճիյիմ, միսթրէս տիգ Թուրէնի չօգ վագըթ-
սան պէրի թանըյո՞րմուսունըզ, տէսի։

— Էվէ՛թ, օն սոգուգ սէնէսէն պէրի թանըրըմ. քէն-
տիսինի իլէ տէֆսա օլարագ վաթանը օլան Իթալէասաա կէօր-

տիւմ, օ զէմման կէնճ պիր գըզ իսի. ազ պիր զէմման սճն-
բաաա քէնտինի Ինկիլթէրաաա պուլսաուս. տօսթըմ օլան
Նամուսը, տօսլուգսաէ, հէր տիւրլի խասիյէթը ինսանիյէ ի-
լէ միւթթասըֆ պիր զաթ իլէ իզտիհամը վուգու պուլմուշ ի-
սի։

— Միսթրէս տիգ Թուրէնէ իլք տէֆսա օլարագ թէէս-
տիֆինիզ իւղէրինտէն օն տօգուգ սէնէ գաատար պիր զէ-
ման կէչիյինի սէօյլէմիշ իսինիզ, օ զէմման պու գաարընըն
նէ եաբուդընը պիլիյո՞րմուսունըզ։

— Սէրվէթի տէրէճէյի քէմալտէ իսի, Նամուսը իլէ
եաշայօր իսի։

— Ահվալը մադիյէսինի անլամագ մէրագընաա պու-
լո՞ճնամատընըզ մը։

— Եայանը մուահիդէզ պիր հալի պուլունմատըզը պիւ-
թիւն ճիհանըն Թաատիգի Թահտընաա տըր։

— Բէհէ՛րճիյիմ, պիւթիւն ալէմ պու պագտէ ալտա-
նըզյօր տէմէք օլուր... զահիրէն էրպաազը Նամուսաան կէօ-
րիւնէն պու գաարըն պիր սէֆիլէ, պիր խայինէ տիր...

— (Տէհշէթինի կիպրէմէյէ չալըշըպ հայգըրաարագ.)
Պիր խայինէ՞ մի։

— Եա պիղզաթ ճանի վէ եախօա տօլայըսը իլէ պիր ճի-
նայէթտէ իշթիրաքը վար...

— Պու տէտիյին սէօզլէր մէճնունանէ խէյալաթաան ի-
պարէթ տիր։

— Թայըր բէհէրճիյիմ, պու կիւն միսթրէս տիգ Թու-
րէնն Նամընը Թաշրեան գաարըն, պուճնաան էիրմի սէնէ էվ-
լէնէ Նէօյլի քէօբրիսախունտէ պիր ատէմ գաթը իսթիշ տիր,
վէ Նէօյլի քէօբրիսախունտէ պիր ատէմ գաթը իսթիշ տիր,
պիղզաթ մէվգըյը ճինայէթտէ պուլունմուշ, թէշվիգի իլէ
եդայի ճինայէթի իսէն ատէմիտէ ազնաատաան զէհիրլէմիշ տիր։

— (Գահգահա իլէ կիւլէրէք.) Ատիյէ վէ զաալըթա նի՞-
չին պու մէսէլէյի թէհագգուզ իթմէմիշ։

— Ատիյէ վէ զաալըթա Թաարաֆընաան թէհագգուզ օլսուն-

մուշ, ֆագամի մէյտանտաքի տէլիլէր մահքէմէյի ալտաթմըշ, մասում պիր պիչարէ իտամ իտիլմիշ։

— Պուտա ասլա օլմայաճադ պիր շէյ տիր։

— Պէն մահզա հադըդամը սէօյլէյօրում։

— Ֆագամի պու իտտահայը իսպամի իտէպիլէճէյինէ ասլա իհթիմալ վէրէմէմ։

— Մէօղիւմէ իհթիմահա իտիհիլ քէտէրճիյիմ, էլիմտէ գամի տէլիլէր վար։

— (Թիթրէյիպ քէքէլէյէրէք.) Տէլայիլի գամիյէ՞ մի վար տէյօրսուն, տէտի։

— Էվէ՛թ, հէմտէ տէլայիլ տէտիյիմ շահիտլէր հայաթտա տըրլար, մահքէմէյէ միւրաճահաթլէ մադրումդըն իտէյի նամուսընա այըտ տուվանըն վէքիլէթինի պէն տէրիւհտէ իհթիմ։

— Ֆագամի նէ՞ կիպի տէլիլէրտէն պահա իհթիմէք իտթէյօրսուն։

— Պու խայըն վէ ալչագ գահրընըն ճինայէթտէ իրի շէրիրի վար իմիշ, պունլարտան պիրինճիսի, Հանի պիղդամի գահրի իյդա իտէն ատէմ պէրհայաթ օլուպ, վագիթ ու սահաթ կէլինճէ իհթիրաճը հադըդամի իտէճէք տիր, ալչագլըգտա տահա իլէրի կիտէն տիկէրի, մուբտուրը զէմման իլէ հիւքիւմտէն սադրի օլան էսկի ճինայէթինինն էսէրինի, պիւտպիւթիւն օրհատան գալմըրմադ սէվտահը իլէ, Հէնիտէն Հէնիյէ պիր թադըմ ճինայէթլէր իյդա իհթիճտէ տիր, պու խայըն վէ ալչագ ատէմ իլէ էպէտ էլէ կէչմէյէճէք սուրէթտէ կիպլէնտիկինէ գանի օլույօր, ֆագամի պիզ անընտա իզինի պուլաճադըզ, սիզտէ բէք կիւզէլ թադտիր պույուրտուրսունըզ քի, միսթրէս տիգ թուրէն պու ատէմէ գարշը իսթէր իսթէմէզ, Եիւղիւնտէքի ֆէտտահ նիգադրնը գալարտաճադ տըր, պիր գաչ կիւն պէնի նահըլ իզֆալ իհթիշ իտէ, պու ալչագ գարը սիզիտէ սէնէլէրճէ իզֆալ իհթիշ տիր, թէշէբքիւր օլունուր քի պիր ճիվէյի բահադանիյէ էսէրի օ-

լարագ պէն իշի անլատըմ վէ իշթէ սիզէտէ խատէր վէրիյօրում, պինահէն ալէյհ սիզտէ արթըգ պու գըզտան, պու ալչագ գարըտան պահա իհթմէ յէճէքսինիզ։

Պու էհնատէ օտա գարուսը խաֆիֆճէ վուրուլտուղընտա, տիւգ ճէնահլէրի պօղուգ պիր սէս իլէ «կիրինիզ» էմրինի վէրինճէ, Հանրինէն խրտմէթինտէ պուլունան ուշագ իչէրի կիրուպ.

— Շիմտի միսիս լը տօգթօր Էթիյէն Լօրիյօ թէշրիֆ իթտիլէր, գապուլի միւմքին օլուպ օլմատըղընը սօրույօրլար, տէմէսի իլէ, Հանըմ.

— Տօգթօր էֆէնտիյի գապինէմէ կէօթիւրիւնիւզ, պիր ազ օթուրտունըզտ, պէնտէ շիմտի կէլիրիմ, տէտի։

Ուշագ չըգտը կիթտի, տիւգ կէօղլէրի գարտարմըշ, շէքլի թէզայիւր իհթիշ օլտուղտու Հալտէ շաշդըն շուշդըն Հանրինէն եիւզիւնէ պագըյօր իտի. կէնճ ավօգաթ սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Բէտէր էֆէնտի, կէօրիւյօրում քի վէրտիյիմ հէվատա սիզէ բէք ֆէնտա թէէսիր իթտի, ֆագամի գարիպէն ատիյէ վէ գապըթտա մէմուրլարընըն, էշիյինտէն ամըլարագ կիրէճէքլէրի օ Պէրլին սօգադընտաքի գօնադրն սէմթինէ օղրամամտանըզ իչին, սիզի հադըդաթէն խատէրատար իթտէք տէ պէնճէ զարուրի տիր...

Տիւգ ճէվապ վէրմէյէ միւգթէսիր օլմատը, պաշընը էյմէքլէ մուգատէլէ իթտի. Հանրիտէ պաշընը էյէրէք թատամ սաղօնընտան չըգտը. տիւգ Հալընըզ գալընճա, աղիմ պիր թէէսիւր վէ ըղիթըրատ իլէ այադա գալդըգ կէզինմէյէ վէ շու սէօղլէրի մըրրըտանմադա պաշլատը.

— Աճէպա պու շէյլէրէ նէ սուրէթլէ վագըթ օլմուշ, օ տէլիլէր տէտիյի շէյ նէ՞ օլույօր, ժան-ժուտիյի հէնուզ հայաթտա զանն իտիյօրսա անընն իշի պիթտի, Իընէ Մուրէնին խապաթը իտտահայէ իգթիտատը ևօգ, Լսթէր տը Լիյօ կէլէ եպէտ տիւնեատան մահրում գալաճագ, հէնուզ մէճ-

հուլ օլան չէրվքը ճինայէթին իղինի պուլմուշ գանն իտիյօր, պու պապատ ալտանը.յօր, պէնիմ մէյտանտե պիր կէօնա նըշանէմ մէվճուտ տէյիլ, ֆագաթ նա՞սըլ օլուշյօր տա Բօլ ը Բէվվայէնին նամուս վէ շէրէֆինի միւտաֆաա իթմէք, պէօյլէ միւշկիւլ պիր վազիֆէյի էյֆա էյլէմէք Թաասսվուրընտա պուլունուշյօր, պու ատէմին գէվճէսի օղլու վէֆաթ իթտի, ասնրա Պէրթին վիճուտիտե օրթատան գալդը, պու պէմանտա մահքիւմիւն իտաէյի նամուսը իչին տավայէ գըյամ իտէճէք քի՞մ օլուշյօր, պէն քիմսէյի կէօրէմէ.յօրում... վէխամէթ նէ՞րէտէն Թէվէլլիւտ իտիյօր, Հանրի պէնի, բէտէրինի . . . վէլինկյմէթինի՞ մի իթհամ իտէճէք . . . պու օլուր իշտէն տէյիլ. . . ֆարգը մուհալ օլարագ տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյօ, Գըլօտիյա Վարինինին շէրիքը ճինայէթի օլտուղունը քեշֆ իթտե պիլէ սիւքիւթ իտէճէք տիր. օ ևիւգտէն տալա խէվֆ ու իհթիրազե մահէլ Հօգ տըր, ֆագաթ Թէֆէր պու շէյլէրտէն խապէրտար օլմամալը տըր.

55

Տիւգ, պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա հէման գօնագտան չըգըպ Թէֆէրին իգամէթկեահընա կիթտի, Հանրիտե Լէթիյէն իլէ պիրլէշէրէք վէ էն էվվէլ քէնտիսի սէօզե պաշլայարագ.

— Ագիգիմ Լօրիյօ, պու կիսն սէնի պուրայա կէթիրէն սէպէպին նէ օլտուղունը Թագիյի պիլիրիմ, միւտտայի ումումիլիք մէգամընա լայիհայը Թագտիմ իթմէղտէն էվվէլ պիրլիքտե իճրա իտէճէյիմիզ Թահդըդաթը, բէտէրիմին անսըզըն մուվասըլէթի պիղդարուրե Թէէխխիր իթտի. ֆագաթ պու կիսն օ մանիտե պէրթարաֆ օլտուղունտան կէլիպ սէնի կէօրէճէք իտիմ, տէյտի.

— Թէշէէք քիւր իտէրիմ, իսթիճվապ իտէճէյին քիմսէլեր պու կիսն սանտա ճէվապ վէրէպիլէճէք պիր Հալտե տիրլեր.

— Պէրլին սօգաղը Թարաֆընտան պիր հէվատիս Հօգմը . . .

— Հիչ պիր հէվատիս Հօգ . . . միսթրէս տիգ Թուրէն տիչար օլաճաղը միւտհիշ սատմէտէն խապէրտար տէյիլ տիր.

— Տէմէք օլուշյօր քի հէր շէյ Հօլուննտա, պու կիճէ սաաթ իչտե սէնի Բալէ Րօայալտա Րօթօնտ գահվէխանէսինտե պէքլէրիմ, Բընե Մուլէն իլէ կէլիրսին, գալգըպ պէբապէր կիտէրիվ.

— Բէք կիւղէլ, պիր ազ միւսաատե պուլուրունըզտա չիմռիտե Թէշէէքքիւրաթընմը մինինէթտարլըղըմը ազ իտէյիմ.

— Մինինէթտարլը՞գ մը . . .

— Եարանթօն խասթախանէսինտե Թապիպ մուավինիկի մէմուրիյէթինէ նայիլիյէթիմ, սէնին սայէնտե օլտուղունա վագըֆ օլտում, պունտան տօլայը շիքրան վէ մինինէթտարլըղըմ սամիմի վէ գալպի տիր.

— Իյճապը Թագտիրինտե սէնտե պանա պու գատար խըտմէթի իտէպիլիրսին, արթըգ օ պահսը գարայալըմ.

— Հայտե էօյլէ օլսուն . . . ֆագաթ պու լութֆունըզը իլէ էպէտ ունութմայաճաղըմ, բօյիս նաղըրը էֆէնտիյի կէօրտիւմ, պէնի նիհայէթ առբէճետ լութֆքեարանէ պիր մուամէյէ իլէ գապուլ իթտի, Էսթէր տը Րիյօնըն Թահիյէյի սէպիլինի պու սայէտե իսթիհսալ իտէպիլտիմ, պիչարէյի Պէրթին Եանընա կէթիրտիմ.

— (Հայրէթլէ.) Վէօշկէ՞ մի . . .

— Էվվէթ, չիմռի հուզուրընտա իյրատ իտէճէյիմ սիսալլէրէ ճէվապլարընը ալըպ գայտ իտէպիլէճէքսին.

— Տէմէք օլուշյօր քի իսթը Հարաքէթիմիզ Թային օ-

լուսնակաչ, պէնտէ սէնի կէօրմէյէլիտէն պէրի մատմազէլ Պէրթ իլէ Րընէ Մուլէնին զապթ իթմիյիմ իֆատաթընը, լայիհա սուրէթինտէ թատվիր իթմիմ. ժան-ժուսի իլէ էմթէրին իֆատէլէրինիտէ զալէմէ ալմագ իչին բէք ազ պիր զէմանի լազըմ ոլը, պու իչի նարտըզատան ասնրա պիրտէ իսթիտատնամէ թանզիմ իտէրէք միւտաթայի ուսուլիյէ թագսիմ իտէրիզ. հասըլը ասըլ ճիւմլ ու թէօհմէթ սահիպլէրի մէյտանէ չըզաճագ, պիրտէ քէմալի իլէ իհրազը մուվաֆֆագըյէթի իտէճէյիզ.

— (Էլլէրինի թուխթուպ սըզարագ.) Ազիզիմ Հանրի, պու ագշամ սաաթ իւչէ գատար աուլյօ, իւչտէն սնրա սէնի կէլիր պուլուրսամ, թէչէքքիւր իտէրիմ, ևիւզ տէֆթա, պին տէֆթա թէչէքքիւրլէր իտէրիմ.

Մուխթէզըպէն տօղմօր պիր ազ տա էսթէր իլէ Պէրթին միւտաֆաթը իլէ մէչղուլ օլմագ իչին տօղրու քէօշկէ կիթտի, Պէրթ, ալթըդ էյլուէն էյի քէնարինի թօրլայարագ էսթէրին եաթաղը եանընտա պուլունույօր իտի. տօղմօր, Հանրի իլէ արապալընտա ճէրէյան իտէն մուհաֆէզէճիէն Պէրթի իսապէրսաք իտուպ, օ ագշամ իչէրին եօլունա կիրէճէյինի սէօյլէսիյինտէ, Պէրթ, էլլէրինի նէգտիկէրինէ գավուշաուրուպ իսթիրհամքնատան պիր թավը իլէ.

— Տօսթում, ժան-ժուսինին նէզարինէ կիմմէք իչին սիզէ ըէֆագաթ իտէպիլէճէք գատար գուվվէթի հասըլ իթտիմ, տէյիլմի, պու սէֆիլ մահալլուդըն սէօղլէրինի պիզաթ իչիտէրէք մայըմ բէտէրիմին գարիպէն պէրայէթի մէյտանա չըգըպ չըգմայաճագընը անլամագ իսթէրիմ, հալի հայաթտա պուլունա սիզի սէվճէյի պէտիհի օլան բէտէրիմին վէ սիզի գալագէն սէվմիյ օլան Ա.պէլ իլէ վալէնտինին նամինա օլարագ, պու լութֆը սիզատէն էճա իսթէյօրում.

— Հայտէ պու արզուհալտա օլսուն. պու ագշամ սիզ պիզիմ իլէ պէրապեր կէլինիզ տէյուպ, հէմանի Րընէ Մուլէն իլէ պիրլէշմէք իւզրէ ոօգաղա չըգտը. Պէրթէ օլան վա-

տինի իյիճա իթմէք իւզրէ ագշամուան սնրա սաաթ իքիտէ կէլէճէյինի սէօզ վէրտի.

* * *

Բօլիս խաֆիյէլէրինտէն օլան Լէպլօնտ, բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինտէն չըգար չըգմագ, Հալ սէմթինտէ վագը իգամէթկէահընա կէլտի. քէնտիսինէ հարաքէաթընըն թէտգիգ ու թէպգիգը հէվալէ օլունան թէֆէրին նէ հէյլէքտը, նէ շէյթան պիր շէյ օլտուղունա բէք չօղ պէմանտան պէրի վագըթ իտի. ֆագաթ մէհարէթտէ քէնտիսէ անտէն կէրի գալաճագ ինսանլարտան օլմադընընան, մէրգումըն այագը ալթընա պիր գարպուղ գապուղը գօյմագ իչին պիր ֆըրսաթա ապէյլէմէքտէ իտի.

Պու ֆըրսաթ Լէպլօնտըն էլինէ կէչտի. օտատընտան չըգտըգը պէման եիւզիւնի պուրուշտուրուպ էսկի էվլագ ալըպ սաթանլարըն գըյաֆէթինէ կիրմէքլէ սալա թանընմագ պիր հալէ կէլմիշ իտի. բէրիշան վէ գըր սագալը եիւզիւնին տէօրթտէ իւչ գըսմընը սէթը իտուպ, եալընըզ իրիճէ օլան պուրնը մէյտանտա գալմըշ իտի.

Լէպլօնտ, սաալըգ միւֆէթթիշ թէֆէրին նէրէտէ իգամէթ իլէէտիյինի տէ պիլտիյինտէն, կիտուպ խանէսինին ճիվարընտա տօլաշտըգը չըգտըգընը կէօրմէյէ գատար վէրտի. պու խանէյին գապուճուտը օլմատըգընտա տա վագըթ օլուպ, վագթը իլէ քէնտիսինէ բէք չօղ ֆէնալըգտըր իթմիշ պուլունան պու ատէմ ալէյհինտէքի քին ու զաղսագը թէզայիւտ իտիյօր, վէ պէնտէն ալէյհ էվէլ էմիրտէ պու նօգտա թատան իչէ պաշլամագ սէվտասընտան քէնտինի ալամայօր իտի.

Լէպլօնտ. Թէֆէրին իգամէթկէահը պուլունան Բօնլույի-Ֆիլիպ ոօգաղընտա տօղրու եօլա տիպլէրէք կիտիյօր վէ պրա սըրա «Իսվագլար, էվլագլար, էսկի շապգալար, էսկի էվլագլար, սաթլըգ էսկի էվլագլարընըզ վա՞ր մը.»

աէյու հայդըրըլյօր իսի, նիհայէթի պու սուրէթլէ պիր գաչ
աէֆա օղուլանլարըմըզը զիյարէթի իթտիրամիչ օլսուդումուզ
գարանլըգ վէ բիս հօլսան կէչիպ սօլաշարագ թէֆէէրի
պուլսուս։

— Խապիս հէրիֆ օ կիւն թէպտիլի գըյաֆէթի իթմէ-
միչ իսի. իգամէթկճահընտան չըդըպ րըխթըմա սօղրու ի-
լէրլէտի, Լէպլէպնա պիր չարեէք սահաթ գաւար արգասընա
տիւշիւպ թէագըպ իթտիրաէն ադնրա կէբի տէօնտիւ, ա-
տըմլարընը չարըգլաւսարագ հէմման թէֆէէրին իգամէթկճա-
հընա ավտէթլէ աճէլէ մէրտիվէնտէն չըդըպ, իւչիւնճի
գաֆտա գարուսունըն էօնիւնտէ տուրսուս, պիր էնէն չը-
գան օլուպ օլմաղընընը անլամագ իչին պիր ապ վագըթ
գուլագ գապարսըպ տինլէտի. քիմնէ պուլունմաղընա
գանահաթ հասըլ իթտիրաէն ադնրա ճէպինտէն պիր ապ պալ
մումը չըգարըպ քիլիսին իւզէրինէ եարըշարըսը, վէ թա-
մամ գալըպընը չըգարաճագը էնհագատ անադընըն պիր այագ
կիւրիւլթիւսի իչիսինճէ, կէլիպ թէքրար մէրտիվէն պաշըն-
ման էյիլէրէք աչագը պագար վէ միւնթազամ սուրէթտէ
կիյինմիչ պիր ատէմ կէօլկէսինին եագլաշընընը քէմալի
հայրէթլէ կէօրէրէք.

— Հայ Ալլահ ճէզասընը վէրսին, էլպիսէֆի միւնթազամ,
չըդ պիր ատէմ, գադաթ պու միլօրտ պէօյլէ բիս վէ մուր-
տար իսանէէտ քիմի՞ գիյարէթի իտէճէք, տէտիքտէն ադնրա
հօլ իւզէրինտէ տուրուպտա կէօզէ չարըրըմագ իսթէմէտի,
կիւրիւլթիւսիդ բանթըրտընըզ ուսուլէթլէ տէօրտիւնճի գա-
թա չըգար. Միլօրտ գըրըգը միսաֆիր մէրտիվէնտէն չը-
գըպ կէլիյօր իսի.

Միսաֆիր, իւչիւնճի գաֆտա չըգընճա Լէպլէպնաըն հէ-
նուզ ուղագըաշտըգը գարուսընն էօնիւնտէ տուրուպ չտլտը.
Բօլիս իսաֆիյէսի տէօրտիւնճի գաֆէրն մէրտիվէն տիրսէյինէ
տայանըպ պագըյօր վէ քէնտի քէնտինէ.

— Պու միլօրտ պիդիմ թէֆէէրին գարուսունը չալը-

յօր . . . պէօյլէ պէօյլուք պիր գաֆէ էօյլէ պայագը պիր
հէրիֆէ կէլսին, պու բէք թօհաֆ պիր շէյ . . . տէտի,

Արաւտան պիր տադըգա կէչտի, օղուլանլարըմըզընն
անլամըչ օլսճադլարը վէճճէլէ պու գաֆէ, հանի տիւգ Տըլա-
թուր-Վօտիյօ ճէնտապէէրի, էրինճի տէֆնա օլարագ տահա
գիյատէ պիր շիտտէթլէ գարուչը վուրսուս. Իչէրիսէն հիչ
պիր սէս սէտա պրս իթմէտի, օտաստա քիմսէ օլմատընը
անլաշընըսը.

Պու հալ տիւգ ճէնտապէէրինին ճանընը սըգտընը թավ-
րընտան անլաշընըսյօր իսի. պատէհու ճէպինտէն պիր չըգ-
տան չըգտարըպ պիր եարըդ քեադընս գօրարարագ, գուր-
չուն գալէմ իլէ իւզէրինէ պիր գաչ սէօզ եազագը, քեադը-
տը պիւքտի վէ էյիլէրէք տապընդ միւֆէթթիչ էֆէնտիսինին
գարուսը ալֆընտան իչէրիյէ տօղրու սօդուպ իթտի վէրտի.
միսթէագըպէն աչագը էնիպ Սէնթ-Անթուան սօդագընընն
քէօչէսինտէ վիրուտինէ պէքլէյէն արապաընն եանընտա
կիթտի.

Լէպլէնա, պու հալէէրի օլսուդու կիպի բայէլայն կէօր-
միչ օլմադըպա, էլլէրինի օդուչտուրուպ տիւչիւնէրէք.

— Իչ եօլունտա . . . էմինիմ քի պիր շէյլէր անլայա-
պիլէճէյիմ, տէտիքտէն ադնրա, շէյթան հէրիֆ եուվարլա-
նըրճասընա մէրտիվէնտէն էնտի, տօղրու Սէնթ-Անթուան
սօդագընա կիթտի. պիր մէթրօ գաւար ուզունլուգտա
պիր ապ թէլ սահընն ալտըգտան ադնրա թէքրար թէֆէէրին
իգամէթկճահընա կէլիպ գարուսը էօնիւնտէ տուրտու,
թէլլին ուճունը չէնկէլ կիպի եարըպ գարունըն էշիյինտէն
պըրտագըլան քեադըտ բարչասընը չէքիպ չըգարտապիլէճէք
պիր սուրէթտէ իչէրիյէ ադտու. Զէնկէլլին ուճը իլէ մահուտ
քեադըտ բարչասընը չէքիպ չըգարտը, հէմման ճէպինէ սա-
մասը իլէ ադտագա ֆըրլատասը պիր օլտու. ճէպինտէքի
քեադըտը չըգարտը, քէմալի շէվգ ու մէսէրրէթէ տէյալէթ
իսէճէք պիր սուրէթտէ սահեէքի սահըրըտը օգուտու,

«Պամֆինեօլէտ Սէնթ-Լէթիյէն սօգաղընտաքի խանէտէ եարը կիճէյէ գատար սիպի պէքլէյէճէյիմ. . . Պէրլին սօգաղընա մալիումաթ վէրինիզ, միլթլագա օրատա պուլունմալը տըր, մէսէլէ զայէթ մուհիմմ տիր»։

Լէպլօնըն ևիւզիւնտէ ալայիմի պէշաշէթ վէ մէսէրրէթ թարլայարագ.

— Ա՛հ, ա՛հ, պու խաֆի պիր միւզաքէրէ, նէ գատարատա ուսթալըգը... «Պէրլին սօգաղընա խապէր վէրինիզ» սէօզլէրի, օ ևիւզէնտէ կիզլի պիր իրթիպաթ վէ էնթրիգա օլսուդունը խապէր վէրիյօր... իմզա եօգ, վարսըն օլմասըն, պու տէօրթ սաթըրը եազան քիմսէնինն քիմ օլսուդուտա բէք գօլայ անլաշըլասալիյէր, պէն տօղրու խաբէյի մէրքէզիյէյէ կիթմէլիյիմ, տէտի, վէ պիր աղ սօնրա սէմթի մագաուտաէ վաթըլ օլուպ ատայիշ բէյիսինին հուզուրընա կիրտի. պինաէն ալէյհ Լէպլօնտա ատայիշ բէյիսինի կէօրիւնճէ, մուհաֆիզյհ.

— Պիր հավատիս վա՛ր մը, տէյու սօրտուդունտա, Լէպլօնտ մահուտ քեաղըտ բարչասընը ճէպինտէն չըգարըպ ուպաթտը. բէյիս էֆէնտի, մաալի գարիյնի քիրամէ մալիամ օլան սաթըրլարը օգուտուդտան սօնրա.

— Պունը նէրէյէ՞ն պուլտունըզ տէյու հայդըրտը.

Բօլիս խաֆիյէսի, Թէֆէրիճ իդամէթի կեահյընտա նէ եափմըշ վէ նէ կէօրմուշ իսէ հէքեայէ իթտի. Բէյիս էֆէնտի էթրաֆը իլէ մէսէլէյէ վագըֆ օլսուդտան սօնրա.

— Կիւզէլ հավատիս... մուամինանըն անահտարըրնը եադալատըգ տէմէք տիր, տէտի.

— Միւսիւ, չիմանի նէ՞ եափմազ իդթիզա իտիյօր, էմրինիզ նէ՞ տիր, տէյինճէ, Լէպլօնտ.

— Տօղրու եինէ Թէֆէրիճ իդամէթի կեահյընա կիտինիզ, Պու քեաղըտ բարչասընը նէրէյէն ալմըշ իտէնիզ, եինէ օրայա վազ իտէրէք տէօնիւպ պուրայա կէլինիզ, պէնտէ կիտուպ բօլիս նազըրը էֆէնտի իլէ միւտդայի ումումիյի կէօրիւնճէ, մուհաֆիզյհ.

րէրէք պու պապաթ լազըմ կէլէն էմիրլէրի իսթիհսալ իտէյիմ,

— Բէք կիւզէլ էֆէնտիմ,

Նահի էօվա պ ալըպ սաթմազա մէչպուլ կէօրտիւյիմիզ Լէպլօնտ Թէքրար եօլա չըգըպ, Թէֆէրիճ իդամէթկեահընա վասըլ օլտու.

56

Բօլիս խտարէյի մէրքէզիյէսինտէ պու մուամէլէ ճէրէյանի իսթիհի էնտաուտ, Անգիլը սօգաղընա պիր արտպա կէլիպ նէթիմմահանէնինն գարտաբ էօնիւնտէ տուրմուշ իտի. արտպաճը օթուրտու պու մէվզուտան էնիպ տօղրու կարտիյանէ մնհատուս օլան գուլիպէյէ միւրաճաաթի իթտի.

Իւզէրինտէ 13 նօմէրօ պուլունան պու արտպաներն սահիպի տօսթուտուդ իսթիհյար Բիյեր Լօրիյօ, հէնուդ օ սարպահ փիչիք սէյահաթընտան ավտէթի իթմիշ իտի. նամուալը արտպաճը, մնալիումաթ իսթիհսալ իտէպիլէճէյի տարիյէյէ միւրաճաաթի իթտի. օթուդ սէնէտէն պէրի պու խըտմէթտէ պուլունան իսթիհյար պիր մէմուր, Բիյեր Լօրիյօյը նէզաքէթի պիր սուրէթտէ գապատ իտէրէք, նէ՞ արզուտա պուլունտուդունը սօյտուտը իլէ, իսթիհյար արտպաճը.

— Սպիպիմ միւսիւ, իչթէ իշ շունան իտպարէթի պիր, ավվէյէ պըրտագըմըշ օլան պիր չօճուգըն նէ՞ օլտուդունը անլատտագ իսթէյօրսուդ... լաքին պու տինգի պիր մէսէլէ առյիլ, 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտինճի կիճէսի իտի, պունը անլատտագա իհթիյաճ վար տա ան՞ըն իչին սօյը յօրսուդ.

— (Թէպէասիւմ իտէրէք.) Անլատըմ միւսիւ, անլատմագա իհթիյաճընըզ վար վէ եախօտ անլատագ արզուսընտա

պուլունուլօրաբներդ, ֆագամի պէնիմ ոէ պու իհմիլյաճըն վէ պու արզուներն սէպէպինի անլամադա իհմիլյաճըմ վար . . . պու չօճուղըն հայաթտա օլուպ օլմասըղըներն, նէրէոէ պուլունաուղուներն, բէոէր ու վալիոէոինի պուլուպ պուլմասըղըներ անլամանըղ սաոէ պիր մէրագատա՞ն մը նէչամի իոիլյօր, հօգտա պիր սէպէ՞պ մի վար, սիղ պու չօճուղուն ապրասպարնատա՞ն մըսըներդ, հօգտա հանկը ֆամիլնասյէ մէնտուպ օլտուղուներ՞ մը թանըլյօրտուներդ:

— Տէոիլիմ թարիհոէ օ չօճուղը պուրտյա պէն կէթիրտիմ . . . պու եադընտա կիւղէրան իոէն պադը հալէրոէն իոթիոալալ իոիլյօրըմ քի, պու չօճուղըն բէոէր ու-վալիոէոի քիմիներ օլտուղու անլաշըլտապիլէճէք:

— Անլաշըլտը, տէմէք օլուլյօր քի սիղ պու չօճուղըն հէնուղ հայաթտա օլուպ օլմասըղըներ անլամադ իոթէլյօրտուներդ:

— Լվէլ էմիրտէ անլամադ իոթէոիլիմ չէլյ պու տըր, պունտան պաշգա նէրէոէ պուլունապիլէճէլյինի, հագըգաթէն բէոէր ու վալիոէոինէ թէոլիմ օլունուպ օլունմասըղըներ անլամադ իոթէլյօրում:

Իոթիլյար մէմուր, իտարէխանէճէ իգթիդա իոէն մուամէլաթը բէոիլիէլի պիլ իճրա, հաթթա Բիլյեր Լօրիլյօյա սուհուլեթի օլմադ իզրէ արապաճըներն լիտանընտան պիր իոթիտանամէ գալէմէ ալըպ աթիոէէքի սաթըրլարը եազմադա պաշլատը:

«Պէն քիրա արապաճըոը օլուպ, իգամէթիկեահըմ Բարիզոէ Օտինեօ ոօգադընտա 9 նօմէրօտա տըր: 1837 օէնէոի Սեպտեմբերինին եէրմի աէօրտունճի կիճէսի սաադահա գարշը, եէթիմհանէէնին ավլիոինէ իբի եաշընտա գատար պիր էրքէք չօճուգ պըրագմըշ վէ էլպիսէոինին իւղէրինէ պիր թօբլու էինէ իլէ 13 րագգամընը հավի պիր քեադըտա բարչատը րագթ իթմիշ իոիմ:

«Պու չօճուղը մահալի մէզքիւրէ պըրագմատան պիր սաաթ էվվել Շանզ Էլիզէ ճատտէսինտէ, պիր խանէէնին ապտպաղըդ գաբուսը էօնիւնտէն պէն պուլուպ գալտըրտըմ. չիմտի պու չօճուղըն նէ օլտուղունը անլամադ արզուսըներտա պուլունտուղումտան, լուԹֆիէն իտարէյի ալիյէլերի ճանիպինտէն աԹիոէէքի սուալլերիմէ ճէվապ Էինայէթ պույրուլմասընը իսթիրհամ Էյլէրիմ:

«1. – Պու չօճուգ ասֆիԹէրէ նէ՞ նամ իլէ գայտ օլունմուշ տըր:

«2. – Հէնուղ պէրհայաթ մը տըր, հօգտա վէֆաթ մը ելմիշ տիր:

«3. – Պէրհայաթի իսէ նէ՞րէոէ պուլունույօր, վէ նէ՞ սըֆաթէլա մէշղուլ օլույօր:

«ԻշԹէ պուրալարընը անլատըգտան սօնրա պու չօճուղըն բէոէր ու վալիոէոինի պուլապիլէճէյիմի իւմիւտ վէ թաոսավվուր Էյլէյօրում:»

Մէմուր պուրտյա գատար եազատըգտան սօնրա.

— Սիզէ լազըմ օլան ճիհէթի պու գատար տըր, իսկա իտինիշ, պէն անը հօլունա գօրում, պիր գաչ սաաթ սօնրա կէլիպ ճէվապընը ալըրսընըղ, տէյինճէ, Բիյեր Լօրիյօ խմպասընը գօյտու, մէմուրէ թէշէէքքիւր իտրէք վէ խաթիտա խարճընը վէրէրէք չէքիլիպ կիթմէքտոէ իքէն, քէնտի քէնտինէ.

— Օ՛խ, պու ադչամ օ չօճուղըն նէ՞ օլտուղունը տա անլայտապիլէճէյիմ . . . տէտի:

* * *

Էլպէթ օգուլյանլարըմըզըն խաթըրլարընտա տըր քի, ևինէ օ կիճէ սաաթ իւչտէ Հանըի Տըլաճուր Վօտկյօ, տօգԹօր վէ Րընէ Մուէն իլէ պիրլէշէրէք փան-ժուտինին իգամէթիկեահընա կիտէճէքլէր իտի. Ֆագամի պիզ պունլարտան էվվել մահալի մէզքիւրտէ իսպաթը վիճուտա Էյլէյէճէյիզ:

Գուրնաղ խըրսըղ բէք զիյատէ թէղայիւր իթմիշ իտի. ալմըշ օլտուղու եարա թէհլիքէլի օլմագլա պէրապէր հէնուղ եաշայօր իտի. Էթիյէն, մէրգումէն հայաթընը պիրագ թէմաիտ իթմէք վէ պու սայէտէ կէնճ ալօգաթա իֆատաթընը զապթ իթտիրուպ իմզա իթտիրմէք իչին, թէքմիլ մէհաբէթինի իճրա իթմիշ իտի.

Ժան-Ժուտինին օտասընա կիրէճէյիմիզ էնեատէ օճագ եանմագտա վէ քէնտիսի տէ օճաղընը գարշընընա կէչիպ օթուրմագտա իտի. տօղթօրընը խասթայա պագմագ իչին կէթիրտիլի մատամ Իբտիւլ նամը իլէ եատա օլունան խասթա պէքճիսի, պիրագ թաամ հազըրլամագ իւղրէ եանընա կէլտիյինտէ, Ժան-Ժուտի զահիք պիր սէս իլէ.

— Պէնի նէ՞ հալտէ կէօրիւյօրսունըզ հանըմճընըմ, նա՞սըլ քէնտիմի թօքլայապիլէճէքմիյիմ, տէյու սօրտու.

— Էվվէթթ միւսիւ Ժան, օրատա մուհագգագ տընր...

— Պու սէօզի միւճէրրէտա թէսլիյէթի մէգամընտա սէօյլէմէյօ՞րմուսընըզ,

— Ալլահ պիլիր հագըգաթը սէօյլէյօրում, պէնտէ տօղթօրտան իշիթտիմ, ա՛հ եարանընզ բէք վէհիմ իտի.

— Ապըմ բէք ինճէ իչէրէ էրմէզ. Ֆագաթ պանա գալընտա տօղթօր եանընընտայօր... պէն քէնտիմի եօլճը կիպի կէօրիւյօրում.

— Պու ֆէնա ֆիքրիընէր իլէ քէնտինիզի պէյհուտէ բահաթըզ իթմիշ օլուրսունըզ, չիւնքի հէնուղ եաշամագ տա իսթէյօրսունըզ.

— (Կէօզէրի բարլայընըպ պօղուգ պիր սէս իլէ.) Ա՛հ, էվէթ, եաշամագ իսթէրիմ, էվէթ, իբի տէֆա վիճուտիմի օրթատան գալտըրմագ իսթէյէնլէրին հագգընտան կէլմէք իչին եաշամագ իսթէրիմ.

— Ելմտի սիղին կիւզել հալայա իհթիյաճընընզ վար, պիր քէօյտէ պուլունմալընընզ.

Ժան-Ժուտի պու սէօզլէրի իշիտինճէ մօրարմըշ օլան

սիյմասընտա պիր ալամէթը մէսէրրէթ կէօրիւնէրէք, քէնտի քէնտինէ.

— Պիր աղ գուվվէթի հասըլ իտէճէք օլտուրսամ տօղրու Հավրտաքի էվճիյէդիմէ կիտէրիմ... եարտընըմ ֆէնալընըզ ունուտտուրագ բահաթի բահաթի եաշարընըմ, տէտի. Մատտամ Իբտիւլ իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք.

— Իչթէ էթի սույուսընըզ հազըր օլտու, տօղթօր շարթագ տա թավսիյէ իթտի, ֆագաթ բարամ գալմատը, տէտի.

— Օ հալտէ քիւչիւք ավլիյէ միւրաճաաթի իթմէյէ, պէնիմ օրատա բարամ վար.

— (Հայրէթլէ.) Փիւչիւք ավլիյէ՞ մի...

— Էվվէ՛թ, պիր լէյլագ աղաճընըն քէօքիւնտէ վէ տիվարէ եագընն պիր եէրտէ տիր. Էվին իչ թարաֆընընա տայալը օլան գազմայը տալընըզ, սաղ թարաֆա տօղրու լէյլագ աղաճընընն ալթընը գազըլընըզ, օրատա տէօրթ քէօշէ պիր թէնէքէ գուրթու պուլուրսունըզ, անը պանա ալըպ կէթիրինիզ, օ պէնիմ գաատամ տընր.

— (Հայգըրարագ) Իչթէ պու տա թօհաֆ պիր ֆիքր... պունըը խապէր վէրմէզտէն էվվէլ վէֆաթ իթմիշ օլտա իտինիզ, մէրասիմօրլարընըզ հիչ պիր շէյ պուլմայաճագ իտի.

— Պէնիմ միրասիօրըմ եօգ տընր.

— Նէ հալ իսէ, պէն կիտէյիմ շու թէնէքէ գուրթույը արաշտըրայըմ.

Մատտամ Իբտիւլ օտաստան չընգտը, Ժան-Ժուտի եաընընզ գալընճա տիւչիւնմէյէ պաշլատը. քէնտի քէնտինէ.

— Պու գատըն բէք տօղրու սէօյլէտի, էկէր էօլմիւշ օլտա իտիմ շու բարտա պիր միսկինին էլինէ կէչէ պիլիր իտի, տէտի.

Պու էանատէ մատտամ Իբտիւլ էլինատէ թէնէքէ գուրթու օլտուղու հալտէ օտայա կիրտի վէ կիւլիւմսինյէրէք.

— Իշթէ կէթիրիյօրում, պու ադըր պիր շէյ ատյիլ, էկեր իչինէ ալճուն գօյմուշ իսէնիզ աշըրըլմըշ ոէմէք օ-լուր, ատյինճէ, ժան-ժուան ճէվապ վէրմէքտիզին գու-թուլը ալըպ էբէյինճէ պիր զահմէթլէ աչտը. միւթէճէսիւ-սանէ պիր նազարըա պագմագտա օլան մատամ Իւրսիւլ, գութու աչըլըը աչըլմազ.

— Պանգա գայիմէլէրի, ատյու հայդըրտը,

— Լվվէթ հանըմճըզըմ, պունլարը արթըզ կէօմ-մէյէճէյիմ, նէ սուրէթլէ սարթ իտէճէյիմի տիւշիւնտիւմ. ալընըզ սիզէ պին ֆըրանգըզդ պիր գայիմէ, կիտիպ պօզ-տուրտունըզ, գալան բարայը գուրթույա վէ գուրթույը տա չամաշըը տօլապընա գօյունըզ, կէլտիյինիզտէ պանա բուլ-լանմըշ պիրտէ քեապըտա կէթիրինիզ,

— Վասիյէթնամէնիզի եազմա՞գ մը իսթէյօրտունըզ,

— Պէյբի,

— Բէք էյի իտէրսինիզ, վասիյէթնամէ եազմագլա էօլմէք լազըմ կէլմէզ. պէն կիտէյօրում,

— Բէք կիւզէլ, գաբուլարը քեամիլէն էյինճէ գաբա-ժընըզ,

Պէքճի վէ խըտմէթճի գատըն չըզըպ կիթտիկտէն սօն-րա, ժան-ժուտի քէնտի քէնտինէ.

— Եայէտ էօլիւրսէմ իթթիյիմ ֆէնալըզըն պիր գըս-մընը օլսուն թազմին իթմիշ օլուրում, տէտի,

Եարըմ սաաթ սօնրա մատամ Իւրսիւլ Պօրտօ չարտապը իլէ պագը ուֆագ թէֆէք վէ ժան-ժուտինին իսթէտի-ժի բուլը քեապըտը ալմըշ օլտուղու հալտէ ավտէթ իտէ-րէք.

— Բուլը քեապըտը տօլապըն իւզէրինէ պըրագըյօ-րում, նէ զէման իչճապ իտէրսէ օրատան ալըրսընըզ, տէ-տիկտէն սօնրա, միւթթաալ օլան օտաատաքի համթաղընըն կանընա կիթտի. պու էսնասէ ուտուլէթլէ սօգագ գաբու-սը չալընտը, ժան-ժուտի գուլագ գապարթարագ.

— Սօգագ գաբուսը չալընըյօր, չիւպհէսիզ տօգթօր օլմալը տըր, չաբըդ կիտինիզ տէմէսի իլէ, մատամ Իւրսիւլ հէման կիտուպ գաբույը աչտը. ֆիլհագըգա պու կէլէնլէր Պէրթ, Հանրի, Րընէ Մուլէն վէ տօգթօր Էթիյէն Լօրիյո իտի. խըտմէթճի գատըն պու գատար գալապալըզը կէօ-րիւնճէ չաչըրտը. տօգթօր իսէ մէզպուրէյ.

— Խասթամըզ նէ՞ հալտէ պուլունույօր, տէյու սօր-տու,

— Պիր ազ տահա էյի տիր տօգթօր էֆէնտի,

— Շիւպհէսիզ եաթմըշ օլմալը տըր,

— Խայըր էֆէնտիմ, պու ագշամ սիզի պէքլէմէք մագ-սատը իլէ օթուրույօր,

— Էօյլէ իսէ հայտէ եանընա կիտէլիմ,

ժան-ժուտի, պու սէօզլէրի քեամիլէն իչթթահիյինտէն սապըրսըզլըգա կէօզլէրինի օտա դաբուսունա աթֆ էթ-միշ իտի,

Էթհիյէն գաբունըն էշխի իւզէրինտէ իսպաթը վուճուտ էթտի. պու էսնատէ մէճբուրէն կէօզլէրինտէ պիր նուրը մէսէրրէթ բարլայօր իտի, ֆագաթ արդասընտան Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօնըն վէ մաքինաճընըն գօլունա տայանմըշ օլտուղու հալտէ Պէրթին ադըր ադըր եիւրիւյիպ կէլտիքլէ-րինի կէօրիւնճէ, օ նուրը մէսէրրէթ տէրհալ զայիլ օլտու,

Պա խուսուս էէթհիմէնին կէլիպ կէօրինիշի վիճուտինէ խաֆիֆ պիր թիթրէմէ իսրազ իլէմիշ իտի. այաղա գալդ-մագ իսթէտի, ֆագաթ Էթհիյէն թավը ու իշարէթի իլէ պու հարաքէթինէ մանի օլտու. Պէրթ տէ, Պըրունվայէ թաապիպինին գաթիլի գարշըսընա կէլինճէ բուհընա պիր սըզլէթ արըզ օլտու, Րընէնին էլի իւզէրինտէ պուլունան մինի մինի էլի թիթրէմէյէ պաշլատը,

ժան-ժուտի, պու հալէրի կէօրիւպ ֆէրգ իթմիշ իտի. տուգագլարը թիթրէյէրէք գօլարընը կէնճ գըզա տօղրու ուզաթտը, օթուրմագտա օլտուղու գօլթուգ սանտալիա-

սընաան ուսուլէթլէ էնիպ տիզ իւզերինէ կէլտի , նիյազբեա-
բանէ պիր վազիյէթ ալտը . թանընմայաճագ տէրէճէտէ թէ-
զայիւր իթմիշ օլան եիւզի կէօզ հաչընա միւսթաղրաղ օլ-
տուղու հալտէ .

— Ա՛հ , պէնի աճիվ իտինիզ , պէնի աճիվ իտինիզ , տէ-
յու քէքելէտի .

Պու մահզուն վէ թիթրէք սէտա , պու բէշիմանլըդ կէօզ
հաչլարը , հուզուրըն հէբսինէ պաչգա պաչգա թէէսիր իթ-
տի , կիւնէշին զիյասընա գարշը երիյիպ մահվ օլան գար կի-
պի , եէթիմէնին հիտտէթ ու նէֆրէթիտէ տէրհալ զայիլ
օլտու .

Էթիյէն , պու տէրէճէ թէէսիրին պու գատար հէյէ-
ճանըն , հարատընը թէքրար աչըպ խարտապ իտէճէյինի միւ-
լահազա իտէրէք ժան-ժուտիյի գալտրըմագ իսթէտի , լա-
քին պիւսպիւթիւն պաչգալաչմըչ . օլան էկկի հայտուտ էլի
իլէ պուննա մանի օլարագ , վէ հէօնկիւր հէօնկիւր աղլայա-
րագ չու սէօզլէրի սէօյլէտի .

— Խա՛յըր , խա՛յըր տօգթօր . . . պէն պէօյլէ տիզ իւ-
զերինտէ պուլունաճաղըմ , իյդա իյլէտիյիմ ճինայէթի սէպէ-
պի իլէ էօքսիւզ գալան պիր գէվալը հուզուրընտա իսթի-
տայի աճիվ իտէճէյիմ . . . ա՛հ , պէն սէֆիլ , ալչագ , մեր-
համէթէ չայան պիր մախլուգըմ . . . (Մ իւթէագըպէն Պէր-
թէ թէվճիհի խըթապ իտէրէք .) մաամմաղէլ , պու տէրէճէ
ըղթըրապաթընըզա պէն սէպէպ օլտում . . . ֆամիլեասընըն
նամընը , նամուսունը պէրպատ վէ լէքէտար իտէրէք մա-
սում բէտբէրինիզ իտամ իտիլտի . հալ պու քի Պըրունվայէ
թապիպինի գաթլ իտէն պէն , եալընըզ պէն իտիմ . Սէն-
ժագ կէչիփինտէ ճէլլատըն սաթըրը իլէ պէնիմ պաչըմընն
եէրէ տուշմէսի լազըմ կէլիր իտի . էօլիւմին անպէան թէ-
գարրուպ իթմէքտէ օլտուղու պէօյլէ պիր զէմանտէ , լայըգ
օլմատըղըմը իյթիրաճի իլէ պէրապէր , աճիվ ու մէրհամէթի-
նիզէ իլթիճա իտիյօրում . . . տէտի ,

57

Թէէսիւր ու տէհչէթ սայիգասը իլէ , Պէրթ ճէվապ
վէրէպիլէճէք պիր հալտէ պուլունմայօր իտի . Էթիյէն , պու-
ննը ֆէրդ վէ իսթիտալաչ իտուպ անընն եէրինէ ճիտտի պիր
թաւիր իլէ .

— Մաամմաղէլ Պէրթ , ֆամիլեասընը սէնէլէրճէ զիլլէթ
վէ խէճալէթ իչինտէ պըրագան օ մանթէմնագ կիւնէլերի ,
միւմքիւն տէյիլ ունուտամայաճագ տըր , անճագ մաղլում
բէտբէրինին իտատէյի նամուսու չէրիֆինէ խըտամէթ իտիլմէք
չարթըյըլա աճիվ իտէպիլէճէք տիր , տէմէսի իւզերինէ ,
ժան-ժուտի սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Իյթիրաճը ճիւրմ ու գապահաթ իտէճէյիմէ տայըր
եէմին իտէրէք սէօզ վէրտիմ . նէ զէման իսթէրսէնիզ քէռա-
միլէն սէօյլէյէճէյիմ տէտիքտէն սոնրա .

— Ա՛հ , միւսիւ Տըլաթուր-Վօահյօ , պու իչտէ սիզին
տէրիւհտէ պուլունմանընըզ բէք գիյատէ մէճպուռնիյէթիմի մու-
ճիպ օլմուշ տըր . . . պէնի իսթիճվապ իթմէք իչին թէչրիճ
պուլունընըզ տէյի՞լ մի , չիմտի սիզէ հէր չէյի սէօյլէյէ-
ճէք տէյիլիմ . տավայա գըյամ իտիլէճէք կիւնէ գատար
եաչամագա միւգթէտիր օլուրսամ , իֆատաթընը հուզուրը
մահքէմէտէ չիփահէն թատիգ վէ իյթիրաճի իլէյէճէյիմ .
ֆէնալըգտան պաչգա պիր չէյ եարատմատընդա պու տիւն-
եատան կիթմէզտէն էվվէլ , հէչ օլմագսա պիր մաղլումդն
պերայէթինի մէյտանա չընգարմըչ , պիր մէնէյին աճիվընա
մաղհար օլմուշ օլայըմ . . . (Պէրթէ) պէնի կէրչէքտէն աճիվ
իտէճէքսինիզ տէյի՞լ մի մաամմաղէլ . . .

Պէրթ . – (Պիր էքի ատըմ իլէրիյէրէք .) Տիւնեատէն

էլինի էթէյինի չէքմիշ օլանլար իլէ քէնաի նամըմա օլարագ իչթէ սիղէ աֆիվ իսիյօրում.

Պու սէօզ իւղէրինէ Ժան-Ժուտինին եւէզիւնաէ թարիֆի նագասիլ պիր ալամէթը մէսէրրէթ քէյֆա օլաու, միւթէագրպէն պէնգի սաբաարը քէսիլսի, պայըլաճագ պիր հալէ կէլսի, էլինի հէման գալպի իւղէրինէ վագ իթաի, ֆէվգէլատաէ պիր ըզթըրապ հըրա իլէյօր իսի քի, էթիյէն ադիմ պիր թէլաշ իլէ.

— Թէէսիւբ ու հէյէճանըն պու սէրքճէսի քեաֆի տիր, արթըգ քէնաինիզի թօբլայընըզ, եօգսա սէօզլէրինիզին հիչ պիրինէ ճէվապ վէրմէմ, տէտիքտէն սօնրա, Ժան-Ժուտիյէ պիր գաշըգ իլաճ իչիրսի. մէճբուր քէսիք պիր սէտա իլէ.

— Տօգթօ՛ր, չօգ մուղթարըզըմ... ըզչագ սաբահնան մահալ, գըզկըն պիր աէմիր բարչասը սօգուլմուշ կիպի չայըր չայըր եանըյօր... մէճալիմ եէթթիյի գառսար ղայրէթ կէօսթէրէճէյիմ... պանա իսթէտիյինիզի սօյուննըզ... հէր չէյի սէօյլէմէտիքտէն սօնրա էօյմէք իսթէմէմ... տէտի,

Հանրի Ցըլսթուր-Վօտիյօ իսթիճվապա պաշկատը. օգույանլարըմըզըն քեամիլէն վագըթի օլսուգլարը ահվալը ֆաճիանըն սուրէթը պէյան վէ զապթընաան, օրասա պուլունանլարըն քեաֆիֆէտինէ նիհայէթի տէրէճէտէ միւթէէսիր կէօրիւնիյօրլար իտի. իսթիճվապաթի էրէյիճէ իլերլէյէրէք, պիր արալըգ Հանրի.

— Տէմէք օլույօր քի սիզի պու այագլըզա պու ճինայէթէ սէվգ իտէն աէֆիլէրին իսիմլէրինի պիլմէյօր իտինիզ, տէտի.

— Էվվէթ միւսիւ, պիլմէյօր իտիմ...

— Անլաշըլըյօր քի արաատան եիմի սէնէ կէչտիքտէն սօնրա պունլարը թէսաատիւֆէն պուլմուշսունուզ.

— Էվվէթ միւսիւ, պու պիր թէսաատիւֆ էսէրի տիր.

— Պու իչի չէրիքը ճինայէթին միսթրէս տիգ Թուրէն իլէ Ֆըրէտըրիգ Պէրար օլսուգլարընատան էմին նի սինիզ.

— Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ...

— Նա՛սըլ, վէ նէ՞ վէճճ իլէ պու սէրէճէ գանատաթ հասըլ իթմանիզ.

Ժան-Ժուտի, Պէրրին սօգաղընատաֆի խանէյէ իլգ աէֆա օլարագ նէ սուրէթլէ կիրտիյինատէն պաշկայրպ կիսզէրան իտէն ահվալի, վէ Հոկտէմբէրին եիրմինճի կիճէսի միսթրէս տիգ Թուրէնի էյիճէ թանըտըզընը, վէ տէրսունի պանգա գայիմէլէրի իլէ տօլու չըզտանը, նէ սուրէթլէ աշըրտըզընը քեամիլէն հէքեայէ էվվէմէսի իլէ, Հանրի.

— Պու սըրդաթի մէսէլէսինատէ իչգահաթա միւհիմճ պիր ճիհէթի կէօրիյօրում... սիզ պու չըզտանը աշըրտըգտան սօնրա միւսիւ Րընէ Մուլէն պիր միւատէթի տահա գօնաղընատա գալմըշ... միսթրէս տիգ Թուրէն պու զայաթըն բարայա թէէսիւգ իտէն գըսմընատա օ տէրէճէ միւթէէսիր օլմատըզընը, Ֆագաթի չըզտանատա մուհիմի վէ գըյմէթատար էվրագ պուլունըպ, անըն զայ օլմատընատան բէգ զիյատէ թէլաշա տիւշիւգ մէրագ վէ ըզթըրապ իչինատէ գալտըզընը կէօրմիւշ վէ գանատաթ հասըլ իթմիչ օլատուգունը սէօյլէյօր, տէմէտի իլէ, Ժան-Ժուտի.

— Պու պանա էվվէլճէտէ սէօյլէնմիչ իտի, սէյու մըրըլատատը.

— Զըզտանըն իչինատէ պանգա գայիմէլէրինատէն պաշգա պիր չէյ պուլմատը՞նըզ մը.

— Եիւգ իւչ պին ֆըրանգըզգ պանգնօթատան պաշգա պիր չէյ պուլմատըմ

— Զըզտանըն պէլգի կիպի պիր կէօզի, պիր քէօշէի վար տըր...

— Օրասընը պիլէմէյօրում, պանա գալըրսա օլմամալը տըր սանըրըմ.

— Պու չըզտանը պանա թարիֆ իտինիզ.

— Սիյահ սախթիանատէն մատուգ օլուգ, աչըլաճագ մահալի կիւմիւշլի իտի.

— Պու սէօղլէրի իչիտինճէ կէնճ ալօգաթըն մէրագը վէ տըգգաթը պիր գաթ տահա արթարագ .

— Պու չըզտանտա պաչգաճա պիր ալամէթի օլուպ օլմատըգընը տէրհաթըը իտէմէյօ՛ըմնուսընըզ .

— Ա՛հ , խաթըրըմա կէլտի , պիր թարաֆընտա պիր տամկա իլէ կիւճլիւքլէ օգունապվլէճճէք « ժ » վէ « ս » հարֆլարը վար իտի ,

— (Թիթրէյէրէք .) Պէօյլէ գըյմէթ տար պիր շէյի զայպ իթտինիզ հա՛ , տէտի ,

— Իւզէրիմէ հիւճիւմ իտերէք պէնի պու հալէ գօյմուշ օլան օ ալչագ ծըրէտըրվիզ Պէրար , հանի նէօյլի քէօքրիւսիւնտէքի կէօրտիւյիւմ ատէմ , էլալիսէմի գարըշտըրտագ պու չըզտանը չալտը .

— Պուրատա՞ մը ,

— Էվվէթ , Բօլ Նուվար լօգանթաօրնտա իչէն հէնուզ եանըմտա պուլունմայօր իտի , իչինտէ իչի պէն Ֆըրանգտան գկյատէ բարա վար իտի ,

— Իչթէ պու մէսէլէ բէք զարիպ տիր . . .

Էթհէմէն Լօրիյօ . — Նէ՞ վար քի , պիր շէ՛յ մի անլատընըզ ,

— Շիմտի անըտա անլատընըզ , (Ժան-Ժուտիյէ) Ֆըրէտէրվիզ Պէրար սիզի չու պուլունտուղունուզ օտատա եարալատըղը գէման ատաթ գա՞չ իտի ,

— Պէշ ալթը սուլարընտա ,

— Պէն օ կիճէ եարը կիճէյի եարըմ ատաթ կէչէրէք Ամըտթէրտամ ատգաղը իլէ , Պէրլին ատգաղընըն պիրըչէտիսի քէօչէ պաչընտա վէ պիր արապալըգ դաբուսը էօնիւնտէ , թըպգը թարիֆ էթտիյինիզ կիպի սիյահ սախթիյանտան մատուլ , գաբանաճագ եէրի կիւմիւշլի վէ իւզէրինտէ « ժ » վէ « ս » հարֆլարը հավի պիր չըզտան պուլունուշ իտիմ .

Ժան-Ժուտի . — (Հայդըրարագ .) Ա՛հ , պունտան գկյատէ միւշապէհաթի օլմատը , չըզտան պօ՛շ մը իտի ,

— Իչինտէ հիչ պիր շէ՛յ պուլունմայօր իտի , ֆագաթ

էօյլէ խաթըրլայօրում քի , պիր թարաֆը պանա տիկէր ճէհէթտէն պիր ազ ադրրճա կէօրիւնտիւ . լաթին սէօզիւն էն տօղրուսը , մէրագ իտուպ տա էբէյինճէ արաչտըրմատըմ ,

Րընէ Մուլէն . — Պէլքի պու Ժան-Ժուտինին էլէ կէչիրտիյի չըզտան տըր ,

— Թարիֆլէրտէն էօյլէ անլաչըրըյօր , ֆագաթ Ժան-Ժուտի , Բօլ Նուվարտէն կէլիր իբէն օ եօլա օղրամատըղը իչին , չըզտանըն օրայա տիւշմէսինէ պիր մանա վէրէմէյօրում ,

Պու էանատէ Ժան-Ժուտի տէրին տէրին տիւշինիյօր իտի . պիրտէն պիրէ պիհնինէ պիր շէյ կէլիպ , քէնտի քէնտինէ .

— Ա՛հ , թօհաֆ շէյ , Իհթիմալ տա վէրիլէմէզ , ֆագաթ . . . տէյու մըրըլտանտը , վէ պիր իբի տանիյէ գատար եինէ սիւբիւթ իտուպ տիւշինտիւքտէն սօնրա , Մինեօյէ խաթըրնա կէլիպ .

— Շիմտի էյի պուլտում , պու չըզտան պուրատա չալընմատը . պու սըրգաթ Բօլ Նուվարտա վուգու պուլտու . հէմտէ պունը Մինեօյէ եաբտը վէ չըզտանը պօշալթըրգտան սօնրա դալտըրըպ աթը վէրտի , տէյու հայդըրտը ,

Հանըի . — Շիմտի պու չըզտան պէնիմ օտամտա տըր , կիպվի պիր կէօղիւ օլուպ օլմատըղընը թէտգըզ իտեր անլատըրըզ . պիզ եինէ պահսըմըզա րուճու իտէլիմ . . . պուրատա պիր քէօչէյէ ատգլանըպ սիզի պէքլէյէն ատէմին , միսթրէս տիգ Թուրքնին խանէսինտէն չըգան վէ Սէն Մարսէլ սօգատիգ Թուրքնին խանէսինտէն չըգան վէ Սէն Մարսէլ սօգատըղընտա իգամէթ իտէն ատէմ օլտուղունը , գաթիյէն ֆէրգ վէ թէշխիս իտիյօ՛ըմնուսընըզ ,

— Էվվէթ միսիս , օ տա , օ տա , Նէօյլի քէօքրիւսիւնտէ իսպաթը վիճուտա իտէն ատէմտէ պու տըր , քէնտիսի տիր . հիրմի սէնէ էվվէլ պէնի պէհիրլէմէք իտթէյէն գատընըն չէրիքը ճինայէթի տիր ,

— Սիզ պանա պիրտէ սապրգ Նօթէրտէն պահա իթ-

միշ, Պըրունվայէ Թապիպլինի պիր տուշաղա տիւշիւրմէք իչին քէնտիսինի ղըյապի պիր մէքթուպ եազըըըլտըղընը աէօյլէմիշ իտինիզ։

— Լ֊վվէթ միւսիւ։

Րընէ Մուլէն. – Պու մէքթուպըն պիր գօրեասընըտա էլե կէչիրէպիլէճէք իտիք, նէ չարէ քի Թալի պուննա միւսաատէ իթմէտի։

— Պու սապըգ նօմէը էֆէնտի, եազըան մէքթուպա նէ իմզա վազ իտիլտիկինի Թապիկի սիզե աէօյլէմիշ տիր։

Ժան֊Ժուան. – (Րընէնին եիւզիւնէ պագտըգտան սօնրա.) Իմզա մէգամընտա այրը այրը հարֆլար եազըլմըշ... եանի իսկին պաշ հարֆլարը մուհարրէր իմիշ...

— Շիւպհէսիզ Ֆըրէտէրիգ Պէրար իսմի տիր։

Ժան֊Ժուան, պու սիւալէ ճէվապ վէրմէյիպ սիւքիւթ իթմէի. Հանըի իսկ սիւալինի Թէքրար իտինճէ, Րընէ Մուլէն պըգըլարագ։

— Խայըր միւսիւ, ատէյու ճէվապ վէրտի։

Րընէ, մուգաատէմա սապըգ նօմէրտէն ալընան մալիմաթէ կէօրէ, սուրէթը մահրէմանէտե Թէրթիպ իտիլմիշ օլան մէքթուպլարա, իմզա մէգամընտա վազ իտիլէն իլք հարֆլարըն Սիժ Սիմոնա Տըլաթուբ֊Վօտիյօ նամընը Թէշէքիւլ իսլէտիկինի խաթըրլամըշ իտի, կէնճ ալօգաթ սէօվիւնէ տէվամ իլէ։

— Պու ճիհէթի էյիճէ տիւշիւնիւնիւզ, տէրհաթըը իթմէյէ զայրէթ իտինիզ... Պըրունվայէ Թապիպլինէ եազըըզ հէօնտէրիլէն մէքթուպըն իմզա մահալինտէքի հարֆլար, կէօնտէրիլէն մէքթուպըն իմզա մահալինտէքի հարֆլար, Ֆըրէտէրիգ Պէրար նամինա տէլալէթ իթմէյօրսա, իչին իչինտէ պաշգա պիր շէրիըը ճինայէթ տահա վար տէմէք օլուր, տէտի։

Պու իսթարէ, պու սէօզլէրէ գարշը մուգավէմէթ զայրի գապիլ իտի. պինանէն ալէյհ, Րընէ մըրըլտանարագ։

— Տէրհաթըը իտիյօրում, տէր տէմէզ, Հանըի.

— Պու հարֆլար նէ՞ իտի, տէյու սօրտու։

— Ս. Տ. Վ. Լ. Թ. Վ...

Հանըի, պու հարֆլարը եազըգտան սօնրա իսթիճվապէ տէվամ իտէրէք.

— Պու հարֆլարըն նասըլ պիր նամ Թէշէքիւլ իսլէտիկինի սապըգ նօմէը Թէտագըգ իտուպ անլայամամըշ մը, տէմէկ իլէ, Րընէ միւհթէրիզանէ.

— Օրասընը պիլմէյօրում միւսիւ, ֆագաթ պիր Թագվիմ ալտըմ, Թէտագըգ իթմտիմ, ասըլզատէ պիր ֆամիլեա նամընը Թէշէքիւլ իտիյօր... տէյու ճէվապ վէրտի։

— Թագվիմի Թէտագըգ իլէ նէ՞ պուլտունըզ։

— Ֆայիտէ պախշ իտէճէք պիր շէյ պուլամատըմ, չիւնքի գարըշըյօր. պու հարֆլար բէք չօգ նամլարա տէլալէթ իտիյօր։

— Պու սապըգ նօմէը տէտիկինիզ հէրիֆ նէ՞ օլտու։

— Մահբէսէ տիր...

— Սըրրաը կէլինճէ պունատա պիր չարէ տիւշիւնիւր պուլուրուզ, զիրա պու սատէմին շէհսատէթիտէ պիզիմ իչին ֆայիտէսէն խալի տէյիլ տիր... չիմուի տէ չօճուղըն նասըլ պուլունտուզունտան պահա իտէլիմ... պու մէսէլէյի Թէտագըգ իթմէկ գապիլ օլապիլէճէ՞ք մի։

Լէթիյէն Լօրիյօ. – Լ֊վվէթ, ճիվէյի Բապապանիյէ էֆէրի օլան պիր Թէսատուֆ սայէսինտէ պունա տա իմքան վար տըր, ճինայէթին վուգու պուլտուղու կիճէ ամուճամ Նէօյլի քէօրիւսինտէն տօղրու կէլիր իբէն քիւչիւք պիր չօճուգ ֆէրեատը իչիթմիշ, հէման ալըզ արապասընա ամթարագ Անֆէր սօղապընտաքի եէթիմխանէյէ կէօթիւրմիշ...

— Չօճուղըն հէնուզ հայաթտա օլուպ օլմատըղընը պիլիյօրմուսունուզ։

— Եարըն օ տա անլայըլաճագ, ամուճամ պու կիւն պու իշ իլէ մէշղուլ օլաճագ տըր։

— Ա֊պիպիմ Լէթիյէն, բէք կիւզել Թագտիր իտէրսինիզ

քի , պու մէսէլէ տէ էսասը թէչքիլ իտէճէյինտէն , պիզիմ իչին նիհայէթ տէրէճէտէ էհէմմիյէթի հայիզ տիր . . . պէլքի տէ պու սայէտէ պիր խաթը հարաքէթ թային իտէրիզ . պաննա գալըրսա ճինայէթ՝ էսասէն չօճուղը զայպ իթմէք մագասատընտան նէչաթ իթմիշ տիր . պու տէրէճէ խայինանէ վէ ճինայէթքէարանէ պիր թէչէպպիւսաթտա , պիր միյրաս մէսէլէսինտէն իլէրի կէլմիշ օլմալը տըր . . . պէն եարըն Ֆըրէտէրիգ Պէրար իլէ միսթրէս տիգ Թուրէն ալէյհինտէքի իսթիհանամէյի թանզիմ իտէրիմ ,

Ժան-Ժուտի . – (Հայդըրարագ .) Ա՜հ , ալիճէնապ տէլիդանլը . . .

Հանրի . – (Սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .) Սօնրա տա միւտաայի ումումի էֆէնտիներին եանընա կիտէրիմ . . . եարըն երինէ կէօրիւշիւրիզ . արթըգ կիտէլիմտէ սիզտէ պիրագ բահաթ իտինիզ ,

Պէրթ . – (Ժան-Ժուտիյէ թէգարլուպ իտէրէք .) Ձէնապը Հագտան սըհհէթինիզի թէմէնի իտէրիմ , վագթը իլէ իթթիյինիզ Ֆէտաքէարլըզը թաղմին իչին շու սօն մուաժէլէնիզի էօմրիմ օլտուգճա ունուտամայաճաղըմ . . .

Ժան-Ժուտի , կէօղլէրինտէն սէլ կիպի եաշլար ագմագտա օլտուղու հալտէ , իբինճի տէֆա օլարագ եէթիմէներին այագլարընա գաբանմագ իսթէտի իսէ տէ , էթիյէն ուսուլէթլէ քէնտիսինի պու Հարաքէթտէն մէն իթտի ,

Պիր գաչ տագըգա սօնրա Ժան-Ժուտի մատամ Իւրսիւլ իլէ եալընըզ գալընճա , բուլը վարագայը իլէ հօգգա գալէմի իսթէտի . Մատամ Իւրսիւլ , խասթայը պու հալտէն մէն իթմէք գապիլ օլամայաճաղընը անլայարագ , պիզ-զարուր իսթէտիյի շէյլէրի ալըպ էօնիւնէ կէթիրտի ,

Ժան-Ժուտի էլինէ գալէմի ալըպ հօգգայա պաթըրարագ , բուլը քեագըրըն պաշ թարաֆընա շու քէլիմէլէրի եազտը ,

« Պու պէնիմ վասիյէթնամէմ տիր »

38

Մաաթ ալաֆրանկա ան պիրտէ , տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր -Վօտիյօնըն խանէսինտէ հէրքես ույուեօր վէ եախօտ էօյլէ զանն օլունույօր իտի . տախիլի իշլէրին արդասը ալընմըշ օլտուղունտան , ուշագլար քեամիլէն օտալարընա չէքիլմիշլէր իտի . Եալընըզ Հանրի գօնագտա պուլունմայօր իտի , Մամաֆիհ ույանըգ պիր զաթ վար իտի քի , օ տա տիւգ ճէնապլէրի օլուպ , գօնագըն իչինտէ սէս սէտա քէօխինճէ թուալէթի գապինէսինէ կէչիպ թէպտիլի գըյաֆէթի իթտի . ոօլաշտըղը կիճէլէրտէ եանընտան էքսիք իթմէկիչի ոօնուգ ճամըը քիւչիւք ֆէնէրի ալտը . պիր տըգգաթը մախտուսէ իլէ գաբուլարը քիլիսէէտիքտէն ոօնրա եէրին ալթընա էնիպ , պիզճէ զաթէն մալիւմ օլան տար վէ գարանլըգ եօլտան եիւրիւմէյէ պաշլատը . պիր միւտաէթի եիւրիւտիւքտէն ոօնրա մահուտ քէօչկիւն տէհլիզինէ չըգըլան մէրտիվէնէ վաըլ օլտու , պուրայա կէլինճէ , քէնտինտէն պաշգա քիմսէ պուլունմատըղընտան էմին օլարագ , գաբուլարը աչմագ խուսուսընտա պիր կէօնա իհթիյաթէ լուզում կէօրմէյօր իտի ,

Մէրտիվէնտէն չըգտը , տէհլիզին հէր թարաֆընա պիր քէրրէ կէօզ կէզտիրտի , ֆէնէրի սէօնտիւրիպ պէր միւթտա պիր տիրէյին եանընա պըրագտը . պիր արաբգ գուլաղընա պիր ոէս կէլիր կիպի օլտու . պիրտէն պիրէ վիճուտինին հէր զըրէսի թիթրէմէյէ պաշլատը , զայէթ մուզթարըպանէ պիր թավը իլէ կէրի տէօնտի ,

Պու էանատէ քէօչկիւն տախիլինտէ պուլունան օտալարտան պիրինին գաբուտը արաբգընտան , կէօղինէ պիր

ԸՂԸԳ Իւիշտի , խեվֆ ու տէհշէթի արթտըգճա արթտը , վէ քէմալի հայրէթլէ քէնտի քէնտինէ .

— Պու նէ՞ օղուլօր . . . քէօշկիւն մէֆրուշաթընը չալմագ իչին աճէպա խըրտըզլա՞ր մը կիւրտի , պունլարը թէհտիտ իթմէկ պէնճէ մուհալ տըր , չիւնքի պուրատա պուլունմուզում մէյտանա չըգաճագ , էլիմտէ սիլահ տա եօգ , շիմտի նէ՞ եարտալը , տէտիքտէն սոնրա , սաքին պիր հալտէ գուլագ գապարթտը , պիր շէյ իչիթմէտի . քէօշկիւն հէր ճիհէթինէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմիէրմա իտի . ուսուլէթլէ արալըղընտան կէօղիւնէ ԸՂԸԳ Իւիշմիշ օլան գարուլա գուլագ վէրիպ տինլէտի . պու էօնատէ պիր ինսան նէֆէսի , ֆագաթ ույգուտա օլտուղու անլաշըլըը սուրէթտէ պիր նէֆէս իչիտինճէ .

— Պու օտատա պիրիսի վար , աճէպա քի՞մ օղուլօր , շունը պիր անլայապիլտըմ , տէտի .

Անլամագ վէ կէօղմէք արղուսընտան նէշաթ իտէն պիր մէրագ , խեվֆ ու ըղթըրապէտե զալէպէ իթտի . պիր ազ տիւչիւնտի , շայէտ կէօրիւնէճէք օլուրսա կէլտիյի եօլա սագլանմագ բէք գօլայ օլտուղու , վէ օ հալտէ քիմսէնէյնի նէրէյե կիթտիյինի ֆարգ իտէմէյճէյինի միւլահազա իթտի ,

Ուսուլէթլէ գարունըն րէզէօյնի թուխթուպ չէվիրտի . գարու իչէրտէն սիւրմէլէնմիշ օլմատըղը ճիհէթլէ պիր գաչ սանթիմէթրօ աչըլըպ արալըգ գալտը . տիւգ , օտանըն տախիլինէ կէօզ կէզտիրինճէ հայրէթի արթտը . օճագտա աթթէշ եանըյօր իտի . լամպանըն կապը բէք ազ գալմըշ օլտուղունտան , խաֆիֆ վէ սէօնիւք պիր զիյա ինթիչար իտիյօր իտի ,

Նաթտաղըն սէրտէլէրի աչըգ օլուպ իչինտէ պիր ինսան եաթտըղը , էշքեալը խարիճիյէսինտէն բէք գօլայ անլաշըլապիլիյօր , վէ ույումագտա օլան էրքէք վէ եա գարընըն սըգ սըգ վէ գալպի ըղթըրապէ տէլալէթի իտէճէք պիր սուրէթտէ թէնէֆֆիւսի ֆարգ իտիլիյօր իտի ,

Եէրէ գալըն վէ եումուշագ խալը տէօշէնտիյինտէն , իւզէրինտէ էիւբիւնտիյի զէմանի այագ սէսի էշիտիլէմէյէճէք իտի . միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ պիր ազ տիւչիւնտիւքտէն սոնրա գաբույը պիր ազ տահա աչարագ օտայա կիւրտի , Քէնտի քէնտինէ .

— Ա՛ճապա պու եաթտան քի՞մ օղուլօր , պէն պուրատա պուլունմատըղըմ սըրատա ածապա օղլում քէօշկէ քի՞մի՞ գապուլ իտուպ եաթտըրտը , տէյէրէք , ուսուլէթլէ եաթտագա եագլաշտը , էյիլիպ պագտըրգտան սոնրա , մըրըլտանարագ .

— Պիր գաարըն , պու պիր գաարըն . . . պէլքի Հանըրնէն մէթրէսի տիր , տէյէրէք , պիր ազ տահա էյիլիպ պագմագ իսթէտի . Ֆագաթ տէրհալ զայրը իսթիյարի հայրէթամիզ պիր Ֆէրեատ իլէ կէրի չէքիլտի . օ սանկիյէ զարֆընտա գուրումուշ օլան տուտագլարընտան չու քէլիմէլէրը տէօքիլտի ,

— Էսթէր տը Բիյօ . . . պու Էսթէր քէնտիսի . . .

Տիւգին Ֆէրեատընտա , Ֆէրեատ իլէ մուգապէլէ օլունտու , Էսթէր պիրտէն պիրէ ույանըպ եաթտաղըն իւզէրինէ օթուրմուշ իտի , ժօրժ իսէ քէմալի խէվֆ ու տէհշէթինտէն եէրէ մըխանմըշ կիպի տուրույօր իտի , Էսթէր եանան աթթէշին վէ իտարէ լամպատընըն ըղըղը իլէ պու ժէնհուս չէհրէյի կէօրիւնճէ , տիլխըրաշ վէ աճը պիր Ֆէրեատ գօրատոր . եաթտագտան Ֆըրըլայըպ եէրէ էնտի , տիւգին իւզէրինէ հիւճիւմ իթտի , նէֆրէթ , ինթիգամ վէ հիտատէթ հըսահյաթընտան իլէրի կէլմէ պիր չիվէ իլէ .

— Խըրսը՛զ , խըրսը՛զ . . . ագըպէթ սէնի եինէ էլիմէ կէչիրտիմ . . . չօճուղումը , չօճուղումը նէ՞ եարտըն . . . տէյու հայգըրտը .

Զէվալը գաարընըն , եիրմի սէնէտէն պէրի ճինէթ սէպէպի իլէ գարանլըգ իչինտէ գալմըշ օլան պինհինէ , պիրտէն պիրէ օ ժէնհուս կիճէ , եանի ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն , չօճուղունը էօլտուրմէք գաատի իլէ բէնչէրէտէն կի-

տուպ կէլիչի վարիտ օլտու . օ կիճէ ժօրժըն չէհրէսի նիմ գաբալը իսէ տէ , սէնէլէրին մուրուրը իլէ էսթէրին պիհ-նինտէ նագշ օլուպ գալմըշ իտի ։

Ձինննէթլէ կէչէն սէնէլէր , քէնտիսինէ ույգունտա կէչէն սաաթլար կիպի կէլիյօր իտի . պինաէն ալէյհ պու տէրէճէ էսկի վագաալարը , հէման օ կիճէ վուգու պուլմուշ կիպի էսթէրլայօր իտի ։ Պու էնտաստէ տիւգ ճէնտալլերի տախի Պըրունվայէտէ կէչէն օ տէհշէթամիզ կիճէյի տէրխաթըը իթտի ։

Պիրտաէրինին տուլ պէվճէսինին թէհտիտամիզ պիր թամը իլէ քէնտինէ տօղրու իլէրլէյիպ կէլտիյինի կէօրիւնճէ , ճիտտէն խէվճ ու տէհշէթէ տիւչար օլտու . պիր տիչի պրա-լանըն , քէնչէսի իլէ խաամինին ճիյէրկէտահընա սալտըրմագ խաթէտիյինի թտամվիր իտէրճէսինէ , էսթէր թարաֆընտան վուգու պուլան հիւճիւմէ գարշը մուգավէմէթ վէ միւտա-ֆտայէ հաղըրլանտը ։ էսթէր իսէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ .

— Օ հայտուտ սէնտին . . . էվվէ՛լ , սէնտին . . . պու տէֆտա պէնի չալմագ իչին կէլիյօր վէ օղլումը էօլտիւրմէք խաթէյօրսուն . . . տէյտու հայդըրտը ։

Ժօրժ , ֆէվգէլատէ տիւչարը տէհշէթ օլարագ շաշգընն շաշգընն էթրաֆընա պագընմագա պաչլատը , ալընտան սօ-ուգ սօուգ թէրլէր ագըյօր իտի . էսթէր իսէ , սայըգլար-ճասընա մըրըլտանարագ .

— Ալչա՛գ , էվէլքի կիպի չիմտիտէ սանա գարշը միւ-տաֆտատէ պուլունտաճաղըմ , եինէ էվվէլքի կիպի սէնի չօ-ճուղումըն հանընա հագլաշմագտան մէն իտէճէյիմ , սէնի պօղուպ հէլաք իլէյէճէյիմ , տէմէսի իլէ , տիւգին հագա-սընա սալըրմասը պիր օլտու ։

Ժօրժ , սայիգայի տէհշէթլէ մէճնունանէ տէնիլէպիլէ-ճէք պիր հալտէ կէրի չէքիլտի , գաչըպ գուրթուլմագ սէվ-տասընտա իբէն այաղը օրթատտաքի մտտայա իլիշտի , իւզէ-րինտէքի իտարէ լամպասը տիւշիւպ սէօնտիւ , արթըգ օտա՝

հալընըզ օճագտա հանան աթէչնին գիյտաը իլէ թէնվիր օ-լույօր իտի ։

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ միւթթատըլ գարուլը արա-յօր , խէվճ ու տէհշէթլէ կէօզլէրի գարարմըշ օլտուղուն-տան գարուլը պուլամայօր , վէ տուզագա տիւշմիւշ վահչի հայվանլար կիպի , տիվարլարը թուխարագ տօլաշըյօր իտի ։

Էսթէր , Ժօրժըն էլպիսէսինի տալա էլինտէն պըրագ-մայօր վէ թէագըպ իլէյօր իտի . տիւգ խէվճ ու տէհշէթլէ գարըշըգ պիր ֆէրեատ տահա գօբարտը . գէվալը գատը-նըն ումուգլարընտան թուխթուպ օլանճա գուվվէթի իլէ սիլգ-տի , սարտը . պինչարէ խաճիճ պիր սուրէթտէ նէֆէս ալա-րագ եէրէ սէրիլտի . Ժօրժ հագայը գուրթարըը գուրթար-մագ պիր եօլ պուլուպ տէհլիգէ վէ օրատան տա պահճէյէ ֆըրըլատըգտան սօնրա , քէնտի քէնտինէ .

— Պու գարըյը պուրայա քի՞մ կէթիրմիշ . . . ալէյ-հիսսէքի պու կիպլի իթթիֆագ ատճէպա նէ՞ տիր , ատճէպա պէնի հէնուզ նէ՞ կիպի պիր մուխաթապա թէհտիտ իտիյօր , տէյէրէք , սօգագ գարուսընա թէվճէճհիհ իթտի . սօգա-զա չըգաճաղը էնտաստէ պիր արապա կիւրիւլթիւսինի իչիթ-տի . պու կիւրիւլթիւ իչիտիլիր իչիտիլմէգ գարունըն էօ-նիւնտէ պիր արապա տուրտու . ինսան սէվգիլերի իչիտիլտի , քիլիտ տէվկինէ պիր անախտար սօգուլուպ կրճըրտամագա պաչլատը ։

Ժօրժ պիւսպիւթիւն բուսուլայը շաշըրտը , գօչարագ թէքրար քէօչկէ տօղրու կիթտի , ֆէնէրի պըրագտըղը եէր-տէն ալտը վէ եէր ալթընտաքի կիպլի գարուլը աչըպ ատճէլ սավուշտը ։

Պու էնտաստէ պահճէ գարուսը տա աչըլարագ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ , Իրնէ Մուլէն իլէ Պէրթ վէ էթիյէն Լօ-րիյօ իչէրի կիրիպ , քէօչկէ տօղրու կիթմէյէ պաչլատըլար . պունլար մուգատտէմա էսթէրին պուլունտուղու օտայա կ իլտիլէր ։

Էթիկէն պիրտէն պիրէ ճանխըրաշ պիր ֆէրեատ գօբա-
րարագ իլէրլէտի . Էսթէրին , պիհուշ պիր հալտէ եէրէ սէ-
րիլտիկինի օճագատա ևանան աթէչին խաֆիֆ զիյասը իլէ
կէօրմիւշ իտի , Պէրթ տախի իլէրլէյիպ .

— Մատա տէվրիլմիշ , իտարէ լամպասը սէօնմիւշ . . .
աճէպա պու օտատա նէ՞ օլմուշ , տէտիկի սըրատա , Րընէ
Մուլէն տէ տօգթօրըն մուսավէնէթինէ շիմտագ իմտի . Էքի-
սի պիրլիքտէ Էսթէրի գալտըրարագ պիր գօլթուգ սան-
տալեատը իւզէրինէ օթուրթտուլար . պատէհու Էթիկէն .

— Ֆրանսուազ նէ՞րէտէ , սագըն օ տա պիր ֆէլաքէթ
տիւշար օլմուշ օլմասըն , տէյու հայդըրտը ,

Ֆրանսուազ , պու ճէսուր վէ նամուսը գըզ , իւսթ
գաթտա վէ Պէրթին ևանընտա ևամթըյօր իտի . ագշամա
գատար չալըշըպ զիյատէճէ եօրուլտուդունտան տէրին պիր
ույգույա տալմըշ իտի , հէման կիտուպ քէնտիսի ույանտը-
րըլտը . ույանըր ույանմազ ևամթաղընտան ֆըրլայըպ էնին-
ճէ , կէնճ թապիպ մէզպուրէյէ .

— Պու օտատա վուդու պուլան հալլէրտէն խապէրինիզ
եօ՞գ մը , հիչ պիր շէյ իշինմէտինի՞զ մի , տէյու սօրտու ,

— Խայըր տօգթօր էֆէնտի , պէն ույույօր իտիմ , պիր
սաաթ գատար օլույօր ամուճանըզ կէլինպ պահճէ գաբու-
սընը վուրույօր իտի , զայէթ մուհիմմ պիր շէյ իչին սիզի
կէօրմէք իսթէտիյինտէն , քէնտիսինէ պուլունտուդունըզ
մահալի խապէր վէրտիմ , սիզի պուլմագ իչին հէման արա-
պաբընա պինիպ կիթտի , իհթիմալ քի ևինէ կէլէճէք տիր .
պէն եօգարը չըգտըրմ զէման պու զէվալը գաթընճըազ
ևամթաղընտա բահաթ բահաթ ույույօր իտի ,

Հանըմ . – (Տիւշիւնէրէք .) Տօգրուսը բէք զարիպ շէյ . . .

Էթիկէն Լօրիյօ . – Շիմտի նէ օլտուդունը անլարըզ, Էս-
թէր ևամաշ ևամաշ քէնտինէ կէլիյօր . . .

Յիվ հագըգա պայկընըզ թէատրիճէն զայիլ օլույօր վէ
Էսթէրտէ ալայիմի հայաթ կէօրիւլիյօր իտի . պիր գաշ առա-

գըգա խաֆիֆ պիր հարաքէթ կէօրիւլտիւքտէն սօնրա քիր-
բիքլերի աչըլտը , զավալը գատըն շաշգըն շաշգըն էթրաֆը-
նա պագընտը ,

Էթիկէն , մէզպուրէնին նապզընըն հարաքէթինի թէա-
գըգ իլէյօր իտի . պիր արաւըգ խասթանըն ագը պաշընա
կէլտիկինտէն , տօգթօրա .

— Օղլում , օղլում նէ՞րէտէ . . . օրատա , պէշիկտէ
պուլունույօր իտի . . . ալչա՛գ հէրիֆ չօճուղումը չալմագ վէ
էօլտիւրմէք իչին թէքրար կէլտի . . . պու տէֆա տա քէն-
տիսինէ գարշը մուտաֆատա վէ մուգապէլէտէ պուլունտում ,
չարբըշտըմ . . . զէվճիմ իլէ մատամ Սմատիսի չըղըրընըզ ,
չօճուղումը անլէրտէն իսթէրիմ , տէտի ,

Հիչ պիր շէյ անլաշըլմայան պու սէօզլերի , հազըրուն
պիր սիւքիւնը մուգթազրըպանէ իլէ տինլէյօրլար իտի . Հան-
րի , Էթիկէնին գուլաղընա տօղրու էյիլերէք .

— Պու զավալընըն հալա ագը պաշընա կէլմէմիշ , տէ-
յինճէ , տօգթօր ճէվապէն .

— Խա՛յըր , պիր շէյ խաթըրըմայօր , շու գատար վար քի
արատան կէչէն ուզուն զէմանը խաթըրըմայօր , տէմէկի
իւզէրինէ , պու սէօզլերի իշինմիշ օչան Էսթէր , իբի էլինի
պիրտէն անը իւզէրինէ վազ իտերէք շու սէօզլերի մըրըզ-
տանտը .

— Պէնիմ թէճէննիւն իթտիյիմէ՞ մի զահիպ օլույօրսու-
նըզ . . . պէնիմ ագըմ պաշըմտա , հէր շէյի տերխաթը ի-
տեպիլիյօրում . սէքիզ կիւնտէն պէրի Պըրունվայէտէ պու-
լունույօրում . մատամ Սմատիս իլէ պէրապէրիզ , բէտէրիմ
Բարիզտէ , անըն հիչ պիր շէյտէն խապէրի եօգ , ֆագաթ
պէնի ագիվ իտէճիք տիր . . . զիրա զարուրի օլան խաթա
վէ գուսուրում , իզտիվաճըն թէագրպ իթտիյինի անլայա-
ճագ տըր . պիր թանէճիկ օղլում վար , ալչագ պիր ատէմ
օղլումը չալմագ խաթէտի , միւտաֆատտէ պուլունտում , պիր
եէլ սիլահ բաթալատըղընը իշինթտիմ , եէրէ տիւշտիմ , քէն-

տիմի զայպ էթտիմ. . . ֆագաթ տօղթօր լը Րէվվայէ սայէ-սինտէ օղլում գուրթուլմուշ իտի ։

Պէրթ , Հանրի Տըլաթուր-Վօսիյօ վէ Րընէ Մուլէն , քէ-մալի թէէսիւր իլէ հէր պիր աղըզտան .

— Տիգթօր լը Րէվվայէ , տէյու հայդըրտըլար . միւ-թէադըպէն էթիյէն .

— կէօրիւյօրսունըզ քի սիզէ հագըգաթը հալի սէօյլէ-յօրում. էսթէր տը Րիյօնըն սէրկիւզէլմի իլէ Նէօյլի քէօր-րիւսի ճինայէթինտէ կիզլի պիր մինատիպէթ օլտուղու աչի-քեար սուրէթտէ անլաշըլըյօր , տէմէսի իւղէրինէ , էսթէր պաշընը գալտըրարագ , պէրվէչհը աթի սէօղիւնէ տէվամ էթտի ։

— Խա՛յըր , Պըրունվայէտէ իտի , պիր օտա էչինտէ իտիմ քի , հալա օ օտա կէօղիւմին էօնիւնտէ տիր . պու օ օտա տէյիլ . . . տօղթօր լը Րէվվայէ տէ հէր կիւն կէլի-յօր . . .

էսթէր պուրատա սէօղիւնի քէատի . շիւպհէսիզ ալթ թարաֆընը պիրտէն պիրէ խաթըրլայամատըղընտան տիւ-շինիյօր իտի . էթիյէն պու թէչհէտքիւրաթը իվալ իլէ մէղ-պուրէյէ խիթապէն .

— Զինհինիզի եօրմայընըզ , էվվել էմիրտէ սիզէ հագը-գաթը խապէր վէրէճէյիմ , սիզտէ սուալէրիմէ ճէվապ վէ-րէճէքսինիզ , տէտի ։

— Բէք կիւզէլ , իչթէ պէնտէ սիզէ սէօզ վէրիյօրում . էվվել էմիրտէ չունը անլամազ խաթէրիմ . զէվճիմ , մատամ Ամատիս վէ օ լութֆքէար տօղթօր , նիչինն եանըմտա պու-լունմայօրլար , օղլումընն պէչհյի նէ՞րէտէ . . .

— Օղլունըզ արթըզ պէչհիկտէ տէյիլ միր ։

— (Հայդըրարագ .) Իօլտո՞ւ մի . . .

— Շիմտի պունա զահիպ օլմազա մահէլ եօք , անտէն տէ պաշգաճա պահս իտէճէյիզ , զանընընըզա կէօրէ պու չօճուգ հա՞նկը թարիխտէ տօղմուշ իտի ։

— Տիւնեայա կէլէլի պիր գաչ կիւն օլույօր ։

— Շիմտի հա՞նկը թարիխտէ պուլունույօրուզ . . .

— 1835 ։

. . .

— Պունտան եէրմի իչտի սէնէ էվվէլ , շիմտի թարիխ 1857 միր . սիզ շիմտի շու սաաթտա Պըրունվայէտէ տէյիլ Բարիզտէ պուլունույօրսունըզ ։

— (Հայրէթլէ տօղթօրըն եիւզիւնէ պագարագ .) Եէր-մի իչտի սէնէ , եէրմի իչտի սէնէ . կէրչէ՛ք մի , պու միւմքի՞ն մի միր . . .

— Էվվէլթ . . . պու միւատէթ զարֆընտա սիզ պիր շէյ անլամատընըզ , հաչամատընըզ էյլէ պիր վազըթ կէչիրտի-նիզ . . .

— (Եիւզի սար սարը քէսիլիպ մըրըլտանարագ .) Ա-ման եա՛ Բապլիմ , սիզ շիմտի ճինէթտէն պահս իտիյօր իտինիզ , եօգսա . . .

— Էվվէ՛լթ , իչթէ օ մէճնունէտէ սիզ իտինիզ ։

— Սրթըզ քէսալը իֆագաթ էթտի՞մ մի ։

— Էվվէ՛լթ ։

— Պէն պէօյլէ սէնէլէրճէ տէրին պիր ույգուտա պու-լունտուղում էանատէ , սէվտիյիմ զաթլար նէ՞ օլտու ։

— Սիւալէրիմիզէ քէամիլէն ճէվապ վէրինիզտէ , սօնրա անը տա անլարըզ . կիզլիճէ համլինիզի վաղ էթտիմէք վէ պու Հալտէն քիմսէյի խապէրտար էթմէմէք իչին , սիզի Պըրունվայէյէ պէրզ կէօթիւրէն գատընըն իտի մատամ Ամատի՞ս մի իտի ։

Էսթէր , գապահաթ էթմիշ պիր գըզ կիպի հիճապընտան գըզ գըրմըզը քէսիլտի . խաֆիֆ պիր սէտա իլէ .

— Էվվէ՛թ միւսիւ . . . տէյու ճէվապ վէրտի ,

— Տօգթօր լը Րէվվայէտե թէտավինի՞զէ մի մէշղուլ օլույօր իտի ,

— Էվվէ՛թ , հէնուզ վաղը համլ իթտիյիմ էննատէ պիր կիւն իտի քի էթրաֆըմտա կիւզէլան իտէն հալլերի , բէք կիւճ ֆարգ իտէպիլէճէք տէրէճէտե զահիֆ իտիմ. հայաթըմըն մուխթարա իչինտէ օլտուղունըտա հըյս իտէյօր իտիմ . . . պիր արալըգ օտամա պիլմէմիյիմ պիր չօգ ղաթլար իլէ պէրապէր պիր բարաղ կիրտի . պու բարաղ էֆէնտի , պէնի սեվտիյիմ զամ իլէ նիքեահ իթտի . արատան պիր գաչ տագըդա կէչտիքտէն սոնրա արթըգ օղլում պիր նամ ալտըղը կիպի , պէնտե տիւշէս Տըլաթուր-Վօտիյո իւնվանընը իհրագ իլլէմիշ իտիմ . . .

Էսթէր պու բարատա սիւբհի իթտի . Տըլաթուր-Վօտիյո նամը եատ իտիլը իտիլմէզ հայրէթամիզ պիր ֆէրեատ իշհիտիլմիշ իտի . Հանըմ , թարիֆի նագատիկ պիր հայրէթ իլէ .

— Տիւշէս , Տըլաթուր-Վօտիյո՞մը . . . տէյու հայգըրմատը իլէ , Էսթէր սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Էվվէթ . . . պէնի սեվմէքտէ օլան ասըլզատէնին իտամ Ամման Սիժ Սիմօնտա տիւգ Տըլաթուր-Վօտիյո իտի . օղլում տա իշթէ օ բէտէրին նամընը հայիղ օլմուշ իտի . . . տէտի ,

Հանըմինին եիւղի մօտօր օլտու , զիհնինի պիր թագըմ գարանլըգ միւլահազալար իտթիւա իթտի . կէնճ ալօգաթ , Տըլաթուր-Վօտիյո նամընըն նէ կիպի ֆաճի հալլեր իլէ միւնասիպէթ վէ իրթիպաթը օլապիլէճէյինի տիւշիւնէրէք թիթրէյօր իտի ,

Պու սըրատա Րընէ-Մուլէն , սապըգ նօթէրին ժանժուանիյէ վէրմիշ օլտուղու մայիւմաթը տէրճաթըը իտիյօր իտի . պու ճինայէթին տէ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյոնըն պաշը ալթընատան օլտուղունը միւլահազա իթտի . պու արալըգ Հանըմ թիթրէք պիր սէս իլէ , Էսթէրէ .

— Զօճուղունըզ Պրրունվայէ թատիպի տօգթօր լը Րէվվայէյ՞ մի թէվտի իլէ էմնանէթ իտիլմիշ իտի , տէյու սօրունճա , Էսթէր ճէվապ օլարագ .

— Իւզէրիմէ տօղրու պիր էլ սիլահ բաթլատըգտան սոնրա նէ օլտուղունը արթըգ պիլէմէյօրում . Եալընըզ պուրատա , շիմտի , օ Պրրունվայէտէքի այշագ հէրիֆի եինէ կէօրտիւմ , էվվէլքի կիպի եինէ միւտաֆաա վէ մուգապէլէտե պուլունատում . Նիհայէթինտե մնալուպ օլարագ պիհուշ պիր հալտե եէրէ սէրիլտիմ , տէմէսի իլէ , կէնճ ալօգաթ .

— Պուրատա հա՛ . . . օ ատէ՞մ մի . . . պու իհթիմալ վէրիլմէյէճէք պիր հալ տըր , պիր բիւյա տըր . . . տէյու հայգըրտը ,

— Խա՛յըր , տէտիյիմ չէյ բիւյա տէյիլ , քէնտիսինի կէօզիւմ իլէ կէօրտիւմ , թանըտըմ . շիմտի պիր ֆարգը վար իսէ , օ տա իհթիյարլամըշ , նանագլարը չուգուրլաշմըշ օլմատը տըր ,

Պու էսնատէ Հանըմ Տըլաթուր-Վօտիյո քէնտինէն կէչմիշ պիր հալտե պուլունույօր իտի . Եանընտա պուլունանլարտա սիւբհի իտուպ պագըյօրլար իտի . չինաքի հէրսիտե պու ֆիքիրտե պուլունույօր , հէրսիտե տէհշէթլի հադըգաթա ինթիգալ իտէյօր իտի , Էսթէր պիրտէն պիրէ .

— Շիմտի ճէվապ վէրմէք նէօվպէթի սիզէ կէլտի . Պրրունվայէ ֆաճիասընտան պաշըմա նէլէ՞ր կէլտի , զէվճիմ նէ՞ օլտու ,

Րընէ . – Զէվճինիզ վէֆաթ իտէլի եիրմի սէնէ օլտու ,

Էսթէր , գալպի շիտտէթլի պիր թէէսիւրին թաղէիիի ալթընտա վէ կէօզլէրի եաշ իլէ տօրմուշ օլտուղու հալտե .

— Էօլմո՛ւ մի . . . տէտիքտէն սոնրա կէօզլէրինի սիլուպ , սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք .

— Օղլում , օղլում նէ՞ օլտու , տէյու սօրմատը իլէ , Րընէ չու ճէվապը վէրտի ,

— Օ զէման օղուՆըզ ՊըրուՆվայէ թապիպինին հիմայէսինէ թէվաի իսիլմիշ օլմալը տըր, զէվճինիզ տիւգին վէֆաթ իթաիյի կիւՆին ագշամը, վիճուաի օրթաաան գալտըրմագ մագսատը իլէ ՊըրուՆվայէ թապիպի պիր տուզաղա տիւչիւրիւլմիւշ վէ օ սըրատա չօճուգաա զայպ օլմուշ տըր.

Էսթէր, հէքիմկէրինի թէշխիս իսէն ըղթըրատաթ ու քէտէրէ մուգավէմէթ իտէմիյէճէք տէրճէէտ ըէրիշան պիր հալտէ, տուտագլարընը ըսըրըպ հայգըրարագ.

— Զօճուղըմնա՞ մը զայպ օլսու, հիրմի լիք սէՆէէտէՆ պէրի տալտըղըմ տէրին ույգուտան հէՆուզ ույանմագըղըմ, սէվմիշ օլսուղում պու զաթլարը կէօրմէմէ՞ք իչին մի իսի, տէյինճէ, Րընէ Մուլէն.

— Մատա՛մ, ճէՆատը Հադգըն լութֆ ու ատալէթինատէն էմինիմ քի, սիպի հէր հիւգտէն վէ օղլունըզը տէրատղուշ իթմէք սուրէթինատէն տե մահրում պըրագմազ, տէտի.

Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյո, կիւթ կիտէ տահա զիյատէ միութէֆէքքիւր պիր հալտէ պուլունույօր իտի. պաշընը էօնիւնէ էյմիշ տէրին պիր սուրէթտէ տիւչինիյօր իտի. էսթէր թարաֆընատան վարիտ օլան պիր սիւալ, կէնճ ալօգաթըն պու տիւչինճէլէրինէ, պու թէֆէքքիւրաթընա նիհայէթ վէրտի. զէվալը գատըն.

— Պու ճինայէթի իրթիքէտապ իթմէքտէն միսաթէֆիտ օլան ալշագ քիմ տիր, տէյու սորտու.

Պու սիւալէ քիմսէ ճէվապ վէրմէտի. պիր սանիյէ գատար սիւքիւթտէն սոՆրա Հանրի այագա գալգարագ հապին պիր սէտա իլէ.

— Իչիմէ նէօվպէթ չիմտի պու սաէմի արամընագա կէլտի, պէն չիմտի գօնադա կիտուպ օտաՆա չէքիլէրէք պու իչէ վէ լայիհամը թանրիմ իթմէքլէ մէշղուլ օլաճաղըմ, արթընդ ճիւմլէՆիպ իլէ սապահ նիՆէ կէօրիւչիւրիւգ, տէտի.

Էթհէմէն կէՆճ տօսթուՆա էլինի ուզաթտը. Հանրի տօգ-

թօրըն էլինի սրգարագ օտատան չըգըպ տօղրու ՍէՆթ-Տօմինիգ սօգաղընատաքի գօնադա կիթտի, տիւգ ճէՆապէրինէ մահտուս օլան տայիրէտէ պիր այագընըզգ կէօրիւը կիպի օլտու, ֆագաթ օ թարաֆա թէվէճճիւհ իթմէյուպ տօղրու քէՆտի ամէլիյաթ օտասընա չէքիլիպ գալանտը.

Էվվէլ էմիրտէ եագըհանէսինին իւզէրինտէ թօրլանմըշ օլան էվրագ արասընտա, թիթրէք էլլէրի իլէ պիր չէյ արայօր իտի քի, պիր գաչ սաաթ էվվէլինէ կէլինճէյէ գատար պու չէյէ ատա էհէմմիյէթի վէրմէմիշ իտի, արատըղը տա Պէրլին վէ Ամերիքէտամ սօգագլարընըն պիրլէշմիյի Նօգթատա պուլուտուղու չըգտան իտի. չըգտանը էլէ կէչիրիպ հէման աչը վէրտի.

* * *

Էթհէմէն Լօրիյո իլէ Րընէ Մուլէն, Էսթէր վէ Պէրթ պէրատպէր պուլունույօրլար իտի. Պէրթ պունլարընն հուզուրընտա իլգ տէֆա քէլամէ աղագ իլէ.

— Ա՛հ, տօսթլարըմ, պու բէտ միւտհիչ պիր հալ տըր, տէտի.

Րընէ. – Նէտե՞ն պահա իթմէք իսթէյօրսունըզ.

— Հէյհա՛թ, պունը սիզտէ պէՆիմ գատար պիլիրսինիպ, հուզուրընըզտա միութիհիմին նամընը եատ իթմէքլիյիմէ հաճէթ էօգ տըր, տէյի՛լ մի, պիլճիւմլէ կէչմիշ հալլէր ալէյհինէ ֆէրէատ իտիպ տուրույօր. Ժան-Ժուտինին պիրինճի ֆիքրի բէտ տօղրու իտի. միսթրէս տիգ ԹուրէՆին չէրիքը ճինայէթի օլան ատէմ, Ֆըրէտէրիգ Պէլար նամընը թագընան տիւգ Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյոտան պաչգա պիր քիմսէ տէյիլ տիր . . .

Էթհէյէն. – Տօսթում Հանրինին բէտէրը մանէվիսի, պունը Հանրիտէ անլատը, հագընդ աթէն տէհչէթամիզ պիր մէվգըտա պուլունույօր. աճէպա նէ՞ եաբաճագ . . . նէ՞ միտ-

հիշ պիր տարպէ , տօղրուսը հայաթը իչին գօրգուլօրում։

Էմէկը . – (Ա.յապա գալգըպ վիճուտի թիթրէյերէք .) Իշ անլաշըլըը մը , պիրատէրինի գաթլ իտէն , էլեէվմ պէր հայաթ օլան տի՛ւդ մի տիր ։

Ըընէ . – Հէր հալ անը խապէր վէրիյօր . ֆագաթ թէ-ատուֆաթը միւտիիչէտէն տիր քի , պու ատէմին խատմէ միւսթահագ պիր ճանի օլտուդունը մէյտանէ չրգ տրմագ կի-պի մուհիմմ վէ նազիք պիր մէսէլէյի , վէլ-ակ մանէվիսինէ , նամուս վէ սերվէթինէ վարիս օլաճագ պիր զաթէ թէվեի էյլէյօրուդ . . .

Պէրթ . – Էվվէ՛թ , իշթէ պու-րատը բէք գիյատէ տէհ-շէթէնկիզ տիր . պիգիմ իչին սատըգ տօսթուտմուդ օլան պու զաթըն , պէօյլէ պիր սատմէյէ օղրայաճաղընը տիւշիւն-տիւքճէ թէբէտէն թըրնազա գատար թիթրէմէքտէն քէն-տիմի ալամայօրում ,

Էմէկէն . – Հանըրինին պագըշընտան բէք տալկըն վէ ֆագաթ ազմինտէ սապիթ օլտուդունը իսթիտալ իթտիմ , քէնտինէ ինթիգալ իտէճէք պիր նամըն էքքէտար օլմասընը բէք տէ իլթիզամ իտէմէդ սանըյօրում . ա՛հ , պու տիւշիւն-ճէլէը քէնտինի նէ գատար մուղթաբըդ իտէճէք տիր . . .

Պէրթ . – (Մէյտանէ պօյնունը պիւքէրէք .) Աման եա Բասպիմ . . . աման , պու . . .

Կէնճ գըզ սէօղիւնիւ իքմալ իտէմէտի , չիւնքի պու ա-բալըդ սօղագ գաբուսը էօնիւնտէ պիր արապա կիւրիւքթիւ-սիւ իշիտիլտի , միւթէագըպէն ֆըրանտուազ կէլիպ Բիյէր Լօրիյօնըն կէլտիյինի խապէր վէրտի , պիր իքի սանիյէ սօն-րա 13 նօմէրօլը արապանըն սահիպի , պահճէ գաբուսընը աչմագտա օլան Ըընէյէ .

— Մի՛սիւ Ըընէ , լութֆէն պէօյիւք գաբուլը աչը վէ-րինիզտէ արապանըա պէրապէր կիրէյիմ , աման վագթիմ նօգ , չարըդ օլունուդ , տէյու Հայդըրտը ։

Ըընէ , պաշդա եօլտա իսթիյազահէ լուդում կէօրմէքսի-զին հէման կիտուպ պէօյիւք գաբույը աչտը , պու էանաատէ Էթիյէնատէ եանընտա կէլմիշ օլմադըլա .

— Ամուճաճըդըմ , նէ՞ վար նէ՞ եօգ , տէյու սօրտու . իհթիյար արապաճը .

— Հէվատիս վար , ժան-ժուտիտէ արապանուա տըր , տէմէսի իլէ , Ըընէ վէ Էթիյէն պիր աղըզ .

— Ժան-ժուտի , Ժան-ժուտի տէ՛յու Հայդըրտըր ,

— Էվվէ՛թ , սիզի պու-րմագ իչին խանէսինէ կիմի տիյիմ զէմանն սիզատէ հէնուզ չրգմըշընըզ . Ժան-ժուտի սիզէ պա-զը մուհիմմ չէյլէր խապէր վէրմէք իսթէյէրէք պէնատէն այրըլմատը , ատէսիի սըրատտա , Ժան-ժուտի արապաներն գա-բուսընը աչըզ աղըր աղըր էնէյօր խալ . էսկի Հայտուտ զա-յէթ զահիֆ պիր սէտա իլէ .

— Օ՛ֆ , էօյմէզտէն էվվէլ քէնտիսինի թէքրար կէօր-մէք իսթէրիմ . էվվէ՛թ , իսթէրիմ քի օ տա պէնի աֆիվ էթ-սին , տէյինճէ , Էմէկէն իլէ Ըընէ պիր աղըզտան .

— Ֆիմտէ՞ն պահա իտիյօրսուն , տէյու սօրտուլար . պու սու-ալէ Բիյէր Լօրիյո ճէվապ վէրիպ .

— Պիրազ սապր իտինիզ , Ժան-ժուտիյի քէօշկէ կէօ-թիւրիւնիզ , պէն տէ Հայվանըն պաշընա եէմ թօրպասընը կէչիրէրէք եանընըզա կէլիրիմ , օ զէման հէր շէյի անլար-սընըզ , տէտի ։

60

Մաբինաճը իլէ տօղթօր , քէնտինճէ էճնէպի օլան պու-միսաֆիրի ալըպ տօղրու Էսթէրին օտասընա կէօթիւրտու-լէը , Ժան-ժուտինին եիւզի մօն մօր քէսիլմիշ օլուպ , վի-ճուտինին հէր զէրրէսի թիթրէյօր իտի . մադլուպ օլտուղու-

արդու վէ իշխիյագըն գուվվէթի սայէսինտէ անճագ այագ իւզէրինտէ տուրապիլտիկի անլաշըլըյօր իտի ։

Ժան-Ժուտիկի պիր եէրէ օթուրթտուլար . պիր գաչ տագըդա սօնրա իխթիյար Բիյէր Լօրիյո կէլիպ , քէմալի հիւրմէթի վէ նէզաքէթլէ հաղըրտունա սէլամ վէրտի . էթիյէն իսէ թէլաշ վէ տաղըրտըդըգըդա .

— Աման ամտճաճըղըմ , նէ սէօյլէյէճէք իսէնիզ չարըդ սէօյլէյինիզ , պիզ տէմինտէն պէրի աթէշ իւզէրինտէ պուլունույօրուզ , տէտի ։

— Մէսէլէ ուզուն պիր շէյ օլմայըպ շունտան իսպարէթտիր ։ Մատմազէլ Պէրթին պէօյուք տմուճաագը օլան Պրունվայէ թապիպինին , Նէօյլի քէօրբիւսի ճինայէթինին հիյնի վուգուբնտա վէ գաթլ իտիլտիյի էնտատէ , գուճաղընտա պուլունան չօճուղըն նէ օլտուղունը անլամագ իչին պու սապահ Անգիէր սօգաղընտաքի հէթիմխանէյէ կիթմիշ իտիմ .

Էսթէր պու սէօյլէրի իչիտինճէ տէրհալ իխթիյար արապաճընըն նէզտինէ թէգարրուզ իթտի . զայէթ թէլաշը վէ թիթրէք պիր սէտա իլէ հայգըրարագ .

— Պրունվայէ թապիպինին գուճաղընտա պուլունան չօճուգ պէնիմ օղլում իտի , տէտի ։

Բիյէր Լօրիյո չաշըրարագ քէմալի հայրէթլէ պու զավալը գաապընըն եիւզիւնէ պագտը . պու սըրատա Ժան-Ժուտի տէ ազասընըն հէր զէրրէսի թիթրէմէքտէ օլտուղու հալտէ օթուրտուղու նէրտէ թօբլանտը , կէօզլէրինտէն ատէշ ֆըրլայօր իտի . էթիյէնին ամուճաագը տախի քէքէլէյէրէք .

— Օղլունը՞զ մը , իխթիյարը գաթլ իտիլտիքտէն սօնրա վիճուտի օրթատան գալտըրըլմագ իսթէնիլէն վէ նաապլ իսէ գուրթարըլան օ չօճուգ սիպին . . .

— (Հէյէճանը պիր թավը իլէ սէօպիւնի քէսէրէք .) Էվէ՛թ , իչթէ օ պէնիմ օղլում իտի , էվլատըմ իտի , հայտմա՞ մը տըր . . .

— Էվվէթ մատամ . . . սիզէ չիմտիտէն սէօյլէյիմ քի քէնտիսի նամուսը վէ արսան կիպի պիր տէլիգանը տըր . քիմ օլտուղունը հէրինիզտէ պիլիյօրսունըզ . . . տահա ապէճը սէօյլէյիմ . սիզին համիյիզ վէ տօսթունըզ օլան զաթ տըր . . .

Էթիյէն իլէ Բընէ , զարիպ պիր հըսս վէ թէէսիւր իլէ Եէքտիկէրինին եիւզէրինէ պագըշտըլար , ալէվսուսուս սայիպայի թէէսիւր իլէ նէ տէյէճէյինի շաշըրմըշ օլան կէնճ տօզթօր ։

— Ամուճաճըղըմ . . . իսմի , իսմի նէ՞ տիր , տէյու հայգըրտը ։

— Հանըի Տըլաթուր-Վօսիյո . . .

Պու նամը իշիտիր իչիթմէզ , Պէրթ , Բընէ , Էսթէր վէ տօզթօր հէր պիրտէն հայրէթամիզ պիր ֆէրնատ գօբարտըլար . միթէապըզէն զէվալը Էսթէր , զարիպ պիր վաղիյէթ իլէ ։

— Ա՛հ , աման եա՛ Բատպիմ , զէվճիմին , պիչարէ տօզթօրըն գաթիլ օլան օ խաապս , օ ալչագ հէրֆ մի օղլումը քէնտիսինէ մանէվի էվլատ իթիխազ իթմիշ . . . տէյու հայգըրըրնճա , Բիյէր Լօրիյո ճէպինտէն բուլը պիր քեաղըտ չըգարըպ եիւքսէք սէտա իլէ աթիտէքի սաթըրլարը օգուտը ։

« 1837 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի տէօրտինճի կիւնին կիճէսի , պօյնունտա 13 նօմէրօյը հաւի պիր քեաղըտ բարչասը օլտուղու հալտէ , Անգիէր սօգաղընտա քեսինին հէթիմխանէյինին ավլիսինէ պըրագըլան չօճուգ , 1840 սէնէսի փետրվարընըն եէտինճի կիւնի , միսիս Լը տիւգ Ժօյժ-Ցըլաթուր-Վօսիյո թարաֆընտան մանէվի էվլատըզա գատուէ օլունմուշ տըր . . . » ։

13 նօմէրօյը արապանըն սահիպի պու սաթըրլարը օգուտուգտան սօնրա , հաղըրտունա խիթապէն ։

— Իմզատը , թատտիգ բուլը , վէլ հաապլ հէր չէյի եա-

բըլմըշ ըեսմի պիր քեաղըտ . . . հիչ պիր նօգսանը եօգ տը . . . տէտի ,

Պիչարէ էսթէր հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլայարագ չու սէօզլէրի սէօյլէտի .

— Օղլում, օղլում, հալա եաշայօր . . . էվլատըմը գօլլարըմըն արասընա ալարագ գուճագլամագ իսթէրիմ . . . եաշամասը լազըմ օլաուզունը , նամուս վէ իֆֆէթինին հէր տիւրլի լէքէտէն արի պուլունտուղընը . պու տավատէ քէնտինճէ պայիսի չիւպհէ օլաճագ պիր չէյ պուլունմատըղընը , եիւզիւնէ գարչը սէօյլէմէք իսթէրիմ . . . տօգթօ՛ր , տօգթօ՛ր , պէնի օղլումըն եանընա կէօթիւրինիզ . . .

Կիթ կիտէ սէսի տահա գիյատէ խաֆիֆլէշմէքտէ օլան ժան-ժուտիտէ քէլամէ աղագ իտէրէք .

— Պէնտէ . . . քէնտիսինի կէօրմէք իսթէրիմ, հէմ քէնտիսինտէն աֆիվ տիլէյէճէյիմ վէ հէմ տէ վալիտէսինին աֆիվընա մաղհարիյէթիմ իչին տէլալէթինի նիյագ իտէճէյիմ . . . տէյու մըրըլտանընը .

Ժան-ժուտի , պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա հէմսան ճան իւսթիւնտէ տէնիլէպիլէճէք պիր վազիյէթտէ էսթէրին հուզուրընտա տիզ չէօքտի . զավալլը վալիտէ իսէ ,

— Հէր նէ գատար պու ճինայէթէ իչթիրաք իթմիչ իսէնիզտէ , պու կիւնքի կիւն սաղ սելիմ օղլումա մալիք օլուչըմ տիզին սայէնիզտէ տիր . . . տիզտէ աֆիվ իթմէք իչին պիր գապահաթ կէօրէմէյօրում վէ տիզին իչին պէն տուա իտէճէյիմ . . . տէտի ,

Ըընե Մուչէն , պու հիւնէնէնիզ միւքեալէմէ վէ հալլերէ պիր ան էվվել նիհայէթ վէրմէք էմէլի իլէ հայգըրատագ չու սէօզլէրի սէօյլէտի .

— Արթըգ սէօզի պուրատա պըրագալըմ . . . միւսիւ Հանրիյի պիր ֆէլաքէթտէն գուրթարմագ լազըմ, պիր տագըդա ֆէվվի իտիլէճէք զէմնին տէյիլ տիր , արթըգ մէսելէ էյիճէ անլաշըլըտը . ժօրժ Ցըլաթուբ-Վօտիյօնըն , պիրտէրինին սէրվէթինէ , իւնվան ու սասլէթինէ վարիս օլմագ իչին , պաշլըճա չօճուղըն վիճուտինի օրթատան գալարմագ սէվտասընտա պուլունտուղու էյիտէն էյի անլաշըլմըը ,

Ժան-ժուտի . – Նէօյլի քէօբրիսի ճինայէթինին սոլ ֆախլի վէ սէպէպի օլան ատէմ Ֆըրէտըրիգ Պէրար տէյի՛լ մի ,

Ըընե . – Ֆըրէտէրիգ Պէրար իլէ տիւգ ճէնապէլէրի պիր ատէմ տիր . . .

Ժան-ժուտի . – Ֆիլհագըգա հէր հալ պունը թաստիգ իտիյօր . . . սապըգ Նօթէրին հագգը վար իմիչ . . .

Ըընե . – Կիտիպ գօնաղըն գաբուտունը չալատագ աճէպա աչտըրապիլի՛րմիյիզ ,

Ժան-ժուտի . – Զանն իթմէմ . . .

Տօգթօր . – Նիչի՛ն ,

— Զիւնքի միւսիւ Հանրի , բէտէրինի թէվգըֆ իչին բօլիսին կէլտիյինէ զահիպ օլարագ տէրհալ ինթիհարէ գըյամ իտէր . . .

Լսթէր . – (Տէհչէթլէ հայգըրարագ .) Ա՛հ , էօյլէ չէյլէր սէօյլէմէյինիզ . . .

Տօգթօր . – Ժօրժ Ցըլաթուբ-Վօտիյօ չիմտի պուրատա իտի , մէճհուլ պիր եօլտան գօնաղա կէչէր կիտէպիլիրիզ . . . պու եօլը քէշֆ իտէրէք կիտուպ միւսիւ Հանրիյի պուլմալը վէ շու հալլերտէն քէնտիսինի իաապէրատար իթմէլիյիզ ,

Բիյէր Լօրիյօ . – Զօգ կիւզէլ ֆիքիր , պունա պէնիմտէ ագլըմ եաթմը . . . քէնտինէ Ֆըրէտէրիգ Պէրար նամընը վէրէն պու ալչագ հէրիֆ , հիչ շիւպհէ եօգ քի օ եօլտան կէլմիչ տիր . . .

Ըընե . – Էօյլէ իսէ արայալըմ . . .

* *

Պիր գաչ սաաթ էվվէլէ իրճայի ֆիքը իլէ գարիյնի քիրամընն , բօլիս իտարէյի մէրքէզիյէսինէ գատար թէքրար պիրլէ ըէֆագաթի պուլուրմալարընը ըէճա իտէրիզ ,

Ասայիշ ըէյիսի էֆէնտի, Թէֆէրիճ իղամէթ խլէֆէյի օտանըն էշխինտէն չէքիպ ալտըղը Թէղգիրէյի, Թէքքար եէրինէ պըրագմասընը բօլիս խաֆիյէսի Լէպլէպնտա էմր իթ-տիքտէն ասնըա, տօղրու միւտտայի ումումի էֆէնտինին եանընա կիթտի. մէսէլէյի օլտուղու կիպի էթրաֆը իլէ ան-լատտարագ, Թէագըպը քէյֆիյէթ իտիլմէսի իչին մէղունիյէթ Թալէպ իթտի. պու արզուսը տէրհալ գապուլ օլունտարագ լազըմ կէլէն էմր իթտա օլունտու.

Կինճ հուլուլ խլէֆէյի սըրտտա, բօլիս էֆքրատընտան օն իքի նէֆէրի Թէպտիլի գըյաֆէթ իթտիրէրէք Պաթինէօ-լէյէ կէօնտէրտի, պունլար պիրէր իքիշեր տաղըլըպ չարագ-ճը վէ սիւտճի տիւքեանլարընա կիրիպ օթուրտուլար. Լէպ-լէնտաա Թէֆթիշ վէ նէզարէթ ալթընտա պուլունտուրմագ իւզրէ Բօն-Լուի-Ֆիլիպ սօգաղընա կիտիպ Թէֆէրին կինճ սաաթ իւչտէ իղամէթկեահընա կիրտիյինի կէօրտիւ. Նիրմի տագըղա սօնրա Թէֆէր չըգտը, տօղրու արագա մէրքէզինէ կիթմէքլէ պիր արագայա բաքիպ օլտու. Լէպլէնտաա հէման տիկէր պիր արագայա բաքիպ օլարագ արագաճըյա.

— Ասլա ըէնկ վէրմէքսիզին չու արագայը Թէագըպ էթ, սանա պէշ ֆըրսանք պախշիշ վար... տէտի,

Թէֆէր, Միլան սօգաղընա կէլինճէ արագայը տուր-տուրթտու, Լէպլէնտ քէնտի քէնտինէ տիւշինիպ.

— Պէրլին սօգաղընա գատար եիւրիւյէրէք կիթմէք իսթէյօր... խապիս չօգ գուրնաղ չէյ տիր... տէտի.

Բօլիս խաֆիյէսիտէ արագատան էնիպ միսթրէս տիդ Թուրէնին գօնաղընա գատար Թէագըպ իթտի, Թէֆէր գօ-նաղա կիրտի վէ պիր սաաթ գատար իչէրիտէ գալտը, Թէք-քար չըգըպ պինտուպ կէլտիկի արագայա հագլաշտը. Լէպլէնտ քէնտի քէնտինէ.

— Արթըգ Թէագըպէ հաճէթ եօք, իչ եօլունտա, Թէ-ֆէրին կէլիպ մաղիւմաթ վէրտիկի գատըն ալաֆրանկա սա-աթ օն պիր պուչուգտա չըգըպ Սէնթ-Լիթիյէն սօգաղընա

կիտէճէք... պէն պու գատընըն արգասընա տիւշէր կի-տէրիմ... հէնուզ վագըթ միւսաիտ, պու ճիվարտա պիր լօգանթայա կիտուպ խաթէտիյիմ կիպի Թաամ խտէպիւ-րիմ... տէտի.

Լէպլէնտ, սաաթ օն պիրէ չարնէք գալարագ Թէքքար պինիպ կէլտիկի արագայա բաքիպ օլտու, Պէրլին սօգաղըն-տա քէսային պիզճէ մաղիւմ օլան 24 նօմէրօլը գօնաղա պիր գաչ ատըմ մէսաճիէտէ Թէվագուճ իլէ կէօզլէրինի աչտը, գուլագլարընը գապարթտը, սաաթ Թամամ օն պիրէ կէ-լինճէ գօնաղընը գապուսը աչըլտը, միսթրէս տիդ Թուրէն ուսուլէթլէ չըգըպ գապույը գապաատը. Լէպլէնտ պունը կէօր-մէքլէ.

— Պու պիր գատըն... իչթէ, իչթէ... տօղրուսը պու Թօհաճի պիր չէյ... տէտի.

Բօլիս խաֆիյէսի հէման արագատան էնտի, Պանէօլէյէ, Սէնթ-Լիթիյէն սօգաղընըն քէօչէսինէ կիտուպ տուրմասընը արագաճըյա էմր իտէրէք Գըլօտիյանընըն արգասընա տիւշ-տիւ. խապիսէ գատըն ատըմլարընը սըգ սըգ աթըյօր իս-տի. Եիւղիւնիւ սիյահ վէ գալընը պիր նիգապ իլէ սէթթր իթ-միշ իտի.

Միսթրէս տիդ Թուրէն, եանի Գըլօտիյա Վարնի օրթա-տաքի եօլա կէլինճէ, սաղ Թարաֆընա սաթըպ Սէնթ-Լիթի-յէն սօգաղընա կիրտի.

Պու էնտաատէ պիր արագա, Թային իտիլէն նօգթաատա տուրտույօր իտի. Լէպլէնտ մէվգըընտա ույումագտա օլտու-ղու արագաճըսընը Թանըրտը.

Գըլօտիյա, սօգաղըն նիհայէթինէ գատար կիտիպ քիւ-շինէք պիր գաբուընըն էօնիւնտէ տուրտու. պու գաբուընըն մէրպուԹ օլտուղու տիվար ըէք նիւքսէք օրնատըղընտան, պուտանմըշ վէ եաբրագլարը տէօքիւմէքտէ օլան պիր աղաճ կէօրիւնիյօր իտի. ժօրժըն էսկի մէԹրէսի բարմաղընը տէրհալ գաբուտաքի պինին տիւյմէսինէ տօգունտուրտը. պիր ալ

սօնրա գաբու այբլոը , Գըլօտիյա գաբուտան կիրինճէ գաբշըբնա չըգան Թէֆէրէ .

— Տիւգ կէլմի՞ մի , տէյի սօրուճճա , Թէֆէր .

— Խայըր մաստա՛մ , ֆագաթ չիմտի ներէտէ իսէ կէլիր , պէն կէլիր կէլմէզ պիր ազ աթէշ եագըմմ , կէլինիլ տէ-տի ,

Թէֆէրուէ Գըլօտիյա սատէ սուրէթլէ տէօչէնմիշ պիր օտայա կիրտիլեր . Գըլօտիյա օճաղըն քէնարընտա պուլու-նան պիր գօլմէուգ սանտալէէսինէ աթըլըպ օթուրտը . ղա-յէթ էնտիշէնաք պիր հալտէ պուլունույօր իտի ,

Թէֆէրտէ գաբշըբնա կէչիպ օթուրտու . խապխին ալ-նընտա պուրուշուգլարլա եիւզիւնին սօլ ճիրկ Թինտէքի Թէթ-րէյիշտէն , մէրագտա , սապըրսըզ պիր հալտէ օլտուղու ան-լաշըլապիլույօր իտի . Գըլօտիյա չէօյլէճէ սէօզէ կիրիշտի .

— Տիւգ ճէնապլէրինի Բարիզէ կէլէլիտէն պէրի կէօր-մէմինիզ հա՛ ,

— Կէօրմէմիմ մաստամ , շիմտի կէճիքիշի նէ տէրէճէ հայրէթիմի մուճիպ օլույօր իսէ , ամտէթինտէն սօնրա պիր գաչ կիւն իմթիտաատ իտէն սիւքիւթի տէ հայրէթիմի ճէլպ իթմիշ իտի .

— Պիզի պուրայա ճէլպ իթմէքտէն մագսատը նէ օլ-տուղունը հըսա իթտինի՞զ մի ,

— Խա՛յըր մաստամ ,

— Իչին իչինտէ էնտիշէ վէ մուխաթապա օլուպ օլմատը-ղընը տա միւլահազա իթմէտինի՞զ մի ,

— Պէօյլէ պիր ֆիքիրտէ պուլունմագ իչին մէյտանտա պիր սէպէպ եօգ , 13 նօմէրօլու արապա մէսէլէսի պէնճէ իլէլ էպէտ քէշֆ իտիլմէյէճէք էտպար հիւքմիւնտէ տիր .

— Ժան-Ժուտինին վէֆաթընտան սօնրա նէլէ՞ր օլտու ,

— Պու վագտայէ տայըր իտտարէյէ պիր շէյ ագս իթ-մէտի , շիւպհէսիզ սէմթին բօլիս գօմիսէրի պիր Ժուրնալ Թանգիմ իթմիշ վէ պու ատէմին քէնտիսինի էօլտիւրմիւշ

օլտուղունը պիլտիրմիշ տիր . պու հալտէ Թապկի Թէագըպ ու Թէտգըգա մահէլ գալմազ . պունտան գաթի նաղար Ժան-Ժուտի էքսէրիյէն շուրատա պուրատա տօլաշտըղը իչին , պէլքի տէ քէնտիսինի Բարիզտէն ուղադլաշմըշ զանն իտտը-լեր . . .

— Է՛յ , Րընէ Մուլէն ,

— Օ հալա տըշարտտա պուլունույօր . մաստա՛մ , սիզէ միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօ Թարաֆընտան հիչ պիր հէվատիս վէրիլմէտի մի ,

— Խա՛յըր , հիչ պիր խապէր ղուհուր իթմէտի . հաթ-տա մախտումը իլէ քէրիմէմին իզտիվաճընա տայըր քէնտի-սինէ պիր մէքթուպ եազտըմ . պունա տա պիր ճէվապ ա-լամատըմ ,

— Սիզի խէվֆ ու ըզթըրապըմընն էտպապընտան խա-պէրտար իտէյի՞մ մի ,

— Խէվֆ ու ըզթըրա՞պ մը , սիզտէ էօյլէ շէյտէ վա՞ր մը եա՛ . է յ պու ըզթըրապընըզ տիւգ հագգընտա՞ մը տը ր ,

— Էվվէթ մաստամ ,

61

Գըլօտիյա վ.արնինին հալ ու պագըշը , տէրէճէյի ըզ-թըրապընը խապէր վէրմէքտէ օլտուղու հալտէ .

— Տիւգին պիզէ գարշը պիր օյուն օյնամապընա իհթի-մալ վէրէպիլի՞րմիսինիզ . պիզի զապըթայէ թէսլիմ իտի՞ր մի զանն իտիյօրտունըզ , տէտի ,

— Խա՛յըր , չինքի քէնտինին տէ պաշը պէլայա օղրար , ֆագաթ քէնտիսի իլէ իշթիրաքըմըզ վար . պինաէն ալէյհ վիճուտիմիզ քէնտիսի իչին տայիմի պիր իզաճ օլմաղըլա , պիզէ տիւշմէն նաղարը իլէ պագատպիլիր վէ պիր տիւշմէնին

վիճուտինի օրթատան գալտըրմաղա չարէ պուլունճա ասլա իհթիրազ ետմէզ ։

— Պէն պէօյլէ պիր զաննատա պուլունամամ, չիւնքի . . .

Գըլօտիյա , հէնուզ պու սէօզլէրի իքմալ իթմէքտիրին , թէֆէր մէղպուրէնին գօլունատան թուրթուպ ֆըսըլտայարագ .

— Տինլէյինիզ, պահճէտէ կէղինէյօրլար , տէտի ։

— Պէլքի տիւգ տիր ։

—Խայըր , էվին իմ քի օ տէյիլ,

— Նիչին . . .

— Բարիզատէն կիթմէզտէն էվվէլ պահճէնինտէ խանէնինտէ անահտարլարընը պանա թէսլիմ իթմիշ իտի , գաբույը պէն կիտիպ աչմատըդճա կիրմէսի գապկլ տէյիլ տիր . . . աղէվնուսուս իչինթիյիմ սէս պիր տէյիլ, պիր գաչ ինսանընն այագ սէսի տիր . տիւգ պիղտէն եագայը գուրթարմագ իսթէյօր , բէք կիւզէլ, պաշընա կէլճէճք ֆէլաքէթի քէնտի տիւշիւնտին . . .

Սապըգ միւֆէթթիշ էֆէնտի ճէպինատէն իքի ըէվօլվէր չէքիպ չըգարտը . Գըլօտիյա իսէ պիւսպիւթիւն շաշըրարագ , թիթրէճ պիր սէս իլէ .

— Էֆքեար ու թասավվուրընըզ նէ՞ տիր , տէյու սօրտու ։

— Սիզ պէնի տինլէյինիզ . տիւգ ճէնապէրինէ խըտմէթ իթտիյիմ միւտտէթ զարֆընտա պիր սէրվէթ սահիպի օլտում, պէն պու սէրվէթտէն իսթիֆատէ իթմէք նիյէթինտէյիմ . պինատէն ալէյհ սօն նէֆէսիմէ գատար միւտաֆատա վէ մուգապէլէտէ պուլունաճաղըմ, ֆագաթ կէլէնլէր բօլիս էֆքարտը տէյիլ , պանա էօյլէ կէլիյօր քի պունլար վիճուտիմիզի օրթատան գալտըրմագ իչին , տիւգ թարաֆընտան իսթիհատամ իտիլէն վէ անըն մէնֆաաթընա չալըշանլար . Եօլ աչըպ գաչմագ իչին պանա մուավէնէթ իտէպիլէճք գատընլարտան իսէնիզ հաղըր օլտուզ . . . քէնտիմիզի պիր քէրէճ տըշարըյա աթտաճագ օլուրտագ , տօզրու կիտէր քէրիմէնիզի ալըրըզ, պէն սիզի ալըր մէմալիքը էճնէպիյէտէն պիր չէհրէ գատար կէօթիւրիւր պըրագըրըմ ։

— (Վահչիյանէ պիր թաւը իլէ հայգըրարագ .) Ա՛հ պէնիմ ճէսարէթիմ Եօլունատա տըր , ֆագաթ իւզէրիմտէ սիլահ Եօգ . . .

— Ալընըզ սիզէ պիր բէվօլվէր ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ . . . նէ՞րէտէն գաչաճաղըզ ։

— Պահչէնին տիվարընատան ամթալը կէչէրիզ , պիր թարաֆը լաալի տիր , կէլինիզ . . .

Թէֆէր , Գըլօտիյանընն էօնիւնէ տիւշտիւ , ուսուլէթլէ օրթատան պիր գարու աչըպ , պահճէյէ տօղրու պիր նագար ֆըսըլաթտը . զայէթ տէրին պիր գարանլըգ վէ սիւքիւնէթ հիւքմֆէրմա իտի , սապըգ միւֆէթթիշ , Գըլօտիյանընն գօլընատան թուրթուպ սիւրիւքլէրճէսինէ չէքտի . պու արալըգ էօնլէրինտէ պիրտէն պիրէ իքի կէօյկէ բէյտա օլտու . Թէֆէր , ըէֆիգէսինին գուլաղընա էյիլիպ ֆըսըլտայարագ .

— Եօլտան սարալըմ, գարույա տօղրու կիտէյիմ . . . տէյէրէք , իքի արդատաշ օ թարաֆտա տօղրու իլէրլէտիլէր քէնտիլէրինի քիմսէ թէագըպ իթմէյօր կիպի կէօրիւնէյօր . իտի , Թէֆէր գարույը անահտարլա աչարագ .

— Խէյլաս . . . տէտի , ֆագաթ խապիսը մէրդում Եանընըյօր իտի . սօղագ իչէրիսինտէ վէ գարունըն պիր թարաֆընատա պիր թագըմ ինսան չէքիլէրի կէօրիւնտի , Թէֆէր պունլարըն իչինտէ ասայիշ ըէյիսի պուլունտուղունը թանըյարագ .

— Բօլիս թարաֆընատան թէագըպ օլունույօր իմիշիզ, իչիմիզ պիթտի , մահվլ օլտուգ . . . տէր տէմէզ , կէրի տէօնիւպ պահճէնին իլէրիսինէ տօղրու Եիւրիւտի , օ Եիւգտէն տէ իւմիւտի սէլամէթ կէօրէմէտի . պիր ազ իլէրլէյինճէ ալթը կէօյկէ տահա բէյտա օլտու ։

Իւսթիւնթէ իւշ տէֆա էլինտէքի ըէվօլվէրի քէնտինէ Եագլաշան կէօյկէյէ տօղրու պօշալթմագ իսթէտի , աթէշ

ալմատը. տիկէր թարաֆտան Հանի գարշըմընտաքի խատմ թարաֆընտան վուգու պուլան միւտաֆատա վէ մուգաղէլէյէ-տէ մուգավէմէթ իտէմէյէրէք Հէրէ տիւշտի, թէքրար այա-ղա գալգմագ իսթէտի, պունա տա մուվաֆֆագ օլամատը. էրէյիճէ գուվվէթլի իքի բէնչէ քէնտինի Հագալամըշ իտի. Պու սըրատա Լէպլէպնա, միւսթահզիյանէ պիր չիվէ իլէ.

— Միւսիւ Թէֆֆէր, պիր ֆէնալըգ իթմէյինիզ... արթըգ Հագայը էլէ վէրտինիզ. հէմ պու րէվոլվէրի տէ էվէ կէօթիւրմէնիզի խալխտանէ թաւսիյէ իտէրիմ. միւտտայի ումումի էֆէնտի ոօնրա պունը էսպապը ճինայէթ վէ հիւքմ ատտ իթմէք իսթէր, տէտի.

Իքի տագըգա ոօնրա Թէֆֆէրը, աղիմ պիր հիտատէթ ու թէհավվիւր իլէ վէ աղըընտան քէօրիւքլէր սայըլմագտա օլտուղու Հալտէ, մէմուրինի զապըթա վէ աուլիյէյին քէն-տինէ պէքլէտիքլէրի օտատա պուլունույօր իտի. միսթրէս տիգ Թուրէն տէ րէֆագըթընտա օլուպ, անըն էլինտէքի սիլահ տա ալընմըշ վէ սըգը սըգը պաղլանմըշ իտի. պու սըրատա միւտտայի ումումի էֆէնտի Թէֆէրէ.

— Թէֆէ՛ր, նիչին թէվգըֆ օլունտուղունըզը պիլիյո՞ր-մուսընըզ, տէյի ոօրունճա, խապիսը մէրգում քիւսթախա-նէ պիր թաւը իլէ.

— Խայըր միւսիւ, պիլմէյօրում, քիմսէյէ թէալիւգի օլմայան պաղը էսպապէ մէպնի մատամ իլէ պէրապէր պու-րատա պուլունույօր իտիք, պահճէտէ ատէմլէր կէօրիւնճէ իւզէրիմիզէ հիւճում իտիլէճէյինէ զահիպ օլարագ, միւտա-ֆաայի հայաթ իչին սիլահա ասրըլմագա մէճպուր օլտում... տէմէք իլէ, միւտտայի ումումի սէօղիւնիւ քէսէրէք.

— Աըթըգ Հալան էլվէրիր... զապըթա վէ աուլիյէ թէ-չէպիւտաթընըզտան խապէրտար ույր... Բըլանթատըն քէյֆիյէթը գաթլի տէ, Տիւպիյէֆ վէ թէրըճմընըն վատէ-թասը իլէ Պանեօլէ թէրէքսինտէքի վուգու պուլան Հանկըն վէ ճինայէթին էսպապը տա անլաշըլմըշ ույր. սիզտէ, պու

Հօլտա չէրիքինիզ օլան միսթրէս տիգ Թուրէնտէ, գանուն նամընա թէվգըֆի օլունույօրսունըզ, պիր տէյէճէյինիզ վա՞ր մը, տէտի.

— Շիմտիլիք պիր տէյէճէյիմ Հօգ, իսթինթագ տա-յիրէսինտէ սէօյլէրիմ...

Միւտտայի ումումի. – (Գըլօտիյայա իսթագէն.) Մա-տա՛մ, սիզին պիր տէյէճէյինիզ վա՞ր մը.

— Միւսի՛ւ, մատամիյէթիմի իսպաթ իթմէք, ասըլ միւթթէհիմ քիմ օլտուղունը մէյտանա չըգարմագ իչին, պէնտէ իսթինթագ վէ մուհաբէմէ էտնասըընտա պէյանը Հալ ու իֆատէ իտէճէյիմ, պու կիճէ պուրատա պիրիմիչէ պէրա-պէր պուլունմասը լազըմ կէլտիյի Հալտէ կէլմէյէն վէ Իս-գայի ճինայէթի պիզէ իտնատա իթմէք կիպի մէճպուրտնէ պիր ֆիքը իլէ, մէվգուֆիյէթիմիզէ սէպէպ օլան աուէմին քիմ օլտուղունըտա օ գէման արզ իտէրիմ...

— Ֆըրէտէրիգ Պէրատէ՞ն պահս իթմէք իսթէյօրսու-նըզ.

— Լվվէ՛թ, քէնտինի պու նամ ալթընտա կիպչէյէն, մէճլիսի այան ազատընտան վէ միլէօնլարա մալիք օլան տիւգ ժօրժ Տըլաթուր-վ.օսիյօ ճէնապլէրինտէն պահս իսթյօրըմ.

— Մատա՛մ, սիզի քիմսէ իճազաթ իթմէտիյի Հալտէ չէ-րիքը ճինայէթինիզիտէ խապէր վէրտինիզ, իմտի գանուն նամընա մէվգուֆըընըզ...

* * *

Շիմտիտէ, ամէրիկայի օտատընա գաբանըպատա ոօգագ-տա պուլտուղու ճըզտանըն թէտգըգաթը իլէ մէչղուլ օլան Հանրի իլէ պիրլէչէճէյիզ, մուամիլէյհ չըզտանը տրգգաթ-լա մուայէնէսինին նէթիճէսի օլարագ, պիր թարաֆընըն գա-լընճա օլտուղու վէ օրատա պիր չէյ պուլունտուղունը հըտա իթտի. զայէթ ուսթալըգը Հաբըլան օ կիպի կէօղի քէչֆ իթմէք իչին, չըզտանըն օ ճիհէթինի պոյունա քէսի վէրտի,

Իչինաէն պիր զարի տէրունինաէն տէօրատ պիւքիւլմիւշ պիր քեաղըտ տիւշիւ վէրտի ։

Զարիքըն պաշ թարաքը պօյունա քէսիլմիշ վէ աչըլաճագ մահալ սիյահ պալմամը իլէ միւհիւրլէնմիշ իտի , Հանըի միւհիւր մամունըն իւզերինաէքի ալամէթի կէօրիւնճէ վիճաւինէ պիր լէրզէ արըզ օլտու , քէնտի քէնտինէ հայրէթլէ հայգըրըպ ։

— Պու նէ՞, իւզերինաէ Լաթուր-Վօսիյօ խանէտանընա մախսուս սիլահլար . . . պու մէքթուպ տա Պըրունվայէտէ տօգթօր ը Րէվայէյէ խիթապէն հազըրմըշ, տէյէրէք մէքթուպը աչըպ ամիտէքի սաթըրըլարը օգուտու ։

«Պու վարագա պէնիմ վասիյէթնամէմ տիր .»

« Պէն , Սիժ Սիմօնա , սիւգ Տըլաթուր-Վօսիյէյըմ , շու սաթըրլարը հազարըպրմ էնատ վիճուտիմ սազու սալիմ տիր . . . աէրվէթը մէվճուտէմի , Բիյէր-Սիժ Սիմօնա Մագսիմիլիյէնէ , Հանի 1835 սէնէսի Նոյեմբերինին օթուզընճը կիւնի Պըրունվայէտէ , րէսմի իզտիվաճըմըզ իճրա օլունան էսթէր տը Բիյօտան տօզմուշ օլան օղուտմա պըրագըյօրում ։

« Մէվկիւլ զէվճէմ էսթէր , Հանի տիւշէս Տըլաթուր-Վօսիյօ , մնախտումիմ ագըզպալիզ օլունճայա գատար պու աէրվէթին կէթիրէճէյի էյրատտան իթթիֆատէ իտէճէք տիր . օղլում Բիյէր-Սիժ Սիմօնա Մագսիմիլիյէն , իսպաթը ըիւշտ իթտիքատէն սօնրա տա , պու աէրվէթին նըսֆը , էօմրի օլտուգճա զէվճէմ տիւշէսէ այիտ տիր ։ »

«Բարիզ, 23 Սեպտեմբեր 1837»

«Սիժ Սիմօնս Տըղաթուր Վօսիյօ»

Հանըի պու սաթըրլարը օգուտուգտան սօնրա , մէյուսանէ պիր թամը իլէ .

— Մանէվի բէտէրիմ պէօյլէ պիր վասիյէթնամէ օլտու-

ղունը պիլտիյի Հալտէ , պու աէրվէթի մուհաֆազա իտիյօր • պու պիր խըրսըզլըգ տէմէք օլուր . . . տէյէրէք , իքինճի քեաղըտը աչըպ շու միւհիմմէվիյաթը օգուտը ։

«Նամըմա , Հանի կէրէք Բարիզտէ իգամէթի իտէն Գըլօտիյա վարնի նամընա վէ կէրէք միւսիւ լը մարքի ժօրժ Տըլաթուր վօսիյօ նամընա օլարագ , իշպու սէնէտի իմզա իտուպ վէրիյօրում . շայէտ միւսիւ լը տիւգ Սիժ Սիմօնտ Տըլաթուր-Վօսիյօ , սինեօր Փիսէր Գօրթիսէյի իլէ տուէլօ իտէր , վէ պու տուէլօնըն նէթիճէտի օլարագ վէֆաթ իտէր իսէ , մուամաիլէյհէ պիր այ զարիքընտա օն սէքիզ պին ֆըրանգ իթա իտէճէյիմի թէհահիւտ էյլէրիմ ։»

«Բարիզ, 21 Սեպտեմբեր 1837»

«Գրիգօսիյա Վարձի»

Պու սաթըրլարըն ալթընտա տըգգաթլա պագըլըրտա Փիսէր Գօրթիսէյի իմզասը տա կէօրիւլիւր իտի , Հանըի , քէլալի Հայրէթ վէ նէֆրէթ իլէ ։

— Պու եաղընըգ պիր խըրսըզ տէյիլ , պիր գաթիլ . . . իչթէ պու պիր Հագըգաթ տըր . . . կիւնէն պիրինտէ պանա ինթիգալ իտէճէք օլան սէրվէթ , տէմէք օլուր քի գան տէրհաալ իչինտէն թօգլանմըշ պիր բարա տըր , տէտի . միւթագըպէն էլէբի իլէ եիւզիւնի սէթը իտէրէք էբէյիճէ պիր զէման ազլատը ։ Պիր արալըգ պիրտէն պիրէ պաչընը գալտըրըպ մադրուբանէ վէ վահշէթ ու ճիտտիյէթէ տէլալէթ իտէճէք պիր սուրէթ իլէ ։

— Կիւնէն պիրինտէ պանա աէրվէթինի թէրք իտէճէյի կիպի , պու կիւն պանա նամընը վէրմիշ օլան ատէմտէ պու ալչագ տըր . . . պու տէրէճէ պախի չիւբհէ վէ խէճալէթ օլան Հալէբտէն գուրթուլապիլմէք իչին , պէնճէ եալընըգ պիր չարէ վար քի՝ օ տա էօլիւմտիր . էվվէթ պէն չու անտէ էօլմէյէ Հազըրըմ . . . Ֆագաթ չիմտիյէ գատար բէտէր

պէտիմ ալչաղա պիր գաչ սէօզ սէօյլէմէլիյիմ, տէտի ։

Կէնճ ավօգաթ տօլապը աչըպ պիր ըէվօլվէր ալտը . Սիժ Սիմճնտըն վասիյէթնամէսի իլէ Գօրթիսէլլինին մագ-պուզընը մասաներն իւզէրինէ պըրագտը , միւթէադըպէն տիւգ ճէնապլէրինին օտասընա կիթմէյէ հազըրլանմըշ իքէն, քէնտի պուլունտուղու օտանըն գաբուսը վուրուլտը . Հանրինին «քիմնին» տէյու իթտիյի սիւալէ .

— Պէնիմ . . . պէն , աչընըզ , տէյու ճէվապ վէրիլտի ։

Գաբու աչըլտը , ժօրժ-Ցըլաթուր-Վօտիյօ օտայա կիր-տի . իչէրի կիրէր կիրմէզ Հանրիյէ .

—Պու օտաթտա պէնի պուրատա կէօրմէք սէնճէ պէլ-քի մուճիպի հայրէթ տիր . . . մամաֆիհ սէնի չու օտաթ-տա պիյարէթիմ թապիյի տիր , չինքի ույուշամատըմ , սէ-սինի իչիթտիմ , հալ պու քի եալընըզ օլտուղունը տա պի-լիյօրում . . . բահաթտըզ օլմագլըղըն իհթիմալինի միւա-հազա իթմէքլէ գալպըպ պուրայա կէլտիմ . . . ըէճա իսէ-րիմ սէօզիւմե իթթիմատ էթ . . . տէտի ։

Տիւգ , պու սէօզլէրի զայէթ զարիպ պիր չիվէ իլէ սէօյ-լէտիյի կիպի , պիր թաթաֆտանտա ըզմթըրատէ տէլալէթի ի-տէճէք պիր նազարըա Հանրինին , թէղայիւք իթմիշ օլան սիյ-մատընը թէտագըզ իլէյօր իտի . Հանրի իսէ պօզուգ պիր սէս իլէ .

— Մ իւսիւ լը տիւգ , իսատթա տէյիվիմ, ֆագաթ օ տէ-ըէճէ տիչտըը խեվֆ ու տէհչէթ օլտում քի , պիրա իհթի-յար եիւքսէք պիր սէօյէ սէօյլէնիյօր իտիմ . . . տէմէտի իլէ , իհթիյար տիւգ պիրտէն պիրէ վիճուտինէ պիր լէրզէ պրըզ օլտուղու Հալտէ .

— Խեվֆ . . . ու տէհչէ՞թ մի . . . տէյու քէքելէտի ։

— Էվէ՛թ , չիմտի գաբումը վուրտուղունուզ էանատէ պէնտէ սիզին եանընըզա կէլմէք իչին հազըրլանըյօր ի-տիմ . . .

— Պանա պիր իֆտաէնի՞զ մի վար . . .

— Իֆտաէմ իչթէ չու տըր , պու սապահ սիզէ՝ պանա իֆտաէ իտիլէն պիր տավատան պահս իթմիշ իտիմ, հէմտէ մուգատտա պիր տավատան , չիւնքի հագգըյըլա մահքիւ-միյէթէ միւսթահագ պիր ալչագ եիւզիւնտէն նամուս , չէ-րէֆը ինսանիյէթի մահվ ու լէքէտար իտիլէն , պիր պիչա-րէնին իատէյի նամուս ու չէրէֆինէ այիտ տիր . . .

— (Թէէսիրինի կիզլէմէյէ չալըշարագ .) Պու պանա թէալիւգ իտեր պիր շէյ տէյիլ՝

— Պու սապահ , ժան-ժուտինին էլինէ սիլահը թէալիմ իտէն միսթրէս տիգ Թուրէնին պիր արգատաչը օլտուղունը վէ ֆագաթ իամինի պիլէմէտիյիմի սէօյլէմէմի՞շ մի իտիմ, իչ-թէ չիմտի պու նամատա պէնճէ մէճհուլ տէյիլ տիր . . .

— (Եաշըրըպ քէքելէյէրէք .) Պուընընտա պանա նէ՞ թէալիւգի օլապիլիր ։

— Տէտիյինիզ կիպի պունըն սիզէ թէալիւգի եօգ իսէ , նիչի՞ն եիւզիւնիւզ մնամօր քէսիլտի , նիչի՞ն պէօյլէ թիթ-ըէյօրսունըզ ։

— (ձէպրը նէֆս իլէ կիւլիւմսէյէրէք .) Հագըգաթէն ագլընտան զօրըն վար , թիթրէտիյիմի նէ՞տէն անլայօրսուն , նի՞չին թիթրէյէճէյիմ ։

— (Տիւգին սէօզլէրինի իչիթմէմիշ կիպի .) Տուէլօտա պիրատէրինին վէֆաթընա սէպէպ օլան , եէկէնի իլէ Պը-րունվայէ թապիպինին վիճուտէրինի օրթատան գալտըրմագ իչին , բարա իլէ ատէմ իսթիհսամ իտէն , եիրմի սէնէ էվ-վէլ ժան-ժուտիյի պէհիրլէյիպ սէքիզ կիւն էվվէլտէ գաթլ իթմէք իսթէյէն , պիրատէրինին զէվճէսինի իատաթահանէ-տէ հաբս իթտիրէն , Բօլ լը Բէվվայէնին գըզճըպազընը պիր էվէ գաբայըպ եապմագ կիպի գաթմէրլի պիր ճինայէթ իր-թիքաբապընտան չէքինմէյէն ատէմ, Ֆըրէտէրիգ Պէրար տէ-յիլ, ժօրժ Ցըլաթուր-Վօտիյօ տըր ։

62

Տիւգ ճէնապլէրինին պիրտէն պիրէ էլլերի պիւդիւլիւր կիպի օլսու, կէօզլերի տէօնսիւ, տուտագլարը թիթրէմէյէ պաշլատը։ Հիտաէթլէ հայգըրտագ.

— Եալա՛ն, եալա՛ն, տէմէսի իլէ, Հանըի եազըխանէսինին իւզերինէ գօյտուղու քեազըտլարը կէօսթէրըրէք.

— Իշթէ, տէլիլլէր մէյտանտա տուրույօր, տէտի։

— Տէլիլլէ՞ր մի, նէ՞ կիպի տէլիլլէր...

— Պիրիսի տիւգ Սիժ Սիմճնտըն վասիյէթնամէսի, տիկերի տէ Գօրթիսէլլինին մագպուզը...

Միւսիւ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն սիյտատը պիւսպիւթիւն թէպտիլ օլսու, կէօզլերինտէն աթէշ ֆըրլայօր կիպի կէօրինէյօր իտի. բէք կիւճ ֆէրզ իտիլէպիլիէճէք պիր սէս իլէ.

— Տէմէք օլույօր քի պու վէհամէթի վէ պու մուհաթապա տա զայիլ օլսու... մատամ քի պու տէլիլլէր սէնին էլինէ կէչմիշ, թապիյի եազար մահվ իտէբսին, եախօտ պիզզաթի պէն եազարըմ... չունըտըր պանա վէր, տէյու մըրըլտանդարագ, ալէյհինտէ մէտարը թէօհմէթի օլան էվրագըն իւզերինէ գօյուլտու. Հանըի տէրհալ քեազըտլարը գալտըրըպ.

— Խայըր, պունտար Պէրիթէ այըտ տըր. անճագ պու սայէտ բէտէրինին իտտէյի նամուսու չէրէֆի միւչէսսէր օլաճագ, տէյինճէ, ժօրժ նէ տէյճէյինի չաշըրտագ.

— Մահքէմէյի ճինայէթի՞ մի կիրէճէյիմ, իտտամ ճէզասընա՞ մը օղրայաճաղըմ... տէյու հայգըրմասը իլէ, կէնճ ավօգատի բէվօլվէրի ալըպ տիւգե կէօսթէրէրէք.

— Գաչմագ, պաշընըզը գուրթարմագ իչին պիր գաչ

սատի վագթինիզ վար. իշթէ պէնիմ խութիզպալիմտէ պուտը... Նահազդ եէրէ սէպէպ վէ մահվ ու հէլագը օլտուղունըզ պիչարէնին դըզընա պու քեազըտլարը թէսլիմ իթտիքատէն ոճնրա, պանտա վէրմիշ օլտուղունուզ նամըն իյրտա իլլէյէճէյի չիւպհէ վէ խէճալէթտէն, պէնի անճագ պու սիլահ գուրթարտագ տըր... տէտի.

Պու էսնատէ չիտտէթ վէ կիւրիւլթի իլէ գաբու աչըլտը, էշիքտե զուհուր իտէն պիր ատէմ նիւքսէք սէտա իլէ.

—Միւսիւ, հայիզ օլտուղունըզ նամըն ինթիգամընը ալմագ վագիֆէսինի իչիա իտէճէքսինիզ... պու նամ սիզէ մանէվիյէթի ճիհէթի իլէ վէրիլէն նամ տէյիլ տիր. սիզ ասըլ տիւգ Սիժ Սիմճնտ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն մէչրու էվատըսընըզ, իշթէ վալիտէնիզ տիւշէս տէ պուրատա տըր, տէյու հայգըրտը.

Պու սէօզլերի սէօյլէյէն Բիէր Լօրիյո ոճն ճիւմլէի իքմալ իտէր իթմէզ, էմթէր տը Բիյօր օղլունուն աղուչը մուհասէթինէ սեվգ իթտի. միւթէագըպէն պիր ազ կէրի չէքիլիպ Պէրթէ, էմիյէնէ, Բընճ Մուլէնէ վէ Ժան-Ժաւտիյէ տէ եօլ աչտը.

Տիւգ ճէնապլէրի, վէֆամի իթտիքլէրինէ գանի օլտուղու պիչարէլէրին, էթրաֆընը իհամթա իթտիքլէրինի կէօրինճէ, եըլտըրըմ տարպէսինտէն վուրուլմուչճասընա բէրիշան պիր հալտէ պիր ոճնտաչէկ իւզերինէ ամընըզը.

13 նօմէրօլը արապանըն սահիպի օլան նամուսլը Բիյէր Լօրիյո, պիր քեազըտա չըգարըզ իրայէ իտէրէք, Հանրիյէ.

—Իշթէ պու քեազըտ, տէտիյիմ սէօզլերինն տօղրու օլտուղունա չահիտ տիր. լութֆէն չու բէտմի քեազըտտա պագընըզ, Ժան-Ժաւտինին էօլիւմտէն գուրթարտըզը, պէնիմ տէ ալըպ Անֆէր ոճգաղընտաքի եէթիմխանէյէ կէօթիւրտիյիմ չոճուք սիզ սինիզ. Սէն Մարսէլ ոճգաղընտա իգամէթի իտէն խապիս վէ ալչագ օլտուղունը չիմնի թանըտըզըմ պու ատէմ, սիզի օրտաան ալըպ քէնտինէ էվլատը մանէվի իթ-

միշ տիր . . . տէտի , Միւթէապըպէն Ժան-Ժուտի իլէրի կէլիպ .

— Նէօյլի քէօբրիւսիւնտէ կէօրտիւյիմ վէ իգամէթ-կեահրմոա իւղէրիմէ հիւճիւմ իտէն ատէմ տէ պու տըր , տէտիյի կիպի , Պէրթ տախի .

— Ըընէ Մուլէնին օտաաբնա կիրուպ մէքթուպը չա-լան, Պանեօլէտէքի սէյհիյէտէ գալպիմին իւղէրինէ գամալը ադաբայան ալչագ տա պու տըր , տէտի . քէզալիք Իսթէր , տիւգ ճէնապլէրինէ տօղրու իլէրլէյէրէք .

— Եէրմի իքի սէնէ էվվէլ օղլումը գաբրպ գաչան վէ պու կիճէ տէ իւղէրիմէ հիւճիւմ իտէն ատէմ իչթէ պու խապիս տիր , տէյու Հայգըրտը .

Տիւգ , ետնը պաշընտա կիւզէլտան իտէն հալլէրի ֆէրգ իտէմէյէճէք տէրէճէտէ բէրիչան պիր հալտէ պուլունմայօր իտի . պու էնտատէ ալի գաթտա խիլաֆը ինթիխար այագ սէսի իշիտիլաի . պատէհու գաբուճը կէճէլիք գըյաֆէթի իլէ վէ տէլի կիպի նէ եաբաճաղընը շաշըրմըշ պիր հալտէ օտայա կիրինճէ , Հանըի .

— Նէ՞ վար , նէ՞ օլույօր , տէյու սօրմասը իլէ , գա-բուճը թիթրէյէրէք .

— Գօնաղըն էթրաֆը բօլիս թարաֆընտան մուհասէրէ օլունտու . . . Ժանտարմա նէֆէրաթըտա արդամ սըրա կէլմյօրլար , տէտի .

Պու հէվատիսին սրհհէթիտէ տէրհալ անլաշըլմըը . ա-բտտան եարըմ սաաթ կէչմէքտիրին ատայիշ ըէյիսի իլէ միւտտայի ումումի , եանլարընտա պիր գօմիսէր իլէ միւա-թանթիգ օլտուղու հալտէ խապաթը վիճուտ իթթիլէր . պունլարըն արգասընտան Լէպլօնտ իլէ մայէթինէ մէմուր իտիլէն բօլիսլէր տէ , միսթրէս տիգ Թուրէն իլէ Թէֆէրի կէթիրտիլէր . Հանըի էվվէլճէ միւտտայի ումումիյի սէլամլա-յարագ .

— Միւսիւ , պուրայը Թէչրիֆինիպին սէպէպի պէնճէ մալիւմ տիր . մաատմըն չէրիքը ճինայէթինի արայօրտունըդ, տէյիպ Գըլօտիյայը վէ միւթէապըպէն տիւգ ճէնապլէրինի իրայէ իտէրէք .

— Իչթէ արատըղընըզտա պու տըր , տէյինճէ , միւտ-տայի ումումի .

— Մանէվի բէտէրինիզ , էմին օլունուղ քի սիզէ աճը-յօրում, տէյու մըրըլտանտը .

— Պանա աճըմագ իյճապ իթմէդ միւսիւ , պու ատէմ բէտէրիմին գաթիլի տիր , եարըն քէնտիսինտէն զուլմ ու սիթէմ կէօրմիւշ օլան պիչարէլէրին իսթիտատլերինի վէ շիք-եայէթլէրինի հավի էվրագը , գաթը ալինիպէ թագտիմ իթտիյիմ էտնատէ պունը տա իսպաթ իտէճէյիմ ,

Պու սըրատա Ժան-Ժուտի գայէթ զաիֆ պիր սէս իլէ սէօզէ գարըշարագ .

— Օ պիչարէլէրտէն պիրիսի տէ պէնտէնիզիմ , իֆատէմ քեամիլէն զապթ օլունմուշ վէ շու հագըգաթը հավի օլան զապթնամէմ թարաֆընտան իսնգա իտիլմիշ տիր . վագթը իլէ պէնտէ պէօյուք պիր ճանի իտիմ , ֆագաթ իթտիյիմ ֆէնալըղը պիր տէրէճէյէ գատար թատիլ իթմէտիքճէ էօլմէյէճէյիմ . մատմազէլ Պէրթ , շունը . ըէճա իտէրիմ շու քեապրտը ալընըղ , տէտի ,

կէնճ գըղ , քէնտինէ ուզատըլան քեապրտը ալտըգտան սօնրա , Ժան-Ժուտի սէօզինէ տէվամ իտուպ .

— Իչթէ պու տա պէնիմ վազիյէթնամէմ տիր . . . վէ պէն . . .

Ժան-Ժուտի , պունտան պաշգա պիր սէօզ սէօյլէմէյէ միւգթէտիր օլամատը , պիհուշ պիր հալտէ պիր սանտալէ իւղէրինէ տուշիպ գալտը . միւտտայի ումումի էֆէնտի կէնճ ալօգաթա խիթապէն .

— Միւսիւ Հանըի Տըլաթուր-Վօտէյօ , խֆայի մուա-մէլաթը նըզամիյէյէ միւպաշըրութ իթմէք իչին , եարըն լա-յիհանըղը վէ իսթիտատնամէլերինիղի պէրլէրիմ . . . տօգ-թօր միւսիւ Էթիխէն Լօրիյօնըն տա պիր արալըգ մահքէմէյէ օղրամալարընը ըէճա իտէրիմ . . . Մատտամ Էսթէր տը Ռիյո նամընտա պիր գատընճըպագը իտտէյի աֆիյէթէ մուվաֆ-ֆագ օլմուշլար իտի , պունա տայըր պագը շէյլէր սօրուպ անլամագ իսթէյօրըմ . . . տէմէսի իլէ , Էթիխէն , Էսթէրին գօլընտան թուրթատագ .

— Օ պիչարէտէ իչթէ պու տըր , տէյինճէ , Հանըի .

— Պու պէնիմ վազիտէմ վէ տիւգ Միժ Սիմընտ-Տըլա-թուր-Վօտիյօնըն տուլ պէվճէսի տիւշէս ճէնապլէրի տիր , տէտի .

Մխուտայի ումումի էֆէնտի իհթիրամքեարանէ պիր թավը իլէ էյիլէրէք .

— Օ հալտէ շիմոի սիզէ մէնաֆիինիզէ միւթէալիգ պիր հէվատիս վէրէպիլիրիմ. մատամ Ամատիսին Մէպոի չէհրինտէ վէֆաթը վուգու պուլմուշ վէ սէրվէթը մէվճուտէսինի , պա վահիյէթնամէ սիզէ պէրաթմըշ ոլար . . . հէմտէ պէօյիւք պիր սէրվէթ մատամ, ոէմէսի իլէ , նահիէր պօյնունը պիւքտի վէ նէճիաք կէօզլէրինի սիլիպ .

— Միւսիւ , պու պէնիմ իչին զայէթ էլէմնպաշս պիր հէվատիս տիր . քէնտիսինի շու տագըդատա կէօրիւպ տէ , « Իչիէ պէն քէտալը իֆագաթ իհթիմ» ոէմէք , պա վահիյէթնամէ թէրք իհթիլի սէրվէթին իյրատ իտէճէյի մէսէրէթին պին տէրէճէ վէֆգինտէ տիր , զիրա քէնտիսինի բէք զիյատէ սէվդի իտիմ, ոէյի ճէվապ վէրտի .

Պու սըրատա միւտուայի ումումի էֆէնտի մուֆթարէգաթէ հազրըլանարագ .

— Էյ , պիզ արթըգ կիտէլիմ, ոէտի .

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօտա ասլա պիր հարատքէթ կէօրիւլմէյօր իտի . հիչ պիր շէյ իչիհմէյօր , հիչ պիր շէյ անլամըյօր կիպի կէօրինիյօր իտի . քէնտիսինի տէրտէսթ իհմէք իւզրէ զապըթա էֆրատը նէզտինէ թէգարրուպ իհթիլէը . տիւգ ճէնապլէրի զարիպ պիր նագար իլէ պու աոէմլէրին եիւզլէրինէ պագտը , միւթէագըպէն ապիմ պիր գահգահա իլէ կիւլմէյէ պաշլատը . միւտուայի ումումի էֆէնտի տիւշարը հայրէթ օլարագ .

— Պու աոէմ ագըլընը զայ իհթիտ , չըլտըրտը , ոէտիյի կիպի , էհթիյէն Լօրիյօտա , տիւգ ճէնապլէրինի պիր իչի տագըդա մուայինէ իհթիքտէն ասնրա ճէվապ օլարագ .

— Էվվէթ էֆէնտիմ, պու աոէմ թէճէննիւն իհմիշ տիր , տէյինճէ , ասայիշ ըէյիտի .

— Սրթըգ պու կէօթիւրիւմէտ տէ օլուր , արապալարը եանաշարըրընըզ, տէյինճէ , Բիյէր Լօրիյօ հայգըրտարագ .

— Էֆէնտի , պէնիմ տէ պիր արապամ վար , 13 նօմէրօլը արապամը ըէտտա իհմիէյինիզ, պու տա խըտմէթիմիզտէ պուլունտուն . պու ալչագլարը մահրէտ գատար կէօթիւմէք պէնիմ իչին պահտի չէրճի ու մէճպուրնիյէթ տիր , տէտի .

Մահբուսլար կէօթիւրիւլմէյի էտնատէ Իրնէ Մուլէն եէթիմէյէ թէգարրուպ իտէրէք , հազին վէ թիթրէք պիր սէս իլէ .

— Մատամազէլ, իչթէ պիզիմ զայրէթ վէ խըտմէթիմիզ պիթտի , ալթ թարաֆընը միւսիւ Հանրի Տըլաթուր-Վօտիյօ թէսվիյէ վէ իքմալ պույուրաճագլար տրր . Նէթիճէնին մուվաֆագըյէթսախ օլաճաղը տա շիւպհէսիզ տիր , տէյէճէ իլէ , Պէրթ էլլէրինի Իրնէյէ , էհթիյէնէ վէ Հանրիյէ ուզատրպ պէյանը թէշէքքիւր իհթիկտէն ասնրա , գալալինտէն ճէնապը Հագգա տրղը թէշէքքիւրաթ իհթտ .

* * *

Հէքեայէ իյլէտիյիմիզ պու վագատտար իւզէրինտէն պէշ այ կէչտիքտէն սօնրա , ճինայէթ մահքէմէսի թարաֆընտան թէֆէլէրին իտտամընա , վէ միսթրէս տիգ Թուրէնին միւէպպէտէն քիւրէյէ գօնուլմասընա տայիր հիւքմ սատրը օլտու . միւթէագըպէն Իօլ Իէվվայէնին մատումիյէթի թէհագուգ իտէրէք , իտտէյի շէրճի ունամուսրտա միւյէսսէր օլտու .

Ժօրժ Տըլաթուր-Վօտիյօնըն հագգընտա պիր կէօնա հիւքմ սուտուրինէ մահալ գալմըշ իտի , չիւնքի պու ալչագ մախլուգ թէվգըֆընըն օն պէշինճի կիւնի ճինայէթ հալինտէ վէֆտի իհմիշ իտի .

Ժան-Ժուտի , ալտրը հարէտէն միւթէէսսիրէն վէ ֆագաթ սամիմի վէ ճիտտի պիր նէտտամէթլէ հայաթընա խաթիմէ չէքտի .

Հանրի բէտէրինին սէրվէթինէ վարիս օլտու . միւթէագըպէն սէվտիյի գըզը , եանի մատմազէլ տը Լէյլիյէրի թէպէվվուճ իյլէտիյի կիպի , էհթիյէն իլէ Պէրթին բէտտի իպտիվաճընտա տա շահիտ սըֆաթընտա պուլունտու .

Հանրի պիլճիւմլէ սէրվէթինին իտտարէտի քէյֆիյէթինի Իրնէ Մուլէնէ հէվալէ իհթտ .

Պէրթ , Ժան-Ժուտինին պա վահիյէթնամէ քէնտինէ թէրք իյլէտիյի սէրվէթի գապուլ իհթտ , ֆագաթ խըտմըզլըգտա գազանըրմըշ պիր բարայը քէնտի ումուրընտա սարֆ իհմէք խաթէմէյէրէք , միւհիմճը իյանէ վէ հիմայէ պիր զավալը յա թէրք իյլէտտ .

Օլիվիյա , միսթրէս տիգ Թուրէնին օ կիւզէլ գըզը տա ,

վալիտէսինեին հագդըյըլա տիւչարը միւճադաթ օլտուղունը կէօրտիւքտէն սոնրա պիր մանատթըրա չէքիլտի։ Զէվալը վէ նապլը չօճուգ օ հօլտա հաշամադա գարար վէրտի։

Րէամի իպտիվաճլարը իճրա օլունտուղու կիւն, Իսթէր ի-լէ Պէրթի քիւհէյէ Ա3 Նօմէրօլը արտապա կէօթիւրմիւշ իտի։

Սէմերէյի մուհապէթ օլարագ Պէրթին տիւնեայա կէ-թիրտիկ իլգ չօճուգ տա, վաֆթիզ իչին մէգտիւր քիւհէյէ կէօթիւրիւլտիւքտէն սոնրա, Իչէր Լօրիյօ, արտապաճըրըգա միւթէալիգ թագըմլարընը սաթըգ, պիր միւտաէթ քէնտի ալէմինտե հաշամադա մուվաֆֆագաթ իթտի։

Մօնթ Բարնաս մէգարըղընտաքի մէգար էլեէվմ մէվ-ճուտ օլուպ, իւղէրինտէքի սիյահ մէրմէրե մահգիւք օլան «Աստալէթ» քէլիմէսի ալթընա «Բօլ լը Րէվվայէ» նամը վէ անըն ալթընատա չու սաթըրըլար հէգգ օլունմուշ տըր։

«Պիր պաշգասը թարաֆընտան իյգա իտիլէն ճինայէթ սէպէպի իլէ իտամ օլունան պու զաթ, վէֆաթընտան նիր-մի սէնե սոնրա իսթիհսալը պէրայէթ վէ թէգգրար էքթիսա-պը շէրէֆի ինսանիյէթ իթմիշ տիր։»

Իշթէ պէօյլէճէ ճէնապը Աստիլ Միւթլագ հագրէթլէ-րինին մուամիլինէթը իլահի էսի իլէ, էմրը աստալէթ նէրինի պուրմուշ օլտու։

Թ Ի Թ Ա Մ

Իշտու հիքայէնին մագհար օլտուղը թաղալէթտէն տօլայը գա-րինի քիրտա տուզը շիգրան իտէրիմ։ ՊԼԵՑԱՋ ԳՐԱՎԱԹԸ ԻՒՋ ՏԷԼԻՊԱՆԻՐԱՄ նամըլը նէշրինէ միւպաշէրէթ իտէճէյիմ թօհան, մէհարէթը ֆէվգէլատէ իլէ թէրթիպ իտիլմիշ պիր հիքայէի նէֆիսէ օլմադըգը, քէնտը ազագաթլէ միւթալաատընը ամփոփանէ թաւսիյէ իտէրիմ։

ՊԵՏ. ԿԱՌ. ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ-Арм. ССР

ՀՀ Սգգային գրադարան
NL1007006